

С. ЛАРССОН

ЧОЛОВІКИ,
ЩО НЕНАВИДЯТЬ
ЖІНОК

СКАНДИНАВСЬКИЙ ГОСТРОСЮЖЕТНИЙ РОМАН

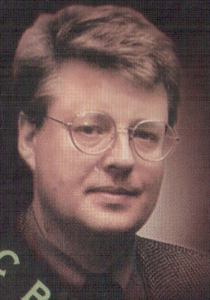
СТІГ
ЛАРСОН

ЧОЛОВІКИ,
ЩО НЕНАВИДЯТЬ
ЖІНОК

FOLIO

КАРТА
СВІТУ

МІЛЕНІУМ

ЧОЛОВІКИ,
ЩО НЕНАВИДЯТЬ
ЖІНОК

СКАНДИНАВСЬКИЙ
ГОСТРОСЮЖЕТНИЙ
РОМАН

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2010

Пролог

П'ятниця, 1 листопада

Це повторювалось із року в рік, як ритуал. Сьогодні людині, котрій призначалася квітка, сповнилося вісімдесят два. Коли, як завжди, квітку доставили, чоловік розкрив пакет і відклав убік подарункову обгортку. Потім підняв слухавку і набрав номер колишнього комісара кримінальної поліції, який після виходу на пенсію поселився біля озера Сільян у Даларні¹. Вони не просто були ровесниками, а й народились одного дня, що надавало ситуації дещо іронічного відтінку. Комісар, знаючи про те, що, як тільки пошту буде доставлено, коло одинадцятої години ранку, йому неодмінно зателефонують, сидів і сьорбав каву, чекаючи на розмову. Цього року телефон задзвенів уже о пів на одинадцять. Він відповів без загайки й одразу ж привітав співрозмовника.

— Її доставили, — сказали йому.

¹ Д а л а р н а — одна з провінцій Швеції.

— І яку ж цього року?

— Не знаю, що це за квітка. Треба буде віддати фахівцям, щоб визначили. Вона біла.

— І звісно ж, ніякого листа?

— Так. Тільки квітка. Рамка така ж, як того року. Саморобна.

— А штемпель?

— Стокгольмський.

— Почерк?

— Як завжди, великі друковані літери, прямі і зграбні.

На цьому тему було вичерпано, і вони ще трохи посиділи мовчки, кожен на своєму кінці телефонної лінії. Комісар-пенсіонер відкинувся на спинку стільця і розкурив люльку. Він чудово розумів, що від нього більше не чекають гострих, розумних запитань, здатних прояснити ситуацію чи кинути на справу нове світло. Ці часи давно залишилися в минулому, і розмова між двома пристарілими чоловіками мала швидше характер ритуалу, пов'язаного із загадкою, до розгадки якої, окрім них, ніхто на всьому світі більше не виявляв ані найменшої цікавості.

Латиною рослина називалася *Leptospermum* (Myrtaceae) *rubinette*. Це була не надто приваблива гілочка куща, схожого на верес, щось із дванадцять сантиметрів заввишки, з дрібними листочками і білою квіткою з п'яти пелюсток двосантиметрової довжини.

Цей представник флори походив з австралійських бушів та гірських районів, де міг утворювати потужні чагарники.

В Австралії його називали Desert Snow¹. Пізніше дама-експерт з ботанічного саду Уппсали повідомить, що це незвичайна рослина, рідко вирощувана в Швеції. У своїй довідці ботанік написала, що вона об'єднується в одну родину з Rosenmyrten² і її часто плутають з більш поширеним спорідненим видом — *Leptospermum scorarium*, — який у великій кількості росте в Новій Зеландії. Різниця, на думку експерта, полягала в тому, що у rubinette на кінчиках пелюсток є небагато мікроскопічних рожевих цяток, які надають квітці трохи рожевого відтінку.

Загалом rubinette була напрочуд скромною квіткою і не мала комерційної цінності. В неї не було бодай якихось лікувальних властивостей чи здатності викликати галюцинації, вона не годилася в їжу, не могла використовуватись як спеція або застосовуватись для виготовлення рослинних фарб. Щоправда, корінне населення Австралії, аборигени, вважали її священною, але тільки разом з усією територією Айєрс-рока³ й усім її рослинним світом. Отже, можна сказати, єдиний сенс існування квітки полягав у тому, щоб тішити всіх навколо своєю химерною красою.

У своїй довідці ботанік з Уппсали відзначила, що коли для Австралії Desert Snow є досить незвичайною рослиною, то для Скандинавії вона просто-таки рідкість. Сама вона жодного екземпляра не бачила, але з розмови з колегами знала про спроби розведення цієї рослини в одному з садів Гетеборга, і не виключено, що її в різних місцях для власної насолоди ви-

¹ Сніг пустелі (англ.).

² Лептоспермум (шв.).

³ Скельний масив в Австралії.

рощують у теплицях садівники й ботаніки-аматори. У Швеції її розводити важко, бо вона потребує м'якого, сухого клімату і зимні півроку повинна перебувати в приміщенні. Вона не приживається на вапняному ґрунті, і вода має надходити до неї знизу, прямо до кореня, — словом, з нею потрібно вміти поводитися.

Те, що квітка у Швеції рідкість, теоретично мало б полегшити пошуки походження саме цього екземпляра, але на практиці це завдання виявлялося нездійсненним. Ні тобі каталогів, які можна вивчити, ні ліцензій, які можна переглянути. Ніхто не знав, скільки всього квітників узагалі намагалося розводити таку примхливу рослину: кількість ентузіастів, що дістали доступ до насіння або розсади, могла коливатися від одиниць до кількох сотень. Насіння вони мали змогу купити самі або ж отримати поштою з будь-якої точки Європи, від якого-небудь іншого садівника або з ботанічного саду. Не можна було також виключити, що квітку привезли прямо з Австралії. Іншими словами, вираховувати саме цих садівників серед мільйонів шведів, що мають теплицю в саду чи квітковий горщик на вікні вітальні, видавалося пропащим ділом.

Це була всього лише одна з низки загадкових квіток, що завжди прибували 1 листопада в поштовому конверті з ущільнювачем. Види квітів щороку мінялися, але всі вони могли вважатися гарними і, як правило, відносно рідкісними. Як і завжди, квітка була засушена, акуратно прикріплена до паперу для малювання і вставлена в просту зашклену рамку форматом двадцять дев'ять на шістнадцять сантиметрів.

Загадкова історія з квітами так і не стала надбанням за-собів масової інформації чи громадськості, про неї знало ли-шень обмежене коло. Три десятиліття тому квітки, які щоріч-но прибували, досліджували якнайпильнішим чином — їх вивчали в державній лабораторії судової експертизи, посил-кою займалися експерти з відбитків пальців і графологи, слід-чі кримінальної поліції, а також родичі й друзі адресата. Тепер дійових осіб драми залишилося тільки троє: пристарілий на-родженик, уже на пенсії поліцейський і, звичайно, невідомий відправник подарунка. Оскільки принаймні перші двоє були вже в такому поважному віці, що їм було саме час ладнатися до неминучого, то коло зацікавлених осіб могло незабаром ще більше звузитися.

Поліцейський-пенсіонер був битим на всі копита ветера-ном. Він чудово пам'ятав свою першу справу, коли від нього вимагалось запроторити за ґрати буйного і добряче підпило-го працівника електропідстанції, поки той не наробив шкоди собі чи кому-небудь іншому. Протягом своєї кар'єри старому поліцейському доводилося садити у буцегарню браконьєрів, чоловіків, котрі жорстоко поводитися з власними жінками, шахраїв, крадіїв і нетверезих водіїв. Йому стрічалися зломщи-ки, грабіжники, наркоділки, гвалтівники і бодай один більш-менш божевільний зломщик-підричник. Він брав участь у розслідуванні дев'яти вбивств. У п'яти випадках убивця сам телефонував у поліцію і, сповнений каяття, зізнавався, що вко-ротив віку дружині, братові або кому-небудь ще зі своїх близь-ких. У трьох випадках винних довелося розшукувати: два з цих злочинів були розкриті за кілька днів, а один — за два роки, завдяки допомозі державної кримінальної поліції.

Розслідуючи дев'яте вбивство, поліцейським вдалося з'ясувати, хто винуватець, але докази виявилися такими слабкими, що прокурор вирішив не давати справі ходу. І за деякий час її, на комісарову прикрість, було закрито після того, як минув термін давності. Але в цілому він міг з утіхою озиратися на вражаючу кар'єру, що зосталася за плечима, і, здавалося б, почуватися цілком задоволеним усім зробленим.

Та от задоволеним він якраз і не був.

«Випадок із засушеними квітами» муляв комісарові, ніби шпичка, — цю загадку він так і не розгадав, хоча приділив їй більше за все часу, і ця невдача нервувала його. Як до виходу на пенсію, так і потому він міркував над цією справою тисячі годин, без перебільшення, але навіть не міг з певністю сказати, чи було взагалі скоєно злочин, і від цього ситуація здавалася подвійно безглуздою.

Обидва співрозмовники знали, що людина, яка помістила квітку в рамку під склом, користувалася рукавичками і ніде не залишила відбитків пальців. Вони не сумнівалися в тому, що вистежити відправника буде неможливо: для розслідування просто не було жодної зачіпки. Рамку могли купити у фотоательє або канцелярській крамниці в будь-якій точці світу. Поштовий штампель змінювався: найчастіше на ньому значився Стокгольм, але тричі був Лондон, двічі Париж і Копенгаген, один раз Мадрид, один — Бонн, а одного разу зустрівся абсолютно загадковий варіант — Пенсакола, США. Якщо згадані столиці були добре відомі, то назва Пенсакола аж так нічого не говорила комісарові, що йому довелося шукати це місто по атласу.

Коли вони попрощалися, вісімдесятидволітній народженник ще трохи посидів, роздивляючись гарну, але звичайну австралійську квітку, назви якої він поки не знав. Потім він підвів погляд на стіну над письмовим столом. Там у зашкленних рамках висіли сорок три його засушених побратими — чотири ряди по десять штук в кожному і один незакінчений ряд з чотирма картинками. У верхньому ряду однієї рамки бракувало — місце номер дев'ять зяло порожнечою. Desert Snow стане номером сорок чотири.

Однак вперше сталося дещо, чого за попередні роки жодного разу ще не траплялося. Зовсім несподівано старий розплакався. Його самого здивував цей несподіваний сплеск емоцій, що вихлюпнувся вперше за мало не сорок років.

ЧАСТИНА 1
СТИМУЛ
20 грудня — 3 січня

*18 відсотків жінок Швеції бодай раз
азнавали погроз з боку чоловіка.*

Розділ 01

П'ятниця, 20 грудня

Судовий процес підійшов до неминучого кінця, і все, що можна було сказати, було вже сказано. У тому, що його засудять, він ані хвилини не сумнівався. Вирок письмово видали о десятій ранку в п'ятницю, і тепер залишалися тільки насамкінець питання репортерів, що чекали в коридорі, за дверима окружного суду.

Мікаель Блумквіст побачив їх у прогоні дверей і трохи притишив ходу. Обговорювати щойно отриманий вирок йому не хотілося, але питань годі було уникнути; він, як ніхто інший, розумів, що їх зададуть хай там що і не відповісти на них не можна.

«Ось як воно бути злочинцем, — подумав він. — Ось що означає стояти по інший бік мікрофона».

Він почувався ні в сих ні в тих, але випростався і постарався всміхнутись. Репортери посміхнулись у відповідь і закивали йому, доброзичливо і з деяким зніяковінням.

— Ну ж бо, подивимося... «Афтонбладет», «Експрессен», Телеграфна агенція, четвертий канал ТБ і... а ти звідкіль?.. А-а, «Дагенс індастрі»¹. Мабуть, я став зіркою, — констатував Мікаель Блумквіст.

— Підкинь нам матеріальчику, Калле Блумквісте, — просив репортер однієї з вечірніх газет.

Почувши зменшувальний варіант свого імені, Карл Мікаель Блумквіст, як завжди, зробив над собою зусилля, щоб не закотити очі. Двадцять років тому, коли йому було двадцять три і він тільки починав працювати журналістом, уперше діставши на літо тимчасову роботу, Мікаель Блумквіст випадково розкрив банду, яка за два роки вчинила п'ять гучних пограбувань банків. Почерк цих злочинів ясно давав зрозуміти, що в усіх випадках орудували ті самі люди: вони мали звичай заїжджати в маленькі містечка і прицільно грабувати один або два банки зразу. Злочинці використовували латексні маски зі світу Волта Діснея, і поліцейські, йдучи за цілком зрозумілою логікою, охрестили їх бандою Калле Анки². Проте газети перейменували її у Ведмежу банду, тому що грабіжники у двох випадках діяли жорстоко, робили попереджувальні постріли і погрожували перехожим або зівакам, ніскілечки не боячись завадити людям навколо. А це вже було куди серйозніше.

Шостий напад було вчинено на банк у провінції Естерйотланд у самому розпалі літнього сезону. Репортер місцевого радіо випадково опинився в залі під час пограбування і повівся в цілковитій відповідності з посадовою інструкцією. Як

¹ Назви великих шведських щоденних газет.

² «Калле Анка» — шведський варіант англійського «Дональд Дак».

тільки грабіжники покинули місце злочину, він попрямував до телефону-автомата і повідомив новину в прямий ефір.

Мікаель Блумквіст у той час на кілька днів приїхав зі своєю знайомою на дачу її батьків на околицях Катрінехольма. Чому він увімкнув радіо, Мікаель не міг сказати, навіть коли його потім питали в поліції, але, прослухавши новини, він відразу подумав про компанію з чотирьох парубків, що мешкали на дачі за дві-три сотні метрів од нього. Мікаель бачив їх за кілька днів перед тим, коли, надумавши купити морозива, проходив разом з подругою повз оцю ділянку, а хлопці грали там в бадмінтон.

Він побачив чотирьох світловолосих молодиків, добре тренуваних, з чудово накачаними м'язами, одягнених в шорти. Під палючим сонцем вони грали зосереджено й енергійно, як не грають просто від нудьги. Мікаелю це здалося незвичним, і, можливо, тому він поглянув на них особливо пильно. Не було ніякої розумної причини підозрювати саме їх у пограбуванні банку, але він все-таки прогулявся в той бік і всівся на пагорбі. Звідси йому добре було видно будинок, на вигляд у цю хвилину порожній. Хвилин за сорок на ділянку в'їхав автомобіль «вольво» з усією компанією. Хлопці, схоже, поспішали, і кожен з них тягнув спортивну сумку. Само по собі це цілком могло означати, що вони всього лишень їздили куди-небудь купатися. Проте один з них повернувся до машини і вийняв річ, яку тут же квапливо прикрив спортивною курткою. Але Мікаель, навіть з досить великої відстані, зумів визначити, що це старий добрий автомат Калашникова, точнісінько такий, з яким він зовсім недавно, проходячи військову службу, не розлучався цілий рік. Тому він зателефонував до поліції і розповів про

свої спостереження. Після цього протягом трьох діб дача була щільно оточена поліцією, і преса уважно стежила за тим, що там відбувається. Мікаель був у самому епіцентрі подій, за що від однієї з двох вечірніх газет отримав підвищений гонорар. Навіть свій штаб, влаштований у пересувному будиночку на колесах, поліція розмістила у дворі тієї дачі, де жив Мікаель.

Піймання Ведмежої банди зробило Мікаеля зіркою, що неабияк допомогло кар'єрі молодого журналіста. Але всю втіху зіпсувало те, що друга з двох вечірніх газет не змогла утриматися від спокуси додати до тексту заголовок «Калле Блумквіст розкриває справу». Жартівлива стаття, написана досвідченою журналісткою, містила дюжину аналогій з юним детективом, придуманим Астрід Ліндгрєн¹. На додаток до всього газета дала матеріал з фотографією, на якій Мікаель стояв з напівроззявленим ротом і піднятим вказівним пальцем і, схоже, давав поліцейському у формі якісь інструкції. Насправді ж він показував дорогу до дачної вбиральні.

За все своє життя Мікаель Блумквіст жодного разу не називав себе Карлом і не підписував статті ім'ям Карл Блумквіст, але це вже не мало ніякого значення. Відтоді колеги-журналісти прозвали його Калле Блумквістом, що його зовсім не тішило, і вимовляли це хоча й доброзичливо, але подекуди й глузливо. Попри повагу до Астрід Ліндгрєн — її книги Мікаель дуже любив, — своє прізвисько він ненавидів. Знадобилося декілька років і куди вагоміші журналістські заслуги, щоб воно почало забуватись, але, коли хтось поблизу вимовляв це ім'я, його, як і раніш, сіпало.

¹ У А. Ліндгрєн є кілька повістей про суперсищика Калле Блумквіста.

Отже, він спокійно усміхнувся і подивився в очі представникові вечірньої газети.

— Ну, придумай що-небудь. Ти ж бо завжди здорово пишеш статті.

Репортер говорив без неприязні. З усіма тут Мікаель був більш або менш знайомий, а найзлостивіші його критики визнали за краще не приходити. З одним із репортерів він раніше разом працював, а «Ту, з каналу ТБ-4» йому кілька літ тому заледве не вдалося закадрити на вечірці.

— Тобі там дали добрачої прочуханки, — сказав представник газети «Даґенс індастрі», молодий, явно з позаштатних кореспондентів.

— Загалом-то, так, — признався Мікаель.

Стверджувати протилежне йому було важко.

— І як ти себе почуваш?

Незважаючи на серйозність ситуації, ні Мікаель, ні журналісти, трохи старші віком, почувши це питання, не змогли стримати посмішки. Мікаель обмінявся розуміючим поглядом з представницею каналу ТБ-4.

«Як ти себе почуваш?»

«Серйозні журналісти» в усі часи стверджували, що це єдине питання, яке здатні задати «безголові спортивні репортери» після фінішу «захеканому спортсмену».

Але потім він знову став серйозним і відповів цілком заведеною фразою:

— Я, звичайно, можу лише шкодувати про те, що суд не прийшов до іншого висновку.

— Три місяці ув'язнення і компенсація в сто п'ятдесят тисяч крон — це відчутно, — сказала «Та, з каналу ТБ-4».

— Я це переживу.

— Ти готовий попросити вибачення у Веннерстрьома? Потиснути йому руку?

— Ні, навряд. Моя думка про моральний бік комерційної діяльності пана Веннерстрьома не зазнала істотних змін.

— Отже, ти, як і раніше, стверджуєш, що він негідник? — відразу пролунало запитання від «Дагенс індастрі».

Це запитання загрожувало спричинити появу «матеріальчика» з фатальним заголовком, і Мікаель міг би пійматися на цей гачок, але репортер надто квапливо підсунув мікрофон, і він відчув сигнал про небезпеку. Перш ніж відповісти, він зачекав кілька секунд.

Суд тільки що ухвалив, що Мікаель Блумквіст завдав образи честі та гідності фінансиста Ханса Еріка Веннерстрьома. Його засудили за наклеп. Процес закінчився, і оскаржувати вирок він не збирався. А що станеться, якщо він необережно повторить свої твердження просто на сходах ратуші?

Мікаель вирішив, що перевіряти це не варто.

— Я гадав, що маю вагомні підстави для публікації наявних у мене відомостей. Суд визнав інакше, і я, звичайно, повинен змиритися з результатами судового розгляду. Тепер ми в редакції гарненько обговоримо вирок, а потім вирішимо, що нам робити. Більше мені додати нічого.

— Але ти забув про те, що журналіст зобов'язаний підкріплювати свої твердження доказами, — досить різко зауважила «Та, з каналу ТБ-4».

Заперечувати це було безглуздо. Раніше вони з нею малися за добрих друзів. Зараз обличчя дівчини залишалось спокій-

ним, але Мікаелю здалося, що він уловив у її погляді розчарування і відчуженість.

Мікаель Блумквіст відповідав і далі на запитання ще кілька нестерпних хвилин. У повітрі буквально витало здивування присутніх: як Мікаель міг написати статтю, геть позбавлену підстав? Але ніхто з репортерів про це так і не спитав, можливо, їм було дуже ніяково за колегу. Присутні журналісти, за винятком позаштатника з «Дагенс індастрі», мали багатий професійний досвід, і для ветеранів те, що трапилося, виглядало незбагненим. Представниця каналу ТБ-4 поставила Мікаеля перед входом до ратуші й задала свої запитання окремо, перед камерою. Вона трималася люб'язніше, ніж він того застругував, і в результаті з'явилася кількість «матеріальчику», достатня для того, щоб задовольнити всіх репортерів. Його історія, звичайно, знайде своє відбиття в заголовках — це неминуче, — проте він змушував себе пам'ятати про те, що для ЗМІ це все ж таки не найголовніша подія року.

Діставши бажане, репортери подалися по своїх редакціях.

Мікаель мав намір пройтися, але цей грудневий день видався вітряним, а він уже й так перемерз під час інтерв'ю. Все ще стоячи на сходах ратуші, він підвів погляд і побачив Вільяма Борга, котрий виходив з машини, в якій сидів, поки репортери працювали. Їх погляди зустрілися, і Вільям Борг посміхнувся:

— Сюди варто було приїхати хоча б задля того, щоб побачити тебе з оцим папером в руках.

Мікаель не відповів. Вони з Вільямом Боргом були знайомі п'ятнадцять років. Колись одночасно працювали позаштатни-

ми репортерами відділу економіки однієї з ранкових газет. Саме тоді у них виникла взаємна неприязнь, що лишилася на все життя. В очах Мікаеля Борґ був нікчемним репортером і важкою, дріб'язково мстивою людиною, яка діймала присутніх дурними жартами і зневажливо висловлювалася про літніх і, отже, досвідченіших журналістів. Особливо він, здавалося, недолюблював старих журналісток. За першою сваркою пішли подальші передрачки, і поступово їх професійне суперництво набуло характеру особистої неприязні.

Упродовж кількох років Мікаель періодично здибувався з Вільямом Борґом, але по-справжньому ворогами вони стали тільки в кінці 1990-х років. Мікаель написав книгу про економічну журналістику, від душі нашпигувавши її цитатами з безлічі ідіотських статей, підписаних Борґом. У книзі Мікаеля Борґ поставав таким собі задавакою, який хибно тлумачив переважну більшість фактів і писав хвалебні статті про дотками¹, які незабаром опинялися на шляху до банкрутства. Борґ не оцінив проведеного аналізу Мікаелем, і, випадково зустрівшись в одному з ресторанчиків Стокгольма, вони заледве не затіяли рукопашну. Приблизно в той же час Борґ полишив журналістику і тепер працював в інформаційному відділі одного підприємства; там він отримував набагато вищу зарплату, а підприємство, на додаток до всього, входило до сфери інтересів промисловця Ханса Еріка Веннерстрьома.

Вони досить довго дивилися один на одного, а потім Мікаель розвернувся й пішов геть. Як це типово для Борґа — приїхати до ратуші тільки задля того, щоб посміятися з нього.

¹ Компанії, що ведуть бізнес в Інтернеті.

Не встиг Мікаель ступити й кількох кроків, як перед ним зупинився автобус номер сорок, і він ускочив усередину, в основному щоб якнайшвидше покинути це місце.

Він вийшов на площі Фрідхемсплан і, розмірковуючи, постояв на зупинці, все ще тримаючи в руці вирок. Зрештою він вирішив піти в кафе «Анна», що розташувалось біля спуску до підземного гаража поліцейської дільниці.

Мікаель ледве встиг замовити каву латте¹ і бутерброд, і менше ніж за півхвилини по радіо почали передавати денний випуск новин. Матеріал про нього дали третім, після сюжету про терориста-смертника з Єрусалима і повідомлення про те, що уряд створив комісію для перевірки відомостей про створення нового картелю в будівельній промисловості.

«Журналіста Мікаеля Блумквіста із журналу «Міленіум» було в четвер вранці засуджено до трьох місяців ув'язнення за грубий наклеп на підприємця Ханса Еріка Веннерстрьома. В опублікованій цього року статті про так звану справу «Міноса», що дістала гучний резонанс, Блумквіст стверджував, що Веннерстрьом пустив державні кошти, призначені для інвестицій у промисловість Польщі, на торгівлю зброєю. Мікаеля Блумквіста засуджено також до виплати ста п'ятдесяти тисяч крон компенсації. Коментуючи вирок, адвокат Веннерстрьома Бертіль Камнермаркер повідомив, що його клієнт задоволений.

«Стаття, безперечно, містить мерзенні вигадки», — заявив адвокат».

Вирок займав двадцять шість сторінок. У ньому висловлювалися об'єктивні причини, чому Мікаеля визнали винним

¹ Кава з молоком.

в п'ятнадцяти випадках грубого наклепу на бізнесмена Ханса Еріка Веннерстрьома. Мікаель прикинув, що кожен з пунктів, за якими його було засуджено, обійшовся йому в десять тисяч крон і шість днів в'язниці. Це не рахуючи вартості судових витрат і оплати праці його власного адвоката. Він не мав сили навіть починати думати про те, у що виллється остаточний підсумок, але відзначив також, що могло бути ще гірше: за сімома пунктами суд вирішив його виправдати.

У міру читання формулювань вироку в нього з'являлося все тяжче і неприємніше відчуття в шлунку. Це його здивувало — адже вже на початку процесу він знав, що, коли не станеться якого-небудь дива, його засудять. Сумніватися на ту хвилину вже не доводилося, і він просто змирився з цією думкою. Без будь-яких хвилювань він відсидів два дні судового процесу і потім, теж не відчуваючи особливих емоцій, прочекав одинадцять днів, поки суд виношував і формулював той текст, який він наразі тримав у руках. Тільки тепер, коли процес закінчився, його затопило неприємне відчуття.

Мікаель відкусив шматок бутерброда, але той немов набух у роті. Ковтати стало важко, і він одсунув бутерброд убік.

Мікаеля Блумквіста засудили за злочин уперше, до цього він взагалі ніколи не потрапляв під підозру і не притягувався до судової відповідальності. Вирок був відносно дріб'язковим. Не такий уже важкий злочин він скоїв, усе-таки мова йшла не про збройне пограбування, вбивство чи зґвалтування. Проте у фінансовому відношенні удар на нього обрушився відчутний. «Міленіум» не належав до флагманів медіасвіту з необмеженими доходами — журнал ледве зводив кінці з кінцями. Правда, катастрофи вирок для нього теж не означав. Пробле-

ма полягала в тому, що Мікаель був співвласником «Міленіуму», будучи одночасно, як це не по-дурному, і автором статей, і відповідальним редактором. Компенсацію морального збитку, сто п'ятдесят тисяч крон, Мікаель збирався заплатити з власної кишені, що мало за великим рахунком позбавити його всіх заощаджень. Журнал брав на себе судові витрати. Якщо повести справи розумно, все ще могло владнатися.

Він роздумував, чи не продати квартиру, але це мало б для нього незворотні наслідки. Наприкінці щасливих вісімдесятих, у період, коли в нього були постійна робота і досить пристойний прибуток, він почав приглядати собі власне житло. Бігав дивитися пропоноване на продаж, але йому майже нічого не подобалося, аж поки він наткнувся на мансарду в шістдесят п'ять квадратних метрів на самому початку Беллманстатан¹. Попередній власник почав було облаштовувати її під квартиру з двох кімнат, але несподівано отримав роботу в якійсь компанії за кордоном, і приміщення з напівзробленим ремонтом дісталось Мікаелю недорого.

Він забракував ескізи дизайнера з інтер'єра і закінчив роботу сам. Вклав гроші в улаштування ванної кімнати і кухні, а на решту наплював. Замість класти паркет і зводити перегородки, як планувалося, він відциклював дошки підлоги на горіщі, пофарбував білилом нетиньковані стіни, а найстрахотливіші місця закрив двома акварелями Еммануеля Бернстоуна². У результаті вийшла квартира з однієї великої кімнати: спальну зону відгородив книжковий стелаж, а їдальня-вітальня роз-

¹ Вулиця у Стокгольмі.

² Сучасний шведський художник, що мешкає в Берліні.

містилася біля крихітної кухні з барною стійкою. У приміщенні було двоє мансардних вікон і одне торцеве, що виходило в бік затоки Ріддарф'єрден і через яке було видно гребені дахів Старого міста. Віддалік виднілися також шматочок води біля Шлюзу і ратуша. У сьогоднішній ситуації на таку квартиру в нього не вистачило б грошей, і йому дуже хотілося її зберегти.

Проте навіть ризик утратити власне житло був не такий страшний, як збиток, завданий його професійній репутації. Якщо її і вдасться коли-небудь відновити, на це піде немало часу.

Вся річ у довірі. В недалекому майбутньому багато редакторів ще гарненько подумують, перш ніж опублікувати матеріал за його підписом. Звичайно, серед колег у нього як і раніше вистачало друзів, здатних зрозуміти, що він упав жертвою невдалого збігу обставин, але в нього більше не буде права навіть на дрібну помилку.

Проте найбільше його мучило приниження.

Маючи на руках усі козири, він таки програв якомусь напівбандиту в костюмі від Армани. Не біржовому ділку, а просто негіднику. Такому собі япі з адвокатом-знаменитістю, який шкірив зуби протягом усього процесу.

Чому ж, чорт забирай, все пішло шкереберть?

Справа Веннерстрьома починалася дуже багатообіцяюче, червненого вечора, півтора року тому, на борту жовтої яхти М-30. Усе вийшло зовсім випадково. Один колишній колега-журналіст, який уже тоді працював піарником в ландстингу¹, захотів

¹ Орган місцевого самоврядування.

справити враження на свою нову подружку і нерозважливо взяв на кілька днів напрокат яхту «Скампі» для романтичної прогулянки шхерами. Дівчина, що тільки-но приїхала вчитися до Стокгольма з Халльстахаммара, після деякого пручання піддалася на вмовляння, але за умови, що з ними вирушить її сестра з приятелем. Ніхто з халльстахаммарської трійці на яхті раніше не ходив, та й піарник був більше ентузіастом, ніж досвідченим яхтсменом. За три дні до відправлення він у відчай зателефонував Мікаелю й умовив того взяти участь у поїздки, щоб хоч одна людина з п'ятьох на яхті була здатна нею керувати.

Мікаель спочатку поставився до пропозиції байдуже, але потім все ж таки не встояв перед перспективою короткочасного відпочинку в шхерах, та ще, як йому обіцяли, з доброю їжею і приємним товариством на додачу. Проте обіцянки так і залишились обіцянками, а сама морська прогулянка обернулася куди більшим жахом, ніж можна було гадати. Вони вирушили гарним і зовсім не складним маршрутом від острова Булландьо повз Фурусунда¹ зі швидкістю, що ледве сягала п'яти метрів на секунду, а проте в новій піарникової подруги відразу ж почався напад морської хвороби. Її сестра затіяла лайку зі своїм хлопцем, і ніхто з них не збирався вчитися, як керувати яхтою. Незабаром стало зрозуміло: всі мають намір передати судноводіння Мікаелю, а самі раді лишень давати добрі, але в основному безглузді поради. Після першої ночівлі в затоці біля острова Енгсьо він уже твердо вирішив причалити до берега у Фурусунді й поїхати додому автобусом, і лише відчайдушні благання піарника змусили його залишитися на борту.

¹ Лоцманська і митна станція на вході до Стокгольма.

Наступного дня, близько дванадцятої години — досить рано, щоб можна було сподіватися знайти кілька вільних місць, вони пришвартувалися до гостьової пристані острова Архольм. Розігрили їжу і вже встигли пообідати, коли Мікаель помітив жовту яхту М-30 з пластиковим корпусом, яка входила в затоку, поставивши тільки один грот-парус. Судно не поспішаючи лавірувало, і капітан вишукував місце біля пристані. Оглядівшись, Мікаель виявив, що між їхньою «Скампі» і правим бортом яхти класу «Н-boat» залишається невелика щілина, і це був останній вільний простір, куди вузька М-30 ще могла втиснутися. Він став на корму і показав на це місце; капітан М-30 вдячно підняв руку і різко повернув до пристані.

«Яхтсмен-одиночка, що не утрудняє себе запуском мотора», — відзначив Мікаель.

Він почув скрегіт якірного ланцюга, і за декілька секунд грот-парус спустився, а капітан забігав як ошпарений, щоб скерувати яхту прямо в щілину й одночасно розібратися з мотузком на носі.

Мікаель підійнявся на планшир і витягнув руку, показуючи, що може прийняти мотузок. Новоприбулець востаннє змінив курс та ідеально підійшов до корми «Скампі», майже повністю погасивши швидкість. Він кинув Мікаелю лінь, і в цю мить вони пізнали один одного й радісно заусміхалися.

— Привіт, Роббане, — сказав Мікаель. — Якби ти скористався мотором, тобі б не довелося здряпувати фарбу з усіх човнів у гавані.

— Привіт, Мікке. Я ж бо дивлюся, ніби знайома постать. Я б із задоволенням скористався мотором, якби зміг його завести. Він зіпсувався два дні тому, коли я вже був у дорозі.

Прямо через планшир вони потиснули один одному руки.

Цілу вічність тому, в сімдесятих роках, у гімназії Кунгсхольмена, Мікаель Блумквіст і Роберт Ліндберг були друзями, навіть дуже близькими друзями. Як це часто буває зі шкільними приятелями, після випускних іспитів їхня дружба закінчилася. Вони пішли різними шляхами і за останні двадцять років перетиналися щонайбільше разів п'ять-шість. На час несподіваної зустрічі на пристані Архольма вони не бачилися як мінімум сім або вісім років і тепер з цікавістю роздивлялися один одного. Засмагле обличчя Роберта облямовувала двотижнева борода, волосся стирчало в різні боки.

У Мікаеля раптом поліпшився настрій. Коли піарник зі своєю тупуватою компанією подався до магазину на тому боці острова, щоб потанцювати на святі літнього сонцестояння, він залишився на яхті М-30 поговорити за стопочкою зі шкільним приятелем.

За деякий час вони, втративши надію в боротьбі з сумно відомими місцевими комарами, перебралися до каюти. Було прийнято вже добрячу кількість стопочок, коли розмова перейшла в дружне взаємне шпигання на тему моралі та етики в світі бізнесу. Обидва вони вибрали кар'єру, якоюсь мірою пов'язану з державними фінансами. Роберт Ліндберг після гімназії пішов до Стокгольмського інституту торгівлі, а потім у банківську сферу. Мікаель Блумквіст потрапив до Вищої школи журналістики і значну частину своєї професійної діяльності присвятив розкриттю сумнівних обладок, у тому числі й банківських. Розмова закрутилася навколо морального боку

окремих «золотих парашутів»¹ — договорів, укладених у 1990-х роках. Ліндберг спочатку виголосив гарячу промову на захист деяких з найбільш широко обговорюваних «золотих парашутів», а потім поставив стопку і знехотя визнав, що серед бізнесменів усе ж таки трапляються окремі мерзотники і шахраї. Його погляд, звернений до Мікаеля, раптом став серйозним:

— Ти ж проводиш журналістські розслідування і пишеш про економічні злочини, то чому ж ти нічого не напишеш про Ханса Еріка Веннерстрьома?

— А про нього є що писати? Я цього не знав.

— Копай. Копай, чорт візьми. Що тобі відомо про програму УПП?

— Ну, було в дев'яностих роках щось подібне до програми підтримки з метою допомогти промисловості країн колишнього Східного блоку стати на ноги. Кілька років тому її скасували. Я про неї нічого не писав.

— «Управління промислової підтримки» — проект, за яким стояв уряд, а очолювали його представники десятків великих шведських підприємств. УПП отримало державні гарантії на низку проектів, узгоджених з урядами Польщі і країн Балтії. Центральне об'єднання профспілок теж брало посильну участь, виступаючи гарантом того, що шведська модель сприятиме зміцненню робітничих рухів цих країн. З формальної точки зору це був проект підтримки, заснований на принципі «вчися допомагати собі сам» і покликаний дати країнам ко-

¹ Договір наймання з керівниками компанії, що передбачає виплату їм великої компенсації в разі зміни контролю над компанією і/або звільнення.

лишнього соцтабору можливість реорганізувати свою економіку. Проте на практиці вийшло, що шведські підприємства отримали державні субсидії і з їх допомогою зробилися співвласниками підприємств цих країн. Наш чортовий міністр від християнських демократів був гарячим прихильником УПП. Мова йшла про те, щоб побудувати целюлозно-паперовий комбінат у Кракові, оснастити новим устаткуванням металургійний комбінат у Ризі, цементний завод у Таллінні і так далі. Кошти розподілялися керівництвом УПП, яке суціль складалося з важковаговиків банківської і промислової сфер.

— Тобто гроші бралися від податків?

— Приблизно п'ятдесят відсотків уклала держава, а решту додали банки і промисловість. Але вони навряд чи керувалися альтруїстичними мотивами. Банки й підприємства розраховували заробити кругленьку суму. Інакше дідька лисого вони б на це пішли.

— Про яку суму йшлося?

— Почекай, ти послухай. В основному до УПП підключилися солідні шведські підприємства, що прагнули потрапити на східний ринок. Могутні компанії типу «АВВ»¹, «Сканська»² тощо. Іншими словами, не якісь там спекулянти.

— Ти стверджуєш, що «Сканська» не займається спекуляціями? А хіба не в них виконавчий директор був звільнений за те, що дозволив комусь зі своїх хлопаків розтринькати пів-

¹ «АВВ» — «Asea Brown Boveri» — енергетичний концерн, утворений в 1988 р. в результаті злиття шведського підприємства «ASEA» зі швейцарським «Brown Boveri».

² «Skanska AB» — будівельний концерн.

мільярда на сумнівні обладнання? І як щодо їх поспішного вкладення колосальних сум у будинки в Лондоні й Осло?

— Ідіоти, зрозуміла річ, є на будь-якому підприємстві світу, але ти ж розумієш, що я хочу сказати. Ці компанії бодай щось виробляють. Вони хребет шведської промисловості і таке інше.

— А при чому тут Веннерстрьом?

— Веннерстрьом у цій історії виступає як темна конячка. Такий собі хлопчина, що взявся нізвідкіль, без будь-яких зв'язків у важкій промисловості, якому тут, здавалося б, і робити нема чого. Проте він зібрав на біржі колосальний статок і вклав капітал у стабільні компанії. Вписався, так би мовити, кружними шляхами.

Мікаель налив собі ще горілки, прихилився до перегородки і почав пригадувати, що ж йому відомо про Веннерстрьома. По суті справи, знав він не багато. Народився Веннерстрьом десь у провінції Норрланд¹ і в 70-х роках заснував там інвестиційну компанію. Заробив грошей і перебрався до Стокгольма, де в «золотих» 80-х зробив блискавичну кар'єру. Він створив компанію «Веннерстрьомгрупен», потім відкрив офіси в Лондоні і Нью-Йорку, після чого підприємство змінило назву на англійську «Веннерстрьом груп» і почало згадуватися в одних статтях з компанією «Бейєр»². Він прокручував спритні обладнання з акціями й опціонами, і глянсові журнали зображали його одним з наших численних нових мільярдерів — у нього був пентхаус

¹ Н о р р л а н д — найпівнічніша і найбільша з трьох головних частин Швеції.

² Велика шведська компанія.

на набережній Стокгольма, розкішна літня вілла на острові Вермдьо і двадцятитриметрова крейсерська яхта, яку він купив у збанкрутілої тенісної зірки. Менеджер, цього не відбереш, але 80-ті роки були десятиліттям менеджерів і спекулянтів нерухомістю, і Веннерстрьом нічим не виділявся серед інших. Швидше навпаки, він залишався в тіні «солідних хлопців». Йому бракувало великосвітських манер Стенбека¹, і він не вивертав душу в пресі, як Барневик². Нерухомістю він не займався, а замість цього робив великі інвестиції в країнах колишнього Східного блоку. Коли в 90-ті роки красиве життя закінчилося і директори були змушені один за одним розкривати «золоті парашути», компанії Веннерстрьома впорались із ситуацією на диво добре. Не пролунало й натяку на скандал. «Шведська історія успіху» — резюмувала сама «Файненшл таймс».

— Справа була в дев'яносто другому році, — розповідав Роберт. — Веннерстрьом несподівано звернувся до УПП і повідомив, що хоче отримати гроші. Безперечно заручившись заздалегідь підтримкою зацікавлених осіб у Польщі, він подав план, який передбачав створення підприємства з виробництва упаковок для продукції харчової промисловості.

— Тобто збирався виробляти консервні банки.

— Не зовсім, але щось у цьому дусі. Гадки не маю, які в нього були зв'язки в УПП, та він спокійнісінько дістав шістдесят мільйонів крон.

— Це стає цікавим. Мабуть, я не помилюся, якщо припущу, що більше цих грошей ніхто не бачив.

¹ Ян Стенбек — шведський фінансовий магнат.

² Персі Барневик — великий шведський промисловець.

— А от і ні, — сказав Роберт Ліндберг.

Багатозначно посміхаючись, він підкріпився кількома ковточками горілки.

— Після цієї класичної бухгалтерської операції сталося ось що: Веннерстрьом дійсно заснував у Польщі, в Лодзі, фабрику з виробництва упаковок. Вона називалася «Мінос». Протягом дев'яносто третього року УПП отримувало захоплені звіти, потім настала тиша. У дев'яносто четвертому підприємство «Мінос» несподівано лопнуло.

Роберт Ліндберг поставив порожню стопку з голосним дзенькотом, ніби бажаючи показати, як саме лопнуло підприємство.

— Проблема УПП полягала в тому, що не існувало якої-небудь налагодженої системи звітності щодо проектів. Ти ж пам'ятаєш той час. Падіння Берлінської стіни сповнило всіх оптимізмом. Очікувався розквіт демократії, загроза ядерної війни залишилась позаду, і більшовики повинні були за одну ніч зробитися справжніми капіталістами. Уряд хотів підтримати демократію на сході. Кожен бізнесмен прагнув не відстати і допомогти будівництву нової Європи.

— Я й не знав, що капіталісти з таким ентузіазмом ударилися в добродійність.

— Та вже повір, це було кришталевою мрією будь-кого з них. Росія і східні держави, мабуть, найбільший у світі незаповнений ринок після Китаю. Промисловість допомагала уряду без великого клопоту, тим паче що компанії відповідали лише за малу частку витрат. УПП поглинуло в цілому щось із тридцять мільярдів податкових крон. Очікувалося, що гроші повернуться у формі майбутніх прибутків. Формальним ініціа-

тором створення УПП був уряд, але вплив промисловості був такий великий, що на практиці керівництво програми мало цілковиту незалежність.

— Зрозуміло. За цим теж щось приховується?

— Не поспішай. Коли проекти запускалися, жодних проблем з фінансуванням не виникало. Фінансовий ринок Швеції ще відзначався стабільністю. Уряд був задоволений тим, що завдяки УПП міг говорити про великий шведський внесок у справу встановлення демократії на сході.

— Все це, значить, відбувалося за уряду консерваторів.

— Не мішай сюди політику. Мова йде про гроші, і глибоко наплювати, призначають міністрів ліві чи праві. Отже, справа пішла повним ходом вперед, а далі виникли валютні проблеми, та ще кілька недоумків з числа нових демократів — пам'ятаєш «Нову демократію»¹? — завели пісню про те, що громадськість не отримує інформації про діяльність УПП. Один з їхніх грамотіїв переплутав УПП з Управлінням в галузі міжнародного співробітництва і вирішив, що йдеться про якийсь безглуздий проект підтримки реформ на кшталт танзанійського. Навесні дев'яносто четвертого року була призначена комісія для перевірки діяльності УПП. На той час уже накопичилися претензії до кількох проектів, але першим перевірили «Мінос».

— І Веннерстрьом не зміг відзвітувати, на що пішли гроші.

— Навпаки. Веннерстрьом подав чудовий звіт, з якого виходило, що в «Мінос» було вкладено близько п'ятдесяти чотирьох мільйонів крон, але у відсталій Польщі є дуже серйозні

¹ «Нова демократія» — шведська політична партія, заснована в 1991 році.

проблеми структурного характеру, які перешкоджають роботі сучасного підприємства з виробництва упаковок, і його підприємство не витримало конкуренції з аналогічним німецьким проектом. Німці якраз скуповували увесь Східний блок.

— Ти сказав, що він отримав шістдесят мільйонів крон.

— Саме так. Гроші УПП працювали за принципом безпроцентної позики. Звичайно, передбачалося, що компанії протягом кількох років частину грошей повернуть. Проте «Мінос» збанкрутів, і проект зазнав невдачі, але звинувачувати в цьому Веннерстрьома було неможливо. Тут почали діяти державні гарантії, і збитки Веннерстрьому відшкодували. Від нього просто не зажадали повернення грошей, зниклих під час банкрутства «Міноса», а він зумів до того ж довести, що позбувся відповідної суми з власних коштів.

— Стривай, чи правильно я все розумію? Уряд, отримавши мільярди від податків, забезпечив ними дипломатів, і ті відкрили дорогу. Гроші перейшли в руки промисловців, і ті використали їх для інвестицій у спільні підприємства, від яких потім було отримано рекордний прибуток. Іншими словами, все як завжди. Хтось виграє, а хтось оплачує рахунки, і ми знаємо, хто в якій ролі виступає.

— Ти цинік. Позики повинні були повертатися державі.

— Ти сказав, що вони були безпроцентними. Отже, це означає, що платникам податків, які надали свої кошти, в результаті не дісталось нічого. Веннерстрьом отримав шістдесят мільйончиків, п'ятдесят чотири з яких він інвестував. А куди поділася решта шість мільйонів?

— Тієї ж хвилини, коли стало відомо, що проекти УПП будуть перевірятися, Веннерстрьом відправив до УПП чек на

шість мільйонів і повернув різницю. Тим самим, суто юридично, у справі було поставлено крапку.

Роберт Ліндберг замовк і подивився на Мікаеля з викликом.

— Звучить, начебто Веннерстрьом розтратив трохи грошей УПП. У «Сканська» зникло півмільярда, а історія з «золотими парашутами» директорів «АВВ» обійшлася десь у мільярд — ось що вже справді обурило народ. А тут, схоже, і писати особливо ні про що, — сказав Мікаель. — Сьогоднішній читач вже переситився статтями про некомпетентних ділків, навіть якщо йдеться про гроші від податків. У цій історії є щонебудь іще?

— Це тільки початок.

— Звідки тобі відомо про махінації Веннерстрьома в Польщі?

— У дев'яностих роках я працював у Торговельному банку. Вгадай, хто проводив перевірки для представника банку в УПП?

— Он воно що. Ану ж бо, розкажи.

— Так от, двома словами все відбувалося так. УПП отримує від Веннерстрьома пояснення. Складаються папери. Гроші, що залишилися, повертаються. Повернути шість мільйонів — це було придумано дуже спритно. Якщо хтось з'являється на порозі з мішком грошей, які він хоче тобі віддати, адже ти, хай йому біс, ні за що не засумніваєшся в чесності його намірів.

— Ближче до справи.

— Але, дорогий Блумквісте, я ж бо і кажу про справу. В УПП звітом Веннерстрьома залишилися задоволені. Капітал, зрозуміла річ, пішов під три чорти, але до того, як його вкладали, ніяких претензій не було. Ми проглянули рахунки,

трансферти і всі інші папери. Із звітністю скрізь усе гаразд. Я в це повірив. Мій шеф теж. В УПП повірили, і уряду було нічого додати.

— То в чому ж заковика?

— Ось тепер історія набуває делікатного характеру, — сказав Ліндберг. Раптом він якось різко протверезів і більше не здавався п'яним. — Позаяк ти у нас журналіст, зваж, що це не для преси.

— Облиш. Ти ж не можеш спершу видати мені інформацію, а тоді взяти та й заявити, що я не маю права нею скористатися.

— Звичайно, можу. Але те, що я тобі розповів, зовсім не є таємницею. Якщо маєш бажання, можеш піти й ознайомитися із звітом. Про решту — про що я поки ще не розповів — ти теж можеш написати, але за умови, що я там фігуруватиму як анонімне джерело.

— А, отак? Але, згідно із загальноприйнятою термінологією, «не для преси» означає, що мені повідомили щось по секрету і писати про це я не маю права.

— Плювати я хотів на термінологію. Пиши, що тобі здувається, але я — твоє анонімне джерело. Домовилися?

— Авжеж, — відповів Мікаель.

Заднім числом, звичайно, стало ясно, що він зробив помилку, коли дав таку відповідь.

— Ну гаразд. Значить, уся історія з «Міносом» розігрувалася років десять тому, відразу після падіння Берлінської стіни, коли більшовики почали ставати доброчесними капіталістами. Я був одним з тих, хто перевіряв Веннерстрьома, і мені весь час здавалося, що в цій історії щось нечисто.

— Чому ти нічого не сказав у процесі перевірки?

— Я обговорював це зі своїм шефом, проте зачепитися вийшло ні за що. Всі папери були в порядку, і мені залишалося тільки поставити свій підпис під звітом. Але потім кожного разу, коли я натрапляв на ім'я Веннерстрьома в пресі, мої думки поверталися до «Міноса».

— Ясно.

— Бачиш, за кілька років по тому, в середині дев'яностих, мій банк вів деякі справи з Веннерстрьомом. Правду кажучи, справи досить великі. І вийшло не дуже вдало.

— Він надув вас на грошах?

— Ні, не так грубо. Обидві сторони на цьому заробили. Проблема швидше в тому, що... навіть не знаю, як це пояснити. Зараз я вже починаю говорити про власного працедавця, і мені б не хотілося вдаватися в подробиці. Проте мене вразило, яке несхвальне загальне враження від усього цього залишилося. А в ЗМІ Веннерстрьом зображується як великий економічний оракул і за рахунок цього живе. Довіра — його капітал.

— Я розумію, що ти маєш на увазі.

— У мене ж склалося враження, що ця людина просто блефує. Ніякими особливими економічними талантами він не міг похвалитися. Навпаки, у деяких питаннях його знання здавалися мені неймовірно поверховими. У нього було кілька справді тямущих молодих бійців у ролі радників, але сам він мені відверто не подобався.

— Ну і що далі?

— З рік тому я їздив до Польщі у зовсім іншій справі. Наша компанія вечеряла разом з кількома інвесторами з Лодзі, і я випадково опинився за одним столом з бургомістром. Ми го-

ворили про те, як важко поставити на ноги польську економіку, і якось само собою вийшло, що я згадав «Мінос». Бургомістр якийсь час дивився на мене явно здивовано — ніби він ніколи і не чув про «Мінос», — а потім пригадав, що було якесь брудне дільце, з якого так нічого і не вийшло. Він із сміхом відмахнувся і сказав — цитую: «Якби це було все, на що здатні шведські інвестори, його країна незабаром би геть розорилася». Уловлюєш?

— Вислів означає, що в Лодзі розумний бургомістр, але кажи далі.

— Ця фраза засіла у мене в голові і не давала спокою. Наступного дня у мене вранці була зустріч, а решта дня залишалась вільна. Власне із зловредності я поїхав подивитися на фабрику «Мінос», що вже закрилася, вона була зовсім поряд із Лодзю, в маленькому селищі з одним шинком у якомусь сараї і з нужником у дворі. Величезна нібито фабрика «Мінос» насправді виявилася старою розвалюхою, ветхим складським приміщенням з гофрованого заліза, побудованим Червоною армією в п'ятдесятих роках. Неподалік я надібав сторожа, який трохи шпребхав по-німецьки, і дізнався, що його двоюрідний брат працював на «Міносі». Той жив зовсім поряд, і я пішов до нього додому. Сторож зголосився мене провести і бути за перекладача. Хочеш почути, що мені розповіли?

— Просто згораю з нетерплячки.

— Фабрику запустили восени дев'яносто другого року. Працювало там максимум п'ятнадцятеро людей, в основному старі жінки. Зарплата була близько ста п'ятдесяти крон на місяць. Спершу в них повністю було відсутнє устаткування, і робітники прибирали розвалюху. На початку жовтня прибули

три картонажні машини, придбані в Португалії. Старезні, зношені й абсолютно застарілі. Ціна цьому мотлоху була щонайбільше кілька тисяч. Машини, правда, працювали, але безперервно ламалися. Запчастини, звісно, були відсутні, і виробництво доводилося постійно зупиняти. Найчастіше хто-небудь з робітників лагодив машини підручними засобами.

— Це вже починає бути схожим на матеріал, — визнав Мікаель. — Що ж фабрика насправді виробляла?

— Протягом дев'яносто другого року і половини дев'яносто третього вони гнали найзвичайнісінькі коробки для мийних засобів, упаковки для яєць і таке інше. Потім почали робити паперові пакети. Але фабриці постійно бракувало сировини, і про масове виробництво мова ніколи не йшла.

— Яюсь не дуже схоже на велике капіталовкладення.

— Я все підрахував. Загальна вартість оренди за два роки склала п'ятнадцять тисяч. На зарплати могло піти максимум сто п'ятдесят тисяч — якщо взяти із запасом. Закупівля машин і перевезення... автофургон, що перевозив упаковки для яєць... приблизно двісті п'ятдесят тисяч. Додай експедиційні збори за дозвіл, декілька поїздок туди-сюди — схоже, що село неодноразово відвідала одна-єдина людина із Швеції. Ну, скажімо, що вся операція не вийшла за межі мільйона. Яюсь влітку дев'яносто третього на фабрику прибув начальник і повідомив, що її закрито, а незабаром після того приїхала угорська вантажівка і вивезла устаткування. Прощай, «Мінос».

Під час суду Мікаель часто повертався думками до того літнього вечора. Їхня розмова в основному мала характер дружнього взаємного шпигання однокласників, як у роки навчання в гімназії, коли вони ділили тяготи, властиві їх вікові

в цілому. Подорослішавши, вони стали, по суті, чужими, абсолютно різними людьми. Весь вечір Мікаель намагався і ніяк не міг пригадати, що саме так зближувало їх в гімназії. Роберт запам'ятався йому як тихий, замкнутий хлопець, страшенно сором'язливий у стосунках з дівчатками. Постаршавши, він став успішним співробітником банку... можливо, навіть кар'єристом. Мікаель ні на мить не сумнівався в тому, що нинішні погляди приятеля йдуть урозріз з більшістю його власних уявлень про світ.

Напивався Мікаель рідко, але випадкова зустріч під час невдалої прогулянки на яхті привела до приємного вечора, під час якого рівень спиртного в пляшці неухильно наближався до дна. Саме тому, що розмова почалася як базікання шкільних приятелів, він спочатку не сприйняв розповідь Роберта про Веннерстрьома всерйоз. Але зрештою в ньому прокинувся інстинкт журналіста, він почав уважно вслухуватися в Робертові слова, і в нього з'явилися логічні заперечення.

— Зажди хвилинку, — сказав Мікаель. — Веннерстрьом — це ж помітне ім'я серед біржовиків. Якщо не помиляюся, він мільярдер.

— «Веннерстрьом груп» сидить приблизно на двохстах мільярдах. Ти хочеш запитати, навіщо мільярдерові взагалі напружуватися, щоб привласнити жалюгідні п'ятдесят мільйонів?

— Ну, швидше, навіщо йому ризикувати всім, йдучи на відвертий обман?

— Не знаю, чи можна назвати його обман відвертим. Веннерстрьомів звіт одноставно схвалило керівництво УПП, схвалили співробітники банку, уряд і ревізори риксдагу.

— У будь-якому разі йдеться про дріб'язкову суму.

— Звичайно. Але вдумайся. «Веннерстрьом груп» — це інвестиційна компанія, що торгує всім, на чому тільки можна зірвати куш: цінними паперами, опціонами, валютою... всього не перелічити. Веннерстрьом уклав контракт з УПП в дев'яносто другому році, якраз коли ринок захитався. Пам'ятаєш осінь дев'яносто другого?

— Атож. У мене якраз були взяті на квартиру позики з плаваючими процентними ставками, а в жовтні ставки центрального банку злетіли до п'ятисот відсотків. З мене цілий рік тягнули ренту в дев'ятнадцять відсотків.

— Мгу, суворі були часи, — посміхнувся Роберт. — Я сам добряче постраждав того року. І Ханс Ерік Веннерстрьом, так само як і всі інші на ринку, боровся з тими ж проблемами. У його компанії були мільярди, вкладені в усякі цінні папери, але готівки було на диво мало. Аж раптом виявилось, що роздавати нові позики більше неможливо. У таких випадках зазвичай продають яку-небудь нерухомість для покриття збитку і зализують рани, але в дев'яносто другому жоден собака не хотів купувати нерухомість.

— Проблеми з ліквідністю.

— Авжеж. І такі проблеми були далеко не в одного Веннерстрьома. Кожен бізнесмен...

— Не кажи «бізнесмен». Називай їх як хочеш, але називати їх бізнесменами — означає ображати серйозних представників цієї професії.

— Гаразд, кожен біржовий ділок мав проблеми з ліквідністю. Дивися: Веннерстрьом отримав шістдесят мільйонів крон. Шість він повернув, але тільки через три роки. Витрати на

«Мінос» не могли вилитися більш ніж у мільйон. Тільки сама рента з шістдесяти мільйонів за три роки вже дещо коштує. Залежно від того, як він вкладав гроші, він міг подвоїти або потроїти отриманий від УПП капітал. І годі говорити про лайно. Давай краще вип'ємо.

Розділ 02

П'ятниця, 20 грудня

Драган Арманський народився в Хорватії п'ятдесят шість років тому. Його батько був вірменським євреєм з Білорусії, а мати — боснійською мусульманкою грецького походження. Вона ж відповідала за його культурне виховання, і в результаті, ставши дорослим, він опинився в тій великій і неоднорідній групі, яку ЗМІ визначали як мусульман. Державне міграційне управління, як не дивно, записало його сербом. Він мав шведське громадянство, а з фотографії в його паспорті дивилося чотирикутне обличчя з виступаючою щелепою, темною щетиною і сивими скронями. Часто його називали арабом, хоча серед його предків арабів не було взагалі, зате всі ці різноманітні гени дали б кретинам від расознавства всі підстави зарахувати його до представників нижчої раси.

Зовні він трохи нагадував дрібного боса з американського гангстерського фільму. Насправді ж він не мав справ з контрабандою наркотиків і не працював на мафію. Він був талановитим економістом, який, почавши працювати помічником економіста охоронного підприємства «Мілтон сек'юриті» на початку 70-х років, за три десятиліття по тому піднявся до посади виконавчого директора і оперативного керівника.

Інтерес до питань безпеки виник у нього заднім числом і переріс у пристрасне захоплення. Це стало чимось на зразок стратегічної гри: визначати загрозу, виробляти застережні засоби і весь час на один крок випереджати ворога — промислових шпигунів, шантажистів і злочинців. Усе почалося з того, що Арманський виявив, як вправно ошукали одного з клієнтів за допомогою творчого підходу до бухгалтерського обліку, і зумів визначити, хто саме з групи з дванадцяти людей стояв за цим. Навіть тридцять років по тому він пам'ятав, як здивувався, коли зрозумів, що розкрадання в компанії стало можливим через нехтування звичайних заходів безпеки. Сам він із старанного рахівника перетворився на активного учасника розвитку підприємства і експерта в галузі економічного шахрайства. Через п'ять років Арманський потрапив до керівної групи компанії, а ще через десять років став виконавчим директором. Його призначення не обійшлося без протидії, але згодом вона швидко припинилася. За роки своєї роботи він перетворив «Мілтон сек'юриті» на одне з найбільш компетентних і запитуваних охоронних підприємств Швеції.

На компанію «Мілтон сек'юриті» працювали триста вісімдесят постійних співробітників і ще близько трьохсот надійних тимчасових, зарплата яким виплачувалася в міру потреби. Отже, у порівнянні з такими підприємствами, як «Фальк» і «Шведські охоронні послуги», вона була маленькою. Коли Арманський тільки влаштувався на службу, підприємство ще називалося Акціонерне товариство Юхана Фредріка Мілтона «Загальна охорона», і його клієнтами були торгові центри, що потребували контролерів та охоронців з міцними м'язами. Під його керівництвом фірма змінила назву на зручнішу для між-

народних контактів «Мілтон сек'юриті» й почала робити ставку на новітні технології. Зазнав зміни і кадровий склад: колишніх нічних сторожів, любителів носити форму і гімназистів, що підробляли, замінили люди високої кваліфікації. Арманський найняв немолодих поліцейських у відставці — на посади оперативних керівників, а також політологів, що розумілися в міжнародному тероризмі, індивідуальному захисті і промислового шпигунстві, і, головне, фахівців з телекомунікаційної техніки і комп'ютерів. Підприємство переїхало з віддаленого району Сольна в нові солідні приміщення неподалік від Шлюзу, в самісінькому центрі Стокгольма.

На початок 90-х років «Мілтон сек'юриті» пропонувало безпеку абсолютно нового рівня і обслуговувало обране коло клієнтів. Сюди в основному входили середні підприємства з надзвичайно високим оборотом і заможні приватні особи — недавно розбагатіли рок-зірки, біржові ділки і директори доткомів. Значна частина діяльності, що давала тепер майже сімдесят відсотків обороту, була спрямована на надання охоронців і забезпечення безпеки шведських підприємств за кордоном, перш за все на Близькому Сході. За час роботи Арманського оборот збільшився з неповних сорока мільйонів на рік майже до двох мільярдів. Забезпечення безпеки було справою украй прибутковою.

Робота йшла в трьох основних сферах: консультації з безпеки, що полягали у виявленні можливих або передбачуваних небезпек; застережні заходи, що звичайно полягали в установленні дорогих камер спостереження, охоронної або пожежної сигналізації, електронних замикаючих пристроїв і комп'ютерного устаткування; і, нарешті, безпосередня охорона при-

ватних осіб або підприємств, що відчують реальну або уявну загрозу. Останній сектор ринку за десять років збільшився в сорок разів і протягом недавнього часу поповнився новою групою клієнтів. Її склали відносно забезпечені жінки, яким загрожували колишні приятелі та чоловіки або невідомі переслідувачі, що бачили їх по телебаченню і втратили розум через їх тісні джемperi або колір губної помади. Крім того, «Мілтон сек'юриті» співпрацювало з аналогічними підприємствами, що добре зарекомендували себе, в інших європейських країнах і США і забезпечувало безпеку багатьох іноземних гостей під час відвідин Швеції. Наприклад, серед них була одна відома американська актриса, яка провела два місяці на зйомках фільму в містечку Трольхеттан, позаяк її агент уважав, що під час нечастих прогулянок навколо готелю їй за статусом належить мати охоронців.

У четвертій, значно меншій сфері були зайняті лише окремі співробітники. Сюди входило те, що на внутрішньому жаргоні називалося «лобстер» — інакше ВОО або «О. Обст», це позначення розшифровувалося як «вивчення особистих обставин».

Ця частина діяльності Арманського не цілком задовольняла. Прибутків вона давала менше, а труднощі становила значні, оскільки вимагала від співробітників чогось більшого, ніж уміння знатися на телекомунікаційній техніці або встановлювати апаратуру для прихованого спостереження. Іноді вивчення особистих обставин означало звичайне збирання відомостей про кредитоспроможність, або уточнення біографічних даних перед прийняттям на роботу, або перевірку підозр, що хтось із співробітників причетний до витоку інфор-

мації або займається злочинною діяльністю. У таких випадках «лобстер» був частиною оперативної роботи.

Проте клієнти підприємства дуже часто зверталися до Арманського з особистими проблемами, що зазвичай приводило до небажаних пустих розмов.

«Мені хочеться дізнатися, що за обірванець дружить з моєю дочкою...»

«Я думаю, що дружина мене зраджує...»

«Син гарний хлопець, але потрапив у погану компанію...»

«Мене шантажують...»

Найчастіше Арманський твердо говорив «ні». Якщо дочка вже доросла, вона має право спілкуватися з будь-яким обірванцем, а з невірністю, на його думку, подружжю слід розбиратися самим. У подібних справах таїлися пастки, які могли спричинити скандали і створити юридичні проблеми «Мілтон сек'юриті». Тому Драган Арманський ретельно стежив за цими завданнями, незважаючи на те що в загальному обороті підприємства вони становили справжню дрібницю.

Цього ранку, на жаль, треба було якраз вивчати особисті обставини. Заздалегідь поправивши стрілки на брюках і відкинувшись на спинку свого зручного робочого крісла, Драган Арманський недовірко вдивлявся в співробітницю на ім'я Лісбет Саландер. Вона була на тридцять два роки молодша за нього, і він в тисячний раз констатував, що навряд чи можна уявити собі людину, на вигляд менш відповідну для роботи на престижному охоронному підприємстві, ніж вона. Його сумніви виглядали розумними і разом з тим не мали під собою підстав. В очах Арманського Лісбет Саландер, безумов-

но, була найбільш компетентним пошуковцем з усіх, з ким йому доводилося зустрічатися за час роботи в галузі. За ті чотири роки, що вона на нього працювала, Лісбет не схалтурила з жодним завданням і не подала жодного посереднього звіту.

Навпаки, вона завжди добивалася чудових результатів. Арманський був певен, що Лісбет Саландер має унікальний талант. Хто завгодно міг зібрати відомості про кредитоспроможність чи отримати довідку в судового виконавця, але Саландер діяла з фантазією і завжди поверталася з чим-небудь абсолютно несподіваним. Він так і не зумів до пуття збагнути, як саме вона діє, і подеколи її здатність добувати інформацію межувала з чаклунством. Вона почувалася як риба у воді в бюрократичних архівах і могла розшукати людей, про яких було мало що відомо. Головне, вона вміла входити в довіру до людини, яку перевіряла. Якщо тільки можна було викопати який-небудь бруд, вона мчала в потрібному напрямі, немов запрограмована крилата ракета.

Мабуть, у цьому виявлявся її талант.

Звіти Лісбет Саландер могли довести людину, що потрапила в зону дії її радара, до справжньої катастрофи. Арманського і тепер ще кидало в піт від згадки про той випадок, коли він доручив їй провести рутинну перевірку науковця з фармакологічної компанії, яка призначалася на продаж. Робота була розрахована на тиждень, але затягнулася. Чотири тижні Саландер мовчала і проігнорувала декілька нагадувань, а потім заявила із звітом, де документально підтверджувалося, що об'єкт, який їх цікавить, є педофілом і як мінімум двічі оплачував сексуальні послуги тринадцятилітньої повії в Таллінні.

Крім того, за деякими ознаками, він виявляв хворобливу цікавість до дочки своєї тодішньої співмешканки.

Саландер мала якості, які часом приводили Арманського на межу відчаю. Вияснивши, що чоловік виявився педофілом, вона не попередила Арманського телефонним дзвінком і не ввірвалася до нього в кабінет з пропозицією поговорити. Вона ні словом не обмовилася про те, що її звіт містить ядерний заряд, а одного чудового вечора просто поклала його Арманському на стіл, якраз коли він збирався вимкнути лампу і йти додому. Він забрав звіт із собою і розгорнув його тільки пізно ввечері, коли, розслабившись, усівся у вітальні своєї вілли на острові Лідінгьо, щоб випити з дружиною по келиху вина перед телевізором.

Звіт було, як завжди, виконано з майже науковою скрупульозністю, з виносками, цитатами і зазначенням додаткових джерел. На перших сторінках викладалися біографічні дані об'єкта, описувалася його освіта, кар'єра та економічне становище. Тільки на сторінці 24, під проміжним заголовком, Саландер скинула бомбу — описала поїздки до Таллінна, в тому ж діловому тоні, в якому повідомляла про те, що він живе на віллі в Соллентуні і їздить на темно-синьому «вольво». Твердження підкріплювалися документами в чималому додатку, зокрема, фотографіями тринадцятилітньої дівчинки в компанії об'єкта. Знімок був зроблений в коридорі талліннського готелю, і об'єкт тримав руку під светром дівчинки. Крім того, Лісбет Саландер якимсь чином вдалося розшукати цю дівчинку і вмовити її дати докладне інтерв'ю, записане на диктофон.

Звіт створив саме такий хаос, якого Арманський прагнув уникати. Спершу йому довелося прийняти дві пігулки ліків,

призначених йому лікарем проти виразки шлунка. Потім він викликав замовника для нагальної тяжкої розмови. І врешті-решт був змушений — всупереч категоричному небажанню замовника — негайно передати матеріали до поліції. Останнє означало, що «Мілтон сек'юриті» ризикує виявитися втягнутим у судовий процес. Якщо звинувачення не буде доведено або чоловіка визнають невинним, виникне небезпека, що на саме підприємство подадуть до суду за наклеп. А це вже біда.

Проте біди не трапилося. Найбільше в Лісбет Саландер його дратувала вражаюча відсутність емоцій. Від іміджу залежало надзвичайно багато що, а «Мілтон сек'юриті» створило собі імідж підприємства консервативного і стабільного. Саландер вписувалася в нього так же органічно, як екскаватор на виставку-продаж яхт.

Арманський ніяк не міг змиритися з тим, що його кращим пошуковцем є бліда, анорексично худа дівчина із стрижкою «бобрик» і пірсингом на носі й бровах. На шиї в неї було татування у вигляді осі завдовжки два сантиметри, один витатуваний ланцюжок обвивав біцепс лівої руки, а другий — щиколотку. У тих випадках, коли Саландер приходила в маечках, Арманський міг переконатися, що на лопатці в неї видніє ще більше татування із зображенням дракона. Природним кольором її волосся був рудий, але вона фарбувала його в синяво-чорний. Вона виглядала так, немов тільки що прокинулася на ранок після тижневої оргії в компанії хардрокерів.

На відсутність апетиту вона не нарікала — у цьому Арманський був певен; навпаки, вона, схоже, споживала безліч всякої нездорової їжі. Просто за своєю конституцією вона від

народження була худою, кістлявою, немов дівчисько, стрункою, з маленькими руками, вузькими щиколотками і ледь помітними під одягом грудьми. Їй було двадцять чотири роки, а виглядала вона на чотирнадцять.

Широкий рот, маленький ніс і високі вилиці надавали їй зовнішності чогось азіатського. Рухалася вона швидко, як павук, а коли працювала за комп'ютером, її пальці літали по клавішах просто з якоюсь одержимістю. З таким тілом на кар'єру в модельному бізнесі розраховувати не доводилося, але великий план її обличчя з правильним макіяжем цілком міг би прикрасити будь-який рекламний щит. З макіяжем — іноді вона ще користувалася огидною чорною помадою, — татуюваннями і пірсингом у носі й бровах вона якимсь абсолютно незбагненим чином здавалася... гмм... привабливою.

Те, що Лісбет Саландер взагалі працювала на Драгана Арманського, заслуговувало на подив само по собі. Вона належала до того типу жінок, з якими Арманський зазвичай у контакти не вступав і, тим паче, в думці не мав пропонувати їм роботу.

Вона отримала місце помічниці в офісі за рекомендацією Хольгера Пальмгрена — адвоката, що вже однією ногою перебував на пенсії і вів особисті справи старого Ю. Ф. Мілтона. Лісбет Саландер він охарактеризував як «тямущу дівчину трохи відчайдушної поведінки». Пальмгрен благав Арманського дати їй шанс, і той неохоче пообіцяв. Таких людей, як Пальмгрен, відмова лише спонукує подвоїти зусилля, тому простіше було відразу погодитись. Арманський знав, що немолодий адвокат займається важкою молоддю та іншою проблемною публікою, але, попри це, судить завжди розважливо.

Варто було йому побачити Лісбет Саландер, як він відразу пошкодував про свою обіцянку.

Вона не просто здавалася відчайдушною — в очах Арманського вона була уособленням відчайдушності в чистому вигляді. Вона пропустила старші класи школи, ніколи й близько не підходила до гімназії і не мала вищої освіти.

У перші місяці Саландер працювала повний день, ну, майже повний, в усякому разі, періодично з'являлася на службі. Варила каву, ходила по пошту і робила ксерокопії. Проблема полягала в тому, що її абсолютно не хвилювали такі поняття, як нормальний робочий час або прийнятий розпорядок дня.

Зате вона мала великий талант дратувати співробітників підприємства. Її прозвали дівчиною з двома звивинами: одною — щоб дихати, другою — щоб стояти прямо. Про себе вона ніколи нічого не розповідала. Співробітники, що намагалися з нею завести мову, рідко чули щось у відповідь і незабаром припинили це робити. Звернені до неї жарти ніколи не зустрічали відгуку — Саландер або дивилася на жартівника великими, без будь-якого вогника очима, або реагувала з відвертою досадою.

Крім того, у неї різко змінювався настрій, якщо їй здавалося, що хтось з неї кепкує, а зважаючи на той стиль спілкування, який панував в офісі, це траплялося нерідко. Її поведінка не викликала бажання ні довіряти їй, ні дружити з нею, і незабаром вона перетворилася на дивакувату особу, що тинялася коридорами, немов безгоспна кішка. Її вважали абсолютно безнадійною.

Після місяця безперервних проблем Арманський викликав Саландер до себе в кабінет з твердим наміром її вигнати. Вона

спокійнісінько вислухала весь перелік своїх гріхів, не заперечуючи і навіть не ворухнувши бровою. Тільки коли він закінчив говорити про те, що його не влаштовує її ставлення до справи, і вже хотів запропонувати їй спробувати себе на якому-небудь іншому підприємстві, яке змогло б повніше використати її кваліфікацію, вона перебила його посеред фрази. І він уперше почув від неї щось більше, ніж окремі слова.

— Послухайте, якщо вам потрібний сторож, ви можете сходити й підібрати кого-небудь у бюро з працевлаштування. Адже я можу рознюхати будь-яку чортівню про кого завгодно, і якщо ви неспроможні знайти мені кращого застосування, ніж сортувати пошту, то ви просто ідіот.

Арманський ще й досі пам'ятав, як сидів, утративши від люті мову, а вона спокійно казала далі:

— У вас ось один тип змарнував три тижні на те, щоб написати абсолютно порожній звіт про того япі, що його хочуть зробити головою правління того дот-кому. Учора ввечері я копіювала йому цей нікчемний звіт і зараз бачу його у вас на столі.

Пошукавши поглядом звіт, Арманський як виняток підвищив голос:

— Ви не маєте права читати конфіденційні документи.

— Мабуть, що так, але правила безпеки на довіреному вам підприємстві не позбавлені деяких недоліків. Згідно з вашими директивами, він зобов'язаний копіювати таке сам, проте вчора він шпурнув звіт мені, а сам подався в кабак. І до речі, його минулий звіт я кілька тижнів тому знайшла в ідальні.

— Невже? — приголомшено вигукнув Арманський.

— Заспокойтеся. Я віднесла звіт до нього в сейф.

— Він дав вам шифр від свого персонального сейфа? — задихаючись, спитав Арманський.

— Не зовсім. Він записав його разом з паролем для входу в комп'ютер на папірці, що лежить у нього на столі під книжкою. Але суть в тому, що ця ваша пародія на приватного детектива провела нікудишне розслідування особистих обставин. Він не взяв до уваги, що в хлопця є круті картярські борги і що він поглинає кокаїн, як пілосос, а крім того, його подружка шукала захисту в жіночому кризовому центрі, коли він завдав їй чосу.

Вона замовкла. Арманський кілька хвилин сидів мовчки, гортаючи той самий звіт. Він був кваліфіковано оформлений, написаний гарною мовою, мав безліч посилань на джерела і висловлювання друзів і знайомих об'єкта. Нарешті Арманський підвів погляд і вимовив два слова:

— Доведіть це.

— Скільки у мене часу?

— Три дні. Якщо ви не зможете підкріпити свої твердження до вечора п'ятниці, я вас звільню.

За три дні по тому вона, не сказавши ні слова, подала звіт, у якому не менш докладні посилання на джерела перетворювали приємного на перший погляд молодого япі в неблагонадійного мерзотника. Арманський за вихідні кілька разів перечитав звіт і в понеділок присвятив частину часу повторній перевірці її тверджень. Утім, без особливого ентузіазму: ще навіть не взявшись до справи, він розумів, що інформація виявиться вірною.

Арманський був спантеличений і злий на самого себе за те, що вочевидь недооцінив її. Адже він вважав її тупою, трохи не розумово відсталою. Хто б міг подумати: дівчисько, що прогу-

ляло в школі так багато уроків і навіть не отримало атестат, зуміло видати звіт, не тільки написаний гарною мовою, а й сповнений таких спостережень та інформації, що він не міг і уявити, звідки вона це роздобула.

Він був певен, що ніхто інший із співробітників «Мілтон сек'юриті» не зумів би дістати випуску з конфіденційного журналу лікаря жіночого кризового центру. Спробувавши розпитати її, як вона діяла, Арманський отримав лише ухильні відповіді. Вона і в думці не мала видавати свої джерела і твердо на тому стояла. Поступово Арманському стало зрозуміло, що Лісбет Саландер взагалі не має наміру обговорювати свої методи роботи, ні з ним, ні з ким-небудь іншим. Це його турбувало, але не настільки, щоб устояти перед спокусою випробувати її знову.

Кілька днів він роздумував.

Йому згадалися слова Хольгера Пальмгрена, які той сказав, коли направляв дівчину до нього: «Кожній людині необхідно дати шанс».

Він подумав про своє мусульманське виховання, з якого засвоїв, що допомагати знедоленим — його обов'язок перед Богом. У Бога він, правда, не вірив і мечеть не відвідував з молодих літ, але Лісбет Саландер здавалася йому людиною, що потребує реальної допомоги і підтримки. А за минулі десятиліття він не дуже відзначився на цьому шляху.

Замість того щоб її звільнити, Арманський запросив Лісбет Саландер для індивідуальної розмови, під час якої спробував з'ясувати, що ж за людина ця важка дівчина насправді. Він ще раз переконався, що Лісбет Саландер страждає на якийсь серйозне відхилення, але виявив, що попри різку манеру три-

матися вона має неабиякий розум. Вона здавалася йому хворобливою і відштовхуючою, а проте — на його власний подив — починала йому подобатися.

У наступні місяці Арманський узяв Лісбет Саландер під своє крило. Якщо вже бути цілком відвертим, то він розглядав її як маленький, свій особистий соціальний проект. Він доручав їй простенькі розслідування і намагався підказувати, як краще діяти. Вона терпляче слухала, а потім йшла і виконувала завдання винятково на власний розсуд. Він попросив технічного керівника навчити її основ комп'ютерної грамотності; Саландер покірно просиділа за партою півдня, після чого технічний керівник з деяким роздратуванням доповів, що вона, схоже, і так краще розуміється в комп'ютерах, ніж більшість співробітників підприємства.

Незабаром Арманський переконався, що, незважаючи на розмови про ефективне ведення справ, пропозиції пройти курс навчання персоналу і використати всякі інші можливості, Лісбет Саландер зовсім не збиралася підстроюватися під заведений в офісі «Мілтон сек'юриті» порядок. Це ставило його перед неприємною дилемою.

Для решти співробітників Лісбет залишалася й далі джерелом роздратування. Арманський чудово усвідомлював, що ні від кого іншого не потерпів би появи на роботі, коли йому або їй заманеться, і в звичайній ситуації швидко поставив би ультиматум, зажадавши змінити поведінку. Він також здогадувався, що Лісбет Саландер у відповідь на ультиматум або погрозу звільнення просто зниже плечима. Отже, йому доводилося вибирати: або спекатися її, або змиритися з тим, що вона працює не так, як усі нормальні люди.

Ще більша проблема Арманського полягала в тому, що він ніяк не міг розібратися у власних почуттях до цієї молодої жінки. Вона була, немов невідчепна короста, відштовхуючою і разом з тим привабливою. Про сексуальний потяг тут не йшлося, так, в усякому разі, думалось Арманському. Жінки, на яких він зазвичай поглядав, були пишними блондинками з пухкими губами, що пробуджували його фантазію; крім того, він уже двадцять років як був одружений з фінкою на ім'я Рітва, котра навіть у зрілому віці з лихвою відповідала всім його вимогам. Дружину він ніколи не зраджував; ну, можливо, зрідка і траплялося таке, що, коли б їй про це стало відомо, вона могла б неправильно його зрозуміти, але їхній шлюб був щасливим, і в нього були дві дочки віку Саландер. У будь-якому разі, його не хвилювали плоскогруді дівчата, яких здалеку можна прийняти за худеньких хлопчаків. Це було не в його стилі.

Однак він почав ловити себе на непристойних мріяннях про Лісбет Саландер і визнавав, що її присутність не залишає його цілком байдужим. Але привабливість її, вважав Арманський, полягала в тому, що Саландер здавалася йому якоюсь чужорідною істотою. З таким же успіхом він міг би закохатися в зображення грецької німфи. Саландер була представницею якогось нереального світу, до якого він тягнувся і не міг туди потрапити, — та якби він і міг, дівчина йому цього б не дозволила.

Якось, коли Арманський сидів у вуличному кафе на площі Стурторгет у Старому місті, до закладу неквапливою ходою зайшла Лісбет Саландер і сіла за столик неподалік. З нею були троє дівах і хлоп'яга, одягнені в такому ж самому стилі. Арманський з цікавістю спостерігав за нею. Вона здавалася та-

кою ж стриманою, як і на роботі, проте майже посміхалася, слухаючи діваху з пурпурним волоссям.

Арманському стало цікаво: як би відреагувала Саландер, якби він прийшов одного разу на роботу із зеленим волоссям, у потертих джинсах і розмальованій шкіряній куртці із заклепками? Але швидше за все, вона б просто посміялася з нього.

Вона сиділа до нього спиною, жодного разу не обернувшись і, очевидно, не помічаючи, що він тут. Її присутність дивним чином не давала йому спокою, а коли він за кілька хвилин підвівся, збираючись непомітно піти, вона раптом повернула голову і подивилась просто на нього, ніби весь час знала, що він тут, і тримала під спостереженням свого радара. Її погляд був немов блискавична атака, і Арманський поспішно покинув кафе, удавши, що не помітив дівчину. Вона не привіталася, але провела його очима, і лише коли він завернув за ріг, цей погляд перестав пекти йому спину.

Сміялася вона рідко або й взагалі ніколи не сміялася. Проте з часом Арманському почало здаватися, що її ставлення до нього трохи потепліло. Вона мала, м'яко кажучи, стримане почуття гумору, яке часом проступало в ній лише кривою в'їдливою посмішкою.

Її бездушність іноді викликала в Арманського бажання схопити її, струснути, хоч якось прорватися крізь її захисну шкаралупу, щоб завоювати її дружбу чи бодай повагу.

Один-єдиний раз, коли вона вже пропрацювала на нього дев'ять місяців, він спробував поговорити з нею про ці почуття. Це було грудневого вечора на різдвяному святі «Мілтон сек'юриті», де Арманський, проти звичаю, випив зайвину. Ні-

чого неприпустимого не сталося — він просто спробував сказати, що їй справді добре до неї ставиться. Більше за все йому хотілося пояснити їй, що він відчуває потребу оберегати її і що коли їй знадобиться допомога, то вона може з цілковитою довірою звернутися до нього. Він навіть спробував її обійняти, зрозуміло, дружньо.

Саландер вивільнилася з його незграбних обіймів і покинула свято. Після цього вона не з'являлася на роботі і не відповідала по мобільному телефону. Драган Арманський сприймав її відсутність як тортури — майже як особисту драму. Обговорювати свої почуття йому було ні з ким, і він вперше з жахом усвідомив, яку фатальну владу над ним має Лісбет Саландер.

За три тижні по тому, коли Арманський одного січневого вечора працював над перевіркою річного звіту, Саландер повернулася. Вона увійшла до кабінету нечутно, як привид, — просто він раптово помітив, що вона стоїть у напівтемряві неподалік дверей і роздивляється його. Він не мав ніякого уявлення про те, як довго вона вже там була.

— Хочете кави? — спитала Лісбет.

Вона причинила двері і простягнула йому принесений від кавового автомата стаканчик, який Арманський мовчки взяв. Він відчував полегшення, змішане з переляком, коли дівчина, подштовхнувши ногою двері, сіла в крісло для відвідувачів і глянула йому просто в очі. Потім вона поставила заборонене питання, та так, що від нього не можна було ні відбутися жартом, ні ухилитися:

— Драгане, я тобі подобаюсь?

Арманський сидів як паралізований, відчайдушно намагаючись збагнути, що йому відповідати. Його першим бажанням

було стати в позу ображеного і все заперечувати. Потім він зустрів її погляд і усвідомив: вона вперше запитала про особисте, причому цілком серйозно, і якщо він спробує відбутися жартом, вона сприйме це як образу. Їй захотілося поговорити з ним, і йому стало цікаво, скільки часу вона набиралася духу, щоб запитати про це. Він повільно відклав ручку, відкинувся на спинку крісла і нарешті розслабився.

— Чому ти так думаєш? — спитав він.

— Тому що я бачу, як ти на мене дивишся і як відвертаєшся. А ще іноді ти хочеш простягнути руку і торкнутися до мене, а потім стримуєшся.

Раптом він усміхнувся їй:

— Мені здавалося, що коли я доторкнуся до тебе пальцем, ти відкусиш мені руку.

Вона вичікувала, навіть не посміхнувшись.

— Лісбет, я твій начальник, і навіть коли б я і захопився тобою, то ніколи б нічого собі не дозволив.

Вона все ще вичікувала.

— Між нами кажучи, бували випадки, коли я відчував, що мене до тебе вабить. Пояснити це я не можу, але це так. Сам не знаю чому, але ти мені дуже симпатична. Проте ти мене не збуджуєш.

— Чудово. Тому що з цього все одно нічого не вийде.

Арманський раптом засміявся. Саландер уперше висловила йому щось особисте, хай навіть це було найнеприємніше, що тільки може почути чоловік.

Він спробував підібрати відповідні слова:

— Лісбет, я розумію, що тебе не цікавить старий, якому вже п'ятдесят з хвостиком.

— Мене не цікавить старий, якому п'ятдесят з хвостиком і він — *мій шеф*. — Вона підняла руку. — Зажди, дай мені сказати. Іноді ти здаєшся тупаком і бюрократом, і це мене дратує, але ти, загалом, привабливий чоловік, і... я теж часом відчуваю... Але ти мій шеф, і я зустрічалася з твоєю дружиною і хочу працювати в тебе й надалі, і закрити з тобою було б найбільшою дурістю з мого боку.

Арманський сидів мовчки, ледве наважуючись дихати.

— Я ж розумію, що ти для мене зробив, а невдячність не в моїх правилах. Я ціную, що ти виявився вищим за власні забобони і дав мені шанс. Але я не хочу, щоб ти був моїм коханцем, і татусь мені теж не потрібний.

Вона замовкла.

Трохи згодом Арманський безпорадно зітхнув:

— То який же я тобі потрібний?

— Я хочу працювати на тебе й далі. Якщо тобі це підходить.

Він кивнув, а потім відповів з максимальною відвертістю:

— Я дуже хочу, щоб ти на мене працювала. Але мені б також хотілося, щоб ти мала до мене якісь дружні почуття і довіру.

Лісбет похитала головою:

— Ти не та людина, з якою хочеться дружити.

Здавалося, вона збирається піти, і він сказав:

— Я зрозумів, що ти не бажаєш, щоб хтось ліз у твоє життя, і я постараюся цього не робити. Але ти не проти, якщо я як і раніше буду до тебе добре ставитися?

Саландер довго роздумувала. Потім вона відповіла: встала, обійшла навколо столу й обійняла його.

Арманський був геть збентежений.

Тільки коли вона відпустила його, він схопив її за руку:
— Ми можемо бути друзями?

Вона кивнула.

Це був єдиний раз, коли вона проявила до нього ніжність і коли вона взагалі його торкнулася. Цю мить Арманський згадував з теплотою.

За чотири роки вона так і не відкрила йому ні свого особистого життя, ні минулого.

Якось Арманський спробував на ній своє мистецтво розбиратися з «лобстерами». Він також мав довгу розмову з адвокатом Хольгером Пальмгреном, який, схоже, зовсім не здивувався його приходу, і від отриманих відомостей його довіра до неї зовсім не зросла. У розмовах з Лісбет він ніколи не торкався цієї теми і жодним словом не дав зрозуміти, що копався в її особистому житті. Він приховав від неї свій неспокій і просто посилив пильність.

Того дивного вечора Саландер і Арманський уклали певну угоду. Надалі вона почне виконувати для нього завдання із збирання відомостей на нових умовах. Їй призначається маленька щомісячна зарплата, не залежно від того, має вона роботу чи ні; справжній же дохід їй даватиме виконання доручень, кожне з яких він відтепер оплачуватиме окремо. Їй дозволялося працювати виключно на власний розсуд, але за це вона брала на себе зобов'язання ніколи не робити нічого, що могло б збентежити його або зганьбити «Мілтон сек'юриті».

Арманський прийняв практичне рішення, вигідне як для нього і підприємства, так і для самої Саландер. Він скоротив

прикрий відділ ВОО до однієї штатної одиниці — немолодого співробітника, що виконував необхідну рутинну роботу і збирав відомості про кредитоспроможність. Усі заплутані й сумнівні завдання Арманський передав Саландер та іншим поза штатним працівникам. Юридично вони були сторонніми індивідуальними підприємцями, і в разі виникнення серйозних проблем відповідальності за них «Мілтон сек'юриті» не несло. Позаяк Арманський часто вдавався до послуг Саландер, вона отримувала цілком незлецькі гроші. Її дохід міг би бути значно вищим, але дівчина працювала, тільки як мала до того хіть, вважаючи, що коли Арманському це не подобається, він може її вигнати.

Арманський приймав її такою, яка вона є, але забороняв їй зустрічатися з клієнтами. Винятки з цього правила траплялися рідко, але сьогоднішня справа, на жаль, була з розряду таких.

Цього дня Лісбет Саландер прийшла в чорній футболці із зображенням ікластого інопланетянина і текстом: «I am also an alien»¹. Ще на ній були чорна спідниця з відірваним підгіном, ношена чорна коротка шкіряна куртка, ремінь із заклепками, масивні черевики «Док Мартенс» і гольфи в поперечну червоно-зелену смужку. Колірна гамма її макіяжу давала підстави запідозрити Лісбет у дальтонізмі. Іншими словами, виглядала вона на рідкість акуратно.

Арманський зітхнув і перевів погляд на третю присутню в кімнаті людину — консервативно одягненого відвідувача в товстих окулярах. Шістдесятивосьмилітній адвокат Дірк

¹ Я теж чужий (англ.).

Фруде наполіг на особистій зустрічі із співробітником, який склав звіт, щоб мати змогу поставити питання. Арманський спробував запобігти зустрічі, посилаючись на те, що Саландер застуджена, у від'їзді і завалена іншою роботою. Фруде кожного разу незворушно відповідав, що це не страшно — немає ніякого поспіху і він спокійно може почекати кілька днів. Арманський лявся про себе, але врешті-решт йому нічого не залишалось, окрім як звести їх, і тепер адвокат Фруде сидів і, примружившись, з очевидним захопленням роздивлявся Лісбет Саландер. Та витріщалася у відповідь, і на її обличчі годі було знайти хоч трохи теплих почуттів.

Ще раз зітхнувши, Арманський подивився на принесену нею теку з написом: «Карл Мікаель Блумквіст». Після імені на обкладинці було акуратно виписано номер страхового свідчення. Арманський вимовив це ім'я вголос. Адвокат Фруде повернувся до дійсності і перевів погляд на нього:

— То що ви можете розповісти про Мікаеля Блумквіста?

— Бачте, звіт склала фрекен Саландер.

Арманський секунду повагався, а потім повів далі з пошмішкою, яка задумувалася як довірча, але вийшла безпорадною і винуватою:

— Хай вас не бентежить її молодість. Вона наш найкращий фахівець.

— Я в цьому не сумніваюся, — сухо відповів Фруде, вочевидь припускаючи протилежне. — Розкажіть, до чого вона прийшла.

Було очевидно, що адвокат Фруде просто не уявляє, як йому поводитися з Лісбет Саландер, і тому воліє розмовляти з Арманським, ніби Лісбет і зовсім немає в кімнаті. Саландер

скористалась нагодою і видула велику бульку з жувальної гумки. Перш ніж Арманський устиг відповісти, вона звернулася до свого шефа, теж ніби не помічаючи Фруде:

— Дізнайтеся у клієнта, йому потрібна довга чи коротка версія?

Адвокат Фруде відразу зрозумів, що пошився в дурні. Виникла ніякова пауза, а потім він нарешті звернувся до Лісбет Саландер і спробував виправити помилку, вибравши люб'язний і протекційний тон:

— Фрекен, я був би вдячний, якби ви усно підсумували свої висновки.

З вигляду Саландер зараз нагадувала злобного нубійського хижака, який обмірковує, чи не скуштувати йому Дірка Фруде на обід. У її погляді читалася така вражаюча ненависть, що в гостя по спині побігли мурашки. Так само несподівано її обличчя полагідніло, і Фруде подумалося, чи не привидівся йому цей погляд. А вона заговорила тоном державного чиновника:

— Дозвольте спершу зауважити, що це завдання було не складним, хоча постановка завдання не відзначалася чіткістю. Ви хотіли дізнатися про нього «все, що можна розкопати», але не дали ніяких вказівок щодо того, чи цікавить вас щось конкретне. Тому вийшло щось на кшталт огляду епізодів з його життя. Звіт складається із ста дев'яноста трьох сторінок, проте близько ста двадцяти з них становлять копії написаних ним статей або тих газетних вирізок, де він сам фігурує у зведеннях новин. Блумквіст — особа публічна, у нього мало таємниць, і йому майже нічого приховувати.

— Отже, таємниці у нього все-таки є? — спитав Фруде.

— Таємниці є в усіх людей, — відповіла вона спокійно. — Треба тільки вивідати, в чому вони полягають.

— Розкажіть.

— Дата народження Мікаеля Блумквіста — вісімнадцяте січня тисяча дев'ятсот шістдесятого року, і, отже, зараз йому сорок три роки. Народився він в Борленгу, але потім там не жив. Його батьки, Курт і Аніта Блумквіст, почали заводити дітей у тридцятип'ятилітньому віці, і їх обох вже немає в живих. Батько працював наладчиком устаткування і часто бував у роз'їздах. Мати, наскільки мені вдалося дізнатися, все життя вела виключно домашнє господарство. Сім'я переїхала до Стокгольма, коли Мікаель пішов у школу. У нього є сестра на ім'я Анніка, яка на три роки молодша за нього і працює адвокатом. Є також дядьки з матиного боку і двоюрідні брати й сестри. Ви каву наливати збираєтесь?

Остання репліка була звернена до Арманського, який поспішно відкрив приготовлений для зустрічі термос з кавою і кивнув, просячи її продовжувати розповідь.

— Отже, у шістдесят шостому сім'я переїхала до Стокгольма. Вони жили на острові Лілла Ессинген. Блумквіст спочатку ходив у школу в Броммі, а потім у гімназію на Кунгсхольмені¹. У нього був цілком задовільний атестат — у середньому чотири і дев'ять десятих; копії маються в папці. У роки навчання в гімназії він займався музикою і грав на бас-гітарі в рок-групі під назвою «Бутстреп», що навіть випустила сингл, який влітку сімдесят дев'ятого крутили по радіо. Після гімназії Блумквіст працював контролером в метро, поназбирав грошей і поїхав за кордон. Протягом року він, схоже, вештався по Азії — Індія, Таїланд — і навіть добирався до Австралії. Вчитися на жур-

¹ «Королівський острів», адміністративний центр Стокгольма.

наліста в Стокгольмі він почав, коли йому був двадцять один рік, але після першого курсу перервав навчання і служив в армії, у стрілецьких військах, в Кіруні. До цієї частини відбирали самих мачо, і він закінчив службу з добрим результатом: десять-дев'ять-дев'ять. Після армії закінчив освіту і з того часу працює журналістом. Які потрібні подробиці?

— Розповідайте те, що вважаєте важливим.

— Гаразд. Він трохи нагадує практичне порося з «Трьох поросят». До сьогодні він був успішним журналістом. У вісімдесятих роках багато працював позаштатно, спочатку в провінційних газетах, потім у Стокгольмі. У мене є список. Перший великий успіх йому принесла історія з Ведмежою бандою — бандою грабіжників, яку він допоміг затримати.

— Коли його прозвали Калле Блумквіст.

— Він ненавидить своє зменшувальне ім'я, що цілком зрозуміло. Спробував би хто-небудь назвати мене в газеті Пеппі Довгапанчоха, так у нього б відразу губа розпухла.

Вона кинула похмурий погляд на Арманського, і той ковтнув слину. Він неодноразово подумки порівнював Лісбет Саландер з Пеппі Довгапанчоха і зараз був вдячний своїй розважливості за те, що жодного разу не спробував пожартувати на цю тему. Він жестом запропонував їй розповідати далі.

— Одне джерело повідомляє, що аж до цього моменту Блумквіст хотів стати репортером кримінальної хроніки — він навіть позаштатно працював у цій ролі в одній з вечірніх газет, — але популярність він здобув як журналіст, що спеціалізується на політиці та економіці. Штатним співробітником вечірньої газети він став тільки наприкінці вісімдесятих. У дев'яностому році він звільнився, ставши одним із заснов-

ників щомісячного журналу «Міленіум». Спочатку журнал не мав видавництва, яке б його підтримувало, і був чистісіньким аутсайдером. Але його тираж виріс і на сьогодні досягає двадцяти однієї тисячі примірників. Редакція розташовується на Гьотгатан¹, усього за кілька кварталів звідси.

— Лівий журнал.

— Це залежить від того, що вважати лівим. У цілому «Міленіум», мабуть, належить до соціально-критичних видань, але можна припустити, що анархісти вважають його паршивим буржуазним журнальчиком того ж типу, що «Арена» або «Урд-фронт», а правий Студентський союз, очевидно, гадає, що в них у редакції сидять самі більшовики. Немає ніяких свідчень того, що Блумквіст коли-небудь проявляв політичну активність, навіть за часів піднесення лівого руху, коли він вчився в гімназії. Потім він жив з дівчиною, котра тоді була активною прихильницею синдикалістів, а зараз засідає в риксдагу як депутат від лівої партії. Схоже, його вважають лівим в основному тому, що в своїх репортажах з економічних питань він викривав корупцію і темні справи у сфері підприємництва. Він намалював кілька неприємних портретів директорів та політиків і спровокував низку відставок і судових переслідувань, напевно цілком заслужених. Найбільш відома справа Арбогі, в результаті якої один буржуазний політик змушений був подати у відставку, а колишньому керівникові муніципалітету дали рік тюремного ув'язнення за розтрату. Одначе критика злочинів навряд чи може вважатися проявом лівих настроїв.

— Я розумію, що ви хочете сказати. Що ще?

¹ Пожвавлена вулиця у Стокгольмі.

— Він написав дві книги. Одна з них про справу Арбогі, а друга — про економічну журналістику — називається «Тамплієри» і вийшла три роки тому. Я цю книжку не читала, але, судячи із рецензій, її сприйняли неоднозначно. Вона викликала чимало дискусій у ЗМІ.

— Як у нього з грошима?

— Він не багатий, але й не голодує. Його податкові декларації додаються до звіту. У банку в нього близько двохсот п'ятдесяти тисяч крон, які вкладені частково до фонду пенсійного накопичення, частково — до накопичувального фонду. На рахунку в нього близько ста тисяч крон, які він використовує на поточні витрати, поїздки і таке інше. Він має кооперативну квартиру з повністю виплаченим паєм — шістдесят п'ять квадратних метрів на Беллмансгатан, — і в нього немає ні позик, ні боргів.

Саландер підняла палець:

— Він володіє ще дечим — нерухомістю в Сандхамні. Це сарай у тридцять квадратних метрів, переобладнаний під житловий будиночок і розташований коло води, посеред найпривабливішої частини містечка. Будиночок, очевидно, в сорокових роках купив хтось з батькових братів — тоді звичайні смертні ще мали таку можливість, — а потім він у спадок врешті дістався Блумквістові. Вони домовилися, що квартиру батьків на Лілла Ессинген отримує сестра, а Мікаель Блумквіст — будиночок. Не знаю, скільки він сьогодні може коштувати — напевно кілька мільйонів, — але, з другого боку, не схоже, щоб Блумквіст збирався його продавати, він буває в Сандхамні досить часто.

— Які його доходи?

— Він співвласник «Міленіуму», та як зарплату бере собі близько дванадцяти тисяч на місяць. Решту добирає позаштатною роботою, кінцева сума варіюється. Максимум зафіксовано три роки тому, коли його наймали кілька ЗМІ і він заробив майже чотириста п'ятдесят тисяч. Минулого року підробітки дали йому тільки сто двадцять тисяч.

— Йому доведеться викласти сто п'ятдесят тисяч за моральний збиток і, крім того, сплатити послуги адвоката і все інше, — зауважив Фруде. — Можна припустити, що це виллється в кругленьку суму, а ще він позбудеться доходів, поки відбудуватиме покарання.

— Це означає, що він залишиться без гроша, — зробила висновок Саландер.

— Він чесна людина? — спитав Дірк Фруде.

— Довіра — це, так би мовити, його головний капітал. Він створив собі образ охоронця моралі в світі підприємництва, і його досить часто запрошують коментувати різні речі по телебаченню.

— Після сьогоднішнього вироку від цього капіталу, очевидно, мало що залишилося, — задумливо сказав Дірк Фруде.

— Не беруся стверджувати, що достеменно знаю, які вимоги висуваються до журналіста, але після такого провалу «суперсищик Блумквіст», мабуть, не скоро отримає Велику журналістську премію. Він добряче пошився в дурні, — твезо констатувала Саландер. — Якщо дозволите мені висловити власні міркування...

Арманський витріщив очі. За ті роки, що Лісбет Саландер на нього працювала, вона ще ніколи не висловлювала власних

міркувань з приводу якої-небудь справи. Для неї важливі були лише сухі факти.

— До мого завдання не належало вивчати суть справи Веннерстрьома, але я стежила за процесом і повинна визнати, що він мене надзвичайно вразив. Тут щось не так, це зовсім... не властиве вдачі Мікаеля Блумквіста — публікувати бездоказовий матеріал, адже це абсолютно згубна річ.

Саландер почухала ніс. Фруде терпляче чекав. Арманський не розумів, помиляється він чи Саландер дійсно сумнівається в тому, як їй говорити далі. Та Саландер, яку він знав, *ніколи* не проявляла невпевненості або сумнівів. Нарешті вона, схоже, зважилася:

— Виключно, так би мовити, за протоколом. Я не вникала серйозно в справу Веннерстрьома, але гадаю, що Калле Блумквіста... даруйте, Мікаеля Блумквіста обдурили. Думаю, що за цією історією криється щось зовсім інше, ніж те, про що мовиться у рішенні суду.

Тепер уже настала черга Дірка Фруде стріпнутися. Адвокат дивився на Саландер вивчаючим поглядом, і Арманський відзначив, що вперше з початку її звіту замовник виявив аж ніяк не просто ввічливу цікавість. Він зафіксував у думці, що справа Веннерстрьома вочевидь становить для Фруде певний інтерес.

«Не зовсім так, — відразу подумав Арманський. — Фруде зреагував, тільки коли Саландер натякнула, що Блумквіста обдурили».

— Що ви, власне, хочете сказати? — з цікавістю запитав Фруде.

— Це тільки припущення, але я майже певна, що його хтось ошукав.

— Чому ви так думаєте?

— Вся біографія Блумквіста свідчить про те, що він дуже обережний журналіст. Усі його попередні викриття були добре підкріплені документами. Я була одного дня на процесі і слухала. Він не подавав ніяких контраргументів і, здавалося, здався без бою. Це не властиве його вдачі. Якщо вірити суду, то він просто вигадав історію про Веннерстрьома, не маючи ніяких доказів, і опублікував її як якийсь терорист-самогубця від журналістики — але це просто не в стилі Блумквіста.

— А що, на вашу думку, сталося?

— Я можу тільки здогадуватися. Сам Блумквіст вірив у свій матеріал, але по ходу справи щось відбулося, й інформація виявилася фальшивкою. Це, у свою чергу, означає, що він довіряв джерелу, а йому навмисно підсунули хибну інформацію — що здається складним і малоймовірним. Альтернативний варіант — йому так серйозно погрозували, що він здався і визнав за краще постати некомпетентним ідіотом, ніж прийняти бій. Але повторюю, це лише припущення.

Саландер хотіла продовжити звіт, але Дірк Фруде підняв руку. Він трохи помовчав, постукуючи пальцями по підлокітнику, а потім, повагавшись, знову звернувся до неї:

— Якби ми найняли вас, щоб розплутати справу Веннерстрьома й дістатися до правди... наскільки великий шанс, що ви що-небудь знайдете?

— Важко сказати. Можливо, там і знаходиться нічого.

— Але ви погодилися б спробувати?

Вона знизала плечима:

— Не мені вирішувати. Я працюю на Драґана Арманського, і він вирішує, які справи мені доручати. Потім, усе залежить від того, яку саме інформацію ви хочете добути.

— Тоді скажімо так... Я правильно думаю, що наша розмова має конфіденційний характер?

Арманський кивнув.

— Про цю справу мені нічого не відомо, — провадив далі Фруде, — але я абсолютно точно знаю, що в деяких інших випадках Веннерстрьом діяв безчесно. Справа Веннерстрьома найсерйознішим чином відбилася на житті Мікаеля Блумквіста, і мене цікавить, чи є у ваших припущеннях раціональне зерно.

Розмова набула несподіваного повороту, і Арманський відразу насторожився. Дірк Фруде пропонував «Мілтон сек'юриті» попорпатися в уже закритій кримінальній справі, в ході якої Мікаелю Блумквісту, можливо, загрожувало якесь насильство і виникав ризик сутички з імперією адвокатів Веннерстрьома. За таких обставин Арманського аж ніяк не спокушала думка випускати на справу неконтрольовану крилату ракету на ім'я Лісбет Саландер.

Справа була не тільки в турботі про підприємство. Колись Саландер чітко дала йому зрозуміти, що не хоче мати в особі Арманського такого собі вітчима, що постійно хвилюється. Уклавши з нею угоду, він остерігався виступати в такій ролі, але глибоко в душі не переставав за неї хвилюватися. Іноді він ловив себе на тому, що порівнює Саландер з власними дочками. Арманський вважав себе гарним батьком і ніколи даремно не втручався в їх особисте життя, проте усвідомлював, що, якби вони жили і поводитися так, як Лісбет Саландер, він не зміг би з цим миритися.

У глибині своєї хорватської — чи, можливо, боснійської або вірменської — душі він ніяк не міг позбутися переконан-

ня, що такий спосіб життя приведе Саландер до катастрофи. На його думку, її особливості зробили б її ідеальною жертвою для кого-небудь, хто захоче їй зла, і він страшився того ранку, коли його розбудять звісткою про те, що вона постраждала.

— Для подібного розслідування потрібні великі витрати, — сказав Арманський, пробуваючи делікатно відлякати Фруде, щоб промацати, наскільки серйозні його наміри.

— Ми встановимо межу, — тверезо зауважив той. — Я не вимагаю неможливого, але цілком очевидно, що ваша співробітниця, як ви самі мене запевили, компетентна.

— Саландер? — поглянув на неї Арманський, скинувши бровою.

— Я зараз вільна.

— Гарзд. Але я хочу, щоб ми домовилися про форми роботи. Давайте дослухаємо решту звіту.

— Залишилися тільки подробиці його особистого життя. У вісімдесят шостому році він одружився з Монікою Абрахамссон, і того ж року в них народилася дочка Пернілла. Зараз їй шістнадцять. Шлюб був нетривалим; подружжя розлучилося в дев'яносто першому. Абрахамссон знову вийшла заміж, але вони очевидячки зберігають і далі дружні взаємини. Дочка живе з матір'ю і зустрічається з Блумквістом не надто часто.

Фруде попросив долити йому кави з термоса і знову звернувся до Саландер:

— На самому початку ви зауважили, що в усіх людей є таємниці. Чи вдалося вам такі знайти?

— Я хотіла сказати, що в кожній людини є речі, які вона відносить до сфери особистого життя і не надто любить виставляти напоказ. Блумквіст явно має успіх у жінок. У ньо-

го було кілька романів і дуже багато короткочасних зв'язків. Коротше кажучи, він живе активним сексуальним життям. Проте якась персона вже впродовж багатьох років періодично виникає в його житті, і зв'язок цей досить незвичайний.

— У якому сенсі?

— У нього зв'язок з Ерікою Бергер, головним редактором «Міленіуму». Вона належить до вищого світу, мати — шведка, батько — бельгієць, що живе в Швеції. Бергер і Блумквіст знають одне одного з часу навчання у Вищій школі журналістики і відтоді періодично відновлюють сексуальні стосунки.

— Мабуть, це не так уже й незвично, — зауважив Фруде.

— Звичайно, ні. Але Еріка Бергер одружена з художником Іреггером Бекманом — напівзнаменитістю, що розмалювала громадські приміщення безліччю страшних картин.

— Іншими словами, вона його зраджує.

— Ні. Бекман у курсі їхніх стосунків. Це *ménage à trios*¹, яке вочевидь влаштовує всіх трьох. Іноді Бергер спить з Блумквістом, іноді з чоловіком. Який у них там заведено порядок, я достоту не знаю, але, очевидно, це стало однією з головних причин розпаду шлюбу Блумквіста з Абрахамссон.

Розділ 03

П'ятниця,

20 грудня — субота, 21 грудня

Еріка Бергер здивовано звела брови, коли вже під кінець робочого дня до редакції увійшов цілком очевидно змерзлий Мікаель Блумквіст. Редакція «Мі-

¹ Кохання утрьох (фр.).

леніуму» розташовувалася прямо на «шпилі» Гьотгатан, на офісному поверсі, безпосередньо над приміщеннями товариства «Грінпіс». Орендна плата була дещо зависока для журналу, але Еріка, Мікаель і Крістер усе одно трималися за це приміщення.

Еріка глянула на годинник. Було десять хвилин на шосту, і Стокгольм уже давно поринув у темряву. Вона чекала, що Мікаель повернеться десь перед обідом.

— Вибач, — мовив він замість привітання, перш ніж вона встигла що-небудь сказати. — Я геть зациквився на вироку, і мені ні з ким не хотілося розмовляти. Просто довго тинявся і міркував.

— Я чула рішення суду по радіо. Телефонувала «Та, з каналу ТБ-4» і хотіла отримати від мене коментар.

— Що ти сказала?

— Приблизно як ми й домовлялися: що нам треба спершу гарненько прочитати текст вироку, а вже потім висловлюватися. Тобто я нічого не сказала. Але моя позиція незмінна: я вважаю це хибною стратегією. Ми виглядатимемо слабкими і втратимо підтримку в ЗМІ. Очевидно, слід чекати, що ввечері що-небудь видадуть по телебаченню.

Блумквіст похмуро кивнув.

— Як ти себе почуваш?

Мікаель низав плечима і опустився на своє улюблене крісло, що стояло в кабінеті Еріки біля вікна. Її кабінет був обставлений по-спартанськи: письмовий стіл, практичні книжкові полиці і дешеві офісні меблі. Все було з магазину «ІКЕА», за винятком двох зручних екстравагантних крісел і столика побі-

ля стіни. («Данина моєму вихованню», — частенько жартувала Еріка.) Втопившись від письмового столу, вона мала звичку читати, сидячи в кріслі й підгорнувши під себе ноги. Мікаель подивився вниз на Ѓотгатан, де в темряві кудись поспішали люди. Різдва торгівля вже вийшла на фінішну пряму.

— Напевно, це минеться, — сказав він. — Але зараз таке відчуття, ніби мені дали добрячого прочухана.

— Так, на те, мабуть, є всі підстави. Це стосується всіх нас. Янне Дальман сьогодні пішов додому рано.

— Гадаю, рішення суду йому не сподобалось.

— Він не надто великий оптиміст.

Мікаель похитав головою. Янне Дальман працював відповідальним секретарем редакції «Міленіуму» дев'ять місяців. Він з'явився якраз тоді, коли починалася справа Веннерстрьома, і потрапив до редакції, що переживала кризу. Мікаель спробував пригадати, як вони з Ерікою міркували, беручи його на роботу. Янне добре знав свою справу і вже встиг тимчасово попрацювати в Телеграфній агенції, у вечірніх газетах і в програмі новин на радіо. Проте бійцівських якостей він явно не мав. За минулий рік Мікаель не раз подумки шкодував про те, що вони взяли до себе Дальмана: той усе бачив у найчорніших барвах, і це драгувало.

— Від Крістера що-небудь чути? — спитав Мікаель, не відриваючи погляду від вулиці.

Крістер Мальм відповідав у «Міленіумі» за художнє оформлення і лейаут¹ і разом з Ерікою та Мікаелем був співвласни-

¹ Структуроване відображення інформації на площині.

ком журналу, але наразі він зі своїм бойфрендом перебував за кордоном.

— Він телефонував. Передавав вітання.

— Тепер йому доведеться взяти на себе посаду відповідального редактора.

— Мікке, припини. Як відповідальний редактор, ти повинен заздалегідь знати, що час від часу будеш діставати по носі. Це входить до твоїх посадових обов'язків.

— Правильно. Але вийшло так, що я і автор тексту, і відповідальний редактор того журналу, який його опублікував. Це міняє справу, бо означає мою нездатність бути розважливим.

Еріка Бергер відчула, що тривога, яку вона носила в собі весь день, розквітає пишним квітом. В останні тижні перед судом Мікаель Блумквіст ходив чорніший за хмару, проте він не здавався їй таким похмурим і вбитим, як зараз, у хвилину поразки. Еріка обійшла довкола письмового столу, сіла на коліна до Мікаеля й обійняла за шию.

— Мікаелю, послухай. Ми з тобою обоє абсолютно точно знаємо, як це вийшло. Я несу не меншу відповідальність, ніж ти. Нам треба просто перечекати, поки буря вгамується.

— От тільки перечікувати нема чого. Вирок означає, що для ЗМІ я труп. Я не можу залишатися відповідальним редактором «Міленіуму». Під загрозою довіра до журналу, і ми повинні звести втрати до мінімуму. Адже ти розумієш це не гірше за мене.

— Якщо думаєш, що я дозволю тобі взяти всю провину на себе, то ти нічого не зрозумів у мені за всі ці роки.

— Я чудово тебе знаю, Ріккі. Ти до дурного лояльна до своїх співробітників. Якби твоя воля, ти б зчепилася з адвокатами

Веннерстрьома і билася б доти, доки не втратила довіру сама. Нам треба бути розумнішими.

— По-твоєму, це розумний план — кинути «Міленіум», створивши видимість того, що я тебе вигнала?

— Ми вже сто разів про це говорили. Тепер утримати «Міленіум» на плаву можеш тільки ти. Крістер — гарний хлопець, але слизняк, він добре розуміється в ілюстраціях і лейауті, але бійки з мільярдерами йому не до снаги. Це не його. Мені доведеться на якийсь час зникнути з «Міленіуму» як у ролі редактора і журналіста, так і члена правління; моя частка перейде до тебе. Веннерстрьом знає, що мені відомо про його діяльність, і намагатиметься знищити журнал, поки я перебуваю поблизу від «Міленіуму». Нам забракне коштів на таку боротьбу.

— А чому б нам не дати публікацію про те, що сталося? Або пан, або пропав!

— Тому що ми нічого не можемо довести і тому що я тільки що втратив довіру. Цей раунд залишився за Веннерстрьомом. Кінчено. Забудь.

— Гарзд, звідси тебе виженуть. А що ти робитимеш?

— Мені просто потрібний перепочинок. Я відчуваю, що геть виснажився. Приділю трохи уваги собі, а там подивимось.

Еріка пригорнула голову Мікаеля до своїх грудей, міцно притисла до себе, і кілька хвилин вони сиділи мовчки.

— Хочеш, я сьогодні побуду з тобою? — спитала вона.

Мікаель Блумквіст кивнув.

— Добре. Я вже зателефонувала Грегеру і сказала, що ночуватиму в тебе.

Єдиним джерелом світла в кімнаті було вуличне освітлення, що відбивалося в куточку шибки. Десь після другої години по півночі Еріка заснула, а Мікаель лежав і вивчав у напівмо-році її профіль. Ковдра закривала її приблизно до талії, і він дивився, як здіймаються і опускаються її груди. Він розслабився, страшна твердість у шлунку розчинилася. Це завдяки Еріці. Вона завжди на нього так впливала. І він знав, що діє на неї так само.

«Двадцять років», — подумав він.

Саме стільки тривали їхні стосунки. Щодо нього, то він був готовий трахатися з Ерікою ще принаймні стільки ж. Вони ніколи серйозно не намагалися приховувати своїх взаємин, навіть коли це неймовірно ускладнювало їм спілкування з іншими людьми. Він знав, що в колі знайомих про них пащекують і всіх цікавить, що ж між ними насправді; вони з Ерікою відбувалися загадковими відповідями і не зважали на балачки.

Познайомилися вони на вечірці у спільних знайомих. Обоє вчилися тоді на другому курсі Вищої школи журналістики, і в кожного був постійний партнер. Того вечора вони заходилися провокувати одне одного, часом виходячи за межі дозволеного. Можливо, флірт почався у них для жарту — він точно не пам'ятав, — але перед розставанням вони обмінялися телефонами. Обоє усвідомлювали, що рано чи пізно опиняться в одному ліжку, і не минуло й тижня, як вони здійснили свої плани, тихцем від партнерів.

Мікаель був упевнений в тому, що про взаємне кохання не йшлося, принаймні, в його традиційному розумінні — про кохання, що веде до спільної стріхи, спільного погашення кредитів, різдвяної ялинки і дітей. Кілька разів у 80-х роках, коли

обоє виявлялися вільними від інших обов'язків, вони подумували з'їхатися. Мікаелю цього хотілося, але Еріка завжди останньої миті ухилялася. Вона говорила, що нічого доброго у них все одно не вийде, а якщо вони закохаються одне в одного, то це тільки зіпсує їхні стосунки.

Вони дружно вважали, що їхній зв'язок тримається на сексі чи навіть сексуальному божевільлі, і Мікаель часто задумувався про те, чи можливо почувати до жінки більш всепоглинаюче, непогамовне жадання, ніж він мав до Еріки. Вони ідеально підходили одне одному, і їхні взаємини були схожі на наркотичну залежність. Іноді вони зустрічалися так часто, що нагадували тривку пару, а іноді не бачилися тижнями й місяцями. Але як алкоголіки після періоду стриманості рвуться до пивниці, так і вони незмінно поверталися одне до одного по нову порцію.

Нічого доброго з цього, звичайно, не виходило. Подібні стосунки просто створені для того, щоб завдавати болю. На сумлінні обох залишилися безжальні зради і зламані обіцянки — його власний шлюб розпався, бо він не зміг триматися осторонь від Еріки. Мікаель ніколи не приховував свого зв'язку з Ерікою від дружини Моніки, але та вважала, що цим стосункам настане кінець, бо вони одружилися і в них народилася донька, а Еріка майже тоді ж вийшла заміж за Грегера Бекмана. Мікаель теж думав так, і в перші роки шлюбу зустрічався з Ерікою тільки по роботі. Потім вони заснували «Міленіум», після чого буквально протягом тижня їхні добрі наміри пропали, і якось пізнього вечора вони віддалися бурхливому сексу прямо на її письмовому столі. Потім настав болісний період, коли Мікаелю хотілося жити з сім'єю, спостерігати, як під-

ростає дочка, і разом з тим його нестерпно тягнуло до Еріки і він нічого не міг з цим вдіяти. Звичайно, він міг би опанувати себе, якби захотів. Лісбет Саландер правильно вгадала, що Моніка розлучилася з ним саме через його невірність.

Хоч як дивно, Грегер Бекман, схоже, цілком змірився з цим станом справ. Еріка ніколи не приховувала своїх стосунків з Мікаелем і, коли зв'язок поновився, відразу ж розповіла про це чоловікові. Можливо, тільки людина з художньою натурою, цілком поглинута власною творчістю або самою собою, змогла би прийняти той факт, що його дружина періодично спить з іншим чоловіком і навіть ділить відпустку так, щоб провести тиждень-другий з коханцем на його дачі в Сандхамні. Мікаелю Грегер не надто подобався, і він ніяк не міг зрозуміти, що в ньому знаходить Еріка. Проте його радувало, що Грегер не заперечує проти того, щоб його дружина кохала двох чоловіків одночасно.

Він підозрював, що в очах Грегера зв'язок дружини з ним, Мікаелем, надає їхньому шлюбові додаткової пікантності. Втім, це вони ніколи не обговорювали.

Заснути не вдавалося, і годині о четвертій Мікаель припинив даремні спроби. Він усівся на кухні і ще раз від початку до кінця прочитав вирок. Згадуючи минуле, він відчував, що зустріч на Архольмі мала просто-таки доленосне значення. Йому так і не вдалося розібратися, заговорив Роберт Ліндберг про махінації Веннерстрьома тільки тому, що розпустив язика за чаркою в каюті, чи він справді хотів дати справі розголос.

Мікаель схилився до першого, але з таким же успіхом могло виявитися, що Роберт з суто особистих або комерційних

міркувань хотів нашкодити Веннерстрьому і скористався слушною нагодою, коли до нього на яхту потрапив податливий журналіст. Він був досить тверезий, щоб у вирішальну мить вирвати у Мікаеля фатальну обіцянку, завдяки якій сам Роберт з базикала перетворився на анонімне джерело інформації. А значить, він міг говорити все, що завгодно, але Мікаель не мав права на нього посилатися.

Одне, правда, було Мікаелю абсолютно ясно. Якби якісь змовники навмисно влаштували зустріч на Архольмі з метою привернути його увагу, то кращого внеску в цю справу Роберт зробити просто не міг би. Одначе вони перетнулися там зовсім випадково.

Роберт не знав, наскільки Мікаель зневажає людей типу Ханса Еріка Веннерстрьома. Багаторічне вивчення цієї теми переконало Мікаеля, що не існує жодного директора банку або відомого глави компанії, який би не був пройдисвітом.

Про Лісбет Саландер Мікаель ніколи не чув і був у щасливому невіданні щодо зробленого нею цього дня звіту, та, якби він її слухав, то згідливо закивав би, коли Лісбет заявила, що його відверта огида до охочих рахувати гроші не є проявом лівого радикалізму. Не можна сказати, що політика Мікаеля не цікавила, але до різних політичних «ізмів» він ставився з надзвичайною підозрілістю. Єдиний раз, коли він голосував на виборах до риксдагу — це було в тисяча дев'ятсот вісімдесят другому році, — він зупинився на соціал-демократах просто тому, що, на його думку, ніщо не могло бути гірше, аніж іще три роки мати Йосту Бумана міністром фінансів, а Турбйорна Фельдіна чи, можливо, Улу Ульстена — на посаді прем'єр-міністра. Тому він без великого ентузіазму проголосував за

Улофа Пальме, діставши в результаті вбивство прем'єр-міністра, «Бофорс»¹ і справу Еббе Карлссона².

Мікаель зневажав репортерів, що пишуть про економіку, через нехтування ними такої, на його думку, очевидної речі, як мораль. Для нього рівняння розв'язувалося просто. Директора банку, який розбазарив сто мільйонів через нерозважливі спекуляції, треба знімати з роботи. Керівника підприємства, котрий створює «дугі» компанії, слід садити у в'язницю. Домовласника, який примушує молодь нелегально оплачувати кімнату з клозетом, необхідно робити об'єктом загального осуду.

На думку Мікаеля Блумквіста, завдання репортера-економіста полягало в тому, щоб виявляти і викривати фінансових акул, які створюють банківські кризи і пускають на вітер капітали дрібних вкладників у божевільних вервечках дот-комів. Він гадав, що такому журналістові належить наглядати за керівниками підприємств з тією ж пильною увагою, з якою політичні репортери відстежують найменший невірний крок міністрів і членів риксдагу. Політичному журналістові ніколи б не спало на думку вважати лідера партії непогрішимим, ніби той святий, і Мікаель відмовлявся розуміти, чому так багато економічних журналістів найважливіших ЗМІ країни ставляться до посередніх біржових ділків з обожнюванням, начебто ті — рок-зірки.

¹ Мається на увазі скандал, пов'язаний з одержанням великих хабарів індійськими чиновниками та бізнесменами від шведської компанії «Бофорс АВ» за укладення в 1986 році контракту на постачання гаубиць.

² Книговидавець Еббе Карлссон потрапив у центр великого політичного скандалу, коли за його ініціативою розслідувався курдський слід у вбивстві Улофа Пальме.

Така незвичайна для економічної журналістики позиція колись привела його до гучного конфлікту з колегами, декотрі з яких, перш за все Вільям Борґ, стали його найзлішими ворогами. Мікаель повівся загонисто, розкритикувавши побратимів по перу за те, що вони зраджують свою справу і служать на побігеньках в успішних молодих біржовиків. Роль критика суспільних пороків, зрозуміло, створила Мікаелю певний статус, його почали запрошувати як «незручного гостя» на телепередачі, щоб прокоментувати викриття якого-небудь директора, що розтринькав мільярд чи близько того. Проте ця ж позиція принесла йому багато непримиренних ворогів. Мікаель легко міг собі уявити, що цього вечора в деяких редакціях відкорковували пляшки шампанського.

Еріка розуміла роль журналіста так само, як він, і ще в школі журналістики вони разом бавилися тим, що придумували видання, засноване на таких принципах.

Кращого керівника, ніж Еріка, Мікаель просто не міг собі уявити. Вона була організатором, здатним проявляти щодо співробітників теплоту і довіру, але разом з тим не ухилялася від конфліктів і в разі потреби вміла правити твердою рукою. А головне, її холонокровність і точна інтуїція відігравали важливу роль, коли треба було визначати зміст нового числа. Вони з Мікаелем нерідко мали різні погляди і до нестями сварилися, але при цьому нескінченно довіряли одне одному і разом утворювали непереможну команду. Він грав роль чорнороба, добуваючи матеріал, а вона обробляла його і знаходила йому застосування.

Хлопець з робітничого середовища і дівчина з вищого класу разом мали необхідні якості. «Міленіум» був їх спільним

творенням, але ніколи б він не став реальністю без її здатності забезпечити фінансування. У Еріки були гроші, отримані у спадок, і основний капітал вона внесла сама, а потім умовила батька і знайомих вкласти в проект досить солідні суми.

Мікаель часто роздумував над тим, чому Еріка взялася саме за «Міленіум». Звичайно, бути співвласником — навіть основним власником — і головним редактором власного журналу престижно, а до того ж ні на якому іншому робочому місці вона не була б така незалежна як журналіст. Після Вищої школи журналістики Еріка, на відміну від Мікаеля, зробила ставку на телебачення. Вона була бойовою, розкішно виглядала на екрані і могла успішно конкурувати з ким завгодно. Крім того, у неї були непогані контакти в бюрократичному середовищі. Якби вона працювала там і далі, то, без сумніву, вже обіймала б куди більш високооплачувану керівну посаду на одному з каналів. Замість цього вона свідомо визнала за краще спрямувати свої зусилля на «Міленіум» — ризикований проект, який починався в тісних, обідраних підвальних кімнатах на околиці, але виявився досить успішним для того, щоб на початку 90-х років вони змогли перебраться у просторіші і затишніші приміщення на пагорбі Гьотгатсбаккен у самому центрі.

Все та ж Еріка вмовила стати співвласником журналу Крістера Мальма — відомого гея зі схильністю до ексгібіціонізму, який періодично був занадто відвертий разом зі своїм бойфрендом у репортажах «Вдома у...» і часто фігурував на сторінках глянсових журналів. ЗМІ почали виявляти до нього цікавість, коли він з'їхався з Арнольдом Магнуссоном, прозваним Арн, — артистом, що починав у Королівському драматичному театрі, але добився серйозної популярності, тільки

коли погодився зіграти самого себе в реаліті-шоу. Після цього сюжети про стосунки Крістера з Арном стали в ЗМІ чимось на кшталт серіалу.

До тридцяти шести років Крістер перетворився на популярного професійного фотографа і дизайнера і забезпечував числам «Міленіуму» привабливе і сучасне графічне оформлення. У нього було власне підприємство з офісом на тому ж поверсі, що й редакція «Міленіуму», і в журналі він працював за сумісництвом, один тиждень на місяць.

Окрім того, двоє людей працювали в редакції постійно, троє неповний день, і ще одна посада призначалася для практикантів, що змінювали один одного. Балансовий звіт у «Міленіумі» по-справжньому ніколи не сходився, але журнал мав престиж і співробітників, які любили свою роботу.

Великого прибутку «Міленіум» не давав, але свої витрати покривав, а наклад і доходи від рекламних оголошень постійно зростали. Аж до цього часу журнал мав репутацію загонистого і серйозного видання, що говорить правду.

Тепер ситуація, очевидно, зміниться. Мікаель перечитав сформульоване ними цього вечора коротке повідомлення прес-служби, яке швидко поширилося через телеграфну агенцію «ТТ» і вже було викладене в Інтернеті на сторінці газети «Афтонбладет».

ЗАСУДЖЕНИЙ РЕПОРТЕР ПОКИДАЄ «МІЛЕНІУМ».

Стокгольм («ТТ»). Журналіст Мікаель Блумквіст залишає посаду відповідального редактора журналу «Міленіум», повідомляє головний редактор і основний власник видання Еріка Бергер.

Мікаель Блумквіст покидає «Міленіум» за власним бажанням.

«Він зовсім виснажений драматичними подіями останнього часу, і йому необхідний тайм-аут», — говорить Еріка Бергер, яка тепер бере на себе роль відповідального редактора.

Мікаель Блумквіст був у 1990 році одним із засновників журналу «Міленіум». Еріка Бергер не думає, що так звана справа Веннерстрьома позначиться на майбутньому журналу.

«Журнал вийде наступного місяця, як завжди, — говорить Еріка Бергер. — Мікаель Блумквіст відіграв важливу роль у розвитку журналу, але тепер ми закриваємо цю сторінку».

Еріка Бергер повідомляє, що вважає справу Веннерстрьома невдалим збігом обставин. Вона шкодує про неприємності, завдані Хансу Еріку Веннерстрьому. Отримати коментар від Мікаеля Блумквіста не вдалося.

— По-моєму, це просто жахливо, — сказала Еріка, коли вони відіслали повідомлення прес-служби електронною поштою. — Більшість зробить висновок, що ти некомпетентний ідіот, а я холонокровна тварюка, що скористалася нагодою, щоб тебе добити.

— Беручи до уваги всі чутки, які про нас уже циркулюють, у наших друзів, принаймні, з'явиться новий привід для пліток, — спробував пожартувати Мікаель.

Але вона навіть не усміхнулася.

— Іншого плану в мене нема, але я вважаю, ми робимо помилку.

— Це єдиний вихід, — промовив у відповідь Мікаель. — Якщо журнал збанкрутує, всі наші зусилля підуть собаці під

хвіст. Адже ти знаєш, що ми вже втратили велику частину доходів. Як, до речі, повелася комп'ютерна компанія?

Еріка зітхнула:

— Вони ще вранці повідомили, що не розміщуватимуть рекламу в січневому числі.

— Веннерстрьом має у них великий пакет акцій. Це не випадковість.

— Так, але ми знайдемо інших клієнтів. Хай Веннерстрьом і фінансовий магнат, та він усе-таки володіє не всім світом, та й у нас теж є деякі контакти.

Мікаель обхопив Еріку і пригорнув до себе:

— Одного чудового дня ми так заглимо Хансові Еріку Веннерстрьому, що на Волл-стрит усе затрясється. Але не сьогодні. Необхідно вивести «Міленіум» з-під удару, врятувати рештки довіри до журналу. Цим не можна ризикувати.

— Мені все це зрозуміло, але якщо ми з тобою вдамо, що розриваємо стосунки, то я виглядатиму страшенною сволотою, а ти потрапиш у жахливу ситуацію.

— Ріккі, поки ми з тобою довіряємо одне одному, у нас є шанс. Нам треба діяти за інтуїцією, і зараз час відступати.

У його міркуваннях була сувора логіка, і їй довелося з цим погодитися.

Розділ 04

Понеділок,

23 грудня — четвер, 26 грудня

Еріка залишилась у Мікаеля

Блумквіста на всі вихідні. Ліжко вони покидали в основному лише для того, щоб сходити до вбиральні і приготувати по-

поїсти, але займалися вони там не тільки коханням; вони годинами лежали «валетом», обговорюючи майбутнє, зважуючи наслідки, свої можливості і шанси. У понеділок, коли розвиднилось і настав переддень Святвечора, Еріка поцілувала його на прощання — до наступного разу — і пішла додому до чоловіка.

Мікаель почав день з миття посуду і прибирання квартири, а потім пішов у редакцію, щоб звільнити свій кабінет. Він не збирався серйозно поривати з журналом, але йому врешті вдалося переконати Еріку в тому, що важливо на якийсь час про людське око відокремити Мікаеля Блумквіста від «Міленіуму». А поки він мав намір працювати в своїй квартирі на Беллмансгатан.

Окрім нього, в редакції нікого не було. Офіс уже зачинили на Різдво, і всі співробітники розбіглися у своїх справах. Він відбирав папери і книжки, складаючи їх в коробку, щоб узяти з собою, і тут задзвонив телефон.

— Можу я поговорити з Мікаелем Блумквістом? — з надією запитав незнайомий голос на іншому кінці дроту.

— Це я.

— Вибачте, що турбую напередодні свята. Мене звуть Дірк Фруде.

Мікаель автоматично записав ім'я співрозмовника і час дзвінка.

— Я адвокат і представляю клієнта, який дуже хотів би з вами поговорити.

— Ну, то попросіть клієнта мені зателефонувати.

— Я маю на увазі, що він хотів би зустрітися з вами особисто.

— Гаразд, давайте домовимося про час, і направляйте його до мене в офіс. Тільки покваптеся; я саме звільняю своє робоче місце.

— Мій клієнт дуже хотів би, щоб ви завітали до нього. Він живе в Хедестаді — туди їхати потягом усього три години.

Мікаель припинив перебирати папери. ЗМІ мають здатність приваблювати найбільших безумців, які телефонують з різними безглуздими порадами. У редакціях всього світу лунають дзвінки від фахівців з НЛО, графологів, сайєнтологів, параноїків та всіляких змовників-теоретиків.

Якось Мікаель слухав в Освітньому центрі лекцію письменника Карла Альвара Нільссона, присвячену річниці вбивства прем'єр-міністра Улофа Пальме. Лекція мала серйозний характер, і серед публіки були Леннарт Будстрем¹ та інші давні друзі Пальме. Проте там були присутні і бозна-скільки сищиків-аматорів. Серед них була жінка років сорока, яка, тільки-но перейшли до неодмінних запитань і відповідей, схопила мікрофон і відразу стишила голос до ледь чутного шепоту. Це само по собі вже віщувало цікаве продовження, і ніхто особливо не здивувався, коли жінка почала із заяви: «Я знаю, хто вбив Улофа Пальме». Зі сцени трохи іронічно припустили, що, коли жінка має таку надзвичайно важливу інформацію, було б досить цікаво, якби вона поділилася своїми відомостями з комісією, що розслідує вбивство Пальме. Жінка поспішно прошепотіла ледве чутно: «Я не можу — це дуже небезпечно!»

Мікаель подумав, чи Дірк Фруде бува не один з натхненних правдошукачів, що прагнуть розкрити секретну божевілля,

¹ Відомий шведський політик, соціал-демократ.

де служба держбезпеки проводить досліди з контролю над мозком.

— Я по домівках не ходжу, — коротко відповів він.

— У такому разі я сподіваюся вмовити вас зробити винажок. Моєму клієнтові за вісімдесят, і поїздка до Стокгольма для нього надто втомлива. Якщо ви наполягатимете, ми, зрозуміло, зможемо це якось організувати, але, правду кажучи, було б дуже бажано, щоб ви зробили таку ласку.

— Хто ваш клієнт?

— Людина, про яку, я підозрюю, вам доводилося чути по роботі. Хенрік Вангер.

Мікаель вражено відкинувся на спинку крісла. Звісно, він чув про Хенріка Вангера — промисловця і колишнього генерального директора концерну «Вангер», назва якого колись була синонімом тартаків, лісу, шахт, сталі, металургії і текстилю, виробництва та експорту. Свого часу Хенрік Вангер був справді великою людиною з репутацією порядного старомодного патріарха, не підвладного ніяким новим віянням. Він був одним із стовпів шведської економіки й одним з кращих представників старої школи; можна було сказати, що разом з Матсом Карлгреном з концерну «Модо» і Хансом Вертенем із старого «Електролюкса» в період панування соціал-демократів він становив хребет промисловості.

Однак за останні двадцять п'ять років концерн «Вангер» — як і раніше сімейне підприємство — добряче розорили структурні вдосконалення, біржові і банківські кризи, конкуренція з боку Азії, нестабільний експорт та інші халепи, які разом дуже зменшили значення і вагу прізвища Вангер. Сьогодні підприємством керував Мартін Вангер — це ім'я асоціювало-

ся у Мікаеля з досить повним пишноволосим чоловіком, що колись раз промелькнув на телеекрані, але уявляв він його собі досить невиразно. Хенрік Вангер уже либонь років двадцять як зійшов зі сцени, і Мікаель навіть не знав, що той ще живий.

— Навіщо Хенрік Вангер хоче зі мною зустрітися? — поставив він цілком природне питання.

— Даруйте. Я вже багато років адвокатом у Хенріка Вангера, але розповідати про те, чого він хоче, він повинен сам. Я вповноважений сказати тільки, що Хенрік Вангер має намір обговорити з вами можливу роботу.

— Роботу? Я зовсім не збираюся починати працювати на його підприємства. Їм що, потрібен прес-секретар?

— Мова йде про роботу дещо іншого ґатунку. Не знаю, як краще пояснити, але можу сказати лише, що Хенрік Вангер вельми зацікавлений у тому, щоб зустрітися з вами і проконсультуватися з особистого питання.

— Ви висловлюєтеся надто непевно.

— Прошу мені вибачити. Але чи можу я сподіватися все-таки вмовити вас зробити візит у Хедестад? Звичайно, ми компенсуємо вартість поїздки і заплатимо належний гонорар.

— Ви зателефонували трохи невчасно. У мене зараз купа справ, і... гадаю, ви бачили статті про мене в останні дні.

— Справа Веннерстрьома? — Дірк Фруде на іншому кінці дроту раптом видав короткий смішок. — Так, дещо цікавеньке там було. Але, правду кажучи, саме галас навколо процесу і звернув на вас увагу Хенріка Вангера.

— Он як? І коли Хенрік Вангер хоче, щоб я його відвідав? — поцікавився Мікаель.

— Якнайшвидше. Завтра Святвечір, і це навряд чи вам підійде. А як щодо другого дня Різдва? Або між Різдрвом і Новим роком?

— Тобто терміново. Шкодную, та якщо ви до пуття нічого не можете сказати мені про мету візиту, то...

— О, будь ласка, я запевняю вас, що запрошення має найсерйозніший характер. Хенрік Вангер хоче проконсультуватися саме з вами, і ні з ким іншим. Якщо ви зацікавитесь, він збирається запропонувати вам завдання. Я лише посередник. Пояснювати, про що йдеться, повинен він сам.

— Давно я не вів таких безглузких розмов. Дайте мені подумати. Як я можу з вами зв'язатися?

Поклавши слухавку, Мікаель сидів і далі, роздивляючись мотлох на столі. Він ніяк не міг зрозуміти, навіщо знадобився Хенріку Вангеру. Насправді Мікаелю не дуже хотілося їхати в Хедестад, але адвокату Фруде вдалося розбудити в ньому цікавість.

Він увімкнув комп'ютер, зайшов на «www.google.com» і зробив запит на підприємства Вангера. Знайшлося сотні сторінок — концерн «Вангер» відчутно здав свої позиції, але як і раніше майже щодня фігурував у ЗМІ. Мікаель зберіг близько дюжини статей, що аналізували діяльність концерну, а потім пошукав по черзі на імена Дірка Фруде, Хенріка Вангера і Мартіна Вангера.

Мартін Вангер багато разів згадувався як новий генеральний директор підприємств Вангера. Інформації про адвоката Дірка Фруде було не так багато: він був членом правління гольф-клубу в Хедестаді і про нього говорили у зв'язку з «Ро-

тарі-клубом». Про Хенріка Вангера, за одним винятком, писали тільки в матеріалах про історію концерну. Однак місцева газета «Хедестадс-курірен» два роки тому у зв'язку з вісімдесятиліттям колишнього промислового магната дала його короткий портрет. Мікаель роздрукував кілька текстів, у яких начебто була суть, і в нього вийшла добірка сторінок на п'ятдесят. Потім він закінчив розбирати стіл, спакував коробки, які треба було перевезти, і пішов додому. Він напевно не знав, коли знову сюди повернеться, та й чи повернеться взагалі.

Лісбет Саландер проводила Святвечір у лікарняному пансіонаті «Еппельвікен» у містечку Уппландс-весбю. Вона привезла з собою різдвяні подарунки: туалетну воду від Діора і різдвяний бісквіт із супермаркету «Оленс». Лісбет пила каву, дивлячись на сорокашестилітню жінку, що намагалася незграбними пальцями розв'язати вузлик на упаковці подарунка. У погляді Саландер відчувалася ніжність, хоча вона як і раніше не переставала дивуватися з того, що ця чужа жінка навпроти доводиться їй матір'ю. Хоч як вона намагалася, а все ж не могла знайти й найменшої схожості ні в зовнішності, ні в характері.

Нарешті мати втратила надію впоратися з вузликом і тепер сиділа, безпорадно дивлячись на пакет. Сьогодні був не кращій її день. Лісбет Саландер простягнула ножиці, що весь час лежали на столі на найвиднішому місці, і мати просяла, ніби отямившись.

- Ти, мабуть, вважаєш мене дурепою.
- Ні, мамо. Ти не дурепа. Просто життя несправедливе.
- Ти бачилася з сестрою?

- Давно.
- Вона ніколи мене не навідує.
- Я знаю, мамо. Мене вона теж не навідує.
- Ти працюєш?
- Так, мамо. У мене все гаразд.
- А де ти живеш? Я навіть не знаю, де ти живеш.
- Я живу в твоїй старій квартирі на Лундагатан. Уже кілька років. Я перевела контракт на себе.
- Можливо, влітку я зможу тебе навідати.
- Ну звісно. Влітку.
- Мати нарешті розпакувала подарунок і з насолодою вдихала аромат туалетної води.
- Дякую, Камілло, — сказала вона.
- Лісбет. Я Лісбет. Камілла — це моя сестра.
- Мати знітилась, і Лісбет Саландер запропонувала піти подивитися телевизор.

Традиційну для Святвечора годину мультфільмів Діснея Мікаель Блумквіст провів з дочкою Перніллою на віллі в колишньої дружини Моніки та її нового чоловіка в передмісті Соллентуна. Він привіз Перніллі різдвяні подарунки; порадившись, вони з Монікою домовилися подарувати дочці iPod, mp3-плеєр, завбільшки як сірникова коробка чи трохи більший, але здатний вміщати все зібрання дисків Пернілли. Зібрання ж було чималеньким, і подарунок виявився досить дорогим.

Батько з дочкою мало не годину просиділи разом в її кімнаті на другому поверсі. Мікаель розлучився з матір'ю Пернілли, коли їй було п'ять років, а новий татусь у неї з'явився в сім. Не те, щоб Мікаель ухилявся від контактів з дочкою; Пернілла

навідувала його приблизно раз на місяць і влітку проводила тиждень на його дачі в Сандхамні. Не можна сказати і що Моніка намагалася перешкоджати цим контактам або що Перніллі не подобалося батькове товариство — навпаки, буваючи разом, вони зазвичай чудово ладили. Проте Мікаель в основному надавав доньці вирішувати, як інтенсивно вона хоче з ним спілкуватися, надто після того, як Моніка знову вийшла заміж. Коли Перніллі було років одинадцять-дванадцять, вони майже не бачилися, і лише останніми роками їй захотілося зустрічатися з батьком частіше.

Дочка стежила за судовим процесом з твердим переконанням, що все йшло саме так, як запевняв Мікаель: він був невинний, але не зміг це довести.

Вона розповіла про кандидата в бойфренди з паралельного класу гімназії, а ще про те, що стала членом місцевої церковної громади і вважає себе віруючою. Мікаель був вражений, але від коментарів утримався.

Його запросили залишитися на вечерю, та Мікаель відмовився; він уже домовився із сестрою, що проведе Святвечір з її родиною на віллі, розташованій у престижному приміському районі.

Вранці Мікаель також отримав запрошення відсвяткувати Різдво з Ерікою та її чоловіком у передмісті Сальтшебаден, проте відмовився, гадаючи, що прихильне ставлення Грегера Бекмана до любовних трикутників повинно мати межу, а йому зовсім не хотілося з'ясувати, де саме ця межа проходить. Еріка заперечила, сказавши, що запрошення якраз іде від її чоловіка, і дорікнула Мікаелю тим, що він не хоче взяти участь у справжньому трикутнику. Мікаель посміявся — Еріка знала,

що він гетеросексуальний до самих кісток, і пропонувала це не всерйоз, — але його рішення не проводити Святвечір у компанії з чоловіком коханки залишилося непохитним.

Врешті він зателефонував своїй сестрі Анніці Блумквіст, по чоловікові Джанніні, коли її італійський чоловік, двоє дітей і взвод чоловікової рідні якраз різали різдвяний окіст. За вечерею він відповідав на розпити про суд і вислуховував різні добрі, але абсолютно безглузді поради.

Не коментувала вирок тільки Мікаелева сестра — але, з другого боку, вона була в цій компанії єдиним адвокатом. Легко вивчивши юриспруденцію і пропрацювавши кілька років судовим секретарем і заступником прокурора, Анніка разом з кількома друзями відкрила власну адвокатську контору з офісом у центральній частині міста, на острові Кунгсхольмен. Анніка спеціалізувалася на сімейному праві, і Мікаель навіть не встиг помітити, як, власне, це сталося, а його молодша сестра вже почала з'являтися в газетах і на теледебатах в ролі феміністки і адвокатеси, що захищає права жінок. Вона часто представляла інтереси жінок, що зазнавали погроз або переслідувань від чоловіків чи колишніх бойфрендів.

Коли Мікаель допомагав Анніці готувати каву, вона взяла його під руку і спитала, як він себе почуває. Він відповів — як мішок з лайном.

— Наступного разу наймай гарного адвоката, — порадила вона.

— В цьому випадку від адвоката мало що залежало.

— Що ж, власне, сталося?

— Сестричко, давай іншим разом.

Вона обійняла його і поцілувала в щоку, після чого вони повернулися до решти родини, несучи різдвяні бісквіти і філіжанки кави.

Коло сьомої години вечора Мікаель вибачився і попросив дозволу скористатися телефоном на кухні. Він подзвонив Діркові Фруде — на задньому плані у того лунав гомін голосів.

— З Різдом, — привітав його Фруде. — Ви наважилися?

— Я вільний, а вам вдалося розбудити в мені цікавість. Якщо це підходить, я приїду другого дня Різдва.

— Чудово, чудово! Коли б ви знали, як порадували мене своїм рішенням. Даруйте, але у мене в гостях діти й онуки, і я майже не чую, що ви говорите. Можна, я зателефоную вам завтра, щоб домовитися про час?

Мікаель Блумквіст пошкодував про своє рішення ще того ж вечора, але телефонувати і відмінити візит було якось незручно, тому на ранок другого дня Різдва він сів у потяг, що йшов на північ. Права у Мікаеля були, але купити авто він так і не спромігся.

Фруде мав рацію, кажучи, що поїздка буде недовгою. Мікаель проїхав Уппсалу, а потім потяг йшов повз рідкий ланцюжок промислових містечок уздовж побережжя Ботнічної затоки. Хедестад належав до найдрібніших і розташовувався приблизно за годину їзди на північ від Евле.

Вночі була страшна завірюха, але, коли він вийшов з потяга, розгодинилося і повітря обпікало холодом. Мікаель відразу ж зрозумів, що неправильно одягнувся для зимової погоди Норрланда, але Дірк Фруде, який знав його в обличчя, швидко виловив його на пероні й одвів у тепло «мерседеса». У Хе-

дестаді повним ходом йшло прибирання снігу, і Фруде обережно лавірував між високими снігоприбиральними машинами. За контрастом із Стокгольмом сніг надавав усьому довкола екзотичного вигляду, наче тут був якийсь інший, просто-таки незнайомий світ. І це при тому, що Мікаель був за якісь три години їзди від площі Сергеля. Він подивився ско-са на адвоката: кутасте лице, рідке, коротко обстрижене біле волосся, окуляри з товстими скельцями на масивному носі.

— Вперше в Хедестаді? — спитав Фруде.

Мікаель кивнув.

— Це старе промислове портове місто. Невелике, тільки двадцять чотири тисячі жителів. Але людям тут подобається. Хенрік живе в Хедебю — прямо на в'їзді до міста з півдня.

— Ви теж там живете?

— Так уже вийшло. Я родом зі Сконе¹, але почав працювати на Вангера відразу після університету, в шістдесят другому році. Я бізнес-юрист, і з часом ми з Хенріком стали друзями. Зараз я взагалі-то на пенсії, і Хенрік — мій єдиний клієнт. Він, звичайно, теж пенсіонер і потребує моїх послуг не дуже часто.

— Тільки щоб відловлювати журналістів з підмоченою репутацією.

— Не треба принижувати себе. Ви не єдиний, хто програвав у матчі проти Ханса Еріка Веннерстрьома.

Мікаель покосився на Фруде, не знаючи, як витлумачити це зауваження.

— Моє запрошення якимось пов'язане з Веннерстрьомом? — спитав він.

¹ Півострів і лен на півдні Швеції.

— Ні, — відповів Фруде. — Але Хенрік Вангер не належить до друзів Веннерстрьома і з цікавістю стежив за процесом. Проте зустрітися з вами він хоче зовсім з іншого приводу.

— Про що ви не хочете розповідати.

— Розповідати про це я не уповноважений. Ми домовилися, що ви зможете переночувати в будинку у Хенріка Вангера. Якщо ж не захочете, ми найmemo вам номер у готелі в центрі міста.

— Можливо, я поїду вечірнім потягом назад у Стокгольм.

На в'їзді до Хедебу сніг ще не прибрали, і Фруде насилу вів машину по замерзлим коліях. Погляду відкрилися класичні старі дерев'яні будівлі, характерні для заводських поселень уздовж Ботнічної затоки. Їх оточували вілли трохи більші і сучасніші. Селище починалося на материку, а потім продовжувалося за мостом на пагористому острові. На материковому боці, біля опори моста, розташувалася маленька церква з білого каменю, а навпроти світилася старомодна реклама з текстом «Кафе і пекарня Сусанни». Машина проїхала по прямій ще із сто метрів і, повернувши наліво, опинилася на розчищеному від снігу дворі перед кам'яним будинком. Садиба була не дуже велика в порівнянні з навколишніми спорудами, але її солідний вигляд явно вказував на те, що це володіння господаря.

— Ось і садиба Вангерів, — сказав Дірк Фруде. — Колись тут вирувало життя, а зараз у будинку живуть тільки Хенрік і домоправителька. Але там багато кімнат для гостей.

Вони вийшли з машини. Фруде показав на північ:

— За традицією керівник концерну «Вангер» завжди жив отут, але Мартіну Вангеру захотілося чого-небудь сучаснішого, і він побудував віллу в самому кінці мису.

Мікаель озирнувся і задумався над тим, якому божевільному пориванню він піддався, коли приймав запрошення адвоката Фруде. І вирішив, що по можливості повернеться до Стокгольма цього ж вечора.

До входу в будинок вели кам'яні сходи, але не встигли вони по них піднятися, як двері відчинилися. Завдяки знімкам в Інтернеті Мікаель відразу упізнав Хенріка Вангера.

На фотографіях він був молодший, але для своїх вісімдесяти двох років і зараз виглядав напрочуд бадьорим: сухорлявий, із грубуватим, обвітраним обличчям і зачесаним назад пишним сивим волоссям, що свідчило про те, що чоловіки в його сім'ї не схильні до облісіння. Він був одягнений у добре відпрасовані штани, білу сорочку і зношену коричневу кофту, носив невеличкі вуса і тонкі окуляри в сталевій оправі.

— Я — Хенрік Вангер, — привітався він. — Дякую, що погодилися до мене приїхати.

— Добридень. Ваше запрошення стало для мене несподіванкою.

— Проходьте в тепло. Я приготував одну з гостьових кімнат; чи не бажаєте трохи освіжитися? Вечеряти будемо пізніше. Це Анна Нюгрен. Вона про мене піклується.

Мікаель потис руку невисокій жіночці років шістдесяти, котра взяла в нього пальто і повісила в шафу. Оскільки по ногах помітно тягнуло холодом, вона запропонувала Мікаелю капці.

Мікаель подякував і звернувся до Хенріка Вангера:

— Я не певен, що залишуся до вечері. Це якоюсь мірою залежатиме від того, що за гру ви затіяли.

Хенрік Вангер переглянувся з Дірком Фруде; було видно, що ці двоє чудово розуміють один одного.

— Я, мабуть, скористаюся нагодою і залишу вас, — сказав адвокат. — Мені треба додому, щоб доглянути за внуками, поки вони не розтрощили весь будинок.

Він обернувся до Мікаеля:

— Я живу через міст і направо. До мене можна дійти за п'ять хвилин; це за кондитерською, третій будинок у бік води. Якщо я буду потрібний, телефонуйте.

Улучивши хвилину, Мікаель сунув руку в кишеню й увімкнув магнітофон.

«Я зовсім звихнувся?» — подумав він.

Він і гадки не мав про те, чого хоче Хенрік Вангер, але після скандалу з Хансом Еріком Веннерстрьомом вважав за потрібне точно фіксувати всі дивні події, що відбуваються навколо нього, а несподіване запрошення до Хедестада, безумовно, належало саме до цієї категорії.

Колишній промисловець на прощання поплескав Дірка Фруде по плечу і зачинив за ним вхідні двері, а потім переключив увагу на Мікаеля:

— У такому разі перейдімо відразу до справи. Це зовсім не гра. Я хочу з вами поговорити, але ця розмова потребує немало часу. Я попрошу вас вислухати мене до кінця і лише після цього вирішувати. Ви — журналіст, і мені хотілося б скористатися вашими послугами. Анна принесла каву в мій кабінет на другому поверсі.

Хенрік Вангер показував дорогу, і Мікаель прямував за ним. Вони увійшли до довгастого кабінету розміром близько сорока квадратних метрів, розташованого в торці будинку.

Більшу частину — метрів десять — однієї довгої стіни від підлоги до стелі займали книжкові полиці, заставлені неймовірною сумішшю з художньої літератури, біографій, книжок з історії, довідників з торгівлі і промисловості, а також товстих папок. Книги були розташовані абияк. Стелаж, схоже, активно використовувався, і Мікаель зробив висновок, що Хенрік Вангер — любить читати. Уздовж протилежної стіни витягнувся довгий письмовий стіл з темного дуба, поставлений так, що той, хто сидів за ним, був повернений лицем до кімнати. На стіні в зашкленних рамках педантичними рядами розташовувалося велике зібрання засушених квітів.

З торцевого вікна Хенріку Вангеру відкривався вид на міст і церкву. Біля вікна стояли диван, м'які крісла і журнальний столик, на якому Анна приготувала філіжанки, термос, домашні булочки і печиво.

Хенрік Вангер зробив запрошувальний жест, але Мікаель удав, що не зрозумів; замість сісти він з цікавістю пройшовся по кімнаті, оглянувши спочатку книжкові полиці, а потім стіну з квітами. Письмовий стіл був акуратно прибраний, якісь папери лежали стосом. На кінці столу стояла рамочка з фотографією темноволосої молоденької дівчини, вродливої, з пустотливим поглядом.

«Панночка, з якою гратися небезпечно», — подумав Мікаель.

Фотографія, мабуть, була зроблена під час конфірмації. Вона вицвіла і виглядала дуже старою. Раптом Мікаель усвідомив, що Хенрік Вангер за ним спостерігає.

— Ти пам'ятаєш її, Мікаелю? — спитав він.

— Пам'ятаю? — Мікаель здивовано скинув надбрів'ям.

— Так, ви з нею стрічалися. Адже ти вже бував у цій кімнаті. Мікаель роззирнувся і заперечливо похитав головою.

— Авжеж, як же ти можеш це пам'ятати. Я знав твого батька. У п'ятдесяти-шістдесяти роки я неодноразово запрошував Курта Блумквіста лагодити і ремонтувати устаткування. Він був талановита людина. Я намагався вмовити його вчитися й далі, щоб стати інженером. Ти провів тут усе літо шістдесят третього року, коли ми міняли устаткування на папероробному заводі в Хедестаді. Знайти житло для вашої родини було важко, і ми поселили вас у маленькому дерев'яному будинку через дорогу. Його видно з цього вікна.

Хенрік Вангер підійшов до письмового столу й підняв портрет.

— Це Харіет Вангер, онучка мого брата Рікарда Вангера. Вона іноді наглядала за тобою того літа. Тобі було два роки і мало сповнитися три. Або було вже три — я достоту не пам'ятаю. А їй було дванадцять років.

— Вибачте, будь ласка, але я нічогосінько не пам'ятаю з того, про що ви розповідаєте. — Мікаель навіть засумнівався в тому, що Хенрік Вангер говорить правду.

— Розумію. Але ж я тебе пам'ятаю. Ти бігав тут по всьому двору, а Харіет слідком. Мені було чути, як ти кричав, коли спотикався об щось. Я пам'ятаю, що одного дня подарував тобі іграшку — жовтий металевий трактор, з яким сам грався в дитинстві, — і він тобі страшенно сподобався. Думаю, що через колір.

У Мікаеля раптом усе всередині похололо. Він справді пам'ятав жовтий трактор. Коли він підріс, трактор прикрашав полицю його хлоп'ячої кімнати.

— Пригадав? Ти пам'ятаєш цю іграшку?

— Я її пам'ятаю. Можливо, вам буде приємно дізнатися, що цей трактор усе ще живий, він в Музеї іграшок, на Маріаторгет у Стокгольмі. Я віддав його туди, коли вони десять років тому розшукували справжні старі іграшки.

— Невже? — задоволено усміхнувся Хенрік Вангер. — Дайно я тобі покажу.

Старий підійшов до стелажа і витягнув з однієї з нижніх полиць фотоальбом. Мікаель помітив, що йому вочевидь було важко нахилитися і, щоб розпрямитися, довелося зіпертися об стелаж. Хенрік Вангер знаком запропонував Мікаелю сісти на диван, а сам почав перегортати альбом. Він знав, що шукає, і незабаром, поклавши альбом на журнальний столик, показав на чорно-білу любительську фотографію, в нижньому кутку якої виднілася тінь фотографа. На передньому плані стояв маленький світловолосий хлопчисько в коротких штанцях, який розгублено і з деяким побоюванням витріщався прямо в камеру.

— Це ти того літа. Твої батьки сидять на задньому плані. Харіет трохи закрита твоєю мамою, а хлопчик зліва від твого батька — це брат Харіет, Мартін Вангер, який сьогодні керує концерном «Вангер».

Мікаель легко впізнав своїх батьків. Мати вочевидь була вагітна — отже, сестра вже була в проекті. Він із змішаними почуттями роздивлявся фотографію, а Хенрік Вангер тим часом налив каву й підсунув тарілку з булочками.

— Я знаю, що твій батько помер. А мати жива?

— Ні, — відповів Мікаель. — Вона померла три роки тому.

— Приємна була жінка. Я її дуже добре пам'ятаю.

— Але я впевнений, що ви попросили мене приїхати не для того, щоб згадувати моїх батьків.

— Ти цілковито маєш рацію. Я готувався до розмови з тобою декілька днів, але зараз, коли ти нарешті сидиш переді мною, я до пуття не знаю, з якого кінця почати. Напевно, перед поїздкою сюди ти дещо про мене прочитав. Тоді тобі відомо, що колись я мав великий вплив на шведську промисловість і ринок праці. Тепер я старий шкарбан, якому, зрозуміло, незабаром доведеться померти, і, мабуть, смерть якраз буде чудовою початковою точкою для нашої розмови.

Мікаель зробив ковток кави — завареної кави — і задумався про те, до чого ж ця історія приведе.

— У мене болить стегно, і мені важко робити довгі прогулянки. Одного чудового дня ти на собі відчуєш, як у людей похилого віку вичерпуються сили, але я не хворий і не страждаю старечим недоумством. Я не думаю про смерть постійно, але в моєму віці вже доводиться зважати на те, що мій час виходить. Настає такий момент, коли хочеться підвести ризку і завершити всі незакінчені справи. Ти розумієш, про що я говорю?

Мікаель кивнув. Хенрік Вангер висловлювався чітким і твердим голосом, і Мікаель уже відзначив, що старий зовсім не слабоумний і мислить цілком тверезо.

— Мене більше за все цікавить, навіщо я тут, — повторив він.

— Я запросив тебе приїхати, тому що хочу попросити тебе допомогти мені підвести цю саму ризку. У мене залишилося кілька незакінчених справ.

— Чому саме мене? Я хочу сказати, чому ви думаєте, що я зможу вам допомогти?

— Тому що, якраз коли я почав подумувати про те, щоб кого-небудь найняти, твоє ім'я гучно пролунало у зв'язку із справою Веннерстрьома. Адже я знав, хто ти. Можливо, ще й тому, що колись пуцьвірінком ти сидів у мене на колінах. — Він протестуючи замахав рукою. — Ні, зрозумій мене правильно. Я не розраховую, що ти допомагатимеш мені з сентиментальних міркувань. Я просто пояснюю, чому в мене виникло бажання зв'язатися саме з тобою.

Мікаель приязно розсміявся:

— М-гу, на колінах, яких я абсолютно не пам'ятаю. Але звідки ви дізналися, хто я такий? Я хочу сказати, що справа ж була на початку шістдесятих.

— Вибач, але ти мене неправильно зрозумів. Ви переїхали до Стокгольма, коли твій батько дістав посаду керівника майстерні на заводі «Заріндерс механіска». Це було одне з багатьох підприємств, що входили до концерну «Вангер», і на цю роботу його влаштував я. У нього не було освіти, але я знав, на що він здатний. У ті роки ми з твоїм батьком неодноразово зустрічалися, коли в мене бували справи на «Заріндерс». Близькими друзями ми не були, проте завжди зупинялися поговорити. Востаннє я бачив його за рік до смерті, і тоді він розповів мені, що ти вступив у Вищу школу журналістики. Він дуже тобою пишався. Незабаром після цього ти прославився на всю країну у зв'язку з бандою грабіжників — Калле Блумквіст і таке інше. Я стежив за тобою і за ці роки прочитав багато твоїх статей. До речі, я досить часто читаю «Міленіум».

— Гаразд, зрозуміло. Але що саме ви хочете, щоб я зробив? Хенрік Вангер опустив погляд на руки і потім зробив кілька ковтків кави, мовби йому потрібний був маленький перепочинок, перш ніж нарешті підійти до суті справи.

— Мікаелю, перш ніж почну розповідати, я хотів би укласти з тобою угоду. Мені треба, щоб ти зробив для мене дві речі. Одна з них є швидше приводом, друга — власне справою.

— Яку угоду?

— Я розповім тобі історію в двох частинах. У першій мова піде про сім'ю Вангер. Це привід. Історія буде довгою і похмурою, але я постараюся дотримуватися тільки чистої правди. Друга частина — безпосередньо моя справа. Думаю, що іноді моя розповідь здаватиметься тобі... божевільною. Мені треба, щоб ти вислухав мою історію до кінця — все те, що я від тебе хочу і що я тобі пропоную, — перш ніж вирішиш, візьмешся ти за цю роботу чи ні.

Мікаель зітхнув. Було очевидно, що Хенрік Вангер не має наміру коротко й чітко викласти свою справу та відпустити його на вечірній потяг. Можна не сумніватися, що коли він зателефонує Дірку Фруде з проханням відвезти його на станцію, машина не заведеться через мороз.

Старий, мабуть, витратив багато часу, обдумуючи, як зловити його на гачок. Мікаель запідозрив, що все, що відбувалося з моменту, коли він ступив у кабінет, було добре зрежисованим спектаклем. Спершу пускається в хід несподіванка: він, виявляється, зустрічався з Хенріком Вангером у дитинстві, потім йому показують фотографію батьків, упираючи на те, що його батько і Хенрік Вангер були друзями, кажуть прием-

ні слова про те, що старий знав, хто такий Мікаель Блумквіст, і роками здалеку спостерігав за його кар'єрою. Все це, можливо, і мало крихту істини, але разом з тим відповідало елементарному психологічному розрахунку. Іншими словами, Хенрік Вангер був чудовим маніпулятором з багаторічним досвідом спілкування за зачиненими дверима з куди крутішими людьми. Не випадково він став одним з провідних промислових магнатів Швеції.

Мікаель прийшов до висновку, що Хенрік Вангер хоче від нього чогось такого, чого йому, очевидно, робити абсолютно не захочеться. Залишалось тільки вивідати, про що йдеться, подякувати і відмовитися. І постаратися встигнути на вечірній потяг.

— Вибачте, так діло не піде, — сказав він і поглянув на годинник. — Я пробув тут уже двадцять хвилин. Даю вам рівно тридцять хвилин, щоб розповісти все, що вважаєте за потрібне. Потім я викликаю таксі і їду додому.

На мить Хенрік Вангер вибився з ролі добросердного патріарха, і Мікаель відчув у ньому того нещадного керівника виробництва, яким він бував у роки своєї величі, коли йому доводилося долати опір або розбиратися з яким-небудь норовистим новим членом правління. Його рот скривився в гіркій усмішці:

— Зрозуміло.

— Все дуже просто. Не треба ходити околясами. Скажіть, що ви хочете, щоб я зробив, і я вирішу, візьмуся я за це чи ні.

— Ви хочете сказати, що коли я не зумію вмовити вас за тридцять хвилин, то не зможу це зробити і за тридцять днів.

— Щось подібне.

— Але моя розповідь довга і складна.

— Скоротіть і спростіть. У журналістиці так заведено. Двадцять дев'ять хвилин.

Хенрік Вангер підняв руку:

— Досить. Ваша думка мені ясна. Але перебільшення — це завжди психологічний прорахунок. Мені потрібна людина, що вміє проводити розслідування і критично мислити, і до того ж незалежна. Думаю, ви саме така людина, і це не лестощі. Добрий журналіст, звичайно, повинен мати ці якості, а я прочитав вашу книгу «Тамплієри» з великою цікавістю. Інша річ, що я зупинив свій вибір на вас, позаяк був знайомий з вашим батьком і знаю, хто ви такий. Якщо я правильно розумію, після справи Веннерстрьома ви виявилися звільненими з журналу чи, принаймні, пішли за власним бажанням. Це означає, що тепер у вас немає постійної роботи, і не потрібно великого розуму, щоб збагнути, що ви, очевидно, відчуваєте фінансові труднощі.

— І вам випадає слушна нагода скористатися моїм становищем, ви це хочете сказати?

— Може, й так. Але, Мікаелю, — можна, я називатиму вас Мікаелем? — я не маю наміру вам брехати чи вишукувати неправдиві причини. Для такого я надто старий. Якщо вам не до душі те, що я говорю, можете послати мене подалі. Тоді мені доведеться підшукати кого-небудь іншого, хто захоче на мене попрацювати.

— Гарзд, але в чому полягає робота, яку ви хочете мені запропонувати?

— Що вам відомо про сім'ю Вангер?

Мікаель розвів руками:

— Ну, в основному те, що я встиг прочитати в Інтернеті, після того як у понеділок мені зателефонував Фруде. У ваш

час «Вангер» був одним з найпотужніших промислових концернів Швеції, а зараз його масштаб значно скоротився. Генеральним директором є Мартін Вангер. Так, я знаю ще дещо, але до чого ви хилите?

— Мартін... він гарна людина, але за великим рахунком не боєць. Він не здатний керувати концерном у кризовій ситуації. Мартін хоче проводити модернізацію і спеціалізацію — що, по суті, правильно, — але йому заледве вдається просувати свої ідеї і ще важче забезпечувати фінансування. Двадцять п'ять років тому концерн «Вангер» був серйозним конкурентом імперії Валленбергів. У Швеції на нас працювали сорок тисяч людей. Концерн забезпечував роботою і доходами всю країну. Сьогодні більшість цих робочих місць знаходяться в Кореї або Бразилії. Нині у нас працює близько десяти тисяч людей, а за рік-два — якщо Мартін не розпрямить крила — ми, можливо, опустимося до рівня підприємства з п'ятьма тисячами працівників, зайнятих в основному на дрібних виробництвах. Іншими словами, концерн «Вангер» от-от піде на звалище історії.

Мікаель кивнув. Розказане Хенріком Вангером у загальних рисах збігалося з висновками, які він зробив сам, посидівши кілька хвилин за комп'ютером.

— Концерн «Вангер» як і раніше в чистому вигляді сімейне підприємство, одне з дуже небагатьох у країні. Близько-тридцяти членів сім'ї є дрібними співвласниками різного масштабу. Це завжди було силою концерну, але й головною його слабкістю.

Хенрік Вангер зробив театральну паузу і заговорив з натиском у голосі:

— Мікаелю, запитати мене ви зможете потім, але я хочу, щоб ви повірили мені на слово, якщо я скажу, що терпіти не

можу більшість членів сімейства Вангер. Моя сім'я в основному складається з грабіжників, скнар, деспотів і недоумків. Я керував підприємством тридцять п'ять років і весь цей час був змушений вести непримиренну боротьбу з іншими членами сім'ї. Моїми найзлішими ворогами були не конкуренти або держава, а вони.

Він помовчав.

— Я сказав, що хочу, щоб ви зробили для мене дві речі. Мені хочеться, щоб ви написали історію сімейства Вангер. Для простоти можна назвати це моєю біографією. Це буде не якась там церковна проповідь, а історія про ненависть, сімейні скандали і безмірну пожадливість. Я надам у ваше розпорядження всі свої щоденники й архіви. Ви дістанете доступ до моїх найпотраємніших думок і право публікувати будь-який виявлений вами бруд без жодного обмеження. Думаю, на тлі цієї історії Шекспір видасться легким розважальним читанням.

— Навіщо?

— Навіщо я хочу опублікувати скандальну історію сімейства Вангер? Чи з якої причини я хочу просити вас написати цю історію?

— І те й інше.

— Чесно кажучи, мене не хвилює, чи буде книгу видано. Але я вважаю, що цю історію слід записати, хай навіть в одному примірнику, який ви віддасте прямо до Королівської бібліотеки. Я хочу, щоб моя історія після моєї смерті була доступна наступним поколінням. Причина дуже проста — помста.

— Кому ви хочете помститися?

— Можете мені не вірити, але я намагався бути чесною людиною, навіть будучи капіталістом і промисловцем. Я гор-

джуся тим, що моє ім'я — символ людини, яка додержує слова і виконує обіцянки. Я ніколи не грав у політичні ігри. Завжди йшов на переговори з профспілками. Свого часу мене поважав навіть Таге Ерландер¹. Для мене це було питанням етики; я відповідав за хліб насущний для тисяч людей і піклувався про своїх працівників. Цікаво, що Мартін дотримується тієї ж позиції, хоча він зовсім інша людина. Він навіть намагався йти правильним шляхом. Можливо, нам не все вдавалося, але в цілому мені майже нічого соромитися. На жаль, ми з Мартіном являємо собою рідкісний виняток у нашій сім'ї, — провадив далі Хенрік Вангер. — Існує багато причин того, що сьогодні концерт висить на волоску, але одна з найважливіших — недалекоглядна пожадливість, яку виявляли багато моїх родичів. Якщо ви візьметесь за цю справу, я детально поясню, яким чином поведінка родичів потопила концерт.

Мікаель ненадовго задумався.

— Гарзд. Я теж буду з вами чесний. На написання такої книги підуть місяці. У мене немає ні бажання, ні сил братися до цієї роботи.

— Думаю, я зможу вас умовити.

— Сумніваюся. Але ви сказали, що вам потрібно від мене дві речі. Це, отже, був привід. У чому ж полягає ваша справжня мета?

Хенрік Вангер підвівся, знову через силу, приніс із письмового столу фотографію Харіет Вангер і поставив її перед Мікаелем.

¹ Таге Ерландер (1901—1985) — прем'єр-міністр Швеції в 1946—1969 роках.

— Я хочу, щоб цих індивідів дослідили очима журналіста, і тому пропоную написати історію сімейства Вангер саме вам. Це також стане вам виправданням для копання в історії сім'ї. Насправді ж мені треба, щоб ви розгадали одну загадку. У цьому і полягає завдання.

— Загадку?

— Значить, Харієт доводилася онучкою моему братові Рікарду. Нас було п'ять братів. Старший, Рікард, народився тисяча дев'ятсот сьомого року. Я був молодшим і народився двадцятого. Не розумію, як Господь міг сотворити виводок, який...

На кілька секунд Хенрік Вангер утратив нитку міркувань і, здавалося, поринув у власні думки. Потім звернувся до Мікаеля з новою рішучістю в голосі:

— Дозвольте мені розповісти вам про брата Рікарда. Це буде гарним прикладом з сімейної хроніки, яку я пропоную вам написати.

Він налив собі каву і запропонував долити й Мікаелю.

— У двадцять четвертому році, в сімнадцятилітньому віці Рікард, який був фанатичним націоналістом і ненавидів євреїв, вступив до Шведського націоналістичного союзу борців за свободу — одного з найперших нацистських об'єднань Швеції. Правда ж, мило, що нацисти завжди примудряються вставити в свою пропаганду слово «свобода»?

Хенрік Вангер дістав ще один фотоальбом і знайшов потрібну сторінку.

— Ось Рікард у компанії ветеринара Біргера Фуругорда, який незабаром став лідером так званого руху Фуругорда — нацистського руху, що дістав великий розмах на початку три-

дцятих років. Але Рікард з ним не залишився. Десь через рік він вступив до «Фашистської бойової організації Швеції». Там він познайомився з Пером Енгдалем та іншими особами, які з часом стали політичною ганьбою нації.

Він перегорнув одну сторінку альбому і показав портрет Рікарда Вангера у формі.

— У двадцять сьомому році він — наперекір батьковій волі — завербувався в армію і в тридцяті роки трудився в багатьох нацистських підрозділах країни. Якби в них існувало яке-небудь безглузде таємне об'єднання, будьте певні, що в списку членів значилося б його ім'я. У тридцять третьому році утворився рух Ліндхольма, тобто націонал-соціалістична робітничка партія. Наскільки добре ви орієнтуєтеся в історії шведського нацизму?

— Я не історик, але деякі книги читав.

— У тридцять дев'ятому році почалася Друга світова війна, а потім фінська зимова війна. Багато активістів руху Ліндхольма разом з іншими добровольцями вирушили до Фінляндії. Рікард став одним з них; на той час він був капітаном шведської армії. Він загинув у лютому сорок четвертого, незадовго до укладення миру з Радянським Союзом. Нацистський рух проголосив його мучеником і назвав його ім'ям бойовий підрозділ. Окремі бовдури до цього дня збираються на кладовищі в Стокгольмі на роковини смерті Рікарда Вангера, щоб ушанувати його пам'ять.

— Зрозуміло.

— У двадцять шостому році, коли йому було дев'ятнадцять років, він приятелював з дочкою вчителя з Фалуна на ім'я

Маргарета. Вони зустрічалися на політичному ґрунті, і в них виникли стосунки, в результаті яких у двадцять сьомому році народився син Готфрід. Після його появи Рікард одружився з Маргаретою. У першій половині тридцятих років мій брат поселив дружину з дитиною тут, у Хедестаді, а полк, до якого він був приписаний, розміщувався в Евле. У вільний час Рікард роз'їжджав по окрузі, агітуючи за нацистів. У тридцять шостому в нього сталася велика сутичка з батьком, після чого батько повністю позбавив Рікарда матеріальної підтримки. Тоді йому довелося забезпечувати себе самому. Він переїхав з сім'єю до Стокгольма і жив досить бідно.

— А своїх засобів у нього не було?

— Його спадок був вкладений у концерн на безвідкличних умовах. Він міг його продати тільки членам сім'ї. Варто ще додати, що Рікард був жорстоким домашнім тираном, майже цілковито позбавленим будь-яких позитивних якостей. Він бив дружину і катував дитину. Готфрід ріс забитим і зацькованим хлопчиком. Коли Рікард загинув, йому було тринадцять років; думаю, на той момент для Готфріда це був найщасливіший день у житті. Мій батько зглянувся над вдовою і дитиною, перевіз їх до Хедестада, дав їм квартиру і слідкував за тим, щоб у Маргарети були засоби на існування.

Якщо Рікард був представником темного і фанатичного боку сім'ї, то Готфрід відображав ледачий бік. Коли йому було близько вісімнадцяти, турботу про нього взяв на себе я — все-таки син померлого брата, — проте не забувайте, що різниця у віці між нами була не надто велика. Я був тільки на сім років старший. На той час я вже входив до правління концерну, і ні-

хто не сумнівався, що згодом батькова посада перейде до мене. Готфріда ж сім'я вважала чужаком.

Хенрік Вангер на мить задумався.

— Батько до ладу не знав, як поводитися з онуком, і на тому, що якісь заходи вживати необхідно, наполіг я. Я дав йому роботу в концерні. Діло було після війни. Готфрід прагнув працювати гідно, але йому через силу вдавалося зосередитися на справах. Він був красенем, гультіпакою і неробою за натурою, мав успіх у жінок, і бували періоди, коли він забагато пив. Мені важко описати своє до нього ставлення... він був людина не те щоб зовсім нікчемна, але ненадійна і часто завдавав мені жалю. З часом він став алкоголіком і в шістдесят п'ятому році потонув. Нещасний випадок. Це сталося тут, у Хедебю, він побудував собі будиночок і там напивався.

— Значить, він і є батько Харіет і Мартіна? — спитав Мікаель, показавши на портрет дівчини.

Він мав би визнати, що, сам того не бажаючи, зацікавився розповіддю старого.

— Вірно. Наприкінці сорокових років Готфрід зустрів жінку, Ізабеллу Кенінг, молоду німку, що переїхала до Швеції після війни. Ізабелла була справжньою красунею — я хочу сказати, що вона була гарна, як Грета Гарбо або Інґрід Бергман. Зовнішністю Харіет вдалася швидше в Ізабеллу, ніж у Готфріда. Як ви бачите по фотографії, вона вже в чотирнадцять літ вирізнялася вродою.

Якийсь час Мікаель і Хенрік Вангер мовчки дивилися на фотопортрет.

— Але дозвольте мені продовжити розповідь. Ізабелла народилася двадцять восьмого року і ще жива. На початок війни

їй було одинадцять років, і уявляєте, як доводилося дівчинці в Берліні, коли бомбардувальники скидали там свій вантаж. Коли вона зійшла на берег у Швеції, їй, мабуть, здалося, що вона потрапила в рай земний. На жаль, вона мала багато Готфрідових пороків; була марнотратною, постійно гуляла, і вони з Готфрідом іноді більше були схожі на товаришів по чарці, ніж на подружжя. До того ж вона часто їздила по Швеції і за кордон, і в неї геть-чисто було відсутнє почуття відповідальності. Це, зрозуміло, окошилося на дітях. Мартін народився в сорок восьмому, Харіет у п'ятдесятому. Вони росли в умовах хаосу, з матір'ю, яка їх постійно кидала, і батьком, який поступово спивався.

У п'ятдесят восьмому році втрутився я. Готфрід з Ізабеллою жили тоді в Хедестаді — я змусив їх переїхати сюди. З мене вже було досить, і я вирішив спробувати розірвати це зачароване коло. Мартін з Харіет були на той час практично кинуті напризволяще.

Хенрік Вангер подивився на годинник.

— Мої тридцять хвилин скоро закінчаться, але я вже наближаюся до кінця розповіді. Ви дасте мені ще трохи часу?

Мікаель кивнув:

— Говоріть далі.

— Тоді коротко. У мене дітей не було — на противагу братам та іншим членам сім'ї, які, здавалося, були просто одержимі безглуздою потребою продовжувати рід Вангерів. Готфрід з Ізабеллою переїхали сюди, але їх шлюб вочевидь починав розпадатися. Вже за рік Готфрід перебрався у свій будиночок. Він довго жив там і повертався до Ізабелли, тільки

коли ставало дуже холодно. Про Мартіна і Харіет піклувався я, і вони стали для мене все одно що рідні діти.

Мартін був... Коли бути щирим, у часи його молодості я іноді побоювався, що він піде батьковими стопами. Він ріс млявим, замкнутим і задумливим, але іноді ставав чарівним і сповненим ентузіазму. Будучи підлітком, він завдавав прикрощів, але, вступивши в університет, виправився. Він... ну, він усе-таки генеральний директор залишків концерну «Вангер», це говорить на його користь.

— А Харіет?

— Харіет стала для мене зіницею ока. Я прагнув забезпечити їй опору в житті, виховати в ній упевненість у собі, і ми з нею чудово ладили. Я ставився до неї як до власної доньки і був їй значно ближчий, ніж батьки. Розумієте, Харіет — це зовсім особливий випадок. Вона була замкнутою — точнісінько як її брат, — а в підлітковому віці захопилася релігією, що виділяло її серед інших усіх членів нашої сім'ї. Вона була обдарованою і мала гострий розум. У ній поєднувалися висока моральність і твердість характеру. Коли їй виповнилося чотирнадцять років, я був абсолютно впевнений у тому, що не її брат і не посередності навколо мене в особі двоюрідних братів і племінників, а саме вона послана для того, щоб одного чудового дня очолити концерн «Вангер» або, принаймні, відігравати в ньому головну роль.

— І що трапилося?

— Ось тепер ми підійшли до справжньої причини, через яку я хочу вас найняти. Мені хочеться, щоб ви дізналися, хто з нашої родини убив Харіет Вангер і вже майже сорок років намагається звести мене з розуму.

Розділ 05

Четвер, 26 грудня

Вперше з тієї миті, як Хенрік

Вангер почав свою розповідь, йому вдалося вразити Мікаеля. Тому довелося попросити старого повторити щойно сказане, аби переконатися, що він не помилився. В жодній з прочитаних ним статей не було навіть натяку на те, що в самому серці сімейства Вангер було вчинене вбивство.

— Це сталося двадцять другого вересня шістдесят шостого року. Харіет було шістнадцять років, і вона тільки-тільки почала вчитися в другому класі гімназії. Та субота стала найстрашнішим днем у моєму житті. Я перебирав увесь хід подій стільки разів, що можу по хвилинах прослідкувати подію того дня — все, окрім найголовнішого.

Він повів рукою.

— Тут, у цьому будинку, тоді зібралася більшість моїх родичів. Мав відбутися щорічний огидливий парадний обід, за яким співвласники концерну «Вангер» зустрічалися, щоб обговорити стан справ сім'ї. Цю традицію запровадив свого часу мій батько, і заходи ці найчастіше проходили більш-менш огидно. Обіди припинилися у вісімдесятих роках, коли Мартін просто вирішив, що всі пов'язані з концерном дискусії повинні вестися на звичайних засіданнях правління або зборах акціонерів. Це краще з прийнятих ним рішень. Сім'я не влаштує подібних зустрічей уже двадцять років.

— Ви сказали, що Харіет убили.

— Не поспішайте. Дайте мені розповісти про те, що сталося. Отже, була субота і до того ж свято з карнавальною ходою

для дітей, яку організував у Хедестаді спортивний клуб. Харіет пішла туди разом з кількома однокласниками, щоб подивитися на святкову ходу. Назад у Хедебю вона повернулася відразу після другої; обід мав розпочатися о п'ятій годині, і передбачалося, що вона разом з іншими хлопцями й дівчатами сім'ї візьме в ньому участь.

Хенрік Вангер підвівся й підійшов до вікна. Жестом погукав Мікаеля і став показувати:

— О чотирнадцятій п'ятнадцять, через кілька хвилин після повернення Харіет, там, на мосту, сталася жахлива аварія. Чоловік на ім'я Густав Аронссон, брат селянина з Естергорда — садиби на краю острова Хедебю, — завертав на міст і лобом в лоб зіштовхнувся з автоцистерною, що прямувала сюди з топковим мазутом. Чому саме сталася аварія, так до кінця і не з'ясували — огляд в обидва боки там чудовий, — але обидва їхали з перевищенням швидкості, і те, що могло б стати невеликим інцидентом, вилилося в катастрофу. Водій автоцистерни, намагаючись уникнути зіткнення, мабуть, інстинктивно повернув кермо. Він попав у поруччя, і цистерна, повалившись набік, нависла над краєм моста, з дальнього боку. Металевий стовп прохромив її, наче спис, і звідти забив легкозаймистий мазут. Густав Аронссон сидів у цей час, намертво затиснутий у своїй машині, і безперервно кричав від жахливого болю. Водій автоцистерни теж постраждав, але зумів вибратися назовні.

Старий на хвилину задумався і знову сів.

— Харіет це нещастя безпосередньо не торкнулося. Проте воно зіграло особливу і надзвичайно важливу роль. Коли надбігли люди і спробували якось допомогти потерпілим, виник

цілковитий хаос. Нависла загроза пожежі, і зчинилася страшена паніка. Швидко почали прибувати поліція, «швидка допомога», служба порятунку, пожежники, преса і просто цікаві. Всі зібралися, звичайно, з материкового боку; тут, на острові, ми щосили старалися витягнути Аронссона з розбитої машини, але це виявилось неймовірно складною справою. Він був дуже міцно затиснутий і серйозно травмований.

Ми намагалися вивільнити його вручну, але нічого не виходило, кабінку потрібно було розрізати або розпилити. Проблема полягала в тому, що нам не можна було робити ніяких дій, здатних викликати бодай одну іскру: ми були посеред озера мазуту, впритул до перевернутої цистерни. Якби вона вибухнула, нам би настав кінець. Крім того, допомога з материкового боку до нас надійшла не скоро: вантажівка перекривала міст, а перелазити через цистерну було все одно що перелазити через бомбу.

Мікаелю як і раніше здавалося, що розповідь старого добре відрепетирувана й обдумана з метою його зацікавити. Проте він не міг не визнати, що Хенрік Вангер був чудовим оповідачем, здатним захопити слухача. Зате він усе ще не мав ані найменшого уявлення про те, чим ця історія може скінчитися.

— Особливого значення цій аварії надає те, що наступну добу міст був закритий. Тільки в неділю увечері вдалося откачати решту палива, прибрати автоцистерну і знову відкрити міст для руху. Протягом неповних двадцяти чотирьох годин острів Хедебю був практично відрізаний від зовнішнього світу. Перебратися на материк можна було тільки за допомогою пожежного катера, який спустили на воду, щоб перевозити народ з човнової гавані на цьому боці до старої рибацької

гавані біля церкви. Декілька годин катером користувалися винятково рятувальники — приватних осіб почали перевозити тільки пізно увечері в суботу. Ви розумієте, що це означає?

Мікаель кивнув:

— Очевидно, щось трапилося з Харіет отут, на острові, і коло підозрюваних обмежується людьми, що були тут. Свого роду загадка замкнутої кімнати у форматі острова?

Хенрік Вангер іронічно посміхнувся:

— Мікаелю, ви навіть не уявляєте, наскільки ви маєте рачію. Я теж читав Дороті Сейерс. Факти виглядають таким чином: Харіет приїхала сюди, на острів, приблизно в десять хвилин на третю. Включаючи навіть дітей і неофіційні «половини», всього за день прибуло близько сорока гостей. Разом з персоналом і постійними жителями тут або поблизу від садиби перебували шістдесят чотири людини. Дехто — ті, хто збирався ночувати, — влаштувалися в довколишніх будинках або гостьових кімнатах.

Харіет раніше жила в будинку через дорогу, але, як я вже говорив, її батько Готфрід і її мати Ізабелла жили недоладним життям, і я бачив, як вона страждає. Харіет не могла зосередитися на навчанні, і в шістдесят четвертому році, коли їй сповнилося чотирнадцять, я дозволив їй переїхати сюди, до мене. Ізабелла побачила в цьому слушну нагоду позбутися відповідальності за дівчинку. Харіет виділили кімнату нагорі, де вона і прожила останні два роки. Отже, сюди вона і прийшла того дня. Ми знаємо, що вона зустрілася з Харальдом Вангером — одним з моїх старших братів — і перекинулася з ним кількома словами. Потім вона піднялася сюди, до цієї кімнати, і привіталася зі мною, сказавши, що хоче про щось по-

говорити. У ту хвилину в мене сиділо кілька інших членів сім'ї, і я не міг приділити їй час. Проте для неї це вочевидь було дуже важливо, і я пообіцяв незабаром зайти до неї в кімнату. Вона кивнула і вийшла через оці двері. Більше я її не бачив. Буквально за хвилину пролунав гуркіт на мосту, і хаос, що почався, перевернув усі плани на день.

— Як вона померла?

— Не поспішайте. Все набагато складніше, і необхідно розповідати історію в хронологічному порядку. Коли сталося зіткнення, люди все покидали і помчали до місця події. Я був... гадаю, що я взяв керівництво на себе і в наступні години був страшенно заклопотаний. Нам відомо, що Харіет теж спускалася до моста — декілька людей її бачили, — але через небезпеку вибуху я велів забиратися всім, хто не допомагав витягувати Аронссона з розбитої машини. На місці катастрофи нас лишилося п'ятеро: ми з братом Харальдом, Магнус Нільссон — двірник з моєї садиби, робітник з лісопильні Сікстен Нурдландер, у якого був будинок біля рибацької гавані, і хлопець на ім'я Єркер Аронссон. Останньому було всього шістнадцять років, і мені по-доброму слід було б відправити його додому, але він доводився застряглому в машині Аронссону племінником і якраз прямував у місто, тому під'їхав на велосипеді буквально за хвилину після пригоди.

Приблизно о чотирнадцятій сорок Харіет була на кухні у нас вдома. Вона випила склянку молока і перекинулася кількома словами з куховаркою Астрід. Вони разом дивилися з вікна на розгардіяш на мосту.

О чотирнадцятій п'ятдесят п'ять Харіет пройшла через двір. Вона, зокрема, зустрілася зі своєю матір'ю, Ізабеллою, але

вони не розмовляли. Буквально за хвилину їй зустрівся тодішній пастор місцевої церкви, Отто Фальк. У той час пасторська садиба була на тому місці, де зараз вілла Мартіна Вангера, і, отже, пастор жив по цей бік моста. Отто Фальк був застуджений і спав у себе вдома, коли сталося зіткнення; він пропустив саму драматичну подію, але його розбудив шум, і він якраз прямував до моста. Харієт зупинила його і хотіла з ним поговорити, але він відмахнувся від неї і поспішив далі. Отто Фальк був останнім, хто бачив її живою.

— Як вона померла? — повторив Мікаель.

— Не знаю, — відповів Хенрік Вангер, підвівши на нього змучений погляд. — Тільки близько п'ятої нам вдалося витягнути Аронссона з машини — він, до речі, вижив, хоч і добряче постраждав, — і незабаром після шостої ми вирішили, що небезпеки пожежі більше немає. Острів був як і раніше відрізаний, але все почало заспокоюватись. Тільки коли ми десь біля восьмої години вечора сіли нарешті за обідній стіл, виявилось, що Харієт відсутня. Я послав одну з її двоюрідних сестер до неї в кімнату, але та повернулася і сказала, що її там немає. Я не надав цьому значення; вирішив, що вона пішла прогулятися або що їй просто не повідомили про початок обіду. Увечері мені довелося з різних приводів з'ясовувати стосунки з сім'єю. І лише наступного ранку, коли Ізабелла спробувала розшукати Харієт, ми усвідомили, що ніхто й гадки не має, де вона, і що ніхто не бачив її відучора.

Він розвів руками:

— Того дня Харієт Вангер безслідно зникла.

— Зникла? — луною відгукнувся Мікаель.

— За всі ці роки нам не вдалося знайти ані найменшого її сліду.

— Але якщо вона пропала, то ви не можете стверджувати, що її хтось убив.

— Ваше заперечення зрозуміле. Я міркував таким же чином. Коли людина безслідно зникає, є чотири можливості. Вона могла зникнути добровільно і переховуватись. Вона могла стати жертвою нещасного випадку і загинути. Вона могла вчинити самогубство. І нарешті, вона могла стати жертвою злочину. Всі ці можливості я зважував.

— Отже, ви гадаєте, що хтось укоротив її віку. Чому ж?

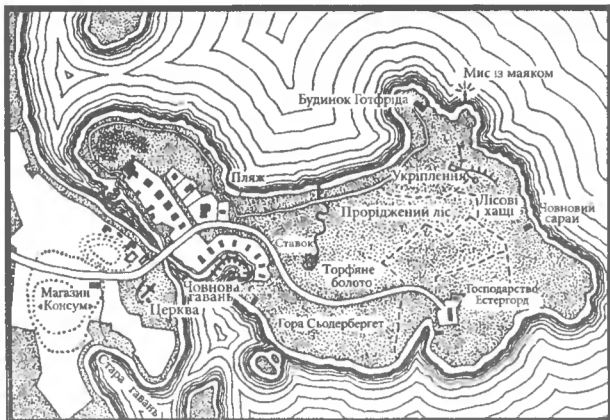
— Тому, що це єдиний обґрунтований висновок. — Хенрік Вангер підняв палець. — Спочатку я сподівався, що вона втекла. Але чим більше минало часу, тим більше ми переконувалися в тому, що це не так. Подумайте самі, як шістнадцятилітня дівчина з досить благополучного середовища, хай навіть і дуже кмітлива, змогла б самостійно влаштуватися і переховуватись, та так, щоб її не виявили? Звідки б вона взяла гроші? А якби навіть її де-небудь прийняли на роботу, то їй треба було б заповнювати податкову декларацію і зазначати якусь адресу.

Він підняв два пальці:

— Моєю наступною думкою, звичайно, було, що з нею сталося якесь лихо. Зробіть мені послугу — підійдіть до письмового столу і відкрийте верхню шухляду. Там лежить карта.

Мікаель виконав прохання і розгорнув карту на журнальному столику. Острів Хедебю являв собою шматок землі неправильної форми, витягнутий кілометрів на десять завдовжки, у найширшому місці він ледве сягав півтора кілометра. Більшу частину острова займав ліс. Споруди розташовувалися поблизу від моста і навколо маленької човнової гавані; на

дальньому боці острова було тільки одне господарство, Естергорд, звідки й вирушив машиною нещасний Аронссон.

— Пам'ятайте, що покинути острів вона не могла, — підкреслив Хенрік Вангер. — Тут, на острові, можна стати жертвою нещасного випадку, як і в будь-якому іншому місці. Людину може уразити блискавка, але того дня грози не було. Людина може потрапити під коня, впасти в колодязь або провалитись в ущелину. Тут напевно існують сотні можливостей потрапити в біду. Я обдумав більшість з них.

Він показав три пальці:

— Тут є одна заковика, яка стосується і третьої можливості, — що дівчина, всупереч очікуванням, наклала на себе руки. Десь на цій обмеженій ділянці обов'язково має бути її тіло.

Хенрік Вангер ляснув долонею по карті.

— Після її зникнення ми цілими днями прочісували острів уздовж і впоперек. Обстежили кожен канал, кожен клаптик

ріллі, гірської ущелини і бурелому. Ми перевірили кожну будівлю, кожен димар, кожен колодязь, сарай і горище.

Старий відірвав погляд від Мікаеля і втупився в темряву за вікном. Його голос став тихіший і лунав довірливіше:

— Я шукав її всю осінь, навіть після того, як народ зневірився і прочісувати острів перестали. У вільний час я ходив по острову туди й сюди. Настала зима, а мені так і не вдалося виявити жодного сліду. Навесні я знов узявся до пошуків, доки не зрозумів, що вони марні. Влітку я найняв трьох досвідчених лісників, які ще раз обшукали все із спеціально навченими собаками. Вони ретельно обстежили кожен квадратний метр острова. На той час я вже почав підозрювати, що її вбили. Тобто вони шукали місце, де закопали її тіло. Лісники провадили пошуки три місяці, але ми не виявили ніяких слідів Харіет. Вона мовби зникла в повітрі.

— Існує ще кілька можливостей, — заперечив Мікаель.

— Наприклад?

— Вона могла потонути або втопитися. Це острів, і вода здатна приховати багато що.

— Що правда, то правда. Але ймовірність не дуже велика. Подумайте: якщо з Харіет щось трапилося і вона потонула, то логічно припустити, що це сталося десь поблизу від селища. Не забувайте, що переполюх на мосту був найдраматичнішою подією, що сталася в Хедебю за кілька десятиліть, і нормальна цікава шістнадцятилітня дівчина навряд чи піде в такий момент гуляти на інший бік острова. Але ще важливіше інше, — провадив він далі, — течія тут не дуже сильна, а вітри о цій порі року бувають північними або північно-східними. Коли щось потрапляє в воду, то потім завжди спливає де-небудь біля

берега материка, а там майже скрізь є споруди. Не думайте, що нам це не спадало на думку; ми, звичайно, обстежували «кішкою» всі ті місця, де вона могла потонути. Я найняв молодих хлопців з місцевого клубу нирців. Вони присвятили ціле літо тому, що ретельно обшукали дно протоки і вздовж берега... нічого. Я абсолютно впевнений, що вона не лежить у воді, інакше б ми її знайшли.

— А не могло з нею що-небудь трапитися в іншому місці? Міст, звичайно, було перекрито, але до материка зовсім недалеко. Вона могла перепливти туди або перебратися на човні.

— Стояв кінець вересня, і вода була така холодна, що Харіет навряд чи пішла б купатися посеред усього цього переполюху. Але якби вона раптом вирішила перепливти на материк, її б обов'язково помітили і зчинився б великий галас. На мосту була далеко не одна дюжина очей, а на материкау вздовж води стояли дві-три сотні людей і спостерігали за розвитком драми.

— А човен?

— Ні. Того дня на острові налічувалося рівно тринадцять човнів. Більшість прогулянкових човнів уже витягли на берег. У старій човновій гавані на воді залишалися тільки два катери. Там були ще сім плоскодонок, п'ять з яких вже лежали на березі. Під пасторською садибою одна плоскодонка лежала на суші і одна на воді. Біля господарства Естергорд були ще моторний човен і плоскодонка. Всі ці судна перевіряли, і вони виявилися на своїх місцях. Якби Харіет перепливла в човні і втекла, їй би довелося залишити човен на тому боці.

Хенрік Вангер підняв четвертий палець:

— Відтак залишається тільки одна реальна можливість: Харіет зникла не з власної волі. Хтось убив її і сховав тіло.

Лісбет Саландер провела другий день Різдва за читанням полемічної книги Мікаеля Блумквіста про економічну журналістику. Книга складалася з двохсот десяти сторінок, називалася «Тамплієри» і мала підзаголовок «Повторення пройде-ного для журналістів-економістів». На обкладинці, стильно оформленій Крістером Мальмом, була поміщена фотографія Стокгольмської біржі. Крістер Мальм попрацював у «Фотошопі», і глядач не відразу усвідомлював, що будівля біржі висить у повітрі, а фундамент у неї відсутній. Важко уявити собі більш промовисту обкладинку, здатну відразу так ясно задати тон розповіді.

Саландер відзначила, що Блумквіст прекрасний стиліст. Книга відзначалася прямою і захопливістю викладу матеріалу, і навіть не посвячена в тонкощі економічної журналістики людина могла багато що з неї почерпнути. Тон книги був уїдли-вим і саркастичним, але головне, переконливим.

Перший розділ нагадував певною мірою оголошення вій-ни, і Блумквіст заявляв про це просто, без натяків. За останні двадцять років шведські журналісти, що спеціалізуються на економіці, поступово перетворилися на групу некомпетентних хлопчиків на побігеньках, сповнених почуття власної величі і нездатних до критичного мислення. Зробити останній висно-вок автора спонукав той факт, що багато хто з них раз по раз задовольнявся передаванням висловлювань директорів під-приємств і біржових спекулянтів, без найменших заперечень навіть у тих випадках, коли повідомлялися неправдиві відо-мості. Подібні репортери або такі наївні і довірливі, що їх слід було б усунути від роботи, або — і це набагато гірше — свідо-мо зраджують обов'язок журналіста критично досліджувати

матеріал і забезпечувати громадськість правдивою інформацією. Блумквіст стверджував, що йому часто буває соромно, коли його називають економічним журналістом, позаяк при цьому його ставлять на одну дошку з людьми, яких він взагалі відмовляється зараховувати до журналістів.

Блумквіст порівнював діяльність «економістів» з роботою репортерів, що спеціалізуються на кримінальному праві, або кореспондентів-міжнародників. Він описував, який би зчинився галас, якби правовий журналіст денної газети під час, наприклад, процесу із звинувачення у вбивстві почав видавати отримані від прокурора відомості за істину в останній інстанції, не отримавши інформації у сторони захисту, не поговоривши з сім'єю жертви і не склавши уявлення про те, що справедливо, а що ні. Блумквіст уважав, що необхідно додержувати тих же правил і коли працюєш в галузі економіки.

У книзі наводився ланцюг доказів, покликаних підтвердити вступні міркування. У довгому розділі розглядалися репортажі про відомий дот-ком, надруковані в шести провідних денних газетах, а також у «Фінанстіднінген», «Дагенс індастрі» і використані в щоденній програмі економічних новин на телебаченні. Спершу він цитував і підсумовував сказане журналістами, а потім порівнював з тим, як ситуація виглядала насправді. Описуючи хід справ на підприємстві, він раз у раз згадував прості запитання, які «серйозний журналіст» обов'язково б поставив, а всі ці «економісти» дружно не поставили. Красивий хід.

В іншому розділі йшлося про розповсюдження акцій компанії «Телія» — це був найбільш знущальний та іронічний розділ книги. Кількох названих на ім'я журналістів, що пи-

шуть про економіку, буквально було публічно відшмагано, і серед них якийсь Вільям Борґ, на якого Мікаель, схоже, був особливо злий. В одному з останніх розділів порівнювався рівень компетентності шведських і зарубіжних економічних журналістів. Блумквіст описував, як «серйозні журналісти» «Файненшл таймс», журналу «Економіст» і деяких німецьких економічних газет коментували аналогічні речі в своїх країнах. Порівняння виявлялося не на користь шведських журналістів. Останній розділ містив пропозиції щодо виходу з цієї сумної ситуації. Заключні слова книги повертали читача до вступу:

Якби парламентський репортер виконував свою роботу таким же чином, необдумано ламаючи списи на захист кожного ухваленого рішення, яким би безглуздим воно не було, або якби політичний журналіст ухилився від оцінки ситуації, такого репортера звільнили б або, принаймні, перевели у відділ, де він не зміг би заподіяти великої шкоди. Проте в світі репортерів-економістів не діють правила роботи нормального журналіста — критично оцінювати ситуацію і об'єктивно повідомляти отримані дані читачеві. Замість цього тут підносять до небес найуспішніших шахраїв. Тут також закладається основа Швеції майбутнього і підривається остання довіра до журналістів як до професіоналів.

Звинувачення висувалися неабиякі. Тон був уїдлигим, і Саландер легко зрозуміла, чому за цим пішли обурені дебати як у професійному виданні «Журналіст» та деяких економічних журналах, так і на головних сторінках денних газет. Лише кілька людей були названі в книзі на ім'я, але Лісбет Саландер вважала, що ця професійна група досить мала і всі

чудово розуміють, чиї саме газетні статті цитувалися. Блумквіст нажив злісних ворогів, що й спричинило безліч злорадних коментарів щодо рішення суду в справі Веннер-стрьома.

Вона згорнула книгу і подивилася на фотографію автора на задньому боці обкладинки. Мікаель Блумквіст був знятий трохи збоку. Русявий чубчик дещо недбало спадав на лоб, мовби безпосередньо перед тим, як фотограф натиснув на кнопку, повіяв вітер або наче (що було ймовірнішим) фотограф Крістер Мальм підібрав йому такий імідж. Він дивився в камеру з іронічною посмішкою, надавши поглядові хлоп'ячого і чарівного виразу.

«Вельми гарний чоловік, — відзначила про себе Лісбет. — На якого, проте, чекають три місяці у в'язниці».

— Привіт, Калле Блумквіст, — сказала вона вголос. — Ти ж бо досить самовпевнений?

Ближче до обіду Лісбет Саландер увімкнула свій ноутбук і відкрила поштову програму «Евдора». Набраний нею текст складався з одного рядка:

Ти маєш час?

Лісбет підписалася «Оса» й відправила листа на адресу: «Plague_xyz_666@hotmail.com»¹. Про всяк випадок вона пропустила своє просте повідомлення через шифрувальну програму PGP.

¹ Plague — чума (англ.).

Потім вона надягла чорні джинси, масивні зимові черевики, теплий светр, темну коротку куртку, а також комплект з рукавичок, шапочки і шарфа ясно-жовтого кольору. Вийняла кільця з брів і носа, нафарбувала губи рожевою помадою і подивилася на себе в дзеркало. Тепер вона була схожа на будь-яку людину, що безцільно гуляє в свято, і визнала, що непогано замаскувалася для вилазки в тил противника.

Лісбет доїхала на метро до станції «Естермальмсторг» і подалась у напрямку до набережної. Вона йшла центральною алеєю, дивлячись на номери будинків. Дійшовши майже до моста, що вів на острів Юргорден, Лісбет зупинилася і подивилася на потрібний їй під'їзд. Потім перейшла вулицю і стала чекати за кілька метрів од дверей.

Вона відзначила, що більшість людей, що прогулювались цієї холодної святкової днини, йшли уздовж берега і лише дехто прямував хідником біля будинків.

Їй довелося терпляче прочекати майже півгодини, поки з боку Юргордена не з'явилася літня пані з ціпком. Пані зупинилася і стала з підозрою розглядати Саландер, а та привітно усміхнулася і привіталася шанобливим кивком. Пані з ціпком відповіла на вітання, очевидячки намагаючись пригадати, звідки вона знає цю дівчину. Саландер розвернулася й відійшла на декілька кроків од під'їзду, зробивши вигляд, що просто на когось чекає і з нетерплячки ходить туди й сюди. Коли вона обернулася, пані з ціпком уже дісталася до дверей і ретельно натискала кнопки кодового замка. Саландер легко помітила комбінацію цифр: 1260.

Почекавши п'ять хвилин, вона підійшла до дверей, потикала в кнопки, і замок клацнув. Вона відчинила двері,

увійшла і роззирнулася. Майже біля самого входу висіла камера спостереження. Дівчина поглянула на неї і зрозуміла, що побоюватися нічого: камера була з тих, що продавалися «Мілтон сек'юриті», і автоматично вмикалася, тільки якщо при зломі квартири в будинку спрацьовувала охоронна сигналізація. У глибині, зліва від старомодного ліфта, були двері ще з одним кодовим замком; Саландер для проби набрала ті самі цифри «1260» і переконалася, що код під'їзду відкриває також вхід у підвал і до приміщення із сміттєвими контейнерами.

«Ну й халтура», — подумки оцінила Лісбет.

Рівно три хвилини вона присвятила огляду підвалу, в ході чого виявила там незачинену пральню і комору для великогабаритного мотлоху. Потім вона скористалася набором відмичок, позиченим у «Мілтон сек'юриті» у фахівців із замків, і відчинила замкнуті двері, що вели до приміщення, схоже призначеного для зібрань кондомініуму. У глибині підвалу містилася кімната для занять різними хобі. Нарешті Саландер знайшла те, що шукала, — маленьку комірку, що виконувала в будинку роль електропідстанції. Вона оглянула лічильники, шафу з пробками і сполучні коробки, а потім дістала цифровий апарат «Кенон» завбільшки з пачку сигарет і зробила три фотографії того, що її цікавило.

По дорозі на вулицю вона на мить кинула погляд на дошку біля ліфта і прочитала ім'я мешканця верхнього поверху.

Веннерстрьом.

Покинувши будинок, Саландер швидко дійшла до Національного музею, де заглянула в кафе, щоб відігрітися й випити кави. Десь за півгодини вона вже піднімалася до себе в квар-

тиру. Тим часом їй прийшла відповідь з адреси «Plague_hyz_666@hotmail.com». Коли вона розшифрувала її за допомогою PGP, виявилося, що вона складається просто з числа 20.

Розділ 06

Четвер, 26 грудня

Установлену Мікаелем Блумквіс-

том часову межу в тридцять хвилин було давно перевищено. Годинник показував пів на п'яту, і про перший вечірній потяг думати вже не доводилося. Щоправда, у нього залишалася можливість устигнути на потяг, що йшов о пів на десяту. Мікаель стояв біля вікна і, потираючи шию, розглядав освітлений фасад церкви по інший бік моста. Хенрік Вангер показав йому альбом із статтями про пригоду, вирізаними з місцевих і центральних газет. Вона вочевидь якийсь час дуже цікавила пресу — безслідно зникла дівчина з відомої сім'ї промисловців. Та оскільки тіло не виявили, а пошуки так нічого і не дали, інтерес поступово згас. Хоча і йшлося про близьку родичку провідного промислового магната, після більш ніж тридцяти шести років справа Харіет Вангер виявилася забутою. У статтях кінця шістдесятих років, схоже, переважала версія, згідно з якою дівчина потонула і тіло понесло в море, — подібна трагедія може статися в будь-якій родині.

Мимохіть Мікаель захопився оповіддю старого, але коли Хенрік Вангер попросив зробити перерву, щоб сходити до вбиральні, до нього повернувся скептичний настрій. Проте господар ще не закінчив свою розповідь, а Мікаель, як не крути, обіцяв вислухати історію до кінця.

— А як ви самі думаєте, що з нею трапилось? — спитав Мікаель, коли Хенрік Вангер повернувся в кімнату.

— Зазвичай тут жило людей двадцять п'ять, але у зв'язку з сімейною зустріччю того дня на острові було щось із шістдесят чоловік. З них можна більш чи менш виключити двадцять-двадцять п'ять. Я вважаю, що хтось із тих, що залишилися — з великою часткою ймовірності, це був хтось із членів сім'ї, — убив Харіет і сховав тіло.

— Можу навести дюжину заперечень.

— Ну ж бо.

— Ну, перш за все: якщо пошуки проводилися з такою ретельністю, як ви говорите, тіло б обов'язково знайшли, навіть якщо його хтось і сховав.

— Щиро кажучи, пошуки були ще масштабнішими, ніж я розповів. Я почав думати, що Харіет убили, тільки коли усвідомив для себе кілька можливостей, як могло зникнути її тіло. Доказів у мене немає, але таке цілком реально.

— Гарзд, розкажіть.

— Харіет зникла близько п'ятнадцятої години. Приблизно о чотирнадцятій п'ятдесят п'ять її бачив пастор Отто Фальк, який поспішав до місця трагедії. Приблизно в цей же час прибув фотограф з місцевої газети, який наступної години зробив багато знімків аварії. Ми — тобто поліція — проглянули плівки і змогли переконатися, що на жодному знімку Харіет немає; зате решта людей, що були в селищі, за винятком найменших дітей, були бодай на одному кадрі.

Хенрік Вангер приніс новий фотоальбом і поклав на стіл перед Мікаелем.

— Це фотографії того дня. Перший знімок зроблено в Хедстаді під час дитячої ходи тим же фотографом приблизно о тринадцятій п'ятнадцять, і на ньому видно Харіет.

Фотограф знімав з другого поверху будинку, і знімок зображав святкову вулицю, по якій тільки що проїхала вервечка вантажівок з клоунами і красунями в купальних костюмах. На хіднику юрмилися глядачі. Хенрік Вангер показав на дівчину, що стояла серед них.

— Це Харіет. До її зникнення залишається близько двох годин, і вона гуляє містом разом з однокласниками. Це її остання фотографія. Але тут є ще один цікавий знімок.

Хенрік Вангер почав перегортати далі. На інших сторінках альбому було близько ста вісімдесяти фотографій — шість плівок — катастрофи на мосту. Після почутої розповіді було навіть трохи моторошнувато раптом побачити Харіет зафіксованою на чітких чорно-білих знімках. Фотограф добре знав свою справу і вловив пануючий хаос. Багато знімків зображали те, що відбувалося навколо перевернутої автоцистерни. Мікаель легко розпізнав сорокашестилітнього Хенріка Вангера, забрудненого мазутом, що розмахував руками.

— Це мій брат Харальд. — Старий показав на чоловіка в піджаку, що нагнувся вперед і показував на щось у розбитій машині, де сидів затиснутий Аронссон. — Мій брат Харальд неприємна людина, але, думаю, його можна викреслити із списку підозрюваних. За винятком кількох хвилин, коли йому довелося збігати до садиби, щоб перевзутися, він весь час був на мосту.

Хенрік Вангер гортав альбом далі. Одні знімки змінювалися іншими. Ось автоцистерна. Зів'язки біля берега. Аронссон у розбитій машині. Оглядові знімки. Великі плани.

— Ось цікавий знімок, — сказав Хенрік Вангер. — Наскільки нам вдалося з'ясувати, його зроблено приблизно о п'ятнадцятій сорок—п'ятнадцятій сорок п'ять, тобто десь через сорок п'ять хвилин після того, як Харіет зустрілася з Отто Фальком. Погляньте на наш будинок, на середнє вікно другого поверху. Це кімната Харіет. На попередньому знімку вікно зачинене. А тут воно відчинене.

— Хтось у цю хвилину був у кімнаті Харіет.

— Я опитав усіх; ніхто не признався, що відчиняв вікно.

— Отже, або його відчинила сама Харіет, і, значить, у цей момент вона була ще жива, або хтось вам збрехав. Але навіть убивці заходять до неї в кімнату і відчиняють вікно? І навіть комусь треба було брехати?

Хенрік Вангер похитав головою. Відповідей у нього не знайшлося.

— Харіет зникла о п'ятнадцятій нуль-нуль або трохи пізніше. Ці фотографії дають деяке уявлення про те, де в цей час був народ. Тому я і можу зняти підозру з частини присутніх. Зауважу, що з тієї ж причини люди, відсутні на знімках, повинні бути включені до числа підозрюваних.

— Ви не відповіли на питання про те, як, на вашу думку, могло зникнути тіло. Думаю, що існує цілком очевидна відповідь. Звичайний трюк з арсеналу ілюзіоністів.

— Насправді є кілька цілком реальних варіантів. Убивця наважується десь близько п'ятнадцятої нуль-нуль. Він або вона навряд чи використовували яку-небудь зброю — інакше могли б залишитися сліди крові. Я припускаю, що Харіет задушили і сталося це тут у дворі, за стіною; цього місця не видно фотографові, і воно не проглядається з будинку. Там

є зручна стежка, що веде найкоротшим шляхом від пасторської садиби, де її бачили востаннє, назад до будинку. Зараз там газон і деякі насадження, а в шістдесятих роках там був посипаний гравієм майданчик, на якому паркували автомобілі. Убивці потрібно було лише відкрити багажник і засунути туди тіло. Коли ми наступного дня почали пошуки, ніхто не думав, що скоєно злочин, — ми кинули всі сили на огляд берегів, споруд і найближчої до будинку частини лісу.

— Отже, багажники автомашин ніхто не перевіряв.

— А наступного вечора вбивця міг безперешкодно взяти авто, переїхати через міст і сховати тіло десь в іншому місці.

Мікаель кивнув:

— Просто під носом у тих, хто вів пошуки. У такому разі йдеться про дуже холоднокровного мерзотника.

Хенрік Вангер гірко посміхнувся:

— Під ваше влучне визначення підходить багато членів сім'ї Вангер.

О шостій годині вони продовжили розмову за обідом. Анна поставила на стіл смаженого зайця із смородиновим желе і картоплю. Хенрік Вангер приніс витримане червоне вино. У Мікаеля все ще лишалося багато часу, щоб устигнути на останній потяг.

«Час закруглюватися», — подумав він.

— Я визнаю, що ви розповіли захопливу історію. Але ніяк не збагну, навіщо ви мені її розповіли.

— Я ж уже пояснив. Мені треба дізнатися, яка тварюка вбила мою внучату племінницю. І для цього я хочу використати вас.

— Як?

Хенрік Вангер опустив ніж і виделку:

— Мікаелю, скоро тридцять сім років, як я болісно роздумую над тим, що трапилося з Харіет. З часом я почав присвячувати її пошукам усе більше вільних годин.

Він замовк, зняв окуляри і почав розглядати якусь невидиму плямочку на скельці. Потім звернув погляд до Мікаеля:

— Якщо бути до кінця чесним, зникнення Харіет стало причиною того, що я поступово випустив з рук кермо влади в концерні. Я втратив інтерес. Я знав, що в моєму оточенні — вбивця, і роздуми й пошуки правди стали заважати роботі. Найжахливіше, що з часом цей тягар не став легшим, навпаки. Десь у році сімдесятому був період, коли мені хотілося тільки одного: щоб мені дали спокій. На той час Мартін вже увійшов до правління, і йому доводилося все більше і більше брати на себе мої обов'язки. У сімдесят шостому році я відійшов від справ, і Мартін став генеральним директором. Я як і раніше зберігаю місце в правлінні, але після мого п'ятдесятиліття мені мало в чому вдалося досягти успіху. За останні тридцять шість років не було дня, щоб я не думав про зникнення Харіет. Вам може здатися, що в мене це стало нав'язливою ідеєю — так, в усякому разі, вважає більшість моїх родичів. Так, очевидно, воно і є.

— Це була кошмарна пригода.

— Більш того. Вона зламала мені життя. Чим більше минає часу, тим краще я це розумію. У вас добре стоїть справа з самопізнанням?

— Сподіваюся, що так.

— У мене теж. Те, що сталося, ніяк не дає мені спокою. Проте причини з часом змінюються. Спочатку це, очевидно, була

скорбота. Я хотів знайти її і хоч би поховати, щоб душа її заспокоїлася.

— Що ж змінилося?

— Тепер для мене, мабуть, важливіше знайти цього холоднокровного мерзотника. Найдивніше, що чим старшим я стаю, тим більше це набуває характеру всепоглинаючого хобі.

— Хобі?

— Так. Я свідомо вживаю саме це слово. Коли поліцейське розслідування зайшло в безвихідь, я не зупинився. Спробував підійти до справи систематично і по-науковому. Я зібрав усі джерела і відомості, які тільки виявилися доступні, — фотографії там, нагорі, результати поліцейського розслідування, записав усі розповіді людей про те, що вони робили того дня. Тобто майже половину свого життя я присвятив збиранню інформації про один-єдиний день.

— Але ви розумієте, що за тридцять шість років убивця, можливо, вже й сам давно помер, і його благополучно поховано?

— Думаю, що це не так.

Почувши таке твердження, Мікаель здивовано звів брови.

— Давайте дообідаємо і піднінемося знову нагору. Для закінчення моєї історії бракує однієї деталі. Вона найнеймовірніша з усього.

Лісбет Саландер припаркувала «тойоту короллу» з автоматичним перемиканням швидкостей біля залізничної станції в Сундбюберзі¹. Вона взяла її в гаражі «Мілтон сек'юриті». Спе-

¹ Сундбюберг — віддалений район Стокгольма.

ціального дозволу Саландер не питала, але, з другого боку, Арманський ніколи безпосередньо не забороняв їй користуватися машинами фірми.

«Рано чи пізно доведеться обзавестися власним транспортом», — подумала вона.

Машини в неї не було, та зате був мотоцикл — старий «кавасаки» з двигуном у сто двадцять п'ять «кубів», яким вона користувалася влітку. Взимку мотоцикл зберігався в підвалі.

Вона пройшла до Хьогклінтавеген і подзвонила в домофон рівно о восьмій годині вечора. За кілька секунд замок затілікав, і вона піднялася сходами на другий поверх, де на табличці значилося скромне прізвище: «Свенссон». Саландер гадки не мала, хто такий Свенссон і чи існувала взагалі в квартирі людина з таким прізвищем.

— Привіт, Чума, — привіталась вона.

— Оса, ти приходиш в гості, тільки коли тобі щось треба.

Чоловік, що був на три роки старший за Лісбет Саландер, мав зріст 189 сантиметрів і важив 152 кілограми. Її власний зріст був 154 сантиметри, а вага — 42 кілограми, і поряд з Чумою вона відчувала себе карликом. Як завжди, у нього в квартирі було темно; світло від єдиної засвіченої лампочки просотувалося в передпокій із спальні, яку він використовував як робочий кабінет. Повітря здавалося важким і затхлим.

— Це тому, Чума, що ти ніколи не миєшся і в тебе пахне, як в мавпятнику. Якщо коли-небудь зберешся вийти на вулицю, я можу порекомендувати тобі сорт мила. Продається в «Консумі».

Він слабо посміхнувся, але не відповів і жестом запросив її за собою на кухню. Там він усівся за стіл, не запалюючи

світла, і за освітлення в основному правив вуличний ліхтар за вікном.

— Я хочу сказати, що сама не велика любителька прибирання, але коли із старих пакетів з-під молока починає тхнути трупними червами, я їх згрібаю і викидаю.

— Я пенсіонер за непрацездатністю, — сказав він, — і не пристосований до життя.

— Саме тому держава забезпечила тебе житлом і благополучно про тебе забула. А ти не боїшся, що сусіди поскаржаться і соціальна служба нагряне з інспекцією? Тоді тебе можуть відправити до дурдому.

— У тебе для мене що-небудь є?

Лісбет Саландер розстебнула блискавку на куртці й дістала п'ять тисяч крон.

— Це все, що я можу дати. Це мої особисті гроші, і мені не дуже хочеться заносити тебе в декларації до статті службових витрат.

— Що тобі треба?

— Манжетку, про яку ти розповідав два місяці тому. Ти її зібрав?

Він осміхнувся і поклав перед нею на стіл якийсь предмет.

— Розкажи, як вона працює.

Протягом наступної години Саландер напружено слухала. Потім випробувала манжетку. Можливо, до життя Чума пристосований і не був. Але в дечому іншому він, без сумніву, був генієм.

Хенрік Вангер стояв біля письмового столу, вичікуючи, поки Мікаель знову зверне на нього увагу. Той подивився на годинник:

— Ви говорили про неймовірну деталь?

Господар кивнув:

— Мій день народження припадає на перше листопада. Коли Харіет було вісім років, вона приготувала мені в подарунок картинку — засушену квітку в простенькій зашкленій рамці.

Хенрік Вангер обійшов навколо столу і показав на першу квітку. Це були дзвоники, вставлені в рамку по-аматорськи незграбно.

— Це була перша картинка. Я отримав її в п'ятдесят восьмому році.

Він показав на наступну рамку:

— П'ятдесят дев'ятий рік — жовтець. Шістдесятий рік — маргаритка. Це стало традицією. Вона виготовляла картинку влітку і приберігала до мого дня народження. Я завжди вішав їх тут на стіні. У шістдесят шостому році вона зникла, і традиція урвалася.

Хенрік Вангер мовчки показав на порожнє місце в ряду картин. Мікаель раптом відчув, як у нього волосся стає на потилиці. Вся стіна була заповнена засушеними квітами в рамках.

— У шістдесят сьомому, через рік після її зникнення, я отримав на день народження оцю квітку. Фіалку.

— Як ви отримали квітку? — тихо спитав Мікаель.

— Загорнутою в подарунковий папір, в ущільненому конверті, поштою. Із Стокгольма. Без зворотної адреси і без будь-якої записки.

— Ви хочете сказати... — Мікаель повів рукою.

— Саме так. На мій день народження, кожного чортового року. Уявляєте, як мені? Це спрямовано проти мене, убивця

мовби намагається мене доконати. Я болісно роздумую над тим, що, можливо, Харіет прибрали з дороги, бо хтось хотів дістатися до мене. Всі знали, що у нас з Харіет були особливі стосунки і що я бачив у ній рідну дочку.

— Що ви хочете, щоб я зробив? — спитав Мікаель.

Повернувши «короллу» назад у гараж під будинком «Мілтон сек'юриті», Лісбет Саландер вирішила разом зійти до вбиральні в офісі. Вона скористалася своїм магнітним пропуском і піднялася ліфтом прямо на третій поверх, минувши головний вхід на другому поверсі, де були чергові. Відвідавши вбиральню, вона сходила по стаканчик кави до автомата, який Драган Арманський поставив, коли нарешті зрозумів, що Лісбет не почне варити кави тільки тому, що від неї цього чекають. Потім вона зайшла до себе в кабінет і повісила шкіряну куртку на спинку стільця.

Кабінет являв собою прямокутне приміщення розміром два на три метри, відокремлене від сусіднього скляною стіною. Тут були: письмовий стіл із стареньким комп'ютером «Делл», офісний стілець, кошик для паперів, телефон і книжкова полиця. На полиці розташовувався набір телефонних довідників і три порожні блокноти. У двох шухлядах письмового столу лежали скріпки, кілька використаних кулькових ручок і блокнот. На вікні стояла зів'яла квітка з коричневим пониклим листям. Лісбет Саландер уважно оглянула квітку, неначе побачила її вперше, потім рішуче взяла її і відправила в кошик для паперів.

Свій кабінет Лісбет відвідувала рідко, можливо, разів шість на рік, в основному коли їй потрібно було посидіти самій і до-

вести до пуття який-небудь звіт безпосередньо перед подачею. Драган Арманський наполіг на тому, щоб у неї було власне робоче місце. Він мотивував це тим, що тоді вона відчуватиме себе частиною підприємства, навіть працюючи за власним графіком. Лісбет підозрювала, що Арманський сподівався дістати таким чином можливість наглядати за нею і втручатися в її особисті справи. Спочатку її помістили далі по коридору, в кімнату побільше, яку вона мусила ділити з колегою. Та оскільки Лісбет там ніколи не з'являлася, її врешті-решт перевели до цієї порожньої комірки.

Саландер дістала отриману від Чуми манжетку, поклала її перед собою на стіл і почала роздивлятися, прикусивши губу і роздумуючи. Йшла вже дванадцята година ночі, і, крім неї, на всьому поверсі нікого не було. Йї раптом стало дуже нудно.

Через деякий час Саландер устала, пройшла в кінець коридору і посмикала двері до кабінету Арманського. Замкнуто. Вона оглянулася. Ймовірність того, що хтось з'явиться в коридорі опівночі другого дня Різдва, була практично рівна нулю. Саландер відімкнула двері нелегальною копією головного ключа підприємства, якою передбачливо обзавелася кількома роками раніше.

У просторому кабінеті Арманського крім письмового столу і крісел для відвідувачів у кутку стояв стіл для засідань, розрахований на вісім чоловік. Тут панував бездоганний порядок. Саландер уже давно не порпалася в паперах Арманського, і якщо вже вона все одно в офісі...

Провівши годину біля його письмового столу, вона поповнила свій багаж відомостями про полювання на людину, підозрювану в промисловому шпигунстві, про те, хто з її колег

під прикриттям упровадився на підприємство, де орудувала банда злодіїв, а також про вжиті в суворій таємниці заходи щодо захисту клієнтки, яка побоювалася, що її дітей може викрасти їхній батько.

Під кінець Саландер акуратно повернула всі папери на місце, замкнула двері кабінету і подалася пішки додому на Лундагатан. День було прожито недарма.

Мікаель Блумквіст знову заперечливо похитав головою. Хенрік Вангер сидів за письмовим столом і спокійно спостерігав за ним, ніби заздалегідь підготувався до будь-яких заперечень.

— Я не знаю, чи доберемося ми коли-небудь до правди, але не хочу померти, не зробивши останньої спроби, — сказав старий. — Я хочу найняти вас просто для того, щоб востаннє вивчити весь наявний матеріал.

— Це очевидне безумство, — зробив висновок Мікаель.

— Чому безумство?

— Я вислухав достатньо. Хенріку, мені зрозуміле ваше горе, але я повинен бути з вами чесний. Те, про що ви мене просите, це марна трата часу і грошей. Ви хочете, щоб я якимсь чарівним чином розгадав загадку, над якою роками билися кримінальна поліція і професійні слідчі, що мали куди більші можливості. Ви просите мене розкрити злочин, скоєний майже сорок років тому. Як же я можу це зробити?

— Ми не обговорили ваш гонорар, — сказав Хенрік Вангер.

— У цьому немає потреби.

— Якщо ви відмовитеся, змусити вас я не зможу. Але послухайте, що я пропоную. Дірк Фруде вже склав контракт. Ми

можемо обговорити деталі, але контракт простий, і там бракує тільки вашого підпису.

— Хенріку, це безглуздо. Я не можу розгадати загадку зникнення Харіет.

— Згідно з контрактом, від вас цього не вимагається. Я хочу лише, щоб ви доклали максимум зусиль. Якщо у вас не вийде, значить, така воля Господня або — якщо ви в Нього не вірите — доля.

Мікаель зітхнув. Він почував себе все більш незатишно і хотів скоріше завершити свій візит у Хедебю, але все-таки поступився:

— Розповідайте.

— Я хочу, щоб ви протягом року жили і працювали тут, у Хедебю. Я хочу, щоб ви вивчили всі матеріали щодо зникнення Харіет, папір за папером, проглянули все свіжим оком. Я хочу, щоб ви ставили під сумнів усі раніше зроблені висновки, як і повинен журналіст, що працює над справою. Я хочу, щоб ви шукали прогавлене мною, поліцією та іншими людьми, які вели розслідування.

— Ви просите мене закинути життя і кар'єру, щоб рік марнувати час.

Хенрік Вангер несподівано посміхнувся.

— Що ж до вашої кар'єри, то ви, очевидно, погодитесь, що наразі не найкращий її період.

Мікаель не знайшовся, що відповісти.

— Я хочу купити рік вашого життя і вашої роботи. Зарплата буде вища, ніж ви коли-небудь розраховували отримати. Я платитиму вам двісті тисяч крон на місяць, тобто ви отримаєте два мільйони чотириста тисяч крон, якщо погодитесь і залишитесь на цілий рік.

Мікаель втратив мову.

— Ніяких ілюзій я не будую. Я знаю, що шанси на успіх мінімальні, але якщо вам, всупереч сподіванням, вдасться розгадати загадку, вас чекає бонус — подвійна винагорода, тобто чотири мільйони вісімсот тисяч крон. Давайте не будемо дріб'язковими і округлимо до п'яти мільйонів.

Хенрік Вангер відкинувся на спинку крісла і схилив голову набік.

— Я можу пересилати гроші на будь-який указаний вами банківський рахунок у будь-якій точці світу. Ви можете також отримувати гроші готівкою, в сумці, і самі вирішувати, чи вносити їх до податкової декларації.

— Це безумство, — видавив із себе Мікаель.

— Чому ж? — спокійно спитав Хенрік Вангер. — Мені за вісімдесят, і я як і раніше при доброму розумі. У мене величезний особистий капітал, яким я розпоряджаюся на свій розсуд. Дітей у мене немає, так само як і немає ані найменшого бажання дарувати гроші родичам, яких я ненавиджу. У мене складений заповіт; більшу частину коштів я подарую Всесвітньому фонду дикої природи. Декілька близьких мені людей отримують солідні суми — зокрема, Анна, що живе тут.

Мікаель Блумквіст похитав головою.

— Постарайтеся мене зрозуміти. Я старий і скоро помру. Є тільки одна річ у світі, яка мені потрібна, — відповідь на питання, що мучить мене вже майже чотири десятиліття. Я не певен, що зможу її отримати, але в мене досить особистих засобів, щоб зробити останню спробу. Що ж дивного, якщо я хочу витратити частину свого статку в ім'я такої мети? Це мій обов'язок перед Харіет. І перед самим собою.

— Ви збираєтеся заплатити кілька мільйонів крон ні за що. Мені треба тільки підписати контракт, а потім я зможу байдикувати цілий рік.

— Байдикувати ви не станете. Навпаки — ви працюватимете так, як ніколи в житті не працювали.

— Чому ви так у цьому впевнені?

— Тому що я можу запропонувати вам дещо таке, чого вам не купити за гроші, але хочеться найбільше на світі.

— Що ж це може бути?

Очі Хенріка Вангера звузилися:

— Я можу здати вам Ханса Еріка Веннерстрьома. Можу довести, що він шахрай. Адже він тридцять п'ять років тому починав свою кар'єру в мене, і я можу піднести вам на тарелі його голову. Розгадайте загадку, і зі своєї поразки в суді ви зможете зробити головний репортаж року.

Розділ 07

П'ятниця, 3 січня

Еріка поставила філіжанку з-під кави на стіл і обернулася до Мікаеля спиною. Вона стояла біля вікна в його квартирі і дивилася на панораму Старого міста. Була дев'ята ранку третього січня. Після новорічних свят увесь сніг зміло дощем.

— Мені завжди подобався цей краєвид, — сказала вона. — Задля такої квартири я могла б покинути Сальтшебаден.

— У тебе є ключі. Будь ласка, переїзди сюди зі свого привілейованого району, — відгукнувся Мікаель.

Він закрив валізу і поставив її біля вхідних дверей. Еріка обернулася і подивилася на Мікаеля з сумнівом.

— Не може бути, що ти це серйозно, — сказала вона. — Ми перебуваємо в страшній кризі, а ти збираєш дві валізи і вирушаєш жити до дідька в зуби.

— У Хедестада. Це за кілька годин їзди потягом. І до того ж не назавжди.

— Ти міг би з таким же успіхом вирушити до Улан-Батора. Хіба ти не розумієш, що це виглядатиме, ніби ти тікаєш, підібгавши хвіст?

— Саме це я і роблю. Крім того, мені ще доведеться цього року відсидіти строк у в'язниці.

Крістер Мальм розташувався тут же на дивані. Йому було ніяково. Вперше з часів створення «Міленіуму» Мікаель і Еріка так непримиренно сварилися в нього на очах. Усі ці роки вони були нерозлийвода. Звичайно, іноді вони люто зчіплювалися, але приводом завжди були робочі моменти, і, усунувши всі знаки питань, вони зазвичай обіймалися і відправлялися в ресторан. Або в ліжко. Остання осінь і так видалася невеселою, а зараз здавалося, що просто розверзлося пекло. Крістер Мальм задумався, чи не спостерігає він початок кінця «Міленіуму».

— У мене немає вибору, — сказав Мікаель. — У нас немає вибору.

Він налив собі кави і сів за кухонний стіл. Еріка похитала головою і влаштувалася навпроти.

— Крістере, а ти що думаєш? — спитала вона.

Крістер Мальм розвів руками. Він чекав на це питання і побоювався миті, коли йому доведеться зайняти якусь позицію. Крістер був третім співвласником, але всі трое знали, що

«Міленіум» — це Мікаель і Еріка. Вони питали в нього поради виключно тоді, коли серйозно розходилися в думках.

— Чесно кажучи, — почав Крістер, — ви обоє знаєте, що моя думка не має ніякої ваги.

Він замовк. Йому подобалося створювати образи і працювати з графічною формою. Він ніколи не вважав себе художником, але знав, що є дизайнером від бога. Зате в інтригах і вирішеннях принципових питань він сильний ніколи не був.

«Це не просто сварка, — подумав Крістер Мальм. — Це розлучення».

Мовчанку порушив Мікаель:

— Добре, давайте я востаннє наведу свої аргументи. — Він не зводив очей з Еріки. — Це не означає, що я кидаю «Міленіум». Ми дуже багато ішачили, щоб усе кинути.

— Але тепер тебе в редакції більше не буде — віз доведеться тягнути нам з Крістером. Ти хоч розумієш, що за власною ініціативою їдеш у заслання?

— Це другий момент. Еріко, мені необхідна перерва. Я виходю і зараз просто ні на що не здатен. Можливо, оплачена відпустка в Хедестаді — це якраз те, що мені потрібно.

— Вся ця історія — справжнє божевілля, Мікаелю. Ти міг би з таким же успіхом почати працювати на уфологів.

— Знаю. Але мені платять мало не два з половиною мільйони, щоб я рік протирав штани, і не діяти я не збираюся. Це третій момент. Перший раунд проти Веннерстрьома закінчено — він переміг, пославши мене в нокаут. Другий раунд уже почався — він прагнутиме остаточно потопити «Міленіум», адже розуміє, що поки існує журнал, існує і редакція, обізнана з його шахрайствами.

— Я це знаю. Бачу це по щомісячних змінах доходів від реклами за останні півроку.

— Саме так. Тому мені *необхідно* піти з редакції. Я для нього — червона шматка. У нього щодо мене дах поїхав. Поки я на місці, він свою кампанію не припинить. Наше завдання — підготуватися до третього раунду. Щоб мати хоч найменший шанс у боротьбі проти Веннерстрьома, ми повинні відступити і виробити абсолютно нову стратегію. Нам необхідно знайти якесь знаряддя боротьби. Це і стане моїм завданням на найближчий рік.

— Усе це я розумію, — сказала Еріка. — Візьми відпустку. Поїдь за кордон, поваляйся місяць на іспанському узбережжі. Повивчай особисте життя іспанок, відпочинь, посидь у себе в Сандхамні і подивися на хвилі.

— Але коли я повернуся, нічого не зміниться. Веннерстрьом доб'є «Міленіум», ти ж розумієш. Ми зможемо йому завадити тільки в тому разі, якщо довідаємося про нього щось корисне для нас.

— І таку інформацію ти гадаєш знайти в Хедестаді.

— Я проглянув газетні статті. Веннерстрьом працював на Вангера з шістдесят дев'ятого по сімдесят другий рік. Він сидів у штабі концерну і відповідав за стратегічні капіталовкладення. Пішов звідти він дуже поспішно. Ми не можемо виключити того, що у Хенріка Вангера на нього справді щось є.

— Але якщо він щось накоїв тридцять років тому, ми навряд чи зможемо зараз це довести.

— Хенрік Вангер обіцяв дати інтерв'ю і розповісти все, що знає. Він одержимий думками про свою зниклу родичку — схоже, це єдине, що його взагалі цікавить, і якщо йому потріб-

но буде здати Веннерстрьома, цілком імовірно, що він це зробить. Ми у будь-якому разі не можемо упускати такий шанс — він перший, хто сказав, що готовий публічно облити Веннерстрьома брудом.

— Навіть якщо ти повернешся з доказами того, що дівчину задушив Веннерстрьом, ми не зможемо їх використати. Минуло надто багато часу. Він знищить нас у суді.

— Така думка приходила мені в голову, але, на жаль! — у той час, коли вона зникла, він учився в Стокгольмському інституті торгівлі і не мав ніякого відношення до концерну «Вангер». — Мікаель помовчав. — Еріко, я не кину «Міленіум», але нам важливо подати справу так, ніби я його кинув. Ви з Крістером повинні й далі випускати журнал. Якщо вдасться... якщо вам випаде нагода укласти мир з Веннерстрьомом, зробіть це. А це вийде, тільки якщо мене не буде в редакції.

— Гарзд. Становище кепське, але я думаю, що їхати в Хедстад для тебе все одно що хапатися за соломинку.

— А в тебе є краща ідея?

Еріка знизала плечима:

— Нам би слід було зараз узятися до пошуків джерел. Вибудовувати матеріал наново і цього разу робити все розумно.

— Ріккі, про цей матеріал треба забути.

Еріка сиділа, поклавши руки на стіл, і тепер у відчаї уткнулася в них головою.

Заговоривши знову, вона спочатку намагалася не зустрічатися з Мікаелем поглядом:

— Я страшенно зла на тебе. Не за те, що написаний тобою матеріал виявився помилковим — тут моя провина не менша. Не за те, що ти залишаєш посаду відповідального редакто-

ра — у нинішній ситуації це розумне рішення. Я можу прийняти те, що ми подаємо це як розрив або боротьбу за владу між тобою і мною — це логічно, якщо нам треба змусити Веннерстрьома повірити в те, що я невинна фіфочка, а вся загроза виходить від тебе.

Вона зробила паузу і рішуче глянула йому в очі:

— Але я думаю, що ти помиляєшся. Веннерстрьом не піддасться на блеф. Він і далі прагнутиме потопити «Міленіум». Різниця полягає лише в тому, що з цієї миті битися з ним мені доведеться самій, і ти знаєш, що зараз ти потрібний у редакції більше, ніж будь-коли. Гаразд, я готова воювати з Веннерстрьомом, але мене страшенно злить те, що ти легко покидаєш корабель. Ти кидаєш мене у найтяжчий момент.

Мікаель простягнув руку і погладив її по волоссю:

— Ти не сама. У тебе є Крістер та інші.

— Янне Дальмана можеш виключити. До речі, думаю, ми даремно взяли його на постійну роботу. Він досвідчений співробітник, але від нього більше неприємностей, ніж користі. Я йому не довіряю. Всю осінь він зловтішався. Не знаю, сподівався він посісти твоє місце чи просто в нього психологічна несумісність з рештою співробітників.

— Боюся, що ти маєш рацію, — сказав Мікаель.

— Що ж робити? Вигнати його?

— Еріко, ти головний редактор і основний власник «Міленіуму». Якщо його треба вигнати, жени.

— Ми ще нікого не звільняли, Мікке. А зараз ти навіть це рішення перекладаєш на мене. Мені стало неприємно приходити вранці в редакцію.

Тут Крістер Мальм несподівано підвівся з дивана:

— Якщо ти хочеш встигнути на потяг, нам треба поквапитися.

Еріка запротестувала, але він підняв руку:

— Почекай, Еріко, ти запитувала мою думку. Я вважаю, що ситуація у нас гірше не можна. Але якщо справа йде так, як говорить Мікаель, — що він дуже втомився від усього цього, — то йому справді треба їхати, задля самого себе. І ми повинні його відпустити.

Мікаель і Еріка дивилися на Крістера здивовано, а він збентежено поглядав на Мікаеля.

— Ви обоє знаєте, що «Міленіум» — це ви. Я співвласник, і ви завжди були зі мною чесні. Я дуже люблю журнал і все з ним пов'язане, але ж ви могли б просто замінити мене будь-яким іншим головним художником. Проте вас цікавила моя думка. Ви на неї зважали. Що ж до Янне Дальмана, то я з вами згоден. Якщо тобі, Еріко, треба його вигнати, я візьму це на себе. Треба тільки знайти вагому причину.

Зробивши паузу, він повів далі:

— Я згоден з тобою: дуже погано, що Мікаель зникає саме зараз. Але думаю, у нас немає вибору. — Він подивився на Мікаеля. — Я відвезу тебе на вокзал. Ми з Ерікою протримаємося, поки ти не повернешся.

Мікаель повільно кивнув.

— Я боюся того, що Мікаель не повернеться, — тихо сказала Еріка Бергер.

Драган Арманський розбудив Лісбет Саландер, зателефонувавши їй о другій годині дня.

— Що таке? — сонно спитала вона. В роті у неї відчувався присмак смоли.

— Йдеться про Мікаеля Блумквіста. Я щойно говорив з нашим замовником, адвокатом Фруде.

— І що?

— Він зателефонував і сказав, що ми можемо кинути справу Веннерстрьома.

— Кинути? Я ж уже почала цим займатися.

— Добре, але Фруде в цьому більше не зацікавлений.

— Так просто?

— Йому вирішувати. Не хоче продовжувати, значить, не хоче.

— Ми ж домовилися про винагороду.

— Скільки ти витратила часу?

Лісбет Саландер задумалася.

— Близько трьох святкових днів.

— Ми домовлялися про межу в сорок тисяч крон. Я виставлю йому рахунок на десять тисяч; ти отримаєш половину, цього цілком досить за витрачені марно три дні. Йому доведеться заплатити за те, що він все це затіяв.

— Що мені робити із зібраним матеріалом?

— Там є що-небудь серйозне?

Вона знову задумалася.

— Немає.

— Ніякого звіту Фруде не просив. Притримай поки матеріал, на випадок, якщо він передумає. А якщо ні, то просто викинеш. Наступного тижня у мене для тебе буде нова робота.

Після того як Арманський поклав слухавку, Лісбет Саландер ще якийсь час посиділа з телефоном в руках. Потім вона вийшла у вітальню, підійшла до робочого кутка, поди-

вилася на записи, прикріплені шпильками до стіни, і на стіс паперів, який зібрався на письмовому столі. Поки що їй вдалося роздобути в основному газетні статті і тексти, скачані з Інтернету. Лісбет узяла папери і шпурнула їх в шухляду столу.

Брови її супилися. Жалюгідна поведінка Мікаеля Блумквіста в суді була цікавою загадкою, а кидати розпочату справу Лісбет Саландер не любила.

Таємниці в людей є завжди. Треба тільки вивідати, які саме.

ЧАСТИНА 2
АНАЛІЗИ НАСЛІДКІВ

3 січня — 17 березня

48 відсотків жінок Швеції зазнавали насильства з боку якого-небудь чоловіка.

Розділ 08

П'ятниця, 3 січня — неділя, 5 січня

Коли Мікаель Блумквіст удруге зійшов з потяга в Хедестаді, небо було пастельно-блакитним, а повітря — крижаним. Термометр на фасаді будинку вокзалу показував вісімнадцять градусів морозу, а на Мікаелі як і раніше були невідповідні тонкі прогулянкові черевики. На відміну від минулого разу, адвокат Фруде з теплим авто його не чекав: Мікаель повідомив лише, якого дня приїде, але не назвав точного часу. Очевидно, в Хедебю ходив який-небудь автобус, але в нього не було бажання тинятися з двома валізами і сумкою на плечі у пошуках автобусної зупинки. Замість цього він перейшов через привокзальну площу до стоянки таксі.

Між Різдвом і Новим роком уздовж усього узбережжя Норрланда йшли сильні снігопади, і, судячи з розчищених країв доріг і зібраних гір снігу, прибиральні роботи велися в Хедестаді повним ходом. Водій таксі, якого, як впливало з посвідчення на вітровому склі, звали Хусейном, тільки похитав головою, коли Мікаель запитав, чи сувора була погода. Чис-

тісіньким норрландським діалектом він розповів про те, як тут бушувала найбільша за кілька десятиліть снігова буря, і гірко пошкодував, що не поїхав на Різдво відпочити до Греції.

Весь час показуючи дорогу, Мікаель добрався на таксі до свіжорозчищеного двору Хенріка Вангера і, поставивши валізи на сходах, провів поглядом авто, що зникало в напрямі Хедестада. Він одразу відчув себе самотнім і розгубленим. Можливо, Еріка мала рацію, стверджуючи, що весь проект — справжнє нісіньке божевілля.

Почувши, що ззаду відчиняються двері, він обернувся і побачив добряче втепленого Хенріка Вангера — у товстому шкіряному пальті, грубих черевиках і шапці з опущеними вухами. Сам Мікаель стояв у джинсах і тонкій шкіряній куртці.

— Якщо збираєшся жити в північних краях, треба навчитися краще одягатися такої пори року. — Вони потисли один одному руки. — Ти певен, що не хочеш жити у великому будинку? Точно? Тоді, мабуть, почнемо з того, що влаштуємо тебе на новому місці.

Мікаель кивнув. На переговорах з Хенріком Вангером і Діркком Фруде він висунув вимогу, щоб його поселили окремо і він міг сам господарювати і мати цілковиту свободу пересування. Хенрік Вангер вивів Мікаеля назад на дорогу, пройшов у бік моста і звернув у хвіртку, за якою виявився розчищений двір перед маленьким рубленим будиночком, що стояв неподалік від опори моста. Двері були незамкнуті, старий відчинив їх і притримав. Вони увійшли до маленького передпокою, де Мікаель, полегшено зітхнувши, поставив валізи.

— Цей будиночок ми називаємо гостьовим, у нас тут зазвичай зупиняються ті, хто приїжджає на тривалий час. Ось тут

ви з батьками і жили в шістдесят третьому році. Власне кажучи, це одна з найстаріших споруд у селищі, але вона модернізована. Я потурбувався про те, щоб Гуннар Нільссон — він працює у мене в садибі двірником — зранку прогрів будинок.

Весь будинок — загальною площею близько п'ятдесяти квадратних метрів — складався з просторої кухні і двох невеличких кімнат. Кухня, що займала половину будинку, була цілком сучасною, з електричною плитою, маленьким холодильником і водогонном, а біля стіни, що відокремлювала її від передпокою, була також стара залізна грубка, яку сьогодні і протоплювали.

— Залізну грубку доведеться топити, тільки якщо будуть люті морози. У тамбурі є ящик для дров, а за будинком — дровитня. Тут з осені ніхто не жив, і ми зранку протопили, щоб будинок прогрівся. А так зазвичай вистачає електрообігрівачів. Тільки дивися не клади на них одяг, а то може початися пожежа.

Мікаель кивнув і розглянувся. Вікна виходили на три сторони; від кухонного столу відкривався вид на опору моста, розташовану метрів за тридцять. З меблів на кухні були також кілька великих шаф, стільці, старий диван і полиця з журналами. Нагорі стосика лежало число журналу «Се» за 1967 рік. У кутку, біля кухонного столу, стояв приставний столик, який можна було використовувати як письмовий.

По один бік від залізної грубки були вхідні двері на кухню, по другий двоє вузьких дверей вели до кімнат. Права, найближча до зовнішньої стіни кімната була швидше вузькою коміркою з маленьким письмовим столом, стільцем і прикріпленням до довгої стіни стелажем; її використовували як кабінет. Друга кімната, між тамбуром і кабінетом, вочевидь правила за крихітну спальню. Її обстановка складалася з двоспального

ліжка, нічного столика і одержної шафи. На стінах висіло кілька пейзажів. Меблі й шпалери в будинку були старими і вицвілими, але скрізь приємно пахло чистотою. Хтось вочевидь надраїв підлогу, не шкодуючи мийних засобів. У спальні були ще бічні двері, що вели назад у тамбур, де стару комірчку було переобладнано під убиральню з маленьким душем.

— Можуть виникнути проблеми з водою, — сказав Хенрік Вангер. — Сьогодні вранці ми перевірили, що водогін працює, але труби пролягають дуже неглибоко, і, якщо холоди протримаються довго, вони можуть замерзнути. У тамбурі є відро; у разі потреби ти зможеш приходити по воду до нас.

— Мені буде потрібний телефон, — сказав Мікаель.

— Я вже замовив. Післязавтра його встановлять. Ну, як тобі? Якщо передумаєш, можеш перебратися у великий будинок будь-якої хвилини.

— Тут просто чудово, — відповів Мікаель. Проте він був далеко не впевнений у тому, що вчинив розумно, поставивши себе в таку ситуацію.

— Чудово. Ще десь годину буде світло. Може, пройдемося, щоб ти познайомився з околицями? Я порадив би тобі надіти чоботи і товсті шкарпетки. Вони в шафі, в тамбурі.

Мікаель послухався поради, вирішивши, що завтра ж проїдеться по крамницях і купить кальсони й надійне зимове взуття.

Старий почав екскурсію з пояснення, що сусідом Мікаеля через дорогу є Гуннар Нільссон — помічник, якого Хенрік Вангер наполегливо називав «мій двірник», але який, як незабаром зрозумів Мікаель, обслуговував усі будинки острова і, крім того, відповідав ще за кілька будівель у Хедестаді.

— Він син Магнуса Нільссона, котрий працював у мене двірником в шістдесятих роках і був одним з тих, хто допомагав під час автомобільної аварії на мосту. Магнус ще живий, але він на пенсії і живе в Хедестаді. У цьому будинку живуть Гуннар з дружиною; її звать Гелен. Їхні діти звідси вже переїхали.

Хенрік Вангер зробив паузу і, трохи поміркувавши, знову заговорив:

— Мікаель, ми сказали всім, що ти приїхав сюди, щоб допомагати мені писати автобіографію. Це дасть тобі привід заглядати у всі темні закутки і ставити людям питання. Твоє істинне завдання залишиться між тобою, мною і Дірком Фруде. Окрім нас трьох, про це нікому не відомо.

— Розумію. І повторю те, що говорив раніше: це марна трата часу. Я не зможу розгадати цю загадку.

— Мені треба тільки, щоб ти зробив спробу. Але ми повинні слідувати за тим, що говоримо, коли поблизу будуть люди.

— Добре.

— Гуннару зараз п'ятдесят шість років і, відповідно, було дев'ятнадцять, коли пропала Харіет. Є одне питання, на яке я так і не дістав відповіді, — Харіет з Гуннаром дуже дружили, і я думаю, у них було щось подібне до дитячого роману, принаймні, він виявляв до неї велику цікавість. У день її зникнення він, проте, був у Хедестаді і виявився одним з тих, кого відрізало на материковому боці, коли перекрили міст. Через їхні стосунки його, природно, допитували особливо суворо. Йому це було досить неприємно, але поліція перевірила його алібі, і воно підтвердилося. Він цілий день провів з друзями і повернувся сюди тільки пізно ввечері.

— Гадаю, у вас є повний перелік людей, що були на острові, із зазначенням, що вони робили протягом дня.

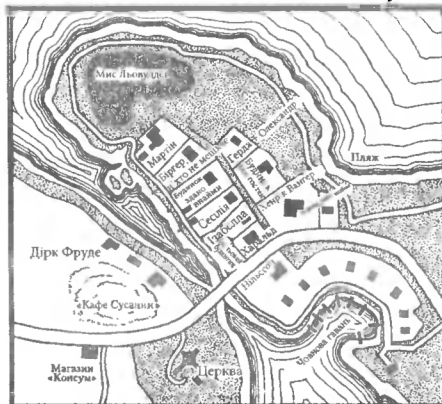
— Вірно. Підемо далі?

Вони зупинилися біля перехрестя, на пагорбі перед садибою Вангерів, і Хенрік Вангер показав у бік старої рибацької гавані:

— Земля на всьому острові належить сім'ї Вангер чи, точніше, мені. Виняток становлять господарство Естергорд і декілька окремих будинків у селищі. Сараїв в рибацькій гавані у приватному володінні, але їх використовують як дачі, а зимової пори там майже ніхто не живе. Жилий тільки найдавший будинок — бачиш, там іде дим з труби.

Мікаель кивнув. Він уже встиг промерзнути до кісток.

— Ця нещасна халупа стоїть на самому вітрі, але нею користуються цілий рік. Там живе Еушен Норман. Йому сімдесят сім років, і він нібито художник. Здається, його картини нагадують кітч, але його вважають досить відомим пейзажистом. Він з тих диваків, які неодмінно є в кожному селищі.

Хенрік Вангер повів Мікаеля уздовж дороги у бік мису, показуючи будинок за будинком. Селище складалося з шести будинків на захід від дороги і чотирьох на схід. Найближче до гостьового будиночка Мікаеля і садиби Вангера розташовувався будинок, що належав братові Хенріка Вангера, Харальдові. Це була чотирикутна двоповерхова кам'яна будівля, що на перший погляд здавалася нежилою; фіранки на вікнах зашпунті, а стежка до ганку не розчищена і вкрита півметровим шаром снігу. Придивившись пильніше, можна було помітити сліди, які вказували на те, що хтось ходив по снігу між дорогою та вхідними дверима.

— Харальд — відлюдник. Ми з ним ніколи не могли порозумітися. Крім сварок з приводу концерну — адже він співвласник, — ми майже не розмовляємо останні роки шістдесят. Він старший за мене, йому дев'яносто один рік, і він єдиний з моїх п'яти братів, хто ще живий. Подробиці я розповім потім, але він вчився на лікаря і працював в основному в Уппсалі. Коли йому сповнилося сімдесят, він переїхав назад у Хедебю.

— Наскільки я розумію, любові між вами немає, хоч ви й сусіди.

— Я вважаю його препоганою людиною і волів би, щоб він залишався в Уппсалі, але цей будинок належить йому. Я говорю як негідник?

— Ви говорите як людина, яка не любить свого брата.

— Перші двадцять п'ять — тридцять років свого життя я вибачав і прощав таким, як Харальд, позаяк ми родичі. Потім я виявив, що рідна кров ще не гарантує любові і що в мене вкрай мало причин брати Харальда під свій захист.

Наступний будинок належав Ізабеллі, матері Харіет Вангер.

— Їй цього року виповнюється сімдесят п'ять, і вона як і колись елегантна й пихата. До того ж вона єдина в селищі розмовляє з Харальдом та іноді навідує його, але в них не дуже багато спільного.

— Які стосунки були в неї з Харіет?

— Правильно мислиш. Жінки теж повинні входити в коло підозрюваних. Я вже розповідав, що вона частенько кидала дітей напризволяще. Достеменно не знаю, але думаю, що в неї були добрі наміри попри цілковиту нездатність відповідати за що-небудь. Близькі вони з Харіет не були, але серйозно ніколи не сварилися. Вона може бути різкою, й іноді здається, що вона без клепки в голові. Коли зустрінешся з нею, зрозумієш, що я маю на увазі.

Сусідкою Ізабелли була якась Сесілія Вангер, дочка Харальда Вангера.

— Раніше вона була заміжня і жила в Хедестаді, але роз'їхалася з чоловіком років двадцять тому. Будинок належить мені, і я запропонував їй переїхати сюди. Сесілія — вчителька і багато в чому цілковита протилежність своєму батькові. Либонь, слід додати, що вона теж розмовляє з Харальдом тільки в разі потреби.

— Скільки їй років?

— Вона народилася в сорок шостому році. Тобто їй було двадцять, коли зникла Харіет. Ага, ще — вона була в числі гостей на острові того дня.

Він ненадовго замислився.

— Сесілія може видатися легковажною, але насправді в неї чіпкий розум. Її не слід недооцінювати. Якщо хто і здогадається, що ти робиш, то це вона. Я можу, мабуть, сказати, що вона належить до тих родичів, кого я найбільше ціную.

— Чи означає це, що ви її не підозрюєте?

— Я б так не сказав. Мені хочеться, щоб ти обдумував усе це цілком неупереджено і незалежно від того, що думаю я.

Найближчий до житла Сесілії будинок належав Хенріку Вангеру, але його винаймала літня пара, що раніше працювала в керівництві концерну. Вони переїхали на острів у 80-х роках і, отже, не мали ніякого відношення до зникнення Харіет. Далі стояв будинок Біргера Вангера, брата Сесілії Вангер, але він був порожній уже кілька років, відтоді, як господар поселився на сучасній віллі в Хедестаді.

Більшість будинків понад дорогою були міцними кам'яницями, збудованими на початку минулого століття. Останній же будинок дуже від них відрізнявся: це виявилася споруджена сучасним архітектором за індивідуальним проектом вілла з білої цегли і з темними простінками між віконними отворами. Вілла була гарно розташована, і Мікаель відзначив, що з верхнього поверху напевно відкривається чудовий краєвид на море зі східного боку і на Хедестад із північного.

— Тут живе Мартін Вангер, брат Харіет і генеральний директор концерну. На цій ділянці раніше була пасторська садиба, але в сімдесятих роках вона постраждала під час пожежі, і, ставши в сімдесят восьмому генеральним директором, Мартін побудував тут собі віллу.

В останньому будинку зі східного боку дороги жили Герда Вангер, удова брата Хенріка Грегера, та її син Олександр Вангер.

— Герда хвороблива, страждає на ревматизм. Олександрові належить невелика частина акцій концерну, але в нього є і власні підприємства, зокрема ресторани. Він зазвичай проводить кілька місяців на рік на Барбадосі, у Вест-Індії, де в нього деякі кошти вкладені в туризм.

Між будинками Герди і Хенріка Вангера лежала ділянка з двома невеликими будинками, які були порожні і призначалися для різних членів сім'ї, що приїжджали погостювати. По той бік від садиби Хенріка розташовувався будинок, куплений ще одним співробітником концерну, що вийшов на пенсію, але зараз він стояв порожній, позаяк господар з дружиною завжди проводили зиму в Іспанії.

Вони повернулися назад до перехрестя, і екскурсія закінчилася. Вже починало сутеніти. Мікаель заговорив першим:

— Хенріку, я можу лише повторити, що ця справа навряд чи дасть результати, але я виконуватиму роботу, задля якої мене найняли. Писатиму вашу біографію і для вашої втіхи критично і з максимальною ретельністю прочитаю всі матеріали про Харіет Вангер. Мені тільки важливо, щоб ви розуміли, що я не який-небудь приватний детектив, і не покладали на мене дуже великих надій.

— Я не плекаю ніяких надій. Я хочу лише зробити останню спробу дістатися до правди.

— Добре.

— Я людина вечірня, — заявив Хенрік Вангер, — і буду доступний починаючи з обіду і далі. Я приготую у себе вдома робочий кабінет, яким ти зможеш користуватися будь-коли.

— Дякую, не треба. У мене вже є кабінет в гостьовому будиночку, там я і працюватиму.

— Як хочеш.

— Коли мені потрібно буде поговорити з вами, ми зможемо сидіти у вашому кабінеті, але я не збираюся накидатися на вас із розпитами просто сьогодні ввечері.

— Це зрозуміло.

Старий здавався підозріло згідливим.

— Читання матеріалу забере в мене тижнів два. Ми працюватимемо на два фронти. Будемо зустрічатися на кілька годин на день, щоб я міг розпитувати вас і збирати матеріал для біографії. Коли в мене з'являться питання про Харіет, які мені захочеться обговорити, я їх вам ставитиму.

— Звучить розумно.

— Працювати я буду за вільним графіком, без фіксованого робочого часу.

— Це вирішувати тобі.

— Ви, звичайно, в курсі, що мені місяців за два доведеться сісти у в'язницю. Не знаю, коли саме це трапиться, але оскаржувати вирок я не збираюся. Отже, це, очевидно, станеться десь протягом року.

Хенрік Вангер насупив брови:

— Як невдало вийшло. Спробуємо на той час що-небудь придумати. Ти можеш попросити відстрочку.

— Якщо все піде добре і в мене вже набереться достатньо матеріалу, я зможу працювати над книгою про вашу сім'ю у в'язниці. Ми повернемося до цього, коли прийде час. Ще одне: я як і раніше співвласник «Міленіуму», а журнал зараз перебуває в кризі. Якщо станеться щось, що вимагатиме моєї присутності в Стокгольмі, мені доведеться все залишити і поїхати туди.

— Я не намагаюся зробити з тебе свого раба. Мені треба, щоб ти ґрунтовно і послідовно займався дорученою справою, але порядок роботи ти, звичайно, визначаєш сам, на власний розсуд. Якщо тобі треба буде вільний час — будь ласка, але якщо я помічу, що ти нехтуєш роботою, то вважатиму це порушенням контракту.

Мікаель кивнув.

Хенрік Ванґер дивився кудись у бік моста. Він був худорлявий, і Мікаелю раптом здалося, що він схожий на нещасне городне опудало.

— Щодо «Міленіуму», то треба буде поговорити про те, в чому виявляється криза і чи можу я чим-небудь допомогти.

— Краще, чим ви можете допомогти, це видати мені голову Веннерстрьома на тарелі просто сьогодні.

— О ні, цього я робити не має наміру. — Старий кинув на Мікаеля суворий погляд. — Ти взявся до цієї роботи тільки тому, що я пообіцяв тобі здати Веннерстрьома. Якщо я зроблю це зараз, ти можеш кинути роботу у будь-який момент. Ти отримаєш від мене інформацію тільки через рік.

— Хенріку, вибачте, що я це кажу, але в мене навіть немає цілковитої певності в тому, що через рік ви ще топтатимете ряст.

Хенрік Ванґер зітхнув і задумливо подивився у бік рибацької гавані.

— Розумію. Я поговорю з Дірком Фруде, і, можливо, ми що-небудь придумаємо. Але щодо «Міленіуму» не виключено, що я зможу допомогти іншим робом. Наскільки я розумію, журнал покидають рекламодавці.

Мікаель повільно кивнув:

— Рекламодавці — це короткочасна проблема, але криза куди глибша. Питання в довірі. Якщо народ перестане купувати журнал, то стане все одно, скільки у нас рекламодавців.

— Це зрозуміло. Проте я як і раніше є членом правління, хоча й пасивним, досить великого концерну. Нам теж треба десь розміщувати рекламу. Поговорімо про це пізніше. Якщо хочеш повечеряти...

— Ні. Я хочу влаштуватися, сходити в крамницю і розглянутися. Завтра з'їжджу в Хедестад і куплю собі зимовий одяг.

— Гарна думка.

— Мені б хотілося, щоб ви перенесли архів з матеріалами про Харіет до мене.

— Поводитися...

— З надзвичайною обережністю — я розумію.

Мікаель повернувся в гостьовий будиночок, цокочучи зубами від холоду. Зачинивши за собою двері, він подивився на термометр за вікном. Той показував мінус п'ятнадцять градусів, але Мікаель не міг пригадати, щоб коли-небудь так закоцюб, як після цієї двадцятихвилинної прогулянки.

Наступну годину він присвятив облаштуванню в кімнатах, яким на найближчий рік належало стати його домівкою. Одяг з валізи він розвісив і розклав у шафі спальні, туалетне приладдя перекочувало в комірку-ванну. З другої валізи, на коліщатках, він витягнув книжки, компакт-диски і програвач, блокноти, мініатюрний портативний диктофон «саньо», маленький сканер «мікротек», цифровий фотоапарат «мінолта» і все решту, що могло знадобитися в цьому річному засланні.

Книжки і компакт-диски Мікаель поклав на книжковій полиці в кабінеті, поряд з двома товстими папками, що містили матеріали про Ханса Еріка Веннерстрьома. Користі від цих матеріалів не було, але розлучитися з ними він не міг. Цим двом папкам належало якимось чином неодмінно зіграти роль цеглинок у будівництві його подальшої кар'єри.

Під кінець він відкрив сумку на ремені і виклав на письмовий стіл свій ноутбук. Потім завмер і розглянувся з ідіотським виразом обличчя. Ось вони, красоти сільського життя. До нього раптом дійшло, що йому нізвідки взяти інтернетівський кабель. Тут не було навіть телефонної розетки, щоб під'єднати старенький модем.

Мікаель повернувся на кухню і зі свого мобільного зателефонував у компанію «Телія». Після недовгого обговорення йому вдалося змусити когось підняти замовлення, зроблене Хенріком Вангером на адресу гостьового будиночка. Він спитав, чи дозволяє потужність лінії встановити ADSL, і дістав відповідь, що це можна зробити через реле в Хедебю і що встановлення забере кілька днів.

До того моменту, коли Мікаель довів усе до ладу, годинник показував уже початок п'ятої. Він знову надів товсті вовняні шкарпетки, взув чоботи і натягнув додатковий светр. Біля дверей він зупинився; ключів од будинку йому не дали, а його стокгольмські інстинкти повставали проти того, щоб залишити вхідні двері незачиненими. Він повернувся на кухню і почав відкривати шухляди. Під кінець йому вдалося знайти ключ на цвяшку в комірчині.

Стовпчик термометра опустився до мінус сімнадцяти градусів. Мікаель швидко перейшов через міст, минув церкву й піднявся під гору. Магазин «Консум» розташовувався зручно, метрів за триста. Мікаель доверху наповнив великі паперові пакети основними продуктами і, віднісши їх додому, знову перейшов через міст. Цього разу він зупинився біля «Кафе Сусанни». Жінці за прилавком було років п'ятдесят. Поцікавившись, чи її звать Сусанною, Мікаель відрекомендувався і пояснив, що надалі, мабуть, стане тут постійним відвідувачем. Окрім нього, в кафе нікого не було, і, коли він замовив бутерброд і купив хліб та плетінку, Сусанна пригостила його кавою за рахунок закладу. Прихопивши з газетної стійки «Хедестадукурірен», він сів за столик з видом на міст і підсвічену церкву. У темряві це видовище нагадувало різдвяну поштівку.

Читання газети забрало приблизно чотири хвилини. Єдиною цікавою новиною виявилось коротке повідомлення про те, що місцевий політик на ім'я Біргер Вангер (Народна партія) хоче створити в Хедестаді «ІТ-ТЕХЦЕНТР» — центр розвитку інформаційних технологій. Мікаель просидів у кафе півгодини, доки о шостій не прийшла пора зачиняти заклад.

О пів на восьму Мікаель зателефонував Еріці, але почув лише, що абонент недоступний. Він сів на кухонний диван і спробував читати роман, що був, згідно з текстом на зворотному боці обкладинки, сенсаційним дебютом якоїсь юної феміністки. Твір розповідав про спроби письменниці розібратися в своєму сексуальному житті під час поїздки до Парижа, і Мікаель задумався, чи стали б його називати феміністом, якби він у властивому гімназістам тоні написав роман про

власне сексуальне життя. Мабуть, ні. Мікаель купив цей роман, тому що видавництво розхвалювало дебютантку, називаючи її новою Кариною Рюдберг¹, але швидко переконався в тому, що захоплені характеристики не відповідають дійсності, як відносно стилю, так і змісту. За якийсь час він відклав книжку і почав замість неї читати пригодницьку повість про Хопалонга Кассиді², надруковану в журналі 50-х років.

Щопівгодини лунав короткий приглушений удар церковного дзвону. По той бік дороги світилися вікна двірника Гуннара Нільссона, але розгледіти в будинку кого-небудь з людей Мікаелю не вдавалося. У Харальда Вангера було темно. Близько дев'ятої години через міст проїхало авто і зникло десь біля мису. Опівночі підсвічування фасаду церкви погасили. У цьому вочевидь і полягало все нічне життя Хедebu в п'ятницю на початку січня. Довкіл панувала вражаюча безмовність.

Мікаель знову спробував зателефонувати Еріці, але потрапив на її автовідповідач, який пропонував залишити повідомлення, що Мікаель і зробив. А потім погасив світло і ліг спати. Останнє, про що він подумав, перш ніж заснути, це що в Хедebu йому загрожує небезпека геть здичавіти.

Дивно було прокинутися в цілковитій тиші. Мікаель повністю позбувся глибокого сну буквально за частку секунди, після чого просто лежав і прислухався. В кімнаті було холодно.

¹ Карина Рюдберг — сучасна шведська письменниця, автор скандального роману «Вища каста».

² Персонаж романів Луїса Ламура (псевдонім — Текс Берне), американського письменника, автора вестернів.

Повернувши голову, він подивився на годинник, який поклав на табурет біля ліжка. Той показував вісім хвилин на восьму — він ніколи не був «жайворонком» і зазвичай на превелику силу впливав із сонних марень з допомогою як мінімум двох будильників. Тепер же він прокинувся сам і почував себе цілком відпочилим.

Мікаель поставив воду для кави, а потім став під душ. Забавно було уявити, як він зараз виглядає збоку. Непоганий би вийшов заголовок: «Калле Блумквіст — учений-мандрівник у глухомані».

Від найменшого дотику змішувач перемикався з подачі крижаної води на кип'яток. На кухонному столі не вистачало ранкової газети. Масло повністю замерзло. В шухляді з ножами і виделками не було сирорізки. На вулиці як і раніше стояла кромішня пільма. Термометр показував мінус двадцять один градус. Починалася субота.

Зупинка автобуса, що прямував у Хедестад, була прямо навпроти «Консума», і Мікаель почав свою діяльність у засланні із задуманого вчора походу по крамницях. Вийшовши з автобуса проти вокзалу, він прогулявся центром міста і купив теплі зимові черевики, дві пари кальсонів, кілька теплих фланелевих сорочок, добротну подовжену зимову куртку, теплу шапку і втеплені рукавички. У «Магазині техніки» він знайшов маленький переносний телевізор з телескопічною антеною. Продавець запевнив, що йому вдається ловити в Хедебю, принаймні, центральні шведські канали, і Мікаель погрозив, що вимагатиме повернути гроші, якщо в нього нічого не вийде.

Він зайшов до бібліотеки, обзавівся читацьким квитком і вибрав собі два детективи Елізабет Джордж. У канцелярській крамниці він купив ручки і блокноти. А ще придбав спортивну сумку, аби було в чому донести покупки.

Під кінець він узяв пачку сигарет і, не відкриваючи, сунув у кишеню куртки. Палити Мікаель кинув десять років тому, але іноді в ньому прокидався потяг до нікотину. Наостанок він відвідав оптика, в якого замовив нові контактні лінзи і роздобув рідину для їх зберігання.

Близько другої години він повернувся в Хедебю і якраз відривав цінники від нового одягу, коли почув, що відчиняються вхідні двері. Світловолоса жінка років п'ятдесяти, переступаючи через поріг, постукала об одвірок кухні. В руках вона тримала тацю з бісквітом.

— Добрий день, я хотіла тільки вас привітати. Мене звуть Гелен Нільссон, і я живу через дорогу. Отже, ми будемо сусідами.

Мікаель потиснув їй руку і назвався.

— Я бачила вас по телевізору. Так приємно, що в гостьовому будиночку тепер вечорами горітиме світло.

Мікаель поставив каву — Гелен запротестувала, але проте всілася за кухонний стіл. Вона скоса подивилася у вікно:

— Он іде Хенрік з моїм чоловіком. Бачу, вам знадобилися якісь коробки.

Надворі якраз зупинилися Хенрік Вангер і Гуннар Нільссон з візком, і Мікаель поспішив на вулицю, щоб привітатися і допомогти занести в дім чотири великі коробки. Потім їх залишили на підлозі біля залізної грубки, а Мікаель дістав філіжанки для кави і розрізав принесений Гелен бісквіт.

Гуннар і його дружина були приємними людьми. Їх, здавалося, не дуже цікавило, навіщо Мікаель оселився у Хедестаді, — схоже, їм досить було пояснення, що він працює на Хенріка Вангера. Мікаель поспостерігав за стосунками між Нільссонами і Хенріком Вангером і відзначив, що в них немає напруженості і непомітно різкої межі між панами і слугами. Гості спокійно розмовляли про справи в селищі, згадували людину, що побудувала нинішнє житло Мікаеля. Подружжя Нільссон поправляли Вангера, коли його зраджувала пам'ять, а той за це розповів смішну історію про те, як Гуннар Нільссон якось увечері по дорозі додому побачив, що місцевий недоумок з другого боку моста намагається вломитися в гостьовий будиночок через вікно; він підійшов і спитав недорозвиненого зломщика, чому б йому не скористатися незачиненими дверима. Гуннар недовірко оглядів новий маленький телевізор і запросив Мікаеля приходити до них вечорами, якщо йому захочеться подивитися яку-небудь програму — у них є супутникова антена.

Коли Нільссони пішли, Хенрік Вангер ненадовго затримався. Старий хотів дати Мікаелю змогу самому розбиратися з архівом і запросив приходити і запитувати, якщо виникнуть проблеми. Мікаель подякував і запевнив, що все владається.

Знову залишившись на самоті, Мікаель заніс коробки до кабінету і заходився вивчати їх вміст.

Хенрік Вангер провадив приватне розслідування зникнення онучки свого брата протягом тридцяти шести років. Мікаелю було важко визначити, був такий інтерес результатом одержимості, а чи з роками це стало для старого чимось на кшталт інтелектуальної гри. Проте було цілком очевидно, що

старий патріарх підійшов до справи з систематичністю археолога-аматора — документи майже повністю зайняли сім метрових полиць.

Основу зібрання складали двадцять шість товстих папок, що містили матеріали поліцейської справи про зникнення Харіет Вангер. Мікаелю було важко собі уявити, щоб зникнення звичайної людини викликало такий великий слідчий матеріал. З другого боку, Хенрік Вангер, безперечно, мав достатній вплив, аби змусити поліцію Хедестада відпрацювати кожен можливий і неможливий слід.

Крім поліцейських матеріалів були ще добірки статей, фотоальбоми, карти, сувеніри, інформаційні брошури про Хедестад і підприємства концерну «Вангер», щоденник самої Харіет Вангер (у якому, проте, було не надто багато сторінок), шкільні зошити, медичні довідки і таке інше. Тут були також щонайменше шістнадцять переплетених томів формату А4, по сотні сторінок у кожному. Ці томи становили журнал ходу розслідування, що належав руці Хенріка Вангера. Тут патріарх акуратним почерком записував власні роздуми, безплідні ідеї, безвихідні концепції і спостереження. Мікаель трохи погортав томи навмання. Текст нагадував художній твір, і Мікаелю спало на думку, що перед ним чистовик, написаний на основі численних старих блокнотів. Під кінець він дійшов до десятків папок з матеріалами про різних членів родини Вангер; тут сторінки були машинописними і вочевидь збиралися протягом тривалого часу. Хенрік Вангер вів справу проти власної сім'ї.

Близько сьомої Мікаель почув настирливе нявкання і відчинив вхідні двері. Рудувато-коричнева кішка хутко прошмигнула повз нього в тепло.

— Я тебе розумію, — сказав Мікаель.

Якийсь час кішка обнюхувала дім. Мікаель налив у блюдечко трохи молока, яке гостя з великою охотою випила. Потім вона заплигнула на кухонний диван і згорнулася в клубочок, вочевидь не збираючись звідси йти.

Коли Мікаель розібрався в матеріалі і розставив усе по полицях у зрозумілому йому порядку, на годиннику був уже початок одинадцятої. Він вийшов на кухню, поставив варити каву і зробив два бутерброди. Кішку він пригостив шматочком ковбаси і печінковим паштетом. За весь день Мікаель жодного разу як слід не поїв, але чомусь не відчував особливого апетиту. Випивши каву, він дістав з кишені куртки сигарети і розкрив пачку.

Потім він прослухав повідомлення на мобільнику; Еріка на зв'язок не виходила, і він спробував їй зателефонувати, але знову почув тільки автовідповідач.

Як один з перших кроків свого приватного розслідування Мікаель відсканував карту острова Хедебю, яку позичив у Хенріка Вангера. Поки в пам'яті ще збереглися імена, почуті від Хенріка під час вчорашньої екскурсії, Мікаель вписав на свою карту, хто в якому будинку живе. Він швидко виявив, що клан Вангерів являє собою досить широку галерею образів і потрібний буде час, щоб вивчити, хто є хто.

Близько півночі Мікаель надів теплий одяг і нові черевики й пішов прогулятися через міст. Він звернув на дорогу понад берегом, нижче церкви. Протока і стара гавань були вкриті кригою, але трохи далі Мікаель побачив темну смугу відкритої води. Поки він там був, підсвічування фасаду церкви погасили, і його оповила темрява. Стояв мороз, і все небо було усіяне зірками.

Раптом Мікаеля охопив страшний смуток. Він просто не міг зрозуміти, як умудрився дозволити Хенрікові Вангеру вмовити себе взятися за цю безглузду справу. Еріка мала рацію: це марна трата часу. Йому слід було б зараз бути в Стокгольмі — наприклад, у ліжку з Ерікою — і що є сили будувати плани війни проти Ханса Еріка Веннерстрьома. Але й тут він не відчував особливого ентузіазму, позаяк не мав ані найменшого уявлення, як братися до цієї справи. Якби це трапилося вдень, він пішов би до Хенріка Вангера, розірвав контракт і поїхав додому. Але з пагорба біля церкви він міг переконатися, що в садибі Вангера вже темно і тихо. Від церкви йому було видно всі будівлі цього боку острова. У будинку Харальда Вангера теж було темно, зате горіло світло в Сесілії Вангер, на найближчій до мису віллі Мартіна Вангера і в будинку, який винаймали. У човновій гавані світився пронизуваний вітром будиночок художника Еушена Нормана, і з його димаря вилітав великий сніп іскор. Горіло світло і на верхньому поверсі кафе, і Мікаель подумав з цікавістю, чи живе там сама Сусанна і якщо так, то чи є з нею хтось.

Недільного ранку Мікаель спав довго і прокинувся в цілковитій паніці тому, що гостьовий будиночок здригався від неймовірного гулу. За мить він схаменувся і зрозумів, що чує церковні дзвони, що кличуть до меси, і, отже, вже майже одинадцята година. Він почував себе мляво і тому ще трохи полежав. Тільки коли біля дверей пролунало вимогливе нявкання, він устав з ліжка і випустив кішку на вулицю.

До дванадцятої він уже прийняв душ і поснідав, а потім рішуче пройшов до кабінету і дістав першу папку поліцейської справи. Але раптом завагався, дивлячись через вікно на рекламну вивіску «Кафе Сусанни». Засунувши папку в сумку, Мікаель надягнув куртку.

Кафе, коли він до нього дістався, виявилось напхом напхане відвідувачами, і Мікаель відразу дістав відповідь на питання, що відклалося в голові: як закладові вдається не прогоріти в такій дірці, як Хедебю? Тепер з'ясувалося, що основний дохід Сусанні дають відвідувачі церкви, а також охочі попоти кави після похоронів та інших подібних заходів.

Замість відвідин кафе він вирішив прогулятися. «Консум» щонеділі не працював, але Мікаель пройшов ще кілька сотень метрів по дорозі, що вела в Хедестад, і купив газети на відкритій у вихідні бензоколонці. Ще годину він присвятив прогулянці по Хедебю і знайомству з материковою частиною селища. Район неподалік від церкви і «Консума» вважався центром містечка і був забудований двоповерховими кам'яними будинками, які зводилися, як прикинув Мікаель, у 1910-х або 20-х роках і утворювали коротку вулицю. На північ од в'їзду до селища здіймалися багатоквартирні будинки для сімей з дітьми. Уздовж води, з південного боку від церкви, розташовувалися переважно вілли. Хедебю, безперечно, був респектабельним місцем, підходящим для мешкання представників влади і чиновників Хедестада.

Коли він повернувся до моста, наплив відвідувачів у кафе Сусанни вже минув, але вона ще клопоталася, прибираючи із столів брудний посуд.

— Недільний ажіотаж? — спитав він замість вітання.

Вона кивнула, прибравши розтріпане пасмо волосся за вухо:
— Добрий день, Мікаелю.

— Бачу, ви мене запам'ятали.

— Важко було б не запам'ятати, — відповіла вона. — Я бачила вас по телевізору на судовому процесі перед Різдом.

Мікаель раптом засоромився.

— Їм просто треба чим-небудь заповнювати випуски новин, — пробурмотів він і пішов до куткового столика з видом на міст.

Коли вони із Сусанною зустрілися поглядами, вона усміхнулася.

О третій годині пополудні Сусанна повідомила, що заклад зачиняється: після того, як схлинуло нашестя публіки з церкви, до кафе заходили тільки поодинокі відвідувачі. Мікаель устиг прочитати приблизно п'яту частину першої папки поліцейської справи про зникнення Харіет Вангер. Закривши папку, він сунув її разом зі своїм блокнотом у сумку і швидкою ходою попрямував через міст додому.

Кішка чекала його на сходинках, і Мікаель огледівся, дивуючись, кому ж вона, власне, належить. Проте він впустив її в дім — все ж якась компанія.

Він знову спробував зателефонувати Еріці, але знову потрапив тільки на автовідповідач. Було цілком очевидно, що Еріка на нього злиться. Мікаель міг би зателефонувати на її номер у редакції або додому, але вирішив, що не робитиме цього, — він уже й так залишив їй доволі багато повідомлень. Замість цього він зварив собі каву, посунув кішку на дивані, сів за кухонний стіл і відкрив папку.

Читав Мікаель поволі і дуже уважно, щоб не прогавити якусь деталь. Коли пізно ввечері він відклав папери, кілька сторінок його блокнота було заповнено записами — замітками на пам'ять і питаннями, відповіді на які він сподівався дістати в наступних папках. Матеріал розташовувався в хронологічному порядку: чи то його пересортував Хенрік Вангер, чи то самі поліцейські в 60-ті роки дотримувалися цієї системи.

Найперша сторінка була фотокопією записаного від руки дзвінка до відділу охорони поліції Хедестада. Поліцейський, що прийняв дзвінок, підписався «Н. о. Рюттінгер»; «н. о.» Мікаель витлумачив як «начальник охорони». Заявником був указаний Хенрік Вангер, зазначались його адреса і телефон. Рапорт був датований: 11.14, неділя, 23 вересня 1966 року. Текст відзначався стислістю і сухістю:

Дзвінок від Хрк. Вангера, повідом., що його племінниця (?) Харіет Ульріка ВАНГЕР, нар. 15 січ. 1950 р. (16 років), зникла зі свого будинку на о-ві Хедебю в 2-й полов. дня в суботу. Заявн. висловлює велике занепокоєння.

Об 11.20 є запис про розпорядження направити на місце «П-014» (Поліцейську машину? Патруль? Поліцейський катер?)

Об 11.35 ще нерозбірливішим, ніж у Рюттінгера, почерком вписано:

Конст-ль Магнуссон допов., що міст на о-ві ще закрито.
Трансп. катером.

На маргінесі був підпис, що його неможливо прочитати.
О 12.14 знову Рюттінгер:

Телзв'язок: конст-ль Магнуссон допов., що Харіет Вангер (16 р.) пропала вдень у суб. Сім'я вкрай стурбована. Вважає, що д-ка не ночувала вдома. Не могла покинути о-в через аварію. Ніхто з опитан. членів сім'ї не знає про місце знаходж. Х. В.

О 12.19:

Г. М. доповіли про пригоду по тел.

Останній запис, зроблений о 13.42, свідчив:

Р. М. на місці в Х-бю; прийняв справу.

Під час читання наступного листа стало ясно, що за таємничими ініціалами «Г. М.» ховався Густав Морелль, який катером прибув на острів, де прийняв на себе командування і склав заяву про зникнення Харіет Вангер за належною формою. На відміну від перших записів, що рясніли невиправданими скороченнями, рапорти Морелля були надруковані на машинці і написані цілком нормальною мовою. На подальших сторінках з вражаючою, як на Мікаеля, скрупульозністю і великою кількістю деталей повідомлялося про вжиті заходи.

Морелль підійшов до справи систематично. Спочатку він опитав Хенріка Вангера разом з Ізабеллою Вангер, матір'ю Харіет. Потім по черзі поговорив з Ульрікою Вангер, Хараль-

дом Вангером, Грегером Вангером, братом Харіет Мартіном Вангером, а також з якоюсь Анітою Вангер. Мікаель прийшов до висновку, що їх опитували в певному порядку, за спадним ступенем важливості.

Ульріка Вангер доводилася матір'ю Хенрікові Вангеру і вочевидь вважалася в родині кимось на кшталт королеви-вдови. Старенька пані жила в садибі Вангерів і ніяких відомостей не мала. Напередодні ввечері вона рано пішла спати і взагалі не бачила Харіет протягом кількох днів. Схоже, вона полягала на зустрічі з інспектором кримінальної поліції Мореллем з єдиною метою — висловити свою точку зору, яка полягала в тому, що поліція зобов'язана негайно вжити заходів.

Харальд Вангер був братом Хенріка і значився в списку впливових членів сім'ї під номером два. Він заявив, що мигцем зустрівся з Харіет Вангер, коли та повернулася зі свята в Хедестаді, але що він «не бачив її з моменту аварії на мосту і не має в своєму розпорядженні відомостей про те, де вона нині».

Грегер Вангер, брат Хенріка і Харальда, повідомив, що бачив зниклу дівчину, коли вона після відвідин Хедестада заходила до кабінету Хенріка Вангера з проханням про розмову. Сам Грегер Вангер з нею не розмовляв, тільки привітався. Він не знав, де вона може бути, але висловив припущення, що вона, очевидно, нікому не сказавши, легковажно поїхала до когось із друзів і напевно скоро з'явиться. На питання про те, як вона в такому разі могла покинути острів, він не спромігся відповісти.

Мартіна Вангера опитували поспіхом. Він вчився в останньому класі гімназії в Уппсалі, де жив у Харальда Вангера. Йому не знайшлося місця в Харальдовій машині, тому він по-

їхав у Хедебю велосипедом і прибув так пізно, що застряг по той бік моста і зумів перебратися катером тільки пізно ввечері. Його опитували, сподіваючись на те, що він спілкувався з сестрою і вона могла натякнути йому про свій намір утекти. Почувши таке запитання, мати Харіет запротестувала, хоча комісар Морелль на той момент розглядав версію втечі як найбільш обнадійливу. Проте Мартін не бачився із сестрою з літніх канікул і жодних цінних відомостей не мав.

Аніта Вангер була дочкою Харальда Вангера, і насправді Харіет доводилася їй двоюрідною племінницею, але помилково їх назвали кузинами. Вона вчилася на першому курсі університету в Стокгольмі, але минуле літо провела в Хедебю. Вони з Харіет були майже ровесницями і дуже здружилися. Аніта повідомила, що прибула на острів разом з батьком в суботу і мріяла про зустріч з Харіет, але так і не встигла з нею побачитися. Вона сказала, що хвилюється, бо куди-небудь зникнути, не попередивши сім'ю, — це на Харіет не схоже. У цьому їй підтримали Хенрік та Ізабелла Вангер.

Поки він сам опитував членів сім'ї, констеблі Магнуссон і Бергман — вони і входили до патруля 014 — за наказом інспектора Морелля, поки не стемніло, організували перше прочісування місцевості. Позаяк міст як і раніше залишався перекритим, отримати підкріплення з материкового боку було важко; перший ланцюжок складався приблизно з тридцяти людей різної статі й віку, що трапилися під руку. Того дня обшукали порожні будиночки рибацької гавані, узбережжя біля мису і вздовж протоки, найближчу до селища частину лісу і так звану гору Сьодербергет, над рибацькою гаванню. Останнє місце почали обшукувати після того, як виникла думка, що

Харіет могла забратися туди, щоб краще бачити, що відбувається на мосту. Патрулі направили також в Естергорд і на той бік острова, у будинок Готфріда, куди Харіет іноді навідувалася.

Проте пошуки Харіет Вангер виявилися марними і припинилися вже значно пізніше, як стемніло, близько десятої години вечора. Вночі температура опустилася до нуля градусів.

Ще вдень інспектор Морелль влаштував штаб у салоні на першому поверсі садиби, який Хенрік Вангер надав у його розпорядження, і провів низку заходів.

У супроводі Ізабелли Вангер він обстежив кімнату Харіет, намагаючись з'ясувати, чи все на місці: одяг, якого бракувало, сумка або щось подібне могли б свідчити про те, що дівчина втекла з дому. Ізабелла Вангер допомагала йому без особливого бажання і, здавалося, погано уявляла собі гардероб дочки. «Вона часто носила джинси, але вони всі такі схожі» — ось усе, що вона змогла сказати. Сумочка Харіет лежала на письмовому столі. У ній виявилось посвідчення особи, гаманець з десятима кронами і п'ятдесятьма ере, гребінець, люстерко і носова хусточка. Після огляду кімнату Харіет опечатали.

Морелль провів допит кількох членів сім'ї та слуг. Усі свідчення були ретельно записані.

Після того як учасники першого прочісування повернулися без результатів, інспектор вирішив, що необхідно провести більш систематичні пошуки. Увечері і вночі викликали підкріплення; Морелль, зокрема, зв'язався з головою місцевого клубу спортивного орієнтування, попросивши надати допомогу і викликати по телефону членів клубу для обстеження місцевості. Близько півночі він отримав повідомлення про те,

що п'ятдесят три спортсмени, в основному з юніорської секції, прибудуть у садибу Вангерів до сьомої ранку. Хенрік Вангер зробив свій внесок, просто викликавши частину ранкової зміни — п'ятдесят чоловік — з розташованої поблизу целюлозно-паперової фабрики свого концерну. Хенрік Вангер поклопотався також про їжу і напої.

Мікаель Блумквіст живо уявляв собі сцени, які, очевидячки, розігрувалися в садибі Вангерів тієї багатой на події доби. Було очевидно, що аварія на мосту сприяла загальній розгубленості перші години. З одного боку, вона утруднила можливість швидко отримати підкріплення з материка, а з другого, вселила всім переконання, що дві драматичні події, що сталися в тому ж місці і в той же час, неодмінно мають бути якось пов'язані одна з одною. Коли цистерну підняли, інспектор Морелль навіть сховався на міст, аби переконатися в тому, що Харіет Вангер не опинилася якимсь незбагненим чином під нею. Це був єдиний нераціональний вчинок, який Мікаелю вдалося виявити в діях комісара, — адже були свідки, що бачили зниклу дівчину на острові вже після катастрофи. Проте керівникові розслідування було важко позбутися думки, що одна подія якимсь чином впливає з іншої, хоча ніяких розумних підстав для цього не було.

Протягом першої доби надії на швидке і щасливе вирішення справи почали танути. Їм на зміну прийшли і поступово зміцніли два припущення. Непомітне зникнення з острова вочевидь було пов'язане з великими труднощами, проте Морелль не хотів скидати з рахунку можливість, що Харіет Вангер утекла. Він вирішив, що її слід оголосити в розшук, і велів поліцейським, що патрулювали в Хедестаді, проявляти пиль-

ність, щоб не пропустити зниклу дівчину. Він навіть доручив колезі з кримінальної поліції опитати шоферів автобусів і службовців залізничного вокзалу, щоб дізнатися, чи не бачив її хто-небудь з них.

У міру надходження негативних повідомлень зростала ймовірність того, що з Харіет Вангер сталося лихо. Ця теорія визначила план пошуків наступної доби.

Масштабне прочісування місцевості через два дні після зникнення дівчини було — наскільки міг судити Мікаель Блумквіст — проведено дуже ретельно і грамотно. Пошуки організували поліцейські і пожежники, що мали досвід у подібних справах. Звичайно, на острові були важкодоступні ділянки, але його територія все-таки була обмежена, і протягом дня його ретельно перевірили геть увесь. Один поліцейський катер і два катери з добровольцями, наскільки було можливо, обшукали акваторію навколо острова.

Наступного дня пошуки велися вже меншим складом учасників. Цього разу патрулі отримали розпорядження по другому колу прочесати найбільш важкопрохідні ділянки місцевості, а також територію, що зветься Укріпленням, — занедбану систему бункерів, зведену береговою охороною під час Другої світової війни. Того дня обшукали також відлюдні куточки, колодязі, земляні погребі, надвірні споруди і горища селища.

На третій день після зникнення, коли масштабні пошуки припинилися, в службових записах проступало певне роздратування. Густав Морелль, звісно, ще не знав, що насправді на той момент досяг у своєму розслідуванні максимуму і більшого йому добитися не судилося. Він почувався розгубленим,

вагаючись запропонувати скільки-небудь логічний наступний крок або вказати місце, де слід було вести пошуки далі. Харіет Вангер зникла у просторі, і почалися майже сорокарічні муки Генріка Вангера.

Розділ 09

Понеділок,

6 січня — середа, 8 січня

Мікаель засидівся за читанням паперів аж геть за північ і на Водохреще встав пізно. Прямо перед входом у будинок Генріка Вангера стояла майже нова темно-синя машина «вольво». У ту мить, як Мікаель взявся за ручку дверей, її широко розчинив чоловік років п'ятдесяти, що саме виходив з будинку. Вони майже зіткнулися — чоловік, схоже, поспішав.

— Що вам треба?

— Мені треба побачити Генріка Вангера, — відповів Мікаель.

У чоловіковому погляді з'явилося розуміння. Він усміхнувся і простягнув руку:

— Ви, мабуть, Мікаель Блумквіст, який допомагатиме Генріку із сімейною хронікою?

Мікаель кивнув і потиснув його руку. Генрік Вангер вочевидь почав поширювати «легенду» Мікаеля, щоб пояснити його перебування в Хедестаді. Чоловік відзначався повнотою, яка виникає як результат багаторічного сидіння в офісі і на нарадах, але Мікаель відразу помітив у рисах його обличчя схожість з Харіет Вангер.

— Мене звать Мартін Вангер, — підтвердив той його здогадку. — Раді вітати вас у Хедестаді.

— Дякую.

— Я деякий час тому бачив вас по телевізору.

— Схоже, всі бачили мене по телевізору.

— Веннерстрьома... не полюбляють у цьому будинку.

— Хенрік про це згадував. Я чекаю продовження історії.

— Він кілька днів тому розповів, що найняв вас. — Мартін Вангер несподівано розсміявся. — Він сказав, що ви, напевно, погодилися на цю роботу через Веннерстрьома.

Секунду повагавшись, Мікаель вирішив сказати правду:

— Це була вагома причина. Але, чесно кажучи, мені треба було поїхати із Стокгольма, і в Хедестад мене запросили дуже вчасно, як мені здається. Я не можу вдавати, що суду не було, — адже мені доведеться посидіти у в'язниці.

Мартін Вангер кивнув, раптом ставши серйозним:

— Ви можете подати апеляцію?

— У даному разі це не допоможе.

Товстун подивився на годинник:

— Увечері мені треба бути в Стокгольмі, тому я повинен бігти. Повернуся за кілька днів. Приходьте до нас якось на вечерю. Мені дуже хочеться почути, що відбувалося на суді насправді.

Вони знову потисли один одному руки, і Мартін Вангер, підійшовши до «вольво», відчинив дверцята. Обернувшись, він гукнув Мікаелю:

— Хенрік на другому поверсі. Заходьте.

Хенрік Вангер сидів на дивані в своєму кабінеті, на столі перед ним лежали «Хедестадс-курірен», «Дагенс індастрі», «Свенска дагбладет» та обидві вечірні газети.

— Коло входу я стрівся з Мартіном.

— Він помчав рятувати імперію, — сказав Хенрік Вангер і трохи підняв термос, що стояв на столі. — Кави?

— Дякую, із задоволенням, — відповів Мікаель.

Він сів і задумався, чому це Хенрік Вангер так розвеселився.

— Бачу, про тебе пишуть у газетах.

Хенрік Вангер простягнув вечірню газету, розгорнуту на заголовку «Медійне коротке замикання». Текст написав колумніст¹ у смугастому піджаку, який раніше працював у журналі «Фінансмагасінст монополь» і зажив популярності як майстер висміювати будь-кого, хто бере в чому-небудь активну участь або гаряче відстоює свою позицію, — феміністи, антирасисти і захисники навколишнього середовища завжди могли розраховувати на свою порцію його іронії. Щоправда, у висловленні власних спірних поглядів колумніст не був коли-небудь помічений. Тепер він, судячи з усього, переключився на критику ЗМІ; через чотири тижні після процесу у справі Веннерстрьома він всю свою енергію сконцентрував на Мікаелі Блумквісті, який — із зазначенням імені — описувався як цілковитий ідіот. Еріка Бергер зображалася фіфочкою від журналістики, що ні бельбеса не розуміє у справі:

Ходять чутки, що журнал «Міленіум» прямує до катастрофи, попри те що його головний редактор — феміністка в міні-спідниці, яка надуває губки на телеекрані. Протягом

¹ Колумніст (англ. column — колонка) — журналіст, що пише постійні колонки.

кількох років журнал виживав за рахунок розрекламованого редакцією іміджу: молоді журналісти, що ведуть журналістські розслідування і виводять на чисту воду шахраїв у сфері підприємництва. Подібний рекламний трюк, можливо, і проходить у юних анархістів, що прагнуть саме такої інформації, але він не проходить у суді, що й довелося недавно зазнати на собі Калле Блумквісту.

Мікаель увімкнув мобільний телефон і перевірів, чи не телефонувала Еріка. Ніяких повідомлень не надходило. Хенрік Вангер мовчки чекав; Мікаель раптом зрозумів, що право першим узяти слово старий надає йому.

— Він ідіот, — сказав Мікаель.

Хенрік Вангер засміявся, але відгукнувся без особливого співчуття:

— Хай так. Проте засудили ж не його.

— Вірно. Йому це не загрожує. Своєї думки він не має, але з великим задоволенням кидає останній камінь в засудженого, не шкодуючи при цьому найпринизливіших висловів.

— Я багато таких побачив за своє життя. Можу дати гарну пораду, якщо тільки ти захочеш її від мене прийняти: вдавай, ніби не помічаєш його лайки, але запам'ятай і, як тільки трапиться нагода, відплати за давні образи. Але тільки не зараз, коли він б'є з вигіднішого положення.

Мікаель подивився на нього питально.

— У мене в житті було багато ворогів, — вів далі Хенрік Вангер. - Я навчився не лізти в бійку, якщо був приречений на поразку. В той же час, ніколи не можна давати людині, що скривдила тебе, уникнути відповідальності. Вибери слухний

час і завдай у відповідь удару, коли сам будеш у вигідній позиції, — навіть якщо в тебе вже не буде потреби в цьому ударі.

— Дякую за урок філософії. Тепер мені хочеться, щоб ви розповіли мені про свою сім'ю.

Мікаель поставив диктофон на стіл між ними і ввімкнув запис.

— Що ти хочеш дізнатися?

— Я прочитав першу папку, де мовиться про зникнення Харіет і перші дні пошуків. Але там виявляється така нескінченна кількість Вангерів, що мені важко в них розібратися.

Перш ніж зателефонувати, Лісбет Саландер хвилин десять простояла на порожніх сходах, не відриваючи погляду від латунної таблички з написом: «Адвокат Н. Е. Б'юрман». Замок у дверях клацнув.

Був вівторок. На неї чекала друга зустріч з цією людиною, і Лісбет переповнювали недобрі передчуття.

Вона не боялася адвоката Б'юрмана — Лісбет Саландер рідко боялася кого- або чого-небудь. Але вона відчувала інстинктивну неприязнь до нового опікуна. Попередник Б'юрмана, адвокат Хольгер Пальмгрен, був людина іншої породи; коректний, ввічливий і доброзичливий. Їх стосунки припинилися три місяці тому, коли з Пальмгреном стався удар і її, внаслідок якихось невідомих їй бюрократичних порядків, успадкував Нільс Ерік Б'юрман.

Приблизно за дванадцять років, протягом яких Лісбет Саландер була об'єктом соціальної і психіатричної допомоги, включаючи два роки, проведені в дитячій клініці, вона ніко-

ли — жодного разу — не відповіла навіть на звичайне питання: «Як ти себе сьогодні відчуваєш?»

Коли їй сповнилося тринадцять років, суд, відповідно до закону про опіку над неповнолітніми, ухвалив, що Лісбет Саландер слід направити для стаціонарного лікування до дитячої психіатричної клініки Святого Стефана в Уппсалі. Рішення суду ґрунтувалося в основному на припущенні, що в неї є психічні відхилення, які знаходять свій вираз у прояві небезпечної жорстокості щодо однокласників, а можливо, і до себе самої.

Таке припущення спиралося швидше на емпіричні оцінки, ніж на ретельно виважений аналіз. Будь-які спроби лікарів чи представників влади завести мову про її почуття, внутрішній світ або стан здоров'я успіху не мали: вона лише похмуро мовчала у відповідь, роздивляючись підлогу, стелю і стіни. Вона схрещувала руки на грудях і відмовлялася проходити психологічні тести. Відвертий опір будь-яким спробам її виміряти, зважувати, досліджувати, аналізувати і виховувати поширювався і на шкільні заняття — власті могли відвезти її до класу і прикайданити до парті, але були не в змозі завадити їй затикати вуха і відмовлятися братися до ручки. Вона так і не отримала атестата про закінчення школи.

Вже саме діагностування її розумових здібностей було, отже, пов'язано з великими труднощами. Коротше кажучи, Лісбет Саландер не належала до відкритих натур, і спілкуватися з нею було вкрай важко.

Того ж року, тобто коли їй сповнилося тринадцять, було також вирішено, що слід прикріпити до неї наставника, який слідкував би за дотриманням її інтересів, доки вона досягне повноліття. Таким наставником став адвокат Хольгер Пальм-

грен, який, незважаючи на труднощі на початку, зумів-таки домогтися результатів там, де зазнали поразки психологи й лікарі. З часом йому вдалося завоювати не тільки певну довіру, але навіть децицію теплих почуттів з боку важкої дівчинки.

Коли вона досягла віку п'ятнадцяти років, лікарі більш-менш однотайно зійшлися на тому, що вона, в усякому разі, не проявляє жорстокості щодо оточуючих і не становить безпосередньої небезпеки для самої себе. Позаяк її сім'ю визнали неблагополучною, а родичів, здатних про неї поклопотатися, у неї не було, було вирішено, що шлях Лісбет Саландер з дитячої психіатричної клініки Уппсали до суспільства має пролягти через прийомну сім'ю.

Шлях цей, проте, виявився непростим. З першої прийомної сім'ї вона втекла вже за два тижні. Сім'ї номер два і три відпали з неймовірною швидкістю. Після чого Пальмгрен серйозно з нею поговорив, з усією прямоотою пояснивши, що коли вона поводитиметься в тому ж дусі, то напевно знов опиниться в якій-небудь дитячій установі. Завуальована погроза подіяла, і Лісбет прийняла сім'ю номер чотири — немолоду пару, що мешкала в районі Мідсоммаркрансен.

Це, однак, не означало, що вона виправилася. Сімнадцятилітню Лісбет Саландер чотири рази забирали до поліції: двічі такою п'яною, що їй була потрібна негайна медична допомога, і раз під безперечною дією наркотиків. В одному з цих випадків вона, п'яна як чіп і напівроздягнена, була на задньому сидінні машини, припаркованої на набережній Стокгольма, причому в товаристві такого ж п'яного чоловіка, значно старшого за неї.

Востаннє її забрали за три тижні до того, як їй мало сповнитися вісімнадцять: будучи тверезою, вона перед турнікетами станції метро в Старому місті вдарила якогось чоловіка ногою по голові, і її заарештували за заподіяння фізичної шкоди. Свої дії Саландер пояснила тим, що чоловік її лапав, а позаяк на вигляд їй можна було дати швидше дванадцять років, ніж вісімнадцять, вона вирішила, що в чоловіка були схильності педофіла. Звичайно, якщо вважати, що вона взагалі щось пояснила. Її слова, проте, знайшли підтримку у свідка, внаслідок чого прокурор припинив справу.

Проте її біографія в цілому мала такий характер, що суд вирішив провести судово-медичну експертизу. Позаяк Саландер, вірна своїй звичці, відмовлялася відповідати на питання і брати участь в обстеженнях, лікарі, з якими консультувалося Управління охорони здоров'я і соціального забезпечення, ухвалило під кінець вердикт, що ґрунтувався на «спостереженнях за пацієнткою». Правда, трохи неясно, що саме могли дати спостереження за молодою жінкою, яка мовчки сиділа на стільці, схрестивши руки і випнувши нижню губу. Безумовно було лише те, що вона страждає на психічні відхилення і потрібно вживати заходів. Висновок судових медиків приписував лікування в закритій психіатричній установі, а паралельно з цим виконувач обов'язків керівника муніципальної соціальної служби написав відгук, у якому цілком погоджувався з результатами експертизи.

Зважаючи на її послужний список, автор відгуку стверджував, що існує «великий ризик зловживання алкоголем і наркотиками» і що вона вочевидь страждає на «відсутність здатності до самоаналізу». Журнал її поведінки був до цього часу

повен обтяжуючих визначень, таких як «інтроверт», «соціальна загальмованість», «відсутність співпереживання», «егоцентризм», «психопатична асоціальна поведінка», «неконтактність» і «нездатність засвоювати навчальний матеріал». Людина, прочитавши її журнал, могла легко дійти помилкового висновку, що вона серйозно відстає в розумовому розвитку. Проти неї говорив і той факт, що вуличний патруль соціальної служби неодноразово бачив її з різними чоловіками в кварталі навколо площі Маріаторгет, і, крім того, вона якось була помічена в парку Тантулунден, знов-таки в компанії чоловіка, значно старшого за неї. Припустили, що Лісбет Саландер, можливо, займається або ризикує почати займатися якоюсь формою проституції.

Коли окружний суд — інстанція, якій належало визначити її майбутнє, — зібрався для ухвалення рішення, результат здався визначеним наперед. Вона, безперечно, була проблемним підлітком, і здавалося малоімовірним, щоб суд виніс ухвалу, відмінну від рекомендацій судово-психіатричної і соціальної комісії.

Ранком того дня, коли мав засідати суд, Лісбет Саландер забрали з дитячої психіатричної клініки, де її тримали під замком з моменту події в Старому місті. Вона почувала себе табірним в'язнем і навіть не сподівалася пережити цей день. Першим у залі суду вона побачила Хольгера Пальмгрена і далеко не відразу зрозуміла, що він присутній там не як наставник, а виступає як її адвокат і захисник її прав. Він відкрився їй абсолютно з нового боку.

На подив Лісбет, Пальмгрен, безперечно, був у її кутку рингу і переконливо виступав проти поміщення її до закритого

інтернату. Вона навіть бровою не повела, ніяк не виявивши свого здивування, але напружено дослухалася до кожного слова. Пальмгрен був незрівнянний, коли протягом двох годин провадив перехресний допит лікаря, якогось доктора Йєспера Х. Льодермана, котрий поставив своє ім'я під рекомендацією запроторити Саландер до інтернату. Перевірялася кожна деталь висновку, і лікаря просили дати наукове обґрунтування кожному твердженню. Поступово ставало очевидно, що оскільки пацієнтка навідріз відмовилася проходити тести, висновок лікарів був насправді побудований на припущеннях, а не на наукових даних.

Під кінець судового розгляду Пальмгрен указав на те, що примусове поміщення до інтернату не тільки прямо суперечить ухвалі риксдагу щодо подібних справ, але в даному разі навіть зможе стати приводом для санкцій політичного характеру і жорсткої критики в пресі. Отже, всі мають бути зацікавлені в пошуках прийняттого альтернативного рішення. Такі слова під час розгляду подібних справ були винятковими, і члени суду неспокойно засовалися.

Врешті-решт було ухвалено компромісне рішення. Суд вирішив, що Лісбет Саландер психічно хвора, але не в такій мірі, щоб її обов'язково потрібно було поміщати до відповідної установи. Водночас суд узяв до уваги рекомендацію керівника соціальної служби про встановлення опікунства. Після чого голова суду з ехидною посмішкою звернувся до Хольгера Пальмгрена, який аж до цього моменту залишався її наставником, з питанням, чи хоче він узяти на себе таку роль. Голова, безперечно, гадав, що Хольгер Пальмгрен дасть задній хід і постарається перекласти відповідальність на когось іншого,

але той, навпаки, добродушно заявив, що охоче візьме на себе обов'язок опікуна фрекен Саландер, тільки з однією умовою.

— Це, природно, припускає, що фрекен Саландер має до мене довіру і згодна, щоб я став її опікуном, — сказав він, звертаючись прямо до неї.

Лісбет Саландер була трохи збита з пантелику обміном репліками, що відбувався протягом дня над її головою. Аж до цієї миті її думки ніхто не питав. Вона довго дивилася на Хольгера Пальмгрена, а потім кивнула.

В особі Пальмгрена дивним чином поєдналися риси юриста і соціального працівника старої школи. Колись давним-давно вибраний своєю політичною партією членом муніципальної комісії з соціальної допомоги, він майже все своє життя присвятив роботі з важкими підлітками. Між адвокатом і найскладнішою з його підопічних, як не дивно, виникли шанобливі стосунки, що межували з дружбаю.

Їх спілкування тривало в цілому одинадцять років, з того року, коли їй сповнилося тринадцять, до минулої зими, коли за кілька тижнів до Різдва Пальмгрен не прийшов на одну із запланованих щомісячних зустрічей і вона подалася до нього додому. З квартири доносилися якісь звуки, але двері ніхто не відчинив, і тоді Саландер проникла всередину, забравшись на балкон третього поверху по ринві. Пальмгрена вона знайшла на підлозі передпокою, при тямі, але нездатним говорити і ворушитися внаслідок раптового інсульту. Йому тоді було всього шістьдесят чотири роки. Вона викликала «швидку допомогу» і поїхала з ним до лікарні, слабіючи від наростаючої паніки.

Протягом трьох днів Саландер майже не покидала коридору перед реанімаційним відділенням. Ніби вірний сторожовий пес, вона стежила за кожним кроком лікарів і медсестер, що входили і виходили. Никала мов неприкаяна туди й сюди коридором, не пропускаючи поглядом жодного медика, що опинявся поблизу. Нарешті якийсь доктор, імені якого вона так і не спромоглася дізнатися, завів її до кабінету і пояснив усю серйозність ситуації. Після важкого крововиливу в мозок стан Хольгера Пальмгрена був критичним. Лікарі схилялися до того, що він вже не прийде до пам'яті. Саландер не заплакала, на її обличчі не здригнувся жоден мускул. Вона встала, покинула лікарню і більше туди не поверталася.

П'ятьма тижнями пізніше Лісбет Саландер викликали до опікунської ради муніципалітету для першої зустрічі з її новим опікуном. Першим бажанням Саландер було проігнорувати виклик, але Хольгер Пальмгрен зумів уселити їй, що кожен вчинок має наслідки. До цього часу вона вже навчилася спочатку аналізувати наслідки, а тільки потім діяти, і, добре розміркувавши, прийшла до висновку, що найбільш невинним рішенням буде піти назустріч опікунській раді, зробивши вигляд, ніби вона дослухається до її розпоряджень.

У результаті в грудні — під час короткої паузи в збиранні матеріалу про Мікаеля Блумквіста — вона слухняно прийшла до офісу Б'юрмана на площі Санкт-Еріксплан, де літня представниця ради вручила адвокатуві Б'юрманові товстеньку папку з паперами Саландер. Дама люб'язно поцікавилася самопочуттям підопічної і, схоже, цілком задовольнилася відповіддю у вигляді глухого мовчання. Приблизно за півгодини вона передала турботу про Саландер адвокатуві Б'юрману.

Лісбет Саландер незлюбила адвоката Б'юрмана протягом перших п'яти секунд після того, як вони потисли одне одному руки.

Вона краєм ока дивилася на нього, поки він вивчав її журнал. Вік — за п'ятдесят. Добре треноване тіло; теніс по вівторках і п'ятницях. Блондин, починає лисіти. На підборідді ямка. Пахне одеколоном «Бос». Синій костюм, червона краватка із золотою шпилькою і претензійні запонки з його ініціалами. Окуляри в сталевій оправі. Сірі очі. Судячи по журналах на приставному столі, цікавиться полюванням і стрільбою.

Протягом попереднього десятиліття Пальмгрен під час зустрічей пригощав її кавою, і вони трохи розмовляли. Навіть найгірші її вчинки, втечі з прийомних сімей і систематичні прогули школи не виводили його з себе. По-справжньому Пальмгрен розсердився тільки один-єдиний раз, коли її забрали за заподіяння фізичної шкоди тому слизнякові, який лапав її в Старому місті. «Розумієш, що ти накоїла? Лісбет, ти заподіяла шкоду іншій людині». Він говорив як старий учитель, і вона терпляче ігнорувала нотацію від першого до останнього слова.

Б'юрман не був особливо налаштований до розмов. Він відразу відзначив невідповідність між обов'язками, приписаними Хольгерові Пальмгрену законом про опікунство, і тим фактом, що той вочевидь дозволяв Лісбет Саландер самостійно вести господарство і розпоряджатися грошима. Б'юрман влаштував свого роду допит. «Скільки ти заробляєш? Мені потрібна копія обліку твоїх витрат. З ким ти спілкуєшся? Чи своєчасно ти вносиш плату за квартиру? Ти вживаєш спиртне? Пальмгрен схвалював кільця, які в тебе на обличчі? Ти справляєшся з особистою гігієною?»

Пішов ти...

Пальмгрен став її наставником відразу після того, як трапився «Весь Цей Кошмар». Він наполіг на тому, щоб зустрічатися з нею за планом, мінімум раз на місяць, а іноді й частіше. Після того як вона переїхала назад на Лундагатан, вони до того ж виявилися майже сусідами; він жив на Хурнсгатан, усього за два квартали від неї, і вони регулярно, просто зустрічаючись на вулиці, ходили разом пити каву до «Гріффі» або в яке-небудь інше кафе поблизу. Пальмгрен ніколи не нав'язував їй свого товариства, але іноді навідував її з маленьким подарунком на день народження. Він запрошував її заходити у будь-який час. Щоправда, цим привілеєм вона користувалася рідко, але після переїзду почала святкувати у нього Різдво, попередньо відвідавши матір. Вони їли різдвяний окіст і грали в шахи. Гра її абсолютно не цікавила, але, освоївши правила, вона не програла жодної партії. Він був удівцем, і Лісбет Саландер вважала себе зобов'язаною скрашувати йому самотність у свята.

Вона почувалася боржником щодо нього, а свої борги вона завжди повертала.

Саме Пальмгрен здавав квартиру, що належала її матері, поки Лісбет не знадобилося власне житло. Квартира була маленькою — сорок дев'ять квадратних метрів — і давно потребувала ремонту, але все-таки це був дах над головою.

Тепер Лісбет залишилася без Пальмгрена, і ще один її зв'язок з навколишнім світом обірвався. Нільс Б'юрман був людина зовсім іншого складу. Проводити в нього вдома Святвечір вона не збиралася. Найпершим його кроком стало введення нових правил користування банківським рахунком, на який їй переказували зарплату. Пальмгрен спокійно вийшов

за межі закону про опікунство, дозволивши їй розпоряджатися своїми коштами самій. Вона оплачувала рахунки, а заощаджені гроші могла витратити на свій розсуд.

Коли за тиждень до Різдва Б'юрман запросив її на зустріч, вона заздалегідь підготувалася і спробувала пояснити йому, що його попередник довіряв їй і не мав причин про це шкодувати. Пальмґрен дозволяв їй самій розбиратися зі своїми справами, не втручаючись у її особисте життя.

— Це якраз одна із проблем, — відповів Б'юрман, постукавши по її журналу.

Він прочитав цілу лекцію про правила і державні постанови, що стосувалися опікунства, а потім оголосив про встановлення нового порядку.

— Отже, він надавав тобі цілковиту свободу? Цікаво, чому йому це сходило як з гуски вода?

«Тому що він був чокнутим соціал-демократом, що присвятив важким дітям майже сорок років», — подумки відповіла Лісбет.

— Я вже не дитина, — сказала вона вголос, ніби це все пояснювало.

— Так, ти не дитина. Але мене призначили твоїм опікуном, і поки я ним є, я несучу за тебе юридичну і економічну відповідальність.

Щонайперше він відкрив на її ім'я новий рахунок, про який їй належало повідомити в розрахунковий відділ «Мілтон сек'юриті» і надалі користуватися тільки ним. Саландер зрозуміла, що настали чорні часи: адвокат Б'юрман оплачуватиме її рахунки і видаватиме їй щомісяця певну суму на кишенькові витрати. До того ж за ці свої витрати вона по-

винна давати звіт, показуючи чеки. «На їжу, одяг, походи в кіно і таке інше» він вирішив видавати їй тисячу чотириста крон на тиждень.

Залежно від того, скільки вона брала роботи, Лісбет Саландер отримувала близько ста шістдесяти тисяч крон на рік. Вона легко могла б подвоїти цю суму, перейшовши на повний робочий день і беручись за всі доручення, які їй пропонував Драган Арманський, але потреб у неї було мало, і вона витратила не особливо багато грошей. Квартплата становила близько двох тисяч на місяць, і, незважаючи на скромні доходи, у неї на рахунок назбиралося дев'яносто тисяч крон. І тепер вона, отже, позбавлялася доступу до них.

— Річ у тім, що я відповідаю за твої гроші, — пояснив адвокат. — Ти повинна робити заощадження на майбутнє. Але не хвилюйся, я всім цим займуся.

«Сволота, я всім цим займаюся сама відтоді, як мені сповнилося десять!»

— У соціальному плані ти поводишся досить добре, щоб тебе не потрібно було поміщати до інтернату, але суспільство несе за тебе відповідальність.

Він детально розпитав, у чому полягають її робочі обов'язки в «Мілтон сек'юриті». Чуття спонукало її збрехати про рід своїх занять: Саландер описала свої найперші тижні в офісі, і в адвоката Б'юрмана склалося враження, що вона варить каву та сортує пошту. Відповіді його, схоже, влаштували — він визнав усе це цілком відповідними заняттями для людини з деякими заскоками.

Чому вона приховала правду, вона не знала, але залишилася переконаною, що рішення було мудрим. Якби адвокат

Б'юрман значився в списку комах, що перебувають на межі зникнення, вона б, не вагаючись, розчавила його каблуком.

Провівши в товаристві Хенріка Вангера п'ять годин, Мікаель Блумквіст присвятив більшу частину ночі понеділка і весь вівторок переписуванню начисто своїх заміток і доведенню родоводу Вангерів до скільки-небудь зрозумілого вигляду. Розказана Хенріком історія сім'ї кардинальним чином відрізнялася від загальновідомих уявлень про цей клан. Мікаель знав, що в кожній сім'ї є «скелети в шафі» — у Вангерів їх було ціле кладовище.

На той час Мікаелю вже доводилося нагадувати самому собі, що його завдання взагалі-то полягає не в написанні історії сім'ї Вангер, а в розв'язанні загадки Харіет Вангер. Він погодився на це завдання, будучи цілком певний, що рік протиратиме штани і робота, яку він буде виконувати для Хенріка Вангера, — насправді просто гра на публіку. Через рік йому видадуть абсурдну зарплату: складений Діркком Фруде контракт було підписано. Справжньою ж платою за роботу, як він сподівався, стане інформація про Ханса Еріка Веннерстрьома, яку, за словами Хенріка, той мав.

Послухавши свого наймача, Мікаель почав думати, що цей рік зовсім не обов'язково має пройти даремно. Вже сама по собі книга про сім'ю Вангер мала певну цінність — можна сказати, що це буде гарний матеріал.

Він і на мить не сумнівався в тому, що знайти вбивцю Харіет Вангер йому не вдасться — якщо навіть її справді вбили, а вона не загинула внаслідок якого-небудь безглузлого нещасного випадку або не зникла якимсь іншим чином. Як

і Хенрік, Мікаель вважав неймовірним, щоб дівчина, утікши, протягом тридцяти шести років зуміла ховатися від усіх державних систем контролю. Зате він не виключав того, що Харіет Вангер могла попрямувати, наприклад, до Стокгольма і по дорозі її підстерегла якась небезпека, вона стала жертвою нападу або ще якихось злощасних обставин.

А от Хенрік Вангер був переконаний, що Харіет убили і що відповідальність лежить на комусь із членів сім'ї — можливо, нарівні з якоюсь сторонньою особою. Його впевненість будувалася на тому, що Харіет Вангер пропала в ті драматичні години, коли острів був відрізаний від світу, а всі погляди були прикуті до катастрофи.

Еріка має рацію: якщо його дійсно наймали, щоб розкрити загадкове вбивство, то це було позбавлено здорового глузду. В той же час Мікаель Блумквіст починав розуміти, що доля Харіет Вангер дуже вплинула на життя сім'ї і перш за все — Хенріка Вангера. Правий Хенрік чи ні, але його підозри на адресу родичів, які він почував протягом більш як тридцяти років, майже не приховуючи цього, наклали відбиток на сімейні зборища і створили нездорове протистояння, що спричинилося до розвалу всього концерну. Отже, вивчення обставин зникнення Харіет мало стати найважливішим розділом книги і навіть зіграти роль основного стрижня в історії сім'ї, а матеріалу було предосить. Вважав він загадку Харіет Вангер своїм головним завданням чи задовольнявся написанням сімейної хроніки, логічно було почати з того, щоб розібратися в дійових особах. Саме про них він і розмовляв з Хенріком Вангером протягом дня.

Рахуючи внучатих племінників і троюрідних братів та сестер з усіх боків, клан Вангерів складався із сотні людей. Сім'я виявилася такою величезною, що Мікаелю довелося створити у себе в ноутбуку окрему базу даних. Він скористався програмою «Ноутпед» (www.ibrium.se) — чудовим творінням двох хлопців із стокгольмського Королівського технологічного інституту, яке ті поширювали через Інтернет як програмне забезпечення для музичних композицій. На думку Мікаеля, ця програма була з числа цілком незамінних під час проведення журналістського розслідування. Кожному з численних Вангерів у базі даних відводився окремий документ.

Генеалогічне дерево сім'ї достовірно простежувалося до початку XVI сторіччя, коли Хенрікові предки мали прізвище Вангеерсад. На його думку, вона, можливо, походила від голландського прізвища ван Геерстад; якщо це вірно, то їх родовід починався аж з XII сторіччя.

У пізніші часи сім'я мешкала в Північній Франції і опинилася в Швеції разом із Жаном Батистом Бернадотом¹ на початку XIX сторіччя. Олександр Вангеерсад був військовим і хоч особисто короля не знав, але прославився як талановитий начальник гарнізону і в 1818 році отримав маєток Хедебю на подяку за довгу і вірну службу. В нього були також власні засоби, які він використав на покупку в Норрланді великих лісових масивів. Його син Адріан народився у Франції, але на батькове прохання переїхав у далеке від паризьких салонів провінційне норрландське містечко Хедебю, щоб управляти маєтком. Він

¹ Маршал Франції, у 1818—1844 рр. посідав престол Швеції під ім'ям короля Карла XIV Юхана, засновник династії Бернадотів.

займався сільським і лісним господарством, використовуючи нові методи, що надходили з континенту, і заклав целюлозну фабрику, навколо якої виросло місто Хедестад.

Олександрового внука звали Хенріком, і він скоротив прізвище до Вангер. Він розвивав торгівлю з Росією і створив маленький торговий флот, чиї шхуни в середині XIX сторіччя ходили в Балтію, Німеччину у центр сталеливарної промисловості — Англію. Хенрік Вангер-старший уніс різноманітність у сімейну справу, заснувавши досить скромний гірничий промисел та деякі з перших в Норрланді металургійних заводів. Він залишив після себе двох синів, Біргера і Готфріда, які й заснували клан Вангерів-фінансистів.

— Ти знайомий з давніми законами щодо спадкоємства? — спитав під час розмови Хенрік Вангер.

— Цілеспрямовано я цим ніколи не займався.

— Я тебе чудово розумію і теж вічно плутаюся. Біргер і Готфрід, у душі родової традиції, жили як кіт із собакою і закло боролися за владу і вплив на сімейних підприємствах. Боротьба ця стала багато в чому тягарем, що потенційно загрожував перспективам усієї справи. З цієї причини їх батько перед самою смертю вирішив створити систему, за якої б кожен член сім'ї успадкував якусь частку всього підприємства. Задумано напевно було правильно, але привело це до ситуації, коли ми, замість того, щоб підключати компетентних людей і партнерів іззовні, отримали правління концерну, що складалося з родичів з одним або кількома відсотками голосів.

— Це правило діє і до цього дня?

— Саме так. Якщо хтось із членів сім'ї хоче продати свою частину, зробити це можна тільки всередині клану. На щоріч-

ні збори акціонерів зараз з'їжджається близько п'ятдесяти Вангерів та їхніх нащадків. У Мартіна приблизно десять відсотків акцій; у мене — п'ять відсотків, оскільки я багато акцій продав, зокрема Мартінові. Мій брат Харальд має сім відсотків, а більшість решти володіють тільки одним відсотком або половиною.

— Правду кажучи, я про це нічого не знав. Якось навіть відгонить середньовіччям.

— Просто справжнісіньке безумство. На ділі це означає, що будь-яким своїм діям на підприємстві Мартін повинен спочатку забезпечити підтримку принаймні двадцяти — двадцяти п'яти відсотків співвласників, а це не так легко.

Хенрік Вангер повів далі розповідь про родину:

— Готфрід Вангер помер без спадкоємців у тисяча дев'ятсот першому році. Тобто в нього були чотири дочки, але того часу жінок до уваги не брали. Їм виділялася частка доходу, але справами займалися чоловіки. Тільки коли жінкам надали право голосу на виборах, уже в двадцятому сторіччі, вони змогли брати участь і в зборах акціонерів.

— Як ліберально.

— Не іронізуй. Тоді був інший час. Хай там як, у брата Готфріда, Біргера Вангера, було троє синів — Юхан, Фредрік і Гідеон Вангери, й усі вони народилися в кінці дев'ятнадцятого сторіччя. Гідеона можна не брати до уваги; він продав свою частку й емігрував до Америки, де в нас як і раніше є парость сім'ї. Але Фредрік і Юхан управляли акціонерним товариством аж до створення сучасного концерну «Вангер».

Господар знову дістав свій альбом і показав фотографії. На знімках початку минулого сторіччя було зображено двох

чоловіків з масивними підборіддями і прилизаним волоссям; із серйозним виразом на обличчях вони дивилися прямо в об'єктив.

— Юхана Вангера в сім'ї вважали генієм, він вивчився на інженера і впровадив у виробництво декілька власних запатентованих винаходів. Концерн базувався на сталі й залізі, але підприємство розширювалося і за рахунок інших галузей, наприклад текстилю. Юхан Вангер помер у п'ятдесят шостому, залишивши трьох дочок — Софію, Меріт та Інгрід, які стали першими жінками, що автоматично дістали право брати участь у зборах акціонерів. Другий брат, Фредрік Вангер, — це мій батько. Будучи бізнесменом і керівником виробництва, він використав Юханові винаходи для збільшення доходів. Батько дожив до шістдесят четвертого року. Аж до смерті він активно брав участь у керівництві концерном, хоча ще в п'ятдесяті роки передав щоденне ведення справ мені. Вийшло точнісінько як з попереднім поколінням, тільки навпаки. У Юхана Вангера були тільки дочки. — Хенрік Вангер показав фотографії жінок із солідними бюстами, у кристаліх капелюхах і з парасольками від сонця в руках. — А у Фредріка — мого батька — народжувалися самі сини. Загалом нас було п'ять братів: Рікард, Харальд, Грегер, Густав і я.

Щоб дістати хоч невеличку надію розібратися в усіх паростях роду, Мікаель склеїв скотчем кілька аркушів формату А-4 і почав креслити генеалогічне дерево. Він особливо виділив імена членів сім'ї, що перебували на острові під час зустрічі 1966 року і тим самим бодай теоретично мали змогу бути причетними до зникнення Харіет Вангер.

ФРЕДЕРІК ВАНГЕР

(1886—1964)

дружина Ульріка (1885—1969)

Рікард (1907—1940)

дружина Маргарета (1906—1959)

Готфрід (1927—1965)

дружина Ізабелла (1928—)

Мартін (1948—)

Харіет (1950—?)

Харальд (1911—)

дружина Інгрід (1925—1992)

Біргер (1939—)

Сесілія (1946—)

Аніта (1948—)

Ґреґер (1912—1974)

дружина Герда (1922—)

Олександр (1946)

Ґустав (1918—1955)

неодружений, бездітний

Хенрік (1920—)

дружина Едіт (1921—1958)

бездітний

ЮХАН ВАНГЕР

(1884—1956)

дружина Герда (1888—1960)

Софія (1909—1977)

чоловік Оке Шьогрен

(1906—1967)

Магнус Шьогрен (1929—1994)

Сара Шьогрен (1931—)

Ерік Шьогрен (1951—)

Хокан Шьогрен (1955—)

Меріт (1911—1988)

чоловік Альгот Гюнтер

(1904—1987)

Оссіан Гюнтер (1930—)

дружина Агнес (1933—)

Якоб Гюнтер (1952—)

Інгрід (1916—1990)

чоловік Харрі Карлман

(1912—1984)

Гуннар Карлман (1942—)

Марія Карлман (1944—)

Дітей до дванадцяти років Мікаель відкинув — з Харіет Вангер могло трапитися що завгодно, та все ж таки спиратися слід було на здоровий глузд. Трохи подумавши, він викреслив

і Хенріка Вангера — якщо патріарх мав якийсь відношення до зникнення братової внучки, то його дії в останні тридцять шість років потрапляли до сфери психопатології. Слід було також виключити Хенрікову матір, яка в 1966 році перебувала в поважному віці вісімдесяти одного року. Залишалися двадцять три члени родини, яких, на думку Хенріка, варто було зарахувати до групи «підозрюваних». Семеро з них з того часу померли, а декілька чоловік досягли гідного захоплення віку.

Проте Мікаель був не готовий розділити переконання Хенріка Вангера, що за зникненням Харіет стояв неодмінно хтось із членів сім'ї. До списку підозрюваних слід було додати ще кількох сторонніх людей.

Дірк Фруде став на посаду адвоката Хенріка Вангера навесні 1962 року. А якщо з тих, що були в будинку, брати до уваги не тільки панів, то хто входив до числа прислуги в той час, коли пропала Харіет? Нинішній «двірник» Гуннар Нільссон — хай навіть у нього алібі, — якому тоді було дев'ятнадцять років, і його батько Магнус Нільссон мали до острова щонайбезпосередніше відношення, так само як і художник Еушен Норман і пастор Отто Фальк. Чи був Фальк одружений? Господар Естергорда Мартін Аронссон і його син Йеркер Аронссон жили на острові і до того ж спілкувалися з Харіет усе її дитинство — які в них були стосунки? Чи була в Мартіна Аронссона дружина? Чи були ще люди в маєтку?

Коли Мікаель почав записувати всі імена, група збільшилася приблизно до сорока чоловік. Під кінець він роздратовано відкинув фломастер. Стрілки годинника вже встигли добратися до пів на четверту ранку, а термометр стабільно показував двадцять один градус нижче нуля. Схоже, настав

тривалий період холодів. Йому страшенно хотілося в своє ліжко на Беллмансгатан.

У середу Мікаеля Блумквіста о дев'ятій ранку розбудив стукіт у двері — прийшли з компанії «Телія», щоб установлювати телефонну розетку і модем ADSL. Об одинадцятій він нарешті мав доступ до Мережі і тепер почував себе при повній зброї. А от мобільний телефон як і раніше мовчав. Еріка не відповідала на його дзвінки протягом цілого тижня: мабуть, вона розсердилася всерйоз. У нього теж починала прорізатися впертість — телефонувати їй в офіс категорично не хотілося. Коли він телефонує на мобільний, їй видно, що це він, і вона має можливість вибирати, хочеться їй відповідати чи ні. Значить, не хочеться.

Мікаель запустив поштову програму і проглянув близько трьохсот п'ятдесяти повідомлень, надісланих йому за останній тиждень. Штук дванадцять він зберіг, останні виявилися спамом або розсилками, які він передплатив. Відкритий першим лист надійшов з адреси «demokrat88@yahoo.com» і містив такий текст:

СПОДІВАЮСЯ, В ТЮРЯЗІ ТЕБЕ ОПУУУСТЯТЬ, ПРОКЛЯТА КОМУНІСТИЧНА СКОТИНО.

Мікаель зберіг послання в папці з назвою «Інтелігентна критика».

Сам він надіслав короткий текст на адресу: «erika.berger@millenium.se».

Привіт, Ріккі. Мабуть, ти на мене смертельно зла, позаяк не відповідаєш на дзвінки. Я хочу тільки повідомити, що в мене тепер є доступ до Мережі, і коли ти дозрієш, щоб мені пробачити, можеш зв'язатися зі мною по мейлу. До речі, Хедебю – жакливе містечко, але побувати тут варто. М.

Коли підійшов час обіду, Мікаель поклав ноутбук в сумку і прогулявся до «Кафе Сусанни», де приземлився за свій улюблений кутковий столик. Подаючи йому каву з бутербродом, Сусанна з цікавістю подивилася на комп'ютер і спитала, над чим він працює. Мікаель уперше скористався своєю «легендою», пояснивши, що найнятий Хенріком Вангером для написання історії його роду. Вони обмінялися компліментами, і Сусанна запропонувала Мікаелю звернутися до неї, коли він буде готовий до справжніх викриттів.

— Я прислуговувала у Вангерів за столом протягом тридцяти п'яти років і знаю більшість пліток про цю сім'ю, — сказала вона і ходою від стегна подалася на кухню.

Вибудувана Мікаелем таблиця показувала, що рід Вангерів невпинно прагнув розмножуватися. Включаючи дітей, онуків і правнуків — яких він вносити до таблиці не став, — потомство братів Фредріка і Юхана Вангерів налічувало близько п'ятдесяти осіб. Мікаель також відзначив, що члени родини відзначалися довголіттям. Фредрік Вангер дожив до сімдесяти восьми років, а його брат Юхан — до сімдесяти двох. Ульріка Вангер померла у вісімдесят чотири роки. Із живих братів Харальдові Вангеру був дев'яносто один рік, а Хенрікові Вангеру вісімдесят два.

Єдиним винятком був брат Хенріка Густав, який помер від хвороби легенів у віці тридцяти семи років. Хенрік говорив, що Густав завжди був хворобливим і тримався дещо осторонь від рідні. Він залишився неодруженим і не мав дітей.

У решті випадків рання смерть членів сім'ї була зумовлена не хворобою, а іншими причинами. Рікард Вангер пішов добровольцем на фінську зимову війну і загинув на Карельському фронті, коли йому було тридцять три роки. Готфрід Вангер, батько Харіет, потонув за рік до її зникнення. Сама Харіет пропала в шістнадцять. Мікаель відзначив дивну закономірність: саме цю парость роду в трьох поколіннях — дід, батько і дочка — спостигало нещастя. Після Рікарда залишився тільки Мартін Вангер, який до п'ятдесяти п'яти років був ще неодружений і бездітний. Щоправда, Хенрік Вангер повідав Мікаелю, що в Мартіна є співмешканка, котра живе окремо від нього в Хедестаді.

Коли зникла сестра, Мартінові Вангеру було вісімнадцять років. Він належав до невеликого кола близьких родичів, яких з певною часткою впевненості можна було викреслити із списку підозрюваних. Тієї осені Мартін жив в Уппсалі, де вчився в останньому класі гімназії. Його чекали на сімейну зустріч, але він прибув тільки ближче надвечір і тієї фатальної години, коли сестра розтанула в повітрі, був поміж тих, що спостерігали аварію з другого боку моста.

Мікаель відзначив ще дві особливості родового дерева. По-перше, Вангери одружувались раз і на все життя; ніхто з клану не розлучався і не брав повторного шлюбу, навіть овдовівши ще замолоду. Мікаель задумався про те, наскільки це відповідає звичайній статистиці. Сесілія Вангер роз'їхалася зі своїм

чоловіком кілька літ тому, але, наскільки міг зрозуміти Мікаель, офіційно як і раніше залишалася заміжною.

По-друге, чоловіча і жіноча половини родини виявилися розділені і в географічному відношенні. Нащадки Фредріка Вангера, до яких належав Хенрік Вангер, традиційно відігравали провідну роль у концерні і в основному жили в Хедестаді або його околицях. Юхан Вангер породжував на світ виключно спадкоємців, які виходили заміж і перебиралися в інші частини країни, і тепер представники його парості жили в основному в Стокгольмі, Мальмі і Гетеборзі або за кордоном і приїжджали до Хедестада тільки на літні канікули чи на важливі для концерну зустрічі. Єдиний виняток становила Інґрід Вангер, чий син Гуннар Карлман мешкав у Хедестаді і був головним редактором місцевої газети «Хедестадс-курірен».

Проводячи своє приватне розслідування, Хенрік виходив з того, що «прихований мотив убивства Харіет» слід шукати в надрах сімейного підприємства. По-перше, він дуже рано почав говорити про видатні здібності Харіет; а по-друге, мотивом могло стати бажання завдати удару по самому Хенрікові. Крім того, не можна виключити те, що Харіет, наприклад, отримала якусь дражливу інформацію щодо концерну і тим самим почала становити для когось загрозу. Все це були лише припущення, проте вони дозволили виділити групу з тринадцяти осіб, яких Хенрік оголосив «особливо цікавими».

Вчорашня розмова з патріархом прояснила Мікаелю ще один момент. Із самого початку старий розповідав йому про свою родину з таким презирством, що це здавалося дивним. Мікаелю подумалося, що причиною тому підозри, які почував Хенрік щодо причетності сім'ї до зникнення Харіет, але тепер

він схилився до думки, що колишній глава концерну, загалом, оцінює родичів на диво тверезо.

Поступово складався образ родини, яка на фінансовому і суспільному теренах досягала успіхів, але у приватному житті виглядала вочевидь неблагополучною.

Батько Хенріка Вангера був людина холодна і бездушна, він породжував дітей на світ і цілком перекладав турботу про їх виховання і добробут на плечі дружини. До шістнадцятилітнього віку діти майже не зустрічалися зі своїм батьком, окрім як на особливих сімейних зборищах, де їм належало бути, але трималися тихо та сумирно. Хенрік Вангер не міг пригадати жодного випадку найменшого прояву любові з боку батька; зате той ніколи не втрачав нагоди вказати синові на його прорахунки, які критикував нещадно. До тілесних покарань доходило рідко, та цього і не вимагалось. Батькової поваги йому вдалося частково заслужити, але набагато пізніше, коли він почав приносити користь концерну.

Старший брат, Рікард, збунтувався. Після сварки, причини якої в сім'ї ніколи не обговорювалися, він поїхав учитися до Уппсали. Там він пристав до нацистів, що врешті-решт привело його в окопи Карельського фронту.

Щоправда, про те, що аналогічну політичну кар'єру зробили ще двоє братів, старий тоді не згадав.

Харальд і Грегер Вангери обидва в 1930 році подалися услід за старшим братом до Уппсали. Між собою ці двоє були дуже близькі, але як тісно вони спілкувалися з Рікардом, Хенрік Вангер достеменно не знав. Відомо, що брати прилучилися до фашистського руху Пера Енгдаля «Нова Швеція». Харальд Вангер потім усі роки віддано йшов за Пером Енгдалем: спо-

чатку до Шведського національного союзу, затим до «Шведської опозиції» і нарешті — до «Новошведського руху», що організувався після закінчення війни. Його членом Харальд залишався аж до смерті Пера Енгдаля в 90-х роках і часом був головним спонсором уцілілого шведського фашизму.

В Уппсалі Харальд Вангер здобув медичну освіту і майже відразу потрапив у кола, що виявляли велику цікавість до евгеніки. Протягом деякого часу він працював у Шведському інституті евгеніки і, будучи лікарем, став одним з ініціаторів кампанії за стерилізацію представників небажаного населення.

Цитата, Хенрік Вангер, том 2:

Харальд пішов далі. У 1937 році він став співавтором — слава Богу, під псевдонімом — книги «Нова Європа народів». Я про це дізнався тільки в 70-х роках. У мене є копія, яку ви можете почитати. Мабуть, це одна з найогидніших книг шведською мовою. Харальд виступав не тільки за стерилізацію, але ще й за евтаназію — активну допомогу у спровадженні на той світ людям, які були гидкими його естетичному смакові і не вписувалися в його уявлення про ідеальний шведський народ. Іншими словами, він обстоював масові вбивства у книзі, написаній бездоганною академічною мовою і підкріпленою всіма необхідними аргументами. Ліквідуйте інвалідів. Не допускайте поширення саамського населення; там є монгольський вплив. Психічнохворі сприймуть смерть як спасіння. Безпутні жінки, волоцюги, цигани і євреї... Можете продовжити самі. У фантазії мого брата Освенцим цілком міг розташовуватися в Даларні.

Ґрегер Вангер став після війни викладачем, а з часом і директором гімназії в Хедестаді. Хенрік тоді вважав, що після війни брат вийшов з партії і порвав з ідеями нацизму. Помер Ґрегер 1974 року, і, тільки розбираючи його архів, Хенрік з його листування дізнався, що в 50-х роках Ґрегер пристав до абсолютно ідіотської секти, що не мала ніякого політичного значення, — Північної рейхспартії (NRP). Її членом він залишався аж до смерті.

Цитата, Хенрік Вангер, том 2:

Отже, троє з моїх братів були в політичному відношенні психічно хворими. Наскільки хворими вони були в інших відношеннях?

Єдиним братом, до якого Хенрік Вангер ставився хоч якоюсь мірою із симпатією, був слабкий на здоров'я Ґустав, котрий помер від хвороби легенів у 1955 році. Ґустав не цікавився політикою і поставав такою собі відчуженою художньою натурою, що не виявляла й найменшої цікавості до бізнесу та роботи в концерні.

Мікаель спитав Хенріка Вангера:

— Виходить, живими залишилися тільки ви з Харальдом. Чому він переїхав назад у Хедебю?

— Він повернувся додому в сімдесят дев'ятому році, незадовго до того, як йому сповнилося сімдесят. У нього тут є будинок.

— Але ж дивно жити під носом у брата, якого ненавидиш.

Хенрік Вангер подивився на Мікаеля здивовано:

— Ти мене неправильно зрозумів. Я швидше жалію свого брата, ніж ненавиджу. Він цілковитий ідіот, і це він мене ненавидить.

— Він ненавидить вас?

— Саме так. Думаю, тому він і повернувся — щоб мати змогу прожити решту літ, ненавидячи мене зблизька.

— Чому він так ставиться до вас?

— Через моє одруження.

— А що там таке?

Хенрік Вангер з дитинства не був близький із старшими братами. Він єдиний з усіх виявляв ділові здібності і став останньою надією батька. Не цікавлячись політикою і не прагнучи до Уппсали, він визнав за краще вивчати економіку в Стокгольмі. Починаючи з вісімнадцяти років Хенрік проводив кожні канікули на посаді практиканта в якому-небудь з численних офісів або правлінь концерну «Вангер», завдяки чому вивчив усі закарелки сімейного підприємства.

10 червня 1941 року — посеред вибухлої світової війни — Хенріка на шість тижнів послали до Німеччини, в торгове представництво концерну «Вангер» у Гамбурзі. Йому був тільки двадцять один рік, і в ролі компаньйона і ментора до нього приставили німецького агента концерну, підстаркуватого ветерана підприємства Хермана Лобака.

— Не хочу стомлювати вас деталями, але, коли я вирушав у дорогу, Гітлера й Сталіна мали за добрих друзів і ніякого Східного фронту не існувало. Все ще вважали, що Гітлер непереможний. У повітрі витало почуття... думаю, правильніше сказати, оптимізму і відчаю. Навіть більше ніж через півстоліт-

тя як і раніше важко підібрати слова для тих настроїв. Зрозумійте мене правильно — нацистом я ніколи не був, і Гітлер здавався мені безглуздим оперетковим персонажем. Але було важко не заразитися надіями на щасливе майбутнє, що наповнювали простих людей Гамбурга. Війна підступала все ближче, і за той час, що я там провів, Гамбург кілька разів зазнавав нальотів бомбардувальників, але народ, здавалося, вважав це тимчасовою неприємністю, чекав, що скоро настане мир і Гітлер створить свою Неугора — нову Європу. Пропаганда вселяла людям, що Гітлер — бог, і їм хотілося в це вірити.

Хенрік Вангер розгорнув один з численних фотоальбомів.

— Це Херман Лобак. Він пропав безвісти в сорок четвертому році; очевидно, загинув під час якогось бомбардування. Про його долю ми так і не дізналися. За проведені в Гамбурзі тижні ми з ним здружилися. Я жив разом з ним і його родиною в чудовій квартирі, розташованій у багатих кварталах Гамбурга, і ми щодня спілкувалися. Він був так само далекий від нацизму, як і я, але для зручності вступив до нацистської партії. Членський квиток відкривав йому двері і полегшував можливість займатися бізнесом від імені концерну «Вангер» — а саме бізнесом ми й займалися. Ми будували для їхніх потягів товарні вагони — мене завжди цікавило, чи не відправляли частину цих вагонів до Польщі. Ми продавали тканину для їхньої форми і лампи для їхніх радіоприймачів — хоча офіційно ми, зрозуміло, не знали, для чого ці товари використовувались. Херман Лобак добре вмів укладати контракти, він був весела і приємна людина. Бездоганий нацист. Згодом я зрозумів, що весь цей час йому доводилося ретельно приховувати таємницю.

Уночі проти двадцять другого червня Херман Лобак раптом постукав до мене в спальню і розбудив мене. Моя кімната розташовувалася по сусідству із спальнею його дружини, і він знаками запропонував мені мовчки одягнутися і йти за ним. Ми спустилися поверхом нижче і всілися в курильному салоні. Лобак вочевидь не стулив очей усю ніч. Радіо було увімкнуте, і я зрозумів, що сталося щось жахливе. Почалась операція «Барбаросса». Німеччина напала на Радянський Союз у свято літнього сонцестояння.

Хенрік Вангер розпачливо сплеснув руками.

— Херман Лобак дістав дві чарки і налив нам по добрячій порції шнапсу. Він вочевидь був приголомшений. Коли я спитав його, що це означає, він прозорливо відповів, що це означає кінець Німеччини і нацизму. Я не дуже повірив йому — адже Гітлер здавався непереможним, — але Лобак випив зі мною за погибель Німеччини. Потім він перейшов до діла.

Мікаель кивнув, показавши, що уважно слідкує за розповіддю.

— По-перше, він не міг зв'язатися з моїм батьком для отримання інструкцій, але за власною ініціативою вирішив перервати моє перебування в Німеччині і відправити мене додому якнайскоріше. По-друге, він хотів попросити мене дещо для нього зробити.

Хенрік Вангер показав на пожовтілу і пошарпану фотографію темноволосої жінки в напівпрофіль.

— Херман Лобак був одружений уже сорок років, але в дев'ятнадцятому році він зустрів жінку надзвичайної краси і вдвічі молодшу за себе і закохався до нестями. Вона була проста бідна швачка. Лобак почав упадати коло неї; як і в бага-

тьох інших заможних чоловіків, у нього вистачало засобів, щоб поселити її в квартирі, розташованій на зручній відстані від офісу. Вона стала його коханкою, а в двадцять першому році народила йому доньку, яку назвали Едіт.

— Багатий літній чоловік, бідна молоденька жінка і дитя кохання — таке навряд чи могло викликати скандал навіть у сорокові роки, — зауважив Мікаель.

— Цілком правильно. Коли б не одна деталь. Жінка була єврейкою, а Лобак, відповідно, був батьком дочки-єврейки. А діло ж було в самому центрі нацистської Німеччини, де таких, як він, вважали зрадниками раси.

— А-а, це, безумовно, інша річ. І що далі?

— Матір Едіт забрали в тридцять дев'ятому році. Вона зникла, і про її подальшу долю ми можемо тільки здогадуватися. Було відомо, що в неї залишилася дочка, яка поки не значилася в списках для транспортування, і її розшукував відділ гестапо, що вистежував євреїв, які переховувались. Улітку сорок першого року, того ж тижня, коли я прибув до Гамбурга, виявився зв'язок матері Едіт з Херманом Лобаком, і його викликали на допит. Він зізнався в любовному зв'язку і батьківстві, але заявив, що не спілкувався з дочкою вже десять років і уявлення не має про її місцезнаходження.

— А де ж була дочка?

— Я щодня зустрічався з нею в будинку Лобака. Це була симпатична і мовчазна двадцятилітня дівчина, яка прибирала мою кімнату і допомагала подавати вечерю. У тридцять сьомому році, коли переслідування євреїв тривали вже кілька років, мати Едіт стала благати Лобака про допомогу. І він допоміг — Лобак любив свою позашлюбну дитину так само дуже,

як і дітей від законного шлюбу. Він заховав дівчину в найнеймовірнішому місці — просто під носом у всіх. Роздобув для неї фальшиві документи і найняв її як економку.

— Його дружина знала, хто вона така насправді?

— Ні, вона не мала про це ані найменшого уявлення.

— І що з цього вийшло?

— Чотири роки все йшло добре, але тепер Лобак відчув, що зашморг затягується. Поява гестапівців на його порозі стала питанням часу. Отже, він розповів мені про все це вночі, тижнів за два до мого повернення до Швеції. Потім привів дочку і познайомив нас. Вона дуже боялася і навіть не сміла зустрітися зі мною поглядом. Лобак почав благодіяти мене врятувати їй життя.

— Як?

— Він усе влаштував. За початковим планом я повинен був залишитися ще на три тижні, а потім доїхати потягом до Копенгагена і перетнути протоку на кораблі — така поїздка навіть під час війни була відносно безпечною. Проте всього через два дні після нашої розмови з Гамбурга до Швеції відходив вантажний пароплав, що належав концерну «Вангер». Лобак хотів, щоб я негайно покинув Німеччину на цьому пароплаві. Зміна планів поїздки вимагала схвалення служби безпеки, але питання з цими бюрократами можна було вирішити. А Лобаківі було важливо, щоб я опинився на борту.

— Гадаю, разом з Едіт.

— Едіт повинна була потрапити на корабель, сховавшись в одному з трьох сотень ящиків з устаткуванням. Моїм завданням було захистити її, якщо дівчину знайдуть, поки ми не покинемо німецькі територіальні води, і завадити капітанові

скоїти яку-небудь дурницю. У разі щасливого розвитку подій мені слід було дочекатися, поки ми відійдемо подалі від Німеччини, і випустити її з ящика.

— Чудовий план.

— Звучало все просто, але поїздка обернулася жахіттям. Капітана корабля звали Оскар Гранат, і він зовсім не був у захваті, коли на нього раптом поклали відповідальність за зарозумілого спадкоємця його працедавця. Ми покинули Гамбург наприкінці червня, близько дев'ятої години вечора. Корабель якраз виходив з внутрішньої гавані, коли пролунав сигнал повітряної тривоги. Почався наліт англійських бомбардувальників — щонайпотужніший з тих, які мені довелося пережити, і гавань, природно, була їх головною метою. Я не перебільшу, якщо скажу, що мало не наклав у штани, коли бомби почали вибухати поблизу від нас. Проте ми якимсь дивом уціліли, витримали з пошкодженням двигуном страшний шторм, уночі, посеред встановлених у воді мін, і наступного дня прибули в Карлскруну. Ви, напевно, збираєтеся запитати, що сталося з дівчиною.

— Думаю, я вже знаю.

— Мій батько, зрозуміла річ, був у нестямі. Своєю ідіотською витівкою я поставив під загрозу все. Дівчину могли будь-якої миті депортувати — пам'ятайте, що йшов сорок перший рік. Але до цього часу я вже був так само до смерті закоханий в неї, як колись Лобак в її матір. Я посватався і поставив батька перед ультиматумом: або він погоджується на цей шлюб, або хай шукає для сімейного підприємства іншого підходящого спадкоємця. Він здався.

— Але вона померла?

— Так, до безглузлого рано. Вже в п'ятдесят восьмому році. Ми прожили разом близько шістнадцяти років. У неї була вроджена хвороба серця. І виявилось, що я безплідний — діти у нас так і не з'явилися. Через усе це мій брат мене і ненавидить.

— Через те, що ви з нею одружилися?

— Через те, що я — використовуючи його термінологію — одружився з брудною жидівкою. Для нього це було зрадою щодо народу і моралі, до всіх принципів, які він обстоював.

— Та він просто чокнутий.

— Думаю, краще не скажеш.

Розділ 10

Четвер,

9 січня — п'ятниця, 31 січня

Згідно з повідомленнями газети «Хедестадс-курірен», перший місяць, проведений Мікаелем у глушині, виявився рекордно холодним чи (про що його повідомив Хенрік Вангер), принаймні, найхолоднішим з воєнної зими 1942 року. Мікаель був схильний вважати ці відомості достовірними. Вже першого тижня життя в Хедебю він близько зазнайомився з кальсонами, товстими шкарпетками і футболками в два шари.

В середині січня на його долю випало кілька жахливих днів, коли температура опускалася до неймовірної позначки тридцять сім градусів морозу. Нічого подібного йому раніше пережити не доводилося, навіть того року, який він прослужив в армії в Кіруні. Якось ранком у будиночку замерз водогін.

Гуннар Нільссон забезпечив Мікаеля двома великими пластиковими каністрами, щоб він міг готувати їжу і митися, але холод сковував геть-чисто все. З внутрішнього боку шибок утворилися крижані квіти, Мікаель постійно мерзнув, хоч скільки б топив грубку, для чого йому щодня доводилося довго колоти дрова в сараї за будинком.

Часом його охоплював відчай і він подумував про те, щоб викликати таксі, доїхати до міста й сісти в найближчий потяг, що прямує на південь. Але замість цього він надягав ще один светр і, загорнувшись у ковдру, сідав за кухонний стіл, пив каву і читав старі поліцейські протоколи.

Потім погода змінилась і температура піднялася до мінус десяти градусів, за яких уже можна було почувати себе цілком комфортно.

У цей час Мікаель почав знайомитися з мешканцями Хедebu. Мартін Вангер додержав обіцянки і запросив його на власноруч приготовану вечерю: її складала печеня з лосятини та італійське червоне вино. Неодружений генеральний директор дружив з якоюсь Евою Хассель, що її теж було запрошено на вечерю. Вона виявилася сердечною жінкою, з котрою було цікаво спілкуватися, і Мікаель признав її винятково привабливою. Вона працювала зубним лікарем і жила в Хедестаді, але вихідні проводила у Мартіна Вангера. Поступово Мікаель з'ясував, що вони знали одне одного багато років, але зустрічатися почали тільки в зрілому віці і не бачили сенсу одружуватись.

— Взагалі-то вона мій зубний лікар, — із сміхом пояснив Мартін Вангер.

— А поріднитися з цим чокнутим кланом — це не межа моїх мріянь, — зауважила Ева Хассель, ласкаво поплескавши свого друга по коліну.

Вілла генерального директора виглядала як втілена архітектором мрія холостяка — з чорними, білими і хромованими меблями, дорогими дизайнерськими виробами, здатними зачарувати навіть цінителя Крістера Мальма. На кухні стояло устаткування для професійного кухаря, а у вітальні були першокласний програвач і приголомшливе зібрання джазу, від Томмі Дорсі до Джона Колтрейна. Мартін Вангер мав кошти, його дім був дорогим і зручним, але досить безликим. Мікаель відзначив, що у формі картини на стінах висять репродукції і постери, що ними торгує «ІКЕА», — красиві, але беззмістовні. Книжкові полиці, принаймні в тій частині будинку, яку бачив Мікаель, були далеко не забиті — на них вільно стояли Національна енциклопедія та кілька подарункових видань з тих, які, як нема кращої ідеї, дарують на Різдво. Загалом Мікаелю вдалося виявити дві пристрасті Мартіна Вангера: музика і приготування їжі. Перша породила приблизно три тисячі LP-дисків, а другу видавав живіт, що нависав над паском.

В особі Мартіна Вангера химерним чином поєднувалися обмеженість, різкість і ввічливість. Не треба мати особливих аналітичних здібностей, щоб прийти до висновку, що в генерального директора були певні дивацтва. Поки вони слухали «Ніч в Тунісі», розмова йшла в основному про концерт «Вангер». Мартін не приховував, що бореться за виживання своєї компанії, і вибір теми Мікаеля спантеличив. Глава підприємства чудово усвідомлював, що в нього в гостях мало-знайомий журналіст-економіст, і проте обговорював внутріш-

ні проблеми концерну так відверто, що це виглядало з його боку щонайменше легковажно. Мікаель працював на Хенріка Вангера, і цього було досить, щоб Мартін мав його за «свого». Так само як і колишній генеральний директор, його наступник вважав, що в теперішньому становищі концерну сім'я повинна звинувачувати тільки себе. Щоправда, на відміну від старого він ставився до цього легше і не почував непримиренної ворожнечі до родичів. Здавалося, непоправний ідіотизм сім'ї Мартіна Вангера майже забавляв. Ева Хассель кивала, не вставляючи ніяких зауважень: вони вочевидь обговорювали це питання раніше.

Вже знаючи, що Мікаелю доручено написати сімейну хроніку, Мартін Вангер запитав, як просувається робота. Мікаель з посмішкою відповів, що заледве розбирається навіть в іменах численних родичів, і попросив дозволу зайти ще раз і поставити кілька питань, коли це буде зручно. Він не раз прикидав, чи не завести розмову про нав'язливу ідею старого щодо зникнення Харіет Вангер — швидше за все, Хенрік Вангер неодноразово мучив брата зниклої дівчини своїми теоріями. Крім того, Мартін і сам повинен розуміти, що коли Мікаель пише сімейну хроніку, то від нього навряд чи сховається безслідне зникнення одного з членів родини. Проте Мартін, схоже, не збирався торкатися цієї теми, і Мікаель вирішив почекати. Рано чи пізно привід поговорити про Харіет неодмінно з'явиться.

Випивши по кілька келишків горілки, вони розсталися близько другої години по півночі. Триста метрів слизькою дорогою до свого будинку Мікаелю довелося долати дещо напідпитку, але загалом він визнавав, що вечір вийшов приємним.

Якось під час другого тижня перебування Мікаеля в Хеденбу, вже в сутінках, у двері його житла постукали. Він відклав тільки що розгорнуту папку з поліцейськими протоколами — шосту числом — і, заздалегідь причинивши двері до кабінету, впустив у будинок ретельно вкутану блондинку років п'ятдесяти.

— Мое вітання. Я просто хотіла познайомитися. Мене звуть Сесілія Вангер.

Вони потисли одне одному руки, і Мікаель дістав філіжанку для кави.

Сесілія Вангер, дочка нациста Харальда Вангера, виявилася відвертою і багато в чому цікавою жінкою. Мікаель пригадав, що Хенрік Вангер добре про неї відгукувався і згадував, що вона не спілкується з батьком, хоч і живе по сусідству. Вони трохи поговорили, після чого гостя перейшла до мети свого візиту.

— Наскільки я розумію, ви маєте написати книгу нашої сім'ї. Не певна, що мені подобається ця ідея, — сказала вона. — Принаймні, я хотіла б знати, що ви за людина.

— Мене найняв Хенрік Вангер. Власне, я маю написати історію його життя.

— Добряк Хенрік не зовсім нормально ставиться до власної сім'ї.

Мікаель поглянув на неї, не дуже розуміючи, що вона хотіла сказати:

— Ви заперечуєте проти книги про сім'ю Вангер?

— Я цього не говорила. Та й моя думка, мабуть, не має жодної ваги. Але думаю, ви вже зрозуміли, що бути членом цієї родини не в усі часи бувало легко.

Мікаель уявлення не мав про те, що їй говорив Хенрік і наскільки Сесілія обізнана про його завдання. Він розвів руками:

— Хенрік Вангер уклав зі мною контракт з приводу написання сімейної хроніки. У нього склалася тверда думка щодо деяких членів родини, але я для своїх висновків спиратимуся на документи.

Сесілія холодно посміхнулася:

— Я хочу знати, чи не доведеться мені, коли вийде ця книга, їхати в заслання або емігрувати?

— Думаю, ні, — відповів Мікаель. — Люди спроможні оцінити, чого варта кожна людина сама по собі.

— Така, наприклад, як мій батько?

— Ваш батько — нацист? — спитав Мікаель.

Сесілія Вангер закотила очі:

— Мій батько — божевільний. Я зустрічаюся з ним десь раз на рік, хоча ми й живемо стіна до стіни.

— Чому ви не хочете з ним зустрічатися?

— Заждіть. Перш ніж ви обрушите на мене навалу питань... Ви збираєтеся цитувати мої слова? Чи я можу розмовляти з вами нормально, не боячись, що мене виставлять ідіоткою?

Мікаель трохи повагався, не знаючи, як краще висловити свою думку:

— Мені доручено написати книгу, в якій життя сім'ї буде описано починаючи з того моменту, як Олександр Вангеерсад разом з Бернадотом зійшов на берег у Швеції, і закінчуючи цим днем. У ній розповідатиметься про промислову імперію, що проіснувала багато десятиліть, але, звичайно, і про те, чому ця імперія рушиться, і про наявні в сім'ї суперечності. У такій

розповіді неможливо обійтися без того, щоб назовні не вплив різний бруд. Проте це не означає, що я ставлю собі за мету очорнити родину чи малювати зневажливі портрети. Наприклад, я вже зустрічався з Мартіном Вангером, якого вважаю симпатичною людиною, і в такому ключі я і збираюся про нього писати.

Сесілія Вангер не відповіла.

— Про вас я знаю, що ви вчителька.

— Насправді навіть гірше за те, я директор гімназії в Хедстаді.

— Даруйте. Я знаю, що Хенрік Вангер до вас добре ставиться і що ви одружена, але живете окремо від чоловіка... ось, власне, і все. Звичайно, ви можете розмовляти зі мною, не боячись, що вас процитують чи виставлять у небажаному світлі. Але коли-небудь я напевно прийду до вас і попрошу відповісти на питання, що стосуються тієї чи іншої конкретної події, на яку ви можете кинути світло. Тоді вже мова піде про інтерв'ю, і ви самі будете вирішувати, відповідати вам чи ні. Але я заздалегідь дам вам зрозуміти, коли наша розмова набуде офіційного характеру.

— Значить, я можу розмовляти з вами... не для преси, як це у вас зазвичай називається?

— Звичайно.

— А ця наша розмова не для преси?

— Зараз ви просто сусідка, яка зайшла познайомитися і випити філіжанку кави, ото й усе.

— Гаразд. Тоді можна поставити вам одне питання?

— Будь ласка.

— Яка частина цієї книги буде присвячена Харіет Вангер?

Мікаель прикусив нижню губу і, подумавши, постарався відповісти невимушено:

— Чесно кажучи, уявлення не маю. Звичайно, з цього цілком може вийти розділ. Усе ж така драматична подія, і на Хенріка Вангера, принаймні, вона справила великий вплив.

— Але ви тут не для того, щоб розбиратися в її зникненні?

— Чому ви так подумали?

— Я знаю, що Гуннар Нільссон притягнув сюди чотири величезні коробки. Це дуже схоже на архів приватного розслідування Хенріка за всі роки. А коли я заглянула в колишню кімнату Харіет, де Хенрік звичайно зберігає своє зібрання паперів, їх там не виявилось.

Сесілія Вангер була очевидячки недурна.

— Насправді це вам треба обговорювати з Хенріком Вангером, а не зі мною, — відповів Мікаель. — Зрозуміло, Хенрік розповідав мені дещо про зникнення Харіет, і мені здалося цікавим ознайомитися з цим матеріалом.

Гостя зобразила ще одну безрадісну посмішку:

— Іноді мене цікавить питання, хто з них більш божевільний — мій батько чи дядько. Я обговорювала з ним випадок з Харіет, мабуть, уже тисячу разів.

— А що, ви думаєте, з нею сталося?

— Це вже питання як інтерв'ю?

— Ні, — засміявся Мікаель. — Просто з цікавості.

— А мені цікаво, невже ви теж чокнутий. Ви купилися на розумування Хенріка чи він знову завівся цього разу завдяки вам?

— По-вашому, Хенрік чокнутий?

— Зрозумійте мене правильно. Хенрік — найдушевніша і найдбайливіша людина з тих, кого я знаю. Я до нього дуже добре ставлюся. Проте щодо Харіет він просто божевільний.

— Але в нього була вагома причина з'їхати з глузду. Адже Харіет і справді зникла.

— Мені просто жахливо набридла ця історія. Вона вже багато років отруює життя нам усім і ніяк не може закінчитися.

Раптом Сесілія підвелася і стала натягувати хутрянку куртку.

— Мені треба йти. Ви справді приємна людина. Мартінові теж так здалося, але на його думку не завжди можна покладатися. Якщо матимете охоту, заходьте до мене на каву у будь-який час. Вечорами я майже завжди вдома.

— Дякую, — відповів Мікаель.

Коли вона вже підходила до входних дверей, він гукнув їй услід:

— Ви не відповіли на питання, що не стосується інтерв'ю!

Вона затрималася в дверях і сказала, не дивлячись на нього:

— Я не маю уявлення про те, що трапилося з Харіет. Але думаю, що в цього є таке просте й буденне пояснення, що ми будемо враженими, якщо колись дізнаємося правду.

Вона обернулася, посміхаючись, і вперше в її посмішці з'явилася теплота. Потім Сесілія помахала рукою і зникла.

Мікаель залишився сидіти за кухонним столом. Разом з деякими іншими, у переліку членів сім'ї, що були на острові в день зникнення Харіет, ім'я Сесілії Вангер було виділене жирним шрифтом.

Якщо знайомство з Сесілією Вангер в цілому виявилось приємним, то зустріч з Ізабеллою Вангер залишила протилежне враження. Матері Харіет тепер було сімдесят п'ять років; як і застерігав Хенрік, вона виявилася дуже стильною жінкою, що трохи нагадувала Лорен Беколл¹ на схилі віку. Мікаель здивався з нею якимось уранці, прямуючи до «Кафе Сусанни». Худенька, в каракулевій шубі і відповідному капелюшку, з чорною тростиною в руці, вона була схожа на старіючого вампіра; як і раніше вродлива, але отруйна, мов змія. Ізабелла Вангер вочевидь поверталася додому з прогулянки. Вона окликнула його з перехрестя:

— Послухайте, юначе. Підійдіть-но сюди.

Мікаель розглянувся на всі боки, прийшов до висновку, що цей поклик в наказовому тоні звернений саме до нього, і підійшов.

— Я Ізабелла Вангер, — заявила жінка.

— Доброго ранку, мене звуть Мікаель Блумквіст.

Він простягнув руку, але пані її мовби не помітила.

— Ви той тип, що порпається в наших сімейних справах?

— Я той тип, з яким Хенрік Вангер уклав контракт, щоб я допоміг йому з книгою про сім'ю Вангер.

— Це не ваша справа.

— Що ви маєте на увазі? Те, що Хенрік Вангер запропонував мені контракт, чи те, що я його підписав? У першому випадку, гадаю, вирішувати Хенрікові, а в другому — це моя справа.

— Ви чудово розумієте, що я маю на увазі. Мені не подобається, коли хтось порпається в моєму житті.

¹ Американська актриса театру й кіно.

— Гаразд, я не буду порпатися конкретно у вашому житті. Про решту вам доведеться домовлятися з Хенріком Вангером.

Ізабелла Вангер раптом підняла тростину і ткнула нако-
нечником у груди Мікаеля. Поштовх був несильним, але від
здивування він відступив на крок.

— Тримайтеся від мене подалі.

Ізабелла Вангер розвернулася і пройшла до свого будинку. Мікаель залишився стояти з відчуттям, ніби щойно зустрів персонажа з коміксів. Підвівши погляд, він побачив у вікні кабінету Хенріка Вангера. У руці в того була філіжанка з кавою, яку він тут-таки іронічно підніс угору, показуючи, що п'є за здоров'я Мікаеля. Мікаель пригнічено розвів руками, похитав головою і попрямував до кафе.

За перший місяць у Хедебю Мікаель здійснив тільки одну поїздку — в бухту озера Сильян. Він позичив у Дірка Фруде «мерседес» і вирушив через снігові завали, щоб навідати інспектора кримінальної поліції Густава Морелля. Мікаель намагався скласти собі уявлення про Морелля, спираючись на матеріали поліцейського розслідування; зустрів же його жилий старий, який пересувався неквапом, а говорив ще повільніше.

У блокноті, що його Мікаель прихопив із собою, було записано з десяток питань, які виникли за час читання поліцейських матеріалів. Морелль детально відповів на всі. Під кінець Мікаель відклав блокнот і признався, що питання були лише приводом для зустрічі з комісаром, що вийшов на пенсію. Насправді йому хотілося поговорити з ним і поставити єдине важливе питання: чи було в поліцейському розслідуванні щось

таке, що не відбилося в матеріалах справи? Можливо, у Морелля тоді виникала якась думка або інтуїтивне відчуття, якими йому хотілося б поділитися?

Позаяк Морелль, як і Хенрік Вангер, усі ці тридцять шість років роздумував над загадкою зникнення Харіет, Мікаель чекав, що його розшуки будуть сприйняті без захоплення — ще чого, якийсь новий хлопак приїхав і топчеться в заростях, у яких Морелль колись заблукав. Проте старий поліцейський вислухав його без найменшого невдоволення. Акуратно набивши люльку і тернувши сірником, Морелль спокійно кивнув:

— Так, думки у мене, звичайно, є. Але вони такі невизравні і розпливчасті, що навіть не знаю, як їх краще висловити.

— Як ви гадаєте, що сталося з Харіет?

— Думаю, її вбили. Тут ми з Хенріком одностайні. Це єдине можливе пояснення. Але ми так і не додумалися до мотиву. Я вважаю, що її вбили з якоїсь конкретної причини — убивцею не був божевільний, гвалтівник чи хтось подібний. Якби ми знали мотив, ми б зрозуміли, хто її вбив.

Морелль ненадовго задумався.

— Убивство могли скоїти спонтанно. Я хочу сказати, хтось міг скористатися випадком, коли посеред виниклого після аварії хаосу йому раптом випала така нагода. Вбивця заховав тіло і вивіз його пізніше, поки ми прочісували околиці.

— Тоді ми маємо справу з дуже холоднокрівною людиною.

— Є одна деталь. Харіет приходила до Хенріка в кабінет і хотіла з ним поговорити. Вже заднім числом її поведінка здалася мені дивною — вона чудово знала, що в Хенріка повно родичів, які вештаються у будинку. Я думаю, що

Харіет становила для когось загрозу — адже вона хотіла Хенрікові щось розповісти, і вбивця зрозумів, що вона... ну, розсупонить язика.

— Хенрік був зайнятий з іншими членами сім'ї...

— Крім Хенріка в кімнаті було четверо людей. Його брат Грегер, син двоюрідної сестри Магнус Шьогрен і двоє дітей Харальда Вангера — Біргер і Сесілія. Але це нічого не означає. Припустімо, Харіет виявила, що хтось украв гроші компанії — суто гіпотетично. Вона знає про це вже кілька місяців і навіть неодноразово обговорює справу з винуватцем. Намагається, наприклад, його шантажувати або жаліє його і сумнівається, чи треба його виказувати. Раптом вона наважується і повідомляє про це винному, і той у відчаї її вбиває.

— Ви вживаєте слово «його».

— За статистику, більшість убивць — чоловіки. Щоправда, у клані Вангерів є кілька справжніх відьом.

— Я вже зустрічався з Ізабеллою.

— Вона одна з них. Але є і ще. Сесілія Вангер може бути дуже різкою. А Сару Шьогрен ви бачили?

Мікаель похитав головою.

— Вона дочка Софії Вангер, двоюрідної Хенрікової сестри. Оце вже справді неприємна і безжальна жінка. Але вона жила в Мальмьо і, наскільки я зміг з'ясувати, не мала мотиву вбивати Харіет.

— То й що ж?

— Проблема полягає в тому, що з якого боку ми на все це не дивимося, нам ніяк не вдається вловити мотив. А це найголовніше. Якщо стане зрозумілий мотив, ми будемо знати, що відбулося і хто за це відповідає.

— Ви дуже ретельно попрацювали з цим випадком. Чи залишилося щось недоведеним до кінця?

Ґустав Морелль усміхнувся:

— Ні, Мікаелю. Я присвятив цій справі хтозна-скільки часу і не можу пригадати, щоб не довів чого-небудь до кінця, наскільки це було можливо. Навіть після того, як мене підвищили і я зміг виїхати з Хедестада.

— Змогли виїхати?

— Так, я родом не з Хедестада. Я перебував там на службі з шістдесят третього по шістдесят восьмий рік. Потім мене зробили комісаром, я перебрався в Евле, де і прослужив у місцевій поліції до завершення кар'єри. Але навіть там я не поlishав думати над зникненням Харіет.

— Напевно, вам не давав спокою Хенрік Вангер.

— Зрозуміло. Але не тільки тому. Загадка Харіет не відпускає мене досі. Я хочу сказати... Чи знаєте, у кожного поліцейського є своя нерозгадана таємниця. Коли я служив у Хедестаді, старші колеги розповідали за кавою про випадок із Ребекою. Надто один поліцейський, якого звали Торстенссон, — він вже багато років як помер, — рік за роком повертався до цієї справи, присвячував їй вільний час і всі відпустки. Коли в місцевих хуліганів наставав період затишшя, він зазвичай виймав ті папки і думав.

— Ще одна зникла дівчина?

Комісар Морелль не відразу второпав, а потім посміхнувся, зрозумівши, що Мікаель шукає якийсь взаємозв'язок.

— Ні, я навів цей приклад з іншої причини. Я кажу про душу поліцейського. Справа Ребеки виникла ще до народження Харіет і багато років як закрита за давністю. Десь у сороко-

вих роках в Хедестаді напали на жінку, згвалтували й убили. В цьому немає нічого незвичайного. Кожному поліцейському за його кар'єру рано чи пізно доводиться розслідувати такі справи, але я хочу сказати, що деякі з них даються втямки, проникають у душу слідчих. Ту дівчину вбили по-звірячому. Вбивця зв'язав її і сунув головою в тліуче багаття. Важко уявити собі, скільки часу нещасна вмирала і яких мук їй довелося зазнати.

— От чорт!

— Атож. Дика жорстокість. Бідолаха Торстенссон першим виявився на місці злочину, коли її знайшли, і вбивство залишилося нерозкритим, хоча залучалися й експерти із Стокгольма. Він так і не зміг розстатися з цією справою.

— Розумію.

— Моєю «справою Ребеки» є справа Харіет. У її випадку ми не знаємо навіть, як вона померла. Технічно ми, власне, навіть не можемо довести, що було скоєно вбивство. Але мене ця справа не відпускає.

Він трохи помовчав.

— Розслідування убивств, можливо, найсамотніше заняття на світі. Друзі жертви хвилюються, впадають у розпач, але рано чи пізно — через кілька тижнів або місяців — їх життя повертається в нормальне русло. Найближчим родичам потрібно більше часу, але навіть вони пересилують горе і тугу. Їхнє життя триває далі. Але нерозкриті вбивства гризуть, і під кінець тільки одна людина думає про жертву і намагається відновити справедливість — поліцейський, який застається сам-один з розслідуванням.

Із сім'ї Вангер на острові мешкали ще троє людей. Син третього брата, Грегера, Олександр Вангер, що народився 1946 року, жив у відремонтованому дерев'яному будинку початку ХХ сторіччя. Від Хенріка Мікаель довідався, що нині Олександр Вангер у Вест-Індії, де віддається своєму улюбленому заняттю — ходить на яхті і коротає час в нічев'ї. Хенрік відзивався про племінника так різко, що Мікаель зробив висновок: Олександр Вангер замішаний у якихось серйозних розбіжностях. Він задовольнився відомостями про те, що Олександрові було двадцять літ, коли пропала Харіет, і що він разом з іншими родичами був того дня на острові.

Разом з Олександром проживала його вісімдесятилітня мати Герда, вдова Грегера Вангера. Мікаель її не бачив; вона хворіла і здебільшого лежала в ліжку.

Третім членом сім'ї був, природно, Харальд Вангер. За перший місяць Мікаелю не вдалося навіть мигцем побачити старого прихильника евгеніки. Харальдове житло, що стояло поблизу від будиночка Мікаеля, своїми щільно заштореними вікнами справляло похмуře і зловісне враження. Кілька разів Мікаель, проходячи повз, зауважував, що фіранки ворухатяться, а якимось, дуже пізно, збираючись іти спати, він помітив світло в кімнаті горішнього поверху — штори були трохи розсунені. Мікаель хвилин двадцять стояв біля кухонного вікна як заворожений, спостерігаючи за світлом, а потім плюнув на все і ліг спати. Вранці все було як завжди.

Харальд Вангер здавався якимсь місцевим духом і своєю невидимою присутністю накладав певний відбиток на життя селища. В уяві Мікаеля Харальд усе більше був схожий на

зобливого Голлума, який шпигує за всіма з-за фіранок і займається в своєму забитому лігві якимсь чорним чаклунством.

Раз на день літня жінка з соціальної служби приносила Харальдові Вангеру їжу. Розчищати дорогу до будинку він відмовлявся, і до його дверей вона заледве пробиралася через замети. Коли Мікаель спробував розпитати «двірника» Гуннара Нільссона, той тільки похитав головою. За його словами, він пробував пропонувати свої послуги, але Харальд Вангер очевидно не хотів, аби хтось заходив на його ділянку. Першої зими, коли старий повернувся в Хедебю, Гуннар Нільссон єдиний раз автоматично завернув до його будинку на тракторі, щоб розчистити двір, як він це завжди робив у інших, але Харальд Вангер вилетів на вулицю і скандалив доти, доки Нільссон не забрався геть.

На жаль, розчищати двір у Мікаеля Гуннар Нільссон не міг, позаяк ворота були дуже вузькі для трактора, і доводилося братися до лопати.

У середині січня Мікаель Блумквіст доручив своєму адвокату дізнатися, коли йому належить відбувати тримісячне покарання у в'язниці. Йому хотілося покінчити з цією справою якнайшвидше. Потрапити за ґрати виявилось легшим, ніж він гадав. Після тижневого розгляду було вирішено, що 17 березня Мікаель сяде до в'язниці Рулльокер під Естерсундом — до пенітенціарної установи загального режиму для осіб, що скоїли не дуже тяжкі злочини. Адвокат також повідомив Мікаелю, що строк його перебування в ув'язненні, швидше за все, буде трохи скорочено.

— Чудово, — відповів Мікаель без великого ентузіазму.

В цей час він сидів за кухонним столом і пестив плямисту кішку, яка взяла звичку раз на кілька днів з'являтися і ночувати у Мікаеля. Від Гелен Нільссон, яка жила через дорогу, він дізнався, що кішку звать Чьорвен і вона нікому не належить, а просто бродить від хати до хати.

Зі своїм працедавцем Мікаель зустрічався майже щодня. Іноді розмова була короткою, а іноді вони годинами обговорювали зникнення Харіет Вангер і всілякі деталі в приватному розслідуванні Хенріка.

Часом розмова полягала в тому, що Мікаель висував яку-небудь теорію, а Хенрік її спростовував. Мікаель намагався залишатися неупередженим, але разом з тим відчував, що в якісь моменти його страшенно захоплювала головоломка, в яку перетворилася подія майже сорокалітньої давності.

Перед приїздом сюди Мікаель запевняв Еріку, що паралельно вироблятиме стратегію боротьби з Хансом Еріком Веннерстрьомом, але за місяць перебування в Хедестаді жодного разу не розв'язав старих папок, вміст яких привів його до суду. Навпаки, про все це він прагнув забути. Починаючи думати про Веннерстрьома і своє власне становище, він щоразу страшенно засмучувався і втрачав останні крихти цікавості до життя. Між нападами захоплення він навіть хвилювався, чи не стає бува й сам таким же чокнутим, як старий. Його професійна кар'єра завалилася, як карткова хатка, а він засів у глухомані і присвятив себе полюванню на примар. Окрім того, йому бракувало Еріки.

Хенрік Вангер придивлявся до свого помічника із стриманим занепокоєнням. Він відчував, що часом Мікаель Блумквіст

буває сам не свій. Наприкінці січня старий прийняв рішення, що здивувало його самого. Він підняв слухавку і зателефонував до Стокгольма. Розмова затяглася на двадцять хвилин, і йшлося в основному про Мікаеля Блумквіста.

Знадобився майже місяць, щоб Еріка перестала злитися. Вона зателефонувала якось наприкінці січня, о десятій годині вечора.

— Скільки ще ти збираєшся там сидіти? — спитала вона замість вітання.

Її голос у слухавці пролунав так несподівано, що Мікаель відразу не здобувся на відповідь. Потім він усміхнувся і щільніше закутався в ковдру.

— Привіт, Ріккі. Тобі варто було б побувати тут самій.

— Це ще навіщо? Життя у дідька в зубах має особливу чарівність?

— Я тільки що почистив зуби крижаною водою. Всі пломби дзвенять.

— Сам винен. Але в Стокгольмі теж собачий холод.

— Розповідай.

— Ми втратили дві третини постійних рекламодавців. Ніхто прямо нічого не говорить, але...

— Знаю. Складай список тих, хто відколюється. Коли-небудь ми розкажемо про них у відповідному репортажі.

— Мікке... я все підрахувала, і якщо у нас не з'являться нові рекламодавці, під осінь ми збанкрутуємо. Ото й усе.

— Скоро все зміниться на краще.

Вона втомлено посміхнулася на тому кінці дроту:

— Тобі добре це стверджувати, сидячи в лапландській норі.

— Послухай, до найближчого саамського села щонайменше кілометрів п'ятсот.

Еріка мовчала.

— Еріко, я...

— Знаю, знаю. Чоловік повинен робити те, що повинен, і тому подібна лажа. Не треба нічого пояснювати. Вибач, що я поводитися як найпослідуща дурепа і не відповідала на твої дзвінки. Може, почнемо все спочатку? Чи не відважитися мені тебе навідати?

— Приїжджай будь-коли.

— Мені треба брати з собою рушницю і патрони на вовків?

— Поки не варто. Ми наймемо кількох лопарів із собачою упряжкою. Коли ти приїдеш?

— У п'ятницю ввечері. Годиться?

І життя відразу здалося Мікаелю значно світлішим.

Крім вузької розчищеної стежки, ділянка Мікаеля була вкрита метровим шаром снігу. Окинувши лопату довгим критичним поглядом, Мікаель пішов до Гуннара Нільссона і спитав, чи не можна Еріці на час свого візиту поставити «БМВ» у них. Той нічого не мав проти — в гаражі багато місця, і вони навіть можуть запропонувати обігрівач для двигуна.

Еріка вирушила в дорогу серед дня і прибула в Хедебю близько шостої вечора. Зустрівшись нарешті, вони кілька секунд вичікувально розглядали одне одного, а обіймалися значно довше.

За винятком підсвіченої будівлі церкви, оглядати на вулиці у вечірній темряві було майже нічого, «Консум» і «Кафе

Сусанни» якраз зачинялися, тому вони подалися просто додому. Поки Мікаель готував вечерю, Еріка оглядала його житло, сипала зауваження на адресу журналу «Рекордмагазінет» 50-х років і вивчала папки, що лежали в кабінеті. Потім вони їли баранячі відбивні з тушкованою картоплею — надто багато калорій — і пили червоне вино. Мікаель спробував повернутися до початої по телефону розмови, але в Еріки не було настрою обговорювати справи «Міленіуму». Замість цього вони дві години говорили про свої власні справи і про те, як просувається Мікаелева робота, а потім прийшла пора перевірити, чи достатньо широке ліжко для них двох.

Третю зустріч з адвокатом Нільсом Б'юрманом було скасовано, перенесено і нарешті призначено на ту саму п'ятницю, але о п'ятій годині. Під час попередніх візитів Лісбет Саландер зустрічала жінка років п'ятдесяти п'яти, від якої пахло мускусом, вона виконувала в офісі роль секретаря. Цього разу робочий день співробітниці вже закінчився, а від адвоката Б'юрмана пахло спиртним. Він жестом звелів Саландер сісти в крісло для відвідувачів, а сам і далі з байдужим виглядом гортав папери, поки, здавалося, раптом не згадав про її присутність.

Відбувся новий допит. Цього разу він розпитував Лісбет Саландер про її сексуальне життя, яке вона твердо вважала своєю особистою справою і взагалі ні з ким обговорювати не мала наміру.

Після закінчення візиту Лісбет Саландер зрозуміла, що повелася неправильно. Спершу вона мовчала, ухилиючись від

його запитань; він витлумачив це як соромливість, відсталість або бажання щось приховати і став витягувати з неї відповіді. Саландер переконалася, що він не відстане, і почала видавати небагатослівні і невинні репліки, які, як їй здавалося, відповідали її психологічній характеристиці. Вона згадала Магнуса, якого змалювала як свого ровесника, захопленого програміста за фахом: він поводився з нею по-джентльменськи, водив у кіно й іноді лягав з нею в ліжко. Магнус був чистісінькою вигадкою, яка в міру її розповіді знаходила все нові барви, але Б'юрман використав його як привід для того, щоб протягом наступної години детально розбиратися в сексуальному житті підопічної.

— Як часто ви займаєтеся сексом?

— Коли-не-коли.

— Хто буває ініціатором — ти чи він?

— Я.

— Ви використовуєте презервативи?

— Звісно. — Вона чула про СНІД.

— Якій позі ти віддаєш перевагу?

— Ну, зазвичай на спині.

— Ти любиш оральний секс?

— Ой, заждіть хвилинку...

— Ти коли-небудь займалася анальним сексом?

— Ні, мене не дуже тішить, коли трахають в зад, — але, чорт візьми, вам-то що до того?

Це був єдиний раз, коли вона скипіла в товаристві Б'юрмана. Усвідомлюючи, що знати про це йому не слід, вона втупила очі в підлогу, щоб не виказати своїх почуттів. Коли вона знову подивилася на адвоката, що сидів по той бік письмового столу,

він посміхався. Лісбет Саландер тут же зрозуміла, що в її житті настають рішучі і неприємні зміни.

Вона покинула адвоката Б'юрмана з почуттям огиди. До такого повороту вона виявилася не готова. Пальмгренові ніколи б на думку не спало запитувати про подібне, зате він завжди охоче йшов назустріч, якщо їй було потрібно щось обговорити. Щоправда, така потреба виникала в неї рідко.

Б'юрман із самого початку був її головним болем, але тепер вона усвідомила, що він почав перетворюватися на серйозну проблему.

Розділ 11

Субота,

1 лютого — вівторок, 18 лютого

В суботу, поки не кінчився короткий зимовий день, Мікаель і Еріка пішли на прогулянку повз маленьку гавань дорогою, що вела до господарства Естергорд. Хоч Мікаель і прожив у Хедебю місяць, він раніше ніколи не ходив у глиб острова: холод і часті сніговії не викликали бажання до подібних вилазок. Але субота видалася ясною і приємною, ніби разом з Ерікою в Норрланд прийшла перша провість близької весни. Було всього п'ять градусів морозу, але розчищену дорогу облямовували метрової висоти замети. Минувши рибальські хатки, подорожні відразу опинилися в густому ялиновому лісі. Мікаеля вразило, наскільки вищою і неприступнішою виявилася зблизька гора Сьодербергет, що височіла над хатками, ніж це здавалося із селища. На мить він задумався про те, скільки разів Харіет Вангер гралася тут у дитинстві, але потім викинув це з голови. За кілька кілометрів

ліс раптом кінчився і стежка вперлася в огорожу, за якою починалася територія господарства Естергорд. Мікаель і Еріка побачили білий дерев'яний будинок і велику темно-червону будівлю обори. Вирішивши на хутір не заходити, вони повернули і тим же шляхом подалися назад.

Коли вони проходили повз в'їзд до садиби Вангерів, Хенрік став дуже стукати у вікно на другому поверсі і наполегливо махати рукою, запрошуючи їх зайти. Мікаель і Еріка переглянулися.

— Хочеш познайомитися з легендою промисловості? — спитав Мікаель.

— А він кусається?

— По суботах ні.

Хенрік Вангер зустрів їх на порозі кабінету і потиснув гостям руки.

— Я вас знаю. Ви, напевне, фрекен Бергер, — сказав він замість вітання. — Мікаель і словом не обмовився про те, що ви збираєтеся навідати Хедебю.

Одним з головних достоїнств Еріки була її дивовижна здатність з ходу зав'язувати дружні стосунки буквально з ким завгодно. Мікаелю доводилося спостерігати, як вона спрямовувала свою чарівливість на п'ятилітніх хлопчиків і ті через п'ять хвилин вже були готові кинути задля неї рідну матір. Старенькі за вісімдесят, схоже, не були винятком. Через дві хвилини Еріка з Хенріком Вангером, геть забувши про Мікаеля, теревенили так, ніби знали одне одного з дитинства — ну, враховуючи різницю у віці, принаймні з дитинства Еріки.

Для початку Еріка заходила безсоромно лаяти Хенріка Вангера за те, що той заманив у глухомань її відповідального

редактора. Старий відповів, що, наскільки він зрозумів з різних повідомлень у пресі, вона його вже звільнила, а як ні, то, можливо, саме час звільнити редакцію від баласту. Зробивши театральну паузу, Еріка обдумувала це твердження і критично роздивлялася Мікаеля. У будь-якому разі, заявив Хенрік Вангер, тимчасове прилучення до сільського життя, очевидно, піде молодому Блумквістові на користь. Проти цього Еріка не заперечувала.

Хвилини п'ять вони в найуїдливіших висловах обговорювали його вади. Мікаель відкинувся в кріслі, прикидаючись скривдженим, проте по-справжньому спохмурнів, лише коли Еріка видала кілька зауважених двозначних зауважень, які могли стосуватися його мінусів як журналіста, але з таким же успіхом натякати на деяку неповноцінність у сексуальному відношенні. Хенрік Вангер реготав, закинувши голову.

Мікаель був вражений; ніколи раніше він не бачив Хенріка Вангера таким невимушеним і розслабленим. Тепер легко було уявити Хенріка на п'ятдесят — хай навіть на тридцять — років молодшим, і Мікаель подумав, що той був, мабуть, привабливим чоловіком, який зачаровував і приваблював жінок. А проте він так і не одружився знову. Жінки на його шляху, безперечно, траплялися, однак він ось уже майже півстоліття залишався холостяком.

Ковтнувши кави, Мікаель знову нашорошив вуха: розмова раптом зробилася серйозною і перейшла на справи «Міленіуму».

— Я дізнався від Мікаеля, що у вас виникли проблеми з журналом.

Еріка покосилася на Мікаеля.

— Ні, він не обговорював зі мною службових справ, але треба бути сліпим і глухим, щоб не зрозуміти, що ваш журнал, як і концерн «Вангер», доживає віку.

— Думаю, ми як-небудь виправимо становище, — обережно сказала Еріка.

— Я в цьому сумніваюся, — заперечив Хенрік Вангер.

— Чому?

— Давайте прикинемо, скільки у вас співробітників. Шість? Видання накладом двадцять одна тисяча примірників, яке виходить раз на місяць, друк, розповсюдження, приміщення... Ваш річний оборот має становити десь близько десяти мільйонів. Приблизно половину суми мають давати надходження від реклами.

— І що з цього?

— Ханс Ерік Веннерстрьом — лихопомний і дріб'язковий дідько, який дасть вам спокій не скоро. Скільки рекламодавців ви втратили за останні місяці?

Еріка вичікувала, спостерігаючи за Хенріком Вангером. Мікаель зловив себе на тому, що сидить, затамувавши дух. Раніше, коли вони із старим торкалися теми «Міленіуму», той або пускав уїдливі зауваження, або прикидав, наскільки продуктивно Мікаель зможе працювати для нього в Хедестаді. І хоча Мікаель і Еріка обоє були засновниками і співвласниками журналу, зараз старий звертався виключно до Еріки, як керівник до керівника. Вони посилали одне одному сигнали, які Мікаель не міг ні вловити, ні пояснити. Можливо, причиною всьому його походження з бідної робітничої сім'ї Норрланда, тоді як вона була дівчиною з вищих верств, з найрізноманітнішою спадковістю.

— Можна мені ще кави? — спитала Еріка.

Хенрік Вангер зараз же взявся за термос.

— Гарзд, ви добре підготувалися, — визнала вона. — Ми спливаємо кров'ю. Що далі?

— Скільки ви можете протягнути?

— У нас є півроку, щоб зламати ситуацію. Максимум вісім-дев'ять місяців. На більше у нас просто забракне капіталу.

Старий дивився у вікно, зберігаючи непроникний вираз обличчя. Церква як і до того стояла на своєму місці.

— Ви знали, що я колись був власником газет?

Мікаель з Ерікою замотали головами. Хенрік Вангер раптом розсміявся:

— У п'ятдесятих-шістдесятих роках ми володіли шістьма місцевими щоденними газетами. Ідея належала моєму батькові — він вважав, що наявність ЗМІ за спиною вигідна в політичному відношенні. І нам як і раніше належить газета «Хедстадс-курірен», а Біргер Вангер у нас — голова правління. Він Харальдів син, — уточнив старий для Мікаеля.

— І крім того, політик муніципального рівня, — додав Мікаель.

— Мартін теж входить до правління. Він наглядає за Біргером.

— Чому ви залишили собі тільки одну газету? — спитав Мікаель.

— У шістдесяті роки ми провели раціоналізацію структури концерну. Видання газет було для нас швидше хобі, ніж бізнесом. Коли в сімдесятих роках довелось урізувати бюджет, ми серед перших активів продали газети. Але я знаю, що означає володіти періодичним виданням... Можна поставити особисте питання?

Питання було звернене до Еріки. Вона підвела одну брову і кивнула.

— Мікаеля я про це не питаю, і якщо не хочете, можете нічого не відповідати. Мене цікавить, чому ви потрапили в цю історію. Був у вас матеріал чи ні?

Мікаель і Еріка переглянулися. Тепер настала черга Мікаеля сидіти з непроникливим лицем. Секунду повагавшись, Еріка заговорила:

— Матеріал у нас був. Але на ділі він виявився зовсім не таким, як ми очікували.

Хенрік Вангер кивнув, немовби йому все стало ясно, хоча навіть сам Мікаель нічого не зрозумів.

— Я не хочу це обговорювати, — втрутився він. — Я вивчив матеріал і написав текст. У мене були всі необхідні джерела. А потім усе пішло до біса.

— Але у вас було початкове джерело інформації?

Мікаель кивнув.

— Не стану прикидатися і говорити, що розумію, як ви примудрилися налетіти на таку міну. Я не можу пригадати подібної історії, хіба що справа Лундаля в «Експрессен» у шістдесятих роках, якщо ви, молодь, про таке чули. Ваше джерело теж було безнадійним міфоманом?

Хенрік Вангер похитав головою і, стишивши голос, звернувся до Еріки:

— Я вже був видавцем і можу стати ним знову. Чи не потрібний вам ще один партнер?

Для Мікаеля це питання прозвучало як грім серед ясного неба, але Еріка, схоже, зовсім не здивувалася.

— Що ви хочете цим сказати? — спитала вона.

— Як довго ви пробудете в Хедестаді? — питанням на питання відповів Хенрік Вангер.

— До завтра.

— Ви могли б — звичайно, разом з Мікаелем — потішити старого і прийти сьогодні до мене на вечерю? О сьомій годині?

— Чудово. Ми з радістю прийдемо. Але ви ухиляєтеся від мого питання. Чому вам хочеться стати співвласником «Міленіуму»?

— Я не ухиляюся від питання. Але думаю, що краще нам буде обговорити його за їдою. Перш ніж прийняти рішення, мені необхідно переговорити з моїм адвокатом Діркком Фруде. Якщо двома словами, то я можу сказати, що в мене є вільні гроші. Якщо журнал виживе і почне знову давати прибуток, я виграю. Якщо ж ні — ну, свого часу я втрачав куди більше.

Мікаель уже збирався відкрити рот, коли Еріка опустила руку йому на коліно.

— Ми з Мікаелем довго боролися за те, щоб бути абсолютно незалежними.

— Нісенітниця. Цілковито незалежних людей не буває. Але я не прагну відібрати у вас журнал і плювати хотів на його зміст. Якщо вже цей паразит Стенбек заробив очки, видаючи «Модерна тідер», то я цілком можу стояти за «Міленіумом». Тим паче що журнал гарний.

— Це якось пов'язано з Веннерстрьомом? — раптом спитав Мікаель.

Хенрік Вангер посміхнувся:

— Мікаелю, мені вже за вісімдесят. Я шкодую, що є справи, які залишилися незробленими, і люди, з якими я не поквитав-

ся по-крупному. До речі, — знову звернувся він до Еріки, — я вкладу сюди капітал за однієї принаймні неодмінної умови.

— Кажіть, — запропонувала Еріка.

— Мікаель Блумквіст повинен знову обійняти посаду відповідального редактора.

— Ні, — тут же заперечив Мікаель.

— Так, — сказав Хенрік Вангер так само різко. — Веннерстрьома поб'є грець, якщо ми вийдемо з повідомленням прес-служби про те, що концерн «Вангер» починає підтримувати «Міленіум» і водночас ти знову стаєш відповідальним редактором. Цим ми цілком ясно дамо зрозуміти: про зміну влади не йдеться і редакційна політика залишається колишньою. І вже саме це дасть рекламодавцям, котрі роздумують, чи йти з журналу, привід зважити все ще раз. Веннерстрьом не всемогутній. Вороги у нього є теж, і є підприємства, які захочуть розмістити свою рекламу у вас.

— Про що, хай йому біс, йшлося? — спитав Мікаель, як тільки вони з Ерікою опинилися на вулиці.

— Думаю, це називається зондуванням ґрунту перед укладенням угоди, — відповіла вона. — А ти не розповідав мені, що Хенрік Вангер така душка.

Мікаель заступив їй шлях:

— Ріккі, ти з самого початку чудово знала, у що виллється ця розмова.

— Привіт, малюк. Зараз тільки третя година, і я хочу, щоб до вечері мене гарненько розважили.

Мікаель Блумквіст аж кипів від злості. Але довго злитися на Еріку йому ніколи не вдавалося.

Еріка надягла чорну сукню, короткий жакет і лодочки, які про всяк випадок привезла в подорожній сумці. Вона наполягла на тому, щоб Мікаель був у костюмі і при краватці, і він вирядився в чорні брюки, сіру сорочку, темну краватку та сірий піджак. Коли вони точно в призначену годину з'явилися у Хенріка Вангера, виявилось, що в гості запрошені ще Дірк Фруде і Мартін Вангер. Усі були в костюмах і при краватках, окрім Хенріка, який красувався в коричневій кофті і з метеликом.

— Перевага дев'ятого десятка в тому, що ніхто не може прискіпуватися до твого одягу, — заявив він.

Упродовж усієї вечірки Еріка була в доброму гуморі.

Тільки коли вони пізніше перейшли в салон з каміном й усілися з келишками коньяку, почалося серйозне обговорення. Вони говорили майже дві години, перш ніж на стіл ліг проект угоди.

Дірку Фруде доручалося створити компанію, що цілком належала б Хенрікові Вангеру, з правлінням, до якого входили він сам, Фруде і Мартін Вангер. Компанія повинна була протягом чотирьох років укладати суму, яка покривала б різницю між доходами і витратами «Міленіуму». Гроші перераховувалися з особистих коштів Хенріка Вангера. Натомість Хенрік отримував помітну посаду в керівництві журналом. Договір було укладено на чотири роки, але «Міленіум» діставав право його розірвати через два роки. Проте дострокове розірвання договору вимагало значних коштів, позаяк викупити Хенрікову частку можна було, тільки виплативши йому всю вкладену ним суму.

У разі раптової смерті Хенріка Вангера Мартін Вангер заміняв його в правлінні до кінця строку дії угоди. По закінчен-

ні строку Мартінові надавалося право самому вирішувати, чи брати йому й далі участь в діяльності журналу. Мартіна, здавалося, радувала можливість поквитатися з Хансом Еріком Веннерстрьомом, і Мікаеля дуже цікавило, що ж таке між ними сталося.

Коли попередній варіант угоди був готовий, Мартін почав доливати всім коньяк. Хенрік, скориставшись з нагоди, схилився до Мікаеля і тихим голосом заявив, що цей договір жодним чином не впливає на домовленість між ними двома.

Було також вирішено повідомити про майбутні зміни того дня, коли Мікаель Блумквіст сяде у в'язницю в середині березня, — тоді це справить на ЗМІ найбільше враження. Поєднання цього сумного факту із змінами в правлінні було настільки неправильним з погляду піару, що неминуче мало б спантеличити Мікаелевих недоброзичливців і привернути найпильнішу увагу до Хенріка Вангера, що виходив на сцену. А насправді все було логічно: ці кроки підкреслювали, що прапор епідемії чуми, який маяв над редакцією «Міленіуму», поповз униз і що в журналі з'являються нові патрони, готові до рішучих дій. Підприємства Вангера, хай навіть переживаючи не кращі часи, як і раніше мали велику вагу в промисловості, і в разі потреби він міг перейти в наступ.

В обговореннях з одного боку брала участь Еріка, а з другого Хенрік і Мартін. Мікаелевої думки ніхто не питав.

Пізно вночі Мікаель лежав, схиливши голову Еріці на груді і дивлячись їй в очі.

— Скільки часу ви з Хенріком Вангером обговорювали цю угоду? — спитав він.

— Приблизно тиждень, — відповіла вона з посмішкою.

— Крістер в курсі?

— Зрозуміло.

— Чому нічого не говорили мені?

— З якої речі мені було обговорювати це з тобою? Ти пішов з посади відповідального редактора, кинув редакцію і правління й поселився в лісі.

Мікаель трохи подумав.

— Ти вважаєш, що я заслужив, щоб зі мною поводитися як з ідіотом?

— О так, — багатозначно сказала вона.

— Ти справді на мене розсердилася.

— Мікаелю, я ніколи не почувала себе такою розлюченою, обдуреною і покинутою, як того дня, коли ти пішов з редакції. Ніколи раніше я на тебе так не злилася.

Вона міцно схопила його за волосся і скинула з себе його голову.

У неділю Еріка поїхала, а на Хенріка Вангера Мікаель був такий злучий, що зустрічатися з ним або з ким-небудь іншим з членів клану було б ризиковано. Він поїхав до Хедестада і всю другу половину дня гуляв містом, зайшовши по дорозі до бібліотеки і кондитерської. Увечері він пішов у кіно і подивився «Володаря кілець», з яким так і не знайшов часу ознайомитися раніше, хоча прем'єра відбулася вже рік тому. Йому раптом подумалося, що орки — набагато простіші і зрозуміліші істоти, ніж люди.

Завершив він цей вечір відвідинами «Макдоналдса» в Хедестаді й повернувся на острів тільки з останнім автобусом,

близько півночі. Вдома він заварив каву, всівся за кухонний стіл і дістав папку. І читав до четвертої ранку.

У справі Харіет Вангер було декілька дивних речей, які, в міру того як Мікаель заглиблювався в документацію, все більше привертали його увагу. Сам він ніяких революційних відкриттів не зробив, і ці проблеми цікавили комісара Густава Морелля протягом довгого часу, особливо на дозвіллі.

В останній рік перед своїм зникненням Харіет Вангер змінилася. Якоюсь мірою це могло пояснюватися труднощами перехідного періоду, через який так чи інак проходять усі. Харіет дорослішала, й опитані однокласники, вчителі та члени сім'ї стверджували, що вона поступово ставала все більш по-тайливою і замкнутою.

Дівчина, яка двома роками раніше була звичайним веселим підлітком, явно віддалилася від свого оточення. У школі вона як і раніше спілкувалася з друзями, але, за словами однієї з її подруг, якимось «байдужки». Вибране подругою слово виявилось досить незвичним, щоб Морелль його записав і став розпитувати далі. Йому пояснили, що Харіет припинила говорити про себе, втратила цікавість до пліток і дрібних життєвих секретів.

У дитинстві релігійне життя Харіет Вангер, як у всіх дітей, зводилося до відвідин недільної школи, вечірньої молитви і конфірмації. В останній же рік вона, схоже, стала віруючою, читала Біблію і регулярно ходила до церкви. Проте до місцевого пастора Отто Фалька — друга сім'ї Вангерів — вона не зверталася, а їздила в Хедестад, у громаду п'ятдесятників. Щоправда, інтерес до п'ятдесятників тривав недовго. Вже че-

рез два місяці вона покинула громаду і почала читати книги про католицизм.

Чи було це релігійною одержимістю, властивою деяким підліткам? Можливо. Проте в сім'ї Вангер ніхто особливою набожністю не відзначався, і залишилося незрозумілим, що саме таким чином на неї вплинуло. Звичайно, спрямувати думки Харіет до Бога могла нагла смерть її батька, котрий потонув за рік перед цим. В усякому разі, Густав Морелль зробив висновок, що якісь події в житті Харіет гнітили її і впливали на її поведінку, але встановити, які саме, йому було важко. Як і Хенрік Вангер, Морелль присвятив багато часу розмовам з її подругами, намагаючись знайти кого-небудь, кому Харіет довіряла.

Певні надії покладалися на Аніту Вангер, ту саму дочку Харальда Вангера, що була на два роки старшою за Харіет, яка провела літо 1966 року в Хедебю і вважала, що дуже подружилася з дівчиною. Але Аніта Вангер теж не змогла нічого прояснити. Вони спілкувалися все літо — купалися, гуляли, базікали про фільми, поп-групи і книжки. Харіет часто супроводжувала Аніту на уроки водіння. Якось вони поцупили з дому пляшку вина і добряче напилися, а то ще якось вони кілька тижнів прожили самі на краю острова, в хатині Готфріда — рубленому будиночку, який батько Харіет побудував у 50-х роках.

Питання про потаємні думки і почуття Харіет залишилися без відповіді. Мікаель, проте, відзначив одну невідповідність у цьому описі: потайливою її називали шкільні друзі та дехто з родичів, тоді як Аніта Вангер зовсім не вважала подругу замкнутою. Він узяв це на замітку, щоб при нагоді обговорити з Хенріком.

Конкретнішу поживу для роздумів дала Мореллю сторіночка зі щоденника Харіет Вангер, зошита в гарній палітурці, який дівчина дістала в подарунок на Різдво за рік до зникнення. У ньому вона записувала справи на щодень, зустрічі, різні плани, дати контрольних робіт в гімназії, домашні завдання тощо. У щоденнику було багато місця для повсякденних записів, але Харіет вела їх украй нерегулярно. У січні вона взялася була до діла як слід: занотувала, з ким зустрічалася в різдвяні канікули і які фільми подивилася. Потім вона не писала нічого особистого до закінчення навчального року, а нові записи давали деякі підстави думати, що в цей період Харіет серйозно захопилася якимсь хлопцем, чиє ім'я не було назване.

Сторінки з номерами телефонів теж мали якусь загадку. Тут акуратно і в абетковому порядку були переписані члени родини, однокласники, деякі вчителі, кілька членів громади п'ятдесятників та інші, легко встановлювані особи з її оточення. На останній сторіночці, чистій, що вже, власне, не належала до телефонної книжки, було п'ять імен і стільки ж номерів телефонів. Три жіночі імені та два ініціали.

Магда — 32016

Сара — 32109

РЯ — 30112

РЛ — 32027

Марі — 32018

П'ятизначні номери, що починалися на «32», в 60-ті роки належали Хедестаду. Номер, що затесався між ними, на «30», указував на селище Норрбю, за межами Хедестада. Проблема

полягала в тому, що, систематично опитавши все коло знайомих Харіет, інспектор Морелль так і не з'ясував, кому ці номери телефонів належать.

Перший, номер якоїсь Магди, здавався багатообіцяючим. Він привів до крамниці тканин і швейного приладдя на Парк-гатан, 12, і належав Маргот Лундмарк. Магдою звали її матір, яка іноді підробляла в крамниці. Проте цій Магді було шістдесят дев'ять років, і вона уявлення не мала про те, хто така Харіет Вангер. Шиттям дівчина не захоплювалася, і не знайшлося жодних доказів того, що вона коли-небудь навідувалася до цієї крамниці.

Другий номер, за яким мала бути Сара, привів у сім'ю на прізвище Турессон, яка мешкала в західній частині міста, по той бік від залізниці. Родина складалася з подружжя Андерса й Моніки, а також їхніх синів Юнаса й Петера, на той час ще дошкільнят. Ніякої Сари в сім'ї не було, і про Харіет Вангер вони дізналися тільки тоді, коли про її зникнення повідомили в засобах масової інформації. Єдиний зв'язок між Харіет і сім'єю Турессон, який вдалося намацати, полягав у тому, що Андерс, за фахом покрівельник, роком раніше протягом кількох тижнів міняв черепицю на будинку школи, де Харіет тоді вчилася в дев'ятому класі. Значить, усе ж таки існувала теоретична можливість, що вони зустрічалися, правда, украй невелика.

Решта три номери також привели в глухий кут. Номер 32027, супроводжуваний ініціалами «РЛ», дійсно колись належав Розмарі Ларссон, але, на жаль, вона вже кілька років як померла.

Протягом зими 1966/1967 року інспектор Морелль значну частину своїх зусиль спрямував на спроби пояснити, чому Харіет записала ці імена і телефони.

Першим йому спало на думку цілком логічне міркування, що телефонні номери були записані з використанням якогось особистого коду. Морелль намагався йти за ходом міркувань шістнадцятилітньої дівчини. Позаяк число «32» явно вказувало на Хедестада, він поекспериментував з перестановкою решти цифр. Варіанти «32601» і «32160» ні до якої Магди його не привели. Щоправда, у процесі вивчення таємничих номерів Морелль виявив, що коли змінювати досить багато цифр, то якийсь зв'язок з Харіет рано чи пізно з'являється. Наприклад, коли він намагався збільшувати на одиницю кожен з останніх трьох цифр у номері «32016», виходив номер «32127», що належав адвокатській конторі Дірка Фруде в Хедестаді. Проблема полягала лише в тому, що виявлені такі зв'язки абсолютно нічого не пояснювали. Крім того, йому так і не вдалося знайти код, що підходив би до всіх п'яти номерів одночасно.

Морелль пішов у своїх міркуваннях далі. А чи не могли цифри означати щось інше? Ну, наприклад, автомобільні номери 60-х років включали літеру з назви лена і п'ять цифр — знову глухий кут.

Потім комісар облишив цифри і зосередив увагу на іменах. Він навіть склав список усіх мешканок Хедестада, що мали імена Марі, Магда і Сара, а також людей, що мали ініціали «РЛ» і «РЯ». В цілому вийшло триста сім чоловік. Серед них двадцять дев'ять чоловік були якось пов'язані з Харіет; наприклад, одного хлопця, який разом з нею вчився в дев'ятому класі, звали Роланд Якобсон, тобто ініціали «РЯ» йому підходили.

Проте вони були знайомі ледь-ледь і зовсім не спілкувалися після того, як Харіет перейшла до гімназії. І до того ж хлопець не мав ніякого відношення до вказаного номера телефону.

Загадка телефонної книжки так і залишилася нерозгаданою.

Четверта зустріч з адвокатом Б'юрманом не належала до планових: Лісбет Саландер була змушена з ним зв'язатися.

На другому тижні лютого її ноутбук загинув у результаті нещасного випадку, такого безглузого, що їй з розпачу хотілося когось убити. Саландер приїхала на зустріч до «Мілтон сек'юриті» велосипедом і в гаражі закотила його за стовп. Коли вона поставила заплічник додолу, щоб дістатися до велосипедного замка, якийсь темно-червоний «сааб» здав назад. Вона стояла до нього спиною і не побачила небезпеки, доки не почула хрускіт. Водій автомобіля нічого не помітив і спокійно виїхав з гаража.

У заплічнику був її білий ноутбук «Еппл ай-бук-600» з жорстким диском обсягом 25 гігабайт і з RAM-диском у 420 мегабайт, виготовлений у січні 2002 року і забезпечений чотирнадцятидюймовим екраном. На момент купівлі він був останнім словом техніки фірми «Еппл». Свої комп'ютери Лісбет Саландер завжди оснащувала останніми, а іноді й найдорожчими деталями — комп'ютерне забезпечення було в неї за великим рахунком найбільшою статтею витрат.

Відкривши заплічник, вона побачила, що кришку комп'ютера зламано. Саландер устромила сітьовий шнур і спробувала запустити пристрій, проте той не подавав ані найменших ознак життя. Вона віднесла те, що вціліло, до майстер-

ні Тіммі на Бреннчюркагатан, сподіваючись, що хоч якусь частину жорсткого диска вдасться врятувати. Трохи подлубавшись, Тіммі похитав головою.

— Вибач. Безнадійно, — констатував він. — Тобі залишається тільки організувати пишний похорон.

Втрата комп'ютера пригнічувала — протягом року вони з ним чудово ладили, — але катастрофою ще не була. Вдома у Лісбет були резервні копії всіх документів, а також старіший стаціонарний «Мак Джі-3» і ще куплений п'ять років тому ноутбук «Тошиба ПК», якими цілком можна було користуватися. Але їй, чорт забирай, потрібний був швидкий і сучасний комп.

Легко здогадатися, що її цікавив найкращий варіант: «Еппл пауербук Джі-4/1.0» в алюмінієвому корпусі, який щойно з'явився, з процесором «Пауер ПК-7451» і «Алтівек вілосіті інджин» на 960 мегабайт і жорстким диском у 60 гігабайт. До нього додавалися гарнітура «Блю тус» і вбудований CD- і DVD-плеєр.

Цей ноутбук, перший у світі, мав сімнадцятидюймовий екран з графікою NVIDIA і роздільною здатністю 1440 на 900 пікселів, яка приголомшувала прихильників «ПК» і перевершувала те, що було на ринку.

У світі «комп'ютерного заліза» він був усе одно що новітня модель «роллс-ройса» серед автомобілів. Але по-справжньому Лісбет Саландер уразило те, що клавіші підсвічувались ізсередини і, отже, літери було видно навіть у цілковитій темряві. Це ж так просто, чому ніхто не додумався раніше?

Це була любов з першого погляду.

Ноутбук коштував тридцять вісім тисяч крон плюс ПДВ.

А ось це вже становило проблему.

Вона все-таки залишила замовлення у фірмі «Макджіас», де зазвичай купувала техніку і тому мала чималу знижку. За кілька днів Лісбет Саландер прикинула свої можливості. Страховка за комп'ютер, що став жертвою нещасного випадку, покривала значну частину вартості нового, але їй все одно не вистачало вісімнадцяти тисяч крон. У бляшанці з-під кави вдома у Лісбет було приховано десять тисяч крон, щоб завжди мати під рукою готівку, але цього було мало. Вона згадала адвоката Б'юрмана лихим словом, але, хоч як це було гидко, зателефонувала своєму опікунові і пояснила, що їй потрібні гроші на непередбачені витрати. Б'юрман відповів, що протягом дня в нього немає на неї часу. Саландер сказала, що виписати чек на десять тисяч крон забере в нього двадцять секунд. Він заявив, що не може видавати гроші без достатньо вагомих підстав, але потім поступився і, трохи подумавши, велів їй прийти по закінченні робочого дня, о пів на восьму вечора.

Наскільки міг судити Мікаель, не будучи в цих справах професіоналом, інспектор Морелль у процесі розслідування проявив виняткову сумлінність і зробив куди більше, ніж вимагав його службовий обов'язок. Коли Мікаель уже відклав матеріали справи, ім'я Морелля й далі нерідко зустрічалося в особистих записах Хенріка. Між ними виникли дружні взаємини, і Мікаель задумався над тим, чи не заразився Морелль одержимістю від свого нового друга. Так чи інак, але Морелль навряд чи що-небудь пропустив. Поліція провела розслідування майже ідеально, але відповіді загадка Харіет Вангер так і не дістала. Всі можливі питання були поставлені, всі зачіпки

використані, всі припущення перевірені, навіть відверто абсурдні.

Мікаель прочитав ще не всі матеріали справи, але чим далі він просувався, вивчаючи перевірені сліди і версії, тим більший сумнів його охоплював. Він сподівався знайти що-небудь недобачене його попередником і зовсім не уявляв, як йому самому підступитися до цієї справи. Врешті-решт рішення дозріло. Єдиний шлях для себе він бачив у тому, щоб спробувати з'ясувати психологічні мотиви замішаних в цю історію людей.

Найбільш очевидне питання стосувалося самої Харіет. Що за людина вона була насправді?

Зі свого вікна Мікаель бачив, що близько п'ятої години на горішньому поверсі будинку Сесілії Вангер спалахнуло світло. Він подзвонив у її двері приблизно о пів на восьму, якраз коли по телебаченню починалася програма новин. Господиня, що відчинила двері, була в халаті, з жовтим волохатим рушником на мокрому волоссі. Мікаель відразу ж вибачився за те, що прийшов не вчасно, і спробував піти, але вона жестом запросила його на кухню.

Поставивши каву, Сесілія на кілька хвилин сховалася на другому поверсі. Коли вона знов спустилася, на ній були джинси і картата фланелева сорочка.

— Я вже думала, що ви так і не зайдете до мене в гості.

— Мені слід було спершу зателефонувати, але я побачив світло і піддався імпульсу.

— Я бачу, що у вас ночами горить світло. І ви частенько гуляєте після півночі. Ви «сова»?

Мікаель знизав плечима:

— Так вийшло.

Він подивився на стосик шкільних підручників, що лежав на кухонному столі.

— Ви як і раніше викладаєте, директоре?

— Ні, директором я не встигаю. Але я була вчителькою історії, Закону Божого і суспільствознавства. І мені залишилося ще кілька років.

— Залишилося до чого?

Вона усміхнулася:

— Мені п'ятдесят шість. Скоро на пенсію.

— Ніколи не скажеш, що вам за п'ятдесят, радше можна дати сорок з чимось.

— Не лестіть. А вам скільки років?

— Сорок з хвостиком, — усміхнувся Мікаель.

— А зовсім недавно ж було двадцять. Як швидко життя минає, чи не так?

Сесілія Вангер розлила каву у філіжанки і запитала, чи не голодний Мікаель. Трохи погрішивши проти істини, той відповів, що недавно попоїв. Він лінувався готувати і перебивався бутербродами, але справжнього голоду не відчував.

— То навіщо ви прийшли? Настав час тих самих питань?

— Чесно кажучи, я прийшов не для того, щоб ставити питання. Просто захотілося заглянути на вогник.

Сесілія Вангер знов усміхнулася:

— На вас чекає в'язниця, ви переїздите в Хедебю, копіраєтеся у вмісті головного хобі Хенріка, не спите ночами, подовгу вночі прогулюєтеся в собачий холод... Я нічого не пропустила?

— Мое життя розвалюється, — посміхнувся у відповідь Мікаель.

— Хто була ця жінка, що приїжджала до вас у вихідні?

— Еріка... вона головний редактор «Міленіуму».

— Ѓорлфренд?

— Не зовсім. Вона заміжня. Я їй більше друг і occasional lover¹.

Сесілія Вангер засміялася.

— Що вас так розсмішило?

— Те, як ви це сказали. «Occasional lover». Гарний вислів.

Мікаель теж засміявся. Сесілія Вангер раптом стала йому подобатися.

— Мені б теж не завадив occasional lover, — сказала вона.

Вона скинула капці і поклала ногу йому на коліно. Мікаель автоматично опустив руку на її ногу і торкнувся шкіри. Він на секунду завагався, відчуваючи, що потрапив у цілком несподівані і незнайомі води, проте почав обережно масажувати великим пальцем її ступню.

— Я теж заміжня, — сказала Сесілія Вангер.

— Знаю. У клані Вангерів не розлучаються.

— Я не зустрічалася з чоловіком уже майже двадцять років.

— Що у вас трапилося?

— Це вас не стосується. Я не кохалася... гм, уже три роки.

— Не може бути.

— Чому? Це питання попиту і пропозиції. Мені абсолютно не потрібний бойфренд, законний чоловік або співмешканець. Я цілком самодостатня. А з ким накажете кохатися? З кимось із шкільних учителів? Навряд чи. Учні? От була б сенсація для

¹ Принагідний коханець (англ.).

пліткарок. З людей на прізвище Вангер вони очей не спускають. А всі жителі острова або мої родичі, або одружені люди.

Вона нахилилася і поцілувала його в шию.

— Я вас шокую?

— Ні. Але я не певен, що це гарна ідея. Адже я працюю на вашого дядька.

— Я буду остання, хто йому наплеще язиком. Але, чесно кажучи, Хенрік навряд чи став би заперечувати.

Вона всілася до нього на коліна і поцілувала в губи. Її волосся було як і раніше вологим і пахло шампунем. Трохи поморочившись з гудзиками, Мікаель стягнув фланелеву сорочку з її плечей і переконався, що Сесілія не потурбувалася надягти бюстгальтер. Коли він почав цілувати її груди, вона міцно притислася до нього.

Адвокат Б'юрман обійшов круг столу і показав балансовий звіт по її рахунку, який вона і так знала до останнього ере, але яким більше не могла розпоряджатися сама. Він стояв у неї за спиною. Раптом він почав гладити їй шию, його рука ковзнула через ліве плече їй на грудь і там застигла. Випереджаючи її протест, він стиснув грудь. Лісбет Саландер сиділа абсолютно нерухомо. Відчуваючи в себе на потилиці його дихання, вона вивчала ніж для розрізання конвертів, що лежав на письмовому столі; вона легко могла дотягнутися до нього вільною рукою.

Проте вона нічого не робила. Хольгеру Пальмгрену вдалося чітко вселити їй одне: необдумані дії приводять до ускладнень, а ускладнення можуть мати неприємні наслідки. Вона ніколи нічого не робила, заздалегідь не зваживши, до чого це може привести.

Те, що він робив зараз, називалося вступом до статевого присилування, яке, у свою чергу, юридичною мовою визначалося як розпусні дії і використання залежного становища людини. Теоретично тільки це могло принести Б'юрману до двох років в'язниці, хоча і тривало всього лише кілька секунд. Але цього було досить, щоб межу було безповоротно пройдено. Для Лісбет Саландер це означало демонстрацію військових сил ворожого угруповання. Крім їхніх чітко визначених юридичних відносин, вона зараз була в цілковитій його владі, причому геть беззбройна. Коли за кілька секунд їхні очі зустрілися знов, його рот був напіввідкритий, а на обличчі читалася похоть. Обличчя самої Саландер ніяких почуттів не виявляло.

Б'юрман перейшов назад на свій бік столу і сів у зручне шкіряне крісло.

— Я не можу просто так виписувати тобі гроші, — раптом сказав він. — Навіщо тобі такий дорогий комп'ютер? Є значно дешевші машини, на яких можна гратися в комп'ютерні ігри.

— Я хочу розпоряджатися своїми грошима, як раніше.

Адвокат Б'юрман зміряв її співчуваючим поглядом:

— Це ще треба подивитися. Спочатку ти повинна навчитися спілкуватися і домовлятися з людьми.

Її очі нічого не виражали, та якби адвокат Б'юрман зміг прочитати її думки, його посмішка, можливо, трохи б зблякла.

— Думаю, ми з тобою станемо добрими друзями, — сказав він. — Ми повинні довіряти одне одному.

Не діждавшись відповіді, він пояснив:

— Адже ти вже доросла жінка, Лісбет.

Вона кивнула.

— Підійди сюди, — сказав він, простягаючи руку.

Лісбет Саландер на якусь мить затримала погляд на ножі, а потім встала й підійшла до нього. *Все має наслідки.*

Він схопив її руку і притис до своєї промежини. Крізь темні габардинові штани Саландер відчула його прутень.

— Якщо ти будеш доброю до мене, то і я буду добрий до тебе, — промовив він.

Вона мов скам'яніла, а він, обвивши її вільною рукою за шию, змусив стати на коліна, лицем до промежини.

— Тобі ж це вже знайоме, — сказав він, розстібаючи ширіньку.

Від нього пахло так, ніби він щойно помився з милом.

Лісбет Саландер відвернула обличчя і спробувала підвестися, але він міцно тримав її. У суто фізичному відношенні вона йому безнадійно поступалася, позаяк важила близько сорока кілограмів проти його дев'яноста п'яти. Він обома руками схопив її за голову і повернув лице так, що їхні очі зустрілися.

— Якщо будеш доброю до мене, то і я буду добрий до тебе, — повторив він. — А будеш брикатися, я запроторю тебе в дурдом до скону. Тобі б цього хотілося?

Вона не відповіла.

Він почекав, поки вона опустила погляд, як йому здалося, скорившись. Потім підтягнув її поближче. Лісбет Саландер відкрила рот і впустила його член. Б'юрман весь час міцно тримав її за шию, з силою притискуючи до себе. Протягом десяти хвилин, доки він вихляв тазом, її без упину канудило; нарешті кінчивши, він притис її з такою силою, що вона заледве не задихнулася.

Він дозволив їй скористатися маленькою вбиральнею, що була тут-таки в офісі. Поки Лісбет Саландер умивалася і намагалася стерти плями зі светра, її всю тіпало. Вона пожувала його зубну пасту, щоб позбавитися смакових відчуттів. Коли вона повернулася в кімнату, він спокійнісінько сидів за письмовим столом і перегортав папери.

— Сядь, Лісбет, — запросив він, не дивлячись на неї.

Вона сіла. Нарешті він підвів погляд і посміхнувся:

— Ти ж уже доросла, Лісбет, хіба ж не так?

Вона кивнула.

— Тоді ти повинна вміти грати в дорослі ігри, — сказав він таким тоном, немов розмовляв з дитиною.

Вона не відповіла. В нього на лобі з'явилася невелика зморшка.

— Гадаю, буде краще, якщо ти нікому не станеш розповідати про наші ігри. Подумай сама — хто тобі повірить? Адже за документами ти неосудна.

Знову не діждавшись відповіді, він провадив далі:

— Буде твоє слово проти мого. Чиє, як ти думаєш, виявиться вагомішим?

Коли вона знову нічого не відповіла, Б'юрман зітхнув. Його раптом розізлило те, що вона сидить як води в рот набрала і просто дивиться на нього, але він стримався.

— Ми з тобою будемо добрими друзями, — сказав він. — Ти правильно зробила, прийшовши до мене сьогодні. Можеш звертатися до мене коли завгодно.

— Мені потрібні десять тисяч крон на комп'ютер, — раптом тихо сказала вона, немов продовжуючи почату до перерви розмову.

Адвокат Б'юрман звів брови.

«Міцний горішок, — подумав він. — Вона ж недорозвинена, чорт візьми».

Він простягнув їй чек, який виписав, поки вона була у вбиральні.

«З нею краще, ніж із шлюхою, можна розплачуватися її ж грошима».

Він усміхнувся поблажливою посмішкою. Лісбет Саландер узяла чек і пішла.

Розділ 12

П'ятниця, 19 лютого

Коли б Лісбет Саландер була звичайною громадянкою, вона б, як тільки покинула офіс адвоката Б'юрмана, швидше за все, зателефонувала до поліції і заявила про зґвалтування. Синці на потилиці й шиї, а також автограф насильника, залишений у вигляді плям сперми з його ДНК на її тілі та одязі, стали б вагомим доказом. Навіть якби адвокат Б'юрман почав ухилятися, стверджуючи, що «вона не протестувала», або «вона мене спровокувала», або «вона сама поривалася зробити мені міньєт», чи наводячи інші звичайні аргументи насильників, він все одно стільки раз порушив закон про опікунство, що його негайно позбавили б права втручатися в її справи. Завдяки заяві до поліції, очевидно, Лісбет Саландер надали б справжнього адвоката, що добре знається на питаннях посягання на жінок, а це, у свою чергу, могло привести до обговорення кореня проблеми — тобто до того, що її було визнано недієздатною.

З 1989 року поняття «недієздатний» щодо дорослих більше не застосовується.

Є два види піклування — наставництво й опікунство.

Наставник виступає як добровільний помічник тим людям, які з різних причин не можуть упоратися з проблемами повсякденного життя, оплатою рахунків або власною гігієною. Таким наставником часто призначають когось із родичів або близьких знайомих. Якщо таких близьких людей немає, наставника можуть виділити органи соціальної опіки. Наставництво — це м'яка форма піклування, за якої індивідуум, визнаний недієздатним, як і раніше сам розпоряджається своїми доходами, а рішення приймаються спільно.

Опікунство — значно жорсткіша форма контролю, за якої підопічний позбавляється права самостійно розпоряджатися своїми грошима і приймати рішення з різних питань. Точне формулювання свідчить, що опікун бере на себе всю «правову дієздатність» опікуваного. У Швеції опікунству підлягають близько чотирьох тисяч людей. Найбільш звичною причиною опікунства є яскраво виражене психічне захворювання, іноді в поєднанні з сильною алкогольною або наркотичною залежністю. Незначну частину становлять люди, що страждають на старече недоумство, але на диво велику групу людей, що підлягають опікунству, утворює молодь віком до тридцяти п'яти років. Лісбет Саландер була однією з цієї групи.

Позбавлення людини контролю над власним життям, тобто над банківським рахунком, — один з найпринизливіших заходів, які тільки може застосувати демократія, особливо коли йдеться про молодь. Це ганебно, навіть якщо мета тако-

го заходу вважається доброю і соціально виправданою. Тому питання опікунства належать до потенційно уразливих політичних справ, які регулюються суворими рамками постанов і контролюються опікунською радою муніципалітету. Той підпорядковується правлінню лена і, в свою чергу, звітує перед парламентським уповноваженим у справах юстиції.

Як правило, опікунська рада муніципалітету здійснює свою діяльність у важких умовах. Але, зважаючи на делікатність питань, якими він опікується, у ЗМІ просочується напрочуд мало скарг або скандалів.

Зрідка з'являються повідомлення про те, що розпочато справу проти котрогось наставника чи опікуна, який викрадав гроші або продав без дозволу житло клієнта, поклавши гроші собі в кишеню. Але такі випадки трапляються відносно рідко, що, у свою чергу, може пояснюватися двома причинами: або тим, що рада робить свою справу винятково добре, або тим, що клієнти не мають змоги скаржитися й переконати в своїй правоті журналістів та власті.

Опікунська рада муніципалітету зобов'язана щорічно розглядати наявність підстав для відміни опікунства. Позаяк Лісбет Саландер наполегливо відмовлялася проходити психіатричні обстеження — вона не обмінювалася навіть ввічливим «доброго ранку» зі своїми лікарями, — у ради ніколи не з'являлося приводу змінити рішення. Отже, зберігався статус-кво, і вона рік за роком перебувала й далі під опікою.

Закон, проте, приписує, що необхідність в опікунстві «повинна в кожному окремому випадку розглядатися індивідуально». Хольгер Пальмгрен тлумачив це таким чином, що дозволяв Лісбет Саландер самій розпоряджатися своїми грошима

і життям. Він скрупульозно виконував вимоги ради, подаючи щомісячні доповідні і щорічні звіти, але в усьому іншому поводився з Лісбет Саландер як з будь-якою іншою молодою жінкою і не намагався визначати її стиль життя та коло спілкування. Пальмгрен вважав, що ні його, ні суспільства не стосується, якщо молода панянка хоче носити кільце в носі і татування на шиї. Такий дещо своерідний підхід до рішення суду був однією з причин того, що вони з підопічною так добре ладили.

Поки її опікуном був Хольгер Пальмгрен, Лісбет Саландер не дуже замислювалася над своїм юридичним статусом. Однак адвокат Нільс Б'юрман тлумачив закон про опікунство зовсім по-іншому.

Лісбет Саландер абсолютно відрізнялася від нормальних людей. У юриспруденції вона мала дуже поверхові знання — заглиблюватися в цю галузь у неї просто не було приводу — і не почувала ніякої довіри до поліцейської влади. Поліція здавалася їй якоюсь непевною ворожою силою, яка за всі роки лише затримувала і принижувала її. Востаннє вона мала справу з поліцією в травні минулого року, коли, прямуючи до «Мілтон сек'юриті», проходила по Гьотгатан і зненацька зіткнулася віч-на-віч з поліцейським, озброєним для боротьби з вуличними заворушеннями, котрий, без жодного приводу з її боку, завдав їй удару кийком по плечу. Першим бажанням Саландер було відразу ж дати йому здачі пляшкою кока-коли, яку вона тримала в руці. На щастя, перш ніж вона встигла що-небудь зробити, поліцейський розвернувся і побіг далі. Потім вона дізналася, що неподалік проходила демонстрація «За свободу вулиць від автомобілів».

Їй навіть на думку не спадало відвідати ставку озброєних поліцейських для подання заяви про сексуальні домагання Нільса Б'юрмана. І до речі — що їй заявляти? Б'юрман узяв її за груди. Будь-який поліцейський, кинувши погляд на її мініатюрні горбики, констатував би, що це малоімовірно, а якщо вже таке сталося, то їй би слід було радше тішитись, що хтось взагалі зважився на таке. А історія з міньетом — тут її слову протистоятиме його слово, а слова інших зазвичай виявлялися вагомішими. Поліція — це не варіант.

Покинувши офіс Б'юрмана, вона замість цього поїхала додому, прийняла душ, з'їла два бутерброди з сиром і солоним огірком й усілася на старий пошарпаний диван у вітальні, щоб подумати.

Звичайна людина визнала би байдужість, з якою вона поставилася до вчиненого над нею насильства, ще одним доказом відхилення від норми.

Коло її знайомих було невеликим і складалося не з представників захищеного середнього класу з приміських вілл. До вісімнадцятилітнього віку Лісбет Саландер не знала жодної дівчини, котру бодай раз не присилювали до яких-небудь сексуальних дій. У більшості випадків мовилося про трохи старших бойфрендів, які домагалися свого із застосуванням деякої фізичної сили. Наскільки Лісбет Саландер знала, подібні інциденти іноді викликали сльози й обурення, але не кінчались заявами до поліції.

В її світі це була звичайна річ. Дівчину вважали доступною, надто коли вона була в потертій шкіряній куртці, з пірсингом на бровах, татуюванням і нульовим соціальним статусом.

І ревіти тут не було над чим.

Зате не могло бути й мови про те, щоб адвокат Б'юрман міг безкарно присилувати її робити йому міньєт. Образ Лісбет Саландер не забувала і прощати не вміла у принципі.

Проте з юридичним статусом ситуація в неї була складна. Скільки вона себе пам'ятала, її вважали важкою і невмотивовано агресивною. Перші записи в журналі з'явилися з картки медсестри початкової школи. Лісбет Саландер відправили додому, бо вона заштовхала однокласника до роздягальні і побила до крові. Свою тодішню жертву вона як і раніше згадувала роздратовано: розкоханий хлопчик на ім'я Давид Густафссон вічно дражнився, кидався в неї різними предметами і вочевидь обіцяв вирости у великого аматора всіх цькувати. Що означає слово «цькування», вона тоді навіть не знала, але коли другого дня повернулась у школу і Давид грізно пообіцяв їй відомстити, вона поклала його додолу прямим хуком справа, додавши руці ваги м'ячиком для гольфа, що призвело до нової кривавої рани і нового запису в картці.

Правила, за якими були влаштовані взаємостосунки в школі, завжди викликали у неї нерозуміння. Вона робила свої справи і не втручалася до чужих. Одначе завжди знаходився хто-небудь, хто ніяк не хотів дати їй спокій.

У середніх класах її неодноразово відправляли додому після бурхливих сварок з однокласниками. Значно дужчі хлопчики з її класу швидко зрозуміли, що бійка з цим худим дівчиськом може мати неприємні наслідки — на відміну від інших дівчаток класу вона ніколи не відступала і, ні секунди не вагаючись, використовувала для оборони кулаки або що трапиться під руку. Вона була переконана, що краще виявитися побитою до смерті, ніж терпіти це лайно.

А ще вона мстила.

У шостому класі Лісбет Саландер побилася з хлопцем, що був значно більший і сильніший за неї. Вона була йому не рівня суто фізично. Спершу він кілька разів граючись збив її з ніг, потім, коли вона спробувала перейти в наступ, дав ляща. Проте нічого не допомагало: хоч як би він переважав її силою, дурне дівчисько нападало й далі, і через деякий час навіть однокласникам стало здаватися, що це вже занадто. Вона виглядала так відверто беззахисною, що ставало незручно. Під кінець хлопець так врізав їй кулаком, що в неї тріснула губа і потемніло в очах. Однокласники залишили її лежати на землі за гімнастичним залом. Два дні вона в школу не ходила, а на третій ранок підстерегла свого кривдника і биткою для гри в гилку заїхала йому у вухо. За цю вихватку її викликали до директора, який вирішив заявити на неї до поліції, звинувативши в заподіянні фізичної шкоди, що й вилилося в створення особливої соціальної комісії.

Однокласники вважали її ненормальною і ставились до неї відповідно. Не викликала вона симпатії і в учителів, які часом сприймали її як кару. Вона була небалакучою і належала до тих учнів, котрі ніколи не піднімають руку і часто не відповідають на запитання вчителя. Це відбивалося на її оцінках, хоча ніхто не міг би сказати, мовчить вона внаслідок незнання уроку чи з якоїсь іншої причини. Її неодноразово обговорювали на педраді, і всі усвідомлювали, що в неї є проблеми, але чомусь нікому не хотілося брати на себе відповідальність за цю важку дівчинку. Тим самим вона опинилася в ситуації, коли навіть учителі махнули на неї рукою, давши їй змогу просто сидіти і насуплено мовчати.

Коли якось новий учитель, що не знав особливостей її поведінки, змусив її відповідати на питання з математики, з нею стався істеричний напад і вона почала відбиватися руками і ногами. Потім вона перейшла до іншої школи, не залишивши в старій жодного товариша, з ким би їй захотілося попрощатися. Це була дивна дівчинка, яку ніхто не любив.

Затим трапився «Весь Цей Кошмар», про який їй думати не хотілося, — вона якраз тоді вступала в підлітковий вік. Останній спалах, що завершив картину і призвів до того, що на світ Божий витягли записи картки з початкової школи. Після цього з юридичної точки зору вона стала вважатися... ненормальною. Виродком. Лісбет Саландер і без паперів знала, що відрізняється від інших. З другого боку, поки її опікуном був Хольгер Пальмгрен, якого вона в разі потреби могла обвести круг пальця, це її нітрохи не хвилювало.

З приходом Б'юрмана статус недієздатної почав неабияк ускладнювати їй життя. До кого б вона не звернулася, скрізь могла чекати пастка, а що станеться, якщо вона програє боротьбу? Помістять до інтернату? Запроторять у дурдом? Це вже точно не варіант.

Пізніше, вночі, коли вони вже спокійно лежали, переплівши ноги, і груди Сесілії затишно влаштувалися під боком у Мікаеля, жінка раптом підвела на нього очі.

— Дякую. Давненько зі мною такого не бувало. А ти в ліжку молодчина.

Мікаель усміхнувся. Він завжди по-дитячому радів, коли жінки захоплювалися його сексуальними здібностями.

— Мені було добре, — сказав він. — Несподівано, але приємно.

— Я не проти повторити, — відгукнулася Сесілія Вангер. — Якщо у тебе буде бажання.

Мікаель подивився на неї:

— Чи не хочеш ти сказати, що тобі потрібен коханець?

— Occasional lover, — уточнила Сесілія Вангер. — Але я хочу, щоб ти йшов додому, поки не заснув. Тобі ні до чого бачити мене рано-вранці, доки я не дала лад м'язам та обличчю. І потім, буде краще, якщо ти не станеш розповідати всьому селищу про наші стосунки.

— Я, взагалі-то, і не збирався, — відповів Мікаель.

— Особливо я не хочу, щоб про це дізналася Ізабелла. Вона така скотина.

— І твоя найближча сусідка... я з нею вже познайомився.

— Так, але, на щастя, з її будинку мої вхідні двері не видно. Мікаелю, будь ласка, будь обачним.

— Я буду обачним.

— Дякую. Ти п'єш?

— Іноді.

— Мені хочеться чогось фруктового з джином. Ти будеш?

— Із задоволенням.

Вона загорнулася в простирадло і спустилася на перший поверх. Мікаель скористався нагодою, сховався у вбиральню і сполоснувся. Він стояв голий, роздивляючись книжкову полицю, коли вона повернулася з карафою крижаної води, двома порціями джину і лаймом. Вони випили.

— Навіщо ти сюди прийшов? — спитала вона.

— Без особливої причини. Я просто...

— Ти сидиш удома і читаєш Хенрікові папери, а потім приходиш до мене. Не треба бути мудрим з мудрих, щоб зрозуміти, чим ти цікавишся.

— Ти читала ці папери?

— Тільки почасти. Ця справа триває майже все моє свідоме життя. Якщо спілкуєшся з Хенріком, неможливо ухилитися від загадки Харіет.

— Ця історія справді захоплює. Я хочу сказати, що це загадка замкненої кімнати в масштабі цілого острова. І справа розгорталася якось нелогічно. Кожне питання залишається без відповіді, кожна нитка приводить у глухий кут.

— М-гу, від такого можна з'їхати з глузду.

— Ти була на острові того дня.

— Так. Я була тут і хильнула всієї цієї метушні. Взагалі-то я жила в Стокгольмі і вчилася в університеті. Дуже шкодую, що не залишилася того дня вдома.

— Якою вона насправді була? Люди, схоже, сприймали її абсолютно по-різному.

— Це не для преси чи...

— Не для преси.

— Уявлення не маю, що творилося у Харіет в голові. Тебе, звичайно, цікавить останній рік. Одного дня вона була релігійною психопаткою. А другого дня фарбувалася, як шлюха, і йшла в школу в найбільш обліпай-тіло-светрі. Не треба бути психологом, щоб зрозуміти, що вона була глибоко нещасна. Та я, як уже сказала, тут не жила і чула тільки плітки.

— У чому був корінь її проблем?

— У Готфріді з Ізабеллою, зрозуміло. Їхній шлюб був справжнісіньким божевіллям. Вони пиячили або воювали по-

між собою. Не фізично — Готфрід був не з тих, хто може вдарити, він мало не сам боявся Ізабелли. У неї жажливий характер. Десь на початку шістдесятих він став більш чи менш постійно жити в будиночку на краю острова, а Ізабелла ніколи туди не показувалася. Бували періоди, коли він ходив селищем справжнім обідранцем. А потім переставав пити, знову вдягався акуратно і навіть намагався працювати.

— Невже ніхто не хотів допомогти Харіет?

— Хенрік, зрозуміло, хотів. І зрештою вона переїхала до нього. Але не забудь, що він був поглинений роллю великого промисловця. Частенько бував у роз'їздах і не міг приділяти Харіет і Мартінові багато часу. Я чимало що з цього пропустила, позаяк жила спочатку в Уппсалі, а потім у Стокгольмі — можу запевнити, що з таким батьком, як Харальд, у мене дитинство теж було не з легких. Проте заднім числом я зрозуміла: головна проблема полягала в тому, що Харіет ніколи нікому не розкривала душу. Вона, навпаки, прагнула підтримувати видимість того, що у них щаслива сім'я.

— Мабуть, вона намагалася обманювати саму себе.

— Звичайно. Але коли потонув її батько, вона змінилася. Вдавати, що все чудово, стало неможливо. До цього вона була... навіть не знаю, як пояснити, — цілком звичайною дівчинкою-підлітком, хоча й надзвичайно талановитою і як на свій вік розвиненою. В останній же рік вона як і раніше виділялася розумовими здібностями — п'ятірки по всіх тестах і таке інше, — але ніби позбулася власної душі.

— Як потонув її батько?

— Готфрід? Найпрозаїчнішим чином. Він випав з човна прямо під будинком. У нього була розстебнута ширинька,

а вміст алкоголю в крові перевищував будь-які норми, так що сам можеш здогадатися, як усе сталося. Знайшов його Мартін.

— Я цього не знав.

— Забавно. З Мартіна вийшла по-справжньому гарна людина. Але ж якби ти запитав мене років тридцять п'ять тому, я б сказала, що з цієї сім'ї психолога потребує саме він.

— Що це означає?

— Від усього цього страждала не тільки Харіет. Протягом багатьох років Мартін був таким мовчазним і замкнутим, що його навіть можна було назвати нелюдимим. Важко доводилося обом дітям. Та, взагалі-то, нам усім. У мене були проблеми з моїм батьком — гадаю, ти вже зрозумів, що він абсолютно ненормальний. Від таких же труднощів страждали і моя сестра Аніта, і кузен Олександр. Щасливого дитинства в родині Вангер не дісталось нікому.

— А куди поділася твоя сестра?

— Аніта живе в Лондоні. Вона поїхала туди в сімдесятих роках працювати в шведській турфірмі і залишилася. Вийшла заміж за якогось типа, з яким розлучилася, так і не встигнувши представити його сім'ї. Зараз посідає керівну посаду на одній з авіаліній «Брітіш еруейз». Ми з нею добре ладимо, але тісного зв'язку не підтримуємо і стрічаємося десь раз на два роки. Вона ніколи не приїжджає додому в Хедестад.

— Чому?

— Наш батько — божевільний. Це достатнє пояснення?

— Але ти ж залишилася.

— Я і Біргер, мій брат.

— Це котрий політик?

— Знущаєшся? Біргер старший за нас із Анітою. Ми ніколи не були особливо близькі. У власних очах він надзвичайно значний політик, якому світить місце в риксдагу або міністерська посада, якщо праві прийдуть до влади. Насправді ж він посередній муніципальний радник у глушині, і схоже, що далі цього його кар'єра не піде.

— Що мені подобається в родині Вангер, так це те, що всі одне одного не люблять.

— Не зовсім так. Я дуже добре ставлюся до Мартіна і Хенріка. І завжди охоче спілкуюся із сестрою, хоч ми не дуже часто зустрічаємося. Я терпіти не можу Ізабеллу і не дуже люблю Олександра. А з батьком ми не розмовляємо. Виходить приблизно п'ятдесят на п'ятдесят. Біргер... гм, швидше він пихатий дурень, ніж погана людина. Але я розумію, що ти хочеш сказати. Дивися на це так: члени клану Вангерів дуже рано набувають манери говорити навпрост. Ми говоримо те, що думаємо.

— Так, я помітив, що ви дієте досить рішуче. — Мікаель простягнув руку і торкнувся її грудей. — Не встиг я пробути тут і п'ятнадцяти хвилин, як ти на мене напала.

— Чесно кажучи, я роздумувала над тим, який ти в ліжку, з нашої першої зустрічі. І мені здалося, що варто було б перевірити це на ділі.

Уперше в житті Лісбет Саландер відчувала сильну потребу з ким-небудь порадитися. Проте для того, щоб попросити поради, треба було комусь довіритися, а це означало, що вона повинна розкрити всі карти і розповісти про свої таємниці. Але кому їй розповідати? Вона просто не вміла спілкуватися з іншими людьми.

Ставлячи подумки галочки в адресній книжці, Лісбет Саландер налічила десятьох людей, котрих у якомусь сенсі могла назвати своїми знайомими. Це якщо брати по максимуму.

Можна було поговорити з Чумою, що посідав досить міцне місце в її житті. Проте він напевно не був другом і був найпослідущою людиною, хто міг би допомогти у вирішенні її проблеми. Це не варіант.

Сексуальний досвід Лісбет Саландер був не таким скромним, як вона його змалювала адвокатові Б'юрману. Щоправда, секс завжди (або, в усякому разі, досить часто) відбувався за її ініціативою і на її умовах. Якщо підрахувати, то вийде, що починаючи з п'ятнадцятилітнього віку в неї було з півсотні партнерів. У середньому по п'ять партнерів на рік — цілком нормально для самотньої дівчини, яка з роками почала розглядати секс як спосіб приємно провести час.

Проте переважна більшість цих зв'язків випали на період майже двох років у самому кінці підліткового віку, у ті бурхливі роки, коли їй якраз слід було б здобути самостійність. Тоді Лісбет Саландер була на роздоріжжі, по суті пустивши життя на самоплив, і її майбутнє цілком могло вилитися ще в одну серію журнальних записів про наркотики, алкоголь і поміщення до різних лікарень. Але з того часу, як їй сповнилося двадцять і вона почала працювати в «Мілтон сек'юриті», Лісбет Саландер значно порозумнішала і — як сама вважала — розібралася в своєму житті.

Їй більше не доводилося догоджати кому-небудь, хто замовляв їй у барі три кухлі пива, і поява вдома п'яниці, що ледве знав її на ім'я, нітрохи не робила її дорослішою у власних очах. В останній рік у неї був один-єдиний постійний сексу-

альний партнер, і вона навряд чи відповідала запису в журналі про неї як про людину, яка з сімнадцяти років живе безладним статевим життям.

Крім цього, нерідко вона кохалася з ким-небудь із збірної компанії друзів, до якої вона взагалі-то не належала, але де її визнавали, позаяк вона знала Сіллу Нурен. Лісбет Саландер зустрілася з Сіллою в дев'ятнадцять років, коли на настійну вимогу Хольгера Пальмгрена намагалася отримати потрібні для атестата оцінки в школі для дорослих. У Сіллі було синьочервоне волосся з окремими чорними пасмами, чорні шкіряні брюки, кільце в носі і стільки ж заклепок на поясі, як у самої Лісбет. На першому уроці вони з підозрою витріщалися одна на одну.

З якоїсь не зовсім зрозумілої для Лісбет причини вони почали спілкуватися. Дружити з Лісбет було далеко не просто, особливо в ті роки, але Сілла ігнорувала її мовчання і тягала з собою по барах. Через неї Лісбет стала членом групи «Персти диявола», яка спершу об'єднувала чотирьох дівчат з передмістя, що любили хард-рок, а десятьма роками пізніше перетворилася на більшу компанію, яка по вівторках зустрічалася в кафе «Віт-ряк», щоб полихословити про хлопців, обговорити фемінізм, пентаграми, музику і політиків і вволю відтягтися пивом середньої міцності. Вони цілком виправдували свою назву.

До кістяка цієї компанії Саландер не входила і в розмовах брала участь зрідка, але її приймали такою, яка вона є, — вона могла з'являтися у будь-який час і цілий вечір мовчки цмулити пиво. Вони також запрошували її в гості на дні народження, різдвяний глінтвейн і таке інше; щоправда, вона найчастіше не приходила.

За ті п'ять років, що вона спілкувалася з «Перстами диявола», дівчата змінилися. Колір їхнього волосся став менш визивним, а одяг частіше походив з універмагу «Н&М», ніж із секонд-хенду. Вони вчилися або працювали, а одна дівчина стала мамою. Лісбет здавалося, що тільки вона нітрішки не змінилася, і можна було подумати, що вона топчеться на одному місці.

Проте вона як і раніше мала насолоду від зустрічей. Якщо Лісбет десь і відчувала належність до колективу, так це в компанії «Перстів диявола», а також серед хлопців, що становили коло знайомих дівочої групи.

«Персти диявола» їй б вислухали і навіть стали б їй допомагати. Але вони гадки не мали про те, що Лісбет Саландер за рішенням суду є юридично неповноцінною, а їй не хотілося, щоб вони теж почали дивитися на неї криво.

А значить, довелося зробити висновок, що і це не варіант.

В адресній книжці Лісбет не значилося нікого з колишніх однокласників. У неї не було практично ніякого кола знайомств, груп підтримки або контактів у сфері політики. То до кого ж їй було звертатися, щоб розповісти про свої проблеми з адвокатом Нільсом Б'юрманом?

Одна людина, мабуть-таки, була. Вона довго і ретельно зважувала можливість довіритися Драгану Арманському; зайти до нього і пояснити свою ситуацію. Він говорив, що коли їй буде потрібна допомога, вона повинна, не роздумуючи, звертатися до нього. Лісбет не сумнівалася, що він говорив це серйозно.

Арманський теж одного разу їй лапав, але по-доброму, без злого наміру і не намагаючись їй підкорити. Проте просити

його про допомогу їй було незручно. Він був її начальником, і вона стане його боржником. Лісбет Саландер поміркувала про те, як змінилося б її життя, якби Арманський був її опікуном замість Б'юрмана. Раптом вона посміхнулася. Думка була зовсім не осоружною, правда, Арманський, мабуть, узявся б за доручення з такою відповідальністю, що задушив би її своїм піклуванням.

«Гм... а це, можливо, і варіант...» — невпевнено відзначила вона.

Хоча Лісбет чудово знала, для чого існує жіночий кризовий центр, їй ніколи і на думку не спадало звертатися туди самій. В її очах жіночі кризові центри призначалися для жертв, а до таких вона себе ніколи не зараховувала. Отже, залишалось зробити те, чого їй раніше робити не доводилося, — взяти рішення в свої руки і розібратися зі своїми проблемами самій.

І це точно був варіант.

Адвокатові Нільсу Б'юрману це нічого доброго не віщувало.

Розділ 13

Четвер,

20 лютого — п'ятниця, 7 березня

Останнього тижня лютого Ліс-

бет Саландер сама собі дала першочергове особливе завдання: адвокат Нільс Б'юрман, 1950 року народження. Вона працювала приблизно по шістнадцять годин на добу, вивчаючи особисті обставини ретельніше, ніж будь-коли. Вона задіяла всі доступні архіви та офіційні документи, дослідила все його най-

ближче оточення, ознайомилася з його фінансовим становищем і детально вивчила кар'єру й конкретні справи.

Результат виявився убивчим.

Він був юристом, членом Колегії адвокатів і автором напрочуд багатослівної і надзвичайно нудної дисертації з торгового права. Він мав бездоганну репутацію. Адвокат Б'юрман жодного разу не проколовся. Один-єдиний раз на нього заявляли до Колегії адвокатів — десять років тому його звинувачували в посередництві під час нелегальної купівлі квартири, але йому вдалося довести свою невинність, і справу було закрито. З фінансовим становищем усе було гаразд; адвокат Б'юрман був людина грошова, його статок обчислювався щонайменше десятками мільйонами. Податків він вносив більше, ніж треба було, був членом «Грінпісу» і «Міжнародної амністії», а також жертвував гроші до Фонду допомоги хворим на серцеві і легеневі захворювання. У ЗМІ він фігурував рідко, але кілька разів підписував офіційні відозви на підтримку політичних в'язнів країн третього світу. Він жив у п'ятикімнатній квартирі на Уппландсгатан, неподалік від площі Уденплан, і був секретарем свого житлового кооперативу. Був розлучений і бездітний.

Лісбет Саландер приділила пильну увагу його колишній дружині Єлені. Та була родом з Польщі, але все життя прожила в Швеції. Працювала в реабілітаційному центрі і, схоже, вдало повторно вийшла заміж за Б'юрманового колегу. Зачепитися нема за що. Шлюб з Б'юрманом тривав чотирнадцять років, і розлучення пройшло безконфліктно.

Адвокат Б'юрман регулярно працював з молоддю, що мала проблеми з правосуддям. До того як стати опікуном Лісбет

Саландер, він був наставником чотирьох молодих людей. У всіх цих випадках йшлося про малоліток, і після досягнення ними повноліття рішення суду звільняло його від цієї ролі. Один з його колишніх підопічних як і раніше користувався послугами Б'юрмана як адвоката, так що і тут, схоже, ніякі конфлікти не проглядалися. Якщо використання підзахисних і стало для Б'юрмана звичкою, то він це добре приховував, і скільки Лісбет не копала, їй так і не вдалося виявити ніяких ознак чого-небудь протизаконного. Всі четверо щасливо влаштували своє життя, мали бойфрендів чи, відповідно, гьорлфрендів, роботу, житло і кредитні картки.

Вона зателефонувала кожному з чотирьох клієнтів, відрекомендувавшись соціальним працівником, який вивчає те, як діти, що раніше мали наставника, організовують своє життя в порівнянні з іншими дітьми. При цьому вона запевнила, що гарантується цілковита анонімність. Вона склала анкету з десяти питань, які і ставила по телефону. Кілька питань було сформульовано так, що клієнтам доводилося розповідати про користь наставництва, — коли б вони мали щось проти Б'юрмана, це б обов'язково з'ясувалося. Але ніхто не сказав про нього нічого поганого.

Закінчивши розслідування, Лісбет Саландер зібрала всю документацію в паперовий пакет із супермаркету і виставила його в передпокій до двадцяти інших мішків з газетами. Зовні адвокат Б'юрман виявився бездоганний. У його минулому не було взагалі нічого такого, що Лісбет Саландер змогла б використати як важіль. Вона твердо знала, що він нікчема і мерзотник, але не знайшла жодного факту, який допоміг би їй це довести.

Настав час шукати інші варіанти. Коли вона проаналізувала все, залишилася одна можливість, що здавалася все більш і більш привабливою чи, принаймні, цілком здійсненною. Найпростіше було б, якби Б'юрман просто зник з її життя. Раптовий інфаркт поклав би край цій проблемі. Заковика полягала лише в тому, що в паскудних п'ятдесятип'ятилітніх мужиків інфаркти на замовлення не робляться.

Але тут можна ж ужити заходів.

Мікаель Блумквіст підтримував свій зв'язок із Сесілією Вангер з якнайбільшою обережністю. Сесілія поставила три умови: вона не хотіла, щоб хто-небудь знав про їхні зустрічі, йому слід було приходити тільки за її дзвінком, коли вона була в гуморі, і ночувати він мав у себе.

Її пристрасть вражала і спантеличувала Мікаеля. Коли вони здибувалися в «Кафе Сусанни», вона трималася доброзичливо, але прохолодно і зберігала дистанцію. У себе ж у спальні вона просто шаленіла.

Мікаелю, взагалі-то, не хотілося бабратися в її особистому житті, але ж його найняли саме для того, щоб він бабрався в особистому житті всієї родини Вангер. Відчуття в нього були неоднозначні, але разом з тим він почував цікавість. Якимось він спитав у Хенріка Вангера, за ким Сесілія була заможним і що в них сталося. Своє питання він поставив, коли з'ясував минуле Олександра, Біргера та інших членів сім'ї, що були на острові в день зникнення Харіет.

— Сесілія? Не думаю, щоб вона мала до Харіет яке-небудь відношення.

— Розкажіть про її минуле.

— Вона повернулася сюди після навчання і почала працювати вчителькою. Познайомилася з чоловіком на ім'я Джері Карлссон, який, на жаль, працював у концерні «Вангер». Вони одружилися. Я думав, що шлюб був щасливим, принаймні, спочатку. Проте за кілька років я став помічати, що все далеко не так безхмарно. Він її лупцював. Звичайна історія — він її бив, а вона терпіла і захищала його. Під кінець він перестарався, і вона потрапила до лікарні з важкими травмами. Я поговорив з нею і запропонував допомогу. Вона переїхала сюди, на острів, і з того часу відмовляється зустрічатися з чоловіком. Я потурбувався про те, щоб його звільнили.

— Але ж вона так і не розлучилася з ним.

— Не знаю, чому вона не розлучилася офіційно. Та позаяк вона так і не зібралася знову вийти заміж, це, мабуть, не мало значення.

— А цей Джері Карлссон, він мав якесь відношення до...

— ...до Харіет? Ні, в шістдесят шостому році він в Хедестаді не жив і в концерні ще не працював.

— Зрозуміло.

— Мікаелю, Сесілію я люблю. З нею не завжди легко, але вона одна з найкращих людей в нашій родині.

Цілий тиждень Лісбет Саландер з бюрократичною скрупульозністю планувала усунення адвоката Нільса Б'юрмана. Вона зважувала — і відкидала — різні методи доти, доки не відібрала кілька цілком реальних сценаріїв. Ніяких необдуманих дій. Першою її думкою було спробувати організувати нещасний випадок, але незабаром вона додумалася до того, що це з таким же успіхом може бути й відверте вбивство.

Потрібно було виконати лише одну умову. Адвокат Б'юрман повинен умерти так, щоб його смерть ніяк не можна було пов'язати з нею самою. Те, що їй доведеться фігурувати в майбутньому поліцейському розслідуванні, вона вважала більш чи менш неминучим: коли вивчатимуть діяльність Б'юрмана, її ім'я рано чи пізно виникне. Проте вона була лише одним з цілої низки його нинішніх і колишніх клієнтів і зустрічалася з ним усього кілька разів, і якщо тільки сам Б'юрман не записав у себе в щоденнику, що присилював її робити йому мін'єт — а це здавалося їй малоімовірним, — то мотиву вбити його в неї не було. Не повинно бути ані найменших доказів, що його смерть якось пов'язана з клієнтами; є колишні подруги, родичі, випадкові знайомі, колеги тощо. Трапляється навіть те, що зазвичай називають хуліганським нападом, коли злочинець і жертва один одного взагалі не знають.

Якщо про неї зайде мова, то з'ясується, що вона всього лише безпорадна недієздатна дівчина з документами про розумову неповноцінність. Отже, було б дуже добре, якби Б'юрмана вбили таким складним способом, що розумово відстала дівчину ніяк не можна було б у цьому запідозрити.

Стрілецьку зброю вона відкинула відразу. Роздобути її не становило б для неї великих труднощів, але поліція якраз дуже добре вміє розбиратися в справах, що стосуються зброї, і таким чином зможе напасти на її слід.

Вона подумала про ніж, який можна було б купити в найближчій господарчій крамниці, але відкинула і його. Навіть якщо вона раптово прийде і встромить ножа йому в спину, немає жодної гарантії, що він помре відразу й мовчки чи що помре взагалі. А значить, може зчинитися галас, який привер-

не увагу, і на її одязі може залишитися кров, що загрожує стати вагомим доказом її участі.

Вона навіть подумувала про яку-небудь бомбу, але це здавалося занадто складним. Виготовити бомбу самій не проблема — в Інтернеті повно посібників з виробництва найсмертоносніших знарядь. Проте вибуховий пристрій важко встановити так, щоб не наражати на ризик невинних людей, які випадково опинилися поблизу. Крім того, знов-таки немає гарантії, що він дійсно загине.

Задзвонив телефон.

— Вітаю, Лісбет, це Драган. У мене є для тебе робота.

— У мене немає часу.

— Це важливо.

— Я зайнята, — сказала вона і поклала слухавку.

Врешті-решт вона зупинилася на несподіваному варіанті — отрута. Ця ідея спочатку здивувала її саму, але, коли уважніше глянула, Лісбет визнала її найкращою.

Кілька дів Лісбет Саландер провела, прочісуючи Інтернет у пошуках підходящої отрути. Вибір виявився великим. Наприклад, можна взяти одну з найбільш смертельних отрут, відомих науці, — ціаністий водень, який частіше називають синильною кислотою.

Ціаністий водень використовується як компонент у деяких хімічних виробництвах, наприклад для виготовлення фарбників. Щоб убити людину, досить кількох міліграмів; один літр у резервуарі води цілком може знищити середнього розміру місто.

Із зрозумілих причин таку смертоносну речовину тримають за сімома замками. Проте якщо політичний фанатик, що

замислив убивство, не може зайти до найближчої аптеки і попросити десять мілілітрів ціаністого водню, то виготовити цю отруту на звичайній кухні можна майже в необмежених кількостях. Потрібне лише немудре лабораторне устаткування, що продається у складі дитячих хімічних наборів за дві-три сотні крон, та кілька інгредієнтів, які легко знайти серед звичайних господарчих товарів. Інструкція щодо виготовлення лежить в Інтернеті.

Іншим варіантом був нікотин. З одного блока сигарет можна добути достатню кількість міліграмів, а потім зварити сироп. Ще кращою речовиною, щоправда складнішою у виробництві, є сульфат нікотину, що має властивість вбиратися через шкіру; тобто досить надіти гумові рукавички, наповнити водяний пістолет і вистрілити адвокатові Б'юрману в лице. Протягом двадцяти секунд він утратить свідомість, а за кілька хвилин помре.

До цього моменту Лісбет Саландер уявлення не мала про те, що так багато звичайнісіньких речей з найближчої крамниці побутової хімії можна обернути в смертоносну зброю. Присвятивши кілька днів вивченню цієї теми, вона переконалася, що нема ніяких особливих технічних перешкод для того, щоб розібратися з опікуном в найкоротші строки.

Залишалися тільки дві проблеми: смерть Б'юрмана не дасть їй змоги розпоряджатися своїм життям самій і немає ніяких гарантій, що Б'юрманів наступник не виявиться у сто разів гіршим.

Потрібно було провести аналіз наслідків.

Їй треба було знайти спосіб керувати своїм опікуном і тим самим власним становищем. Вона просиділа на старому дивані

у вітальні цілий вечір, наново прокручуючи ситуацію в голові. Під кінець вечора вона відкинула ідею вбивства за допомогою отрути і виробила альтернативний план.

Особливо привабливим він, проте, не був і припускав, що вона знову дозволить Б'юрманові на неї накинутися. Але якщо в неї все вийде, вона переможе.

Так їй здавалося.

На кінець лютого життя Мікаеля в Хедестаді вже йшло своїм звичаєм. Щоранку він вставав о дев'ятій годині, снідав і працював до дванадцятої, вивчаючи новий матеріал. Потім, незважаючи на погоду, годину прогулювався. У другій половині дня він працював і далі вдома чи в «Кафе Сусанни», або опрацьовуючи прочитане вранці, або записуючи фрагменти майбутньої біографії Хенріка. Між третьою і шостою в нього завжди був вільний час. Він закупував, прав, їздив у Хедестад і робив інші домашні справи. Близько сьомої він ходив до Хенріка Вангера і ставив питання, що накопичилися за день. Близько десятої він повертався додому і читав до години або другої ночі, систематично вивчаючи зібрані Хенріком документи.

На свій подив, Мікаель виявив, що робота над біографією Хенріка йде як по маслу. У нього вже набралось близько ста двадцяти сторінок чорнового варіанта сімейної хроніки, що охоплювала період від прибуття Жана Батиста Бернадота до Швеції і приблизно до 1920-х років. Після цього просування сповільнилося, і тепер йому доводилося ретельно добирати слова.

Через бібліотеку в Хедестаді Мікаель замовив книги, що описували епоху виникнення шведського нацизму, зокрема

докторську дисертацію Гелени Льов «Свастика і сніп Васи». Він написав ще близько сорока сторінок про Хенріка та його братів, поставивши свого працедавця в центр усієї оповіді. Мікаель склав обширний план майбутніх досліджень з метою зрозуміти, як виглядало і працювало у той час сімейне підприємство, і виявив, що клан Вангерів був до того ж міцно пов'язаний з імперією Івара Крюгера. Це була ще одна побічна лінія, якій треба було приділити увагу. Він прикинув, що в цілому йому залишається написати сторінок триста. У нього був графік, згідно з яким він мав намір до першого вересня подати на суд Хенріка Вангера повний чорновий варіант, а восени почати доопрацьовувати текст.

Зате в справі Харіет Вангер Мікаель не просунувся ні на міліметр. Скільки він не читав об'ємистий матеріал і не роздумував над деталями, у нього не з'являлося жодної підстави запідозрити, що розслідування слід було вести іншими шляхами.

Якось суботнього вечора наприкінці лютого в нього відбулася довга розмова з Хенріком Вангером, у якій він звітував про цілковиту відсутність успіхів. Старий терпляче слухав, поки Мікаель перелічував усі глухі кути, в які заходив.

— Коротше кажучи, Хенріку, я не знаходжу в розслідуванні ніяких промахів.

— Я розумію, що ти маєш на увазі. Сам бився до втрати свідомості. І разом з тим я певен, що ми безперечно щось прогавили. Ідеальних злочинів не буває.

— Ми ж навіть не можемо стверджувати, що злочин дійсно було скоєно.

Хенрік Вангер зітхнув і засмучено розвів руками.

- Працюй далі, — попросив він. — Доведи роботу до кінця.
- Це безглуздо.
- Можливо. Але не здавайся.
- Мікаель зітхнув.
- Номери телефонів, — промовив він нарешті.
- Так.
- Вони повинні щось означати.
- Так.
- Вони записані навмисно.
- Так.
- Але ми не можемо їх зрозуміти.
- Так.
- Або розуміємо неправильно.
- Саме так.
- Це не номери телефонів. Вони означають щось інше.
- Можливо.
- Мікаель знову зітхнув і пішов додому, щоб читати далі.

Коли Лісбет Саландер знову зателефонувала і заявила, що їй потрібні гроші, адвокат Нільс Б'юрман зітхнув полегшено. Від останньої планової зустрічі вона відмовилася, пославшись на те, що мусить працювати, і в його душу закрався невиразний неспокій. Невже вона перетворюється на некеровану проблемну дитину? Та позаяк, не з'явившись на зустріч, вона не дістала кишенькових грошей, рано чи пізно їй все одно доведеться до нього звернутися. Також адвоката непокоїла думка про те, що вона могла розповісти кому-небудь про його витівку.

Її дзвінок з приводу грошей переконав опікуна, що ситуація під контролем. Але її необхідно приструнчити, вирішив

Нільс Б'юрман. Вона повинна зрозуміти, хто тут головний, і лише тоді у них зможуть скластися конструктивніші стосунки. Тому цього разу він призначив їй зустріч не в офісі, а в себе вдома. Почувши таку вимогу, Лісбет Саландер на тому кінці дроту надовго замовкла — проклята тупоумна сука, — а потім усе-таки погодилася.

Вона планувала зустрітися з ним так само, як і минулого разу, у нього в офісі. Тепер же їй доводилося ступати на невідому територію. Зустріч було призначено на вечір п'ятниці. Код під'їзду Лісбет Саландер отримала по телефону, але подзвонила в двері квартири тільки о пів на дев'яту, на півгодини пізніше призначеного часу. Ці півгодини на темних сходах були потрібні їй для того, щоб востаннє перевірити план, зважити альтернативні варіанти, остаточно зважитися і зібратися з духом.

Близько восьмої години вечора Мікаель закрив ноутбук і надягнув куртку. Світло в кабінеті він вимикати не став. Небо було всіяне зірками, а температура трималася коло нуля. Мікаель швидкою ходою попрямував під гору по дорозі, що вела до Естергорда. Минувши будинок Хенріка Вангера, він звернув наліво й пішов нерозчищеною, але втоптанною доріжкою понад берегом. На воді блимали бакени, і в темряві красиво сяяв вогнями Хедестад. Мікаелю потрібне було свіже повітря, але головне, хотілося уникнути пильних очей Ізабелли Вангер. Побіля будинку Мартіна Вангера він знову вийшов на дорогу і на самому початку десятої опинився біля Сесілії Вангер. Вони відразу пішли до її спальні.

Зустрічалися вони раз або двічі на тиждень. У цій глушині Сесілія стала для Мікаеля не тільки коханкою, а й людиною, якій він почав довіряти. Йому значно більше користі давало обговорення проблеми Харіет Вангер з нею, ніж з Хенріком.

План майже відразу пішов шкереберть.

Адвокат Нільс Б'юрман відчинив двері квартири, одягнений у халат. Він уже встиг розсердитися на її запізнення і просто махнув рукою, щоб вона заходила. На ній були джинси, чорна футболка і неодмінна шкіряна куртка. На ногах чорні черевики, а на грудях, на перекинутому через плече ремені, висів маленький заплічник.

— Ти що, навіть на годинник не навчилася дивитися? — роздратовано привітав її Б'юрман.

Саландер не відповіла. Вона роззиралася. Квартира виглядала приблизно так, як вона і уявляла собі після вивчення її планування в архіві Управління житлового будівництва. Меблі в нього були світлі, з берези й бука.

— Заходь, — сказав Б'юрман уже привітніше.

Обійнявши Саландер за плечі, він повів її через хол у глибоку квартиру і без зайвих розмов прочинив двері у спальню. Не залишалося жодних сумнівів у тому, яких саме послуг від неї чекають.

Лісбет Саландер поспішно огледілася. Холостяцька обстановка, двоспальне ліжко з високою спинкою з неіржавіючої сталі, комод, що виконував одночасно роль нічного столика. Приліжкові лампи з неясним світлом, одержана шафа з дзеркальною стінкою, ротанговий стілець і маленький столик у кутку, біля дверей.

Б'юрман узяв її за руку і підвів до ліжка.

— Розкажи, навіщо тобі знадобилися гроші цього разу.
Знову на комп'ютерні штучки?

— На їжу.

— Звичайно. Як же я не здогадався, ти ж пропустила нашу останню зустріч.

Він узяв її за підборіддя й підняв обличчя так, що їхні погляди зустрілися.

— Як ти себе почуваєш?

Вона знизала плечима.

— Ти обдумала те, що я сказав минулого разу?

— Що саме?

— Лісбет, не корч із себе більшу дурепу, ніж ти є. Я хочу, щоб ми з тобою були друзями і допомагали одне одному.

Вона не відповіла, і адвокат Б'юрман поборов бажання дати їй ляпаса, щоб трохи збадьорити.

— Тобі минулого разу сподобалася наша гра для дорослих?

— Ні.

Він звів брови:

— Лісбет, не дурій.

— Мені потрібні гроші, щоб купити їжу.

— Саме про це ми того разу й говорили. Якщо ти будеш доброю до мене, я буду добрий до тебе. Але якщо ти почнеш зі мною сваритися, то...

Його рука ще міцніше стисла її підборіддя, але вона вивільнилася.

— Мені потрібні мої гроші. Що ви хочете, щоб я зробила?

— Ти чудово знаєш.

Він схопив її за плече і потягнув до ліжка.

— Заждіть, — швидко сказала Лісбет.

Кинувши на нього покірний погляд, вона коротко кивнула. Потім зняла заплічник і шкіряну куртку із заклепками й огледілася. Поклала куртку на ротанговий стілець, поставила заплічник на круглий столик і зробила кілька нерішучих кроків до ліжка. І зупинилася, немов трохи задумалася.

Б'юрман підійшов ближче.

— Заждіть, — знову сказала вона таким тоном, ніби намагалася його напоумити. — Я не хочу, щоб мене примушували робити міньет щоразу, як мені знадобляться гроші.

Б'юрман почервонів і раптом ударив її долонею по обличчю. Саландер витріщила очі, але перш ніж вона встигла хоч якось відреагувати, він схопив її за плече і жбурнув на ліжко, обличчям униз. Такий несподіваний напад заскочив її зненацька. Вона спробувала перекинутися, але він придавив її до ліжка і сів на неї верхи.

Все йшло точнісінько як і минулого разу: вона безнадійно поступалася йому у фізичній силі. Чинити опір вона могла, тільки намагаючись ударити його в очі нігтями або яким-небудь предметом. Вироблений нею сценарій вже наказав довго жити.

«Бля!» — подумала Лісбет Саландер, коли він зірвав з неї футболку. Вона з жахом зрозуміла, що переоцінила свої можливості.

Потім почула, як він відкрив шухляду комода, що стояв біля ліжка. Пролунало дзвякання металу. Спочатку вона не зрозуміла, що відбувається, але потім побачила, як на її зап'ясті клацнуло кільце кайданків. Він витягнув їй руки вгору, пропустив ланцюг другого кільця навколо одного із стовпців спинки ліжка і замкнув його на другому зап'ясті. Йому не завдало вели-

кого клопоту стягнути з неї взуття і джинси. Нарешті він зірвав з неї трусики і розпрямився, тримаючи їх у руці.

— Лісбет, ти повинна навчитися довіряти мені, — сказав він. — Я навчу тебе, як гратися в цю гру для дорослих. Будеш поводитися погано, я тебе покараю. А будеш слухняною дівчинкою, ми станемо друзями.

Він знову сів на неї верхи:

— Отже, анальний секс тобі не подобається.

Лісбет Саландер відкрила рот, щоб закричати. Б'юрман схопив її за волосся і запхнув у рота труси. Вона відчула, як він чимось обмотує їй щиколотки, розсовує ноги і міцно прив'язує — вона опинилася в його цілковитій владі. Лісбет чула, як він ходить кімнатою, але бачити його не могла, позаяк обличчя їй закривала футболка. Кілька хвилин він вичікував. Їй заледве вдавалося дихати. Потім вона відчула дикий біль, коли він розлючено встроїв їй щось у зад.

Сесілія Вангер як і колись дотримувалася правила, що почувати Мікаель повинен у себе вдома. На початку третьої по півночі він став одягатися, а вона лежала й далі голісінька на ліжку, тихенько йому всміхаючись.

— Ти мені подобаєшся, Мікаелю. Мені з тобою добре.

— Ти мені теж подобаєшся.

Вона притягнула його назад до ліжка і стягла з нього сорочку, яку він тільки що надів. Він затримався ще на годину.

Проходячи зрештою повз будинок Харальда Вангера, Мікаель помітив, як йому здалося, ворушіння однієї з фіранок на другому поверсі. Щоправда, було дуже темно, щоб сказати напевно.

Тільки близько четвертої ранку суботи Лісбет Саландер дістала змогу вдягнутися. Вона взяла шкіряну куртку і заплічник і попленталася до виходу, де на неї вже чекав Б'юрман — він щойно прийняв душ і був акуратно одягнений. Він простягнув їй чек на дві з половиною тисячі крон.

— Я відвезу тебе додому, — сказав він, відчиняючи двері.

Переступивши поріг квартири, вона обернулася. Її тіло виглядало розчавленим, обличчя опухло від сліз, і, коли їхні погляди зустрілися, він відсахнувся. Йому ніколи ще не доводилося бачити таку неприховану спопеляючу ненависть. Лісбет Саландер справляла враження саме такої божевільної, як її описував журнал.

— Ні, — сказала вона так тихо, що він ледве розчув. Я доберуся сама.

Він поклав руку їй на плече:

— Справді?

Вона кивнула. Рука в неї на плечі стислася.

— Ти ж пам'ятаєш, про що ми домовилися. Ти прийдеш сюди наступної суботи.

Вона знову кивнула. Покірно.

Він її відпустив.

Розділ 14

Субота,

8 березня — понеділок, 17 березня

Тиждень Лісбет Саландер провела в ліжку, страждаючи від болів внизу живота, кровотеч з прямої кишки і менш помітних ушкоджень, які треба буде дов-

го заліковувати. Цього разу вона зазнала щось абсолютно інше в порівнянні з першим звалтуванням в його офісі; тепер ішлося вже не про присилування і приниження, а про систематичну жорстокість.

Надто пізно вона зрозуміла, що зовсім неправильно оцінювала Б'юрмана.

Вона сприймала його як представника влади, що любив диктувати свою волю, а він виявився закінченим садистом. Він протримав її закутою в кайданки цілу ніч. Кілька разів їй здавалося, що він збирається її вбити, а якоїсь миті він притискав до її обличчя подушку доти, доки вона не перестала бодай щось відчувати і трохи не втратила притомність.

Вона не плакала.

Крім сліз, викликаних суто фізичним болем у процесі насильства, вона не зронила жодної сльозинки. Покинувши квартиру Б'юрмана, вона допленталася до стоянки таксі біля площі Уденплан, доїхала додому і заледве піднялася до себе. Там вона прийняла душ, змила з себе кров, потім випила півлітра води, прийняла дві пігулки снодійного, доплелася до ліжка і з головою накрилася ковдрою.

В неділю Лісбет прокинулася ближче до обіду, без будь-яких думок і з нескінченним болем у голові, м'язах і внизу живота. Вона вибралася з ліжка, випила дві склянки молока і з'їла яблуко. Потім прийняла ще дві пігулки снодійного і знову лягла.

Встати з ліжка вона змогла тільки у вівторок. Вона вийшла на вулицю, купила велику упаковку піци, сунула дві штуки в мікрохвильовку і наповнила термос кавою. Ніч вона провела за читанням в Інтернеті статей і дисертацій про психопатологію садизму.

Її увагу привернула стаття, опублікована жіночою групою із США, де автор стверджував, що садист точно вгадує підходящі жертви і найбажанішою для нього є та, яка сама йде йому назустріч, гадаючи, ніби в неї нема вибору. Садист віддає перевагу несамостійним людям, що перебувають у залежному становищі, і має інтуїтивну здатність вираховувати підхожі кандидатури.

Адвокат Б'юрман вибрав жертвою її.

Це її спантеличило.

Вона раптом почала розуміти, як її сприймає навколишній світ.

У п'ятницю, через тиждень після другого зґвалтування, Лісбет Саландер прогулялася від свого будинку до крамнички татуювальника. Вона загодя зателефонувала і записалася на певний час, але інших відвідувачів у крамничці не було. Власник її впізнав і кивнув на знак вітання.

Вона вибрала простеньке татуювання у вигляді вузького ланцюжка і попросила нанести його на гомілковостопний суглоб.

— Тут тонка шкіра. Тут буде дуже боляче, — сказав татуювальник.

— Нічого, — відповіла Лісбет Саландер, зняла брюки і підняла ногу.

— Значить, ланцюжок. У тебе вже багато татуювань. Ти певна, що хочеш іще одне?

— Воно мені буде про дещо нагадувати, — відповіла Саландер.

По суботах «Кафе Сусанни» зачиналося о другій годині дня, і Мікаелю Блумквісту довелося піти. До цього він робив те, що вносив свої замітки в комп'ютер, а потім пройшовся до крамниці, купив їжу та сигарети й пішов додому. Він приохотився до смажених потрухів з картоплею і буряком — раніше ця страва його абсолютно не приваблювала, але на сільському повітрі чомусь їлася напрочуд добре.

Близько сьомої вечора він стояв біля кухонного вікна і роздумував. Сесілія Вангер не телефонувала. Мікаель одним оком бачив її вдень, коли вона купувала в кафе хліб, але вона була заглиблена у власні думки. Схоже, сьогодні вона телефонувати не збирається. Він покосився на маленький телевізор, яким майже не користувався, але потім передумав, усівся на кухонний диван і розгорнув детектив Сью Графтон.

У суботу ввечері, у призначену годину, Лісбет Саландер повернулася до квартири Нільса Б'юрмана. Він впустив її з люб'язною запрошувальною посмішкою.

— Ну, як ти себе почуваєш сьогодні, люба Лісбет? — спитав він замість привітання.

Вона не відповіла. Він злегка обійняв її за плечі.

— Минулого разу я, можливо, трохи перетягнув струну, — сказав він. — У тебе був дещо приголомшений вигляд.

Вона наділила його кривою посмішкою, і він раптом на мить відчув непевність.

«Ця тьолка ненормальна, — нагадав він собі. — Про це не можна забувати».

Він задумався, чи зуміє вона звикнути.

— Ходім у спальню? — спитала Лісбет Саландер.

«З другого боку, може, вона і вловила...»

Він повів її, обіймаючи за плечі, як і під час попередньої зустрічі.

«Сьогодні буду з нею обережнішим. Треба зміцнювати довіру».

На комоді вже лежали приготовлені кайданки. Тільки підійшовши до ліжка, адвокат Б'юрман зрозумів: щось не так.

До ліжка його підвела вона, а не навпаки. Він зупинився, розгублено дивлячись, як вона щось виймає з кишені куртки; спочатку йому здалося, що це мобільний телефон. Потім він побачив її очі.

— Скажи: «Добраніч», — звеліла вона.

Лісбет Саландер приставила до його лівої пахви електрошокер і випустила заряд у сімдесят п'ять тисяч вольт. Коли в нього почали слабіти ноги, вона вперлась у нього плечем і, використовуючи всю силу, штовхнула його на ліжко.

Сесілія Вангер відчувала легке сп'яніння. Вона вирішила не телефонувати Мікаелю Блумквісту. Їхні стосунки розвинулися в дурний фарс із постільними сценами: Мікаелю доводилося скрадатися завулками, щоб пройти до неї непоміченим, а сама вона виступала в ролі закоханої школярки, яка не в змозі побороти свою пристрась. В останні тижні її поведінка виходила за будь-які межі пристойності.

«Проблема в тому, що він мені дуже подобається, — подумала вона. — Він завдасть мені болю».

Вона довго сиділа, бажаючи, щоб Мікаель ніколи не приїздив у Хедебю.

Потім Сесілія відкоркувала пляшку вина і випила наодинці два келихи. Увімкнула «Новини» і спробувала ознайомитися зі становищем у світі, але їй відразу набридли переконливі докази того, що президентові Бушу вкрай необхідно розбомбити Ірак. Тоді вона сіла на диван у вітальні й дістала книгу Геллєрта Тамаса «Людина-лазер», але, прочитавши кілька сторінок, відклала. Книга навела Сесілію на думку про батька, і їй стало цікаво, на які теми фантазує він.

Востаннє їм випала нагода поспілкуватися в 1984 році, коли вона пішла разом з ним і братом Біргером полювати на зайців на північ від Хедестада. Біргер хотів випробувати нового собаку — гончака на кличку Гамільтон, якого тільки-но придбав. Харальдові Вангеру було сімдесят три роки, і вона щосили намагалася змиритися з його безумством, яке перетворило на жахіття її дитинство і наклало відбиток на все її доросле життя.

Ніколи ще Сесілія не почувалася такою слабкою, як у той час. Трьома місяцями раніше її шлюбові настав кінець. Жорстоке поводження з жінками — як це банально звучить. Її били не так щоб дуже, але постійно: їй діставалися ляпаси, розлючені стусани, періодичні погрози; час від часу її валили на підлогу в кухні. Його напади люті завжди бували непоясненими, проте він рідко поводився з нею так жорстоко, щоб вона діставала фізичні каліцтва. Кулаками він старався не бити. Сесілія терпіла.

Все змінилося того дня, коли вона раптом дала йому здачі і він цілковито втратив над собою контроль. Остаточо вийшовши з себе, він кинув ножиці, і ті застрягли у неї в лопатці.

Він тут-таки розкався, запанікував, одвіз її до лікарні і вигадав історію про нещасний випадок, у правдивість якої ніхто з персоналу не вірив уже під час його розповіді. Їй було соромно. Наклавши дванадцять швів, її залишили в лікарні на два дні. Потім Хенрік Вангер забрав її й одвіз до себе додому. З того часу вона жодного разу з чоловіком не розмовляла.

Тієї сонячної осінньої днини, через три місяці після краху її шлюбу, Харальд Вангер перебував у чудовому настрої і тримався майже доброзичливо. Але ні з того ні з сього, прямо посеред лісу, він обрушив на дочку зливу образ і грубих зауважень щодо її сексуальних звичок і кинув їй в лице, що така шлюха, звичайно, не могла втримати чоловіка.

Брат навіть не помітив, що кожне батькове слово вражає її, мов удар батога. Біргер Вангер раптом засміявся, обхопив батька рукою і висловився в такому дусі, що «чи ж йому не знати, які-то баби». Він безтурботно підморгнув Сесілії і запропонував Харальдові піти посидіти в засідці на горі.

Заціпеніло дивлячись на батька з братом, Сесілія якоїсь миті враз усвідомила, що тримає в руках заряджену мисливську рушницю, і заплющила очі. Їй хотілося скинути вгору рушницю і вистрелити з обох стволів, щоб убити оцих двох. Але замість цього Сесілія поклала рушницю на землю, під ноги, розвернулася й пішла назад до машини. Вона покинула їх у лісі і поїхала додому сама. З того дня вона розмовляла з батьком лише в окремих випадках, з необхідності. До себе додому вона його не пускала і сама ніколи не ходила до нього.

«Ти зіпсував мені життя, — подумала Сесілія. — Ти зіпсував мені життя ще в дитинстві».

О пів на дев'яту вечора Сесілія підняла слухавку, зателефонувала Мікаелю Блумквісту і попросила його прийти.

Адвокат Нільс Б'юрман почував біль. М'язи не слухалися. Тіло здавалося паралізованим. Він не був певен, що втрачав притомність, але відчував розгубленість і ніяк не міг пригадати, що ж сталося. Коли він поволі знову став відчувати власне тіло, то виявив, що в голому вигляді лежить догоричерева в своєму ліжку, з кайданками на зап'ястях і на всю ширину розтягнутими в різні боки ногами. У тих місцях, де електроди діткнулися з тілом, болюче нили опіки.

Лісбет Саландер сиділа на присуненому до ліжка ротанговому стільці і терпляче чекала, закинувши ноги в черевиках на матрац і покуруючи сигарету. Спробувавши заговорити, Б'юрман зрозумів, що його рот заклеєний широкою ізоляційною стрічкою. Він закрутив головою і побачив, що Лісбет устигла повитягувати і перевернути шухляди його комода.

— Я знайшла твої іграшки, — сказала Саландер.

Вона підняла хлист і показала ним на колекцію пенісів, вуздечок і гумових масок на підлозі.

— Для чого це призначено?

Вона трохи підняла здоровенну анальну затичку.

— Ні, говорити і не намагайся — я все одно тебе не почую. Це її ти випробував на мені минулого тижня? Тобі досить кивнути.

Вона схилилася над ним, вичікуючи.

Нільс Б'юрман раптом відчув холодний, що шматував груди, страх і, втративши самовладання, заборсався у кайданках.

«Вона захопила владу! — пронизала його панічна думка. — Це неможливо!»

Він нічого не міг удіяти, коли Лісбет Саландер посунулася вперед і помістила анальну затичку між його сідниць.

— Отже, ти садист, — констатувала вона. — Тобі подобається встромляти в людей різні штуки. — Вона не зводила з нього очей, а її обличчя було незворушне, як маска. — Без мазила.

Коли Лісбет Саландер грубо розсунула йому сідниці й застосувала затичку за призначенням, Б'юрман дико закричав крізь ізоляційну стрічку.

— Припини скиглити, — сказала Лісбет Саландер, наслідуючи його. — Якщо будеш брикатися, мені доведеться тебе покарати.

Вона встала й обійшла навколо ліжка.

«Якого біса?» — тільки і міг подумати він, проводжаючи її безпорадним поглядом.

Виявляється, Лісбет Саландер прикотила сюди з вітальні його тридцятидвохдюймовий телевізор, а долі прилаштувала його DVD-програвач. Вона подивилась на нього, як і раніше тримаючи в руках хлист:

— Ти уважно мене слухаєш? Не намагайся говорити — тобі досить кивнути. Чуєш, що я кажу?

Він кивнув.

— Чудово. — Вона нахилилася і підняла заплічник. — Упізнаєш?

Він знову кивнув.

— Цей заплічник був у мене з собою, коли я приходила до тебе минулого разу. Практична штука. Я запозичила її в «Міл-

тон сек'юриті». — Вона розстебнула блискавку аж унизу. — Це цифрова відеокамера. Ти дивишся «Інсайдер» по ТБ-три? Саме такі заплічники використовують брудні репортери, коли знімають щось прихованою камерою.

Вона застебнула блискавку.

— Тобі цікаво, де об'єктив? У цьому й полягає хитрість. Ширококутний об'єктив з волоконною оптикою. Він виглядає як гудзик і захований у пряжці ременя. Ти, може, пам'ятаєш, що я поставила заплічник тут, на стіл, перш ніж ти почав мене лапати. Я повернула його так, щоб об'єктив був спрямований на ліжко.

Вона взяла CD-диск і сунула в DVD-програвач. Потім розвернула ротанговий стілець і сіла так, щоб їй було видно екран телевізора. Закурила нову сигарету і натиснула на пульт дистанційного керування. Адвокат Б'юрман побачив на екрані себе, коли він відчиняв двері перед Лісбет Саландер.

«Ти що, навіть на годинник не навчилася дивитися?» — привітав він її роздратовано.

Вона прокрутила йому весь фільм. Запис закінчився через дев'яносто хвилин посеред сцени, коли голий адвокат Б'юрман сидить, відкинувшись на спинку ліжка, п'є вино і спостерігає за Лісбет Саландер, яка лежить скарлючившись із зчепленими за спиною руками.

Вона вимкнула телевізор і хвилин десять мовчки сиділа на ротанговому стільці, не дивлячись на нього. Б'юрман не смів навіть ворухнутися. Потім вона встала і вийшла у ванну. Повернувшись, Лісбет Саландер знов сіла на стілець. Її голос був сухим і жорстким, як наждачний папір.

— Минулого тижня я зробила помилку, — сказала вона. — Я думала, що ти знову змусиш мене робити мін'єт, що абсо-

лютно паскудно в твоєму випадку, але не настільки паскудно, щоб я не могла це стерпіти. Я сподівалася малою кров'ю добути достатньо вагомий доказ, що ти мерзотний старий слизняк. Проте я тебе недооцінила. Не зрозуміла, який ти чортівий збоченець.

Я буду висловлюватися гранично ясно. На цьому записі видно, як ти гвалтуєш розумово відсталу двадцятичотирилітню дівчину, до якої тебе приставили опікуном. Ти навіть не уявляєш, наскільки розумово відсталою я можу виявитися, якщо буде потрібно. Будь-хто, переглянувши цю плівку, зрозуміє, що ти не тільки покидьок, а й чокнутий садист. Цей фільм я дивилася вдруге і, сподіваюся, востаннє. Він вимагає вжиття заходів. Думаю, що до відповідної установи посадять тебе, а не мене. Згоден?

Вона почекала. Він не реагував, але було видно, як він тремтить. Вона схопила хлист і стьобнула його по статевому члену.

— Ти згоден зі мною? — повторила вона значно голосніше.

Він кивнув.

— Чудово. Тоді тут у нас цілковита ясність.

Вона підтягла ротанговий стілець поближче і сіла так, щоб бачити його очі.

— І як ти думаєш, що нам з цим робити?

Відповідати він не міг.

— У тебе є які-небудь гарні ідеї?

Не дочекавшись відповіді, вона простягнула руку, вхопилася за мошонку і стала тягнути, доки його лице не перекривилося від болю.

— У тебе є гарні ідеї? — повторила вона.

Він замотав головою.

— Чудово. Я страшенно розізлюсь, якщо тобі раптом щонебудь спаде на думку в майбутньому.

Вона відкинулася на стільці і запалила нову сигарету.

— Наші дії виглядатимуть от як. Наступного тижня, як тільки тобі вдасться видлубати цю здоровецьку гумову пробку зі своєї дупи, ти повідомиш мій банк про те, що я — і лише я — матиму доступ до свого рахунка. Ти мене розумієш?

Адвокат Б'юрман кивнув.

— Молодець. Ти більше ніколи не будеш зі мною зв'язуватись. Зустрічатися ми тепер будемо, тільки якщо мені раптом цього захочеться. Тобто тобі забороняється мене відвідувати.

Він кілька разів кивнув і раптом видихнув, зрозумівши, що вбивати його вона не збирається.

— Якщо ти хоча б раз спробуєш чіплятися до мене, копії цього диска з'являться в редакціях усіх стокгольмських газет. Ти зрозумів?

Він кілька разів кивнув, тримаючи в думці: «Мені необхідно роздобути цю плівку».

— Раз на рік ти подаватимеш звіт про моє гарне самопочуття до опікунської ради муніципалітету. Ти маєш повідомляти, що я проваджу цілком нормальний спосіб життя, маю постійну роботу, з усім справляюся і що ти не помічаєш абсолютно ніяких відхилень у моїй поведінці. Зрозумів?

Він кивнув.

— Щомісяця ти складатимеш фіктивний письмовий звіт про наші зустрічі. Ти маєш детально розповідати про те, яка позитивна і як у мене все добре йде. Копію надсилатимеш мені поштою. Зрозуміло?

Він знову кивнув. Лісбет Саландер відсутнім поглядом помітила краплі поту, що виступили в нього на лобі.

— Через кілька років, скажімо, через два роки, ти почнеш переговори в суді про відміну рішення про мою недієздатність. Ти роздобудеш невропатолога, який присягнеться в тому, що я абсолютно нормальна. Ти будеш дуже старатися і зробиш усе, що в твоїх силах, щоб мене оголосили дієздатною.

Він кивнув.

— Знаєш, чому ти будеш старатися з усієї сили? Тому що в тебе є на те серйозна причина. Якщо тобі не вдасться, то я оприлюдню плівку.

Він вслухався буквально в кожен склад, що його вимовляла Лісбет Саландер. Раптом у його очах спалахнула ненависть. Він вирішив, що вона зробила помилку, залишивши його живим.

«Тобі це гикнеться, проклята суко. Рано чи пізно. Я тебе знищу», — думав він, проте й далі з ентузіазмом кивав у відповідь на кожне питання.

— Те саме станеться, якщо ти спробуєш знову мене лапати. — Вона обхопила себе за горло долонею. — Прощай ця квартирка, твій чудовий титул і твої мільйони на міжнародному рахунку.

Коли вона згадала про гроші, у нього розширилися очі.

«Звідки, чорт забирай, їй відомо, що...»

Лісбет Саландер осміхнулася і зробила глибоку затажку. Потім загасила сигарету, кинувши її на килимове покриття і роздавивши каблуком.

— Мені потрібні запасні ключі звідси і від твого офісу.

Він насупив брови.

Вона схилилася над ним і благодушно посміхнулася:

— Надалі я стану тримати твоє життя під контролем. Коли ти менше за все цього чекаєш, наприклад коли мирно спиш, я раптом виникатиму в спальні з цією штукаю в руці. — Вона підняла електрошокер. — Я буду за тобою приглядати. Якщо я хоч раз застукаю тебе з дівчиною — незалежно від того, самохіттю вона сюди прийде чи ні, — якщо я взагалі хоч раз застану тебе з жінкою...

Лісбет Саландер знову обхопила ший пальцями.

— Якщо я помру... стану жертвою нещасного випадку — потраплю під машину і таке інше... копії плівки відправлять до газет поштою. Разом з текстом, де я детально розповідаю, як воно мати тебе за опікуна. І ще одне. — Вона схилилася так низько, що її обличчя опинилося буквально за кілька сантиметрів од його обличчя. — Якщо ти ще хоч раз до мене доторкнешся, я тебе уб'ю. Повір мені на слово.

Адвокат Б'юрман раптом дійсно їй повірив. Її погляд не залишав ніякої надії на те, що це блеф.

— Пам'ятай, що я божевільна.

Він кивнув.

Вона окинула його задумливим поглядом і серйозним тоном сказала:

— Не думаю, щоб ми з тобою стали добрими друзями. Зараз ти лежиш і вітаєш себе з тим, що я через тупість дарую тобі життя. Тобі здається, що, навіть будучи моїм бранцем, ти зберігаєш наді мною контроль, бо якщо вже я тебе не вбиваю, то мені залишається тільки тебе відпустити. Отже, ти сповнений надій, що зумієш відразу знову захопити наді мною владу.

Він замотав головою, раптово охоплений недобрими передчуттями.

— Ти дістанеш від мене подарунок, який весь час нагадуватиме тобі про нашу угоду.

З кривою посмішкою вона залізла на ліжку і стала на коліна у нього між ногами. Адвокат Б'юрман не розумів, що вона збирається робити, але раptom злякався.

Потім він побачив у неї в руці голку.

Він затряс головою і звивався доти, доки вона не приставила коліно до його промежини і застережливо не надала.

— Лежи спокійно. Я ніколи раніше цим інструментом не користувалася.

Вона зосереджено працювала протягом двох годин. Коли вона закінчувала, він уже більше не вив, перебуваючи в стані напівнепритомності.

Лісбет Саландер злізла з ліжка, схилила голову і критично оглянула свій витвір. Її художні здібності лишали бажати багато кращого. Закарлючистий шрифт нагадував стиль імпресіоністів. Великими червоно-синіми літерами, у п'ять рядків, цілковито вкриваючи його живіт від сосків майже аж до статевого члена, було витатуйовано текст: «Я САДИСТСЬКА СВИНЯ, ПОКИДЬОК І ГВАЛТІВНИК».

Вона збрала голки і поклала тубики з фарбою в заплічник. Потім пішла у ванну і вимила руки. Повернувшись назад у спальню, вона виявила, що почуває себе значно краще.

— Добраніч, — сказала вона.

Йдучи, вона відстебнула одну кайданку і поклала ключ йому на живіт. Свій фільм і його зв'язку ключів вона забрала з собою.

Трохи за північ, коли вони курили одну сигарету на двох, Мікаель повідомив їй, що якийсь час вони не зможуть бачитися. Сесілія здивовано повернулася до нього.

— Що ти хочеш сказати? — спитала вона.

У нього був присоромлений вигляд.

— У понеділок я на три місяці сідаю у в'язницю.

Більше нічого пояснювати не потрібно було. Сесілія надовго замовкла: вона раптом відчула, що ось-ось розплачеться.

Драган Арманський уже почав утрачати надію, але в другій половині дня в понеділок Лісбет Саландер раптом постукала в його двері. Про неї не було ні чутки ні звістки з того часу, як він на початку січня скасував розслідування справи Веннер-стрьома, а щоразу, коли він намагався їй зателефонувати, вона або не відповідала, або говорила, що зайнята, і кидала слухавку.

— У тебе є для мене робота? — спитала вона, не марнуючи слів на привітання.

— Привіт. Радий тебе бачити. Я вже думав, що ти вмерла або щось подібне.

— Мені потрібно було з дечим розібратися.

— У тебе досить часто виникають справи, з якими треба розбиратися.

— Це було терміново. Тепер я повернулася. У тебе є для мене робота?

Арманський похитав головою:

— Пробач. Наразі немає.

Лісбет Саландер дивилася на нього застиглим поглядом. Через деякий час він набрався духу і знову заговорив:

— Лісбет, ти знаєш, що я кохаю тебе і з радістю даю тобі роботу. Але тебе не було два місяці, а в мене — купа справ. На тебе просто неможливо покладатися. Щоб замінити тебе, мені довелося перекладати роботу на інших, а зараз у мене нічого немає.

— Ти можеш зробити голосніше?

— Що?

— Радіо.

— ...журнал «Міленіум». Повідомлення про те, що промисловець-ветеран Хенрік Вангер стає співвласником і членом правління «Міленіуму», з'явилося того ж дня, коли колишній відповідальний редактор Мікаель Блумквіст почав відбувати тримісячне тюремне покарання за наклеп на бізнесмена Ханса Еріка Веннерстрьома. На прес-конференції головний редактор «Міленіуму» Еріка Бергер повідомила, що після закінчення строку Мікаель Блумквіст знову обійме посаду відповідального редактора.

— Чорт забирай, — сказала Лісбет Саландер, але так тихо, що Арманський помітив лише, як у неї ворухнулися губи.

Вона раптом підвелась і попрямувала до дверей.

— Почекай. Куди ти?

— Додому. Мені треба дещо перевірити. Зателефонуй, коли в тебе що-небудь з'явиться.

Новина про те, що «Міленіум» дістав підкріплення в особі Хенріка Вангера, стала куди більшою подією, ніж очікувала Лісбет Саландер. Інтернетівський варіант газети «Афтонбладет» уже пропонував розгорнуту телеграму Телеграфної агенції, у якій описувалася кар'єра Хенріка Вангера і наголошувала

лося, що цей публічний виступ старого промислового магната — перший за останні двадцять років. Звістка про те, що він стає співвласником «Міленіуму», виглядала такою ж неймовірною, начебто Петер Валленберг або Ерік Пенсер¹ раптом з'явилися в ролі співвласників газети «ЕТС» або спонсорів журналу «Урдфронт маґазін».

Подія набула такого масштабу, що телепередача новин, яка виходить в ефір о 19.30, відвела йому третє місце і присвятила аж три хвилини. Еріка Бергер давала інтерв'ю, сидючи за столом для прес-конференцій у редакції «Міленіуму». Зовсім несподівано справа Веннерстрьома знову стала актуальною.

— Торік ми зробили серйозну помилку, яка призвела до того, що журнал засудили за наклеп. Звичайно, ми про це шкодуємо... і при першій нагоді знову повернемося до цієї історії.

— Що ви маєте на увазі, кажучи, що повернетесь до цієї історії? — запитав репортер.

— Я хочу сказати, що ми викладемо свою версію того, що сталося, чого ми поки що не робили.

— Але ви могли виступити в суді.

— Ми визнали за краще цього не робити. Але ми, зрозуміло, і далі будемо вести журналістські розслідування.

— Чи означає це, що ви як і раніше впевнені в тому матеріалі, за який вас засудили?

— Сьогодні я утримаюся від коментарів з цього питання.

— Після рішення суду ви звільнили Мікаеля Блумквіста.

¹ П е р ш и й — великий шведський промисловець, другий — фінансист.

— Ви помиляєтеся. Прочитайте наше прес-повідомлення. Йому потрібний був тайм-аут і була абсолютно необхідна перерва в роботі. Він знов обійме посаду відповідального редактора цього року, тільки трохи пізніше.

Камера обводила приміщення редакції, а репортер скоромовкою переказував бурхливу історію «Міленіуму» як незвичайного і загонистого журналу. Мікаель Блумквіст ніяких коментарів давати не міг: його щойно ув'язнили до тюрми Рульбокер, розташованої біля маленького озера, прямо посеред лісу, кілометрів за десять від Естерсунда.

Зате Лісбет Саландер помітила, як у самому кутку телевізійної картинки, в дверях редакції раптом промайнув Дірк Фруде. Вона насупила брови і задумливо прикусила нижню губу.

Цього понеділка відбулося мало подій, і в дев'ятигодинному випуску «Новин» Хенрікові Вангеру відвели аж чотири хвилини. Його запросили дати інтерв'ю в студії місцевого телебачення в Хедестаді. Репортер почав із заяви про те, що «після двох десятиліть мовчання легенда промисловості Хенрік Вангер знову з'явився у променях рампи». Репортажеві передувала розповідь про життя Хенріка Вангера, що супроводжувалася кадрами чорно-білої хроніки, де той виступав разом з Таге Ерландером на відкритті фабрик у 60-х роках. Потім у фокусі камери опинився диван, що стояв у студії, на якому, спокійно відкинувшись на спинку і схрестивши ноги, влаштувався Хенрік Вангер. На ньому була жовта сорочка, вузька зелена краватка і вільний темно-коричневий піджак. Зовні він був схожий на худеньке старезне городнє опудало, але говорив

чітким і твердим голосом. І до того ж щиро. Перш за все репортер запитав про причини, що спонукали його стати співвласником «Міленіуму».

— «Міленіум» — гарний журнал, за яким я вже кілька років слідкую з великим інтересом. Зараз на журнал ведеться цілеспрямована атака. У нього є могутні вороги, які організовують бойкот з боку рекламодавців з метою його остаточного знищення.

Репортер був очевидно не готовий до такої відповіді, але відразу зметукував, що й без того дивна історія набуває цілком несподіваного розмаху.

— Хто стоїть за цим бойкотом?

— Це одне з тих питань, у яких «Міленіуму» належить ретельно розібратися. Але дозвольте мені скористатися нагодою і заявити, що «Міленіум» не дозволить так легко себе потопити.

— Тому ви і стали співвласником журналу?

— Якщо зацікавлені кола дістануть змогу затулити рота невгодним голосам із засобів масової інформації, це може вкрай негативно позначитися на свободі слова.

Хенрік Вангер говорив так, ніби все життя був культурним радикалом і борцем за відкрите суспільство. Мікаель Блумквіст, що вперше з'явився цього вечора в телевізійній кімнаті в'язниці, несподівано розреготався. Решта ув'язнених покосилася на нього занепокоєно.

Пізніше, лежачи на ліжку у себе в камері, що нагадувала тісний номер мотелю, з маленьким столиком, стільцем і прикріпленою до стіни полицею, він визнав правоту Хенріка і Еріки відносно того, як саме слід було подати цю новину. На-

віть не обговоривши її з жодною людиною, він розумів, що у ставленні до «Міленіуму» дещо вже змінилося.

Виступ Хенріка Вангера означав оголошення війни Хансу Еріку Веннерстрьому. Суть виступу була кришталево ясна — надалі ти битимешся не проти журналу з шістьма співробітниками і річним бюджетом, що дорівнює представницькому обіду компанії «Веннерстрьом груп». Тепер тобі доведеться боротися з концерном Вангерів, який хоч і являє собою лише рештки минулої величі, але все-таки є значно могутнішим противником. Веннерстрьом опинився перед вибором: відступитися або взяти на себе завдання знищити заразом і підприємства Вангерів.

Хенрік Вангер, по суті справи, заявив по телебаченню, що готовий битися. Можливо, шансів проти Веннерстрьома в нього і немає, але війна обійдеться тому недешево.

Еріка ретельно обдумала свій виступ. Вона, взагалі-то, не сказала нічого конкретного, але слова про те, що журнал «ще не висловив своєї версії», створили враження: їм є що висловлювати. Незважаючи на те що Мікаеля було притягнуто до відповідальності, засуджено і нині він сидів у в'язниці, вона взяла й заявила — не кажучи цього прямо, — що насправді він невинний і що існує інша правда.

Слово «невинний» відкрито не пролунало, але саме завдяки цьому невинність Мікаеля ставала ще очевиднішою. Те, що його повернення на посаду відповідального редактора вважалося само собою зрозумілим, підкреслювало: «Міленіуму» нема чого соромитися. Переконати громадськість не становитиме труднощів — змови цікаві всім, і цілком зрозуміло, на чиєму боці виявляться симпатії публіки, коли доведеться ви-

бирати між страшенно багатим бізнесменом і загонистим вродливим головним редактором. Щоправда, ЗМІ так же легко на цю історію не купляться, але Еріка, можливо, знешкодила частину критиків, які тепер не наважаться відкрити рота.

За великим рахунком жодна з подій дня ситуацію не змінила, але вони виграли час і трохи змінили співвідношення сил. Мікаель здогадувався, що для Веннерстрьома цей вечір став не найприємнішим. Їхній противник не міг знати, як багато — чи мало — їм відомо, і, перш ніж зробити наступний хід, йому доведеться це з'ясувати.

Переглянувши спочатку власний виступ, а потім запис інтерв'ю Хенріка Вангера, Еріка з похмурим виразом обличчя вимкнула телевізор і відео. Вона зиркнула на годинник — без чверті третя по півночі — і стримала бажання зателефонувати Мікаелю. Він сидить у в'язниці, і малоймовірно, щоб йому дозволили тримати в камері мобільний телефон. До себе на приміську віллу Еріка повернулася пізно, її чоловік уже спав. Вона встала, підійшла до бару і, наливши собі добрячу порцію «Аберлюра»¹ — спиртне вона пила приблизно раз на рік, — сіла коло вікна і стала дивитися на затоку Сальтшьон та маяк біля виходу в протоку.

Склавши договір з Хенріком Вангером, вона залишилася з Мікаелем віч-на-віч, і між ними сталася велика сварка. За минулі роки вони багато разів бурхливо лаялися і сперечалися через те, як слід подавати матеріал, яким має бути лейаут, чи достовірні джерела і через тисячу інших речей, що стосували-

¹ Сорт віскі.

ся «кухні» створення журналу. Але сварка в гостьовому будиночку Хенріка Вангера стосувалася принципових питань, і позиція Еріки, як вона сама розуміла, була вразливою.

— Не знаю, що мені тепер робити, — сказав Мікаель. — Хенрік Вангер найняв мене, щоб писати його біографію. До цього часу я міг усе кинути, якби він спробував змусити мене написати про те, чого не було, або схилити до того, щоб якимось перекрутити історію. А зараз він один із співвласників нашого журналу і до того ж єдиний, у кого достатньо грошей, щоб журнал порятувати. І я раптом опинився в пастці, а ця позиція навряд чи сподобається комісії з професійної етики.

— У тебе є краща ідея? — спитала Еріка. — Тоді саме час її викласти, поки ми не переписали договір начисто і не поставили підписи.

— Ріккі, Вангер використовує нас для зведення якихось особистих поррахунків з Хансом Еріком Веннерстрьомом.

— Ну і що нам до їх вендети?

Мікаель відвернувся від неї і сердито закурив сигарету. Сварка тривала досить довго, доки Еріка не пішла в його спальню, не роздяглася і не залігла в ліжку. Коли Мікаель двома годинами пізніше долучився до неї, вона вдала, що спить.

Цього вечора репортер з «Даґенс нюхетер» поставив їй те саме питання:

— Як же тепер «Міленіум» зможе серйозно говорити про свою незалежність?

— Що ви маєте на увазі?

Репортер здивовано звів брови. Він вважав, що питання достатньо зрозуміле, але все ж таки пояснив:

— До завдання «Міленіуму» входить, зокрема, обстеження підприємств. Як тепер журнал зможе переконати громадськість у тому, що він об'єктивно підходить до підприємств Вангерів?

Еріка подивилася на нього з таким подивом, ніби питання виявилось абсолютно несподіваним:

— Ви стверджуєте, що об'єктивність «Міленіуму» постраждає тому, що він матиме підтримку відомого великого фінансиста?

— Так, адже цілком очевидно, що ви не зможете об'єктивно оцінювати діяльність підприємств Вангерів.

— Відносно «Міленіуму» існують особливі правила?

— Пробачте?

— Я хочу сказати, що ви, наприклад, працюєте для газети, яка в повному розумінні цього слова належить людям з великим інтересом в економіці. Чи означає це, що жодна з газет, які випускає холдинг «Бонніер», не є об'єктивною? «Афтонбладет» належить великому норвезькому підприємству, яке, у свою чергу, відіграє важливу роль у сфері комп'ютерних комунікацій, — чи означає це, що здійснюваний «Афтонбладет» моніторинг підприємств, що займаються електронікою, необ'єктивний? «Метро» належить концерну Стенбека. Невже ви хочете сказати, що всі шведські газети, за якими стоять фінансові магнати, не заслуговують довіри?

— Ні, звичайно, не хочу.

— У такому разі чому ж ви вважаєте, що об'єктивність «Міленіуму» постраждає тому, що за нами теж стануть фінансиста?

Репортер підняв руки:

— Гаразд, я знімаю це питання.

— Ні, не треба. Я хочу, щоб ви точно передали мої слова. І можете додати, що коли «Дагенс нюхетер» пообіцяє приділяти додаткову увагу підприємствам Вангера, то ми будемо ретельніше придивлятися до холдингу «Боннієр».

Проте етична дилема все-таки існувала.

Мікаель працює на Хенріка Вангера, який, у свою чергу, має змогу потопити «Міленіум» одним розчерком пера. А що станеться, якщо Мікаель із Хенріком Вангером через щось посваряться?

І перш за все — яка ціна її власної об'єктивності і в який момент вона з незалежного головного редактора перетворилася на редактора купленого? Ні самі ці питання, ні можливі відповіді на них Еріці не подобались.

Лісбет Саландер вийшла з Інтернету і закрила ноутбук. У неї не було роботи, зате прокинулося відчуття голоду. Перша обставина її не надто бентежила, з того часу як вона знову дістала доступ до свого банківського рахунка, а адвокат Б'юрман перейшов у розряд невеликих неприємностей, що залишилися в минулому. З відчуттям голоду вона розібралася, пішовши на кухню і ввімкнувши кавоварку. Перед цим вона багато годин нічого не їла і тепер зробила собі три великі бутерброди з сиром, ікрою та яйцями, звареними круто. Свої бутерброди вона жувала на дивані у вітальні, а тим часом опрацьовувала добуту інформацію.

Дірк Фруде з Хедестада найняв її для вивчення особистих обставин Мікаеля Блумквіста, якого запроторили до в'язниці за наклеп на Ханса Еріка Веннерстрьома. Через кілька місяців

у правлінні «Міленіуму» виникає Хенрік Вангер, теж із Хедстада, і стверджує, що існує якась змова, спрямована на знищення журналу. І це відбувається того ж дня, коли за Мікаелем Блумквістом зачиняються двері в'язниці. Найцікавішим з усього була дворічної давності статейка під назвою «З порожніми руками», присвячена Хансу Еріку Веннерстрьому, що її вона знайшла в інтернетівській версії журналу «Фінансмагазінет монополь». Там наголошувалося, що Веннерстрьом починав свій *aufmarsch*¹ у фінансовій сфері в 60-х роках саме на підприємствах Вангера.

Не треба мати особливих талантів, щоб виснувати, що ці події якось між собою пов'язані. Тут вочевидь був заритий собака, а Лісбет Саландер любила розкопувати заритих собак. До того ж у неї зараз не було нічого цікавішого.

¹ Розгортання (нім., військовий термін).

ЧАСТИНА 3
ОБ'ЄДНАННЯ
16 травня — 14 липня

*13 відсотків жінок Швеції зазнавали
грубих форм сексуального насильства
поза межами сексуальних стосунків.*

Розділ 15

П'ятниця,

16 травня — субота, 31 травня

Мікаеля Блумквіста звільнили з

в'язниці в п'ятницю, 16 травня, через два місяці після ув'язнення. Опинившись у цій установі, він того ж дня подав прохання про скорочення строку покарання, щоправда не надто на нього сподіваючись. Причини, через які його прохання було задоволене, так і залишилися йому невідомі, але, очевидно, зіграло роль, по-перше, те, що він жодного разу не скористався правом покидати в'язницю на вихідні, а по-друге, те, що в камерах, розрахованих на тридцять одне місце, перебувало сорок два в'язні. Так чи інак, але директор в'язниці — сорокалітній польський емігрант Петер Саровський, з яким Мікаель чудово ладив, — написав листа з рекомендацією скоротити його строк.

Час у Рулльокер спливав спокійно і приємно. Ця в'язниця, як висловлювався Саровський, була призначена для підбурювачів спокою і для тих, хто сів за кермо в нетверезому стані,

а не для справжніх злочинців. Розпорядком дня вона нагадувала турбазу. 3-поміж інших ув'язнених половину становили іммігранти в другому поколінні; Мікаеля вони сприймали як чужорідний елемент, яким він, власне, і був. Він був єдиним серед них великим цабе, про котрого навіть повідомляли по телебаченню, проте серйозним злочинцем його ніхто із в'язнів не вважав.

Не вважав так і директор в'язниці. У перший же день Мікаеля запросили на розмову і запропонували йому допомогу психотерапевта, освітні курси для дорослих або інші варіанти навчання, а також сприяння у профорієнтації. Мікаель відповів, що не потребує соціальної адаптації, що він закінчив навчання кілька десятиліть тому і вже має роботу. Зате він попросив дозволу тримати в камері ноутбук, щоб і далі працювати над книгою, яку зобов'язався написати. Його бажання не викликало ніяких заперечень, і Саровський навіть надав йому шафу із замком, щоб він міг залишати комп'ютер у камері без нагляду і не боятися, що його поцуплять або зіпсують. Навряд чи хто-небудь із в'язнів став би таке чинити — вони ставилися до Мікаеля швидше поблажливо.

Таким чином, Мікаель провів два досить приємних місяці, приблизно по шість годин на день працюючи над сімейною хронікою Вангерів. Лише на кілька годин йому доводилося робити перерву для щоденного прибирання і відпочинку. Разом з двома в'язнями, один з яких виявився зі шведського містечка Шьовде, а другий родом із Чилі, Мікаелю належало щодня прибирати гімнастичну залу в'язниці. Відпочинок складався з перегляду телепередач, гри в карти або занять на тренажерах. Мікаель виявив, що цілком пристойно грає в покер,

але стабільно програє по кілька монет у п'ятдесят ере щодня. Тюремні правила дозволяли гру на гроші, тільки коли в спільному банку було менше як п'ять крон.

Про те, що його випускають достроково, Мікаель дізнався напередодні звільнення, коли Саровський запросив його до себе в кабінет і пригостив стопкою горілки. Решту вечора Мікаель присвятив спаковуванню речей і робочих блокнотів.

Знов опинившись на волі, Мікаель поїхав прямо до себе в Хедебю. Піднявшись на ганок будиночка, він почув нявкання і побачив рудо-коричневу кішку, яка привітно потерлася об його ноги.

— Гаразд, заходь, — сказав він. — Тільки я ще не встиг купити молока.

Розпаковуючи багаж, Мікаель не міг позбутися почуття, ніби він побував у відпустці. Йому навіть якимось бракувало Саровського і в'язнів-побратимів. Хоч яким би безглуздим це здалося, але у в'язниці йому було добре. Звістка про звільнення надійшла так несподівано, що він навіть не встиг нікого попередити.

Був початок сьомої вечора. Мікаель швидко сходяв у крамницю, поки та ще не зачинилася, і купив основні продукти. Повернувшись додому, він увімкнув мобільний телефон і подзвонив Еріці, але почув у відповідь, що наразі абонент недоступний. Мікаель залишив повідомлення, запропонувавши здзвонитися наступного дня.

Потім він прогулявся до Хенріка Вангера, якого здибав на першому поверсі свого будинку. Побачивши Мікаеля, той здивовано звів брови.

— Ти утік? — щонайперше спитав старий.

— Законно звільнений достроково.

— Оце сюрприз.

— Для мене теж. Мені повідомили тільки вчора ввечері. Кілька секунд вони дивилися один на одного. Потім старий, на подив Мікаеля, обхопив його руками і міцно обійняв.

— Я саме збирався попоїсти. Склади мені компанію.

Анна подала запіканку зі шкварками й брусницею. Вони просиділи в їдальні, розмовляючи, майже дві години. Мікаель повідомив про те, як далеко він просунувся із сімейною хронікою і де залишилися прогалини. Про Харіет Вангер вони не згадували, зате детально обговорювали справи «Міленіуму».

— У нас пройшло три засідання правління. Фрекен Бергер і ваш партнер Крістер Мальм були такі люб'язні, що перенесли два засідання сюди, а на третьому, в Стокгольмі, мене представляв Дірк. Хотів би я бути на кілька літ молодшим, а то, правду кажучи, їздити в таку далечінь для мене дуже втомливо. Спробую вибратися до Стокгольма влітку.

— Думаю, вони цілком можуть проводити засідання тут, — відповів Мікаель. — А як вам роль співвласника журналу?

Хенрік Вангер криво посміхнувся:

— Це найприємніше з моїх занять за багато років. Я перевіряв фінансовий бік, і він виглядає цілком пристойно. Мені не доведеться додавати стільки грошей, скільки я збирався, — розрив між доходами і витратами скорочується.

— Ми з Ерікою розмовляли кілька разів на тиждень. Наскільки я розумію, ситуація з рекламою поліпшується.

Старий хитнув головою:

— Злам намітився, та потрібен час. Спочатку підприємства концерну «Вангер» внесли свою лепту, купивши рекламні сторінки. Але вже двоє колишніх рекламодавців — мобільні телефони й одне турбюро — повернулися назад. — Він широко усміхнувся. — Ми проводимо також невелику роботу серед давніх ворогів Веннерстрьома, з кожним індивідуально. І повір мені, їх список чималий.

— А від самого Веннерстрьома щось чути?

— Ну, безпосередньо ні. Але ми звинуватили Веннерстрьома в тому, що він організовує бойкот «Міленіуму», і в результаті він виглядає дріб'язковим. Кажуть, журналіст із «Дагенс нюхетер» намагався його розпитати і дістав у відповідь шпильки.

— Вам це дає втіху?

— Втіха — невідповідне слово. Мені слід було б зайнятися цим багато років тому.

— Що ж усе-таки сталося поміж вами і Веннерстрьомом?

— І не немагайся. Про це ти дізнаєшся ближче до Нового року.

У повітрі приємно пахло провесінню. Близько дев'ятої години, коли Мікаель вийшов від Хенріка, вже починало сутеніти. Він трохи повагався, а потім пішов і постукав до Сесілії Вангер.

Він і сам не знав, на що сподівався. Сесілія Вангер витріщила очі, тут же вдала подив, проте впустила Мікаеля в передпокій. Там вони і залишилися стояти, обом було якось ніяково. Вона теж запитала, чи не втік він, і Мікаель пояснив, що й до чого.

— Я хотів просто привітатися. Я невчасно?

Вона намагалася не зустрічатися з ним очима, і Мікаель відразу зауважив, що жінка йому не вельми рада.

— Ні... ні, заходь. Хочеш кави?

— Із задоволенням.

Привівши його на кухню, вона повернулася спиною і стала наливати в кавоварку воду. Мікаель підійшов до неї і поклав руку їй на плече; вона завмерла.

— Сесіліє, по-моєму, тобі не хочеться поїти мене кавою.

— Я чекала тебе тільки через місяць, — сказала вона. — Ти заскочив мене зненацька.

В її голосі чулося невдоволення, і він розвернув її так, щоб бачити обличчя. Вони трохи постояли мовчки. Вона як і раніше не дивилася йому в очі.

— Сесіліє, до дідька каву. Що сталося?

Вона похитала головою і зробила глибокий вдих:

— Мікаелю, я хочу, щоб ти пішов. Нічого не питай. Просто йди.

Мікаель пішов був до себе додому, але біля хвіртки нерішуче спинився. Замість того щоб увійти, він спустився до води коло мосту і сів на камінь. Закурив, намагаючись розібратися в своїх думках і зрозуміти, чому ж так різко змінилося ставлення до нього Сесілії Вангер.

Раптом він почув звук мотора і побачив, як під мостом лине у протоку велике біле судно. Коли воно пропливало повз, Мікаель помітив, що за штурвалом стоїть Мартін Вангер і зосереджено пильнує, щоб не наскочити на міліну. Дванадцятиметрова крейсерська яхта — це вражає. Мікаель устав і пішов доріжкою понад водою. Враз він побачив, що біля причалів

уже гойдається досить багато різних корабликів — катерів і вітрильників. Серед них було кілька катерів фірми «Петерсон», а біля одної пристані підстрибувала на хвилі, здійнятій судном, яхта спортивного товариства. Решта суден були більшими і дорожчими. Він зауважив одну круїзну вітрильну яхту, фірми «Халлберг Рессі». Наближалось літо, і відразу стали помітні класові відмінності між мореплавцями Хедебу — у Мартина Вангера була, безперечно, найбільша і найдорожча яхта в окрузі.

Мікаель зупинився біля будинку Сесілії Вангер і покосився на освітлене вікно другого поверху. Потім пішов додому і поставив каву, а тим часом заглянув до свого кабінету.

Перед від'їздом у в'язницю він більшу частину документів, пов'язаних із Харіет, переніс назад до Хенріка. Йому здалося розумним не залишати надовго документацію в безлюдному будинку, і тепер полиці зяли пустою. З усіх матеріалів розслідування в нього лишилися тільки п'ять блокнотів з власноручними записами Хенріка Вангера, які він брав із собою у в'язницю і до цього моменту вже знав напам'ять. І, як з'ясувалося, один фотоальбом, забутий на горішній полиці.

Мікаель дістав його і взяв із собою на кухню. Наливши кави, він сів і почав перегортати альбом.

Там були фотографії, зроблені в день зникнення Харіет. Починався альбом з останнього знімка Харіет, де дівчина була знята під час святкової ходи в Хедестаді. За ним ішло більш як сто вісімдесят чітких фотографій із зображенням аварії на мосту. Мікаель уже багато разів роздивлявся альбом з лупою, знімок за знітком. Тепер же він проглядав його неуважно, ціл-

ком певний, що нічого тут вже не дасть йому поштовху для подальших роздумів. Раптом він відчув, що втомився від загадки Харіет Вангер, і з шумом закрив альбом.

Не знаходячи собі місця, Мікаель підійшов до кухонного вікна і втупився в темряву.

Потім знову поглянув на альбом. У нього було неясне відчуття, ніби він тільки що бачив щось важливе; якийсь здогад проскакував і вислизав. Навіть волосся на потилиці піднялося від передчуття, мовби якась невидима істота обережно подула йому в вухо.

Він сів і знову розгорнув альбом. Продивився його, сторінку за сторінкою, затримуючись на кожному знімку моста. Поглянув на тодішнього Хенріка Вангера, забризканого мазутом і майже на сорок років молодшого за нинішнього, потім на такого ж Харальда Вангера — людину, яку поки лише вгадував за ледь помітним ворущінням фіранки і жодного разу не бачив навіть його слідів на снігу. На знімках були зафіксовані зламани поручні моста, будинки, вікна і транспортні засоби. У натовпі глядачів Мікаель без зусиль розпізнав двадцятилітню Сесілію Вангер, у світлій сукні під темним жакетом; її можна було знайти фотографіях на двадцяти.

Раптом Мікаель розхвилювався. За багато років він навчився довіряти своїй інтуїції. У цьому альбомі щось було, тільки він не міг сказати, що саме.

Він як і раніше сидів за кухонним столом, прикипівши очима до фотографій, коли близько одинадцятої години раптом почув, як відчиняються вхідні двері.

— Можна мені увійти? — спитала Сесілія Вангер.

Не чекаючи відповіді, вона всілася супроти нього, по той бік столу. У Мікаеля виникло дивне відчуття дежавю. Вона була одягнена в широку тонку світлу сукню і сіро-синій жакет — майже так само, як на фотографіях 1966 року.

— Проблема в тобі, — сказала вона.

Мікаель звів брови.

— Вибач, але ти захопив мене зненацька, коли з'явився сьогодні ввечері. Тепер я така нещасна, що просто не можу спати.

— Чому ж ти нещасна?

— Ти хіба не розумієш?

Він похитав головою.

— Ти не сміятимешся, якщо я розповім?

— Обіцяю не сміятися.

— Коли взимку я тебе спокусила, це було божевільне поривання з мого боку. Мені хотілося розважитися. Того першого вечора я сприймала це як жарт і зовсім не збиралася зав'язувати з тобою тривалі стосунки. Потім усе пішло інакше. Ті тижні, коли ти був моїм occasional lover, стали найбільш приємними в моєму житті. Я хочу, щоб ти це знав.

— Мені теж це здавалося дуже приємним.

— Мікаель, я весь час брехала тобі і самій собі. Я ніколи не відзначалася сексуальною розбещеністю. За все життя у мене було п'ятеро партнерів. Я «дебютувала» у двадцять один рік. Потім з'явився чоловік, ми познайомилися, коли мені було двадцять п'ять, але він виявився покидьком. А затим я кілька разів зустрічалася ще з трьома чоловіками, з перервою в кілька років. Але ти щось у мені пробудив, я просто не могла вдовольнитися. Можливо, це було пов'язано з твоєю непримхливістю.

— Сесіліє, не треба...

— Цить, не перебивай мене. Інакше я не зумію все розповісти.

Мікаель вирішив помовчати.

— Того дня, коли ти відправився у в'язницю, я відчула себе такою нещасною. Ти раптом зник, наче тебе ніколи й не було. У моєму ліжку стало холодно і порожньо, і я раптом знову перетворилася на п'ятдесятишестилітню тітку.

Вона ненадовго замовкла і подивилася Мікаелю в очі.

— Взимку я в тебе закохалася. Ніяк не думала, що так вийде, але це факт. І я раптом усвідомила, що ти тут тільки на якийсь час і одного чудового дня поїдеш назавжди, а я залишуся тут до скону. Мені стало так страшенно боляче, що я вирішила не підпускати тебе близько, коли ти повернешся з в'язниці.

— Мені дуже шкода.

— Я сама винна.

Вони трохи посиділи мовчки.

— Коли ти сьогодні пішов, я розревілася. Як би мені хотілося прожити життя спочатку. Потім я дещо для себе вирішила.

— Що саме?

Вона опустила очі.

— Що треба бути несосвітеною ідіоткою, щоб припинити з тобою зустрічатися тільки тому, що ти одного разу звідси поїдеш. Мікаелю, ми можемо почати все спочатку? Ти зможеш забути те, що сьогодні сталося?

— Вже забуто, — сказав Мікаель. — Дякую, що розповіла.

Вона як і раніше не відривала очей від столу.

— Якщо ти хочеш мене, то я з великим задоволенням.

Раптом вона знов подивилася на нього. Потім підвелася і попрямувала в спальню. Кинула додолу жакет, стягуючи дорогою сукню через голову.

Мікаель із Сесілією прокинулись одночасно, почувши, як відчиняються вхідні двері і хтось проходить у кухню. Гупнула поставлена на підлогу сумка. Потім раптом у дверях спальні з'явилася Еріка з усмішкою на обличчі, яка миттю змінилася виразом жаху.

— О Боже! — Вона відступила назад.

— Привіт, Еріко, — промимрив Мікаель.

— Привіт. Пробачте. Тисяча вибачень за те, що я ввірвала-ся. Мені слід було постукати.

— Нам треба було замкнути вхідні двері. Еріко, це Сесілія Вангер. Сесіліє — Еріка Бергер, головний редактор «Міленіуму».

— Вітаю, — сказала Сесілія.

— Вітаю, — відгукнулася Еріка. Схоже, вона не могла вирішити, слід їй підійти і ввічливо потиснути руку чи просто піти. — Е-е, я... я можу піти прогулятися...

— А може, ти краще поставиш каву? — Мікаель глянув на будильник на нічному столику: початок першої.

Еріка кивнула і зачинила двері спальні. Мікаель із Сесілією переглянулися. У Сесілії був стурбований вигляд. Вони займалися коханням і перемовлялися до четвертої години ранку, а потім Сесілія сказала, що залишиться в нього до завтра і їй наплювати, якщо хтось дізнається, що вона трахається з Мікаелем. Вона спала, повернувшись до нього спиною, але весь час відчуваючи його руки у себе на грудях.

— Послухай, усе нормально, — сказав Мікаель. — Еріка заміжня жінка, а не моя подружка. Ми іноді зустрічаємося, але її абсолютно не хвилюють мої стосунки з кимось іншим. Мабуть, вона просто збентежилася від несподіванки.

Коли вони трохи пізніше вийшли на кухню, Еріка вже поставила на стіл каву, сік, апельсиновий джем, сир і тости. Линули смачні запахи. Сесілія відразу попрямувала до Еріки і простягнула руку:

— Ми там до пуття й не привітались. Добрий день.

— Дорога Сесіліє, даруйте, що я вломилася наче слон, — сказала дуже засмучена Еріка.

— Ради Бога, забудьте про це. Давайте пити каву.

— Привіт, — сказав Мікаель і обійняв Еріку, перш ніж сісти. — Як ти тут опинилася?

— Зрозуміло, приїхала сьогодні вранці машиною. Я близько другої по півночі отримала твоє повідомлення і намагалася зателефонувати.

— Я вимкнув телефон, — пояснив Мікаель і посміхнувся Сесілії Вангер.

Після сніданку Еріка залишила Мікаеля із Сесілією удвох, пославшись на те, що повинна побачити Хенріка Вангера. Сесілія прибирала зі столу, повернувшись до Мікаеля спиною. Він підійшов і обійняв її.

— Що ж тепер буде? — спитала Сесілія.

— Нічого. Адже Еріка мій ліпший друг. Ми з нею періодично спимо вже двадцять років і, сподіваюся, будемо разом ще двадцять. Але ми ніколи не були парою і не перешкоджаємо романам одне одного.

— А у нас з тобою роман?

— Не знаю, що це, але нам вочевидь добре разом.

— Де вона сьогодні ночуватиме?

— Ми їїдесь прилаштуємо. У Хенріка, наприклад, є кімнати для гостей. У моєму ліжку вона спати не буде.

Сесілія на хвильку задумалася.

— Не знаю, чи переживу я це. Може, у вас з нею так заведено, але я не знаю... я ніколи... — Вона похитала головою. — Я піду до себе додому. Мені треба над цим трохи поміркувати.

— Сесіліє, ти ж мене вже запитувала, і я розповідав тобі про наші з Ерікою стосунки. Її існування не могло стати для тебе сюрпризом.

— Це правда. Але поки вона перебувала на зручній відстані, у Стокгольмі, я могла про неї не думати.

Сесілія наділа жакет.

— Забавна ситуація, — усміхнулась вона. — Приходь до мене ввечері вечеряти і бери Еріку з собою. Думаю, вона мені сподобається.

Питання з ночівлею Еріка вже вирішила самостійно. Приїжджаючи в Хедебю для зустрічей з Хенріком Вангером, вона ночувала в одній з його гостьових кімнат і тепер напрямки запитала, чи не зможе він знов її поселити. Не приховуючи своєї радості, Хенрік запевнив, що вона для нього завжди бажана гостя.

Коли все влаштувалося, Мікаель і Еріка прогулялися через міст і сіли на терасі «Кафе Сусанни», хоча до закриття залишалося зовсім мало часу.

— Я дуже засмутилася, — сказала Еріка. — Я їхала сюди, щоб привітати тебе з поверненням на волю, а побачила тебе в ліжку з місцевою *femme fatale*¹.

— Пробач.

— Як довго ви з міс Великі цицьки... — Еріка покрутила вказівним пальцем.

— Приблизно з того часу, як Хенрік став співвласником.

— Ага.

— Що «ага»?

— Просто цікаво.

— Сесілія гарна жінка. Вона мені подобається.

— Я вас не осуджую. Просто засмутилася. Цукерочка лежить перед носом, але мені доведеться сісти на діету. Як велось у в'язниці?

— Все одно що в пристойній робочій відпустці. А як справи в журналі?

— Вже трохи краще. Ми як і раніше насилу зводимо кінці з кінцями, але вперше за цей рік обсяг реклами почав збільшуватися. До торішнього рівня ще далеко, але ми, в усякому разі, набираємо силу. Це заслуга Хенріка. Найдивніше, що почала збільшуватися кількість передплатників.

— Вона завжди коливається туди-сюди.

— У межах кількох сотень. Але за останні три місяці їх стало більше на три тисячі. Зростання йде досить стабільно, приблизно по двісті п'ятдесят чоловік на тиждень. Спершу я думала, що це випадковість, але нові передплатники з'являться й далі. Такого помітного збільшення накладу у нас ніколи не

¹ Фатальна жінка (*фр.*).

було. Це важливіше за доходи від реклами. І наші колишні читачі, схоже, всюди досить послідовно продовжують передплату.

— Чим це пояснюється? — спантеличено спитав Мікаель.

— Не знаю. Ніхто з нас не розуміє. Ми не проводили ніякої рекламної кампанії. Крістер цілий тиждень присвятив вибіркового дослідженню тих людей, які у нас з'являються. По-перше, це абсолютно нові передплатники. По-друге, сімдесят відсотків з них жінки, хоча звичайно сімдесят відсотків передплатників — чоловіки. По-третє, вони майже всі належать до жителів передмість, із середніми доходами і кваліфікованою роботою: вчителі, молодші керівники і чиновники.

— Бунт середнього класу проти великого капіталу?

— Не знаю. Проте якщо так триватиме й далі, склад передплатників зазнає кардинальної зміни. Два тижні тому ми проводили редакційну нараду і вирішили частково додавати в журнал новий матеріал; я хочу більше статей, присвячених профспілковим питанням, з прив'язкою до Центрального об'єднання профспілок службовців, і тому подібних, а також більше дослідницьких репортажів, наприклад про жіночі проблеми.

— Тільки обережно, не міняй надто багато, — порадив Мікаель. — Якщо у нас з'являються нові передплатники, значить, їм, очевидно, подобається журнал у його нинішньому вигляді.

До себе на вечерю Сесілія Вангер запросила також Хенріка Вангера, можливо, щоб його присутність не давала розмові повернути на неприємні теми. Вона приготувала печеню з дичини і подала червоне вино. Еріка з Хенріком в основному

обговорювали розвиток «Міленіуму» і приплив нових передплатників, але поступово зайшла мова і про інші речі. Еріка раптом звернулася до Мікаеля і спитала, як посувається його робота.

— Я розраховую закінчити чорновий варіант сімейної хроніки приблизно за місяць і подати на суд Хенріка.

— Хроніка у душі родини Адамс, — усміхнулася Сесілія.

— Вона включає деякі історичні аспекти, — признався Мікаель.

Сесілія покосилася на Хенріка Вангера.

— Мікаель, насправді сімейна хроніка Хенріка не цікавить. Він хоче, щоб ти розгадав загадку зникнення Харіет.

Мікаель нічого не відповів. З самого початку їхніх стосунків із Сесілією він говорив з нею про Харіет цілком відверто. Сесілія вже здогадалася, в чому полягало його справжнє завдання, хоча він прямо в цьому не признавався. Але й Хенрікові він ніколи не розповідав про те, що обговорює цю тему із Сесілією. Густі брови Хенріка трохи зсунулись. Еріка мовчала.

— Послухай, — сказала Сесілія Хенрікові. — Я ж не зовсім тупа. Я не знаю достеменно, яка у вас з Мікаелем домовленість, але в Хедебю він через Харіет.

Хенрік хитнув головою і покосився на Мікаеля:

— Я ж говорив, що вона здатна міркувати.

Потім він звернувся до Еріки:

— Думаю, Мікаель пояснив вам, що він робить у Хедебю? Вона кивнула.

— І думаю, ви вважаєте, що це безглузда праця. Ні, не відповідайте. Це дурна і безглузда праця. Але мені необхідно все дізнатися.

— Я не вникаю в ці справи, — дипломатично сказала Еріка.

— Звичайно, вникаєте.

Він поглянув на Мікаеля:

— Минуло вже майже півроку. Розкажи, тобі вдалося знайти що-небудь, чого ми ще не перевірили?

Мікаель уникав погляду Хенріка. Йому відразу згадалося дивне відчуття, що виникло в нього напередодні, коли він розглядав альбом. Це відчуття не відпускало його весь день, але в нього не було часу знову повернутися до фотографій. Можливо, це все його фантазії, але якась зачіпка там промайнула. Ще трохи — і він зловить вислизаючу здогадку. Нарешті він підвів очі на Хенріка Вангера і похитав головою:

— Я не просунувся ні на йоту.

Раптом старий спрямував на нього пильний, уважний погляд. На слова Мікаеля він нічого не відповів і зрештою хитнув головою:

— Не знаю, як ви, молодь, але мені пора. Дякую за вечерю, Сесіліє. На добраніч, Еріко. Зайдіть до мене вранці перед від'їздом.

Коли Хенрік Вангер зачинив за собою вхідні двері, в кімнаті запала мовчанка. Її порушила Сесілія:

— Мікаелю, що все це означає?

— Це означає, що Хенрік Вангер так само чутливо вловлює чужі коливання, як сейсмограф — сейсмічні хвилі. Учора ввечері, коли ти прийшла, я розглядав фотоальбом.

— І що?

— Я щось побачив. Сам не знаю, що саме, і не можу до пуття пояснити. Воно майже набуло форми думки, але мені не вдалося її спіймати.

— Але про що ти думав?

— Навіть не знаю. А потім прийшла ти, і в мене... гм... з'явилися приємніші теми для розмірковувань.

Сесілія почервоніла. Намагаючись не зустрітися поглядом з Ерікою, вона заквапилася на кухню, щоб поставити каву.

Стояв теплий і сонячний травневий день. Зелень почала убиватися в силу, і Мікаель спіймав себе на тому, що наспівує «Цвітіння час наспів».

Еріка провела ніч в гостьовій кімнаті Хенріка Вангера. Після вечері Мікаель запитав Сесілію, чи потрібна їй компанія, але та відповіла, що зайнята підготовкою до обговорення оцінок, а крім того, втомилася і хоче спати. Еріка поцілувала Мікаеля в щоку і рано-вранці в понеділок покинула Хедебю.

Коли Мікаель в середині березня відправився до в'язниці, ще скрізь товстим шаром лежав сніг. А зараз уже зазеленіли берези, і навколо його будиночка утворився пишний соковитий газон.

Вперше у Мікаеля з'явилася змога оглянути острів цілком. Близько восьмої ранку він пішов у садибу, щоб позичити в Анни термос, а разом перемовитися кількома словами з Хенріком, що тільки-но встав, і взяв у нього карту острова. Особливо його цікавив будиночок Готфріда, який кілька разів згадувався в поліцейських протоколах, бо Харіет бувала там багато разів. Хенрік пояснив, що будиночок належить Мартінові Вангеру, але всі ці роки здебільшого порожній, і лише кілька разів ним користувався хто-небудь із родичів.

Мартіна Вангера Мікаель устиг перехопити, коли той прямував на роботу до Хедестада. Виклавши свою справу, він по-

просив дозволу взяти ключі. Мартін глянув на нього з веселою посмішкою:

— Гадаю, сімейна хроніка дійшла до розділу про Харіет.

— Я просто хочу розглянутися...

Мартін Вангер попросив почекати і хутко повернувся з ключами.

— Отже, я можу туди заглянути?

— Щодо мене, то коли захочете, можете хоч поселитися там. Взагалі-то, він приємніший за місце, де ви зараз живете, хіба що розташовується на іншому кінці острова.

Мікаель зварив каву і зробив кілька бутербродів, набрав у пляшку води, засунув їжу в наплічник і перекинув його через плече. Шлях пролягав уздовж бухти, вузькою і напівзарослою доріжкою, що обходила острів з північного боку. Будиночок Готфріда був на мисі, приблизно за два кілометри від селища, і Мікаель неквапливою ходою подолав цю відстань усього за півгодини.

Мартін Вангер був правий. Коли доріжка обігнула мис, перед Мікаелем відкрилося затоплене зеленню містечко біля самої води. Краєвид був чудовий: по ліву руч — гирло річки Хедеельвен і гостьова гавань, по праву — промислова гавань.

Здавалося дивним, що в будиночку Готфріда так ніхто і не поселився. Це була складена з просякнутих темною морилкою колод хата в сільському стилі, з черепичним дахом, зеленими віконними рамами і маленькою сонячною терасою перед входом. Проте будиночок і ділянку очевидно ніхто давно не дглядав; фарба на одвірках і лутках відлущилася, а на місці колишнього газону вирости метрові кущі. Щоб його розчис-

тити, потрібно було деньок гарненько попрацювати косою і кущорізною пилкою.

Мікаель одімкнув двері й одгвинтив ізсередини віконниці. Колись споруда, схоже, була старим сараєм площею майже тридцять п'ять квадратних метрів. Ізсередини він був обшитий дошками і мав одну-єдину велику кімнату з широкими з обох боків од вхідних дверей вікнами, що виходили на воду. У глибині були сходи, які вели до відкритої спальної антресолі аж під дахом, що розтягнулася на півбудинку. Під сходами містилася маленька ніша з газовою плиткою, раковиною і душовою кабіною. Обстановка будинку була простою; попід довгою стіною зліва од дверей були прикручена до стіни лава, потертий письмовий стіл і металевий стелаж із полицями з тикового дерева. Трохи далі біля тієї ж стіни стояли три одержні шафи. Праворуч од дверей розташовувався круглий обідній стіл з п'ятьма стільцями, а посеред короткої стіни — коминак.

Електрики в будинку не було, зате було кілька гасових ламп. На вікні стояв старенький транзистор фірми «Грюндіг» з відламанною антеною. Мікаель увімкнув його, але батареї не працювали.

Піднявшись вузькими сходами, Мікаель огледівся в «спальні»: тут виявилися двоспальне ліжко, матрац без простирадл, нічний столик і комод.

Якийсь час він присвятив оглядинам будинку. В комоді лежало лише кілька рушників і майок, що трохи тхнули цвіллю. У шафах знайшовся деякий робочий одяг, комбінезон, пара гумових чобіт, стоптані спортивні тапочки і гасовий обігрівач. У шухлядах письмового столу лежали олівці, папір, чистий блокнот для малювання, колода карт і декілька закладок для книжок.

Кухонна шафа мала посуд, кавові філіжанки, склянки, свічки, а також кілька пачок солі, пакетиків з чаєм і таке інше. В одній із шухляд кухонного столу були ножі, виделки і ложки.

Дещо із царини інтелектуальної діяльності виявилось лише на стелажі над письмовим столом. Щоб обстежити стелаж, Мікаелю довелося поставити на стіл кухонний стілець і залізи на нього. На нижній полиці лежали старі числа найрізноманітніших журналів кінця 50-х років і початку 60-х, а також збірники коміксів. Мікаель розгорнув число чоловічого журналу «Лектюр» за 1964 рік і визнав, що зображена там красуня виглядає цілком невинно.

На полицях було розставлено з півсотні книжок. Приблизно половину становили детективи в м'яких палітурках із серії «Манхеттенської»: Міккі Спіллейн з назвами на кшталт «Не чекай милості» і класичними обкладинками Бертіля Хегланда. Мікаель знайшов також з півдюжини книжок із серії «Кітгі», декілька книжок Енід Блайтон і детективи Сівара Альрюда. Він усміхнувся давнім знайомим. Три книги Астрід Ліндгрєн: «Ми всі з Бюллербю», «Калле Блумквіст і Расмус» та «Пеппі Довгапанчоха». На верхній полиці стояли: книжка про короткохвильове радіо, дві книги з астрономії, довідник про птахів, книга під назвою «Імперія зла» про Радянський Союз, книга про фінську зимову війну, катехізис Лютера, Псалтир і Біблія.

Мікаель розгорнув Біблію і прочитав на внутрішньому боці палітурки: «Харієт Вангер, 12/5 1963». Конфірмаційна Біблія Харієт. Він спохмурнів і поставив книгу на місце.

Відразу за будинком була дров'ятня, в якій також зберігався різний інвентар: коса, граблі, молоток, коробка з купою різних цвяхів, рубанки, пила й інші інструменти. Нужник розташо-

увався в лісі, метрів за двадцять на схід. Мікаель трохи походив навколо і повернувся в будинок. Витягнувши стілець на терасу, він усівся і налив з термоса кави, потім запалив сигарету і став крізь пелену зеленого пагіння видивлятися на бухту Хедестада.

Будиночок Готфріда виявився значно скромнішим, ніж він гадав. Отож, сюди перебрався батько Харіет і Мартіна, коли в кінці 50-х років їхній з Ізабеллою шлюб став розпадатися. Тут він жив і спивався. А потім потонув десь внизу, коло пристані, маючи високий вміст алкоголю в крові. Влітку в будиночку, мабуть, жилося комфортно, та коли температура починала наближатися до нуля, напевно ставало вогко і паршиво. За словами Хенріка, Готфрід продовжував працювати і далі в концерні — з перервами на періоди запоїв — аж до 1964 року. Те, що, більш чи менш постійно мешкаючи в будиночку, він примудрявся, проте, з'являтися на роботі свіжопоголеним, умитим, у піджаку і при краватці, все-таки свідчило про певну самодисципліну.

В той же час Харіет Вангер була тут так часто, що це місце оглядали серед перших. Хенрік розповідав, що в останній рік Харіет часто приходила сюди у вихідні або під час канікул, щоб ніхто її не турбував. Останнього літа вона прожила тут кілька місяців, хоч і з'являлася в селищі щодня. Тут у неї протягом шести тижнів гостювала подруга Аніта Вангер, сестра Сесілії Вангер.

Що ж вона тут поробляла на самоті? Збірники коміксів і романи з серії «Кітті» говорили самі за себе. Можливо, їй належав блокнот для малювання. Проте тут була і її Біблія.

Може, вона хотіла бути ближче до потонулого батька, — їй потрібно було пережити горе? Невже все пояснюється так просто? Чи справа в її релігійних схильностях? Будиночок

примітивний і аскетичний; може, вона уявляла, що живе в монастирі?

Мікаель хотів пройти понад берегом на південний схід, але там було так багато ущелин і кущів ялівцю, що місцевість виявилася непрохідною. Він повернувся до будиночка і пройшов трохи в бік Хедебю. Судячи з карти, через ліс мала б вести стежка до чогось, що мало назву Укріплення, і за двадцять хвилин він її таки відшукав.

Укріплення виявилось рештками берегових оборонних споруджень часів Другої світової війни — тут були бетонні бункери з траншеями, розкидані навколо командного пункту, суціль зарослі густим лісом.

На галявині біля моря виднівся човновий сарай, і Мікаель пройшов до нього стежкою. Біля сараю виявилися уламки катера фірми «Петерссон». Повернувшись назад до Укріплення, Мікаель попростував доріжкою, яка привела його до огорожі, — він підійшов до господарства Естергорд із заднього боку.

Далі звивиста стежка крізь ліс провела його вздовж поля, що належало тому ж господарству. Вона виявилася важкопрохідною і деінде пролягала такими багnistими місцями, що йому доводилося їх обходити. Врешті-решт він дістався до торф'яного болота із сараєм. Схоже, стежка тут кінчалася, хоча Мікаель був усього за сотню метрів од дороги на Естергорд.

По той бік дороги височіла гора Сьодербергет. Він піднявся крутим схилом, а останній шматок шляху йому навіть довелося видиратися. Гору вивершувала майже прямовисна скеля, повернена до води. Звідтіль Мікаель пішов гірським хребтом назад у Хедебю. Над селищем він зупинився і поми-

лувався видом на стару рибацьку гавань, церкву і власний будиночок, потім усівся на скелі і вилив у філіжанку решту теплої кави.

Мікаель гадки не мав, навіщо він в Хедебю, але цей краєвид йому подобався.

Сесілія Вангер трималася від нього на відстані, і Мікаелю не хотілося їй нав'язуватися, але через тиждень він усе-таки пішов і постукав до неї. Вона впустила його і поставила каву.

— Ти, мабуть, вважаєш мене дуже смішною п'ятдесятишестилітньою поважною вчителькою, котра поводить як дівчисько.

— Сесіліє, ти доросла людина і маєш право чинити, як хочеш.

— Я знаю. Тому я вирішила припинити з тобою зустрічатися. Мені не витримати того, що...

— Ти не зобов'язана мені нічого пояснювати. Я сподіваюся, ми і далі друзі.

— Мені дуже хочеться, щоб ми залишалися друзями. Але зв'язку з тобою я не витримаю. Із зв'язками в мене завжди виходило кепсько. Мені треба, мабуть, трохи побути самій.

Розділ 16

Неділя,

1 червня — вівторок, 10 червня

Після шести місяців марних роздумів у справі Харіет Вангер намітилося зрушення. Протягом кількох днів першого тижня червня Мікаель знайшов три аб-

солотно нових шматочки мозаїки. Виявлення двох із них було його власною заслугою, а з третім йому допомогли.

Після від'їзду Еріки він розгорнув альбом і кілька годин розглядав фотографію за фотографією, намагаючись зрозуміти, що ж тоді привернуло його увагу. Під кінець він відклав альбом убік і став працювати далі над сімейною хронікою.

У перших числах червня Мікаель поїхав до Хедестада. Він сидів, роздумуючи про щось інше, коли автобус повернув на Йєрнвегсгатан, і раптом зрозумів, що саме останнім часом виірвало у нього в голові. Ця думка вразила його як грім серед ясного неба. Уклякнувши з несподіванки, Мікаель проїхав до кінцевої зупинки біля вокзалу і, не виходячи з автобуса, відправився назад у Хедебю, щоб перевірити, чи не помиляється він.

Йому потрібний був найперший знімок в альбомі.

Остання фотографія Харіет Вангер, зроблена того фатального дня в Хедестаді, на Йєрнвегсгатан, коли дівчина дивилася на карнавальну ходу дитячого свята.

Цей знімок був в альбомі єдиним у своєму роді. Він один приблизно із ста вісімдесяти не був пов'язаний з аварією на мосту і потрапив до альбому просто тому, що належав до того ж дня. Увага Мікаеля і, напевно, всіх його попередників, що вивчали ці сторінки, була звернена на людей та деталі знімків з моста, а зображення святкового натовпу в Хедестаді, зроблені за кілька годин до вирішальних подій, нічого драматичного не мали.

Хенрік Вангер, очевидно, розглядав цю фотографію тисячу разів, побиваючись, що більше ніколи не побачить Харіет. Йому, мабуть, було досадно, що знімок зроблено з та-

кої далекої відстані і що дівчина опинилася на ньому лише однією з багатьох.

Проте Мікаеля зачепило не це.

Фотограф знімав з другого боку вулиці, можливо, з вікна другого поверху. Об'єктив вихопив кабіну і частину кузова однієї з вантажівок колони. У кузові стояли дівчата в блискучих купальниках і шовкових шароварах і кидали в публіку цукерки. Дехто з них, схоже, танцював. Перед вантажівкою вистрибували троє клоунів.

Харіет стояла в першому ряду публіки, на хіднику. Поряд з нею були три однокласниці, а навколо них товпилося не менше сотні інших жителів Хедестада.

Ця картинка і застрягла у Мікаеля в підсвідомості і зненацька спливла, коли автобус проїздив те саме місце, яке він бачив на знімку.

Публіка поводитися, як і личить у таких випадках. Погляди глядачів на матчах завжди слідкують за тенісним м'ячиком або за хокейною шайбою. Люди на лівому краї фотографії дивились на клоунів прямо перед собою. Погляди тих, що стояли ближче до вантажівки, зосередилися на кузові з напівоголеними дівчатами. На обличчях у натовпі читалося захоплення, діти показували пальцями, дехто сміявся, усі здавались веселими.

Усі, крім однієї людини.

Харіет Вангер дивилась убік. Її однокласниці й усі решта навколо роздивлялися клоунів, але Харіет повернула обличчя градусів на тридцять або тридцять п'ять праворуч. Її погляд, здавалося, прикипів до чогось на тому боці вулиці, що було вже за нижнім лівим кутом фотографії.

Мікаель дістав лупу і спробував розгледіти деталі. Знімок було зроблено з дуже далекої відстані, аби стверджувати напевно, проте, на відміну від решти облич поблизу, обличчя Харіет радості не виявляло. Її губи були стиснуті у вузьку смужку, очі широко розплющені, руки безсило звисали.

У неї був переляканий вигляд. Переляканий або сердитий.

Мікаель вийняв фотографію з альбому, сунув у пластиковий конверт і наступним автобусом знову поїхав до Хедестада. На Йернвегсгатан він вийшов і став приблизно на тому ж місці, звідкіль, очевидно, було зроблено знімок. У ті часи тут закінчувався центр Хедестада. Тут був двоповерховий дерев'яний будинок, у якому містилися магазин відео і «Бутик чоловічого модного одягу Сундстрьома», заснований, згідно з табличкою біля входу, в 1932 році. Мікаель зайшов у бутик і відразу відзначив, що він розміщується на двох рівнях — кручені сходи вели на другий поверх.

На верхньому майданчику кручених сходів були два вікна, що виходили на вулицю. Ось тут і стояв того дня фотограф.

— Я можу вам чимось допомогти? — спитав немолодий продавець, коли Мікаель дістав конверт з фотографією.

Народу в магазині майже не було.

— Мені б, власне, хотілося тільки подивитися, звідкіль зроблено цей знімок. Можна, я на секунду відчиню вікно?

Діставши дозвіл, Мікаель відхилив ступку, тримаючи перед собою фотографію. Звідси йому було чудово видно місце, де колись стояла Харіет Вангер. Один з двох дерев'яних будинків, що виднілися за нею, до цього часу зник, його місце зайняв чотирикутний цегляний дім. У тому, що зберігся, дерев'яному

будинку в 1966 році торгували канцелярським приладдям; тепер же там розмістилася крамниця продуктів здорового харчування і солярій. Мікаель зачинив вікно і вибачився за завданий клопіт.

Вийшовши на вулицю, він став на те місце, де тоді стояла Харіет. Вікно бутика і двері солярію правили йому за зручні орієнтири. Мікаель повернув голову так само, як Харіет на фотографії. Виходило, що вона дивилася на ріг будинку, де містився «Бутик Сундстрьома». Звичайнісінький ріг будинку, за який іде поперечна вулиця.

«Що ж ти там побачила, Харіет?» — подумки питав він.

Мікаель сховав фотографію в сумку, що висіла на плечі, дійшов до привокзального парку, сів у кафе під відкритим небом і замовив каву латте. Він раптом відчув, що подія його дуже приголомшила.

Англійською це називається «New evidence»¹, що звучить дещо інакше, ніж шведський вислів «нові речові докази». Він раптом побачив щось нове, на що не звернув увагу ніхто з тих, хто проводив розслідування і топтався на одному місці протягом тридцяти семи років.

Проблема полягала лише в тому, що він не був певен у тому, наскільки цінне його відкриття, а проте йому воно здавалося важливим.

Той вересневий день, коли пропала Харіет, був винятковим з кількох поглядів. У Хедестаді проходило свято, і на вулиці либонь висипало кілька тисяч людей, від молоді до стариків. У Хедебю, на острові, зібралися на щорічну зустріч родичі. Вже

¹ Нові обставини, факти (англ.).

ці дві події для більшості жителів околиць порушили звичний ритм життя. На довершення всього на мосту сталась аварія з автоцистерною і заступила все решту.

Інспектор Морелль, Хенрік Вангер та всі інші, хто розмірковував над зникненням Харіет, зосередили увагу на подіях на острові. Морелль навіть записав, що не міг позбутися підозри, ніби аварія і зникнення Харіет мали якийсь взаємозв'язок. Мікаель тут же сповнився віри, що Морелль даремно мав ці підозри.

Події почали розгортатися не на острові, а в Хедестаді, за кілька годин до аварії. Харіет Вангер побачила на вулиці когось або щось, про що захотіла негайно повідати Хенріку Вангеру, в якого, на жаль, не знайшлося часу з нею поговорити. Потім сталося лихо на мосту. І тоді вбивця завдав свого удару.

Мікаель зробив паузу. Він уперше усвідомлено сформулював припущення, що Харіет убили. Він завагався, проте швидко зрозумів, що нарешті почав поділяти переконання Хенріка Вангера. Харіет мертва, і тепер він шукає вбивцю.

Він знову звернувся до документів величезної справи. Серед інформації, відображеної на тисячах сторінок, лише мізерна частина стосувалася годин, проведених Харіет у Хедестаді. Вона була там разом з трьома однокласницями, кожна з яких детально допитали про їхні спостереження. Того дня вони зустрілися біля привокзального парку о дев'ятій годині ранку. Одній з дівчат потрібно було купити джинси, і решта склали їй компанію. Вони випили каву в ресторані універмагу «ЕПА», а потім пішли на стадіон, де, прогулюючись між павільйонами луна-парку і ставками, зустрілися з іншими однокласниками. Після дванадцятої вони рушили назад до центру міста, щоб подивитися карнавальну ходу дитячого свята. Незадовго до

другої години пополудні Харіет раптом сказала, що їй треба їхати додому, і розсталася з компанією на автобусній зупинці біля Йернвегсгатау.

Ніхто з подруг нічого незвичайного не помітив. Одна з них, Інгер Стенберг, була та сама дівчина, яка відзначала «бай-дужість» Харіет в останній рік. За словами Інгер, протягом того дня Харіет, як завжди, мовчала і загалом просто ходила за іншими.

Інспектор Морелль опитав усіх людей, що зустрічалися з Харіет фатального дня, навіть якщо вони лише привіталися з нею на святі. Коли вона зникла і почалися пошуки, її фотографію надрукували в місцевій газеті. Багато жителів Хедестада зв'язувалися з поліцією, повідомляючи, що ніби бачили її того дня, але ніхто з них не помітив нічого незвичайного.

Мікаель цілий вечір обдумував, як ліпше розвивати щойно виниклу ідею. Наступного ранку він пішов до Хенріка Вангера і застав його за сніданком.

— Ви говорили, що сім'я Вангер як і раніше має найбезпосередніше відношення до «Хедестадс-курірен».

— Вірно.

— Мені треба дістати доступ до фотоархіву газети за шістьдесят шостий рік.

Хенрік Вангер поставив на стіл горнятко з молоком і витер верхню губу.

— Мікаелю, що ти виявив?

Мікаель подивився старому в очі:

— Нічого конкретного. Але я підозрюю, що ми могли неправильно тлумачити хід подій.

Він показав фотографію і розповів про свої висновки. Хенрік Вангер надовго замовк.

— Якщо я маю рацію, то треба зосередити увагу на тому, що сталося того дня в Хедестаді, а не замикатися на подіях, що відбувались на острові, — сказав Мікаель. — Не знаю, як краще за це взятися після стількох літ, але під час свята напевно було зроблено багато знімків, які ніколи не публікувалися. От на них я й хочу поглянути.

З телефону, що висів на стіні кухні, Хенрік Вангер подзвонив Мартінові Вангеру, пояснив, у чому річ, і запитав, хто тепер відповідає в газеті за ілюстрації. Протягом десяти хвилин потрібних людей було знайдено і дозвіл отримано.

Керівника фотовідділу «Хедестадс-курірен» звали Мадлен Блумберг, чи просто Майя, і їй було років шістдесят. За багато літ роботи в галузі, де фотографування як і раніше вважалося прерогативою чоловіків, жінку на цій посаді Мікаель зустрів уперше.

З нагоди суботи редакція не працювала, але виявилось, що Майя Блумберг живе всього за п'ять хвилин ходу і вже чекає на Мікаеля біля входу. Вона присвятила газеті «Хедестадс-курірен» більшу частину життя. Починала в 1964 році коректором, потім перейшла в копіювальники і не один рік провела в темній кімнаті. Паралельно з цим її періодично відряджали знімати, коли бракувало штатних фотографів. Згодом вона дістала посаду редактора, а коли старий начальник пішов на пенсію, її зробили керівником усього фотовідділу. Надто великим господарство, яким вона керувала, не було: незважаючи на те що десять років тому до її відділу долучили відділ рек-

лами, він і тепер складався всього з шести чоловік, які по черзі виконували всю необхідну роботу.

Мікаель поцікавився, за яким принципом організовано фотоархів.

— Правду кажучи, він дещо безладний. З того часу, як у нас з'явилися комп'ютери і цифрові знімки, архів зберігається на CD-дисках. У нас був практикант, який сканував найбільш важливі старі фотографії, але встиг опрацювати лише невеликий відсоток від усіх занесених до каталогу архіву знімків. Старі фотографії розсортовані за датами в папках з негативами. Вони або тут, у редакції, або в сховищі на горищі.

— Мене цікавлять фотографії ходи з дитячого свята шістдесят шостого року, а також усі знімки, зроблені того тижня.

Майя Блумберг подивилася на Мікаеля вивчаючим поглядом:

— Значить, потрібний той тиждень, коли пропала Харіет Вангер?

— Вам знайома ця історія?

— Пропрацювати все життя в «Хедестадс-курірен» і не знати про неї неможливо, а коли Мартін Вангер телефонує мені рано-вранці вихідного дня, я, звичайно, роблю висновки. Я в шістдесятих роках читала коректуру статей, які були написані про цю справу. Чому ви копірсаєтеся в цій історії? З'явилось щось нове?

Майя Блумберг вочевидь мала нюх на новини. Мікаель з посмішкою похитав головою і виклав свою «легенду»:

— Ні, і я сумніваюся, що ми коли-небудь дістанемо відповідь на питання, що з нею трапилося. Ми не дуже це афішуємо, але я просто пишу біографію Хенріка Вангера. Історія про зникнення Харіет — окрема тема, але обійти її мовчанкою

навряд чи можливо. Я шукаю знімки, що ілюструють той день, де є Харіет і її подруги.

На обличчі Майї Блумберг читався сумнів, але сказане звучало переконливо, і вона не знайшла причин йому не вірити.

Газетний фотограф у середньому знімає від двох до десяти плівок на день. Під час значних заходів ця кількість легко може подвоюватись. На кожній плівці — тридцять шість негативів; отже, в газеті нерідко назбирається за день понад триста знімків, з яких публікуються лише одиниці. У дисциплінованих редакціях плівки розрізають і вкладають негативи у спеціальні кишеньки, по шість штук у кожну. Одна плівка займає приблизно сторінку папки для негативів, а в папку поміщається близько ста десяти плівок, разом за рік виходить від двадцяти до тридцяти папок. Із плином літ їх назбирається божевільна кількість; у більшості випадків ці матеріали не мають ніякої комерційної цінності, але поступово перестають поміщатися на редакційних полицях. Разом з тим кожен фотограф і відділ фотографії твердо переконані в тому, що знімки є історичними документами надзвичайної ваги, і тому нічого не викидають.

Газета «Хедстадс-курірен» була заснована 1922 року, і фотовідділ існував у ній з 1937 року. Горищне сховище газети мало близько тисячі двохсот папок з негативами, розсортованих за датами. Знімки за вересень 1966 року містилися в чотирьох дешевих картонних папках.

— Як ми зробимо? — спитав Мікаель. — Мені б треба сидіти за столом з підсвічуванням і мати змогу копіювати те, що здасться цікавим.

— Темної кімнати у нас більше немає. Тепер усе сканується. Ви вмієте користуватися сканером для негативів?

— Так, мені доводилося працювати з фотографіями, і в мене самого є сканер «Агфа» для негативів. Я часто користуюся «Фотошопом».

— Значить, ви використовуєте те саме устаткування, що й ми.

Майя Блумберг швидко провела для Мікаеля екскурсію їх маленькою редакцією, виділила йому місце за столом з підсвічуванням і ввімкнула комп'ютер та сканер. Вона також показала, де стоїть кавовий автомат. Вони домовилися, що Мікаель працюватиме самостійно, але обов'язково зателефонує Майї, коли збереться йти, щоб вона прийшла, замкнула редакцію та ввімкнула сигналізацію. Потім вона покинула Мікаеля, весело побажавши «приємно провести час».

Щоб проглянути папки, Мікаелю знадобилося кілька годин. У період, що цікавив його, в газеті працювали двоє фотографів. У потрібний Мікаелю день зйомку проводив Курт Нюлунд, з яким він взагалі-то був знайомий. У 1966 році Куртові Нюлунду було близько двадцяти років. Згодом він переїхав до Стокгольма і став визнаним професіоналом, що працював як незалежним фотографом, так і співробітником фотоагенції «Пресенс більд» у Марієбергу. У 90-х роках їхні шляхи не раз перетиналися, коли «Міленіум» купував у «Пресенс більд» фотографії. Мікаель запам'ятав його як худого, з першими ознаками лисіння чоловіка. Курт Нюлунд користувався плівкою для денного світла, яка була достатньо дрібнозернистою, і її любили багато фоторепортерів.

Діставши аркуш з роботами юного Нюлунда і помістивши його на стіл з підсвічуванням, Мікаель почав за допомогою лупи вивчати негатив за негативом. Читання негативів — це мистец-

тво, що потребує певних навичок, а Мікаель таких навичок не мав. Він зрозумів, що для того, щоб визначити, чи мають знімки яку-небудь цінну інформацію, йому доведеться сканувати кожену фотографію, а потім розглядати їх на екрані комп'ютера. Це забрало б хтозна-скільки часу. Тому він вирішив спочатку приблизно прикинути, які знімки можуть бути цікавими.

Мікаель почав вибирати всі знімки, зроблені на місці аварії. Він переконався в тому, що папка Хенріка Вангера із ста вісімдесятьма фотографіями включала не все: той, хто робив Хенріку копії — можливо, це був сам Нюлунд, — відбракував близько тридцяти знімків, що були нерізкими або поганої якості і вважались непридатними для публікації. Від'єднавши редакційний комп'ютер, Мікаель підключив сканер до свого ноутбука. На сканування решти знімків у нього пішло дві години.

Одна фотографія його відразу зацікавила. Десь у проміжку між 15.10 і 15.15, у той самий момент, коли зникла Харіет, хтось відчинив вікно в її кімнаті, і Хенрік Вангер марно намагався з'ясувати, хто ж це був. І ось на екрані комп'ютера раптом постала фотографія, знята, очевидно, саме тієї миті, коли вікно відчиняли. На ній було видно фігуру й обличчя, правда, не в фокусі. Мікаель вирішив відкласти аналіз знімка доти, доки не перемістить у комп'ютер всі фотографії.

У наступні години Мікаель роздивлявся знімки з дитячого свята. Курт Нюлунд зняв шість плівок, в цілому близько двохсот кадрів. На них була нескінченна вервечка знімків дитлахів з кульками, дорослих, юрб навколо торговців хот-догами, самої ходи, місцевого артиста на сцені і роздачі якихось прізів.

Під кінець Мікаель вирішив сканувати все. Через шість годин у нього вийшла папка з дев'ятьма десятками фотогра-

фій. Стало ясно, що до редакції все одно доведеться навідатися ще раз. Близько дев'ятої вечора він зателефонував Майї Блумберг, подякував їй і поїхав додому на острів.

Повернувся він у неділю, о дев'ятій ранку. Коли Майя Блумберг впускала його, редакція була як і раніше порожня. Мікаель зовсім забув про те, що зараз Трійця і газета має вийти тільки у вівторок. Йому знову дозволили зайняти той самий робочий стіл, що й напередодні, і він увесь день присвятив скануванню. До шостої години вечора йому залишалося опрацювати близько сорока знімків з Дитячого дня. Проглянувши негативи, Мікаель вирішив, що великі плани милих хлоп'ячих обличчя знімки виступаючого на сцені артиста для його цілей інтересу не становлять. Зате він відсканував те, що відбувалося на вулиці і скупчення народу.

Другого дня Трійці Мікаель вивчав новий ілюстративний матеріал. Він зробив два відкриття: перше його неприємно здивувало, а друге змусило пульс битися частіше.

Першим відкриттям стало обличчя у вікні Харіет Вангер. Знімок мав деяку нечіткість зображення, і тому його не включили до початкового зібрання. Фотограф стояв на пагорбі біля церкви і знімав міст. На задньому плані виднілися будинки. Мікаель обрізав фотографію так, що залишилося тільки цікаве для нього вікно, і став експериментувати, змінюючи контрастність і збільшуючи різкість доти, доки не вибрав максимально якісний, на його думку, варіант.

У результаті вийшов зернистий знімок з мінімальним затемненням, що показував чотирикутне вікно, фіранку, части-

ну руки і нечіткий півмісяць обличчя, що виднілося всередині кімнати.

Мікаель зміг пересвідчитися, що це була не Харіет Вангер, яка мала синяво-чорне волосся, а хтось світловолосий.

Він переконався також, що розпізнає темніші фрагменти на місці очей, носа і рота, але надати чіткості рисам обличчя виявилось неможливим. Проте він не сумнівався, що бачить жінку; світла пляма тягнулася від обличчя до рівня плечей, указуючи на розпущене жіноче волосся. До того ж ця особа була вдягнена в щось світле.

Мікаель прикинув зріст загадкової фігури порівняно з вікном; отже, це була жінка заввишки приблизно 170 сантиметрів.

Проглянувши в комп'ютері решту фотографій з місця аварії, він зміг зробити висновок, що одна людина дуже добре підходить під складений ним опис — двадцятилітня Сесілія Вангер.

Курт Нюлунд зробив загалом вісімнадцять знімків з вікна бутика Сундстрьома. Харіет Вангер було видно на сімнадцяти з них.

У компанії однокласниць вона підійшла до Йернвегсгатан якраз у той момент, коли Курт Нюлунд почав знімати. Мікаель прикинув, що зйомка тривала хвилин п'ять. На першій фотографії Харіет з подругами йшла вулицею у напрямку до фотографа. На знімках з другого по сьомий дівчата стояли нерухомо, дивлячись на ходу. Потім вони перемістилися вулицею метрів на шість. На останній фотографії, можливо знятій трохи пізніше, всієї групи вже не було.

Мікаель зробив серію зображень, на яких він обрізав портрет Харіет до пояса, і опрацював їх так, щоб дістати найкращу

контрастність. Помістивши знімки в окрему лапку, він відкрив програму «Графік конвертер» і запустив слайд-шоу. Вийшов фрагментарний німий фільм, у якому кожен знімок демонструвався дві секунди.

Харіет з'являється, знімок у профіль — зупиняється і дивиться уздовж вулиці — повертається обличчям до вулиці — відкриває рот, аби сказати щось подрузі, — сміється — торкається вуха лівою рукою — посміхається... Зненацька у Харіет робиться здивований вигляд, обличчя розвернене градусів на двадцять уліво від фотоапарата. Дівчина широко розплющує очі і перестає посміхатись, губи стискаються у вузьку риску. Харіет удивляється. На її обличчі читається... що? Смуток, зворушення, злість? Харіет опускає погляд. Зникає.

Мікаель раз у раз прокручував своє слайд-шоу.

Знімки з усією очевидністю підтверджували вибудовану ним теорію. На Йєрнвегсгатау у Хедестаді щось сталося. Все виходило дуже логічно.

Вона бачить щось — когось — на тому боці вулиці. Вона приголомшена. Потім прямує до Хенріка Вангера для особистої розмови, з якої нічого не виходить. Після цього вона безслідно зникає.

Щось того дня трапилося. Але що саме, знімки не пояснювали.

О другій годині ночі проти вівторка Мікаель, зваривши каву і зробивши бутерброди, сів на кухонний диван. Він був пригнічений і разом з тим збуджений. Усупереч власним очікуванням, він відкрив нові обставини. Щоправда, вони лише кидали несподіване світло на розгортання подій, але ні на міліметр не наближали його до розгадки.

Він глибоко задумався про те, яку роль у цій драмі зіграла Сесілія Вангер. Хенрік Вангер, незважаючи на особи, ретельно досліджував, що робили протягом дня всі вплутані в цю історію, і Сесілія не стала винятком. У 1966 році вона жила в Уппсалі, але за два дні до злочасної суботи приїхала в Хедестада. Зупинилася Сесілія в гостьовій кімнаті у Ізабелли Вангер. Вона стверджувала, що, можливо, рано-вранці і бачила Харіет, але не розмовляла з нею. В суботу вона їздила до Хедестада в справах. Харіет там вона не зустрічала і повернулася на острів близько години пополудні, приблизно в той час, коли Курт Нюлунд провадив зйомку на Йєрнвегсгатан. Сесілія переодягнулась і близько другої допомагала накрити столи для обіду.

Для алібі це було слабкувато. Час кожного разу вказувався приблизно, особливо щодо її повернення на острів, проте Хенрік Вангер не знайшов ніякого приводу запідозрити її у брехні. Сесілія належала до найулюбленіших Хенрікових родичів. Крім того, вона була коханкою Мікаеля. Тому йому було важко зберігати об'єктивність і майже неможливо увявити собі її в ролі вбивці.

Тепер же забракований раніше знімок викривав її у брехні — всупереч власним твердженням, до кімнати Харіет вона заходила. Мікаель намагався визначити, що це могло значити.

«Якщо ти збрехала в цьому, то в чому ти збрехала ще?» — подумки запитував він її.

Мікаель узагальнив у думці все, що було відомо йому про Сесілію. Вона справляла враження дуже замкнутої людини, що несе тягар свого минулого, внаслідок чого вона жила сама, не мала сексуального життя і важко сходилася з людьми. Вона

нікого не підпускала до себе близько, а коли одного разу, піддавшись пориванню, дала волю почуттям і кинулася на шию чоловікові, то вибрала Мікаеля — чужака, що опинився тут на якийсь час. Потім Сесілія захотіла порвати з ним, позаяк не може жити з думкою, що він так само раптово зникне з її життя. За припущеннями Мікаеля, його майбутній від'їзд і зумовив її вибір: якщо він тут ненадовго, вона може не боятися, що він якось круто змінить її життя. Мікаель зітхнув і кинув займатися психоаналізом.

Друге відкриття він зробив глибокої півночі. Ключем до розгадки — в цьому він не сумнівався — було те, що побачила Харіет у Хедестаді на Йєрнвегсґатан. Але щоб дізнатися, що це було, йому довелося б винайти машину часу, стати позаду Харіет і подивитися через її плече.

Дійшовши до цієї думки, Мікаель лягнув себе по лобі і кинувся назад до ноутбука. Він вивів на екран необрізані знімки, що мали відношення до Йєрнвегсґатан, подивився і... ось воно!

Позаду Харіет Вангер, приблизно на метр праворуч від неї, стояла молода пара: чоловік у смугастому светрі і жінка в світлій куртці. Вона тримала в руці фотоапарат. Збільшивши знімок, Мікаель побачив, що це, схоже, «Кодак»-автомат з убудованим спалахом — дешевий апарат для відпускників, що не вміють фотографувати.

Жінка тримала апарат на рівні підборіддя. Потім підняла його і сфотографувала клоунів саме в той момент, коли Харіет змінилася на виду.

Мікаель порівняв положення апарата з напрямом погляду Харіет. Жінка знімала практично те, на що дивилася Харіет.

Раптом Мікаель відчув, що в нього дуже гупає в скронях. Він відкинувся на спинку стільця і витягнув з нагрудної кишені пачку сигарет.

Хтось зняв саме те, що він так хоче побачити.

Але як дізнатися, хто ця жінка? Як роздобути зроблені нею фотографії? Чи проявляли взагалі цю плівку і чи зберігся у такому разі цей знімок?

Мікаель відкрив папку із знімками натовпу на святі. У наступну годину він збільшував кожну фотографію і вдивлявся в кожен квадратний сантиметр. Тільки на останньому знімку він знову побачив ту пару. Курт Нюлунд сфотографував іншого клоуна, з кульками в руці, який зі сміхом позував перед камерою. Зйомка велася на стоянці біля входу на стадіон, де проходило свято. Був, напевне, початок другої — потім Нюлунда сповістили про аварію на мосту, і він припинив роботу на святі.

Жінка була майже зовсім затулена, та зате виразно виднівся профіль чоловіка в смугастому светрі. Він тримав у руці ключі і схилився, щоб відкрити дверцята машини. Фокус наводився на клоуна на передньому плані, і машина вийшла трохи розмитою. Номерний знак був частково прихований, але починався на «АСЗ» плюс щось іще.

У 60-ті роки номерні знаки починалися з літери, що позначала лен, і в дитинстві Мікаель навчився розпізнавати, звідки приїхала машина. На «АСЗ» починалися номери Вестерботтена¹.

Потім Мікаель помітив дещо інше. На задньому склі була якась наліпка. Він збільшив масштаб, але текст геть розплився.

¹ Вестерботтен — північно-східна провінція Швеції.

Мікаель вирізав наліпку і довго морочився з контрастністю й різкістю. Він як і раніше не міг прочитати текст, але намагався в розпливчастих лініях угадати, які літери там можуть бути. Багато літер були оманливо схожі. «О» легко плуталося з «D», а «B» було схожим на «E» та деякі інші. Повозившись із папером і ручкою і виключивши деякі літери, він дістав незрозумілий текст.

R JO NI K RIFA RIK

Мікаель удивлявся в картинку, доки очі не почали сльозитись. І раптом ясно побачив текст:

NORSJÖ SNICKERIFABRIK —
ДЕРЕВООБРОБНА ФАБРИКА НУРШЬО.

Далі йшли дрібні значки, що зовсім не читалися, але, очевидно, були номером телефону.

Розділ 17

Середа,

11 червня — субота, 14 червня

Третім шматочком мозаїки він був зобов'язаний допомозі з абсолютно несподіваного боку. Пропрацювавши всю ніч з фотографіями, Мікаель проспав важким сном до середини дня. Прокинувся він з невиразним головним болем, прийняв душ і подався снідати до «Кафе Су-санни». Зібратися з думками вдавалося через силу. Треба бу-

ло б сходити до Хенріка Вангера і доповісти про свої відкриття. Проте замість цього він пішов і подзвонив у двері Сесілії Вангер. Йому хотілося запитати в неї, що вона робила в кімнаті Харіет і чому збрехала, ніби туди не заходила.

Ніхто не відчинив.

Мікаель уже зібрався йти, аж тут почув голос:

— Твоєї шльондри немає вдома.

Голлум вибрався зі свого лігва. Він виявився високим, майже два метри зростом, правда, його так зігнуло від віку, що очі тепер були на рівні очей Мікаеля. Всю шкіру вкривали темні пігментні плями. Він стояв у коричневому халаті, надітому поверх піжами, і спирався на ціпок. Типовий голлівудський лихий старий.

— Що ви сказали?

— Я сказав, що твоєї шльондри немає вдома.

Мікаель підійшов так близько, що майже ткнувся носом у Харальда Вангера.

— Ти говориш про свою власну дочку, брудна свинюка.

— Це не я швендяю сюди ночами, — відповів Харальд Вангер, посміхаючись беззубим ротом.

Від нього неприємно тхнуло. Мікаель обійшов його і, не обертаючись, рушив далі.

Хенріка Вангера він застав у кабінеті.

— Я тільки що зустрів вашого брата, — сказав Мікаель з погано приховуваною злістю.

— Харальда? Он як... Значить, він наважився вистромити носа. Він проробляє це разок-другий на рік.

— Він виник, коли я дзвонив у двері Сесілії. І сказав, цитую: «Твоєї шльондри немає вдома». Кінець цитати.

— Це цілком у душі Харальда, — спокійно відповів Хенрік Вангер.

— Він назвав власну дочку шльондрою.

— Він так її називає вже багато років. Тому вони і не розмовляють.

— Чому?

— Сесілія втратила невинність, коли їй був двадцять один рік. Це сталося тут, у Хедестаді, після роману, який у неї трапився влітку, через рік після зникнення Харіет.

— І що з цього?

— Чоловіка, якого вона кохала, звали Петер Самуельссон, і він працював молодшим економістом на нашому підприємстві. Тямущий хлопак. Зараз служить в компанії «АВВ». Коли б вона була моєю дочкою, я б ухопився за можливість дістати такого в зяті. Але в нього був деякий мінус.

— Тільки не кажіть, що це те, про що я подумав.

— Харальд зміряв його голову, чи перевірів його родовід, чи щось подібне і виявив, що він на чверть єврей.

— Господи Боже!

— Відтоді він називає її шльондрою.

— Він знав, що ми з Сесілією...

— Про це, мабуть, знає все селище, окрім хіба що Ізабелли, позаяк ніхто, будучи при повному розумі, не стане їй нічого розповідати, а в неї, слава Богу, є одна приємна властивість — вона засинає близько восьмої вечора. Харальд, очевидно, стежить за кожним твоїм кроком.

Мікаель сів, вигляд у нього був досить пришепелкуватий.

— Ви хочете сказати, що всім відомо...

— Звичайно.

— А ви не проти?

— Дорогий Мікаелю, мене це абсолютно не стосується.

— Де Сесілія?

— Навчальний рік закінчився. Вона в суботу полетіла до Лондона, щоб навідати сестру, а потім поїде у відпустку до...
гм, здається, до Флориди. Повернеться приблизно за місяць.

Мікаель відчув себе ще більш пришелепкуватим.

— Ми начебто зробили перерву в наших стосунках.

— Розумію, але це як і раніше не моя справа. Як посувається робота?

Мікаель налив собі каву з термоса, що стояв на столі, і поглянув на старого:

— Я знайшов новий матеріал і думаю, мені треба позичити в кого-небудь машину.

Про свої висновки Мікаель розповідав досить довго. Діставши із сумки ноутбук, він запустив слайд-шоу, що давало змогу побачити Харіет на Йєрнвегсгатан та її реакцію. Він показав також, як виявив глядачів із туристським фотоапаратом та їхню машину з наліпкою деревообробної фабрики в Нуршьо. Коли він закінчив, Хенрік Вангер попросив запустити слайд-шоу ще раз, і Мікаель виконав його прохання.

Коли Хенрік Вангер відірвався від екрана комп'ютера, його обличчя було сірим. Мікаель раптом злякався і притримав його за плече. Хенрік Вангер жестом показав, що все гаразд, і якийсь час сидів мовчки.

— Чорт забирай, ти зробив те, що вважалося неможливим. Ти виявив дещо абсолютно нове. Що ти збираєшся робити далі?

— Я мушу знайти цей знімок, якщо він ще існує.

Про обличчя у вікні і свої підозри щодо Сесілії Вангер Мікаель не згадав. Мабуть, це свідчило про те, що він був далеко не безстороннім приватним детективом.

Коли Мікаель знову вийшов на вулицю, Харальд Вангер уже заліз, мабуть, назад у своє лігво. Завернувши за ріг, Мікаель побачив, що на ганку його будиночка хтось сидить спиною до нього і читає газету. На якусь частку секунди йому привиділося, що це Сесілія Вангер; правда, він одразу ж зрозумів, що це не так.

На приступці влаштувалася темноволоса дівчина, і, підійшовши ближче, він її упізнав.

— Привіт, тату, — сказала Пернілла Абрахамссон.

Мікаель міцно обійняв доньку.

— Звідки, скажи, будь ласка, ти взялася?

— Природно, з дому. Дорогою в Шеллефтео. Я тільки переночую.

— А як ти мене знайшла?

— Мама знала, куди ти поїхав. Я спитала в кафе, де ти живеш, і мене направили сюди. Ти мені радий?

— Звичайно. Заходь. Якби ти попередила, я купив би чогось смачного.

— Я чисто спонтанно вирішила зробити тут зупинку. Мені хотілося привітати тебе з виходом з в'язниці, але ти так і не зателефонував.

— Пробач.

— Нічого страшного. Мама каже, що ти вічно заклопотаний тільки своїми думками.

— Значить, вона про мене такої думки?

— Більш чи менш. Але це не має значення. Я тебе все одно люблю.

— Я теж тебе люблю, та, чи знаєш...

— Знаю. Я думаю, що вже достатньо доросла.

Мікаель приготував чай і дістав печиво. Раптом він зрозумів, що донька справді має рацію. Вона вже не маленька, їй майже сімнадцять років, ще трохи — і вона стане дорослою жінкою. Йому треба відвикати поводитися з нею як з дитиною.

— Ну і як тобі?

— Що?

— В'язниця.

Мікаель розсміявся:

— Ти повіриш, якщо я скажу, що це було щось ніби сплаченої відпустки, під час якої я мав змогу думати і писати?

— Безумовно. Я не думаю, що в'язниця дуже відрізняється від монастиря, а в монастир люди завжди йшли, щоб розвиватися.

— Ну, можна, либонь, і так сказати. Сподіваюсь, у тебе не виникло проблем через те, що твій татко сидів у в'язниці?

— Зовсім ні. Я тобою пишаюся і не пропускаю нагоди похвалитися тим, що ти сидів за свої переконання.

— Переконання?

— Я бачила по телевізору Еріку Бергер.

Мікаель сполотнів. Він навіть не подумав про доньку, коли Еріка викладала їхню стратегію, і Пернілла очевидячки гадала, що він чистий, як щойно натрушений сніг.

— Пернілло, я не був невинний. На жаль, я не можу обговорити з тобою те, що сталося, але мене засудили не помилково. Суд виходив з того, що почув під час процесу.

— Але ти ніколи не розповідав своїй версії.

— Ні, бо не можу її довести. Я зробив колосальну помилку і тому був змушений сісти у в'язницю.

— Гарзд. Тоді скажи мені — мерзотник Веннерстрьом чи ні?

— Він один з найбрудніших мерзотників, з якими мені доводилося мати справу.

— Чудово. Мені цього досить. У мене є для тебе подарунок.

Вона дістала із сумки пакет. Мікаель відкрив його і побачив CD-диск з кращими записами «Юритмікс»¹. Вона знала, що він давно любить цю групу. Мікаель обійняв доньку, притьмом підключив ноутбук, і вони разом послушали «Приємні сновидіння».

— Що ти збираєшся робити в Шеллефтео? — спитав Мікаель.

— Там у літньому таборі біблейська школа громади «Світло життя», — відповіла Пернілла, ніби нічого природнішого і бути не могло.

Мікаель раптом відчув, як у нього заворушилося волосся на голові.

Він усвідомив, які схожі його донька і Харіет Вангер. Перніллі шістнадцять років, стільки ж було і Харіет, коли та зникла. Обидві росли без батьків, обох потягнуло до релігійних

¹ Британський музичний дует.

сект: Харіет — до місцевої громади п'ятдесятників, а Перніллу — до відгалуження чогось, приблизно такого ж безглузлого, як «Світло життя».

Мікаель до пуття не знав, що йому робити з цікавістю до релігії, що раптом прокинулася в доньки. Він боявся втручатися, щоб не порушити її право самій вибирати собі шлях. У той же час «Світло життя», безперечно, належало до таких громад, про які вони з Ерікою, не вагаючись, охоче опублікували б у «Міленіумі» принизливий репортаж. Мабуть, йому варто принагідно обговорити це питання з матір'ю Пернілли.

Пернілла спала в Мікаелевому ліжку, а він сам влаштувався на ніч на кухонному дивані, після чого прокинувся з ниючою шиєю і болем у м'язах. Пернілла рвалася продовжувати свій шлях, тому Мікаель нагодував її сніданком і провів до потяга. У них випало трохи часу, і, купивши на вокзалі каву, вони всілися на лавці в кінці перону і почали базікати про те, про се. Перед самим прибуттям потяга Пернілла раптом змінила тему.

— Тобі не подобається, що я їду в Шеллефтео, — відзначила вона.

Мікаель не знав, що відповідати.

— У цьому немає нічого страшного. Але ж ти не християнин?

— Ні, в усякому разі, доброчесним християнином мене назвати не можна.

— Ти не віриш у Бога?

— Так, у Бога я не вірю, але поважаю твою віру. Всі люди повинні у щось вірити.

Коли підійшов її потяг, вони обіймалися доти, аж доки Пернілілі настав час заходити у вагон. На півдорозі вона обернулася:

— Тату, я не стану тебе агітувати. Про мене, ти можеш вірити, в що хочеш, я все одно тебе любитиму. Але я вважаю, що тобі слід і далі самостійно вивчати Біблію.

— Що ти хочеш цим сказати?

— Я бачила цитати в тебе на стінці, — сказала вона. — Тільки чому ти вибрав такі похмурі і невротичні? Цілую. Бувай.

Вона помахала рукою і зникла. Мікаель залишився стояти геть розгублений, дивлячись услід даленіючому на північ потягу. Тільки коли состав зник за поворотом, до нього дійшов зміст її прощального зауваження, і від цього похолоділо в грудях.

Мікаель вискочив з вокзалу і подивився на годинник. До автобуса в Хедебю залишалось сорок хвилин. Чекати так довго Мікаель аж ніяк не міг. Він побіг через площу до стоянки таксі і розшукав Хусейна, водія з норрландським діалектом.

Десятьма хвилинами пізніше Мікаель розплатився за проїзд і пройшов прямо до кабінету. Над письмовим столом у нього була скотчем прикріплена записка:

Магда — 32016

Сара — 32109

РЯ — 30112

РЛ — 32027

Марі — 32018

Він оглянув кімнату і зрозумів, що тут йому Біблії не знайти. Тоді він узяв із собою записку, знайшов ключі, які залишив

у полумиску на вікні, і пробіг підтюпцем всю дорогу до будиночка Готфріда. Майже тремтячими руками він зняв з полиці Біблію Харіет.

Дівчина записала не номери телефонів. Цифри вказували на розділи і вірші з Левита, Третьої книги Мойсеевої. Закони про покарання.

(Магда) Третя книга Мойсеева, розділ 20, вірш 16:

А жінка, що наблизиться до якої скотини, щоб лежати з нею, то заб'єш ту жінку та скотину ту, — будуть конче забиті вони, кров їхня на них.

(Сара) Третя книга Мойсеева, розділ 21, вірш 9:

А священикова дочка, коли зачне робити блуд, вона безчестить батька свого, — ув огні буде спалена.

(РЯ) Третя книга Мойсеева, розділ 1, вірш 12:

І розітне його на куски його, голову його, і товщ його, а священик порозкладає їх на дровах, що на огні, який на жертівнику.

(РЛ) Третя книга Мойсеева, розділ 20, вірш 27:

А чоловік або жінка, коли будуть вони викликати духа мерців або ворожити, — будуть конче забиті, камінням закидають їх, кров їхня на них.

(Марі) Третя книга Мойсеева, розділ 20, вірш 18:

А хто буде лежати із жінкою, часу хвороби місячним, і відкриє її наготу, — він джерел своєї обнажив, а вона від-

крила джерело своєї крові, — то будуть вони обоє знищені з-посеред народу свого!

Мікаель вийшов з дому й увівся на ганку. Не доводилося сумніватися, що, записуючи цифри до телефонної книжки, Харіет мала на увазі саме це: кожна з указаних цитат була в її Біблії ретельно підкреслена. Мікаель закурив сигарету і прислухався до щебету птахів поблизу.

Значення цифр він розгадав, але імена як і раніше залишалися загадкою. При чому тут Магда, Сара, Марі, РЯ і РЛ?

Думка перескочила за асоціацією, і раптом перед Мікаелем розверзлося пекло. Йому згадалася спалена в Хедестаді жертва, про яку розповідав Густав Морелль. Справа Ребеки — дівчини, яку десь наприкінці 40-х років згвалтували і вбили, поклавши її голову на розжарене вугілля.

«І розітне його на куски його, голову його, і товщ його, а священник порозкладає їх на дровах, що на огні, який на жертівнику».

Ребека. Ініціали «РЯ». Як же було її прізвище?

Боронь Боже, у що ж була втягнута Харіет?

У Хенріка Вангера раптом виявилось нездужання, і, прийшовши до нього ближче надвечір, Мікаель дізнався, що той уже в ліжку. Анна все-таки впустила Мікаеля, дозволивши поговорити із старим кілька хвилин.

— Літня застуда, — шморгаючи носом, заявив Хенрік. — Що тобі треба?

— У мене є питання.

— Ну?

— Ви чули про вбивство, яке начебто сталося в Хедестаді десь у сорокових роках? Дівчину на ім'я «Ребека якась» убили, сунувши головою у багаття.

— Ребека Якобссон, — ні секунди не вагаючись, сказав Хенрік Вангер. — Її ім'я не з тих, що швидко забуваються, щоправда, чути про неї мені не доводилося вже багато років.

— Але про вбивство вам відомо?

— Ще й як відомо! Ребеці Якобссон було двадцять три або двадцять чотири, коли її вбили. Це, мабуть, трапилось... так, точно, сорок дев'ятого року. Провадилось дуже ретельне розслідування, в якому я навіть сам трохи брав участь.

— Ви? — здивовано вигукнув Мікаель.

— Так. Ребека Якобссон працювала в нашому концерні секретаркою. Вона була дуже гарна і мала великий успіх. Але чому ти раптом про неї запитуєш?

Мікаель не знав, що говорити. Він устав і підійшов до вікна.

— Сам гаразд не знаю. Хенріку, можливо, я дещо знайшов, але мені необхідно спершу все гарненько обдумати.

— Ти натякаєш на те, що між Ребекою і Харіет може бути якийсь зв'язок? Між їх випадками минуло близько сімнадцяти років.

— Дайте мені подумати. Я загляну завтра, якщо вам стане трохи краще.

Але наступного дня Мікаель із Хенріком Вангером не зустрівся. Близько години попівночі він усе ще сидів за кухонним столом, читаючи Біблію Харіет, і раптом почув шум машини, що мчала через міст. Покосившись у кухонне вікно, він побачив, як промайнули блакитні вогні «швидкої допомоги».

Сповнений недобрих передчуттів, Мікаель вискочив на вулицю і кинувся слідом за нею. Машина зупинилася біля будинку Хенріка Вангера. На першому поверсі скрізь горіло світло, і Мікаель відразу зрозумів: щось трапилося. Він двома стрибками подолав сходи, що вели в дім, і зіштовхнувся з розхвильованою Анною Нюгрен.

— Серце, — сказала вона. — Він розбудив мене і поскаржився на болі в грудях, а потім упав.

Мікаель обійняв добру домоправительку, і тут з будинку винесли ноші, на яких лежав з виду вже бездиханний Хенрік Вангер. Слідом з'явився дуже занепокоєний Мартін Вангер. Він уже встиг лягти спати, коли йому зателефонувала Анна, і тепер був у капцях босоніж і з незастебнутою ширинькою. Мартін нашвидку привітався з Мікаелем і звернувся до Анни:

— Я поїду в лікарню. Зателефонуйте Біргерові і Сесілії. І повідомте Дірккові Фруде.

— Я можу сходити до Фруде, — запропонував Мікаель.
Анна вдячно кивнула.

Після півночі зазвичай приходять не з добрими вістками, думав Мікаель, притуляючи палець до дзвінка. Збігло кілька хвилин, перш ніж у дверях з'явився заспаний адвокат.

— У мене погані новини. Хенріка Вангера щойно відвезли до лікарні. Схоже, інфаркт. Мартін просив повідомити вас.

— О Боже, — сказав Дірк Фруде.

Він поглянув на наручний годинник і розгублено додав:

— П'ятниця, тринадцяте...

Коли Мікаель повернувся до себе додому, було пів на третю попівночі. Він трохи повагався, але вирішив відкласти розмову з Ерікою.

Тільки о десятій ранку, попередньо переговоривши по мобільному телефону з Дірком Фруде і переконавшись у тому, що Хенрік Вангер як і раніше живий, він зателефонував Еріці й повідомив, що нового співвласника «Міленіуму» відвезено до лікарні з інфарктом. Як і слід було сподіватися, цю новину вона сприйняла з великим душевним болем і занепокоєнням.

А пізно ввечері до Мікаеля прийшов Дірк Фруде і детально розповів про стан Хенріка Вангера.

— Він живий, але справи його кепські. Він переніс серйозний інфаркт, а крім того, підхопив якусь інфекцію.

— Ви його бачили?

— Ні. Він лежить в реанімації, коло нього сидять Мартін і Біргер.

— Шанс є?

Дірк Фруде непевно повів рукою:

— Інфаркт він пережив, а це завжди добра ознака. Хенрік, загалом-то, досить міцний здоров'ям. Але він старий. Подивимось.

Вони трохи посиділи мовчки, роздумуючи над тим, яке нетривке людське життя. Мікаель налив кави. Дірк Фруде виглядав пригніченим.

— Я змушений запитати, що ж тепер буде, — сказав Мікаель. Фруде підняв на нього очі:

— Умови вашої роботи не змінюються. Вони обумовлені в контракті, який діє до кінця року, незалежно від того, чи буде живий Хенрік Вангер. Вам немає про що турбуватися.

— Я не турбуюся про умови і мав на увазі зовсім інше. Мене цікавить, перед ким мені звітувати за його відсутності.

Дірк Фруде зітхнув:

— Мікаелю, ви не гірше за мене знаєте, що вся ця історія з Харіет для Хенріка була чимось на кшталт хобі.

— Не скажіть.

— Що ви маєте на увазі?

— Я виявив нові обставини, — сказав Мікаель. — Частково я вчора проінформував про них Хенріка. Боюся, що це могло спровокувати інфаркт.

Дірк Фруде якось дивно подивився на Мікаеля:

— Ви жартуєте.

Мікаель похитав головою.

— Дірку, за останні дні я розкопав більше даних про зникнення Харіет, ніж усе офіційне розслідування років за тридцять. Зараз моя проблема полягає в тому, що ми не обговорили, перед ким я повинен звітувати за відсутності Хенріка.

— Ви можете розповідати мені.

— Добре. Мені необхідно рухатися далі. У вас є трохи часу?

Мікаель побудував розповідь про свої відкриття якомога логічніше. Він продемонстрував знімки з Йєрнвегсгата і виклав свою теорію. Потім пояснив, як його донька розкрила таємницю телефонної книжки, і під кінець описав знайдений зв'язок з жорстоким убивством Ребеки Якобссон у 1949 році.

Змовчав він лише про те, що зумів розгледіти Сесілію Вангер у вікні кімнати Харіет. Він волів сам поговорити з нею, перш ніж кинути на жінку тінь підозри.

Лоб Дірка Фруде вкрили зморшки заклопотаності.

— Ви гадаєте, що вбивство Ребеки має відношення до зникнення Харіет?

— Не знаю. На перший погляд це виглядає неймовірним. Разом з тим не можна заплющувати очі на той факт, що Харіет записала в телефонній книжці ініціали «РЯ» поряд з указівкою на закон про спалення жертви. Ребеку Якобссон спалили. Зв'язок з сім'єю Вангер безперечний — вона працювала в концерні «Вангер».

— А як ви все це поясните?

— Поки я не можу цього пояснити. Але я хочу рухатися далі. Ви представник інтересів Хенріка, і вам доведеться приймати рішення за нього.

— Можливо, слід повідомити поліцію.

— Ні. В усякому разі, ми не станемо цього робити без дозволу Хенріка. Справу про вбивство Ребеки давно закрито за давністю, і поліцейське розслідування припинено. Ніхто не почне знову морочитися з убивством, скоєним п'ятдесят чотири роки тому.

— Я розумію. Що ви збираєтеся робити?

Мікаель устав і пройшовся по кухні.

— По-перше, я хочу перевірити зачіпку з фотографією. Якщо ми дізнаємося, що побачила Харіет... думаю, це зможе стати ключем до подальшого розгортання подій. По-друге, мені потрібне авто, щоб дістатися до Нуршьо і подивитися, куди приведе цей слід. І по-третє, я хочу перевірити цитати з Біблії. Ми вже прив'язали одну цитату до жакливого, огидного вбивства. Залишається ще чотири. Ось тут мені і знадобилася б допомога.

— Яка саме допомога?

— Мені потрібний помічник для розслідування — людина, яка зможе перерити старі прес-архіви і відшукати Магду, Сару і решту, кого Харіет перелічила на ім'я. Якщо я маю рацію, то Ребека не єдина жертва.

— Ви хочете сказати, доведеться посвятити когось іще...

— Раптово виникла потреба провести розшукові роботи колосального обсягу. Коли б я був поліцейським, що веде розслідування, я зміг би розподілити людські ресурси і відправити співробітників ритися в паперах. Мені потрібний професіонал, який уміє працювати в архівах і в той же час заслуговує на довіру.

— Я розумію... взагалі-то я знаю одного компетентного пошуковця, — сказав Дірк Фруде. — Вона вивчала ваші особисті обставини, — вихопилося в нього перш, ніж він устиг подумати.

— Хто вивчав і що? — спитав Мікаель Блумквіст з металом у голосі.

Дірк Фруде раптом зрозумів, що бовкнув те, чого, мабуть, не слід було говорити.

«Я старію», — подумав він.

— Я просто роздумував уголос. Не зважайте.

— Ви замовляли на мене досьє?

— Нічого страшного, Мікаелю. Ми хотіли найняти вас і перевіряли, що ви за людина.

— Значить, ось чому мені завжди здавалося, що Хенрік Вангер бачить мене наскрізь. Наскільки докладним воно було?

— Досить докладним.

— Включаючи проблеми «Міленіуму»?

Дірк Фруде знизав плечима:

— Це було актуальним у той час.

Мікаель запалив сигарету, п'яту за цей день. Він зрозумів, що куріння знову стає його звичкою.

— Ви отримали письмовий звіт?

— Мікаелю, там немає нічого особливого.

— Я хочу його прочитати, — сказав він.

— Мій голубе, у цьому немає нічого дивного. Ми хотіли перевірити вас, перш ніж найняти на роботу.

— Я хочу прочитати звіт, — повторив Мікаель.

— Дати на це дозвіл може тільки Хенрік.

— Справді? Тоді я скажу так: звіт повинен бути у мене в руках протягом години. Якщо я його не отримаю, я зараз же відмовляюся від роботи і їду до Стокгольма нічним поїздом. Де звіт?

Дірк Фруде і Мікаель Блумквіст зміряли один одного поглядами. Потім старий адвокат зітхнув і опустив очі.

— У кабінеті, у мене вдома.

Справа Харіет Вангер була, безумовно, найдивнішою історією з усіх, у які доводилося вплутуватись Мікаелю Блумквісту. Взагалі його життя за весь останній рік, починаючи з того моменту, як він опублікував матеріал про Ханса Еріка Веннерстрьома, нагадувало суцільні американські гірки, що переважно складаються з ділянок з вільним падінням. І кінця цьому, схоже, поки не було видно.

Дірк Фруде копірився дуже довго, і витвір Лісбет Саландер опинився в руках у Мікаеля тільки о шостій годині вечора. Він складався приблизно з вісімдесяти сторінок власне звіту

і ста сторінок копій статей, атестатів та інших документів, що стосувалися життя Мікаеля.

Було дуже дивно читати про самого себе те, що, коли уважніше глянути, виявлялося певною компіляцією з біографії і службового донесення. Мікаель відчував, як усе більше дивується докладності звіту. Лісбет Саландер відзначила деталі, які, як він думав, були назавжди поховані в компості історії. Вона розкопала його юнацький зв'язок із жінкою, яка тоді була полум'яною синдикалісткою, а зараз стала професійним політиком.

«З ким, скажіть, будь ласка, вона розмовляла?» — дивувався він.

Вона розшукала його рок-групу «Бутстреп», яку сьогодні вже навряд чи пам'ятає хоч одна жива душа, і до тонкощів вивчила його фінансові справи.

Як, чорт забирай, їй це вдалося?

Будучи журналістом, Мікаель багато років присвятив добуванню інформації про різних людей і міг оцінити якість її роботи з суто професійної точки зору. В його очах Лісбет Саландер, безперечно, була першокласним пошуковцем. Він сумнівався, що сам зміг би створити звіт такої якості про абсолютно невідому йому людину.

Мікаель відзначив також, що їм з Ерікою зовсім не було потреби дотримуватись конспірації, спілкуючись із Хенріком Вангером; той уже в усіх подробицях знав про їх багатолітній зв'язок і трикутник за участю Грегера Бекмана. Лісбет Саландер зуміла ще і вражаюче точно оцінити стан «Міленіуму»; зв'язуючись з Ерікою і пропонуючи свою участь, Хенрік Вангер чудово знав, наскільки погано у них йдуть справи. І Мікаель не міг не поставити собі питання: що ж за гру той насправді веде?

Справа Веннерстрьома розглядалася лише поверхово, але пошуковець, без сумніву, сиділа серед публіки на одному із судових засідань. І в неї виникли питання з приводу дивної поведінки Мікаеля, коли той відмовився виступати на процесі.

«Розумна дівчина, хоч би ким вона там була», — не міг не визнати Мікаель.

А наступної секунди він просто не повірив своїм очам. Лісбет Саландер коротко виклала свої припущення щодо того, як події розгортатимуться, з її точки зору, після суду. Вона майже дослівно передала прес-повідомлення, яке вони з Ерікою розіслали, коли він залишив посаду відповідального редактора «Міленіуму». Лісбет Саландер використала його власну чернетку.

Він подивився на обкладинку звіту. Його було датовано трьома днями раніше, ніж Мікаель отримав на руки ухвалу суду.

Цього просто не могло бути.

На той день прес-повідомлення існувало в одному-єдиному місці на світі — в особистому комп'ютері Мікаеля. Не в робочому комп'ютері в редакції, а в його ноутбуку. Цей текст ніколи не роздруковувався. Копії не мала навіть Еріка Бергер, хоч вони й обговорювали його в загальних рисах.

Мікаель повільно опустив звіт Лісбет Саландер. Він вирішив більше не закурювати. Замість цього надів куртку і вийшов у світлу ніч — до дня літнього сонцестояння залишався тиждень. Він поволі йшов понад берегом протоки, повз ділянку Сесілії Вангер і шикарну яхту поряд з віллою Мартіна Вангера і весь час міркував. Під кінець він сів на камінь і став

дивитися на вогні бакенів у бухті Хедестада. Напрошувався тільки один висновок.

— Ви побували в моєму комп'ютері, фрекен Саландер, — сказав він уголос. — Ви мерзотний хакер.

Розділ 18

Середа, 18 червня

Лісбет Саландер різко прокинулася від важкого сну. Її трохи нудило. Не повертаючи голови, вона зрозуміла, що Міммі вже пішла на роботу, але у важкому повітрі спальні ще висів її запах. Напередодні в кафе, на щотижневій зустрічі з «Перстами диявола», Лісбет випила за багато пива. Перед самим закриттям з'явилась Міммі і пішла разом з нею додому й у ліжко.

На відміну від Міммі Лісбет Саландер ніколи серйозно не вважала себе лесбіянкою. Їй і в голову не приходило задуматися над тим, належить вона до гетеросексуалів, гомосексуалів чи бісексуалів. Вона просто плювала на етикет і вважала, що нікого не обходить, з ким вона проводить ночі. Якби їй неодмінно довелося розставляти сексуальні пріоритети, то вона б віддала перевагу хлопцям — вони, в усякому разі, лідирували в статистиці. Проблема полягала лише в тому, щоб знайти хлопця, який не був би шелепою і ще, бажано, годився б на що-небудь у ліжку, а Міммі вдавалося її запалити, і зв'язок з нею Лісбет розглядала як приємний компроміс. Міммі вона зустріла рік тому в пивній ятці на фестивалі геїв і лесбіянок «Європрайд», і та була єдиною людиною, яку Лісбет сама привела до «Перстів диявола». Торік вони час від часу зустрічали-

ся, але їх стосунки як і раніше залишалися для обох лише способом добре провести час. До теплого і м'якого тіла Міммі було приємно притулятися, а крім того, Лісбет не гидко було разом з нею прокидатися і снідати.

Годинник на нічному столику показував пів на десяту ранку. Лісбет спробувала зрозуміти, що ж її розбудило, аж раптом у двері знову подзвонили. Лісбет спантеличено сіла. Ніхто ніколи не дзвонив до неї такої пори. Та й узагалі вкрай рідко хоч хтось дзвонив у її двері. Ще остаточно не прокинувшись, вона загорнулася в простирадло, вийшла непевною ходою в передпокій і відчинила. І тут же зустрілася поглядом з Мікаелем Блумквістом. Відчуваючи, як всередині наростає паніка, Лісбет мимоволі відступила назад.

— Доброго ранку, фрекен Саландер, — весело привітався він. — Я розумію, що вчорашній вечір затягнувся. Можна ввійти?

Не чекаючи на запрошення, він переступив через поріг і зачинив за собою двері. Поки він з цікавістю оглядав купу шмаття на підлозі передпокою і пакети з газетами та косував на двері спальні, весь світ Лісбет Саландер обертався у зворотному напрямі — як, що, хто? Мікаель Блумквіст з посмішкою дивився на її широко відкритий рот.

— Гадаю, ти ще не снідала, тому я прихопив із собою бейгли. Один з ростбіфом, один з індичкою з дижонською гірчицею й один вегетаріанський з авокадо. Я не знаю, що ти любиш. Ростбіф?

Він зник на кухні і тут же знайшов її кавоварку.

— Де в тебе кава? — прокричав він.

Саландер стояла в передпокої мов паралізована, доки не почула, як ллється вода, і швидко зробила три величезні кроки.

— Стій! — Вона відчула, що кричить, і стишила голос. — Яке, чорт забирай, ти маєш право розгулювати, ніби тут живеш. Адже ми навіть не знайомі.

Мікаель Блумквіст зупинився, тримаючи глечик над кавоваркою, і, повернувши до неї голову, відповів серйозним голосом:

— Неправда! Ти знаєш мене краще, ніж більшість інших людей.

Обернувшись до неї спиною, він долив воду, а потім почав заглядати в слоїки на столі.

— До речі, я знаю, якими методами ти дієш. Твої таємниці мені відомі.

Лісбет Саландер приплющила очі, мріючи про те, щоб підлога перестала розгойдуватись у неї під ногами. Вона перебувала в стані розумового паралічу. Далось взнаки похмілля, а до того ж ніколи раніше вона не зустрічалася ні з ким зі своїх об'єктів віч-на-віч. Ситуація була абсолютно нереальною, а її мозок відмовлявся працювати.

«Він знає, де я живу!» — билася в голові панічна думка.

Він стоїть посеред її кухні. Це неможливо. Такого просто не може бути.

«Йому відомо, хто я!»

Раптом вона зрозуміла, що простирадло сповзає, і обмотала його тугіше. Він щось сказав, але вона не відразу його зрозуміла.

— Нам треба поговорити, — повторив він. — Але думаю, тобі спершу варто стати під душ.

— Послухай, якщо ти збираєшся влаштовувати скандал, то звернися не за адресою, — сказала вона, намагаючись розібра-

тися в ситуації. — Я тільки виконувала роботу. Тобі треба розмовляти з моїм шефом.

Він обернувся до неї і підняв руки долонями вперед, показуючи свій миролюбний настрій: мовляв, я беззбройний.

— З Драганом Арманським я вже розмовляв. Він, до речі, просив, щоб ти йому зателефонувала, — учора ввечері твій мобільний не відповідав.

Він підійшов до неї. Ніякої загрози вона при цьому не відчувала, але все ж відступила на кілька сантиметрів, коли він, торкнувшись її руки, показав на двері ванни. Їй не подобалося, коли її чіпають без дозволу, хай навіть і з добрими намірами.

— Ніяких скандалів, — сказав він спокійним голосом. — Але мені б дуже хотілося з тобою поговорити. Я маю на увазі, коли ти прокинешся. Поки ти що-небудь надягнеш, кава якраз приспіє. Прийми душ. Марш!

Вона безвольно підкорялася.

«Лісбет Саландер безвольною не буває», — подумала вона.

У ванній кімнаті вона притулилася до дверей і спробувала зібратися з думками. Лісбет навіть не думала, що може відчувати таке потрясіння. Потім до неї поступово дійшло, що в неї от-от лусне сечовий міхур і що після безладно проведеної ночі душ не просто гарна ідея, а просто-таки необхідність. Привівши себе до ладу, вона прошмигнула в спальню і натягнула труси, джинси і футболку з текстом: «Armageddon was yesterday — today we have a serious problem»¹.

¹ «Армагеддон був учора — сьогодні перед нами серйозна проблема» (англ.).

Секунду подумавши, вона відшукала кинуту на стілець шкіряну куртку, дістала з кишені електрошокер, переконалася, що він заряджений, і сунула до задньої кишені джинсів. У квартирі вже запахла кава. Лісбет зробила глибокий вдих і знову вийшла на кухню.

— Ти тут взагалі прибираєш? — сказав він, знову побачивши її.

Він склав у раковину брудний посуд, витрусив попільнички, викинув старі пакети з-під молока, звільнив стіл від газет, що зібралися за п'ять тижнів, витер і поставив на нього кавові філіжанки і-розклав бейгли, які насправді, як виявилось, приніс. Усе це виглядало заманливо, а після ночі з Міммі вона дійсно добряче зголодніла.

«Добре, подивимося, що з цього буде», — подумала вона, всілася навпроти і вичікувально втупилася в нього.

— Ти мені так і не відповіла. Ростбіф, індичка чи вегетаріанський варіант?

— Ростбіф.

— Тоді я візьму індичку.

Вони снідали мовчки, розглядаючи одне одного із взаємною цікавістю. З'ївши свій бейгл, вона додала ще й половину вегетаріанського, що залишилася. Потім узяла з підвіконня пом'яту пачку і витягнула сигарету.

— Гаразд, дещо мені тепер відомо, — сказав він, порушивши мовчанку. — Я, можливо, не так добре вмію вивчати особисті обставини, як ти, але проте тепер знаю, що ти не належиш до веганів¹ і не страждаєш на анорексію, як гадав Дірк Фруде. Я занесу ці відомості до свого звіту про тебе.

¹ Ревні вегетаріанці.

Саландер здивовано розплющила очі, але, поглянувши на його обличчя, зрозуміла, що він з неї жартує. У нього був такий веселий вигляд, що вона не втрималася і відповіла йому кривою посмішкою. Ситуація виглядала на рідкість дико. Саландер відсунула тарілку. Погляд його здавався доброзичливим, і вона вирішила, що він, мабуть, не лиха людина, хоч би ким він там був. У проведеному нею дослідженні його особи теж ніщо не вказувало на те, що він лиходій, здатний жорстоко поводитися зі своїми подружками, чи щось подібне. Адже це вона знає про нього все, а не навпаки, пригадала вона. А знання — це влада.

— Чого ти смішки строїш? — спитала вона.

— Пробач. Я, взагалі-то, не планував з'явитися тут саме таким чином і не збирався тебе лякати. Але бачила б ти своє обличчя, коли відчинила мені двері. Воно було незрівняним, і я не встояв перед спокусою трохи тебе підштрикнути.

Повисла мовчанка. На свій подив Лісбет Саландер раптом відчула, що товариство непроханого гостя здається їй приємним — або, в усякому разі, не огидним.

— Розглядай це як жахливу помсту за те, що ти копирсалася в моєму особистому житті, — весело сказав він. — Ти мене боїшся?

— Ні, — відповіла Саландер.

— Чудово. Я тут не для того, щоб заподіяти тобі біль чи влаштувати скандал.

— Якщо ти спробуєш заподіяти мені біль, я тебе покалічу. Серйозно.

Мікаель огледів її. Зросту в ній було трохи більше півтора метра, і навряд чи вона змогла б щось протиставити йому,

якби він увірвався до неї в квартиру з метою вчинити насильство. Проте в її очах читався самий лише спокій.

— Це неактуально, — сказав він нарешті. — У мене немає ніякого лихого наміру. Мені треба з тобою поговорити. Якщо хочеш, щоб я пішов, тільки скажи. — Він на секунду задумався. — Все це здається забавним до... тьху! — Він урвав фразу.

— Що?

— Не знаю, наскільки розумно це прозвучить, але ще чотири дні тому я навіть не знав про твоє існування. Потім я прочитав те, що ти про мене написала. — Він попорпався в сумці і знайшов звіт. — Це далеко не тільки розважальне читання.

Він замовк і якийсь час дивився в кухонне вікно.

— Можна попросити у тебе сигарету?

Вона кинула йому пачку.

— Ти сказала, що ми одне одного не знаємо, а я відповів, що, звичайно, знаємо. — Він показав на звіт. — Я поки не зміг за тобою угнатися — провів лише маленьку рутинну перевірку, щоб добути твою адресу, рік народження і таке інше, — але ти про мене безумовно знаєш більш ніж досить. Причому багато такого, що має суто особистий характер і відомо тільки моїм найближчим друзям. А зараз я сиджу у тебе на кухні і їм з тобою бейгли. Ми познайомилися тільки півгодини назад, а в мене раптом виникло відчуття, що ми знайомі вже кілька років. Ти розумієш, що я хочу сказати?

Вона кивнула.

— У тебе гарні очі, — сказав він.

— А у тебе добрі очі, — відповіла вона.

Він не міг зрозуміти, іронізує вона чи ні. Знову запала мовчанка.

— Для чого ти тут? — нарешті спитала вона.

Калле Блумквіст — вона пригадала його прізвисько і стримала в собі бажання вимовити його вголос — раптом зробився серйозним. У його погляді з'явилася втома. Самовпевненість, з якою він до неї ввірвався, зникла, і Саландер зробила висновок, що дурникування скінчилося або, принаймні, відкинуте геть. Тепер він уважно розглядав її, серйозно і вдумливо. Їй було невідомо, що коїться у нього в голові, але вона відразу відчула, коли його візит набув серйознішого відтінку.

Лісбет Саландер усвідомлювала, що спокійною тільки прикидається і не цілком володіє собою. Абсолютно несподіваний візит Блумквіста змусив її пережити потрясіння, якого вона ніколи раніше не відчувала у зв'язку зі своєю роботою. Вона заробляла собі на хліб, шпигуючи за людьми. Те, що вона робила для Драгана Арманського, вона, власне кажучи, не вважала справжньою роботою, швидше якимось досить трудомістким хобі.

Як вона вже давно з'ясувала, річ уся в тому, що їй подобалося копирсатися в житті інших людей і розкривати таємниці, які ті намагаються приховувати. У тій чи іншій формі вона робила це стільки, скільки себе пам'ятала. І робила це й далі до цього дня, і не тільки за завданням Арманського, але іноді й просто для власної втіхи. Це давало їй відчуття п'яного внутрішнього задоволення, — як у складній комп'ютерній грі, лише з тією різницею, що тут мова йшла про живих людей. А зараз раптом її хобі сиділо на кухні і пригощало її бейглами. Ситуація здавалася вершиною абсурду.

— У мене є цікава проблема, — сказав Мікаель. — Скажи, коли ти збирала про мене матеріал для Дірка Фруде, ти знала, для чого його мають намір використати?

— Ні.

— Інформація про мене була потрібна тому, що Фруде, чи, точніше, його клієнт, хотів найняти мене на тимчасову роботу.

— Он воно що.

Він їй злегка посміхнувся.

— Коли-небудь ми з тобою поговоримо про моральний аспект копірвання в чужому особистому житті. Але зараз у мене абсолютно інша проблема. Робота, яку я дістав і до якої з якоїсь неояснимої причини взявся, безумовно, є найдивнішою з усіх, які мені доводилося виконувати. Лісбет, я можу тобі довіряти?

— Як це?

— Драган Арманський говорить, що на тебе можна цілком покладатися. Але я все-таки хочу запитати тебе саму. Можу я відкривати тобі таємниці і бути впевненим у тому, що ти про них нікому не розповіси?

— Стривай. Значить, ти говорив з Драганом. Це він послав тебе сюди?

«Я вб'ю тебе, безмозкий вірменине», — подумки пообіцяла вона.

— Ну, не зовсім. Ти не єдина, хто вміє добувати чужі адреси, і я зробив це цілком самостійно. Я пошукав тебе в розділі реєстрації за місцем проживання. Там є три жінки на ім'я Лісбет Саландер, і дві інші мені явно не підходили. Але вчора я зв'язався з Арманським, і ми мали довгу розмову. Він теж спочатку подумав, що я збираюся скандалити через те, що ти копірчалася в моєму особистому житті, але зрештою переконався, що в мене абсолютно законна справа.

— Яка?

— Як я сказав, клієнт Дірка Фруде найняв мене для роботи. Я дійшов до тієї стадії, коли мені знадобилася допомога компетентного пошуковця, швидкого, як чортяка. Фруде розповів мені про тебе, стверджуючи, що ти саме така. Він просто обмовився, і так я дізнався про те, що ти вивчала мої особисті обставини. Вчора я поговорив з Арманським і пояснив, що мені треба. Він дав добро і спробував до тебе додзвонитися, але ти так і не відповіла, тому... я тут. Якщо хочеш, можеш зателефонувати Арманському і перевірити.

Якийсь час пішов на те, щоб розшукати мобільний телефон під купою шмаття, яку Міммі напередодні допомогла їй із себе стягнути. Мікаель Блумквіст спостерігав за пошуками зніченої Лісбет, розгулюючи квартирою. Всі її меблі справляли таке враження, ніби були принесені із смітника, зате на маленькому робочому столику у вітальні він помітив вражаючий ноутбук, останнє слово техніки. На полиці стояв CD-програвач, але її зібрання дисків було скромним — жалюгідний десяток альбомів якихось груп, про які Мікаель навіть не чув, а музиканти на обкладинках нагадували вампірів з космічного простору. Він подумав, що музикою вона не надто захоплюється.

Знайшовши телефон, Лісбет переконалася, що Арманський дзвонив їй як мінімум сім разів напередодні ввечері і двічі вранці. Вона викликала його номер, а Мікаель прихилився до одвірка і став дослухатися до розмови.

— Це я... Вибач, але він був відключений... Я знаю, що він хоче мене найняти... Ні, він стоїть у мене у вітальні... — Вона підвищила голос. — Драгане, у мене похмілля, і болить голова, кінчай п'ятякати; ти дав добро на роботу чи ні?.. Дякую.

Клац.

Крізь двері вітальні Лісбет Саландер покосилася на Мікаеля Блумквіста. Той перебирав її платівки, знімав з полиці книги і якраз натрапив на коричневу медичну пляшечку без етикетки і з цікавістю підніс її до світла. Коли Мікаель зібрався відгвинтити пробку, Лісбет відібрала у нього пляшечку. Вона повернулася на кухню, сіла на стілець і почала масажувати собі лоб. І зупинилася тільки тоді, коли Мікаель знову всівся навпроти.

— Правила прості, — сказала вона. — Те, про що ти говориш зі мною або з Драганом Арманським, не стане надбанням оточуючих. Ми підпишемо контракт, у якому «Мілтон сек'юриті» зобов'яжесться зберігати мовчання. Перш ніж вирішити, візьмуся я до роботи чи ні, я хочу знати, в чому вона полягає. Я збережу в таємниці все, про що ти мені розкажеш, незалежно від того, чи візьмуся я до цієї роботи, за умови, що це не має відношення до криміналу. В цьому випадку я повідомлю Драгану, а він, у свою чергу, сповістить поліцію.

— Чудово. — Він повагався. — Арманський, можливо, не зовсім розуміє, для чого я хочу тебе найняти.

— Він сказав, що тобі треба, щоб я допомогла з історичним розслідуванням.

— Так, правильно. Але я хочу, щоб ти допомогла мені вивчити вбивцю.

Мікаелю знадобилося більше години, щоб викласти всі деталі заплутаної справи Харіет Вангер. Він нічого не приховав. Фруде дозволив йому її найняти, а щоб зробити це, він повинен був їй цілком довіритися.

Мікаель розповів навіть про свій зв'язок із Сесілією Вангер і про те, як виявив її обличчя у вікні Харіет. Він передав Лісбет усе, що знав про цю жінку. Глибоко в душі він сам уже почав відчувати, що Сесілія пересунулася на початок списку підозрюваних. Щоправда, він поки ніяк не міг зрозуміти, який зв'язок міг бути в Сесілії з тим першим убивством, скоєним у той час, коли вона була ще маленькою дитиною.

Закінчивши, він дав Лісбет Саландер копію списку з телефонної книжки.

Магда — 32016

Сара — 32109

РЯ — 30112

РЛ — 32027

Марі — 32018

— Що ти хочеш, щоб я зробила?

— Я вирахував Ребеку Якобссон і пов'язав її смерть з біблійною цитатою, де мовиться про спалену жертву. Її вбили, сунувши головою в догораючий вогонь, що дуже нагадує описане в цитаті. Якщо все так, як я думаю, то ми виявимо ще чотири жертви: Магду, Сару, Марі і РЛ.

— Ти думаєш, що вони мертві? Їх убито?

— Так, і це сталося в п'ятдесятих і, можливо, в шістдесятих роках. І якимсь чином усе це пов'язано з Харіет Вангер. Я переглянув старі числа газети «Хедестадс-курірен». Єдиний жахливий злочин з прив'язкою до Хедестада, який мені вдалося знайти, це вбивство Ребеки. Я хочу, щоб ти продовжила пошуки в решті частини Швеції.

Лісбет Саландер так довго мовчала, що Мікаель нетерпляче засовався на стільці. Він уже почав підозрювати, що зробив неправильний вибір, коли вона нарешті підвела погляд.

— Добре. Я беруся до цієї роботи. Але ти повинен підписати контракт з Арманським.

Драган Арманський роздрукував контракт, який Мікаелю Блумквісту треба було відвезти у Хедестад на підпис Діркові Фруде. Повернувшись до кабінету Лісбет Саландер, він крізь скло побачив, що вони з Мікаелем Блумквістом стоять, схилившись над її ноутбуком. Мікаель поклав руку їй на плече — *він її торкнувся* — і щось показував. Арманський зупинився.

Мікаель сказав щось, що, схоже, вразило Саландер. Потім вона голосно засміялася.

Арманський ніколи раніше не чув її сміху, хоча намагався завоювати її довіру кілька років. Мікаель Блумквіст знав її всього п'ять хвилин, а вона вже разом з ним сміялася.

Несподівано Арманський відчув таку пекучу ненависть до Мікаеля Блумквіста, що сам здивувався. Він попереджувально кашлянув, проходячи в двері, і поклав перед ними пластикову папку з контрактом.

О другій половині дня Мікаель устиг ненадовго заскочити до редакції «Міленіуму». Він йшов туди вперше після того, як перед Різдвом забрав звітти свої особисті речі, і такі добре знайомі сходи раптом чомусь здалися йому чужими. Код замка не змінили, і Мікаель зміг непоміченим прошмигнути в двері редакції і трохи постояти, озираючись.

Офіс «Міленіуму» мав форму літери «L». Відразу при вході містився просторий хол, для якого не знаходилося майже ніякого застосування, і вони поставили в холі диван і два крісла, щоб приймати в ньому відвідувачів. Позаду дивана були ідальня з міні-кухнею, вбиральні і дві комірочки з книжковими полицями та архівом. Там був також письмовий стіл для практикантів, що змінювали один одного. Праворуч від входу йшла скляна стіна, що відокремлювала майстерню Крістера Мальма; у нього була власна фірма, що займала вісімдесят квадратних метрів і мала окремий вхід зі сходів. Зліва приблизно на ста п'ятдесяти квадратних метрах розташовувалося приміщення власне редакції, зі скляною стіною, що виходила на Ѓотгтан.

Інтер'єр спланувала Еріка, встановивши засклені перегородки, якими відділялися три персональні кабінети. Для решти співробітників, таким чином, залишилося спільне офісне приміщення. Собі Еріка вибрала найбільший, у глибині редакції, а Мікаеля розмістила в іншому кінці офісу. Його кубло виявилось єдиним, куди можна було заглянути прямо від входу. Мікаель відзначив, що його робочий простір так ніхто і не зайняв.

Третій кабінет містився трохи збоку, і його займав шістдесятилітній Сонні Магнуссон, що кілька років з успіхом керував у «Міленіумі» розподілом рекламних площ. У компанії, де він пропрацював більшу частину життя, відбулося скорочення, і Сонні залишився без роботи; ось тоді Еріка його і знайшла. На той час Сонні був у такому віці, що вже не розраховував на отримання постійної посади. Еріка його підбрала, запропонувала невелику щомісячну зарплату та відсотки з доходів од реклами. Сонні погодився, і жодна із сторін не розкалася. Проте в останній рік його досвід не допомагав, і доходи від

реклами різко впали, а разом з ними і зарплата Сонні. Але він не став підшукувати собі іншу роботу, а тугіше затягнув пасок і шляхетно тримався на тонучому кораблі.

«На відміну від мене, який викликав цю катастрофу», — подумав Мікаель.

Нарешті він набрався духу й увійшов до напівпорожньої редакції. Еріка сиділа в своєму кабінеті, притиснувши до вуха слухавку. Окрім неї на робочих місцях були ще двоє. Моніка Нільссон, тридцяти семи років, була журналістом загального профілю, спеціалізувалася на висвітленні політичних подій і була, мабуть, найдосвідченішим циніком з усіх відомих Мікаелю людей. Вона пропрацювала в «Міленіумі» дев'ять років, і їй тут дуже подобалося. Хенрі Кортес, двадцяти чотирьох років, був наймолодшим в редакції; він два роки тому з'явився у них як практикант, відразу після Вищої школи журналістики, і заявив, що хоче працювати тільки в «Міленіумі». Взяти його до штату Еріці не дозволяв бюджет, але вона запропонувала йому стіл в одному з кутків і постійно забезпечувала роботою.

Побачивши Мікаеля, обоє радісно вигукнули. Його поцілували в щоку і поплескали по спині. Вони відразу запитали, чи не збирається він повертатися на роботу, і розчаровано зітхнули, коли він пояснив, що його відрядження до Норрланда триватиме ще півроку і що він зайшов тільки побачитися й поговорити з Ерікою.

Еріка теж була рада його бачити, налила кави і зачинила двері кабінету. Насамперед вона спитала про стан Хенріка Вангера. Мікаель пояснив, що отримує відомості виключно від Дірка Фруде; за словами адвоката, стан старого тяжкий, але поки він живий.

— Що ти робиш у місті?

Мікаель раптом знік. Він був у «Мілтон сек'юриті», всього за кілька кварталів од редакції, і зайшов сюди, просто піддавшись пориванню. Як він став би пояснювати Еріці, що найняв приватного консультанта, який не так давно зламав його комп'ютер? Тому Мікаель знизав плечима і сказав, що йому довелося приїхати до Стокгольма у справі, пов'язаній з Вангером, і що він мусить відразу ж повертатися назад. Він спитав, як справи в редакції.

— Є гарні новини — обсяг реклами і кількість передплатників зростають і далі. Але разом з цим на обрії розростається одна неприємна хмарка.

— Тобто?

— Я турбуюся з приводу Янне Дальмана.

— Ну, звичайно.

— Мені довелося поговорити з ним у квітні, відразу після того, як ми повідомили, що Хенрік Вангер став співвласником. Не знаю, чи він погано до всього ставиться просто через характер, чи тут щось серйозніше. Чи не веде він якусь гру?

— Що сталося?

— Я йому більше не довіряю. Коли ми підписали угоду з Хенріком Вангером, нам з Крістером треба було вибрати: або негайно інформувати всю редакцію про те, що тепер ми вже напевно не закриємося до осені, або...

— Або інформувати співробітників вибірково.

— Саме так. Можливо, я ненормальна, але мені не захотілося ризикувати тим, що Дальман може проговоритися. Тому ми вирішили інформувати всю редакцію того ж дня, коли про

угоду буде оголошено офіційно. Тобто ми мовчали більш як місяць.

— І що потім?

— Ну, це була перша гарна новина за рік. Усі чманіли від щастя, окрім Дальмана. Розумієш, ми ж не найбільша редакція в світі. В результаті троє людей раділи, плюс практикант, а один страшенно розсердився на те, що ми не повідомили про угоду раніше.

— Деяка підстава в нього була...

— Я знаю. Але річ у тому, що він і далі день у день скиглив на цю тему, і настрої у редакції різко впав. Через два тижні я викликала його до себе в кабінет і пояснила, що не довіряла йому і не хотіла, щоб він проговорився, і саме тому не інформувала всю редакцію.

— Як він це сприйняв?

— Звичайно, дуже образився і розсердився. Я не відступила і висунула ультиматум: або він візьме себе в руки, або хай починає шукати іншу роботу.

— І що він?

— Він узяв себе в руки. Але тримається осібно, між ним і рештою редакції відчувається напруженість. Крістер його терпіти не може і не приховує цього.

— У чому ти підозрюєш Дальмана?

Еріка зітхнула:

— Не знаю. Ми прийняли його на роботу рік тому, коли вже почали колотнечу з Веннерстрьомом. Довести я нічого не можу, але мені здається, що він працює не на нас.

Мікаель хитнув головою:

— Можливо, ти маєш рацію.

— Можливо, він просто гівнюк, який потрапив не на своє місце і смердить на всю редакцію.

— Може, й так. Але я згоден з тобою — ми даремно взяли його на роботу.

Двадцятьма хвилинами пізніше Мікаель уже їхав на північ машиною, яку позичив у дружини Дірка Фруде. Своїм «вольво» двадцятилітньої давності вона все одно не користувалась, і Мікаелю запропонували брати його коли завгодно.

Якби Мікаель був не таким уважним, він міг би і не помітити цих дрібних, ледве вловимих деталей. Пачка паперів трохи перекосилася з того часу, як він пішов. Одна папка на полиці трішечки стирчала з ряду. Шухляду письмового столу було повністю засунуто, а Мікаель точно пам'ятав, що та залишалася трохи висунутою, коли він напередодні покидав острів, щоб їхати до Стокгольма.

Хвильку він сидів незрушно, прикидаючи, чи може довіряти власній пам'яті, і все більше утверджувався в думці, що хтось побував у його будинку.

Мікаель вийшов на ганок і обдивився. Двері він замикав, але в них був звичайний старий замок, який, очевидно, легко відкрити маленькою викруткою, та й невідомо, скільки ключів од нього десь гуляє. Він повернувся в дім і ретельно перевірів кабінет, намагаючись з'ясувати, чи щось не пропало, і в результаті переконався, що все начебто на місці.

Проте факт залишався фактом — хтось заходив у дім, сидів у його кабінеті, переглядав папери і папки. Комп'ютер він вів із собою, так що до нього вони не дісталися. Виникло два

питання: хто це був і як багато цьому загадковому відвідувачеві вдалося дізнатися?

Папки, що стояли на полиці, були із зібрання Хенріка Вангера — Мікаель переніс їх назад у будиночок, коли повернувся з в'язниці. Нічого нового в них не було. У записах із блокнотів, залишених на письмовому столі, невтаємничений нічого б не зрозумів — але чи був той, хто порпався тут, невтаємниченим?

З серйозного тут було тільки одне: посеред письмового столу лежала маленька пластикова папка, а в ній список «телефонів» і акуратно переписані, у відповідності з цифрами, цитати з Біблії. Той, хто обшукував кабінет, тепер знав про те, що Мікаель розкрив біблійний код.

Хто це був?

Хенрік Вангер лежав у лікарні. Домоправительку Анну Мікаель не підозрював. Дірк Фруде? Але тому він уже й так розповів усі деталі. Сесілія Вангер, яка відмінила поїздки до Флориди і разом із сестрою повернулася з Лондона? Після її приїзду Мікаель з нею не зустрічався, але бачив, як вона напередодні їхала машиною через міст. Мартін Вангер? Харальд Вангер? Біргер Вангер? Він був присутній на сімейній раді, куди Мікаеля не запросили, через день після того, як у Хенріка стався інфаркт. Олександр Вангер? Ізабелла Вангер, котра викликала будь-які почуття, окрім симпатії?

З ким із них розмовляв Фруде? Яку інформацію виказав? Скільком з найближчих родичів тепер відомо про те, що Мікаель зробив прорив у розслідуванні?

Годинник показував початок дев'ятої вечора. Мікаель за-телефонував до цілодобової ремонтної майстерні в Хедестаді і замовив новий замок для будинку. Слюсар пояснив, що змо-

же приїхати тільки наступного дня. Мікаель пообіцяв заплатити подвійно, якщо той приїде відразу ж. Вони домовилися, що слюсар з'явиться десь пів на одинадцять і вставить новий циліндровий замок.

Чекаючи на слюсаря, Мікаель близько пів на дев'яту пішов до Дірка Фруде. Дружина господаря направила його в сад за будинком і запропонувала холодного пива, яке Мікаель з вдячністю прийняв. Йому хотілося дізнатися, як справи у Хенріка Вангера.

Адвокат похитав головою:

— Його прооперували. У нього звапніння коронарних судин. Лікар говорить, що той факт, що він взагалі живий, вселяє надію, але найближчим часом він навряд чи вийде з критичного стану.

Якийсь час вони мовчки пили пиво, обдумуючи ситуацію.

— Ви з ним розмовляли?

— Ні. Він не може розмовляти. Як усе пройшло в Стокгольмі?

— Лісбет Саландер погодилася. Ось контракт від Драгана Арманського. Підпишіть і киньте в поштову скриньку.

Фруде розгорнув папір.

— Її послуги коштують недешево, — зауважив він.

— Гроші у Хенріка є.

Адвокат хитнув головою, дістав з нагрудної кишені ручку і вивів свій підпис.

— Краще підписати, поки Хенрік ще живий. Ви не сходите до поштової скриньки біля «Консума»?

Мікаель ліг спати вже близько півночі, але заснути йому ніяк не вдавалося. Досі його діяльність у Хедебю була присвя-

чена дослідженню дивних речей, що залишилися у далекому минулому. Але якщо хтось так зацікавився його досягненнями, що вдерся до нього в кабінет, то це минуле, можливо, значно ближче до сучасного, ніж він гадав.

Раптом Мікаелю спало на думку, що його робота на сім'ю Вангер могла зацікавити дуже різних людей. Несподівана поява Хенріка Вангера в правлінні «Міленіуму» навряд чи залишилася непомітною для Ханса Еріка Веннерстрьома. Чи такі думки означають лише те, що в нього починає їхати дах?

Мікаель виліз з ліжка, став голяка біля кухонного вікна і задумливо подивився на церкву на тому боці моста. Витяг сигарету і закурив.

Йому не давали спокою думки про Лісбет Саландер. У неї був своєрідний стиль поведінки і спілкування, з довгими паузами посеред розмови. У її будинку панував безлад на межі з хаосом: гора мішків з газетами в передпокої та бруд на кухні, який уже рік не прибирали. Шмаття купами валялося долі, і весь попередній вечір дівчина вочевидь просиділа в барі, та й ніч провела не наодинці, судячи по засосах на шиї. У неї були численні татуювання, на обличчі був пірсинг, а можливо, і в інших місцях, яких він не бачив. Коротше кажучи, особа вона вочевидь неординарна.

З другого боку, за запевненнями Арманського, вона найкращий його пошуковець, і її докладний звіт про самого Мікаеля, безумовно, свідчив про те, що працювати вона вміє. Словом, цікава дівчина.

Лісбет Саландер сиділа за комп'ютером і обдумувала враження, залишені зустріччю з Мікаелем Блумквістом. За своє

доросле життя вона ніколи раніше нікому не дозволяла переступати поріг свого будинку без спеціального запрошення, а вдостоєних такого можна було перелічити на пальцях однієї руки. Мікаель же безсоромно вдерся просто в її життя, а вона відповіла всього лише дуже слабким протестом.

І мало того — він з неї посміявся.

Як правило, у таких випадках вона знімала пістолет із запобіжника, хоч би в думках. Проте з його боку не відчувалося ані найменшої загрози чи ворожості. У нього була причина всипати їй по перше число, навіть заявити на неї до поліції, якщо він здогадався, що вона зламувала його комп'ютер. А він навіть це звів до жарту.

Це була найбільш дражлива частина їхньої розмови. Мікаель, здавалося, свідомо не почав розвивати цю тему, і вона зрештою не стрималася й почала сама:

— Ти сказав, що знаєш, як я діяла.

— Ти — хакер і побувала в моєму комп'ютері.

— Звідки тобі це відомо?

Лісбет навіть не сумнівалася в тому, що не залишила ніяких слідів і що її вторгнення можна було виявити тільки в тому разі, якщо б серйозний експерт служби безпеки сканував жорсткий диск тієї самої миті, коли вона входила в комп'ютер.

— Ти зробила помилку.

Він пояснив, що вона процитувала варіант тексту, який був виключно в його комп'ютері, і ніде більше.

Лісбет Саландер довго сиділа мовчки. Нарешті вона підвела на нього позбавлені будь-якого виразу очі.

— Як ти діяла? — спитав він.

— Це таємниця. Що ти збираєшся зробити?

Мікаель знизав плечима:

— Що я можу зробити? Можливо, мені слід було б поговорити з тобою про етику і мораль, а також небезпеку копірсування в чужому особистому житті.

— А хіба всі журналісти не це роблять?

Він хитнув головою:

— Так, звичайно. Саме тому в журналістів є комісія з етики, яка дотримується моральних аспектів їхньої роботи. Коли я пишу про мерзотника з банківської сфери, я не торкаюся, наприклад, його сексуального життя. Навіть якщо жінка, яка підроблює чеки, лесбіянка або ловить кайф від сексу зі своїм псом, я не пишу про це. Навіть негідники мають право на приватне життя, і взагалі, людям дуже легко нашкодити нападками на їх стиль життя. Ти розумієш, що я маю на увазі?

— Так.

— Отже, ти робиш замах на недоторканність особи. Моєму працевластувачеві ні до чого знати, з ким я трахаюся. Це моя особиста справа.

Обличчя Лісбет Саландер прорізала крива посмішка:

— Ти вважаєш, мені не слід було про це згадувати.

— У моєму випадку це не має особливого значення. Про наші з Ерікою стосунки знає півміста. Річ у принципі.

— У такому разі тобі, можливо, буде цікаво дізнатися, що в мене теж є принципи, які відіграють роль моєї власної комісії з етики. Я називаю їх «принципи Саландер». Для мене мерзотник завжди залишається мерзотником, і якщо я можу нашкодити йому, розкопавши про нього якесь лайно, то він тільки того і заслуговує. Я просто відплачую.

— Гаразд, — усміхнувся Мікаель Блумквіст. — Я міркую майже подібним чином, але...

— Але коли я складаю звіт про особисті обставини, я ще враховую те, яке враження на мене справляє людина. Я не безстороння. Якщо людина здається доброю, я можу на дещо заплющити очі.

— Правда?

— У твоєму випадку так і було. Про твоє сексуальне життя можна було написати цілу книжку. Я, наприклад, могла б розповісти Фруде, що Еріка Бергер у минулому входила до «Клуб екстрим» і у вісімдесяті роки балувалася БДСМ¹. А враховуючи ваш з нею сексуальний зв'язок, це могло б навести на деякі думки.

Мікаель Блумквіст зустрівся з Лісбет Саландер поглядом. Трохи згодом він подивився у вікно і розсміявся:

— Ти справді працюєш серйозно. Чому ж ти не включила це до звіту?

— Ви з Ерікою Бергер дорослі люди і вочевидь добре одне до одного ставитеся. Те, що ви робите в ліжку, нікого не обходить, а розкажи я таке про неї, це могло б лише нашкодити вам або дати кому-небудь матеріал для шантажу. Хто знає — з Діркком Фруде я не знайома, і матеріал цілком міг потрапити до рук Веннерстрьома.

— А тобі не хотілося давати Веннерстрьому інформацію?

— Якби мені довелося вибирати, за кого вболівати в матчі між ним і тобою, я б, либонь, опинилася на твоєму боці.

¹ Психосексуальна субкультура, що ґрунтується на еротичному обміні владою та інших формах сексуальних відносин, які зачіпають рольові ігри в панування і підпорядкування.

— У нас з Ерікою... наші стосунки...

— Мені наплювати на ваші стосунки. Але ти не відповів мені, як збираєшся вчинити з інформацією про те, що я зламала твій комп'ютер.

Він витримав майже таку ж довгу паузу, яку зазвичай витримувала вона, і лише потім сказав:

— Лісбет, я тут не для того, щоб з'ясовувати з тобою стосунки. І не збираюся тебе шантажувати. Я тут для того, щоб просити тебе допомогти мені з розслідуванням. Ти можеш відповісти «так» чи «ні». Якщо ти відмовишся, я знайду когось іншого і ти більше ніколи про мене не почувеш.

Він трохи подумав і посміхнувся їй:

— За умови, що я не спіймаю тебе знову в моєму комп'ютері.

— І це означає?

— Ти знаєш про мене дуже багато чого — дещо з цього особисте і приватне. Але шкоди вже завдано. Я тільки сподіваюся, що ти не збираєшся використати свою обізнаність на шкоду мені або Еріці Бергер.

Вона відповіла йому позбавленим будь-якого виразу поглядом.

Розділ 19

Четвер,

19 червня — неділя, 29 червня

Мікаель провів два дні, вивчаючи свій матеріал і чекаючи повідомлення про те, чи виживе Хенрік Вангер. Він підтримував постійний контакт із Дірком

Фруде. У четвер увечері адвокат прийшов до нього додому і повідомив, що на цю хвилину криза, схоже, минула.

— Він слабкий, але мені сьогодні дозволили з ним трохи поговорити. Він хоче якнайшвидше побачити вас.

У результаті напередодні свята літнього сонцестояння, близько години пополудні, Мікаель поїхав до лікарні Хедестада і відшукав відділення, де лежав Хенрік Вангер. Тут шлях йому перепинив розсерджений Біргер Вангер і начальницьким тоном заявив, що відвідувачів до Хенріка Вангера не пускають. Мікаель спокійно залишився стояти, роздивляючись муніципального радника.

— Дивно. Хенрік Вангер послав по мене і чітко повідомив, що хоче зі мною сьогодні зустрітись.

— Ви не член сім'ї, і вам тут нема чого робити.

— Ви маєте рацію, я справді не член сім'ї. Проте я дію за прямою вказівкою Хенріка Вангера і підкоряюся виключно його наказам.

Справа цілком могла дійти до бурхливої перепалки, але в цю мить з Хенрікової палати якраз вийшов Дірк Фруде.

— А ось і ви. Хенрік тільки що про вас питає.

Фруде відчинив двері, і Мікаель повз Біргера Вангера пройшов у палату.

За цей тиждень Хенрік Вангер, здавалося, постарів літ на десять. Він лежав з напівзаплющеними очима, з носа стриміла киснева трубка, волосся було в більшому безладі, ніж будь-коли. Медсестра притримала Мікаеля за руку і попередила:

— Дві хвилини. Не більше. І не хвилюйте його.

Мікаель хитнув головою і сів на стілець для відвідувачів так, щоб бачити Хенрікове обличчя. Відчуваючи дивну ніж-

ність, він простягнув руку й обережно доторкнувся до безсилої кисті старого. Хенрік Вангер промовив уривчасто, слабким голосом:

— Новини?

Мікаель хитнув головою:

— Я відзвітую, як тільки вам стане трохи краще. Загадку я поки не розгадав, але виявив новий матеріал і перевіряю деякі ниточки. За тиждень або два я зможу сказати, куди вони ведуть.

Хенрік спробував кивнути, але скоріше моргнув на знак того, що все зрозумів.

— Мені треба на кілька днів поїхати.

Брови Хенріка зсунулися.

— Ні, я не покидаю корабель. Мені треба поїхати, щоб провести розслідування. Я домовився з Діркком Фруде про те, що звітуватиму йому. Ви не проти?

— Дірк... мій повірник... в усьому.

Мікаель знову хитнув головою.

— Мікаелю... якщо я не... виберуся... я хочу, щоб ти закінчив... роботу у будь-якому разі.

— Я обіцяю довести справу до кінця.

— Дірк має всі... повноваження.

— Хенріку, я дуже хочу, щоб ви одужали. Я на вас страшенно розсерджуся, якщо ви здумаете померти, коли я так далеко просунувся в роботі.

— Дві хвилини, — сказала медсестра.

— Я мушу йти. Коли я зайду наступного разу, мені б хотілося поговорити з вами довше.

У коридорі його очікував Біргер Вангер. Коли Мікаель вишов, той зупинив його, поклавши руку йому на плече:

— Я хочу, щоб ви більше не турбували Хенріка. Він тяжко хворий, і його не можна турбувати і хвилювати.

— Я розумію ваше занепокоєння і розділяю його. Я не буду хвилювати Хенріка.

— Всі розуміють, що Хенрік найняв вас, аби посприяти йому в його маленькому хобі... щодо Харіет. Дірк Фруде сказав, що перед тим, як у Хенріка стався інфаркт, він дуже розхвилювався під час однієї з розмов із вами. Дірк сказав, ніби ви думаєте, що спровокували інфаркт.

— Більше я так не думаю. У Хенріка Вангера було велике звуження судин. Він міг дістати інфаркт, усього лише відвідавши вбиральню. Адже вам це зараз теж відомо.

— Я хочу мати цілковиту інформацію про всі ці дурниці. Ви копирсаєтеся в справах моєї родини.

— Як я вже говорив, я працюю на Хенріка. А не на родину.

Біргер Вангер явно не звик до того, щоб йому показували дулю. Він якийсь час дивився на Мікаеля поглядом, який мав, очевидно, вселяти тремтіння, але в основному робив його схожим на напиндюченого лося. Потім Біргер Вангер розвернувся і пройшов у Хенрікову палату.

Мікаелю стало смішно, але він стримався. Було б недоречним сміятися в коридорі лікарні поряд з палатою, де Хенрік бореться зі смертю. Та Мікаелю раптом згадалася книжка Леннарта Хюланда з віршами про кожну літеру абетки: у 60-х роках її читали для дітей по радіо, і він, з якоїсь незрозумілої причини, завчив її напам'ять, коли вчився читати і писати. У пам'яті спливла строфа про літеру «Л»: «Лось у лісі сам зостався, він стояв і посміхався».

Виходячи з лікарні, Мікаель зіткнувся ніс у ніс із Сесілією Вангер. Він багато разів намагався дзвонити їй на мобільний телефон після її повернення з перерваної відпустки, але вона не відповідала. Щоразу, як він намагався зайти до неї, її не було вдома.

— Привіт, Сесіліє, — сказав він. — Прийми моє співчуття з приводу Хенріка.

— Дякую, — кивнувши, відповіла вона.

Мікаель спробував зрозуміти, в гуморі вона чи ні, але не вловив з її боку ні тепла, ні холоду.

— Нам треба поговорити, — сказав він.

— Вибач, що я відшила тебе таким робом. Я розумію, що ти злишся, але зараз я сама не своя.

Мікаель здивовано закліпав, але потім зрозумів, на що вона натякає. Він покwapно узяв її за руку і посміхнувся:

— Зажди, ти мене неправильно зрозуміла. Я зовсім не серджуся на тебе. Я сподіваюся, що ми можемо залишатися друзями, але якщо ти не хочеш зі мною спілкуватися... якщо ти так вирішила, то я готовий це прийняти.

— Я погано вмю зберігати стосунки, — сказала вона.

— Я теж. Давай вип'ємо кави? — Він кивнув у бік лікарняного кафетерію.

Сесілія Вангер завагалася:

— Ні, не сьогодні. Я хочу провідати Хенріка.

— Гарзд, але мені все-таки необхідно з тобою поговорити. Суто про справу.

— Що ти маєш на увазі? — насторожилась вона.

— Пам'ятаєш, коли ми вперше зустрілися, ну, коли ти прийшла до мене в січні? Я сказав, що та наша розмова буде не

для преси і що коли мені доведеться ставити тобі справжні питання, я попереджу. Це стосується Харіет.

Обличчя Сесілії Вангер раптом спалахнуло злістю.

— Клятий покидьок!

— Сесіліє, я виявив речі, про які мені просто необхідно з тобою поговорити.

Вона відступила на крок.

— Ти хіба не розумієш, що всі ці ідіотські пошуки клятої Харіет для Хенріка всього лише працетерапія? До тебе що, не доходить, що він там зараз, можливо, вмирає? І останнє, чого він потребує, так це щоб його знову хвилювали і вдихали в нього примарні надії.

Вона замовкла.

— Можливо, для Хенріка це і хобі, але я зараз відшукав більше нового матеріалу, ніж хто-небудь виявив за останні тридцять п'ять років. У розслідуванні існують відкриті питання, і я працюю над ними за завданням Хенріка.

— Якщо Хенрік помре, всьому цьому проклятому розслідуванню миттю настане кінець. Тоді тебе відразу ж звідси викинуть, — сказала Сесілія Вангер і пройшла повз нього.

Все було зачинено. Хедестад практично весь спорожнів, а населення, схоже, роз'їхалося святкувати день літнього сонцестояння на свої дачі. Під кінець Мікаель усе ж таки надибав працююче кафе при міському готелі, де зміг замовити каву з бутербродом і почитати вечірні газети. Нічого суттєвого в світі не сталося.

Він відклав газети і задумався про Сесілію Вангер. Ні Хенрікові, ні Діркові Фруде він не розповідав про те, що вікно

в кімнаті Харієт відчинила саме вона. Він боявся накликати на неї підозру, і менш за все йому хотілося нашкодити їй. Але рано чи пізно це питання доведеться поставити.

Просидівши в кафе годину, Мікаель вирішив відкласти всі проблеми і присвятити святковий вечір чому-небудь, не пов'язаному з родиною Вангер. Його мобільний телефон мовчав. Еріка кудись поїхала розважатися зі своїм чоловіком, і поговорити йому було ні з ким.

Він повернувся на острів близько четвертої години і вирішив зробити ще одну річ — кинути курити. Від часу служби в армії він регулярно тренувався як у спортзалі, так і роблячи пробіжки південним берегом озера Меларен, але закинув тренування, коли почалися проблеми з Хансом Еріком Веннерстромом. Тільки у в'язниці він знову почав качати м'язи, в основному щоб розв'язатися, але після звільнення знову розслабився. Час було набирати форму. Він рішуче надягнув тренувальний костюм і зробив повільну пробіжку дорогою до будиночка Готфріда, звернувшись до Укріплення і ускладнив собі завдання бігом по пересіченій місцевості. Мікаель не займався орієнтуванням з часів армії, але йому завжди більше подобалося бігати лісом, ніж по рівних доріжках. Від огорожі господарства Естергорд він повернувся назад у селище. На останніх кроках до свого будиночка він уже важко дихав і почував себе геть розбитим.

Десь близько шостої він прийняв душ. Зварив картоплю і виніс на хисткий столик біля будинку оселедця в гірчичному соусі, зелену цибулю та яйця. Він налив стопку горілки і, не маючи компанії, випив сам-один. Потім розгорнув детектив Вел Макдермід «Співаючі русалки».

О сьомій годині до нього прийшов Дірк Фруде і важко опустився на садовий стілець навпроти. Мікаель налив йому горілки.

— Дехто сьогодні був вами обурений, — сказав Фруде.

— Я це зрозумів.

— Біргер Вангер — дурень.

— Я знаю.

— Але Сесілія Вангер аж ніяк не дурна, а вона в нестямі. Мікаель хитнув головою.

— Вона вимагає від мене прослідкувати за тим, щоб ви припинили копирсатися в сімейних справах.

— Зрозуміло. І ваша відповідь?

Дірк Фруде подивився на стопку з горілкою і зненацька вихилив її.

— Моя відповідь: Хенрік дав чіткі інструкції відносно того, що він хоче, щоб ви робили. Доки він їх не змінив, ви працюєте відповідно до складеного нами контракту. Я сподіваюся, що ви з усієї сили будете старатися виконати свою частину умов контракту.

Мікаель хитнув головою і поглянув на небо, яке почало затягуватись хмарами.

— Насувається гроза, — сказав Фруде. — Якщо штормитиме надто сильно, я вас підтримаю.

— Дякую.

Вони трохи помовчали.

— Можна мені ще стопочку? — спитав адвокат.

Буквально через кілька хвилин після того, як Дірк Фруде пішов собі геть, перед будиночком Мікаеля загальмувало авто

Мартіна Вангера і припаркувалося на узбіччі. Мартін підійшов і привітався, Мікаель побажав йому приємного свята і запитав, чи не хоче він чарчину.

— Ні, мені краще утриматися. Я заїхав тільки переодягнутись, а потім поїду назад у місто, щоб провести вечір з Евою.

Мікаель мовчки чекав на продовження.

— Я розмовляю із Сесілією. Вона зараз трохи нервує — вони з Хенріком дуже близькі. Сподіваюся, ви пробачите їй, якщо вона наговорить чогось... неприємного.

— Я дуже добре ставлюся до Сесілії, — відповів Мікаель.

— Це зрозуміло. Але з нею буває важко. Я тільки хочу, щоб ви знали: вона категорично проти вашого копірвання в минулому сім'ї.

Мікаель зітхнув. Схоже, усі в Хедестаді вже зрозуміли, для чого Хенрік його найняв.

— А ви?

Мартін Вангер розвів руками:

— Хенрік одержимий цією історією з Харіет уже не одне десятиліття. Я не знаю... Харіет була мені сестрою, але минуло стільки років, усе це відійшло вже так далеко. Дірк Фруде сказав, що у вас залізний контракт, розірвати який може тільки сам Хенрік, але боюся, що в його теперішньому стані це завдало б більше шкоди, ніж дало користі.

— Значить, ви хочете, щоб я працював далі?

— Вам вдалося що-небудь зробити?

— Вибачте, Мартіне, але якщо я що-небудь розповім вам без дозволу Хенріка, це буде порушенням контракту.

— Я розумію. — Він раптом усміхнувся. — У Хенрікові є щось від змовника-теоретика. Але головне, я хочу, щоб ви не вселяли в нього примарних надій.

— Це я обіцяю. Я викладаю йому лише факти, які можу підтвердити документально.

— Чудово... До речі, ось іще що — адже у нас є й інший контракт, про який теж треба подумати. Оскільки Хенрік захворів і не може виконувати свої обов'язки в правлінні «Міленіуму», я повинен його там замінити.

Мікаель чекав, що ж далі.

— Нам, очевидно, треба скликати правління і обговорити ситуацію.

— Це гарна думка. Проте, наскільки я розумію, вже вирішено, що наступне засідання правління відбудеться тільки в серпні.

— Я знаю, але, можливо, нам слід перенести його ближче.

Мікаель увічливо посміхнувся:

— Можливо, але ви звертаєтеся не за адресою. Зараз я до правління «Міленіуму» не входжу. Я покинув журнал у грудні і не маю ніякого впливу на рішення правління. У цій справі вам краще звернутися до Еріки Бергер.

Такої відповіді Мартін Вангер не чекав. Трохи подумавши, він устав.

— Ви, звичайно, маєте рацію. Я з нею поговорю.

На прощання він поплескав Мікаеля по плечу і попрямував до машини.

Мікаель задумливо дивився йому вслід. Нічого конкретного сказано не було, але в повітрі вочевидь нависла загроза. Мартін Вангер поклав на шальку терезів «Міленіум».

Через деякий час Мікаель налив собі ще горілки і взявся до книжки Вел Макдермід.

Близько дев'ятої з'явилася плямиста кішка і потерлася об його ноги. Він підняв її до себе на коліна і почухав за вухами.

— Значить, будемо нудьгу розганяти святкового вечора удвох, — сказав він.

Коли почали падати перші краплі дощу, він увійшов до будинку і ліг спати. Кішка зволіла залишитись на вулиці.

Лісбет Саландер витягла з підвалу свій мотоцикл і присвятила святковий день його ґрунтовній перевірці. «Кавасаки» з двигуном у сто двадцять п'ять кубів був, можливо, не найкрутіший мотоцикл на світі, але він належав їй, і вона вміла з ним поводитися. Саландер власноручно перебрала його гайку за гайкою, довівши до ладу скільки було змога і навіть трохи більше можливого.

Після обіду вона надягла шолом і шкіряний комбінезон і поїхала до лікарні «Еппельвікен», де провела вечір у парку разом з матір'ю. Вона відчувала деякий неспокій і докори совісті. Мати здавалася неуважнішою, ніж будь-коли. За проведених разом три години вони перекинулися лише кількома словами, і в неї залишилося враження, що мати не розуміє, з ким розмовляє.

Мікаель витратив кілька днів на те, щоб вирахувати машину, маркування якої включало б літери «АС». Добряче помучившись і врешті-решт проконсультувавшись із колишнім автомеханіком з Хедестада, він вияснив марку машини: «форд Англія» — посередня модель, про яку він раніше і не чув. Потім він зв'язався із службовцем з бюро реєстрації автотранспорту

і спробував замовити список усіх «фордів Англія», які в 1966 році мали реєстраційні номери «АСЗ» з чимось. Але йому відповіли, що подібні археологічні розкопки в реєстрі, очевидно, можливі, проте забрали б дуже багато часу і до того ж ця інформація до певної міри закрита.

Тільки через кілька днів після свят Мікаель знову позичив «вольво» і вирушив на північ дорогою Е-4. Він ніколи не любив швидкої їзди і вів машину спокійно. Перед самим херньосандським мостом він зупинився і випив кави в кондитерській Вестерлунда.

Наступну зупинку він зробив в Умео, де заїхав у мотель і з'їв комплексний обід. Купивши автомобільний атлас, він дістався до Шеллефтео, звідки звернув ліворуч, до Нуршьо. До шостої години він був на місці і зупинився в готелі «Нуршьо».

Пошуки він почав прямо з раннього ранку. У телефонному довіднику деревообробної фабрики не виявилось, а дівчина років двадцяти, що сиділа за стійкою адміністратора, про таке підприємство ніколи не чула.

— У кого б мені запитати?

На секунду розгубившись, дівчина просяяла і сказала, що зателефонує батькові. Через дві хвилини вона повернулася з повідомленням, що деревообробну фабрику в Нуршьо закрили в 80-ті роки. Якщо Мікаелю хочеться поговорити з кимось, хто знає про підприємство більше, йому варто звернутися до такого собі Бурмана, котрий працював там майстром, а зараз живе на вулиці Сульвендан.

Нуршьо виявилось маленьким містечком, і головна вулиця, вдало названа Стургатан, тобто Велика вулиця, пронизу-

вала його наскрізь. Тут розміщувалися крамниці, а на паралельних вулицях — житлові будинки. На в'їзді до Нуршьо зі східного боку були невеликий промисловий район і конюшня; на виїзді на захід містилася надзвичайно гарна церква. Мікаель відзначив, що свої храми в містечку мали місіонери і п'ятдесятники. Афіша на дошці оголошень автобусної зупинки рекламувала музей полювання і лижного спорту. Стара афіша повідомляла про те, що на святах тут співала Вероніка. З кінця в кінець містечко можна було пройти приблизно за двадцять хвилин.

Вулиця Сульвендан лежала за п'ять хвилин ходу від готелю і складалася з приватних будинків. На дзвінок Мікаеля Бурман не відчинив. Було пів на десяту, і Мікаель вирішив, що господар або пішов на роботу, або — якщо він на пенсії — просто подався у своїх справах.

Наступним номером його програми став господарчий магазин на Стургатан: Мікаель зміркував, що сюди час від часу приходять усі, хто живе в Нуршьо. У торговій залі було двоє продавців; Мікаель вибрав того, що старше, років п'ятдесяти з вигляду.

— Добрий день, я розшукую пару, яка, очевидно, жила в Нуршьо в шістдесятих роках. Чоловік, можливо, працював на деревообробній фабриці. Як їх звать, я не знаю, але в мене є дві фотографії, зняті в шістдесят шостому році.

Продавець довго й уважно вивчав знімки, але врешті-решт похитав головою, заявивши, що не впізнає ні чоловіка, ні жінку.

Надійшов час ланчу, і Мікаель перехопив у кіоску біля автобусного вокзалу. Він відкинув крамниці і завітав до муніципалітету, бібліотеки та аптеки. У поліцейській дільниці нікого

не було, і він почав навмання опитувати літніх людей. Годині о другій йому зустрілися дві молоді жінки, які, зрозуміло, не знали пару на знімку, але висловили слухну думку:

— Якщо знімок зроблено в шістдесят шостому році, цим людям має бути близько шістдесяти років. Ви можете сходити в притулок для людей похилого віку біля Сульбакки і розпитати там пенсіонерів.

У канцелярії притулку Мікаель відрекомендувався жінці років тридцяти і пояснив їй свою справу. Вона з підозрінням витріщилась на нього, але зрештою зглянулася. Мікаель пройшов за нею у вітальню, де протягом півгодини показував фотографії багатьом людям віком від сімдесяти і старше. Вони з усієї сили намагалися допомогти, але ніхто з них не спромігся впізнати пару, зняту в Хедестаді 1966 року.

Близько п'ятої він знову повернувся на вулицю Сульвендан і подзвонив до Бурмана. Цього разу йому пощастило більше. Подружжя Бурман, обоє пенсіонери, тільки що повернулись додому. Його запросили на кухню, де дружина відразу поставила варитися каву, а Мікаель тим часом виклав суть справи. Як і при всіх попередніх спробах, йому випав невіграшний квиток. Бурман почухав потилицю, запалив люльку і трохи згодом признався, що пари на знімку не знає. Між собою подружжя говорило місцевим діалектом, і Мікаелю часом було важко їх розуміти.

— Але ви цілком маєте слухність, що ця наліпка з нашої фабрики, — сказав чоловік. — Здорово ви її розпізнали. Біда тільки в тому, що ми роздавали їх направо й наліво — перевізникам, покупцям і постачальникам деревини, ремонтникам, машиністам та багатьом іншим.

— Знайти цю пару виявилось складнішим, ніж я думав.

— Навіщо вони вам здалися?

Мікаель заздальгідь вирішив, що коли його спитають, розповідатиме правду. Будь-які вигадані історії про пару на знімку звучали б фальшиво і могли тільки все заплутати.

— Це довго розповідати. Я вивчаю злочин, скоєний у Хедстаді в шістдесят шостому році, і є ймовірність, хоч і мікроскопічна, що люди на знімку бачили дещо важливе. Їх ні в чому не звинувачують, і, швидше за все, вони самі навіть не підозрюють, що володіють інформацією, здатною допомогти розкрити цей злочин.

— Злочин? Що за злочин?

— Вибачте, але більше я нічого сказати не можу. Зрозуміло, виглядає дуже дивним, що хтось майже через сорок років приїжджає і намагається розшукати цих людей, але злочин не розкрито, і лише останнім часом раптом з'явилися нові факти.

— Розумію. Так, у вас і справді досить незвичайне діло.

— Скільки людей працювало на фабриці?

— Зазвичай у штаті налічувалося сорок чоловік. Я працював там із сімнадцяти літ, із середини п'ятдесятих, і аж до закриття фабрики. Потім я став перевізником.

Бурман трохи подумав.

— Можу сказати лише, що хлопець із знімка у нас на фабриці ніколи не працював. Утім, він міг би бути з перевізників, але, думаю, я б його тоді впізнав. Та є й інша можливість. Наприклад, на фабриці міг працювати його батько чи хтось із родичів або це просто не його машина.

Мікаель хитнув головою:

— Я розумію, що можливостей багато. Чи немає у вас ідеї, з ким би ще мені варто було поговорити?

— Є, — кивнувши, сказав Бурман. — Приходьте завтра зранку, і ми з'їздимо поспілкуватися з кількома стариками.

Лісбет Саландер опинилася перед досить серйозною методологічною проблемою. Вона була експертом із збору інформації про кого завгодно, але її відправною точкою завжди були ім'я і персональний ідентифікаційний номер конкретної людини. Якщо людина була в комп'ютерному реєстрі, а там неодмінно є всі, то об'єкт швидко потрапляв у її павутину. Якщо людина мала комп'ютер, підключений до Інтернету, адресу електронної пошти і, можливо, навіть власну сторінку — а майже всі люди, що ставали об'єктами її специфічного дослідження, таку мали, — їй не важко було вивідати її найсокровенніші таємниці.

Завдання від Мікаеля Блумквіста вимагало діяти протилежним чином. Простіше кажучи, потрібно було ідентифікувати чотирьох людей, виходячи з надзвичайно мізерних даних про них. Крім того, ці люди жили кілька десятиліть тому, а отже, ні в якому комп'ютерному реєстрі їх, швидше за все, не було.

Спираючись на справу Ребеки Якобссон, Мікаель висунув припущення, що ці люди стали жертвами вбивці. Тобто вони повинні були значитися в різного роду нескінчених поліцейських розслідуваннях. Відомості про те, коли і де ці вбивства були скоєні, були відсутні, відомо лише, що трагедії сталися до 1966 року. Ситуація вимагала від Лісбет застосувати якісь абсолютно нові методи пошуку.

«І як же мені бути?» — замислилась вона, а потім увімкнула комп'ютер, зайшла на «www.google.com» і зробила запит на: (Магда) + (убивство).

Це був найпримітивніший з доступних варіантів пошуку, але, на свій подив, Лісбет відразу дістала непоганий результат. Перше ж посилання вказувало на програму передач «ТВ Вермланд»¹ з Карлстада, яка представляла уривок із серіалу «Вермландські вбивства», що демонструвався в 1999 році. Потім вона наткнулася на коротку анотацію в газеті «Вермландс фолькблад», у якій мовилося таке:

У серіалі «Вермландські вбивства» черга дійшла до Магди Лувіси Шьоберг із Ранмутреська — жертви жакливого загадкового злочину, який кілька десятиліть тому завдав роботи поліції Карлстада. У квітні 1960 року сорокашестилітню дружину фермера Лувісу Шьоберг знайшли жорстоко вбитою у власнім хліву. Журналіст Клас Гуннарс змальовує останні години її життя і марні пошуки вбивці. Свого часу ця смерть наробила багато галасу, і висловлювалася безліч версій відносно особи злочинця. У програмі виступить молодший родич жертви з розповіддю про те, як звинувачення зіпсувало його життя. О 20.00.

Кориснішу інформацію вона знайшла в статті «Справа Лувіси приголомшила весь край», опублікованій в журналі «Вермландскультур», матеріали якого пізніше повністю виклалися в Інтернеті. Тут в інтригуючій манері із захватом описувалося, як чоловік Лувіси Шьоберг, лісоруб Хольгер Шьоберг,

¹ Вермланд — західна провінція Швеції.

повернувшись близько п'ятої години вечора з роботи, знайшов свою дружину мертвою. Над нею вчинили сексуальне насильство, завдали їй кілька ножових поранень, а потім убили, заколовши вилами. Вбивство сталося в хліву, але особливу увагу привернуло те, що вбивця, закінчивши свою справу, поставив тіло жертви на коліна в стійло і міцно прив'язав.

Пізніше виявилось, що одну з їхніх тварин, корову, було поранено ножом у шию.

Першим у вбивстві запідозрили чоловіка, але той зміг надати залізне алібі. Він з шостої ранку разом з колегами був на вирубці за сорок кілометрів від дому. А Лувіса Шьоберт була ще точно жива о десятій годині, коли до неї заходила сусідка. Ніхто нічого не бачив і не чув; їхній хутір лежав приблизно за чотириста метрів од найближчих сусідів.

Переставши вважати чоловіка головним підозрюваним, поліцейські, що проводили розслідування, зосередили увагу на племінникові вбитої, юнакові двадцяти одного року від роду. Той неодноразово мав конфлікти з правосуддям, дуже потребував грошей і кілька разів позичав невеликі суми у своєї тітки. Алібі племінника було значно слабкіше, і він якийсь час просидів у в'язниці, доки його не випустили, що називається, за відсутністю доказів. У селі, проте, багато хто вважав винним саме його.

Поліція перевірила й кілька інших версій. Багато зусиль та уваги було віддано пошукам таємничого бродячого торговця, поміченого в цих місцях, а також чуткам про компанію «зłodійкуватих циганів», що орудувала в околицях. Чому в такому разі вони вчинили жорстоке вбивство з сексуальним насильством, але так нічого й не вкрали, залишалося неясним.

У свій час під підозрінням був сусіда з села, холостяк, замолоду звинувачуваний у злочині гомосексуального характеру, — тоді гомосексуальність ще підлягала кримінальному покаранню — і який, згідно з багатьма висловлюваннями, мав славу «дивакуватого». Навіщо чоловікові, який вважався гомосексуалістом, було чинити статеве насильство над жінкою, ніхто такого питання собі не ставив. Але жодна з цих версій так і не посприяла затриманню кого-небудь або виголошенню обвинувального вироку.

Лісбет Саландер визнала зв'язок із списком з телефонної книжки Харіет Вангер безперечним. Біблійна цитата з Третьої книги Мойсеевої, розділ 20, вірш 16 говорила: *«А жінка, що наблизиться до якої скотини, щоб лежати з нею, то заб'єш ту жінку та скотину ту, — будуть конче забиті вони, кров їхня на них».*

Не могло бути випадковістю, що господиню хутора на ім'я Магда знайшли мертвою в хліву, поставленою в стійло і там прив'язаною.

Виникало питання, чому Харіет Вангер записала ім'я Магда замість Лувіса, адже в побуті жертва користувалася тільки ним. Якби в анотації до серіалу не було наведено її повне ім'я, Лісбет навряд чи вийшла б на цей випадок.

Але, звичайно, найголовнішим залишалось питання, чи є зв'язок між убивством Ребеки в 1949 році, убивством Магди Лувіси в 1960-му і зникненням Харіет Вангер у 1966-му. І звідки ж у такому разі Харіет Вангер могла про ці справи дізнатися?

У компанії Бурмана Мікаель в суботу прогулявся Нуршьо, але результат виявився невтішним. До обіду вони відвідали

п'ятьох колишніх працівників фабрики, які жили відносно недалеко: троє в центрі містечка, а двоє — на околиці, в Сьорбюн. Всі пригощали гостей кавою, вивчали фотографії і хитали головами.

Після легкого обіду вдома у Бурманів вони взяли машину, щоб зробити візити на дальшій відстані, і відвідали чотири селища в околицях Нуршьо, де жили колишні працівники деревообробної фабрики. У кожній оселі господарі тепло вітали Бурмана, але допомогти нічим не могли. Мікаель уже почав утрачати надію і думати, що вся поїздка до Нуршьо виявилася марною і цей слід веде у глухий кут.

Близько четвертої години Бурман привіз Мікаеля в околиці селища Нуршьоваллен, розташованого на північ від Нуршьо. Тут він зупинив машину біля хутора з типовим для Вестерботтена темно-червоним будинком і відрекомендував гостя Хеннінгові Форсману, колишньому майстрові столярного цеху.

— Та це ж син Ассара Бреннлунда, — сказав Хеннінг Форсман, як тільки Мікаель показав йому фотографію.

Нарешті успіх!

— Он як, Ассарів синок? — сказав Бурман. І, звертаючись до Мікаеля, додав: — Він був закупником.

— Де я можу його побачити?

— Хлопця? Ну, для цього вам доведеться взятися до розкопок. Його звали Гуннарром, і він працював на фірму «Буліден». У середині сімдесятих років він загинув під час вибуху.

От чорт!

— Але дружина його жива, оця ось, що на знімку. Її звуть Мілдред, і вона живе в Б'юрселе.

— Що таке Б'юрселе?

— Треба проїхати трохи більше десяти кілометрів дорогою на Бастутреск. Вона живе у довгастій червоній хаті, по праву руч, як в'їдеш у село. Третій будинок. Я знаю цю сім'ю досить добре.

Добрий день!

Мене звуть Лісбет Саландер, і я пишу дисертацію з кримінології про насильство над жінками в ХХ сторіччі. Я б хотіла відвідати поліцейський округ Ландськруни і познайомитися з документами однієї справи 1957 року. Йдеться про вбивство сорокан'ятилітньої жінки на ім'я Ракель Лунде. Чи відомо вам, де знаходяться ці документи тепер?

Село Б'юрселе, коли уважніше глянути, виглядало так, ніби зійшло з рекламної картинки сільської місцевості Вестерботтена. У ньому було десь із двадцять будинків, що вишикувалися досить компактним півколом уздовж кінцевої частини озера. В центрі села — роздоріжжя з одним дороговказом на Хеммінген, 11 км, і другим — на Бастутреск, 17 км. Біля роздоріжжя був маленький міст через річку — як подумав Мікаель, тут було те саме плесо — «сель» — на річці Б'юр, яке й дало назву селу. Зараз, у розповні літа, тут було гарно, як на поштівці.

Мікаель припаркувався у дворі перед зачиненим магазином «Консум», через дорогу від третьої хати по правому боці. Він подзвонив у двері, але вдома нікого не було.

Після цього він приблизно годину прогулювався дорогою на Хеммінген, дістався до того місця, де плесо переходило в бурхливі пороги, стрів двох котів, поспостерігав за косулею

і повернувся назад, так і не вгледівши жодної людини. Двері Мілдред Бреннлунд як і раніше залишались замкнутими.

На стовпі біля моста Мікаель помітив пошарпану афішу за 2002 рік, яка запрошувала відвідати ЧБПА, що розшифровувалося як Чемпіонат Б'юрселе з приборкання автомобілів. «Приборкання» автомобіля, яке вочевидь було популярною зимовою розвагою, полягало в тому, що транспортний засіб нівечили, ганяючи по закутому в лід озеру. Мікаель задумливо оглянув афішу.

Прождавши до десятої вечора, він втратив надію і поїхав назад до Нуршьо, де підживився пізньою вечерею й улігся в ліжку дочитувати детектив Вел Макдермід.

Розв'язка книги виявилася жахливою.

Близько десятої години вечора Лісбет Саландер додала до списку Харіет Вангер ще одне ім'я. Зробила вона це з великими сумнівами і після багатогодинного обмірковування.

Лісбет знайшла найкоротший шлях. Відомості про нерозкриті вбивства публікувалися досить регулярно, і в недільному додатку до однієї з вечірніх газет вона знайшла статтю 1999 року під заголовком «Багато вбивць жінок розгулюють на волі». Стаття мала оглядовий характер, проте там були імена і фотографії кількох жертв широко відомих злочинів, зокрема, Соловейг з Норртельє, Аніти з Норрчюпінга, Маргарети із Сельсінгборга та деяких інших випадків.

Найдавнішими з включених до огляду були вбивства 60-х років, і жодне з них не мало нічого спільного з даними переліку, що його вона отримала від Мікаеля. Але один випадок усе-таки привернув увагу Лісбет.

У червні 1962 року тридцятидвохлітня повія Леа Персон з Гетеборга поїхала в Уддеваллу, щоб навідати свою матір і дев'ятилітнього сина, що проживав у неї. Провівши з ними кілька днів, Леа недільного вечора обійняла матусю, попрощалася й пішла на потяг, аби повернутися назад у Гетеборг. Через два дні її знайшли за старим контейнером на покинутій промисловій ділянці. Її згвалтували і з особливою жорстокістю поглумилися над тілом.

Убивство Леа привернуло велику увагу, газета все літо, з числа в число, давала про нього матеріали, але вбивцю так і не знайшли. Ім'я Леа в списку Харіет Вангер не значилося. І вбивство не відповідало жодній з вибраних нею біблійних цитат.

Разом з тим у ньому була одна така дивна обставина, що чутливий прилад у голові Лісбет відразу ж на неї відреагував. Приблизно за десять метрів од тіла Леа було знайдено квітковий горщик, а всередині нього голуба. Хтось обв'язав мотузок навколо шиї голуба і пропустив його в дірочку на дні горщика. Потім горщик поставили на маленьке багаття, влаштоване між двома цеглинами. Не було ніяких доказів того, що знущання з птаха якимось пов'язане з убивством Леа; цілком можливо, що якісь дітлахи просто віддавалися жорстоким і огидним літнім забавкам, проте в ЗМІ справа дістала назву «Вбивство голубки».

Лісбет Саландер зовсім не належала до старанних читачів Біблії і навіть її не мала, але цього вечора вона сходила до найближчої церкви і, доклавши деяких зусиль, зуміла позичити потрібне джерело. Всівшись на лавку в парку перед церквою, вона почала читати Третю книгу Мойсееву і, діставшись до розділу 12, вірша 8, звела брови. У 12-му розділі йшлося про

очищення породіль. «А коли рука її не спроможеться на ягня, то візьме вона дві горлиці або двоє голубенят, — одне на цілопалення й одне на жертву за гріх, й очистить її священик, — і вона стане чиста».

Леа цілком могла значитися в телефонній книжці Харіет Вангер як «Леа — 31208».

Раптом Лісбет Саландер усвідомила, що жоден з проведених нею раніше пошуків за масштабом не йшов ні в яке порівняння з нинішнім.

Близько десятої ранку в неділю Мікаель Блумквіст знову з'явився коло будинку Мілдред Бреннлунд, по другому чоловікові Мілдред Берггрен, і цього разу вона відчинила. Жінка була тепер майже на сорок років старшою і приблизно на стільки ж кілограмів важчою, але Мікаель відразу впізнав обличчя з фотографії.

— Добрий день, мене звать Мікаель Блумквіст. Ви, мабуть, Мілдред Берггрен?

— Так, справді.

— Даруйте, що зайшов без попередження, але я вже деякий час розшукую вас у справі, яку досить важко пояснити. — Мікаель усміхнувся їй. — Можна мені ввійти і забрати у вас трохи часу?

Чоловік і тридцятип'ятилітній син Мілдред були вдома, і вона без особливих вагань запросила Мікаеля на кухню. Він потиснув усім руки. За останні кілька днів Мікаель випив більше кави, ніж будь-коли, але до цього моменту він вже засвоїв, що в Норрланді вважається непристойним відмовлятися. Наповнивши всім філіжанки, Мілдред всілася і з цікавістю запи-

тала, чим вона може стати у пригоді. Мікаель заледве розумів місцевий діалект, і вона перейшла на державний варіант шведської мови.

Мікаель набрав у груди повітря:

— Це довга і дивна історія. У вересні шістдесят шостого року ви разом з тодішнім чоловіком, Гуннаром Бреннлундом, приїжджали до Хедестада.

Жінка вочевидь дуже здивувалася. Він почекав, поки вона кивнула, і поклав перед нею фотографію з Йєрнвегсатан.

— Тоді було зроблено цей знімок. Ви пам'ятаєте, що тоді відбувалося?

— О Боже, — мовила Мілдред Бергтрен. — Це ж було сто років тому.

Її нинішній чоловік із сином стали позаду неї і подивились на фотографію.

— У нас була весільна подорож. Ми їздили машиною до Стокгольма і Сипуна, а по дорозі назад просто десь зупинялися. Ви сказали, це Хедестад?

— Так, Хедестад. Знімок було зроблено приблизно о першій годині пополудні. Я деякий час намагався вас вирахувати, і справа, скажу я вам, виявилася не з легких.

— Ви знаходите стару фотографію і відшукуєте мене по ній. Навіть уявити не можу, як вам це вдалося.

Мікаель виклав фотографію з автостоянки.

— Я знайшов вас завдяки цьому знімкові, зробленому трохи пізніше того ж дня.

Мікаель пояснив, як він через деревообробну фабрику Нуршьо знайшов Бурмана, котрий, у свою чергу, вивів його на Хеннінга Форсмана з Нуршьоваллен.

— Очевидно, для ваших дивних пошуків є вагомі причини.

— Так. Дівчину, яка стоїть на фотографії попереду вас, навскоси, звали Харіет. Того дня вона зникла, і все вказує на те, що вона стала жертвою вбивці. Дозвольте мені показати вам, що сталося.

Мікаель дістав ноутбук і, поки комп'ютер запускався, пояснив ситуацію. Потім він прокрутив слайд-шоу і показав, як змінювався вираз обличчя Харіет.

— Вас я побачив, коли проглядав ці давні знімки. Ви стоїте з фотоапаратом в руках позаду Харіет і трохи збоку і, схоже, фотографуєте якраз те, на що вона дивиться і що викликає в неї таку реакцію. Я розумію, що шансів у мене майже немає. Але я шукав вас для того, щоб запитати, чи не збереглися у вас фотографії з того дня.

Мікаель не здивувався б, якби Мілдред Берггрен відмахнулася і сказала, що ті знімки давно пропали, що плівки так і не проявили або що вона їх давно викинула. Проте вона подивилася на нього своїми яскраво-блакитними очима і відповіла, мов нічого природнішого й бути не могло, що, зрозуміло, вона зберігає всі свої старі відпускні фотографії.

Мілдред пішла в кімнату і буквально за хвилину повернулася з коробкою, в якій у неї були зібрані альбоми з безліччю фотографій. Якийсь час вона шукала потрібне. У Хедестаді вона зробила всього три знімки. Один був нечітким і показував головну вулицю. На другому опинився її тодішній чоловік. Третій зафіксував клоунів у святковій ході.

Мікаель з нетерпінням схилився над цією фотографією. Він побачив на тому боці вулиці якусь постать, але знімок абсолютно нічого йому не сказав.

Розділ 20

Вівторок,

1 липня — середа, 2 липня

Повернувшись у Хедестад, Мікаель насамперед просто зранку навідався до Дірка Фруде, щоб розпитати про стан Хенріка Вангера. Він дізнався, що за минулий тиждень старому стало значно краще. Хенрік був як і раніше слабкий і далекий від кращої форми, але міг уже сидіти в ліжку, і його стан більше не вважався критичним.

— Слава Богу, — сказав Мікаель. — Я зрозумів, що справді прив'язався до нього.

Дірк Фруде хитнув головою:

— Я це знаю. Хенрік вас теж полюбив. Як пройшла поїздка до Норрланда?

— Успішно, але незадовільно. Я розповім про це пізніше. У мене до вас є одне питання.

— Будь ласка.

— Що трапиться з «Міленіумом», якщо Хенрік раптом помре?

— Нічого. Його місце в правлінні займе Мартін.

— Чи існує ризик, суто теоретично, що Мартін зможе створити проблеми для «Міленіуму», якщо я не припиню розслідувати обставини зникнення Харієт?

Дірк Фруде раптом насторожено подивився на Мікаеля:

— Що сталося?

— Власне кажучи, нічого.

Мікаель переказав йому свою розмову з Мартіном Вангером святкового вечора.

— Коли я їхав додому з Нуршьо, мені зателефонувала Еріка й розповіла, що Мартін розмовляв з нею і просив наголосити на необхідності мого перебування в редакції.

— Розумію. Певно, на нього натиснула Сесілія. Але я не думаю, що Мартін почне вас шантажувати. Він для цього надто порядний. І не забудьте, що я теж входжу до правління маленької дочірньої компанії, яку ми утворили, коли купували акції «Міленіуму».

— А якщо ситуація ускладниться, яку позицію займете ви?

— Умови контракту мають виконуватись. Я працюю на Хенріка. Ми з Хенріком дружимо сорок п'ять років і в подібних ситуаціях діємо однаково. Якщо Хенрік помре, то його частку в дочірній компанії успадкую я, а не Мартін. У нас підписано жорсткий контракт, згідно з яким ми зобов'язані підтримувати «Міленіум» протягом чотирьох років. Якщо Мартін захоче зробити щось проти вас — чого я не думаю, — він зможе, наприклад, зупинити невелику частину нових рекламодавців.

— Рекламодавці — це основа існування «Міленіуму».

— Так, але погляньте на це з другого боку — такі дрібниці вимагають часу. Мартін зараз бореться за виживання своїх підприємств і працює по чотирнадцять годин на добу. На інше в нього просто немає часу.

Мікаель замислився.

— Я знаю, що це не моє діло, але можна спитати — як справи концерну?

Дірк Фруде посеїознішав:

— У нас є проблеми.

— Ну, це зрозуміло навіть такому простому смертному з числа економічних журналістів, як я. Я маю на увазі, наскільки вони серйозні?

— Між нами?

— Суто між нами.

— За останні тижні ми втратили два великих замовлення в електронній промисловості, і нас намагаються витіснити з російського ринку. У вересні нам доведеться звільнити тисячу шістсот працівників в Еребру і Тролльхеттані. Звільнення — не краший подарунок для людей, що пропрацювали в концерні багато років. Щоразу, коли ми закриваємо яку-небудь фабрику, довіра до концерну ще більше підривається.

— Мартін Вангер у важкому становищі.

— Він працює як віл і весь час ходить по тонкій кризі.

Мікаель пішов до себе додому і зателефонував Еріці. Її в редакції не виявилось, і він поговорив з Крістером Мальмом.

— Розумієш, учора, коли я повертався з Нуршьо, мені телефонувала Еріка. До неї дістався Мартін Вангер і, як би це сказати, хотів з її допомогою змусити мене більше уваги приділяти справам редакції.

— Я теж думаю, що тобі слід ними зайнятися, — сказав Крістер.

— Розумію. Але я підписав контракт з Хенріком Вангером і не можу його розірвати, а Мартін діє за дорученням однієї людини з місцевих, якій хочеться, щоб я припинив тут копірситися і поїхав. Тобто Мартінова пропозиція — це просто спроба мене звідси спровадити.

— Ясно.

— Передай Еріці, що я повернуся до Стокгольма, коли все тут закінчу. Не раніше.

— Зрозуміло. Ти остаточно з'їхав з глузду. Так я і передам.

— Крістере, послухай. Тут починає відбуватися щось важливе, і я не маю наміру давати задній хід.

Крістер важко зітхнув.

Мікаель пішов до Мартіна Вангера. Двері відчинила Ева Хассель і приязно привіталася.

— Добридень. Мартін удома?

Відповідь на його питання дав сам Мартін Вангер, з'явившись з портфелем в руці. Він поцілував Еву в щоку і привітався з Мікаелем.

— Я їду в офіс. Ви хочете зі мною поговорити?

— Якщо ви поспішаєте, це може зачекати.

— Викладайте.

— Я не поїду і не почну працювати в «Міленіумі», доки не виконаю завдання, яке мені дав Хенрік. Я інформую вас про це зараз, щоб ви не розраховували на мою участь у справах правління до кінця року.

Мартін Вангер хвилину похитався на підборах.

— Ясно. Ви гадаєте, що я хочу вас позбутися? — Він зробив паузу. — Мікаелю, ми поговоримо про це пізніше. У мене й справді немає часу на сторонні захоплення на зразок «Міленіуму», і я шкодую, що погодився на пропозицію Хенріка увійти до правління. Але вірте мені — я зроблю для виживання журналу все, що зможу.

— Я в цьому ніколи не сумнівався, — ввічливо відповів Мікаель.

— Якщо ми домовимося про час наступного тижня, то зможемо розглянути фінансовий бік питання і я розкажу про свою позицію. Але головне полягає ось у чому: я вважаю, що «Міленіум» не може собі дозволити, щоб один з найбільш важливих його співробітників сидів у Хедебю і нічим не займався. Я опинився перед моральним вибором: або йти за побажаннями Хенріка, або серйозно виконувати обов'язки в правлінні «Міленіуму».

Мікаель переодягнувся в спортивний костюм і пробігся по пересіченій місцевості до Укріплення й будиночка Готфріда, а потім, у повільнішому темпі, повернувся назад понад берегом. За садовим столиком сидів Дірк Фруде. Він терпляче почекав, доки Мікаель випив пляшку води і витер піт з лоба.

— Навряд чи корисно бігати у таку спеку.

— Е-е, — відгукнувся Мікаель.

— Я помилився. Найбільше на Мартіна тисне не Сесілія. Це Ізабелла мобілізує весь клан, щоб умочити вас головою в смолу і пір'я¹, а може, ще й спалити на вогнищі. Її підтримує Біргер.

— Ізабелла?

— Вона злостива й дріб'язкова людина і за великим рахунком нікого не любить. Зараз їй, схоже, особливо ненависні ви. Вона пускає погolos про те, що ви дурисвіт і спочатку вмовили Хенріка найняти вас на роботу, а потім розхвилювали його так, що в нього стався інфаркт.

— Хтось у це вірить?

¹ Спосіб покарання, описаний у давньошведських законах.

— Завжди знаходяться люди, які охоче вірять лихослівникам.

— Я намагаюся розібратися в тому, що сталося з її дочкою, а вона мене ненавидить. Якби це стосувалося моєї доньки, я б реагував по-іншому.

Близько другої години в Мікаеля задзвонив мобільний телефон.

— Доброго дня, мене звуть Конні Турссон, і я працюю в «Хедестадс-курірен». У вас знайдеться час відповісти на мої запитання? До нас дійшла звістка, що ви живете в Хедебю.

— У такому разі звістки до вас доходять повільно. Я живу тут уже з Нового року.

— Я не знав. Що ви робите в Хедестаді?

— Пишу. Я взяв щось на кшталт творчої відпустки на рік.

— Над чим ви працюєте?

— Вибачте, але про це ви дізнаєтеся, коли вийде публікація.

— Вас щойно випустили з в'язниці...

— Невже?

— Як ви ставитеся до журналістів, котрі фальсифікують матеріал?

— Журналісти, котрі фальсифікують матеріал, ідіоти.

— Ви хочете сказати, що ви ідіот?

— При чому тут я? Я не займаюсь фальсифікацією матеріалу.

— Але вас засудили за наклеп.

— І що з цього?

Репортер Конні Турссон задумався так надовго, що Мікаелю довелося прийти йому на поміч:

- Мене засудили за наклеп, а не за фальсифікацію матеріалу.
- Але ж ви опублікували той матеріал.
- Якщо ви телефонуєте, щоб обговорювати зі мною вирок, то ніяких коментарів не буде.
- Я хотів би приїхати і взяти у вас інтерв'ю.
- Шкодную, але мені нема чого сказати із цього приводу.
- Отже, ви не хочете обговорювати судовий процес?
- Цілком вірно, — відповів Мікаель і припинив розмову. Він досить довго сидів у роздумах, а потім повернувся до комп'ютера.

Дотримуючи даних їй інструкцій, Лісбет Саландер спрямувала свого «кавасаки» через міст, до острівної частини Хедбею, і зупинилася біля першого маленького будиночка лівобіч. Тут була справжня глухомань, але поки працедавець платить, вона не відмовилася б поїхати хоч на Північний полюс. Крім того, було приємно з вітерцем мчатися вдалину дорогою Е-4. Вона припаркувала мотоцикл і відстебнула з багажника сумку з речами для ночівлі. Мікаель Блумквіст відчинив двері і помахав їй рукою. Потім він вийшов і став з неприхованим подивом вивчати її мотоцикл.

— Круто. Значить, водиш мотоцикл.

Лісбет Саландер нічого не відповіла, але пильно стежила за тим, як він оглядає кермо і пробує регулятор газу. Їй не подобалося, коли хтось торкався до її речей. Потім вона побачила його наївну, хлоп'ячу посмішку і вирішила, що за цю посмішку йому можна вибачити все. Більшість байкерів зазвичай лише пирхали, побачивши її стодвадцятип'ятикубовий «кавасаки».

— У мене був мотоцикл, коли мені було дев'ятнадцять, — сказав він, обертаючись до неї. — Дякую, що приїхала. Заходь, і будемо влаштовуватись.

У Нільссонів, що жили через дорогу, Мікаель випросив розкладачку і постелив Лісбет у кабінеті. Вона з підозрінням пройшла по будинку, але не виявила ніяких очевидних ознак підступної пастки і начебто розслабилась. Мікаель показав, де ванна кімната.

— Якщо хочеш, можеш прийняти душ і освіжитися.

— Мені треба перевдягнутись. Я не збираюся розгулювати в шкіряному комбінезоні.

— Приводь себе до ладу, а я займуся вечерею.

Мікаель приготував баранячі відбивні у винному соусі і, поки Лісбет Саландер приймала душ і перевдягалася, накрив стіл на вулиці, під променями вечірнього сонця. Вона вийшла босоніж, у чорній майці і короткій потертій джинсовій спідничці. Їжа пахтіла дивовижно, і вона проковтнула дві великі порції. Мікаель нишком косував на татування в неї на спині.

— П'ять плюс три, — сказала Лісбет Саландер. — П'ять випадків із списку твоєї Харіет і три, яким, по-моєму, слід було б там бути.

— Розповідай.

— Я працювала над цим тільки одинадцять днів і просто не встигла розкопати матеріали всіх справ. У декількох випадках справи вже здані до архіву, а в декількох — як і раніш у поліцейському окрузі. Я три дні їздила поліцейськими округами, але все об'їхати не встигла. Проте п'ять потрібних випадків ідентифіковано.

Лісбет Саландер виклала на кухонний стіл чималу пачку паперів, близько п'ятисот аркушів формату А-4, і швидко розсортувала матеріал по різних купках.

— Давай підемо в хронологічному порядку. — Вона простягнула Мікаелю список.

1949 — Ребека (Ревека) Якобссон, Хедестад (30112)

1954 — Марі (Марія) Хольмберг, Кальмар (32018)

1957 — Ракель (Рахіль) Лунде, Ландскруна (32027)

1960 — (Магда) Лувіса Шьоберг, Карлстад (32016)

1960 — Лів Густавссон, Стокгольм (32016)

1962 — Леа (Лія) Персон, Уддевалла (31208)

1964 — Сара Вітт, Роннебю (32109)

1966 — Лена Андерссон, Уппсала (30112)

— Першою в цій серії, схоже, йде Ребека Якобссон, про яку тобі вже все детально відомо, сорок дев'ятий рік. Наступною я знайшла Марі Хольмберг, тридцятидволітню повію з Кальмара, убиту в себе вдома в жовтні п'ятдесят четвертого. Точна дата її смерті невідома, бо вона якийсь час пролежала, перш ніж її знайшли. Либонь, днів дев'ять-десять.

— А як ти її прив'язуєш до списку Харієт?

— Вона була зв'язана і страшно побита, але причина смерті — задушення. Убивця засунув їй у горлянку жіночу гігієнічну прокладку.

Трохи помовчавши, Мікаель розгорнув указану під шифром сторінку Біблії — 20-й розділ, 18-й вірш Третьої книги Мойсеєвої:

— «А хто буде лежати із жінкою, часу хвороби місячним, і відкриє її наготу, — він джерел своєї обнажив, а вона відкрила

джерело своєї крові, — то будуть вони обоє знищені з-посеред народу свого!»

Лісбет кивнула.

— Харіет Вангер міркувала так само, — сказав Мікаель. — Добре. Наступна.

— Травень п'ятдесят сьомого року, Ракель Лунде, сорок п'ять років. Ця жінка працювала прибиральницею і була відомою різними дивацтвами. Вона була ворожкою і захоплювалась ворожінням на картах, по руці і так далі. Ракель жила під Ландскруною, в будинку на відшибі, де її одного разу рано-вранці і вбили. Її знайшли голою, прив'язаною до сушарки на задньому дворі, із заклеєним скотчем ротом. Смерть настала в результаті того, що її закидали важким камінням. У неї було безліч саден і переломів.

— Хай йому чорт! Лісбет, яка мерзота.

— Далі буде гірше. Ініціали «РЛ» відповідають — бачиш цитату?

— Більш ніж виразно. «А чоловік або жінка, коли будуть вони викликати духа мерців або ворожити, — будуть конче забиті, камінням закидають їх, кров їхня на них».

— Далі йде Лувіса Шьоберґ із Ранма, під Карлстадом. Її Харіет записала Магдою. Її повне ім'я Магда Лувіса, але звали її просто Лувісою.

Мікаель уважно слухав, поки Лісбет переказувала дивні деталі вбивства в Карлстаді. Коли вона закурила, він запитливо показав на пачку. Лісбет підштовхнула пачку до нього.

— Значить, убивця напав і на тварину?

— У біблійній цитаті говориться, що коли жінка займається сексом з твариною, то вбити слід обох.

— Те, що ця жінка займалася сексом з коровою, звучить украй малоправдоподібно.

— Цитату можна тлумачити і не буквально. Досить, аби вона *близько спілкувалася* з твариною, а це будь-яка фермерша, безумовно, робить щодня.

— Гарзд. Далі.

— Наступним у списку Харіет йде ім'я Сара. Я виявила, що мається на увазі Сара Вітт, тридцяти семи років, яка проживала в Роннебу. Її вбили в січні шістдесят четвертого року. Її було знайдено зв'язаною у власному ліжку. Вона зазнала грубого сексуального насильства, але причина смерті — задушення. Її задушили. Вбивця також вчинив підпал. Він, мабуть, хотів спалити весь будинок дотла, але вогонь частково потух сам, та й пожежники приїхали дуже швидко.

— А зв'язок?

— А ось послухай. Сара Вітт була дочкою пастора і дружиною пастора. У ті вихідні її чоловік кудись поїхав.

— «А священикова дочка, коли зачне робити блуд, вона безчестить батька свого, — ув огні буде спалена». Добре. Це відповідає нашому списку. Ти сказала, що знайшла ще випадки.

— Я знайшла ще трьох жінок, убитих за таких дивних обставин, що вони б мали бути в списку Харіет. Перший випадок — це жінка на ім'я Лів Густавссон. Їй було тридцять два, і вона жила в стокгольмському районі Фарста. Вона захоплювалася кіньми — брала участь у змаганнях і мала досить гарні перспективи. Вони з сестрою тримали також невеликий зоомагазин.

— Ясно.

— У магазині її знайшли. Вона затрималася там після роботи з бухгалтерськими книгами і була сама. Вбивцю вона, мабуть, впустила доброхотів. Її згвалтували і задушили.

— Звучить не зовсім підходяще для списку Харіет?

— Не зовсім, коли б не одна деталь. Убивця під кінець зашунув їй у піхву папужку і випустив усіх тварин, що були в магазині. Котів, черепах, білих мишей, кроликів і птахів. Навіть рибок з акваріума викинув. Отож її сестра вранці побачила досить непривабливу картину.

Мікаель хитнув головою.

— Її вбили в серпні шістдесятого року, через чотири місяці після вбивства фермерші Магди Лувіси з Карлстада. В обох випадках ми маємо справу з жінками, що працювали з тваринами, і в обох випадках жертвами також стали тварини. Щоправда, корова з Карлстада вижила, але мені думається, що корову досить важко вбити колючою зброєю. З папужкою буде простіше. Крім того, в ролі жертви виникає ще одна тварина.

— Яка?

Лісбет розповіла про дивне «Вбивство голубки» — про справу Леа Персон з Уддевалли. Мікаель так надовго поринув у думки, що навіть Лісбет почала втрачати терпець.

— Гаразд, — сказав він нарешті. — Я згоден з твоєю теорією. Залишається один випадок.

— Один з тих, що я знайшла. Не знаю, скільки випадків я могла пропустити.

— Розкажи про це.

— Лютий шістдесят шостого року, Уппсала. Наймолодшою жертвою виявилася сімнадцятилітня гімназистка Лена Андерссон. Вона пропала після зустрічі класу і була знайдена

в канаві на Уппсальській рівнині, досить далеко від міста. Її вбили десь в іншому місці, а потім перетягли туди.

Мікаель хитнув головою.

— Про це вбивство дуже багато писали, але про точні обставини смерті ніде не повідомлялося. Дівчину жахливо катували. Я читала звіт патологоанатома. Її катували вогнем. У неї були страшенно обпалені руки і груди, і все тіло раз по раз припікали в різних місцях. На ній виявили плями стеарину, які свідчили, що використовували свічку, але руки в неї були такі обвуглені, що їх, безперечно, тримали на сильнішому вогні. Під кінець убивця відпиляв їй голову і кинув поряд з тілом.

Мікаель зблід.

— О Господи, — сказав він.

— Я не знайшла цитати, яка б точно підходила, проте в багатьох розділах мовиться про спалення і про принесення жертви за гріх, а в кількох місцях пропонується розчленовувати жертвну тварину — найчастіше теля, — відокремлюючи голову від тіла. Використання вогню нагадує також про перше вбивство — смерть Ребеки в Хедестаді.

Коли ближче надвечір почали роїтися комарі, Мікаель з Лісбет прибрали все із садового столика й перебралися на кухню, щоб продовжити розмову.

— Відсутність цитат, які б точно підходили, особливого значення не має, цитати тут не головне. Це жахлива пародія на біблійний текст — швидше спроба викликати асоціацію з окремими цитатами.

— Я знаю. Там відсутня навіть логіка; взяти, наприклад, цитату про те, що треба знищити обох, якщо хтось кохається

з дівчиною, в якій місячні. Якщо тлумачити її буквально, злочинцеві слід було б учинити самогубство.

— І до чого ж усе це, по-твоєму, веде? — поцікавився Мікаель.

— Або в твоєї Харіет було досить дивне хобі — підбирати відповідні цитати з Біблії до вбивств, про які їй доводилося чути... Або вона повинна була знати про зв'язок цих убивств між собою.

— Убивства скоєні між сорок дев'ятим і шістдесят шостим роками, а можливо, ще були випадки до і після. Виходить, що більше сімнадцяти років по Швеції розгулював абсолютно божевільний серійний убивця-садист із Біблією під пахвою і нищив жінок, а ніхто ці злочини між собою не пов'язав. Такого просто не може бути.

Лісбет Саландер засунула стілець і принесла з плити ще каву для них обох. Вона закурила, наповнюючи простір навколо себе димом, і Мікаель, подумки вилаявшись, вициганив у неї ще одну сигарету.

— Ні, в принципі це не так уже неймовірно, — сказала Лісбет і підняла палець. — За двадцятье сторіччя в Швеції не розкрито кілька десятків убивств жінок. Професор Перссон, який веде по телебаченню програму «Розшукується», якось сказав, що серійні вбивці в Швеції велика рідкість, але що деякі з них напевно просто не виявлені.

Мікаель хитнув головою. Вона підняла другий палець.

— Ці вбивства коїлися протягом дуже тривалого часу і в різних місцях країни. Два вбивства сталися одне за одним в шістдесятому році, але обставини були досить різними —

фермерша в Карлстаді і тридцятидвохлітня жінка в Стокгольмі.

Вона підняла третій палець.

— Відсутня яскраво виражена схема. Вбивства здійснювались різними способами, і єдиний почерк не простежується, проте в різних випадках є деталі, що повторюються. Тварини. Вогонь. Жорстоке сексуальне насильство. І, як ти відзначив, якісь натяки на біблійний текст. Але ніхто з поліцейських слідчих вочевидь не намагався тлумачити сенс усього цього, спираючись на Біблію.

Мікаель хитнув головою і покосився на свою напарницю. Лісбет Саландер, з її тендітною статурою, чорною майкою, татуваннями і кільцями на обличчі, виглядала в гостьовому будиночку Хедебю щонайменше дивно. Коли за вечерею він пробував зав'язати бесіду на загальні теми, вона відповідала коротко і майже не підтримувала розмову. Але про робочі справи вона говорила як бувалий професіонал. Її квартира в Стокгольмі виглядала немов після бомбардування, проте Мікаель прийшов до висновку, що з мізками у Лісбет Саландер, безумовно, усе гаразд. Дивно!

— Важко побачити зв'язок між повією з Уддевалли, — почав він, — убитою за контейнером у промзоні, і дружиною пастора з Роннебу, яку задушили і намагалися спалити. Якщо, звичайно, не мати ключа, що його дала нам Харіет.

— А звідси виникає наступне питання, — зауважила Лісбет.

— Як, чорт візьми, Харіет виявилася в це втягнутою? Шістнадцятилітня дівчина, що жила в досить благополучному середовищі, далеко від подібних речей.

— Є тільки одна відповідь, — мовила вона.

Мікаель знову хитнув головою:

— Повинна бути якась прив'язка до сім'ї Вангер.

До одинадцятої години вечора вони встигли так детально розібратися в серії вбивств, обговорити зв'язок між ними й різні окремі деталі, що думки в голові у Мікаеля почали плутатись. Він потер очі, потягнувся і запитав, чи не хоче вона піти прогулятися. З виду Лісбет Саландер було ясно, що вона вважає подібні променади марнуванням часу, але після недовгого роздумування вона погодилася. Позаяк увечері було багато комарів, Мікаель запропонував їй надіти брюки.

Вони пройшли під мостом, повз човнову гавань і попрямували в бік мису Мартіна Вангера. Мікаель показував дорогою будинки, розповідаючи, хто в них живе. Дійшовши до будинку Сесілії Вангер, він заговорив якимось плутано, і Лісбет покосилась на нього.

Проминувши шикарну яхту Мартіна Вангера, вони вийшли на мис, всілися на камінь і викурили одну сигарету на двох.

— У всіх цих жінок є ще дещо спільне, — раптом сказав Мікаель. — Можливо, ти вже про це подумала.

— Що саме?

— Імена.

Лісбет Саландер задумалася, потім замотала головою.

— Всі імена — біблійні, — підказав Мікаель.

— Це не так, — швидко відповіла Лісбет. — Ліві і Лени в Біблії нема.

Мікаель похитав головою:

— Насправді вони там є. Лів означає «жити», і саме це значення має біблійне ім'я Єва. А тепер-но напружся, Салі: скороченням від чого у нас є ім'я Лена?

Лісбет Саландер примружилася від злості і вилаялася про себе. Мікаель міркував швидше за неї, а цього вона не любила.

— Магдалена, — сказала вона.

— Блудниця, перша жінка, Діва Марія... у цьому зібранні вся біблійна компанія. Від цих диких загадок може, мабуть, обараніти і психолог. Взагалі-то, кажучи про імена, я зараз подумав про інше.

Лісбет терпляче чекала.

— Це ще і традиційні єврейські імена. У сім'ї Вангер антисеміти, нацисти і змовники-теоретики наявні в кількості, що значно перевищує норму. Харальд Вангер, який живе тут і якому зараз за дев'яносто, був у шістдесятих роках у розквіті сил. Єдиний раз, коли я його бачив, він прошипів, що його власна дочка шльондра. У нього, безперечно, є проблеми з жінками.

Повернувшись додому, вони зробили бутерброди, щоб перекусити на ніч, і підігріли каву. Мікаель покосився на п'ятсот сторінок, приготованих для нього улюбленою співробітницею Драгана Арманського.

— Ти зробила неймовірно велику роботу за рекордний час, — сказав він. — Дякую. І дякую за те, що ти так люб'язно погодилася приїхати сюди, щоб відзвітувати.

— Що буде далі? — спитала Лісбет.

— Завтра я поговорю з Дірком Фруде, і ми з тобою розплачимося.

— Я мала на увазі не це.

Мікаель подивився на неї.

— Ну... розшукову роботу, для якої я тебе наймав, виконано, — обережно сказав він.

— Я ще не закінчила.

Мікаель відкинувся на спинку кухонного дивана і подивився в очі Лісбет. Прочитати що-небудь в її погляді було неможливо. Півроку він пропрацював над зникненням Харіет наодинці, і цілком несподівано з'явилася інша людина — досвідчений пошуковець, — що добре розбирається в ситуації. Він прийняв рішення, піддавшись пориванню.

— Я знаю. Мені ця ситуація теж не дає спокою. Я поговорю завтра з Дірком Фруде. Ми найmemo тебе ще на тиждень-другий як... асистента-пошуковця. Не знаю, чи захоче він платити за тими ж розцінками, що платить Арманському, але пристойну місячну зарплату ми, мабуть, з нього видавимо.

Лісбет Саландер раптом нагородила його посмішкою. Їй зовсім не хотілося, щоб її усунули від роботи, і вона була готова працювати навіть задарма.

— У мене починають злипатися очі, — заявила вона і без зайвих слів пішла до себе, зачинивши за собою двері.

Через дві хвилини вона знову прочинила двері і вистромила голову:

— Думаю, ти помиляєшся. Це не божевільний серійний убивця, що начитався Біблії. Це звичайнісінька тварюка, яка ненавидить жінок.

Розділ 21

Четвер,

3 липня — четвер, 10 липня

Лісбет Саландер піднялася раніше від Мікаеля, близько шостої ранку. Вона поставила воду для кави і прийняла душ. Коли о пів на восьму прокинувся

Мікаель, вона сиділа і читала з екрана ноутбука його міркування щодо справи Харіет Вангер. Він вийшов на кухню, загорнувшись у простирадло і протираючи сонні очі.

— На плиті є кава, — сказала Лісбет.

Мікаель заглянув через її плече:

— Цей документ захищений паролем.

Вона повернула голову і підвела на нього очі:

— На те, щоб завантажити з Інтернету програму, яка зламає паролі «Ворда», потрібно тридцять секунд.

— Нам доведеться поговорити про те, де межа між твоїм і моїм, — сказав Мікаель і пішов у душ.

Коли він звідти вийшов, Лісбет уже закрила його комп'ютер і повернула на місце в кабінет. Її ноутбук був увімкнений. Мікаель майже не сумнівався в тому, що вона вже перенесла вміст його комп'ютера у свій власний.

Лісбет Саландер була інформаційним наркоманом з гранично розпливчастим уявленням про мораль та етику.

Тільки-но Мікаель усівся снідати, як у вхідні двері постукали, і він пішов відчиняти. На порозі стояв Мартін Вангер. У нього був похмурий вигляд, і Мікаель на мить подумав, що той прийшов сповістити про Хенрікову смерть.

— Ні, Хенрік почуває себе так само, як і вчора, — запевнив той. — У мене зовсім інша справа. Можна мені на хвилюку зайти?

Мікаель впустив його і відрекомендував своєму «асистентові-пошуковцю» Лісбет Саландер. Та поглянула на промисловця одним оком, швидко кивнула і знов уткнулася в комп'ютер. Мартін Вангер автоматично привітався, але зда-

вався таким неуважним, що, схоже, взагалі не звернув на неї уваги. Мікаель налив йому кави і запросив сісти.

— Що таке?

— Ви випикуєте «Хедеста́дс-курі́рен»?

— Ні. Я іноді читаю газету в «Кафе Сусанни».

— Значить, сьогоднішнього числа ви ще не читали.

— Судячи з вашого тону, мені б слід було його прочитати.

Мартін Вангер поклав на стіл перед Мікаелем свіже число «Хедеста́дс-курі́рен». Мікаелю там, щоб розпалити в читачів цікавість, приділили дві шпальти на першій сторінці, з продовженням на четвертій. Він глянув на заголовок.

ТУТ ПЕРЕХОВУЄТЬСЯ ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА НАКЛЕП ЖУРНАЛІСТ

До тексту додавалася фотографія, знята телеоб'єктивом з церковного пагорба по той бік моста, що зображала Мікаеля, коли він виходить з дверей будиночка.

Репортер Конні Турссон непогано попрацював, складаючи пасквіль на Мікаеля. У статті коротко викладалася справа Веннерстрьома й підкреслювалося, що Мікаель з ганьбою втік з «Міленіуму» і тільки що відбув покарання у в'язниці. Текст завершувався очікуваним твердженням, що Мікаель відмовився давати інтерв'ю «Хедеста́дс-курі́рен». Тон статті явно давав зрозуміти жителям Хедестада: серед них розгулює Стокгольмець із Жахливо Темною Репутацією. До жодного слова не можна було прискіпатися, щоб подати до суду за наклеп; проте Мікаель був зображений як вельми підозріла особа, і на образ його автор не пошкодував чорної фарби. Стаття з вигляду і за змістом нагадувала ті, в яких описуються політичні

терористи. «Міленіум» подавався як «агітаційний журнал», не гідний довіри, а книгу Мікаеля про економічну журналістику автор охарактеризував як зібрання суперечливих тверджень про поважаних журналістів.

— Мікаелю... мені бракує слів, щоб висловити мої почуття з приводу цієї статті. Вона огидна.

— Це замовна робота, — спокійно сказав Мікаель, запитливо дивлячись на Мартіна Вангера.

— Сподіваюся, ви розумієте, що я не маю до цього ані найменшого відношення. Я мало кавою не похлинувся, коли це побачив.

— Хто за цим стоїть?

— Я зробив уранці кілька дзвінків. Конні Турссон у них когось заміщає на літо. Але статтю він написав за завданням Біргера.

— Я не думав, що Біргер має вплив на редакцію — адже він як-не-як муніципальний радник і політик.

— Формально він ніякого впливу не має. Але головним редактором газети є Гуннар Карлман, син Інґрід Вангер, — це гілка Юхана Вангера. Біргера з Гуннаром пов'язує багатолітня дружба.

— Тоді зрозуміло.

— Турссона негайно звільняйте.

— Скільки йому років?

— Чесно кажучи, не знаю. Я з ним ніколи не зустрічався.

— Не звільняйте його. Він мені телефонував, і, судячи з голосу, це молодий і недосвідчений репортер.

— Такі речі просто не можна залишати без наслідків.

— Якщо хочете знати мою думку, то ситуація, коли головний редактор газети, що належить сім'ї Вангер, нападає на журнал, співвласником і членом правління якого є Хенрік Вангер, видається дещо абсурдною. Виходить, що головний редактор Карлман нападає на вас із Хенріком.

Мартін Вангер подумав над словами Мікаеля, але повільно похитав головою:

— Я розумію, що ви хочете сказати. Проте я мушу покласти відповідальність на справжнього винуватця. Карлман — співвласник концерну і веде проти мене вічну війну, але цей випадок значно більше схожий на помсту Біргера за те, що ви його поставили на місце в коридорі лікарні. Ви йому як більмо на оці.

— Я знаю. Тому й думаю, що Турссон особливо не винен. Молоденькому тимчасовому співробітнику надзвичайно важко сказати «ні», коли головний редактор наказує йому писати певним чином.

— Я можу зажадати, щоб вам завтра склали офіційні висновок на першій сторінці.

— Не варто. Це призведе до затяжної боротьби, яка тільки ще більше ускладнить ситуацію.

— Отже, ви вважаєте, що мені не слід що-небудь робити?

— Це безглуздо. Карлман чинитиме опір, і вас можуть зобразити негідником, який, будучи власником газети, намагається незаконно впливати на свободу слова і формування громадської думки.

— Пробачте, Мікаелю, але я з вами не згоден. Адже в мене теж є право формувати думку. Я вважаю, що від цієї статті відгонить, і маю намір відкрито заявити про свою позицію. Я ж бо як-не-як заміщаю Хенріка в правлінні «Міленіуму»

і в цій ролі не можу допустити, щоб подібні нападки на наш журнал залишалися без відповіді.

— Добре.

— Я зажадаю публікації моїх коментарів і виставлю Карлмана ідіотом. Хай нарікає на себе.

— Що ж, ви маєте право чинити згідно з власними переконаннями.

— Для мене також важливо переконати вас у тому, що я не маю ніякого відношення до цієї ганебної вихватки.

— Я вам вірю, — сказав Мікаель.

— Крім того, я не хочу зараз торкатися цієї теми, але стаття лише підкреслює актуальність того, що ми вже мимохідь обговорювали. Вам необхідно повернутися до редакції «Міленіуму», щоб ми могли виступати єдиним фронтом. Поки вас там немає, вся ця говорильня триватиме. Я вірю в «Міленіум» і переконаний, що разом ми спроможні виграти цю битву.

— Мені зрозуміла ваша позиція, але тепер уже моя черга не погодитися з вами. Я не можу розірвати контракт із Хенріком і справді зовсім не хочу цього робити. Бачте, я дійсно прив'язався до Хенріка. А ця історія з Харіет...

— Невже?

— Я розумію, що для вас це важко і що Хенрік морочиться з цією історією вже багато років...

— Між нами кажучи, я дуже люблю Хенріка, і він мій наставник, але щодо Харіет він одержимий настільки, що виходить за рамки здорового глузду.

— Починаючи цю роботу, я ставився до неї як до марнування часу. Але річ у тім, що всупереч сподіванням ми виявили нові обставини. Я думаю, що ми на порозі прориву і, мож-

ливо, зуміємо-таки дати відповідь на питання про те, що з нею трапилося.

— Ви ж не хочете розповідати, що ви знайшли?

— Згідно з контрактом, я не маю права з ким-небудь обговорювати це без особистої згоди Хенріка.

Мартін Вангер сперся підборіддям на руку, і Мікаель бачив у його очах сумнів. Зрештою Мартін прийняв рішення:

— Гарзд, у такому разі найкращий вихід — це якнайшвидше розібратися із загадкою Харіет. Тоді домовмося так: я надаватиму вам усіляку підтримку, щоб ви за найкоротший час змогли задовільним чином закінчити свою роботу і потім повернутись до «Міленіуму».

— Чудово. Мені б не хотілося воювати ще й з вами.

— Воювати зі мною вам не доведеться. Я вас цілком і сповна підтримуватиму. Якщо у вас виникнуть проблеми, можете на мене розраховувати. Я гарненько притисну Біргера, щоб він не робив ніяких перешкод. Спробую також поговорити з Сесілією і заспокоїти її.

— Дякую. Мені необхідно поставити їй питання, а вона вже місяць відкидає мої спроби з нею поговорити.

Мартін Вангер раптом осміхнувся:

— Можливо, вам з нею треба з'ясувати дещо інше. Але в це я втручатись не буду.

Вони потисли один одному руки.

Лісбет Саландер мовчки прислухалася до розмови між Мікаелем і Мартіном Вангером. Коли Мартін пішов, вона підсунула до себе газету і пробігла очима статтю, але її зміст коментувати не стала.

Мікаель сидів мовчки і роздумував. Гуннар Карлман народився 1942 року, і, отже, в 1966-му йому було двадцять чотири. Він теж був на острові того дня, коли зникла Харіет.

Після сніданку Мікаель посадив свого асистента-пошуковця читати документи: поліцейські протоколи з приводу зникнення Харіет, опис Хенрікового приватного розслідування, а до всього цього додав усі фотографії аварії на мосту.

Потім Мікаель сходив до Дірка Фруде і попросив його скласти контракт, згідно з яким вони наймали Лісбет співробітником строком на місяць.

Повернувшись назад, він побачив, що дівчина перебралася в сад і сидить, заглибившись у поліцейські протоколи. Мікаель зайшов у дім і підігрів каву, а тим часом трохи поспостерігав за нею з вікна кухні. Вона, здавалося, просто перегортала справи, приділяючи кожній сторінці не більше десяти-п'ятнадцяти секунд. Мікаеля здивувало, яким чином вона, з такою недбалістю підходячи до матеріалів, умудряється давати такі докладні й точні висновки. Він узяв з собою дві філіжанки кави і склав їй компанію за садовим столиком.

— Те, що ти написав про зникнення Харіет, писалося до того, як тобі спало на думку, що ми шукаємо серійного вбивцю? — спитала вона.

— Вірно. Я записував те, що здавалося істотним, питання, які я хотів задати Хенрікові Ванґеру, і таке інше. Ти напевно помітила, що робилося це досить безсистемно. Аж до теперішнього часу я, по суті, просто рухався в потемках навмання, намагаючись написати якусь історію — розділ для біографії Хенріка Ванґера.

— А зараз?

— Раніше вся увага пошуковців була зосереджена на острові та подіях, що відбувалися там. Тепер же я переконаний, що історія почалася в Хедестаді, кількома годинами раніше. Це дозволяє поглянути на всю справу зовсім під іншим кутом.

Лісбет хитнула головою і трохи поміркувала.

— Це ти здорово додумався щодо тих знімків, — сказала вона.

Мікаель здивовано звів брови. Лісбет Саландер справляла враження людини, від якої не дуже вже дочекаєшся похвали, і Мікаель відчув себе потішеним. З другого боку, для журналіста він справді досяг у цій справі небувалих успіхів.

— Тепер твоя черга додавати деталі, — вела вона далі. — Чим кінчилась історія з тим знімком, за яким ти полював у Нуршьо?

— Ти хочеш сказати, що *не* подивилася знімки в моєму комп'ютері?

— Я не встигла. Мені більше хотілося прочитати, як ти міркував і до яких прийшов висновків.

Мікаель зітхнув, запустив ноутбук і відкрив папку з фотографіями.

— Цікава справа. Відносно конкретної мети пошуків відвідини Нуршьо виявились успішними, але результат мене геть розчарував. Іншими словами, ту фотографію я знайшов, але пуття від неї мало. Та жінка, Мілдред Бергтрен, акуратно вклеювала в альбом і зберігала всі до єдиної відпускні фотографії. Серед них була і ця, знята на дешевій кольоровій плівці. За тридцять сім років фотографія добряче вицвіла і місцями

дуже пожовтіла, але у Мілдред в коробці з-під туфель збереглися негативи. Вона віддала мені їх, щоб я відсканував усі негативи з Хедестада. Ось те, що побачила Харіет.

Він клікнув на фотографію з номером документа (Harriet/bd-19.esp).

Лісбет зрозуміла його розчарування. Вона побачила зняту широким об'єктивом трохи нечітку фотографію, на якій були зображені клоуни на дитячому святі. На задньому плані було видно ріг магазину чоловічого модного одягу Сундстрьома. На хіднику, теж на віддалі, стояло з десятків людей, у просвіті між клоунами і капотом наступної вантажівки.

— Я вважаю, що вона дивилася ось на цю людину. По-перше, тому, що намагався з'ясувати, на що вона дивиться, за допомогою тріангуляції, керуючись кутом повороту її обличчя — я точно замалював це перехрестя, — а по-друге, тому, що тільки цей чоловік, схоже, дивиться просто в об'єктив, тобто на Харіет.

Лісбет побачила нечітку фігуру людини, що стояла трохи позаду глядачів, біля самого рогу поперечної вулиці. Одягнена вона була в темну стьобану куртку з червоними вставками на плечах і темні штани, можливо, джинси. Мікаель збільшив фотографію так, що верхня частина фігури заповнила весь екран. Зображення відразу розпливлося ще більше.

— Це чоловік. Приблизно метр вісімдесят на зріст, звичайної статури. У нього середньої довжини русяве волосся, бороди немає. Розрізнити риси обличчя неможливо, так само як і прикинути вік — може бути від підліткового до середнього.

— З фотографією можна попрацювати...

— Я пробував і навіть надсилав її Крістерові Мальму з «Міленіуму», а він у цій справі неперевершений майстер.

Мікаель клікнув на іншу фотографію.

— Це найкращий варіант з тих, що вдалося дістати. Просто дуже поганий апарат і дуже далека відстань.

— Ти цей знімок кому-небудь показував? Народ може впізнати поставу...

— Я показував знімок Діркові Фруде. Він уявлення не має, хто це може бути.

— Дірк Фруде, напевно, не найбільш спостережлива людина в Хедестаді.

— Так, але я працюю на нього і Хенріка Вангера. Я хочу спершу показати знімок Хенрікові, а потім уже йти далі.

— Він може бути просто випадковим перехожим.

— Не виключено. Проте схоже, що саме він справив на Харіет таке сильне враження.

Протягом наступного тижня Мікаель із Лісбет Саландер займалися справою Харіет практично всі вільні від сну години. Лісбет і далі читала матеріали розслідування й закидала Мікаеля питаннями, на які той намагався відповідати. Потрібна була сама лиш правда, і будь-яка ухильна відповідь чи неясність ставали причиною тривалого обговорення. Цілий день вони згаляли на те, що вивчали пересування всіх дійових осіб під час аварії на мосту.

Поступово Мікаель відкривав у натурі Лісбет все більше й більше дивного. Всього лише перегортаючи матеріали розслідування, вона в кожному епізоді вихоплювала деталі, що викликали найбільші сумніви і не узгоджувались між собою.

У другій половині дня, коли спека в саду ставала нестерпною, вони робили перерву. Кілька разів ходили купатися в каналі або прогулювалися до тераси «Кафе Сусанни». Сусанна раптом стала поводитися з Мікаелем підкреслено холодно, мабуть, через те, що в його будинку поселилася Лісбет. Дівчина виглядала набагато молодшою за свої роки, і в очах Сусанни він, схоже, перетворився на типа, якого тягне до неповнолітніх. Приємного в цьому було мало.

Щовечора Мікаель робив пробіжки. Коли він, захекавшись, повертався додому, Лісбет утримувалася від коментарів, але біганина по бездоріжжю явно не відповідала її уявленням про літні розваги.

— Мені сорок з хвостиком, — пояснив їй Мікаель. — Щоб моя талія не розповзлася до страхітливих розмірів, я повинен рухатися.

— Угу.

— Ти ніколи не тренуєшся?

— Іноді боксую.

— Боксуєш?

— Так, ну, знаєш, в рукавичках.

Мікаель пішов у душ і спробував уявити собі Лісбет на боксерському рингу. Вона цілком могла з нього й пожартувати, і це варто було уточнити.

— У якій вазі ти боксуєш?

— Ні в якій. Просто іноді розминаюся з хлопцями в боксерському клубі.

«Чомусь мене це не дивує», — подумав Мікаель.

Проте він відзначив, що вона все-таки розповіла про себе хоч щось. Йому як і раніше залишалися невідомими основні

факти її біографії: як вийшло, що вона почала працювати в Арманського, яка в неї освіта або що роблять її батьки. Як тільки Мікаель намагався запитувати її про особисте життя, вона відразу закривалася, як мушля, і відповідала коротко або просто ігнорувала його.

Якось удень Лісбет Саландер раптом відклала папку і поглянула на Мікаеля, насупивши брови:

— Що тобі відомо про Отто Фальке? Про пастора?

— Майже нічого. Тепер тут пастор — жінка. На початку року я кілька разів зустрічався з нею в церкві, і вона розповіла, що Фальк ще живий, але мешкає в пансіонаті центру геріатрії, в Хедестаді. У нього хвороба Альцгеймера.

— Звідкіля він узявся?

— Він сам родом з Хедестада, потім учився в Уппсалі, а приблизно в тридцятилітньому віці повернувся додому.

— Він не був одружений. І Харіет з ним спілкувалася.

— Чому ти запитуєш?

— Я просто відзначила, що поліцейський, цей Морелль, допитував його досить м'яко.

— У шістдесяті роки пастори все ще посідали зовсім інше становище в суспільстві. Те, що він жив на острові, так би мовити, поряд із сильними світу цього, було цілком природним.

— Мене цікавить, наскільки ретельно поліція обшукувала пасторську садибу. На знімках видно, що там був великий дерев'яний будинок, і напевно чимало місць, де можна було ненадовго заховати тіло.

— Вірно. Проте ніщо в матеріалі не вказує на зв'язок пастора з серійними вбивствами або із зникненням Харіет.

— Якраз навпаки, — заперечила Лісбет Саландер, подарувавши Мікаелю криву посмішку. — По-перше, він пастор, а в пасторів до Біблії особливе ставлення. По-друге, він був останнім, хто бачив Харіет і розмовляв з нею.

— Але ж він одразу попрямував до місця аварії і залишався там протягом кількох годин. Його видно на багатьох знімках, особливо в той час, коли, ймовірно, зникла Харіет.

— А-а, я можу зруйнувати його алібі. Але взагалі-то мені зараз подумалося про інше. Тут ідеться про садиста, що вбиває жінок.

— І що з цього?

— Я була... у мене навесні вивільнилося трохи часу, і я дещо почитала про садистів, у цілком іншому зв'язку. Мені, зокрема, трапився посібник, випущений ФБР, де стверджується, що переважна більшість спійманих серійних убивць походять з проблемних сімей і що вони ще в дитинстві любили знущатися з тварин. В Америці багато серійних убивць були до того ж спіймані під час підпалів.

— Ти маєш на увазі принесення в жертву тварин і цілопалення?

— Так. У всіх відзначених Харіет убивствах фігурують знущання з тварин і вогонь. Але я взагалі-то мала на увазі те, що пасторська садиба в кінці сімдесятих років згоріла.

Мікаель трохи подумав.

— Слабкувато, — врешті-решт сказав він.

Лісбет Саландер кивнула:

— Згодна. Та варто взяти на замітку. Я нічого не знайшла в розслідуванні про причини пожежі, і було б цікаво дізнатися, чи бували в шістдесятих роках інші таємничі пожежі. Крім

того, варто перевірити, чи не відмічалися тоді в цих краях випадки знуцання з тварин або заподіяння їм каліцтв.

Коли Лісбет на сьомий вечір свого перебування в Хедебю пішла спати, вона була трохи сердита на Мікаеля Блумквіста. Протягом тижня вона проводила з ним практично кожну вільну від сну хвилину; у звичайних випадках семи хвилин у товаристві іншої людини виявлялося досить, щоб у неї виникав головний біль.

Лісбет давно вияснила, що спілкування з оточуючими не її коник, і вже звиклася з життям відлюдницею. І воно б її цілком задовольняло, якби тільки люди давали їй спокій і не заважали робити свої справи. На жаль, оточуючі не виявляли достатньої мудрості й розуміння. Їй доводилося відмагатися від різних соціальних структур, дитячих виправних установ, опікунської ради муніципалітету, податкових управлінь, поліції, кураторів, психологів, психіатрів, учителів і гардеробників, які (за винятком вахтерів кафе «Вітряк», що вже знали її) не хотіли пускати її в бари, хоча їй уже сповнилося двадцять п'ять років. Існувала ціла армія людей, які, здавалося, не могли знайти собі інших занять, окрім як при найменшій нагоді намагатися керувати її життям і вносити свої корективи до вибраного нею способу існування.

Лісбет рано засвоїла, що сльози нічому не зарадять. Вона також зрозуміла, що кожна спроба привернути чию-небудь увагу до обставин її життя тільки погіршує ситуацію. Отож, вона мусила сама вирішувати свої проблеми, користуючись тими методами, які сама вважала за необхідні. Адвокатові Нільсу Б'юрману довелося спізнати це на собі.

Мікаель Блумквіст, як і решта людей, мав огидну схильність копірситися в її особистому житті і ставити питання, на які їй не хотілося відповідати. Зате реагував він зовсім не так, як більшість знайомих їй людей.

Коли вона ігнорувала його питання, він тільки знижував плечима, кидав цю тему і давав їй спокій. Дивовижно!

Для початку, добравшись першого ранку перебування в нього вдома до його ноутбука, Лісбет, зрозуміло, перекачала звідти всю інформацію в свій комп'ютер. Тепер не важливо було, усуне він її від подальшої роботи чи ні, — доступ до матеріалу в неї все одно був.

Потім вона спробувала спровокувати його, у нього на очах читаючи документи в його ж комп'ютері. Вона чекала на вибух люті. А він лише подивився на неї з якимсь пригніченим виглядом, пробурмотів щось іронічне, прийняв душ, а потім заходився обговорювати з нею те, що вона прочитала. Дивний хлопак. Просто-таки виникала спокуса повірити в те, що він їй довіряє.

Разом з тим його обізнаність про її таланти хакера видавалася справою серйозною. Лісбет Саландер знала, що юридичною мовою хакерство, яким вона займалася по роботі і задля власної втіхи, називалося незаконним проникненням у комп'ютер і могло призвести до ув'язнення строком до двох років. Це був уразливий момент — сидіти за ґратами їй не хотілось, а ще у в'язниці в неї, швидше за все, відберуть комп'ютер, позбавивши тим самим єдиної роботи, яка в неї справді добре виходила. Їй навіть на думку не спадало розповідати Драганові Арманському чи комусь іншому, як вона добуває інформацію, за яку вони платять.

За винятком Чуми і небагатьох людей у Мережі, подібних до неї професійних хакерів, — а більшість з них знали її тільки як Осу і гадки не мали, хто вона така й де живе, — в її таємницю проник тільки Калле Блумквіст. Він спіймав її, бо вона зробила помилку, якої не зробить навіть дванадцятилітній хакер-новачок, і це свідчило лише про те, що її мізки розплавилися і вона заслуговує на добрячий прочухан. Проте він не оскаженів і не перевернув усе догори дном, а замість цього найняв її на роботу.

З цієї причини Лісбет на нього вже трохи злилася.

Коли вони з'їли по бутерброду на ніч і зібралися йти спати, він раптом запитав її, чи гарний вона хакер. На власний подив, вона йому відповіла, навіть не подумавши:

— Мабуть, кращий у Швеції. Можливо, є ще двоє чи троє людей мого рівня.

У своїй правоті вона нітрохи не сумнівалася. Колись Чума був кращим за неї, але вона давно його обійшла.

В той же час вимовляти ці слова вголос було дивно, раніше їй цього робити не доводилося. Та власне, і ні з ким було вести подібні розмови, і їй раптом стало приємно, що він, схоже, захоплений її можливостями. Але потім він усе зіпсував, спитавши, як вона всього цього навчилася.

Вона не знала, що відповідати.

«Я завжди це вміла», — могла б вона сказати.

Та замість відповіді вона просто пішла й лягла спати, навіть не побажавши йому на добраніч.

Мікаель ніяк не відреагував на її раптовий відхід, мабуть, аби ще більше її розсердити. Вона лежала, прислухаючись до того, як він ходить по кухні, прибирає і миє посуд. Він завж-

ди лягав пізніше за неї, але зараз вочевидь теж збирався спати. Вона почула, як він пройшов у ванну, а потім подався до себе в спальню і зачинив двері. Через деякий час до неї донеслося скрипіння його ліжка, що стояло за півметра від неї, за стіною.

За тиждень, який вона прожила в нього, він жодного разу не спробував з нею фліртувати. Він з нею працював, цікавився її думкою, поправляв її, коли вона помилялася, визнавав її правоту, коли вона йому вичитувала. Чорт забирай, він ставився до неї як до людини.

Лісбет раптом усвідомила, що їй подобається товариство Мікаеля Блумквіста і що, мабуть, вона йому навіть довіряє. Раніш вона нікому не довіряла, хіба що Хольгерові Пальмгрену. Щоправда, зовсім з іншої причини: Пальмгрен був передбачуваним добрим дядьком.

Лісбет раптом схопилася, підійшла до вікна і розгублено втупилася в темряву. Найважчим для неї завжди було вперше показатися голою іншій людині. Вона не сумнівалася в тому, що її худорляве тіло справляє неприємне враження. Груди — плоскі, про стегна їй говорити не доводиться. На її погляд, пропонувати їй було особливо нічого. А проте вона залишалася звичайнісінькою жінкою, з тим же статевим потягом і бажанням, що і в інших. Вона простояла, роздумуючи, майже двадцять хвилин, а потім наважилася.

Мікаель улігся і розгорнув роман Сари Парецьки, аж раптом почув, як рипнули відчинені двері, і зустрівся поглядом з Лісбет Саландер, загорнутою в простирадло. Якийсь час вона мовчки стояла в дверях, мовби про щось роздумуючи.

— Щось трапилось? — запитав Мікаель.

Вона похитала головою.

— Що тобі треба?

Вона підійшла до нього, взяла книжку і поклала на нічний столик. Потім нахилилася і поцілувала його в губи. Ясніше виявити свої наміри було просто неможливо. Вона швидко забралася до нього на ліжку, всілася й подивилась на нього вивчаючим поглядом. Потім опустила руку на простирadlo в нього на животі. Позаяк ніякого протесту з його боку не надійшло, вона нахилилася і вкусила його за сосок.

Мікаель геть розгубився. Через кілька секунд він схопив її за плечі і відсунув настільки, щоб бачити лице. Її дії вочевидь не залишили його байдужим.

— Лісбет... я не певний, що це гарна ідея. Адже нам доведеться разом працювати.

— Я хочу, щоб ти мене трахнув. Від цього в мене не виникне жодних проблем у роботі з тобою, але мені буде з тобою неймовірно важко, якщо ти мене звідси виставиш.

— Але ж ми ледь знаємо одне одного.

Вона раптом усміхнулася, коротко, немов кашлянула:

— Коли я збирала про тебе інформацію, то переконалася, що раніше це тобі не заважало. Навпаки, ти з тих, хто не пропускає жодної спідниці. У чому ж річ? Я для тебе недостатньо сексуальна?

Мікаель помотав головою, намагаючись підібрати які-небудь переконливі докази. Не діждавшись відповіді, вона стягла з нього простирadlo і всілася на нього верхи.

— У мене немає презервативів, — сказав Мікаель.

— Начхати.

Коли Мікаель прокинувся, Лісбет уже встала. Він почув, як вона пораяється з кавником на кухні. На годиннику було близько сьомої. Позаяк поспати йому вдалося всього дві години, він ще трохи полежав із заплющеними очима.

Він зовсім не розумів Лісбет Саландер. До цього вона жодного разу навіть поглядом не натякнула, що виявляє до нього бодай найменшу цікавість як до чоловіка.

— Доброго ранку, — сказала Лісбет, заглядаючи в двері і навіть трохи посміхаючись.

— Привіт, — відгукнувся Мікаель.

— У нас закінчилось молоко. Я з'їжджу на бензоколонку. Вони відчиняються о сьомій.

Вона розвернулася так хутко, що Мікаель не встиг відповісти. Він чув, як вона наділа туфлі, взяла сумку й мотоциклетний шолом і вийшла на вулицю. Він заплющив очі. Потім почув, як вхідні двері знову відчинились, і буквально за кілька секунд Лісбет знову постала в дверях. Цього разу вона не посміхалася.

— Тобі краще вийти і подивитися, — сказала вона досить дивним голосом.

Мікаель миттю зірвався на ноги і натягнув джинси.

Вночі хтось відвідав гостьовий будиночок і приніс неприємний подарунок. На ганку лежав напівобвуглений труп розчленованої кішки. Їй відрізали голову і ноги, після чого з тіла здерли шкуру і витягли кишки та шлунок; їхні шматки валялися коло трупа, який, схоже, палили на вогні. Голову кішки залишили незайманою і прикріпили до сідла мотоцикла Лісбет Саландер. Рудо-коричневу шкурку Мікаель упізнав.

Розділ 22

Четвер, 10 липня

Вони снідали в саду, справляючи мовчанку, і пили каву без молока. Лісбет дістала маленький цифровий апарат «Кенон» і зафіксувала страхітливе видовище, а потім Мікаель приніс мішок для сміття і все прибрав. Він поклав мертву кішку в багажник позиченої машини, але до пуття не знав, що йому робити з останками. Мабуть, слід було заявити до поліції про знущання з тварини і, можливо, про загрозу насильства, проте він погано уявляв собі, як зможе пояснити причину всього цього.

О пів на дев'яту повз них у бік моста пройшла Ізабелла Вангер. Вона їх не побачила або вдала, що не помітила.

— Як ти себе почуваєш? — нарешті спитав Мікаель.

— Нормально. — Вона подивилася на нього спантеличено.

«Гаразд. Значить, йому хочеться, щоб я розхвилювалася», — відзначила вона.

— Коли я знайду тварюку, — провадила далі вона вголос, — яка замучила безневинну кішку тільки для того, щоб нас застерегти, я її як слід оброблю бейсбольною биткою.

— Ти думаєш, це застереження?

— У тебе є краще пояснення? І це означає ще дещо.

Мікаель хитнув головою:

— Хай там що ховається за цією історією, ми вочевидь розтривожили когось так, що штовхнули його на божевільний вчинок. Але тут є й інша проблема.

— Знаю. Це принесення в жертву тварини у дусі п'ятдесят четвертого і шістдесятого років. Але здається малоімовірним,

щоб убивця, котрий орудував п'ятдесят років тому, тепер бігав тут і розкладав на твоєму порозі трупи замучених тварин.

Мікаель погодився.

— У такому разі мова може йти тільки про Харальда Вангера та Ізабеллу Вангер. Є ще кілька літніх родичів з боку Юхана Вангера, але ніхто з них в тутешніх місцях не живе.

— Ізабелла — злостива чортиця, — зітхнув Мікаель. — Вона цілком здатна вбити кішку, але сумніваюся, щоб вона носилася скрізь і пачками вбивала жінок у п'ятдесятих роках. Харальд Вангер... не знаю, він здається таким слабким, що ледве ходить, і мені важко собі уявити, щоб він вишмигнув уночі, зловив кішку і вчинив усе це.

— Якщо тут не діяло двоє. Старий і молодший.

Раптом Мікаель почув шум мотора, підвів погляд і побачив, що в бік моста віддаляється машина Сесілії.

«Харальд і Сесілія?» — подумав він.

Проте повірити в спільні дії цієї пари він не міг: батько з дочкою не спілкуються і ледве розмовляють одне з одним. І попри обіцянку Мартіна Вангера поговорити з Сесілією, вона як і раніше не відповідала на Мікаелеві дзвінки.

— Це має бути хтось, кому відомо, що ми робимо і що в нас є успіхи, — сказала Лісбет Саландер, підвелася й пішла в дім.

Коли вона повернулася, на ній був шкіряний комбінезон.

— Я їду до Стокгольма. Повернусь увечері.

— Що ти збираєшся робити?

— Дещо привезти. Якщо хтось здурів так, що розправився з кішкою, він або вона може з таким же успіхом напасти наступного разу на нас самих. Або підпалити будинок, поки ми спатимемо. Я хочу, щоб ти сьогодні з'їздив до Хедестада і купив

два вогнегасники і два пожежних сповіщувачі. Один з вогнегасників має бути хладоновим.

Не прощаючись, вона надягла шолом, завела мотоцикл і покотила через міст.

Мікаель викинув останки кішки до сміттевого бака біля бензоколонки, а потім поїхав до Хедестада і купив вогнегасники й пожежні сповіщувачі. Поклавши їх у багажник машини, він пішов до лікарні. Мікаель заздалегідь здзвонився з Діркком Фруде і домовився про зустріч в лікарняному кафетерії, де розповів йому про те, що трапилося вранці. Дірк Фруде став блідий мов полотно.

— Мікаелю, я ніяк не розраховував на те, що ця історія може виявитися небезпечною.

— Чому ж? Адже наше завдання — пошук убивці.

— Але хто міг... це просто безумство. Якщо життя ваше і фрекен Саландер виявляється під загрозою, ми повинні все це припинити. Хочете, я поговорю з Хенріком?

— Ні. Ні в якому разі. Я не хочу, щоб у нього стався ще один інфаркт.

— Він весь час запитує, як у вас справи.

— Перекажіть йому, що я продовжую розплутувати історію далі.

— Що ви хочете робити?

— В мене є кілька питань. Перший інцидент стався відразу після того, як у Хенріка трапився інфаркт, коли я їздив на день до Стокгольма. Хтось обшукував мій кабінет. На той час я саме розкрив біблійний код і знайшов знімки з Йєрнвегсгата. Я розповів про це вам і Хенрікові. Мартін виявився в курсі,

позаяк допомагав мені потрапити до «Хедестадс-курірен». Хто ще міг про це знати?

— Ну, я напевне не знаю, з ким Мартін міг розмовляти на цю тему. Проте Біргер із Сесілією знали. Вони обговорювали ваше полювання за знімками. Олександр теж знав. А ще Гуннар і Гелен Нільссон. Вони тоді саме провідували Хенріка і були під час розмови. І Аніта Вангер.

— Аніта? Та, що живе в Лондоні?

— Сестра Сесілії. Коли в Хенріка стався інфаркт, вона прилетіла додому разом із Сесілією, але жила в готелі і, наскільки мені відомо, на острів не виїздила. Аніта, як і Сесілія, не хоче зустрічатися з батьком. Але вона відлетіла назад тиждень тому, коли Хенріка перевели з реанімації.

— Де живе Сесілія? Я бачив, як вона вранці переїздила через міст, але в неї вдома темно і замкнуто.

— Ви її підозрюєте?

— Ні, просто цікавлюся, де вона є.

— Вона живе у свого брата, у Біргера. Звідти можна прийти навідати Хенріка пішки.

— Ви знаєте, де вона зараз?

— Ні. Але вона, в усякому разі, не в лікарні.

— Дякую, — сказав Мікаель і підвівся.

В лікарні та її околицях від родини Вангер просто не було проходу. Через хол, у бік ліфтів, прямував Біргер Вангер. Мікаель не мав бажання з ним бачитись і почекав, доки той зник, а потім вийшов у хол. Зате в дверях, майже на тому ж місці, де зустрівся з Сесілією Вангер під час минулих відвідин лікарні, він зіткнувся ніс у ніс з Мартіном Вангером. Вони привітались і потисли один одному руки.

— Ви провідували Хенріка?

— Ні, просто побачився з Дірком Фруде.

У Мартіна Вангера був натомлений вигляд, очі запали. Мікаелю спало на думку, що за півроку їх знайомства Мартін значно постарішав. Боротьба за порятунок імперії Вангерів давалася не просто, і раптове нещастя з Хенріком теж подіяло не кращим чином.

— Як ваші справи? — спитав Мартін Вангер.

Мікаель принагідно наголосив, що не має наміру припинити роботу і виїжджати до Стокгольма.

— Дякую, непогано. Ситуація з кожним днем стає все цікавішою. Я сподіваюся, що коли Хенрік трохи поздоровішає, зможу задовольнити його цікавість.

Біргер Вангер жив у будинку з білої цегли по той бік дороги, всього за п'ять хвилин ходу від лікарні. Його вікна виходили на море і гостьову гавань. Мікаель подзвонив у двері, але ніхто не відчинив. Зателефонував Сесілії на мобільний, але теж безрезультатно. Він трохи посидів у машині, постукуючи пальцями по керму. Біргер Вангер був у цій компанії темною конячкою; оскільки він народився 1939 року, до моменту вбивства Ребеки Якобссон йому було десять років. Проте коли зникла Харіет, йому вже сповнилося двадцять сім.

На думку Хенріка Вангера, Біргер і Харіет майже не спілкувалися. Він виріс в Уппсалі, де тоді жила його сім'я, і переїхав до Хедестада, щоб працювати в концерні, але через кілька років перейшов на політику. Щоправда, коли вбили Лену Андерссон, він був в Уппсалі.

Розібратися в цій історії Мікаель не міг, але інцидент з кішкою ясно показав, що над ним нависла загроза і необхідно поквапитись.

Колишньому пасторові Хедебю Отто Фальку на момент зникнення Харіет було тридцять шість років. Зараз йому сповнилося сімдесят два роки, менше, ніж Хенрікові Вангеру, але ясністю розуму він значно поступався старому промисловцю. Мікаель знайшов його в лікарняному пансіонаті «Ластівка» — жовтому цегляному будинку, розташованому поблизу від річки Хедеон, в іншому кінці міста. У реєстратурі Мікаель назвався і попросив дозволу поговорити з пастором Фальком. Він пояснив, що йому відомо про характер захворювання пастора, і спитався, наскільки той комунікабельний. Старша сестра відповіла, що діагноз пасторові Фальку поставили три роки тому і що хвороба швидко прогресує. Спілкуватися з ним цілком можливо, але він погано пам'ятає недавні події, не впізнає декого з родичів і взагалі його свідомість усе більше затуманюється. Мікаеля також попередили, що в старого може початися напад страху, якщо на нього тиснути або ставити питання, на які він неспроможний відповісти.

Старий пастор сидів на лавці у парку, разом з трьома іншими пацієнтами і санітаром. Мікаель провів цілу годину, намагаючись достукатися до його розуму.

Пастор Фальк стверджував, що чудово пам'ятає Харіет Вангер. Він просяяв і відгукнувся про неї як про чарівну дівчину. Проте Мікаель швидко зрозумів, що пасторові вдалося забути про те, що вона пропала майже тридцять сім років тому; він говорив про неї так, начебто недавно з нею

бачився, і просив Мікаеля переказати їй вітання та вмовити її принагідно його навідати. Мікаель пообіцяв виконати його прохання.

Коли Мікаель запитав про те, що сталося в день зникнення Харіет, пастор розгубився. Він явно не пам'ятав аварії на мосту. Тільки під кінець розмови він пригадав щось, що змусило Мікаеля насторожитись.

Коли Мікаель завів розмову про зацікавлення Харіет релігією, пастор раптом замислився. На його обличчя мовби упала тінь. Він трохи посидів, розгойдуючись вперед і назад, а потім раптом поглянув на Мікаеля і спитав, хто він такий. Мікаель знову назвався, і старий подумав ще трохи. Потім він сердито похитав головою:

— Вона ще перебуває в пошуку. Їй треба бути обережною, і ви повинні її застерегти.

— Від чого я повинен її застерегти?

Пастор Фальк несподівано розсердився і знов похитав головою, насупивши брови:

— Вона повинна прочитати *sola scriptura*¹ і зрозуміти *sufficientia scripturae*². Тільки так вона зможе зберегти *sola fide*³, Йосип їх рішуче вилучає. У каноні вони завжди відсутні.

Мікаель абсолютно нічого не зрозумів, але все акуратно записав. Потім пастор Фальк схилився до нього і довірливо прошепотів:

¹ Тільки Святе Письмо (*лат.*) — одна з найважливіших тез Реформації.

² Достатність Святого Письма (*лат.*).

³ Тільки віра (*лат.*).

— Я думаю, вона католичка. Вона захоплюється магією і ще не знайшла свого Бога. Її потрібно настановити на путь істини.

Слово «католичка» пастор Фальк вимовив з помітною неприязню.

— Я думав, що її цікавив рух п'ятдесятників.

— Ні-ні, не п'ятдесятники. Вона шукає заборонену істину. І не є доброю християнкою.

Після цього пастор Фальк, здавалося, забув про Мікаеля і тему їхньої розмови і завів балачку з іншим пацієнтом.

На початку третьої Мікаель повернувся на острів. Він сховався до будинку Сесілії Вангер, але безрезультатно, потім знову зателефонував їй на мобільний і знов не почув відповіді.

Пожежні сповіщувачі Мікаель установив на кухні і в сінях. Один вогнегасник він поставив біля залізної грубки, перед дверима до спальні, а другий — біля дверей у туалет. Потім він приготував собі обід, що складався з кави і бутербродів, усівся в саду й заніс записане під час розмови з пастором Фальком до себе в ноутбук. Він глибоко задумався, а потім подивився в бік церкви.

За нову пасторську садибу Хедебю правила звичайна сучасна вілла, що стояла за кілька хвилин ходу від церкви. Близько четвертої години Мікаель пішов до пастора Маргарети Странд і пояснив, що йому потрібна порада з теологічного питання. Маргарета Странд була темноволоса жінка його віку, одягнена в джинси і фланелеву сорочку. Відчиняти вона прийшла босоніж, і Мікаель зауважив нафарбовані нігті на її но-

гах. Раніше він кілька разів стрічався з нею в «Кафе Сусанни» і розмовляв про пастора Фалька. Вона прийняла його люб'язно і запросила пройти в сад.

Мікаель розповів про свою розмову з пастором Фальком і переказав його розповідь, признавшись, що не зрозумів значення його слів. Маргарета Странд вислухала і попросила Мікаеля повторити дослівно. Потім вона трохи подумала.

— Я дістала посаду в Хедебю тільки три роки тому і ніколи не зустрічалася з пастором Фальком. Він вийшов на пенсію кількома роками раніше, але я зрозуміла, що він був прихильником старих церковних традицій. Те, що він вам сказав, означає приблизно таке: належить дотримуватися виключно Святого Письма — *sola scriptura* — і що воно *sufficientia scripturae*. Останнє означає, що Письма досить для віруючих, які розуміють його буквально. *Sola fide* означає «саму лише віру» або «чисту віру».

— Зрозуміло.

— Усе це, так би мовити, основоположні догми. За великим рахунком це платформа церкви, і нічого незвичайного в цьому немає. Іншими словами, він хотів вам сказати лише таке: «Читайте Біблію — вона дає достатнє знання і гарантує чистоту віри».

Мікаель відчув деяку ніяковість.

— Тепер я повинна запитати вас, у якому контексті виникла ця розмова?

— Я розмовляв з ним про людину, з якою він зустрічався багато років тому і про яку я зараз пишу.

— Про людину, що шукала шлях до віри?

— Щось подібне.

— Добре. Думаю, я розумію контекст. Пастор Фальк сказав ще дві речі — що «Йосип їх рішуче вилучає» і що «в каноні вони завжди відсутні». Чи може бути, що ви недочули і він сказав Іосефус, а не Йосип? Це, по суті справи, те саме ім'я.

— Не виключено, — відповів Мікаель. — Я записав розмову на плівку, якщо хочете, можемо послухати.

— Не потрібно. Думаю, в цьому немає потреби. Ці дві фрази досить явно вказують на те, що він мав на увазі. Іосефус, або Йосип Флавій, був іудейським істориком, і сентенція: «у каноні вони завжди відсутні», можливо, означає, що їх ніколи не включали до єврейського канону.

— І що це означає?

Вона засміялася:

— Пастор Фальк стверджує, що та людина захоплювалась езотеричними джерелами, а точніше, апокрифами. Слово «апокрифос» означає «таємний, сокровений», і апокрифи — це, отже, сокровенні книги, які одні вважають спірними, а другі гадають, що їх слід було б включити до Старого Заповіту. До них належать книги Товіта, Юдіфі, Есфірі, Варуха і Сіраха, книги Маккавеїв та деякі інші.

— Даруйте моє невігластво. Я чув про апокрифи, але не читав їх. Що в них такого особливого?

— Загалом, нічого особливого в них немає, крім того, що вони виникли дещо пізніше за іншу частину Старого Заповіту. Тому апокрифи не включаються до єврейської Біблії — не через те, що іудейські книжники не довіряли їх змістові, а просто тому, що під час їх написання Книга одкровення Господа вже була закінчена. Зате апокрифи є в старому грецькому перекладі Біблії. Наприклад, римсько-католицька церква їх визнає.

— Зрозуміло.

— Проте протестантська церква вважає їх спірними. За Реформації теологи дотримувалися давньої єврейської Біблії. Мартін Лютер вилучив апокрифи з реформаційної Біблії, а пізніше Кальвін заявив, що апокрифи ніяк не можуть бути покладені в основу релігійних переконань. Тобто вони містять щось, що суперечить *claritas scripturae* — ясності Письма.

— Іншими словами, піддав книги цензури.

— Саме так. В апокрифах, наприклад, стверджується, що можна займатися магією, що брехня в деяких випадках припустима і тому подібне, а це, природно, обурює людей, котрі тлумачать Письмо догматично.

— Ясно. Значить, якщо хтось захоплюється релігією, то він цілком може читати апокрифи, а таку людину, як пастор Фальк, це повинно обурювати.

— Правильно. Якщо ти цікавишся Біблією або католицькою вірою, ти неминуче стикаєшся з апокрифами, і так само ймовірно, що їх читатиме людина, котра просто цікавиться езотерикою.

— А у вас, випадково, не знайдеться почитати що-небудь подібного?

Вона знову засміялася. Ясно і дружньо.

— Звичайно, є. Апокрифи, до речі, були видані у вісімдесятих роках у серії офіційних державних висновків як висновок Біблійної комісії.

Драгана Арманського дуже зацікавило, що відбувається, коли Лісбет Саландер попросила його про особисту розмову. Він зачинив двері і показав їй на крісло для відвідувачів. Вона

пояснила, що роботу на Мікаеля Блумквіста закінчено — Дірк Фруде заплатить до кінця місяця, — але що вона вирішила брати участь і далі в розслідуванні, хоча Мікаель запропонував їй істотно меншу зарплату.

— У мене своя фірма, — сказала Лісбет Саландер. — Досі я не брала ніякої роботи, крім тієї, яку отримувала від тебе, згідно з нашою угодою. Мені хотілося б знати, що станеться, якщо я візьму роботу без твоєї участі.

Драган Арманський розвів руками:

— Ти індивідуальний підприємець і можеш сама вибирати собі завдання і встановлювати оплату на свій розсуд. Я тільки порадію, якщо ти щось заробиш самостійно. Разом з тим з твого боку непорядно переманювати до себе клієнтів, яких ти отримуєш через нас.

— Цього я робити не збираюсь. Я повністю виконала завдання відповідно до контракту, який ми уклали з Блумквістом. Цю роботу закінчено. Йдеться про те, що особисто мені хочеться продовжити розслідування. Я погодилася б працювати навіть безкоштовно.

— Ніколи нічого не роби безкоштовно.

— Ти розумієш, що я маю на увазі. Мені хочеться дізнатися, чим ця історія закінчиться. Я вмовила Мікаеля Блумквіста попросити Дірка Фруде найняти мене для подальшої роботи в ролі асистента-пошуковця.

Вона простягнула Арманському контракт, і він пробіг його очима.

— З такою зарплатою можна з таким же успіхом працювати безкоштовно. Лісбет, у тебе є талант. Тобі немає чого працювати за гроші на кишенькові витрати. Ти знаєш, що можеш

заробляти в мене значно більше, якщо перейдеш на повний робочий день.

— Я не хочу працювати повний день. Але, Драгане, мені важливо, як ти на це дивишся. Ти добре поставився до мене з самого початку. Я хочу знати, чи не ускладнить такий контракт наші стосунки і чи не буде у нас потім яких-небудь непорозумінь.

— Зрозуміло. — Він трохи подумав. — Усе нормально. Дякую, що запитала. Якщо надалі виникатимуть подібні ситуації, я хотів би, щоб ти завжди мене питала, тоді ніяких непорозумінь не виникне.

Лісбет Саландер з хвилину посиділа мовчки, зважуючи, чи треба щось додати. Вона подивилася на Драгана Арманського очі в очі, нічого не кажучи. Потім тільки кивнула, встала й пішла, як завжди нічого не сказавши на прощання. Діставши відповідь, яку їй хотілося почути, вона повністю втратила інтерес до Арманського.

Драган усміхнувся. Те, що вона взагалі прийшла до нього по схвалення, означало нову сходинку на шляху її адаптації до життя в суспільстві.

Він підсунув до себе папку із звітом про забезпечення безпеки в музеї, де невдовзі мала відкритись велика виставка французьких імпресіоністів. Потім випустив папку і поглянув на двері, в які тільки що вийшла Саландер. Йому згадалося, як вона сміялася разом з Мікаелем Блумквістом у себе в кабінеті, і він задумався: чи означає все це, що вона починає дорослішати, чи тут справа в Блумквісті? Раптом він захвилювався. Йому ніяк не вдавалося позбутися відчуття, що Лісбет Саландер потенційно є ідеальною жертвою, а тепер вона ще й поїхала в глухомань до якогось психа.

Дорогою на північ Лісбет Саландер спонтанно завершила візит до лікарні «Еппельвікен» і навідала матір. Не рахуючи візиту в день літнього сонцестояння, вона не бачилася з матір'ю з Рідва і відчувала докори сумління, бо надто рідко викроювала на неї час. Уже давно вона не була тут частіше ніж раз на декілька тижнів. Мати сиділа в загальній вітальні. Лісбет пробула з нею приблизно годину, і вони разом прогулялися до ставка парком, розташованим за межами лікарні. Мати й далі плутала Лісбет із сестрою. Її розум, як завжди, в основному десь витає, але, схоже, вона була схвильована візитом.

Коли Лісбет стала прощатись, мати не хотіла випускати її руку. Лісбет пообіцяла незабаром приїхати знову, але мати провела її стурбованим і нещасним поглядом.

Немов передчувала майже неминучу катастрофу.

Мікаель провів дві години в саду за будинком, проглядаючи апокрифи, але переконався лише в тому, що марнує час.

Зате йому в голову прийшла одна думка. Наскільки релігійною насправді була Харіет Вангер? Цікавість до вивчення Біблії прокинулася у неї в останній рік перед зникненням. Вона підбрала кілька цитат до серії вбивств, а потім уважно прочитала не тільки Біблію, а й апокрифи і зацікавилася католицизмом.

А що, коли вона провела той самий пошук, що Мікаель Блумквіст і Лісбет Саландер зробили на тридцять сім років пізніше, — раптом її інтерес до цих текстів був викликаний більше пошуками вбивці, ніж релігійністю? Пастор Фальк дав зрозуміти, що вона (у його очах) швидше перебувала в пошуку, ніж була справжньою християнкою. Його роздуми перервав дзвінок Еріки.

— Я хочу тільки сказати, що ми з Грегером наступного тижня їдемо у відпустку. Мене не буде чотири тижні.

— Куди ви їдете?

— До Нью-Йорка. У Грегера там виставка, а потім ми збираємося поїхати на Кариби. Один Грегерів знайомий надає нам свій будинок на Антигуа, і ми пробудемо там два тижні.

— Звучить дивовижно. Бажаю вам гарної поїздки. І привіт Грегерові.

— Я до пуття не відпочивала три роки. Нове число готове, і ми майже повністю зібрали наступне. Мені б, звичайно, хотілося залишити на місці редактора тебе, але Крістер обіцяв, що все зробить сам.

— Якщо йому буде потрібна допомога, він завжди може мені зателефонувати. Як справи з Янне Дальманом?

Вона трохи повагалася.

— Він теж іде у відпустку наступного тижня. На посаду відповідального секретаря я тимчасово посадила Хенрі. Вони з Крістером залишаться біля керма.

— Добре.

— Я не довіряю Дальманові. Але поводитьсь він нормально. Я повернуся сьомого серпня.

Близько сьомої години Мікаель зробив п'ять спроб додзвонитися до Сесілі Вангер. Потім послав їй повідомлення з проханням зателефонувати йому, але відповіді не отримав.

Рішуче згорнувши книгу апокрифів, він надів тренувальний костюм, замкнув двері будинку і вирушив на щоденну пробіжку.

Він пробіг спершу вузькою доріжкою понад берегом, а потім звернув до лісу. З максимальною швидкістю він подолав зарості кущів та бурелом і дістався до Укріплення, геть вибившись із сили і з неймовірно прискореним пульсом. Він зупинився біля одного із старих дотів і протягом кількох хвилин робив розтяжки.

Раптом він почув різкий удар, і в сіру бетонну стіну за якісь сантиметри від його голови встрягла куля. Потім він відчув біль коло коренів волосся — осколки бетону глибоко вп'ялися в шкіру.

Мить здалася вічністю. Мікаель стояв як паралізований, не в силі зрозуміти, що сталося. Потім він сторчголов кинувся на дно траншеї і вдарився плечем об землю так сильно, що мало не покалічився. Другий постріл пролунав тієї самої миті, коли він упав. Куля влучила в бетонний фундамент, у тому місці, де він щойно стояв.

Мікаель звівся на ноги і огледівся. Він був десь посередині Укріплення. Праворуч і ліворуч розходилися вузькі, з метр завглибшки, зарослі проходи до траншей, що тяглися метрів на двісті п'ятдесят. Пригнувшись, він побіг через лабіринт у південному напрямі.

Раптом йому згадалися зимові навчання стрілецької школи в Кіруні, у пам'яті знову залунав незрівнянний голос капітана Адольфссона:

«Чорт забирай, Блумквісте, нахили довбешку, якщо не хочеш, щоб тобі відстрілили дупу».

Двадцять років по тому Мікаель як і раніше пам'ятав додаткові навчання, якими командував капітан Адольфссон.

Приблизно через шістдесят метрів Мікаель, з калатанням у серці, зупинився і відсапався. Він не чув нічого, окрім власного дихання.

«Людське око вловлює рух набагато швидше, ніж форми і фігури. Коли проводиш розвідку, рухайся повільно».

Мікаель обережно звівся навкарачки, так що зміг виглянути з-над краю траншеї. Сонце сяяло в очі і не давало розгледіти деталі, але ніякого руху він не помітив.

Знову нахиливши голову, Мікаель добіг до останньої траншеї.

«Не важить, наскільки добра у противника зброя. Якщо йому тебе не видно, він у тебе не поцілить. Стережися! Слідкуй за тим, щоб не опинитися на виду».

На око метрів триста відокремлювало його від межі господарства Естергорд. За сорок метрів од нього розрослися важкопрохідні зарості кущів. Проте щоб дістатися туди, йому треба було вилізти з траншеї і спуститися стрімким схилом, на якому його буде видно як на долоні. Але іншого шляху не було — за спиною в нього хлюпотіло море. Сівши навпочіпки, Мікаель задумався. Він раптом відчув біль у скроні і помітив, що рана дуже кровоточить, так що футболка вже вся просякла кров'ю. Шматочки кулі або осколки бетонного фундаменту залишили глибоку різану рану біля самих коренів волосся.

«Рани в ділянці скальпа кровоточать нескінченно», — подумав Мікаель і спробував знову зосередитися на своєму становищі.

Один постріл міг бути випадковим. Два постріли означали, що хтось навмисно намагався його вбити. Той, хто стріляв, цілком міг не піти, а перезарядити зброю і чекати, поки він висунеться.

Він спробував заспокоїтися і подумати тверезо. Треба було або вичікувати, або якось звідси вибратися. Якщо противник не пішов, другий варіант абсолютно не підходить. Проте якщо він просто сидітиме і чекатиме, той зможе спокійно дійти до Укріплення, знайти його і розстріляти зблизка.

«Йому (або їй?) невідомо, пішов я праворуч чи ліворуч», — прикинув Мікаель свої шанси.

Рушниця, можливо, штуцер для полювання на лося. Ймовірно, з оптичним прицілом. Якщо той, хто стріляв, стежив за ним крізь лінзу, значить, у нього обмежений огляд.

«Якщо ти в скрутному становищі — бери ініціативу на себе».

Це краще, ніж чекати. Він висидів ще дві хвилини, дослухаючись до звуків, потім виліз із траншеї і як міг швидко скотився з крутояру.

Третій постріл пролунав, коли він був уже на півдорозі до чагарів, але куля пройшла на великій відстані від нього. Наступної миті Мікаель щодуху кинувся крізь завісу молодих пагонів і прокотився через море кропиви. Потім одразу ж зірвався на ноги і, пригнувшись, побіг геть від стрільця. Метрів через п'ятдесят він зупинився і прислухався. Десь між ним і укріпленнями хруснула гілка. Він безгучно припав до землі.

«Повзання за допомогою ковзання» було другим улюбленим висловом капітана Адольфссона. Мікаель подолав наступні сто п'ятдесят метрів поповзом, ховаючись у траві і кущах. Двічі він чув у чагарях раптове потріскування. Перший раз воно ніби лунало зовсім близько, можливо, метрів на двадцять правіше того місця, де він був. Мікаель лежав зовсім нерухомо. За хвилину він обережно підвів голову і огледівся, але нікого

не побачив. Він довгенько пролежав не рухаючись, з напруженими до краю нервами, готовий до подальшої втечі чи, можливо, до відчайдушної сутички, якщо противник піде просто на нього. Але наступного разу потріскування долинуло з набагато дальшої відстані. Потім запала тиша.

«Він знає, що я тут. Річ у тім, влаштувався він десь отут і чекає, коли я заворушусь, а чи подався геть».

Він і далі рухався поповзом, доки не дістався до огорожі пасовища Естергорда.

Це був ще один критичний момент. Уздовж огорожі йшла стежка. Мікаель лежав крижем і придивлявся. Попереду, метрів за сорок, на невисокому пагорбі, виднілись будинки, а праворуч від них паслося з десяток корів.

«Чому ніхто не почув пострілів і не зацікавився? Зараз літо, можливо, нікого і немає вдома».

Про те, щоб вийти на пасовище, не могло бути й мови — там він буде чудовою мішенню. З другого боку, якби він збирався сам когось пристрелити, він би розташувався саме на прямій стежці уздовж огорожі. Він обережно поліз далі крізь кущі, поки вони не закінчились і не почався рідкий сосновий ліс.

Мікаель пішов додому в обхід, навколо господарства Естергорд і гори Сьодербергет. Проходячи повз хутір, він зауважив, що машини на місці нема. На шпилі гори він зупинився і поглянув на Хедебю. У старих рибацьких сараях біля човнової гавані розмістилися дачники; на помості сиділи й балакали кілька жінок у купальниках. У повітрі линув запах гриля, у гавані біля помосту хлюпалась малеча.

Він глянув на годинник — був початок дев'ятої. Стріляли п'ятдесят хвилин тому. Гуннар Нільссон, голий до пояса і в шортах, поливав у себе на ділянці газон.

«Скільки часу ти вже поливаєш?» — подумки спитав Мікаель.

У Хенріковому будинку нікого не було, крім домоправительки Анни Нюгрен. Харальдів будинок, як завжди, здавався нежилим. Раптом Мікаель побачив Ізабеллу, що сиділа в саду, за своїм будинком. Вона, схоже, з кимось розмовляла. Буквально за мить Мікаель зрозумів, що її співрозмовниця — хвороблива Герда Вангер, 1922 року народження, котра проживає із сином Олександром Вангером в одному з будинків, по той бік від Хенріка. Він ніколи з нею не зустрічався, але кілька разів бачив її на ділянці біля дому. Будинок Сесілії здавався порожнім, але раптом Мікаель побачив, що в неї на кухні спалахнуло світло.

«Вона вдома, — відзначив він. — Може, стріляла жінка?»

Він ні секунди не сумнівався в тому, що Сесілія вміє поводитися з рушницею. Вдалині він бачив машину Мартіна Вангера, що стояла в дворі перед будинком.

«Скільки часу ти вже вдома?»

Чи це хтось, про кого він ще не подумав? Фруде? Олександр? Дуже багато можливостей.

Мікаель спустився з гори, пройшов дорогою, що вела до селища, і, нікого не зустрівши, пішов просто до себе додому. Перше, що він побачив, були відхилені вхідні двері, і він мимохіть присів. Потім до нього долинув запах кави, а у вікні кухні промайнула Лісбет Саландер.

Лісбет почула, як Мікаель увійшов до передпокою, обернулася йому навстріч і застигла. Його обличчя, перемазане засохлою кров'ю, мало жакливий вигляд. Лівий бік білої футболки весь просякнув червоним. Він одразу взяв і притис до голови шматку.

— Нічого страшного, це просто подряпини, але під волоссям вони страшенно кровоточать, — пояснив Мікаель, перш ніж вона встигла що-небудь сказати.

Вона повернулася і дістала коробку з перев'язувальним матеріалом, але там знайшлися лише дві упаковки пластиру, засіб від комарів і маленький рулон хірургічного пластиру. Мікаель стягнув одяг, кинув його на підлогу, а потім пішов у ванну і глянув у дзеркало.

Рана на скроні виявилася десь три сантиметри завдовжки і така глибока, що Мікаель міг підняти великий шматок відірваної шкіри. Рана кровоточила й далі, і її слід було б зашити, але він подумав, що, коли заклеїти її пластиром, вона мабуть, заживе. Він намочив рушник і обер лице.

З рушником на скроні він став під душ і заплющив очі. Потім ударив кулаком об кахлю з такою силою, що подряпав кісточки.

«Йди ти... — подумав він. — Я тебе впіймаю».

Коли Лісбет торкнулася його руки, він здригнувся, як від удару струмом, і вступився в неї з такою злістю, що вона мимоволі відступила. Вона дала йому мило і, не кажучи й слова, пішла назад на кухню.

Закінчивши митися, Мікаель наклав на рану три шматки хірургічного пластиру. Потім пішов у спальню, надягнув чисті блакитні джинси й нову футболку і прихопив папку з роздрукованими фотографіями.

— Залишайся тут, — проричав він Лісбет Саландер.

Він дійшов до будинку Сесілії Вангер і натиснув на головку дзвінка. Дзвонив він хвилини півтори, перш ніж вона відчинила.

— Я не бажаю з тобою зустрічатися, — сказала вона.

Потім поглянула на його голову, на якій крізь пластир знову виступила кров.

— Що це в тебе?

— Впусти мене. Нам потрібно поговорити.

Вона завагалася:

— Нам ні про що розмовляти.

— Тепер нам є про що говорити, і тобі доведеться вибирати: або розмовляти зі мною тут, на сходинках, або на кухні.

У голосі Мікаеля лунала така рішучість, що Сесілія відступила вбік і впустила його. Він пройшов прямо до її кухонного столу.

— Що це в тебе? — знову спитала вона.

— Ти стверджуєш, що мої спроби докопатися до правди про Харіет Вангер — то для Хенріка безглузда працетерапія. Можливо. Проте годину тому хтось спробував прострелити мені голову, а сьогодні вночі хтось підклав мені на ганок розчленований котячий трупик.

Сесілія відкрила рот, але Мікаель випередив її:

— Сесіліє, мені наплювати на твої заморочки, і на те, що ти там вигадуєш, і що тільки мій вигляд розлючує тебе. Я ніколи більше близько не підійду до тебе, і тобі нічого боятися, що я почну тебе непокоїти або переслідувати. Наразі я більше за все хотів би ніколи взагалі не чути ні про тебе, ні про когось іншого з родини Вангер. Але я хочу дістати

відповіді на свої питання. Чим швидше ти відповіси, тим швидше здихаєшся мене.

— Що ти хочеш знати?

— Перше: де ти була годину тому?

Обличчя Сесілії потемніло.

— Годину тому я була в Хедестаді. Я приїхала сюди півгодини тому.

— Хтось може підтвердити, де ти була?

— Наскільки мені відомо, ні. Я не зобов'язана перед тобою звітувати.

— Друге: навіщо ти відчинила вікно в кімнаті Харіет у день, коли вона зникла?

— Що?

— Ти чула питання. Всі ці роки Хенрік намагався дізнатися, хто відчинив вікно в кімнаті Харіет якраз у ті критичні хвилини, коли вона зникла. Всі говорять, що не торкалися до вікна. Хтось при цьому бреше.

— І що, чорт забирай, наводить тебе на думку, що це я?

— Оця фотографія, — сказав Мікаель і кинув розпливчастий знімок на кухонний стіл.

Сесілія підійшла до столу і подивилася на фотографію. На її обличчі відбилися здивування і переляк. Потім вона підвела на нього очі. Мікаель раптом відчув, як кров маленьким струмочком потекла по його щоці і закапала на футболку.

— Того дня на острові було чоловік шістдесят, — сказав він. — З них двадцять вісім — жінки. У п'яťох або шістьох було світле волосся до плечей. І лише одна була в світлій сукні.

Вона втупилась у фотографію.

— І ти думаєш, що це обов'язково я?

— Якщо це не ти, то я б дуже хотів знати, хто ж це, на твою думку. Цей знімок раніше ніхто не бачив. Я тримаю його в себе вже кілька тижнів і намагаюся з тобою поговорити. Мабуть, я ідіот, але я не показував його ні Хенрікові, ні комусь іншому, бо страшенно боявся кинути на тебе підозру або нашкодити тобі. Але мені потрібна відповідь.

— Ти її матимеш. — Вона підняла фотографію і простягнула йому. — Того дня в кімнаті Харіет мене не було. На знімку не я, я не маю ані найменшого відношення до її зникнення.

Вона підійшла до вхідних дверей.

— Ти дістав відповідь. Тепер я хочу, щоб ти пішов. Гадаю, тобі слід показатися лікареві.

Лісбет Саландер відвезла Мікаеля до лікарні. Рану зашили в два стібки і як слід заліпили пластиром, а ще йому дали кортизонову мазь, щоб мастити опіки від кропиви на шиї та руках.

Вийшовши з лікарні, Мікаель довго сидів і роздумував, чи не слід сходити до поліції. Раптом перед його очима спливли заголовки. «Засуджений за наклеп журналіст у драмі із стріляниною». Він похитав головою.

— Їдь додому, — сказав він Лісбет.

Коли вони повернулися на острів, уже стемніло, що дуже влаштувало Лісбет Саландер. Вона поставила на кухонний стіл спортивну сумку.

— Я позичила в «Мілтон сек'юриті» деяке устаткування, і зараз саме час його задіяти. Постав тим часом каву.

Вона розмістила навколо будинку чотири детектори руху, що працювали від батарейок, і пояснила, що, коли хтось піді-

йде ближче ніж на шість-сім метрів, радіосигнал викличе писк невеликого сигнального пристрою, який вона встановила у Мікаеля в спальні. Одночасно дві світлочутливі відеокамери, що їх вона прилаштувала на деревах спереду і ззаду будинку, почнуть надсилати дані на ноутбук, який стоїть у шафі, в передпокої. Вона замаскувала камери темною тканиною так, що вільними залишилися тільки об'єктиви.

Третю камеру вона встановила в шпаківні над дверима. Щоб завести в дім кабель, вона просвердлила в стіні дірку. Об'єктив був спрямований на дорогу і на стежку, що вела од хвіртки до вхідних дверей. Камера щосекунди робила знімки низької роздільності, які зберігалися на жорсткому диску ще одного ноутбука в гардеробі.

Потім вона поклала в сінях чутливий до натиснення килимок. Якщо комусь вдасться прошмигнути повз IR-детектори і зайти в дім, то увімкнеться сирена в 115 децибел. Лісбет продемонструвала, як йому слід вимикати детектори ключем від коробочки, яку вона помістила в гардеробі. Вона також запаслася біноклем нічного бачення, котрий поклала на столі в кабінеті.

— Ти мало що залишаєш на волю випадку, — сказав Мікаель, наливаючи їй каву.

— Ще одне. Більше ніяких пробіжок, доки ми не розберемося з цією справою.

— Повір, інтерес до моціону я втратив.

— Це не жарт. Усе починалося з історичної загадки, але сьогодні вранці на ганку лежала мертва кішка, а ввечері хтось намагався відстрілити тобі довбешку. Ми серйозно прищикнули комусь хвоста.

Вони повечеряли холодними закусками з картопляним салатом. Мікаель раптом відчув смертельну втому і різкий головний біль. Він не мав сили розмовляти і пішов спати.

Лісбет Саландер до другої години ночі сиділа і читала документи. Робота в Хедебю виросла в щось складне і надто небезпечне для життя.

Розділ 23

П'ятниця, 11 липня

О шостій годині Мікаеля розбудило сонце, що просвічувало крізь щілину у фіранках просто йому в обличчя. Голова гуділа, торкатися пластиру було боляче. Лісбет Саландер лежала на животі, обхопивши Мікаеля рукою. Він скинув оком на дракона, що розтягнувся в неї на спині від правої лопатки до сідниці.

Мікаель полічив її татуювання. Крім дракона на спині та осі на шиї в неї були один ланцюжок навколо щиколотки, другий навколо біцепса правої руки, якийсь китайський знак на стегні і трояндочка на гоміліці. За винятком дракона, всі татуювання були маленькими і не впадали в око.

Обережно вибравшись з ліжка, Мікаель запнув фіранки. Потім сховався до вбиральні, тихенько прокрався назад і постарався залізти в ліжко, не розбудивши Лісбет.

Години через дві вони снідали в саду. Лісбет Саландер подивилася на Мікаеля:

— Нам треба розгадати загадку. Як же до неї підступитися?

— Узагальнити наявні факти. Спробувати знайти нові.

— Перший факт — хтось зовсім поряд з нами полює на тебе.

— Питання тільки — чому? Тому що ми близькі до розгадки справи Харіет чи тому що ми знайшли невідомого серійного вбивцю?

— Це мусить бути взаємопов'язано.

Мікаель хитнув головою:

— Якщо Харіет вдалося дізнатися про існування серійного вбивці, то ним має бути хтось з її оточення. Якщо поглянути на весь список дійових осіб шістдесятих років, то там є щонайменше два десятки кандидатів. Сьогодні майже нікого з них немає серед живих, за винятком Харальда Ванґера, але я просто не можу повірити в те, що він у свої майже дев'яносто два бігає лісом з рушницею. У нього навряд чи вистачить сили навіть підняти штуцер. Ці люди або надто старі, щоб становити небезпеку сьогодні, або надто молоді, щоб вони могли орудувати в п'ятдесятих роках. І ми повертаємося до відправної точки.

— Якщо тільки тут не взаємодіють двоє людей. Одна стара, друга молодша.

— Харальд і Сесілія. Не думаю. Я вважаю, що вона говорить правду, стверджуючи, що у вікні стояла не вона.

— Але тоді хто?

Вони відкрили ноутбук Мікаеля і присвятили наступну годину тому, що ще раз детально розглянули всіх людей на фотографіях з місця аварії.

— Я не можу собі уявити, щоб хтось із жителів селища не прийшов подивитися на загальний переполох. Стояв вересень, більшість були одягнені в куртки або светри. Тільки в однієї людини довге світле волосся і світла сукня.

— Сесілія Вангер присутня на дуже багатьох знімках. Схоже, вона бігає туди-сюди між будинками і людьми, що спостерігають за драмою. Ось вона розмовляє з Ізабеллою. Тут вона стоїть з пастором Фальком. А тут — з Грегером Вангером, середнім братом.

— Стривай, — раптом сказав Мікаель. — А що у Грегера в руці?

— Щось чотирикутне. Схоже на якусь коробку.

— Це ж камера «Хассельблад». У нього теж був фотоапарат.

Вони ще раз прокрутили знімки. Грегера було видно на кількох фотографіях, але часто його хто-небудь затуляв. На одному знімку було виразно видно, що у нього в руках чотирикутна коробка.

— Думаю, ти маєш рацію. Це апарат.

— А це означає, що нам треба знов починати гонитву за знімками.

— Добре, але поки обличшмо це, — сказала Лісбет Саландер. — Я хочу висунути гіпотезу.

— Будь ласка.

— А що, коли хтось із молодшого покоління знає, що хтось із старшого покоління був серійним убивцею, і не хоче, щоб це вплигло назовні. Честь сім'ї і таке інше. У такому разі тут замішано двоє людей, але вони не співпрацюють. Убивця, можливо, давно помер, а наш мучитель хоче тільки того, щоб ми все кинули і поїхали додому.

— Я про це думав, — одказав Мікаель. — Але навіщо в такому разі класти розчленовану кішку нам на ганок? Це пряме відсилання до вбивств. — Мікаель постукав по Біблії Харіет. — Знову пародія на закон про цілогалення.

Лісбет Саландер одкинулася на спинку стільця і, звернувши погляд до церкви, стала цитувати Біблію, немов розмовляючи сама з собою.

— І заріже він ягня перед Господнім лицем. А Ааронові сини, священики, принесуть кров, і покроплять тією кров'ю на жертівника навколо, що при вході до скинії заповіту. І здер він шкуру з жертви цілопалення, і розітне його на куски його.

Вона замовкла і раптом помітила, що Мікаель дивиться на неї напруженим поглядом. Він розгорнув Біблію на книзі «Левит».

— А дванадцятий вірш ти теж знаєш?

Лісбет мовчала.

— І розітне його... — почав Мікаель і кивнув їй.

— І розітне його на куски його, голову його, і товщ його, а священик порозкладає їх на дровах, що на огні, який на жертівнику.

В її голосі відчувався лід.

— А наступний?

Вона раптом підвелася.

— Лісбет, у тебе фотографічна пам'ять! — здивовано вигукнув Мікаель. — Тому ти й читаєш сторінки розслідування за десять секунд.

Її реакція була подібна до вибуху. Вона вп'ялася у враженого Мікаеля лютим поглядом, потім в її очах з'явився відчай, враз вона розвернулася і побігла до хвіртки.

— Лісбет! — загукав їй услід Мікаель.

Але вона вже зникла.

Мікаель вніс до будинку комп'ютер Лісбет, увімкнув сигналізацію, замкнув двері і подався її шукати. Двадцятьма хвилинами пізніше він знайшов її на одному з причалів човнової гавані: вона сиділа, звисивши ноги у воду, і курила сигарету. Коли вона почула, як він ступив на причал, її плечі трохи напружились. Він зупинився за два метри від неї.

— Я не знаю, яку зробив помилку, але я не хотів тебе розсердити.

Вона не відповіла.

Він підійшов, сів поруч із нею і обережно поклав руку їй на плече.

— Лісбет, будь ласка, поговори зі мною.

Вона повернула голову і подивилась на нього:

— Тут ні про що розмовляти. Я просто виродок, тільки й того.

— Я був би радий мати наполовину таку гарну пам'ять, як у тебе.

Вона викинула недопалок у воду.

Мікаель досить довго сидів мовчки.

«Що я повинен говорити? — думав він. — Ти цілком нормальна дівчина. Яка різниця, що в тебе є деякі особливості. Що в тебе, врешті-решт, діється з самооцінкою?»

— З першої миті, як я тебе побачив, я зрозумів, що в тобі є щось особливе, — нарешті сказав він уголос. — І знаєш, що я тобі скажу? Мені вже дуже давно ніхто так не подобався з першої ж хвилини.

З будиночка на тому боці гавані вийшли кілька хлоп'ят і пострибали у воду. Еушен Норман, художник, з яким Мікаель ще не встиг перемовитися навіть словом, сидів у кріслі перед

своїм будинком, покурюючи люльку і спостерігаючи за Мікаелем і Лісбет.

— Я дуже хочу бути твоїм другом, якщо ти візьмеш мене в друзі, — сказав Мікаель. — Але це вирішувати тобі. Приходь додому, коли буде настроїй.

З цим він дав їй спокій і пішов. Піднявшись до половини пагорба, він почув позаду її кроки. Вони пішли назад разом, не кажучи ані слова.

Коли вони підійшли до будинку, Лісбет його зупинила:

— Я почала висловлювати думку... Ми говорили про те, що все це пародія на Біблію. Правда, він розчленував кішку, але де йому було взяти вола? Проте він дотримується основного змісту. Цікаво...

Вона поглянула на церкву.

— І покроплять тією кров'ю на жертівника навколо, що при вході до скрині заповіту...

Вони перейшли через міст, підійшли до церкви і роззирнулися. Мікаель посмикав двері, але їх було замкнено. Вони потинялися навколо, подивились на різні могильні плити і підійшли до каплиці, що стояла трохи віддалік, ближче до води. Мікаель раптом витріщив очі. Виявилось, що це не каплиця, а склеп. Над входом він зміг прочитати викарбуване ім'я Вангер і строфу латиною, змісту якої він не второпав.

— «Покоїться до кінця світу», — підказала Лісбет.

Зустрівши його погляд, вона знизала плечима:

— Я десь бачила цей рядок.

Мікаель раптом розсміявся. Вона завмерла і спершу очевидячки розсердилась, але потім зрозуміла, що він сміється не з неї, а з самої ситуації, і розслабилась.

Склеп було замкнуто — Мікаель переконався в цьому, поторгавши двері. Подумавши якусь мить, він велів Лісбет сидіти і чекати на нього, а сам пішов до Анни Нюгрен.

Пояснивши, що хоче оглянути сімейний склеп Вангерів, він запитав, де у Хенріка зберігається ключ. Анна подивилась на нього із сумнівом, але, коли Мікаель нагадав їй, що працює безпосередньо на Хенріка, поступилася і принесла ключа, що лежав на письмовому столі.

Відчинивши двері склепу, Мікаель з Лісбет відразу зрозуміли, що їх припущення правильні. У повітрі висів важкий запах паленого падла та обвуглених останків. Однак той, хто мучив кішку, вогнища не розводив. У кутку стояла паяльна лампа з тих, що їх використовують лижники для підігрівання мастила. Лісбет дістала з кишені джинсової спідниці цифровий апарат і зробила кілька знімків. Паяльну лампу вона забрала з собою.

— Це може стати доказом. Тут можуть бути відбитки пальців, — сказала вона.

— Звичайно, ми зможемо попросити всіх членів сім'ї Вангер надати відбитки пальців, — саркастично мовив Мікаель. — Було б забавно подивитися, як ти намагатимешся дістати їх у Ізабелли.

— Для цього є багато способів, — одмовила Лісбет.

Долі було повно крові і лежали болторізні кусачки, які, як вони вирішили, використовували, щоб відрізати голову кішці.

Мікаель роздивився. Найбільше поховання на підвищенні належало Олександрові Вангеерсаду, а в чотирьох похованнях у підлозі покоїлися найперші члени сім'ї. Потім клан вочевидь

перейшов на кремацію. Майже три десятки ніш у стіні було обладнано табличками з іменами покійних Вангерів. Але тут либонь були не всі, кого він знав, і Мікаель задумався: а де вони ховають тих членів сім'ї, хто не заслужив місця в сімейному склепі?

— Тепер ми знаємо, — сказав Мікаель, коли вони йшли через міст. — Ми полюємо на цілковитого психа.

— Що ти хочеш цим сказати?

Мікаель зупинився і прихилився до поручнів.

— Якби це був звичайний ідіот, що намагався налякати нас, він би подався палити кішку до гаража чи навіть у ліс. Він же вибрав сімейний склеп, і це вже видає нав'язливу ідею. Подумай, як дуже він ризикував. Зараз літо, і народ гуляє ночами. Дорога через кладовище — найкоротший шлях між північною і південною частинами Хедебю. Навіть якщо він зачинив двері, кішка напевно роздирала душу криком, та й мало б пахнути паленим.

— Він?

— Я не думаю, що Сесілія Вангер орудувала минулої ночі паяльною лампою.

Лісбет знизала плечима:

— Я не довіряю нікому з них, включаючи Фруде і Хенріка. Цей клан неминуче обдурить тебе, якщо тільки йому випаде шанс.

Вони трохи помовчали. Потім Мікаель не витримав і спитав:

— Я вже дізнався досить багато твоїх таємниць. Скільки народу знає про те, що ти хакер?

— Ніхто.

— Ти хочеш сказати, ніхто, окрім мене.

— До чого ти хилиш?

— Я хочу знати, чи нормально ти до мене ставишся. Чи довіряєш ти мені?

Вона довго дивилась на нього, а потім знову знизала плечима:

— Я нічого не можу з цим вдіяти.

— Ти мені довіряєш? — наполягав Мікаель.

— Поки що так, — відповіла вона.

— Чудово. Ходімо прогуляємося до Дірка Фруде.

Дружина адвоката Фруде, котра бачила Лісбет Саландер вперше, розглядала її з великим подивом, а проте з люб'язною усмішкою провела їх у сад за будинком. Побачивши Лісбет, Фруде просяяв, устав і шанобливо привітався.

— Добре, що ми зустрілися, — сказав він. — Я відчував докори сумління, бо не мав змоги висловити вам подяку за прекрасну роботу, яку ви для нас виконали. І взимку, і зараз, влітку.

Лісбет втупилася в нього з підозрою.

— Мені заплатили, — сказала вона.

— Річ не в цьому. Під час нашої першої зустрічі в мене склалась упереджена думка про вас. Прошу мені за це пробачити.

Мікаель був уражений. Дірк Фруде виявився здатним просити вибачення у двадцятип'ятилітньої дівчини з пірсингом і татуюваннями за те, за що йому зовсім не потрібно було вибачатися. У Мікаелевих очах адвокат раптом значно виріс. Лісбет Саландер дивилася прямо перед собою, мов нічого не помічаючи.

Фруде поглянув на Мікаеля:

— Що сталося з вашим лобом?

Вони сіли, і Мікаель розповів про події останньої доби. Почувши, що хтось трічі стріляв у нього біля Укріплення, Фруде аж підскочив. Він, здавалося, справді розхвилювався.

— Це ж цілковите безумство! — Він зробив паузу і вп'явся очима в Мікаеля. — Мені шкода, але цьому потрібно покласти край. Я не можу ризикувати вашими життями. Я мушу поговорити з Хенріком і розірвати контракт.

— Сядьте, — сказав Мікаель.

— Ви не розумієте...

— Я розумію тільки одне: ми з Лісбет підійшли так близько, що винний у всьому цьому впав у паніку, близьку до потьмарення розуму. У нас є до вас кілька питань. По-перше: скільки існує ключів од склепу сім'ї Вангер і в кого вони?

Фруде ненадовго задумався.

— Широ кажучи, я не знаю. Вважаю, що доступ до склепу мають кілька членів сім'ї. У Хенріка точно є ключ, та й Ізабелла там теж іноді буває. Правда, мені невідомо, є в неї власний ключ чи вона бере його в Хенріка.

— Гарзд. Ви ж як і раніше входите до правління концерну. Чи існує який-небудь архів підприємства? Бібліотека або щось подібне, де збираються газетні статті та інформація про підприємство за всі роки?

— Так, існує. Все це міститься в головному офісі, в Хедстаді.

— Нам потрібно дістати туди доступ. А старі журнали для персоналу і таке інше там теж зберігаються?

— Я знову змушений відповісти, що не знаю. Я сам не був в архіві щонайменше тридцять років. Але ви зможете поговорити з пані на ім'я Буділь Ліндгрєн, яка відповідає за зберігання всіх паперів концерну.

— Ви не могли б зателефонувати їй і домовитися, щоб Лісбет дали змогу відвідати архів уже сьогодні в другій половині дня? Вона хоче прочитати всі старі статті про концерн. Надзвичайно важливо, щоб вона дістала доступ до всього, що може становити інтерес.

— Це я, мабуть, можу влаштувати. Щось іще?

— Так. У Грегера Вангера в день аварії на мосту був у руках фотоапарат. Це означає, що він теж міг фотографувати. Куди ці знімки могли потрапити після його смерті?

— Важко сказати, але найлогічніше припустити, що до його вдови або сина.

— Чи не могли б ви...

— Я зателефоную Олександрові й запитаю.

— Що я повинна шукати? — спитала Лісбет Саландер, коли вони, покинувши Фруде, йшли через міст назад на острів.

— Газетні вирізки і журнали для персоналу. Я хочу, щоб ти прочитала все, що зможеш знайти, що стосується тих дат, коли коїлись убивства в п'ятдесятих і шістдесятих роках. Записуй усе, що приверне увагу або видасться хоч скільки-небудь дивним. Думаю, цим слід зайнятися тобі. Наскільки я зрозумів, пам'ятає у тебе краща, ніж у мене.

Вона вдарила його кулаком під бік.

П'ятьма хвилинами пізніше її мотоцикл з торохтінням проїхав через міст.

Мікаель і Олександр Вангер потисли один одному руки. Більшу частину часу, проведеного Мікаелем у Хедебю, Олександр був у від'їзді, і Мікаель раніше зустрічався з ним тільки мимохідь. Коли зникла Харіет, йому було двадцять років.

— Дірк Фруде сказав, що ви хочете подивитися старі фотографії.

— У вашого батька була камера «Хассельблад».

— Справді. Вона збереглася, але ніхто нею не користується.

— Ви, мабуть, знаєте, що я за завданням Хенріка вивчаю те, що сталося з Харіет.

— Я вже це зрозумів. І багато хто цьому не дуже радий.

— Що ж удієш. Ви, звичайно, не зобов'язані мені нічого показувати.

— А-а. Що ви хочете подивитися?

— Чи не зробив ваш батько яких-небудь знімків того дня, коли зникла Харіет.

Вони піднялися на горище, і Олександр досить швидко відшукав коробку з безліччю абияк звалених фотографій.

— Можете взяти все додому, — сказав він. — Коли щось і є, то тут.

Мікаель провів годину, розбираючи фотографії в коробці, що залишилася після Грегера Вангера. Там виявилися справжні знахідки для ілюстрацій до сімейної хроніки, зокрема, багато фотографій Грегера Вангера разом з головним лідером шведських нацистів 40-х років Свенном Улофом Ліндхольмом. Мікаель відклав їх убік.

Він виявив кілька конвертів з фотографіями, зробленими вочевидь самим Греггером Вангером, на яких були зображені різні люди і сімейні зустрічі, а також безліч типових відпускних знімків з рибалки і сімейної поїздки до Італії. Вони, наприклад, відвідували Пізанську вежу.

Одну за одною Мікаель знайшов чотири фотографії аварії на мосту. Греггер, хоч і мав професійну камеру, виявився кепським фотографом. На знімках було видно або великі плани автоцистерни, або люди зі спини. На одній-єдиній фотографії була помітна Сесілія Вангер у напівпрофіль.

Мікаель відсканував ці знімки і вніс до комп'ютера, хоча й розумів, що вони нічого не дадуть. Він знову запакував коробку і з'їв бутерброд, поміж ділом роздумуючи. Близько третьої він пішов до Анни Нюгрен.

— Мені хотілося б знати, чи є в Хенріка ще фотоальбоми, крім тих, що мають стосунок до справи Харіет?

— Так, Хенрік, наскільки я розумію, вже за молодих літ захоплювався фотографією. У нього в кабінеті багато альбомів.

— Ви можете мені їх показати?

Анна Нюгрен завагалася. Одна річ дати ключа від склепу — там, у будь-якому разі, господарює Господь. А впустити Мікаеля до кабінету Хенріка Вангера — це вже дещо інше, адже там господарює той, хто стоїть понад Господом. Мікаель запропонував Анні, якщо вона сумнівається, зателефонувати Діркові Фруде, і врешті-решт вона неохоче таки погодилася впустити Мікаеля до кабінету.

Нижня полиця, біля самої підлоги, приблизно на метр була заставлена виключно папками з фотографіями. Мікаель увівся за Хенріків робочий стіл і розгорнув перший альбом.

Хенрік Вангер зберігав різні сімейні фото. Багато з них було вочевидь знято задовго до його народження. Декілька найдавніших фотографій було датовано 1870-ми роками, і вони зафіксували суворих чоловіків у товаристві строгих жінок. Тут були фотографії Хенрікових батьків та інших родичів. Один знімок показував, як Хенріків батько в 1906 році святкував з друзями день літнього сонцестояння в Сандхамні. Інший втілював Фредріка Вангера і його дружину Ульріку разом з Андерсом Цорном¹ та Альбертом Енгстрьомом² за столом з відкритими пляшками. Мікаель відшукав одягненого в костюм зовсім юного Хенріка Вангера на велосипеді. Інші фотографії показували людей на виробництві і в приміщеннях дирекції. Він знайшов капітана Оскара Граната, котрий у розпаді війни перевозив Хенріка з його коханою Едіт Лобак до безпечної Карлскруни.

Анна принесла йому до кабінету кави. Мікаель подякував. На цю годину він уже дістався до сучасності і переглядав знімки, що зображали Хенріка в розквіті сил, на відкритті фабрики або в рукостисканні з Таге Ерландером. На одній з фотографій початку 60-х років Хенрік стояв з Маркусом Валленбергом. Капіталісти дивилися один на одного похмуро — великої любові між ними очевидячки не було.

Перегортаючи альбом далі, Мікаель раптом зупинився на розвороті, де Хенрік олівцем написав: «Сімейна рада, 1966». Дві кольорові фотографії зображали чоловіків, що розмовля-

¹ Андерс Цорн (1860—1920) — знаменитий шведський художник.

² Альберт Енгстрьом (1869—1940) — відомий шведський художник і письменник.

ли і курили сигари. Мікаель упізнав Хенріка, Харальда, Грегера та кількох з численних зятів з боку Юхана Вангера. Два знімки відобразили вечерю — десь із сорок чоловіків та жінок сиділи за столом і дивилися в об'єктив. Мікаель раптом збагнув, що фотографію було зроблено після закінчення драматичних подій на мосту, ще до того, як хто-небудь зрозумів, що Харіет зникла. Він почав вивчати обличчя. На цій вечері вона теж мала бути. Чи знав уже хтось із чоловіків про її зникнення? Фотографії відповіді не давали.

Потім Мікаель похлинувся кавою. Він відкашлявся і різко випрямився.

У кінці столу сиділа Сесілія Вангер у світлій сукні і по-сміхалася в об'єктив. Поряд з нею — інша блондинка з довгим волоссям і в такому ж самому світлому платті. Вони були такі схожі, що цілком могли зійти за двійнят. Несподівано шматочок мозаїки ліг на своє місце. У вікні Харіет стояла не Сесілія Вангер, а її молодша сестра Аніта, що живе тепер в Лондоні.

Що там Лісбет говорила? «Сесілію Вангер видно на багатьох фотографіях. Вона, схоже, бігає туди-сюди». Зовсім ні. Це дві різні людини, які зовсім випадково жодного разу не потрапили в кадр разом. На знятих здалеку чорно-білих фотографіях вони виглядали абсолютно однаково. Для Хенріка, мабуть, різниця між сестрами була очевидна, але в очах Мікаеля і Лісбет сестри такі були схожі одна на одну, що вони приймали їх за одну і ту ж особу. І ніхто не вказав їм на помилку, позаяк їм не спадало на думку запитувати про таке.

Мікаель перегорнув сторінку і раптом відчув, як у нього волосся стало на потилиці, ніби від подиху холодного вітру.

Тут були фотографії, зняті наступного дня, — коли почалися пошуки Харіет. Молодий інспектор Густав Морелль інструктував групу з двох поліцейських і десятка чоловіків, які збиралися йти прочісувати місцевість. На Хенрікові Вангері був плащ до колін і англійський капелюх з маленькими крисами.

На лівому краю фотографії було видно молодого, трохи повнявого чоловіка з довгим світлим чубом. На ньому була темна стьобана куртка з червоними вставками на плечах. Знімок був чітким, і Мікаель одразу ж упізнав його, але про всяк випадок вийняв фотографію, спустився до Анни Нюгрен і спитав, чи знає вона, хто це.

— Так, звичайно, це Мартін, — відповіла вона. — Тут йому близько вісімнадцяти років.

Лісбет Саландер читала вирізки про концерт «Вангер» у хронологічному порядку, рік за роком. Вона почала з 1949 року і рухалася вперед. Проблема полягала в тому, що зібрання вирізок виявилось гігантським. У період, що цікавив її, концерт згадувався в пресі майже щодня, і не тільки в центральних ЗМІ, а й у місцевих виданнях. Перед нею проходили економічні аналізи, профспілкові справи, переговори і погрози із застереженнями, відкриття фабрик, закриття фабрик, річні фінансові звіти, зміна директорів, показ нової продукції... ціла лавина новин. Кляц. Кляц. Кляц. Її мозок працював на повну потужність — вона сконцентрувалась і вбирала інформацію з поживклих вирізків.

Приблизно за годину їй прийшла в голову ідея. Вона звернулася до завідувачки архіву Буділь Ліндгрен і запитала, чи

є в них перелік місць, де в п'ятдесятих і шістдесятих роках розташовувались фабрики або підприємства концерну.

Буділь Ліндгрєн подивилась на Лісбет Саландер холодним підозрілим поглядом. Їй зовсім не подобалося, що зовсім сторонній людині дозволили вторгтися в святая святих архіву концерну і дивитися будь-які папери, та до того ж дівчиську, що виглядало як ненормальна п'ятнадцятилітня анархістка. Проте Дірк Фруде дав їй абсолютно чіткі вказівки: Лісбет Саландер дозволено дивитися все, що їй захочеться. І без затримок. Вона принесла опубліковані річні звіти за ті роки, про які говорила Лісбет; у кожному звіті була карта поширення форпостів концерну по Швеції.

Лісбет поглянула на карту і відзначила, що концерн мав багато фабрик, офісів і торгових точок. У кожному місці, де коїлося вбивство, була червона точка, а іноді й кілька точок, що відзначали знаходження там концерну «Вангер».

Першу прив'язку вона виявила в 1957 році. Ракель Лунде з Ландскруни знайшли мертвою наступного дня після того, як підприємство «V&C Буд» отримало в цих краях багатомільйонне замовлення на будівництво нового центру. За ініціалами «V&C» стояли прізвища «Vanger & Carlén» — Вангер і Карлен, і підприємство входило до концерну «Вангер». Місцева газета взяла інтерв'ю у Готфріда Вангера, котрий приїздив підписувати контракт.

Лісбет пригадала дещо, вчитане нею в поживклому поліцейському протоколі державного архіву Ландскруни. Ворожка Ракель Лунде за основним фахом була прибиральницею. Працювала вона на «V&C Буд».

Близько сьомої години вечора Мікаель разів десять намагався подзвонити Лісбет і щоразу переконувався, що її мобільний телефон відключено. Їй не хотілося, щоб її відривали від роботи в архіві.

Він тинявся будинком, не знаходячи собі місця. Дістав Хенрікові записи про те, чим займався Мартін у момент зникнення Харіет.

У 1966 році Мартін Вангер вчився в останньому класі гімназії в Уппсалі.

Уппсала. Лена Андерссон, сімнадцятилітня учениця гімназії. Голову відокремлено від товщі.

Хенрік якимось згадував про це, але Мікаелю довелося звернутися до своїх записів, щоб знайти цей фрагмент. Мартін ріс замкнутим хлопчиком. Вони за нього турбувалися. Коли батько потонув, Ізабелла вирішила послати Мартіна, щоб той трохи розвіявся, до Уппсали, де він поселився в Харальда Вангера.

Харальд і Мартін?

Це здавалося малоймовірним.

Мартінові Вангеру не вистачило місця в машині, що їхала до Хедестада. Прямуючи на сімейну зустріч, він запізнився на потяг, прибув у другій половині дня і залишився по той бік моста. На острів він приїхав катером тільки після шостої вечора; його зустрічали кілька чоловік, і зокрема сам Хенрік Вангер. З цієї причини Хенрік помістив Мартіна в самий кінець списку людей, які могли мати відношення до зникнення Харіет.

Мартін Вангер стверджував, що не зустрічався з Харіет того дня. Він брехав. У Хедестад він тоді приїхав раніше і на Йернвегсгатан ніс у ніс зіткнувся зі своєю сестрою.

Мікаель міг документально підтвердити цей факт фотографіями, що пролежали забуті майже сорок років.

Харіет Вангер побачила брата, і це приголомшило її. Вона поїхала на острів і спробувала поговорити з Хенріком, але пропала, так і не поговоривши з ним.

«Що ти хотіла розповісти? — подумки запитував у неї Мікаель. — Про випадок в Уппсалі? Але Лена Андерссон з Уппсалі в твоєму списку не значилася. Ти про це не знала».

У Мікаеля як і раніше щось не складалося. Харіет зникла близько третьої години дня. У цей час Мартін точно був по той бік моста. Його видно на фотографіях з церковного пагорба. Він у принципі не міг завдати удару Харіет на острові. Одного шматочка мозаїки як і раніше бракувало.

Співучасник? Аніта Вангер?

З архівних матеріалів Лісбет змогла зробити висновок, що становище Готфріда Вангера в концерні з роками змінювалося. Він народився 1927 року. У двадцятилітньому віці він зустрівся з Ізабеллою, і та відразу завагітніла; Мартін народився в 1948-му, і молодятam, зрозуміло, довелося одружитись.

Коли Годфріду виповнилося двадцять два, Хенрік забрав його до головного офісу концерну. Хлопець був явно талановитий, і на нього покладалися великі надії. У двадцять п'ять він забезпечив собі місце в правлінні, ставши заступником начальника відділу розвитку підприємства, і вважався новою зіркою.

Десь у середині 50-х років його кар'єра зупинилася.

Він запиячив, шлюб з Ізабеллою розпався, діти, Харіет і Мартін, страждали, і тоді втрутився Хенрік.

Готфрідова кар'єра досягла своєї межі. У 1956 році створили ще одну посаду заступника начальника відділу розвитку, щоб другий заступник робив усю роботу в ті періоди, коли Готфрід пилячтиме і десь пропадатиме.

Проте Готфрід і далі залишався Вангером і до того ж привабливим і красномовним хлопцем. З 1957 року його діяльність, схоже, зводилася до того, щоб роз'їжджати країною і відкривати фабрики, вирішувати місцеві конфлікти та створювати враження, що керівництво концерну не залишається байдужим до проблем на місцях. Цим воно ніби говорило: «Ми посилаємо одного з наших синів, аби допомогти вам. Ми ставимося до цього серйозно».

Другу прив'язку вона знайшла о пів на сьому. Готфрід Вангер брав участь у переговорах в Карлстаді, де концерн купував місцеве деревообробне підприємство. Наступного дня фермершу Магду Лувісу Шьоберг знайшли вбитою.

Буквально за п'ятнадцять хвилин вона виявила третю прив'язку. Уддевалла, 1962 рік. Того ж дня, коли зникла Леа Персон, місцева газета брала інтерв'ю у Готфріда Вангера з приводу можливості розширення порту.

Трьома годинами пізніше Лісбет Саландер переконалася в тому, що Готфрід Вангер щонайменше в п'яти із семи випадків був там, де коїлося вбивство, за кілька днів до того або кількома днями пізніше. Їй бракувало інформації про вбивства 1949 і 1954 років. Вона придивилася до його фотографії в одній із статей. Гарний, стрункий чоловік з руським чубом; він був схожим на Кларка Гейбла з «Віднесених вітром».

«У 1949 році Готфрідові було двадцять два роки. Перше вбивство сталося удома, в Хедестаді. Ребека Якобссон, секретарка з концерну. Де ви зустрічалися? Що ти їй обіцяв?»

Коли Буділь Ліндгрєн хотіла о сьомій годині зачинити архів і йти додому, Лісбет Саландер прошипіла, що вона ще не закінчила. Завідувачка може спокійно йти, хай тільки залишить ключа, щоб Лісбет змогла замкнути. Буділь Ліндгрєн, до цього часу вже дуже зла через те, що це дівчисько на неї ричить, за телефонувала Діркові Фруде додому і зажадала вказівок. Фруде відразу сказав, що Лісбет може, якщо захоче, залишатися на всю ніч. Чи не буде фру Ліндгрєн така ласкава повідомити охоронцеві офісу, щоб той випустив її, коли вона збереться йти?

Лісбет Саландер прикусила нижню губу. Звичайно, проблема полягала в тому, що Готфрід Вангер потонув під п'яну руку в 1965 році, тоді як останнє вбивство сталося в Уппсалі в лютому 1966-го. Лісбет задумалася, чи не зробила вона помилку, включивши сімнадцятилітню гімназистку Лену Андерссон у список.

Та потім вирішила, що ні. Почерк, правда, трохи відрізняється, але наявне те ж відсилання до Біблії. Тут має бути взаємозв'язок.

О дев'ятій годині почало смеркати. На вулиці похолодало, замрячив дощик. Мікаель сидів за кухонним столом, постукуючи по ньому пальцями, коли через міст, у бік мису проїхала машина Мартіна Вангера. Це в якомусь сенсі загострило ситуацію до краю.

Мікаель не знав, що йому робити. В ньому вирувало гаряче бажання запитувати, боротися... Звичайно, це не найрозум-

ніший спосіб дій, якщо вже він підозрює, що Мартін Вангер і є той божевільний убивця, який уколошкав власну сестру і дівчину з Уппсали і до того ж намагався застрелити його самого. В той же час Мартін Вангер притягав його як магніт. Він-бо не знає, що Мікаелю все відомо, і можна піти до нього під приводом... ну, скажімо, щоб повернути ключа від Готфрідового будиночка.

Мікаель замкнув за собою двері і неквапливо попрямував у бік мису.

У будинку Харальда, як завжди, була цілковита пільма. У Хенріка світилося вікно тільки в кімнаті, що виходить у двір. Анна вже лягла спати. Будинок Ізабелли поринув у темряву, Сесілії теж. В Олександра Вангера на другому поверсі горіло світло, а в двох будинках, де жили люди, що не належали до згаданого клану, світла не було. Він не зустрів жодної живої душі.

Перед будинком Мартіна Вангера він зупинився, вагаючись, дістав мобільник і набрав номер Лісбет. Як і раніше безрезультатно. Тоді він вимкнув телефон, аби той часом не зазвонив.

На першому поверсі горіло світло. Мікаель перетнув газон і зупинився за два метри від кухонного вікна, але не помітив ніякого руху. Він обійшов навколо будинку, проте Мартіна Вангера так і не побачив. Зате виявив, що ворота гаража не щільно зачинені.

«Не будь ідіотом», — подумки закликав він себе до розважливості, але не зміг устояти перед спокусою заглянути туди.

Перше, що він побачив, була відкрита коробка на верстаку, з патронами для штуцера. Потім йому на очі потрапили дві каністри з бензином, що стояли під лавкою.

«Знову готуєшся до нічного візиту, Мартіне?» — подумки спитав він.

— Заходьте, Мікаелю. Я бачив, що ви сюди йдете.

У Мікаеля спинилося серце. Він повільно повернув голову і в сутінках, біля дверей, що вели в дім, побачив Мартіна Вангера.

— Ви не могли стриматися, щоб не прийти?

Голос у нього був спокійний, майже доброзичливий.

— Доброго вечора, Мартіне, — відказав Мікаель.

— Заходьте, — повторив Мартін Вангер. — Сюди.

Ступивши крок уперед і вбік, він зробив лівою рукою запрошувальний жест. Праву руку він тримав перед собою зігнутою, і Мікаель побачив матовий відблиск металу.

— У мене в руці «глок». Отож без дурниць. З такої відстані я не промахнуся.

Мікаель повільно пішов до нього. Наблизившись до Мартіна Вангера, він зупинився і подивився тому в очі.

— Мені довелося прийти сюди. У мене є кілька запитань.

— Зрозуміло. Ходи у двері.

Мікаель так само повільно увійшов до будинку. Прохід вів до холу, у бік кухні, але, перш ніж він устиг туди дійти, Мартін Вангер зупинив його легким доторком руки до плеча.

— Ні, не так далеко. Праворуч. Відчиняй бічні двері.

Погріб. Коли Мікаель уже наполовину спустився по сходах, господар повернув вимикач, і спалахнули лампи. Праворуч була котельня. Спереду чувся запах мийних засобів. Мартін спрямував його наліво, у комору із старими меблями і коробками. У глибині були ще одні двері. Сталеві двері з циліндровим замком.

— Сюди, — сказав Мартін і кинув Мікаелю зв'язку ключів. — Відчиняй.

Мікаель одімкнув двері.

— Вимикач зліва.

За дверима виявилось пекло.

Близько дев'ятої години Лісбет вийшла в коридор і купила в автоматі каву й загорнутий у плівку бутерброд. Потім вона продовжила перегортати старі папери, намагаючись знайти який-небудь слід Готфріда Вангера в Кальмарі 1954 року. Але їй це так і не вдалося.

Вона подумала, чи не зателефонувати Мікаелеві, але вирішила перед тим, як іти, подивитися ще журнали для персоналу.

Кімната була площею п'ять на десять метрів. Мікаель припустив, що в географічному відношенні вона розташовується уздовж північної короткої стіни будинку.

Мартін Вангер опорядив свою особисту камеру тортур з великою ретельністю. Зліва — ланцюги, металеві кільця на стелі й підлозі, стіл зі шкіряними ременями, де він міг прив'язувати своїх жертв. А ще відеоустаткування. Студія запису. В глибині кімнати була сталева клітка, де він міг тривалий час тримати своїх гостей під замком. Праворуч від дверей — ліжка і телевізійний куточок. На полиці Мікаель побачив купу відеофільмів.

Як тільки вони увійшли до кімнати, Мартін Вангер наставив на Мікаеля пістолет і звелів йому лягти животом на підлогу. Мікаель відмовився.

— Гаразд, — сказав Мартін Вангер. — Тоді я прострелю тобі колінну чашечку.

Він прицілився.

Мікаель здався. Вибору в нього не було.

Він сподівався, що Мартін хоч на десяту частку секунди втратить пильність — у бійці Мікаель мав би всі переваги. У нього був маленький шанс у проході, нагорі, коли Мартін поклав руку йому на плече, але він забарився, а після цього Мартін до нього не підходив близько. З простреленою колінною чашечкою він шансів уже не матиме, і Мікаель ліг на підлогу.

Мартін підійшов ззаду, наказав Мікаелю покласти руки на спину і защепнув на них кайданки. Потім штовхнув Мікаеля в пах, потім ще і ще.

Те, що відбувалося далі, здалося Мікаелю кошмарним сном. Мартін Вангер то кидався, немов звір у клітці, погребом, то начебто заспокоювався. Кілька разів він починав бити Мікаеля ногами; той міг лише намагатися захищати голову, приймаючи удари м'якими частинами тіла. Через кілька хвилин його тіло вже боліло від десятка ран.

За перші півгодини Мартін не промовив ні слова, і спілкуватися з ним було неможливо. Потім він, схоже, заспокоївся. Приніс ланцюг, обмотав його навколо Мікаелевої шиї і пристебнув висячим замком до кільця в підлозі. Хвилин на п'ятнадцять він залишив Мікаеля самого.

Повернувшись, Мартін приніс із собою літрову пляшку питної води. Він сів на стілець і почав пити, дивлячись на Мікаеля.

— Можна мені води? — спитав Мікаель.

Мартін Вангер нахилився і щедро дав йому напитися з шийки. Мікаель жадібно ковтав.

— Дякую.

— Все такий же шанобливий, Калле Блумквіст.

— Навіщо було так бити? — спитав Мікаель.

— Ти мене дуже розсердив. І заслужив покарання. Чому ти не поїхав додому? Адже ти був потрібний у «Міленіумі». Я говорив серйозно — ми могли б перетворити його на великий журнал і співпрацювати багато років.

Мікаель скорчив гримасу і спробував надати тілові зручнішої пози. Він був беззахисний і нічого не міг удіяти — тільки говорити.

— Гадаю, ти вважаєш, що цей шанс уже згаяно, — сказав Мікаель.

Мартін Вангер засміявся.

— Мені шкода, Мікаелю. Але ти, звичайно, розумієш, що тобі доведеться вмерти тут.

Мікаель кивнув головою.

— Як, чорт забирай, ви на мене вийшли, ти і ця анорексичка, яку ти залучив до цієї справи?

— Ти збрехав про те, що робив у день зникнення Харієт. Я можу довести, що ти був у Хедестаді під час карнавальної ходи. Тебе сфотографували, коли ти стояв і дивився на Харієт.

— По це ти і їздив у Нуршьо?

— Так, щоб забрати знімок. Його зробила пара, яка випадково опинилася в Хедестаді. Вони там просто ненадовго зупинялися.

Мартін Вангер похитав головою.

— Чорт забирай, це брехня, — сказав він.

Мікаель задумався, що б йому таке сказати, аби завадити страті чи бодай відстрочити її.

— Де цей знімок зараз?

— Негатив? Лежить у моєму сейфі в банку, тут, у Хедестаді... ти ж бо не знав, що я завів собі банківський сейф? — Мікаель безсоромно брехав. — Копії є в різних місцях. У наших з Лісбет комп'ютерах, на сервері «Міленіуму» і на сервері «Мілтон сек'юриті», де працює Лісбет.

Мартін Вангер виждав, намагаючись зрозуміти, блефує Мікаель чи ні.

— Як багато знає Саландер?

Мікаель завагався. Лісбет Саландер була наразі його єдиною надією на порятунок. Що вона робитиме, коли повернеться додому і виявить, що він зник? Він поклав фатальний знімок Мартіна Вангера на кухонний стіл. Чи зрозуміє вона? Чи вдарить на сполох? Вона не з тих, хто телефонує до поліції. Найжахливіше — це якщо вона піде до Мартіна, подзвонить у двері і зажадає пояснень, де Мікаель.

— Відповідай, — мовив Мартін Вангер крижаним голосом.

— Я думаю. Лісбет знає приблизно стільки ж, скільки і я, можливо, навіть більше. Так, швидше за все, більше. Вона кмітлива. Наприклад, Лену Андерссон долучила до цієї справи вона.

— Лену Андерссон? — Мартін Вангер був явно збентежений.

— Сімнадцятилітню дівчину, яку ти замучив до смерті в Уппсалі в лютому шістдесят шостого року. Не кажи, що ти її забув.

Погляд Мартіна Вангера прояснився, на обличчі відбилося потрясіння, вперше за цей вечір. Він і в думці не мав, що хтось розкопає той випадок, — Лена Андерссон не згадувалася в телефонній книжці Харіет.

— Мартіне, — сказав Мікаель найтвердішим голосом, на який був здатний. — Мартіне, все кінчено. Мене ти можеш убити, але для тебе все кінчено. Дуже багато людей уже в курсі, і цього разу ти попався.

Мартін Вангер зірвався на рівні і знову почав ходити по кімнаті. Раптом він ударив кулаком у стіну.

«Я мушу пам'ятати, що в нього мізки звихнуті, — нагадав собі Мікаель. — Кішка. Він міг принести кішку сюди, але подався з нею до сімейного склепу. Він діє не найраціональнішим чином».

Мартін Вангер обернувся до нього:

— Я думаю, ти брешеш. Що-небудь знаєте тільки ви із Саландер. Ви ні з ким не говорили, інакше поліція вже була б тут. Одна гарна пожежа в гостьовому будиночку — і ніяких доказів не залишиться.

— А якщо ти помиляєшся?

Мартін раптом посміхнувся:

— Якщо я помиляюся, тоді це справді кінець. Але я так не думаю. Я ставлю на те, що ти блефуєш. А який у мене вибір? — Він задумався. — Слабкою ланкою є тільки ця чортова сучка. Мені необхідно її знайти.

— Вона вдень поїхала до Стокгольма.

Мартін Вангер засміявся:

— Он як. Чому ж вона у такому разі просиділа весь вечір в архіві концерну?

Серце в Мікаеля закалатало з подвоєною частотою.

«Він знав. Він весь час знав».

— Правильно. Вона збиралася зайти до архіву, а потім їхати до Стокгольма, — відповів Мікаель якомога спокійніше. — Я не думав, що вона так надовго затримається.

— Кінчай. Завідувачка архіву повідомила мені, що Дірк Фруде дозволив Саландер сидіти там скільки завгодно. Це означає, що вночі вона повернеться додому. Охоронець має зателефонувати мені, коли вона вийде з офісу.

ЧАСТИНА 4
HOSTILE TAKEOVER¹

11 липня — 30 грудня

92 відсотки жінок Швеції, що зазнали сексуального насильства, в останньому випадку насильства не заявляли про це до поліції.

Розділ 24

П'ятниця,

11 липня — субота, 12 липня

Мартін Вангер схилився й обшукав кишені Мікаеля, в одному з яких знайшовся ключ від будиночка.

— Це ви добре придумали, поміняти замок, — зауважив він. — Я займуся твоєю подружкою, коли вона прийде додому.

Мікаель не відповів. Він пригадав, що Мартін Вангер у ході конкурентної боротьби набув великого досвіду ведення переговорів, а значить, з блефом йому доводилося мати справу й раніше.

— Навіщо?

— Що навіщо?

¹ Вороже поглинення — скуповування однією людиною чи групою осіб контрольного пакета акцій без згоди керівників та акціонерів компанії (англ.).

— Навіщо все це? — Мікаель обвів поглядом кімнату.

Мартін Вангер нахилився, сунув руку Мікаелю під підборіддя й підвів голову так, що їхні погляди зустрілися.

— Бо це так легко, — сказав він. — Жінки зникають весь час. Вони нікому не потрібні. Іммігрантки. Шльондри з Росії. Через Швецію щороку проходять тисячі людей.

Він відпустив Мікаелеву голову й підвівся, майже пишаючись тим, що може продемонструвати. Слова Мартіна Вангера вразили Мікаеля, як удар кулаком.

«Боже! Ця загадка не залишилася в минулому. Мартін Вангер вбиває жінок і сьогодні. І я, в цілковитому невіданні, ускочив просто...»

— Зараз у мене в гостях нікого немає. Але тобі, можливо, цікаво буде дізнатися, що, поки ви з Хенріком взимку й весною розводити теревені, тут сиділа дівчина. Її звали Ірина, вона приїхала з Білорусі. Коли ти в мене вечеряв, вона сиділа замкнута в цій клітці. Приємна була вечорина.

Мартін Вангер увівся на стіл і став баламкати ногами. Мікаель заплющив очі. Він раптом відчув печію і почав швидко ковтати.

— Що ти робиш з тілами?

— У мене тут, прямо внизу, біля пристані стоїть яхта. Я відвожу їх далеко в море. На відміну від батька я не залишаю після себе ніяких слідів. Але він теж був спритняга. Він знаходив своїх жертв по всій Швеції.

Шматочки мозаїки почали ставати на свої місця. Готфрід Вангер. Із сорок дев'ятого по шістдесят п'ятий. У шістдесят шостому естафету прийняв Мартін Вангер, в Упсалі.

— Ти захоплюєшся батьком.

— Це він мене навчив. Він залучив мене, коли мені було чотирнадцять.

— Уддевалла. Леа Персон.

— Саме так. Я був присутній. Тільки дивився, але був присутній.

— Шістдесят четвертий, Сара Вітт з Роннебю.

— Мені було шістнадцять. Я тоді вперше оволодів жінкою. Готфрід мене вчив. І задушив її саме я.

«Він хвастається. Боже правий, ну й сімейка», — подумав Мікаель.

— Ти ж розумієш, що це ненормально?

Мартін Вангер злегка низав плечима:

— Думаю, тобі не зрозуміти божественності відчуття цілковитої влади над життям і смертю людини.

— Мартіне, ти маєш насолоду від того, що катуєш і вбиваєш жінок.

Керівник концерну на хвилину задумався, втупившись в одну цятку на стіні позаду Мікаеля, а потім посміхнувся своєю чарівною, сяючою усмішкою:

— Взагалі-то я так не думаю. Якщо вдумливо проаналізувати мій стан, то я швидше серійний гвалтівник, ніж серійний убивця. Насправді я серійний викрадач. Убивство стає, так би мовити, неминучим наслідком, бо мені ж потрібно замести сліди. Ти мене розумієш?

Мікаель не знав, що йому відповідати, і лише кивнув головою.

— Звичайно, суспільство моїх дій не схвалює, але мій злочин є в першу чергу злочином проти умовностей суспільства. Мої гості вмирають тільки аж у кінці, коли вони мені надочувають. Завжди захопливо спостерігати їх розчарування.

— Розчарування? — здивовано перепитав Мікаель.

— Авжеж. Розчарування. Вони думають, що виживуть, якщо мені догоджатимуть. Вони підлазжуються під мої правила. Починають довіряти мені, встановлювати зі мною дружні взаємини і до останнього сподіваються, що дружба чогось варта. Розчарування виникає, коли вони раптом виявляють, що їх обдурили.

Мартін Вангер обійшов навколо столу й обіперся на сталеву клітку.

— Тобі, з твоїми міщанськими умовностями, ніколи цього не збагнути, але головний інтерес полягає в плануванні викрадення. Тут не можна діяти імпульсивно — хто так чинить, завжди попадається. Це ціла наука, в цьому ділі треба враховувати тисячу деталей. Мені треба знайти здобич і дізнатися про її життя геть усе. Хто вона? Звідкіля? Як я можу до неї добратися? Як мені треба триматися, щоб опинитися із здобиччю сам на сам, не розкривши свого імені, щоб воно не виявилось потім у якому-небудь поліцейському розслідуванні?

«Припини», — подумав Мікаель.

Мартін Вангер обговорював викрадення і вбивства майже в академічному стилі, мовби викладав свою особливу точку зору з якогось езотеричного теологічного питання.

— Тебе це справді цікавить, Мікаелю?

Він нахилився і поплескав Мікаеля по щоці. Його дотик видався обережним, майже ніжним.

— Ти ж розумієш, що закінчитися це може тільки одним. Ти не проти, якщо я закурю?

Мікаель помотав головою.

— Можеш навіть пригостити мене сигаретою, — відповів він.

Мартін Вангер задовольнив його бажання. Він запалив дві сигарети й обережно вклав одну з них Мікаелеві між губи, дав йому затягнутися і вийняв.

— Дякую, — автоматично сказав Мікаель.

Мартін Вангер знову засміявся:

— От бачиш. Ти вже почав пристосовуватися до принципів покірливості. Я тримаю твоє життя в своїх руках, Мікаелю. Ти знаєш, що я можу вбити тебе будь-якої миті. Ти благав мене трохи поліпшити якість твого життя і вдався для цього до раціонального аргументу, додавши трохи лестощів. І дістав винагороду.

Мікаель згідливо кивнув. Його серце калатало майже нестерпимо.

О чверть на дванадцяту Лісбет Саландер, перегортаючи сторінки, пила воду зі своєї пластикової пляшки. На відміну від Мікаеля вона не похлинулася, а лише витріщила очі, виявивши ще одну прив'язку.

Клац!

Протягом двох годин вона переривала журнали, призначені для персоналу концерну «Вангер» в усіх кінцях світу. Головний журнал називався просто «Інформація про підприємство» і був прикрашений логотипом концерну — розмаюваним вітром шведським прапором на флагштоку у вигляді стріли. Журнал був явно випущений рекламним відділом штабу концерну і вселяв співробітникам переконання, що всі вони є членами однієї великої родини.

Під час спортивних канікул, у лютому 1967 року, Хенрік Вангер зробив широкий жест, запросивши п'ятдесят службовців головного офісу поїхати з сім'ями на тиждень покататись на лижах до Хер'едалена¹. Це було знаком вдячності за виконану роботу, позаяк у попередньому році концерн добився рекордного результату. Групу супроводжував співробітник PR-відділу, котрий підготував репортаж із знятої для співробітників лижної бази.

Багато знімків із забавними підписами було зроблено під час катання з гори. Декілька штук зафіксувало вечірку в барі, де веселі, рум'яні від морозу співробітники піднімали перший або вже другий кухоль пива. Дві фотографії були зняті під час маленьких зборів, де Хенрік Вангер оголосив сорокаоднолітню службовку офісу Уллу-Брітт Мугрен «Кращим співробітником року». Їй вручили премію в п'ятсот крон і скляну вазу.

Вручення премії відбулося на терасі готелю, вочевидь безпосередньо перед тим, як народ збирався знову рвонуть в гори. На фотографії можна було побачити людей з двадцять.

З правого краю, прямо за Хенріком Вангером, стояв чоловік зі світлим чубом. На ньому була темна стьобана куртка, виразно виділялися вставки на плечах. Позаяк журнал був чорно-білим, кольори залишалися таємницею, але Лісбет Саландер ладна була битися навзаклад, що плечі червоні.

Підпис під фотографією пояснював ситуацію:

«Крайній праворуч — дев'ятнадцятилітній Мартін Вангер, який зараз вчиться в Уппсалі. Про нього вже говорять як про надію концерну».

¹ Північно-західна провінція Швеції.

— Ага, попався! — тихо сказала Лісбет Саландер.

Вона погасила настільну лампу і залишила журнали розкиданими по столу — цій суці Буділь Ліндгрєн буде завтра чим зайнятися.

На стоянку Лісбет вийшла через бічні двері. На півдорозі до мотоцикла вона пригадала, що обіцяла повідомити охоронцеві, коли йтиме. Вона зупинилася і оглянула стоянку. Охоронець сидів з другого боку будівлі, а отже, назад їй доведеться йти навколо будинку.

«Наплювати», — вирішила вона.

Підійшовши до мотоцикла, вона увімкнула мобільний телефон і набрала номер Мікаеля. Її повідомили, що абонент за межами досяжності. Зате вона виявила, що Мікаель намагався телефонувати їй не менше тринадцяти разів між пів на четверту і дев'ятою. Останні дві години він не дзвонив.

Вона набрала номер стаціонарного телефону гостьового будиночка, але ніхто не відповів. Вона насупила брови, пристебнула сумку з комп'ютером, наділа шолом і завела мотоцикл. Шлях від головного офісу біля в'їзду в промисловий район Хедестада до острова забрав десять хвилин. На кухні горіло світло, але в будинку було порожньо.

Лісбет Саландер вийшла на вулицю і роззирнулася. Першою їй думкою було, що Мікаель подався до Дірка Фруде, але вже з моста вона змогла переконатися в тому, що в будинку Фруде, по той бік води, світло погашене. Вона подивилася на годинник: за двадцять хвилин дванадцята.

Повернувшись у будинок, Лісбет відчинила гардероб і дістала комп'ютер, який зберігав дані з розміщених нею камер

зовнішнього спостереження. Незабаром вона вже знала, як розвивались події.

О 15.32 Мікаель прийшов додому.

О 16.03 він вийшов у сад і пив каву. З собою в нього була папка, яку він вивчав. За проведену в саду годину він зробив три короткі дзвінки. Усі три до хвилини відповідали тим дзвінкам, на які вона не відповіла.

О 17.21 Мікаель пішов пройтися і був відсутній не більше п'ятнадцяти хвилин.

О 18.20 він підходив до хвіртки і дивився на міст.

О 21.03 він вийшов і більше не повертався.

Лісбет швидко прокрутила знімки з іншого комп'ютера, що показував хвіртку і дорогу перед вхідними дверима. Вона побачила, хто проходив повз протягом дня.

О 19.12 до свого будинку пройшов Гуннар Нільссон.

О 19.42 хтось проїхав у бік Хедестада в «саабі», що належав господарству Естергорд.

О 20.02 машина повернулася — вона їздила до кіоску чи на бензоколонку?

Потім нічого не відбувалося аж до 21.00, коли проїхав автомобіль Мартіна Вангера. Трьома хвилинами пізніше Мікаель вийшов з будинку.

Трохи менше години по тому, о 21.50, у полі зору об'єктива раптом опинився Мартін Вангер. Він з хвилину постояв біля хвіртки, оглядаючи будинок і заглядаючи у вікно кухні. Потім піднявся на ганок, поторсав двері і дістав ключа. Мабуть, виявивши, що замок поміняно, він трохи постояв на місці, а з тим розвернувся і покинув будинок.

Лісбет Саландер раптом відчула, як груди заповнює холод.

Мартін Вангер знову надовго залишив Мікаеля самого. Той нерухомо лежав у незручній позі із зчепленими за спиною руками; шия його була тонким ланцюгом притягнута до кільця в підлозі. Він помацав кайданки, але зрозумів, що розщепнути їх не зможе: вони сиділи так щільно, що його руки затерпли.

Шансів не було. Мікаель заплющив очі.

Він не знав, скільки минуло часу, аж раптом знову почулися кроки Мартіна Вангера і перед його очима постав керівник підприємства. Вигляд у нього був стурбований.

— Незручно? — спитав він.

— Так, — відповів Мікаель.

— Сам винен. Треба було їхати додому.

— Чому ти вбиваєш?

— Це мій вибір. Ми з тобою могли б обговорювати моральні та інтелектуальні аспекти моїх дій цілу ніч, але факт залишається фактом. Спробуй поглянути на це так: людина являє собою оболонку зі шкіри, яка утримує на місцях клітини, кров і хімічні компоненти. Одиниці потрапляють в історичні книги. Більшість же гинуть і безслідно зникають.

— Ти вбиваєш жінок.

— Ми, хто вбиває заради насолоди, — адже таке хобі є не тільки у мене — живемо повноцінним життям.

— Але навіщо Харіет? Власну сестру?

Обличчя Мартіна Вангера раптом змінилося. Він одним стрибком опинився біля Мікаеля і схопив його за волосся:

— Що з нею трапилося?

— Що ти хочеш сказати? — насилу вимовив Мікаель.

Він спробував повернути голову, аби зменшити біль коло коренів волосся. Ланцюг кругом шії відразу натягнувся.

— Ви із Саландер. До чого ви прийшли?

— Відпусти мене. Ми ж розмовляємо.

Мартін Вангер відпустив його чуба і всівся перед Мікаелем, схрестивши ноги. Зненацька у нього в руках з'явився ніж. Він приставив кінчик леза до шкіри прямо під оком бранця. Мікаель змусив себе не опустити очей під його поглядом.

— Що, чорт забирай, з нею трапилось?

— Я не розумію. Я думав, це ти її вбив.

Мартін Вангер довго дивився на Мікаеля, потім устав і почав походжати по кімнаті, поринувши у задуму. Тоді кинув ніж додолу, засміявся і повернувся до Мікаеля:

— Харієт, Харієт, вічно ця Харієт. Ми намагалися... розмовляти з нею. Готфрід намагався її вчити. Ми думали, що вона одна з нас і змириться зі своїм обов'язком, але вона виявилася всього лише звичайною... лярвою. Я вважав, що тримаю її під контролем, але вона збиралася розповісти Хенрікові, і я зрозумів, що не можу їй довіряти. Рано чи пізно вона б усе про мене розповіла.

— Ти вбив її.

— Я хотів її вбити. Я збирався це зробити, але запізнився. Мені було не перебратися через міст.

Мікаелів мозок намагався засвоїти цю інформацію, але виникло таке відчуття, ніби вистрибує табличка з текстом: «Information overload»¹. Мартін Вангер не знав, що сталося з його сестрою.

¹ Інформаційне перевантаження (англ.).

Раптом Мартін Вангер вийняв з піджака мобільний телефон, подивився на дисплей і поклав телефон поряд із стільцем.

— Пора з цим закінчувати. Мені треба встигнути ще зайнятися твоєю стервом-анорексичкою.

Він відімкнув шафу, дістав вузький шкіряний ремінь і нацепив його, немов зашморг, Мікаелеві на шию. Потім відщепнув ланцюг, яким Мікаель був прив'язаний до підлоги, підняв його на ноги і штовхнув до стіни. Він протягнув ремінь у кільце над головою Мікаеля і затягнув так, що тому довелося стати навшпиньки.

— Не дуже туго? Дихати можеш? — Він ослабив ремінь на якийсь сантиметр і пристебнув його кінець до стіни. — Я не хочу, щоб ти відразу задихнувся.

Зашморг так сильно врізався Мікаелеві в горло, що він не мав сили що-небудь відповісти. Мартін Вангер його уважно оглянув.

Враз він розстебнув на Мікаелеві штани і стягнув їх разом з трусами. Коли він стягував штани, Мікаель на мить втратив точку оперття і повис на зашморгу, але потім його пальці знов торкнулися підлоги. Мартін Вангер пішов до шафи і приніс ножиці. Він розрізав футболку бранця і кинув обрізки в купу. Потім став трохи віддалік і оглянув свою жертву.

— Хлопців у мене тут ще не було, — сказав Мартін Вангер серйозним голосом. — Я ніколи не торкався до іншого чоловіка... за винятком батька. Це було моїм обов'язком.

У скронях у Мікаеля гупало. Він не міг перенести вагу тіла на ступні, не задушившись. Він спробував ухопитися пальцями за бетонну стіну позаду, але зачепитися було ні за що.

— Пора, — сказав Мартін Вангер.

Він поклав руку на ремінь і натиснув. Мікаель відчув, як зашморг відразу ж глибше уп'явся йому в горло.

— Мене завжди цікавило, які чоловіки на смак.

Він натиснув на ремінь дужче і, несподівано нагнувшись, поцілував Мікаеля в губи. І тієї ж самої миті в кімнаті пролунав холодний голос:

— Ей ти, козел поганий, у вашій глушині в мене на ці речі монополія.

Мікаель чув голос Лісбет крізь червоний туман. Йому вдалося сфокусувати погляд і розгледіти її в дверях. Вона дивилася на Мартіна Вангера без жодного виразу.

— Ні... тікай, — прохрипів Мікаель.

Обличчя Мартіна Вангера Мікаель не бачив, але він зміг майже фізично відчутти його шок, коли той обернувся. На секунду час зупинився. Потім Мартін Вангер потягнувся за пістолетом, який залишив на табуреті.

Лісбет Саландер зробила три швидкі кроки вперед і змахнула ключкою для гольфа, яку ховала збоку. Описавши велику дугу, та влучила Мартінові Вангеру у ключицю, ближче до плеча. Удар був такої страшної сили, що Мікаель почув хрускіт зламанної кістки. Мартін Вангер завив.

— Тобі подобаються больові відчуття? — спитала Лісбет Саландер.

Голос її був жорстким, як наждачний папір. Мікаелеві ніколи в житті не забути її обличчя, коли вона перейшла в наступ, вишкіривши зуби, наче дикий звір. Очі її сипали чорними чортами, рухи були стрімкими, як у павука, націленого на

здобич. Вона знову змахнула ключкою, і наступний удар припав Мартінові Вангеру по ребрах.

Він наштотхнувся на стілець і впав. Пістолет покотився на підлогу до ніг Лісбет, і вона відіпхнула його ногою подалі від Мартіна.

Потім вона вдарила втретє, у той момент, коли Мартін Вангер намагався звестися на ноги. З гучним ляском ключка обрушилася на його стегно, і з горла Мартіна Вангера вивірився страхітливий крик. Четвертий удар влучив йому в лопатку.

— Ліс...бет, — прохрипів Мікаель.

Він починав утрачати притомність, і біль у скронях ставав уже майже нестерпним.

Лісбет обернулася до нього і побачила, що в нього обличчя кольору помідора, очі дико витріщені, а язик починає вивалюватися з рота.

Вона швидко роззирилася і побачила на підлозі ніж. Потім кинула погляд на Мартіна Вангера — той підвівся на коліна і намагався відповзти подалі від неї, рука його безпомічно тліпалася. У найближчі секунди жодних проблем від нього чекати не слід було. Вона кинула ключку і принесла ножа. У нього був гострий кінець, але тупе лезо. Лісбет стала навшпиньки і заходилася гарячково перепилювати ремінь. За кілька секунд Мікаель нарешті повалився на підлогу, проте зашморг навколо його шиї затягнувся.

Лісбет Саландер кинула ще один погляд на Мартіна Вангера. Той звівся на ноги, але стояв, зігнувшись у попереку. Вирішивши, що він поки безпечний, Лісбет обернулася до Мікаеля і спробувала засунути пальці під зашморг. Різати вона спершу

не наважувалась, але потім засунула кінчик ножа і, намагаючись ослабити петлю, подряпала Мікаелеві шию. Кінець кінцем зашморг піддався, і Мікаель кілька разів хрипко вдихнув.

Протягом короткої миті Мікаель переживав невимовне почуття: його тіло возз'єднувалося з душею. Зір неймовірно загострився, так що він міг розрізнити в кімнаті кожну порошинку. Звук кожного вдиху в цій кімнаті чи шурхотіння одягу доносилися так ясно, немов лунали з навушників, а ще він відчував запах шкіряної куртки і поту Лісбет Саландер. Потім, коли кров почала приливати до голови і його обличчя знов набуло нормального кольору, ілюзія розвіялася.

Лісбет Саландер повернула голову тієї миті, коли Мартін Вангер зникав у дверях. Вона швидко встала, взяла пістолет — перевірила магазин і зняла із запобіжника. Мікаель відзначив, що їй, схоже, вже доводилося поводитися із зброєю. Роззирнувшись, вона вихопила поглядом ключі від кайданків, що лежали на столі, прямо перед очима.

— Я візьму його на себе, — сказала вона і кинулася до дверей.

Дорогою вона схопила ключі і, не обертаючись, кинула їх на підлогу біля Мікаеля.

Мікаель спробував крикнути їй, щоб вона почекала, але з горла вирвався тільки якийсь скрип, а вона вже сховалася за дверима.

Лісбет не забула про те, що у Мартіна Вангера десь є рушниця, і, вийшовши в прохід між кухнею і гаражем, зупинилася, скинувши вгору готовий до стріляння пістолет. Вона прислухалася, але не змогла розрізнити ні звуку, який підказав

би, де її здобич. Вона інстинктивно рушила в бік кухні і вже майже дійшла до неї, коли почула, що у дворі заводиться автомобіль.

Вона помчала назад і через потайні двері вискочила до воріт гаража. З двору вона побачила задні вогні машини, що проїжджала повз будинок Хенріка Вангера і вивертала на міст. Лісбет щодуху кинулася услід. Вона сунула пістолет в кишеню куртки і, наплювавши на шолом, завела свій мотоцикл. За кілька секунд вона вже мчалася через міст.

Коли вона під'їхала до кільцевої розв'язки біля виїзду на шосе Е-4, його перевага становила секунд дев'яносто і він уже сховався з очей. Вона загальмувала, заглушила мотор і прислухалася.

Небо було затягнуте важкими хмарами, але на обрії вже виднівся перший проблиск світанку. Потім вона почула звук мотора і побачила, як на шосе Е-4 промайнула машина Мартіна Вангера, віддаляючись у південному напрямі. Лісбет знову завела мотоцикл, натиснула на газ і проскочила під віадуком. Поворот біля виїзду на шосе вона пододала на швидкості вісімдесят кілометрів на годину. Перед нею лежала пряма ділянка дороги. Транспорту видно не було, вона до краю натиснула на газ і помчала вперед. Коли дорога почала звиватися уздовж довгого гірського хребта, Лісбет гнала на швидкості сто сімдесят — майже максимальній, яку можна було витиснути з її власноручно відрегульованого легкого мотоцикла на спуску. За дві хвилини вона побачила машину Мартіна Вангера приблизно за чотириста метрів попереду себе.

«Аналіз наслідків, — згадала вона. — Що мені тепер робити?»

Лісбет зменшила газ до прийнятних ста двадцяти на годину і поїхала з ним на одній швидкості. На крутих поворотах вона на кілька секунд втрачала його з очей, але потім вони вибралися на довгу пряму ділянку. Тепер вона відставала від нього метрів на двісті.

Він, мабуть, побачив фару її мотоцикла і, коли вони проходили довгий поворот, збільшив швидкість. Вона до кінця натиснула на газ, але на поворотах все одно відставала.

Вогні вантажівки Лісбет побачила здалеку. Мартін Вангер теж. Несподівано він ще збільшив швидкість і, коли до вантажівки залишалось метрів сто п'ятдесят, шмигнув на зустрічну смугу. Лісбет бачила, як вантажівка гальмує і відчайдушно блимає фарами, але Мартін Вангер подолав решту відстані за кілька секунд, і зіткнення стало неминучістю. Його автомобіль влетів просто у вантажівку, пролунав звук страшного удару.

Лісбет Саландер інстинктивно пригальмувала. Потім побачила, що причіп вантажівки починає падати, перегороджуючи її смугу. З тією швидкістю, з якою вона мчалася, вона б подолала відстань до місця аварії за дві секунди. Лісбет натиснула на газ, з'їхала на узбіччя і прослизнула десь за метр од задньої частини причепа. Куточком ока вона помітила язика полум'я, що злетіли перед капотом вантажівки.

Проїхавши ще сто п'ятдесят метрів, Лісбет зупинилася і озирнулася. Вона побачила, як з кабіни вантажівки, з пасажирського боку, вистрибнув водій. Тоді вона знову натиснула на газ. Біля Окербу, двома кілометрами південніше, вона звернула наліво і поїхала назад на північ по старій дорозі, паралельно Е-4. Проїжджаючи місце аварії трохи вище, вона бачи-

ла, як там зупинилися дві легкові машини. Розбитий автомобіль палав і був повністю придавлений і розплющений вантажівкою. Якийсь чоловік намагався погасити полум'я маленьким вогнегасником.

Лісбет натиснула на газ і незабаром дісталася до Хедебю. Не поспішаючи, вона переїхала через міст, залишила мотоцикл перед гостьовим будиночком і повернулася в житло Мартіна Вангера.

Мікаель як і раніше боровся з кайданками: його руки так занімили, що він не міг взяти ключа. Лісбет розстебнула йому кайданки і потримала за руки, поки кров у кистях знову не почала циркулювати.

— Мартін? — хрипким голосом запитав Мікаель.

— Мертвий. Він спрямував машину просто у вантажівку на швидкості півтори сотні кілометрів на годину, за кілька кілометрів на південь по Е-4.

Мікаель нерозуміюче втупився в неї: її не було всього декілька хвилин.

— Ми повинні... зателефонувати до поліції, — прохрипів він і раптом дуже закашлявся.

— Навіщо? — поцікавилася Лісбет Саландер.

Протягом десяти хвилин Мікаель ніяк не міг підвестися. Він голяка сидів на підлозі, прихилившись до стіни. Помасажувавши шию, він підняв невправними пальцями пляшку з водою. Лісбет терпляче чекала, поки він знову зможе рухатися, а тим часом міркувала.

— Одягайся.

Обривками Мікаелевої футболки вона стерла відбитки пальців з кайданків, ножа і ключки для гольфа. Пластикову пляшку вона забрала з собою.

— Що ти робиш?

— Одягайся. Вже світає. Поквапся.

Мікаель звівся на неслухняні ноги і заледве натягнув труси й джинси, потім абияк вліз у кросівки. Лісбет засунула його шкарпетки в кишеню куртки і зупинила його:

— Пригадай, що ти чіпав у цьому підвалі?

Мікаель роззирнувся, намагаючись пригадати, і нарешті сказав, що не торкався ні до чого, окрім дверей і ключів. Лісбет знайшла ключі в піджакові Мартіна Вангера, який той почепив на стілець. Вона ретельно обтерла ручку дверей і вимикач та погасила світло. Потім провела Мікаеля вгору сходами і попросила зачекати, доки вона покладе на місце ключку. Коли вона повернулася, у неї в руках була темна футболка, що належала Мартінові Вангеру.

— Надінь. Я не хочу, щоб хто-небудь бачив, що ти розгулюєш ночами напівголий.

Мікаель усвідомив, що перебуває в шоковому стані. Лісбет командувала, а він безвольно виконував її розпорядження.

Вона вивела його з будинку Мартіна Вангера і підтримувала всю дорогу. Як тільки вони переступили поріг свого будиночка, Лісбет попередила Мікаеля:

— Якщо хтось нас бачив і запитає, що це ми вночі робили, то ми ходили гуляти на мис і займалися там сексом.

— Лісбет, я не можу...

— Йди в душ. Зараз же.

Вона допомогла йому роздягтися і відправила в ванну. Потім поставила кавник і швиденько зробила з півдюжини товстих бутербродів із сиром, печінковим паштетом та солоним огірком. Коли Мікаель, накульгуючи, повернувся в кімнату, Лісбет сиділа і напружено роздумувала. Вона оглянула синці й подряпини у нього на тілі. Від зашморгу навколо всієї шиї залишився темно-червоний слід, а з лівого боку до того ж виднілася кривава відмітина від ножа.

— Ну ж бо, — сказала Лісбет. — Лягай у ліжко.

Вона принесла пластир і наклала на рану компрес.

Потім налила йому кави і простягнула бутерброд.

— Я не голодний, — відказав Мікаель.

— Їж, — скомандувала Лісбет Саландер і відкусила великий шматок бутерброда з сиром.

Мікаель на секунду заплющив очі. Потім сів і теж відкусив від бутерброда. Горло боліло так сильно, що ковтати було вкрай важко.

Лісбет зняла шкіряну куртку і принесла з несесера баночку бальзаму.

— Хай кава поки що остигне, а ти лягай на живіт.

Протягом п'яти хвилин вона масажувала йому спину і натирала його лініментом. Потім перевернула його і зробила те ж саме спереду.

— У тебе через деякий час з'являться добрячі синяки.

— Лісбет, нам треба зателефонувати до поліції.

— Ні, — відповіла вона з такою гарячковістю в голосі, що Мікаель здивовано розплющив очі і подивився на неї. — Якщо ти зателефонуєш до поліції, я поїду геть. Я не хочу мати до цього ніякого відношення. Мартін Вангер мертвий, загинув

в автокатастрофі. У машині він був сам. Є свідки. Хай поліція або хтось інший знаходить його прокляту нору тортур. Ми з тобою так само нічого про неї не знаємо, як і всі решта.

— Чому?

Вона ніби не помітила питання і помасажувала йому ніжний пах.

— Лісбет, ми не можемо просто...

— Якщо нитимеш, я відтягну тебе назад у Мартінове лігво і знову посаджу на ланцюг.

Поки вона говорила, Мікаель заснув, так раптово, ніби знепритомнів.

Розділ 25

Субота,

12 липня — понеділок, 14 липня

Близько п'ятої години ранку Мікаель здригнувся, прокинувся і відразу ж почав шкребти шию, щоб стягнути зашморг. Лісбет зайшла в спальню і схопила його за руки, не даючи ворушитися. Він розплющив очі і подивився на неї неуважним поглядом.

— Я не знав, що ти граєш у гольф, — пробурмотів він і знову заплющив очі.

Вона посиділа біля нього кілька хвилин, поки не переконалася, що він знову заснув. Поки він спав, Лісбет знову побувала в підвалі Мартіна Вангера і обстежила місце злочину. Крім знарядь для тортур вона знайшла велике зібрання порнографічних журналів зі сценами насильства та безліч поляроїдних знімків, уклеєних в альбоми.

Ніякого щоденника там не було, зате вона наткнулася на дві папки формату А-4 з паспортними фотографіями і записаними від руки даними жінок. Лісбет забрала папки із собою, поклавши їх в нейлонову сумку разом з ноутбуком Мартіна Вангера, який знайшла на столі в холі, поверхом вище. Коли Мікаель знову заснув, вона продовжила вивчати свій добуток. Годинник показував початок сьомої, коли вона вимкнула ноутбук, закурила сигарету і задумливо прикусила нижню губу.

Разом з Мікаелем Блумквістом вона включилася в пошуки того, кого вони вважали серійним убивцею з далекого минулого. Але знайшли вони щось інше. Лісбет заледве могла собі уявити ті жахіття, які, мабуть, розігравалися в підвалі Мартіна Вангера, прямо посеред добре організованої ідилії.

Вона спробувала зрозуміти.

Мартін Вангер убивав жінок з 60-х років, приблизно по одній або дві на рік упродовж останніх п'ятнадцяти років. Убивав настільки тихо і так добре все продумавши, що ніхто навіть не підозрював про наявність серійного вбивці. Як же йому це вдавалося?

Папки частково давали відповідь на це питання.

Його жертвами ставали непомітні жінки, часто іммігрантки, що відносно недавно приїхали і не мали друзів та знайомих у Швеції. Серед жертв були також повії і соціально незахищені жінки, які зловживали алкоголем і наркотиками або мали інші проблеми.

Вивчаючи психологію сексуального садизму, Лісбет Саландер дізналася, що подібні вбивці охоче колекціонують якісь речі своїх жертв, використовують їх як сувеніри, що допома-

гають їм пригадати і знову частково пережити колишню насолоду. Мартін Вангер з цією метою вів цілу книгу смерті. Він акуратно заносив свої жертви до каталогу і виставляв їм оцінки, коментував і описував їхні страждання, фіксував те, що діялося, на відеофільмах і фотографіях.

Його метою були насильство і вбивство, проте Лісбет прийшла до висновку, що насправді головним інтересом Мартіна Вангера було полювання. У себе в ноутбучі він створив базу даних, що включала сотні жінок. Серед них зустрічалися службовки концерну, офіціантки ресторанів, які він часто відвідував, адміністраторки готелів, персонал страхової каси, секретарки знайомих по бізнесу та багато інших. Здавалося, Мартін Вангер реєстрував і вивчав буквально кожну жінку, що траплялась йому.

Він убив тільки маленький відсоток цих жінок, але всі жінки, що опинялися поблизу від нього, ставали потенційними жертвами — він заносив їх до бази даних і вивчав. Вивчення мало характер пристрасного хобі, якому він, очевидно, приділяв силу-силенну годин, ставлячи собі питання: вона заміжня чи одначка? У неї є діти і сім'я? Де вона працює? Де живе? Якою їздить машиною? Яка в неї освіта? Колір волосся? Колір шкіри? Форми тіла?

Лісбет дійшла висновку, що збирання особистих даних про кандидаток в майбутні жертви, безперечно, було важливою складовою сексуальних фантазій Мартіна Вангера. Він був перш за все мисливцем, а вже потім убивцею.

Закінчивши читати, Лісбет виявила в одній з папок маленький конверт і витягла два вицвілі поляроїдні знімки. На першому знімку за столом сиділа темноволоса дівчина, одягнена

тільки в темні брюки; верхня частина тіла з маленькими задертими вгору грудьми була оголена. Дівчина відвернула обличчя від камери і якраз збиралася підняти руку, щоб захиститися, ніби фотограф вийняв апарат несподівано для неї. На другому знімку вона була вже повністю гола і лежала голічерева на ліжку з блакитним покривалом, знов-таки відвернувшись від камери.

Лісбет сунула конверт з фотографіями в кишеню куртки. Потім віднесла папки до залізної грубки і тернула сірником. Коли все згоріло, вона поворошила попіл. Затим вона, незважаючи на заливний дощ, зробила коротку прогулянку і потишеньку втопила ноутбук Мартіна Вангера під мостом.

Коли о пів на восьму ранку Дірк Фруде широко розчинив двері, Лісбет сиділа за кухонним столом, курила сигарету і пила каву. Обличчя адвоката було попелясто-сірим, і весь вигляд свідчив про те, що розбудила його страшна звістка.

— Де Мікаель? — спитав він.

— Ще спить.

Дірк Фруде опустився на стілець. Лісбет налила каву і простягнула йому філіжанку.

— Мартін... Мені повідомили, що Мартін вночі на смерть розбився машиною.

— Сумно, — сказала Лісбет Саландер і відпила кави.

Дірк Фруде підвів погляд і спочатку дивився на неї з очевидним нерозумінням, але потім його очі розширилися:

— Що?..

— Він потрапив в аварію. Так прикро.

— Вам відомо, що сталося?

— Він спрямував авто просто в лоб вантажівки. Вчинив самогубство. Справи імперії йшли все гірше, і він не витримав стресу. Принаймні, я підозрюю, що так це буде подано в газетах.

У Дірка Фруде зробився такий вигляд, ніби його зараз поб'є інсульт. Він швидко встав, пройшов до спальні і відхилив двері.

— Дайте йому поспати, — суворо сказала Лісбет.

Фруде поглянув на сплячого Мікаеля. Він побачив синці на обличчі і криваві плями на верхній половині тулуба, потім помітив палаючу лінію на горлі, що її залишив зашморг. Лісбет торкнулася його руки і знову зачинила двері. Адвокат позадував і поволі опустився на диван.

Лісбет Саландер коротко розповіла про те, що сталося вночі. Вона детально описала, як знайшла Мікаеля із зашморгом на шиї і директора концерну, котрий стояв перед ним, і як виглядала камера жахів Мартіна Вангера. Потім вона розповіла про те, що виявила напередодні вдень в архіві концерну, і про те, як виявила зв'язок Мартінового батька з убивствами принаймні семи жінок.

Дірк Фруде жодного разу не перебив її. Коли вона закінчила, він кілька хвилин сидів зацікавлено, потім тяжко зітхнув і поволі похитав головою.

— Що ж нам робити?

— Це не моя проблема, — байдуже сказала Лісбет.

— Але...

— Щодо мене, то моєї ноги тут ніколи не було.

— Я не розумію.

— Я не бажаю ні за яких обставин фігурувати в поліцейському протоколі. Я не маю до цього ніякого відношення. Якщо моє ім'я згадають у зв'язку з цією історією, я стану заперечувати, що була тут, і не відповім на жодне питання.

— Я не розумію. — Старий адвокат запитливо подивився на неї.

— Вам не треба нічого розуміти.

— Що ж мені тоді робити?

— Це вирішувати вам, але ми з Мікаелем повинні залишитись осторонь.

Дірк Фруде мертвотно збліднув.

— Дивіться на це так: вам відомо лише, що Мартін Вангер загинув в автокатастрофі. Ви не маєте ані найменшого уявлення про те, що він був божевільний убивця, і ніколи не чули про кімнату в його підвалі.

Вона поклала ключ на стіл між ними.

— У вас є час до того, як хто-небудь почне виносити речі з Мартінового погребу і виявить там камеру. Це, напевно, станеться не відразу.

— Ми повинні піти з цим до поліції.

— Не ми. Ви можете йти до поліції, якщо хочете. Це залежить від вас.

— Таке не можна замовчувати.

— Я не пропоную це замовчувати, а хочу, щоб ми з Мікаелем залишились осторонь. Коли ви знайдете ту кімнату, ви зробите власні висновки і вирішите, кому вам захочеться про це розповісти.

— Якщо те, що ви говорите, правда, значить, Мартін викрадав і вбивав жінок... напевно є сім'ї, що перебувають у розпачі тому, що не знають, де їхні діти. Ми не можемо просто...

— Правильно. Але є одна проблема. Тіла відсутні. Можливо, ви знайдете в якій-небудь шухляді паспорти або посвідчення особи. Не виключено, що деякі жертви можна впізнати по відеофільмах. Але вам не потрібно приймати рішення сьогодні. Спочатку все обдумайте.

Адвокат був у паніці.

— О Боже! Для концерну це буде смертельний удар. Скільки сімей залишаться без хліба, якщо стане відомо, що Мартін... — Він розгойдувався вперед і назад, не в змозі розібратися з моральною дилемою, що постала перед ним.

— Це один аспект. Я гадаю, що спадкоємицею Мартіна виявиться Ізабелла. Думаю, буде не найліпше, якщо вона дізнається про Мартінове хобі першою.

— Я мушу піти й подивитись...

— Я вважаю, що сьогодні вам ходити туди не варто, — твердо сказала Лісбет. — У вас предосить турбот. Вам треба поїхати повідомити Хенрікові, і ви повинні скликати екстрене засідання правління і зробити те, що ви зробили б, загинь ваш генеральний директор за цілком нормальних обставин.

Дірк Фруде обдумував її слова. Його серце калатало. Він був старим адвокатом і фахівцем з вирішення різних проблем; від нього чекали, що саме він завжди знає, як слід діяти в будь-яких умовах. Але зараз він був геть розгублений і не міг прийняти ніякого рішення. Він раптом усвідомив, що сидить і приймає вказівки від молоденького дівчиська. У якомусь сенсі вона володіла ситуацією краще за нього і пропонувала шляхи вирішення, які йому самому зараз не спадали на думку.

— А Харієт?..

— Нам з Мікаелем ще не все ясно. Але ви можете переказати Хенрікові Вангеру, що ми в цьому розберемося.

Коли о дев'ятій годині Мікаель прокинувся, всі програми новин уже найперше повідомляли про несподівану кончину Мартіна Вангера. У них мовилося тільки те, що промисловець з невідомих причин виїхав уночі на високій швидкості на зустрічну смугу шосе.

У машині він був сам. Місцеве радіо видало досить докладну інформацію, в якій прозирала тривога за майбутнє концерну «Вангер» і за економічні наслідки для підприємства, які викличе ця смерть.

Поспіхом складена вдень телеграма Телеграфної агенції Швеції вийшла під заголовком «Край шокований». У ній підсумовувались нагальні проблеми концерну «Вангер»: ні для кого не було таємницею, що тільки в Хедестаді три тисячі людей з двадцяти однієї тисячі населення міста працювали в концерні або якимсь іншим робом перебували в цілковитій залежності від його благополуччя. Генеральний директор концерну «Вангер» мертвий, а його попередник — старий, що заледве поправляється від інфаркту. Природний спадкоємець відсутній. І все це в період, коли підприємство переживає найбільш глибоку кризу за всю свою історію.

У Мікаеля Блумквіста була змога поїхати до поліції Хедестада і викласти те, що сталося вночі, але Лісбет Саландер вже повернула розвиток подій так, як їй хотілося. Позаяк він не зателефонував до поліції негайно, зробити це з кожною годиною ставало все важче. Першу половину дня він провів на

кухонному дивані в похмурій мовчанці, споглядаючи дощ і важкі хмари на вулиці. Близько десятої пройшла ще одна сильна гроза, але до обіду дощ припинився і вітер трохи ущух. Мікаель вийшов на вулицю, обтер садові меблі й усівся з кухлем кави. Він був у сорочці з піднятим коміром.

Мартінова смерть, природно, наклала відбиток на денний розпорядок життя Хедебю. У міру прибуття членів клану, до будинку Ізабелли Вангер під'їздили машини, висловлювались співчуття. Лісбет холоднокровно спостерігала за цією процесією, Мікаель сидів, не промовляючи ні слова.

— Як ти себе почуваєш? — нарешті спитала вона.

Мікаель трохи поміркував над відповіддю.

— Думаю, я ще не оговтався від шоку, — вирішив він. — Я був безпорадний і протягом кількох годин твердо вірив, що мені доведеться вмерти. Я з жахом чекав смерті і зовсім нічого не міг удіяти.

Він простягнув руку і поклав її на коліно.

— Дякую, — сказав він. — Якби ти не з'явилася, він би мене убив.

Лісбет нагородила його кривою посмішкою.

— Правда... я не можу зрозуміти, як ти могла викинути таку дурницю, що пішла битися з ним сам на сам. Я лежав там на підлозі і благав Бога про те, щоб ти побачила фотографію, зрозуміла і зателефонувала до поліції.

— Коли б я чекала на поліцію, ти б, напевно, не вижив. Я не могла дозволити цій скотині тебе вбити.

— Чому ти не хочеш спілкуватися з поліцією? — спитав Мікаель.

— Я не спілкуюся з властями.

— Чому?

— Це моя справа. Але навряд чи б на твоїй кар'єрі як журналіста добре позначилося те, що тебе роздягав Мартін Вангер, відомий серійний убивця. Якщо тобі не подобається кличка Калле Блумквіст, то уяви собі, які до неї додадуться нові епітети.

Мікаель подивився на неї запитливо, проте облишив цю тему.

— У нас є завдання, — сказала Лісбет.

Мікаель хитнув головою:

— Що сталося з Харіет?

Лісбет поклала перед ним на стіл два поляроїдні знімки і пояснила, де їх знайшла. Мікаель якийсь час уважно вивчав фотографії, а потім підвів погляд.

— Це може бути вона, — сказав він. — Поручитися я не можу, але фігура і волосся схожі на ті, що я бачив на її фотографіях.

Мікаель з Лісбет просиділи в саду годину, перебираючи всі деталі. Наближаючись до розгадки з різних боків, вони обоє вираховували, що Мартін Вангер і є винним у всій історії.

Лісбет так і не помітила залишену Мікаелем на столі фотографію. Вивчивши знімки камер зовнішнього спостереження, вона зрозуміла, що Мікаель вчинив якусь дурницю. Підійшовши до будинку Мартіна Вангера з боку берега, вона заглянула в усі вікна, але не побачила жодної живої душі. Потім обережно посмикала всі двері й вікна на першому поверсі. Під кінець вона залізла в будинок через відкриті балконні двері другого поверху. У неї пішло багато часу на

те, щоб якомога обережніше оглянути кімнату за кімнатою, але врешті-решт вона знайшла сходи до підвалу. Мартін зробив помилку: він залишив двері до камери тортур ледь відхиленими, і вона змогла дістати цілковите уявлення про ситуацію.

Мікаель запитав, чи багато вона чула з того, що говорив Мартін.

— Не дуже. Я прийшла туди, коли він випитував про те, що сталося з Харіет, перш ніж підвісити тебе на зашморгу. Я залишила вас на хвильку, щоб сходити нагору і пошукати зброю. У гардеробі я знайшла ключки для гольфа.

— Мартін Вангер не мав ані найменшого уявлення про те, що сталося з Харіет, — сказав Мікаель.

— Ти йому віриш?

— Так, — твердо відповів Мікаель. — Мартін Вангер був дурніший за дурного тхора... Господи, звідки я беру такі порівняння... але він визнав усі скоєні ним убивства. Він говорив вільно. Мені здається, він хотів справити на мене враження. Проте що стосується Харіет, то він так само заповзято, як і Хенрік Вангер, хотів дізнатися, що ж насправді з нею сталося.

— Ну... і до чого це нас приводить?

— Ми знаємо, що за першу серію вбивств, між сорок дев'ятим і шістдесят п'ятим роками, відповідальний Готфрід Вангер.

— Так. І він навчив Мартіна Вангера.

— Тут йдеться про дисфункціональну сім'ю, — сказав Мікаель. — У Мартіна не було жодного шансу стати нормальною людиною.

Лісбет Саландер кинула на Мікаеля здивований погляд.
— Мартін розповів мені — правда, по частинах, — що батько вчив його цього з того часу, як він досяг статевої зрілості. Він бачив, як було вбито Леа в Уддеваллі в шістдесят другому році. Йому тоді було чотирнадцять. Він брав участь у вбивстві Сари в шістдесят четвертому, цього разу активно. Йому було шістнадцять.

— І?

— Він сказав, що не є гомосексуалістом і ніколи не торкався чоловіка, за винятком свого батька. Це змушує мене думати, що... ну, напрошується висновок, що батько його зґвалтував. Статеве присилування, очевидно, тривало довгий час. Він був, так би мовити, вихований власним батьком.

— Дурниця, — сказала Лісбет Саландер.

Її голос раптом став твердим, як кремень. Мікаель дивився на неї з подивом. Її погляд був холодним, без крихти співчуття.

— У Мартіна, як і в будь-кого іншого, був шанс дати здачу. Він зробив свій вибір. Він убивав і гвалтував, бо йому це подобалось.

— Гаразд, не заперечуватиму. Але Мартін був піддатливим хлопчиком і потрапив під батьків вплив, так само як особу Готфріда свого часу сформував його батько, нацист.

— Ага, значить, ти виходиш з того, що в Мартіна не було власної волі і що люди стають такими, якими їх виховують.

Мікаель обережно всміхнувся:

— Це що, вразливе місце?

Очі Лісбет Саландер раптом спалахнули відчайдушною злістю. Мікаель поспішно повів далі:

— Я не стверджую, що на людей впливає тільки виховання, але думаю, що виховання відіграє велику роль. Готфрідів батько бив його протягом багатьох років. Таке не може минути безслідно.

— Дурниця, — повторила Лісбет. — Готфрід не єдина дитина, яку жорстоко били. Це не дає йому права вбивати жінок. Цей вибір він зробив сам. І те ж стосується Мартіна.

Мікаель підвів руку:

— Ну ж бо, не будемо сваритися.

— Я не сварюся. Мені просто здається, що дуже вже гарно виходить — кожній сволоті завжди є на кого все звалити.

— Добре. Вони несуть персональну відповідальність. Із цим ми розберемося потім. Суть в тому, що Готфрід помер, коли Мартінові було сімнадцять років, і керувати ним стало нікому. Він спробував наслідувати батька і почав у лютому шістдесят шостого року в Уппсалі.

Мікаель потягнувся до Лісбетової пачки по сигарету.

— Я навіть не збираюся вдумуватися в те, які потреби Готфрід намагався задовольняти і як він сам оцінював те, що робив. Там замішана якась біблійна тарабарщина, якимсь робом пов'язана з покаранням і очищенням, якій, напевно, зміг би дати раду психіатр. На деталі нам наплювати. Він був серійним убивцею.

Секунду подумавши, він провадив далі:

— Готфрід хотів убивати жінок і виправдував свої дії якимись псевдорелігійними міркуваннями. Але Мартін навіть не шукав собі виправдання. Він діяв організовано і вбивав систематично. До того ж він міг не шкодувати на своє хобі грошей і був кмітливіший за батька. Щоразу, коли Готфрід залишав

після себе труп, це приводило до поліцейського розслідування і виникав ризик, що хтось нападе на його слід або хоча б зв'яже скоєні ним убивства між собою.

— Мартін Вангер збудував свій будинок у сімдесятих роках, — задумливо сказала Лісбет.

— Здається, Хенрік згадував, що це було в сімдесят восьмому. Певно, Мартін замовив надійний погріб для зберігання важливих архівів або чогось подібного. Йому зробили кімнату без вікон, із звукоізоляцією і сталевими дверима.

— І він користувався нею протягом двадцяти п'яти років.

Вони ненадовго замовкли, і Мікаель задумався про те, які жахи, мабуть, відбувалися на острові, в атмосфері загального благополуччя, протягом чверті століття. Лісбет роздумувати про це не греба було — вона бачила зібрання відеофільмів. Вона зауважила, як Мікаель мимохіть торкнувся шиї.

— Готфрід ненавидів жінок і вчив сина ненавидіти жінок, тим часом гвалтуючи його. Але був ще і якийсь підтекст... Думаю, Готфрід мріяв про те, щоб діти поділяли його, м'яко кажучи, збочене уявлення про світ. Коли я запитав про Харіет, про його власну сестру, Мартін сказав: «Ми намагалися розмовляти з нею. Але вона виявилася звичайною... лярвою. Вона збиралася розповісти Хенрікові».

Лісбет хитнула головою:

— Я чула його слова. Приблизно в цей час я саме спустилася в погріб. І отже, ми знаємо, про що мала бути її таємна розмова з Хенріком.

Мікаель наморщив лоба.

— Не зовсім. — Він трохи помовчав. — Подумай про хронологію. Ми не знаємо, коли Готфрід уперше згвалтував сина, але він узяв Мартіна з собою, коли вбивав Леа Персон в Уддеваллі в шістдесят другому році. Потонув він у шістдесят п'ятому. До цього вони з Мартіном намагалися розмовляти з Харіет. Що це нам підказує?

— Готфрід брався не тільки за Мартіна. Він брався і за Харіет.

Мікаель кивнув головою:

— Готфрід був учителем. Мартін — учнем. Харіет була їхньою... чим же, іграшкою?

— Готфрід учив Мартіна трахати сестру. — Лісбет показала на поляроїдні знімки. — З оцих фото важко визначити її ставлення, позаяк не видно обличчя, але вона намагається затулитися від камери.

— Припустімо, що все почалося, коли їй було чотирнадцять, у шістдесят четвертому році. Вона учинила опір — «не змирилася зі своїм обов'язком», як висловився Мартін. Ось про це вона й погрожувала розповісти. Мартіну ж свого часу вочевидь заперечити було нічого, і він підкорився батькові. Вони з Готфрідом уклали свого роду... пакт і намагалися долучити до нього Харіет.

Лісбет хитнула головою:

— У твоїх замітках записано, що Хенрік дозволив Харіет переїхати до нього взимку шістдесят четвертого року.

— Хенрік бачив, що в її сім'ї щось не так. Він вважав, що причиною всього сварки і з'ясування стосунків між Готфрідом та Ізабеллою, і взяв її до себе, щоб вона могла спокійно зосередитись на навчанні.

— Це розладнало плани Готфріда і Мартіна. Вони більше не могли так легко добиратися до неї і контролювати її життя. Але періодично... де ж коїлося насильство?

— Очевидно, в будиночку Готфріда. Я майже певна, що ці знімки зроблені там, — це легко перевірити. Будиночок розташований ідеально — ізольовано і далеко від селища. Потім Готфрід востаннє напився і тихо потонув.

Лісбет задумливо хитнула головою:

— Батько Харіет займався або намагався займатися з нею сексом, але, швидше за все, не посвячував її у вбивства.

Мікаель визнав це вразливим місцем у їхніх міркуваннях. Харіет записала імена Готфрідових жертв і поєднала їх з біблійними цитатами, проте цікавість до вивчення Біблії виникла в неї тільки в останній рік, коли Готфрід був уже мертвий. Мікаель трохи подумав і спробував знайти логічне пояснення.

— Харіет у якийсь момент виявила, що Готфрід не тільки вдавався до інцесту, але був ще й божевільним серійним убивцею, — сказав він.

— Нам невідомо, коли вона дізналася про вбивства. Можливо, безпосередньо перед тим, як Готфрід потонув. А може, вже після цього, якщо він вів щоденник або зберігав газетні статті про вбивства. Щось навело її на слід.

— Але вона погрожувала розповісти Хенрікові не про це, — докинув Мікаель.

— А про Мартіна, — сказала Лісбет. — Її батько вмер, але Мартін чіплявся до неї й далі.

— Саме так, — хитнув головою Мікаель.

— Проте їй було потрібно рік, щоб зважитися.

— Що б ти зробила, якби раптом довідалася, що твій батько — серійний убивця, який трахає твого ж брата?

— Убила б цього диявола, — сказала Лісбет таким розсудливим тоном, що Мікаель подумав, що вона жартує.

Йому раптом згадалось її обличчя, коли вона напала на Мартіна Вангера, і він сумно посміхнувся.

— Добре, але Харіет була не такою, як ти. Готфрід помер у шістдесят п'ятому році, перш ніж вона встигла що-небудь зробити. Це теж логічно. Після смерті Готфріда Ізабелла відрядила Мартіна до Уппсали. Він, мабуть, приїздив додому на Різдво і на які-небудь канікули, але протягом наступного року зустрічався з Харіет не надто часто. Вони виявилися на великій відстані одне від одного.

— І вона почала вивчати Біблію.

— І зовсім не обов'язково з релігійних міркувань, якщо виходити з того, що нам тепер відомо. Можливо, вона просто хотіла зрозуміти те, чим займався її батько. Вона роздумувала аж до карнавальної ходи шістдесят шостого року. Там вона раптом побачила брата і зрозуміла, що він повернувся. Ми не знаємо, чи відбулася у них розмова і чи сказав Мартін їй що-небудь. Але хоч би що там сталося, у Харіет виникло бажання негайно піти додому, щоб поговорити з Хенріком.

— А потім вона зникла.

Коли вони простежили всю вервечку подій, стало неважко зрозуміти, як мав виглядати залишок мозаїки.

Мікаель і Лісбет зібрали речі. Потім Мікаель зателефонував Діркові Фруде і повідомив, що їм з Лісбет доведеться на

деякий час поїхати, але перед від'їздом він неодмінно хотів би побачитися з Хенріком.

Мікаелю хотілося знати, що Фруде розповів Хенрікові. Адвокат говорив таким змученим голосом, що Мікаель почав за нього хвилюватися. Поступово Фруде пояснив, що розповів тільки про загибель Мартіна в результаті аварії.

Поки Мікаель паркувався коло лікарні, знову прогуркотів грім і небо знову затягнули важкі дощові хмари. Він поквапливо перетнув стоянку в той момент, коли вже починав накрапувати дощ.

Хенрік Вангер, одягнений у халат, сидів біля вікна своєї палати. Хвороба, безперечно, наклала свій відбиток на старого, але колір його обличчя значно покращав, і Хенрік явно став одужувати. Вони потисли один одному руки. Мікаель попросив доглядальницю залишити їх на кілька хвилин.

— Ти давненько не приходив, — сказав Хенрік.

Мікаель хитнув головою:

— І не випадково. Ваші родичі не хочуть, щоб я тут показувався, але сьогодні вони всі в Ізабелли.

— Бідолаха Мартін, — сказав Хенрік.

— Хенріку, ви доручили мені докопатися до правди про те, що сталося з Харіет. Ви не думали, що правда може завдати вам болю?

Старий подивився на нього, потім його очі розширилися:

— Мартін?

— Він — частина цієї історії.

Хенрік Вангер заплющив очі.

— Зараз я хочу запитати вас про одну річ.

— Яку?

— Ви як і раніше хочете дізнатися, що сталося? Навіть якщо правда завдасть болю і виявиться страшнішою, ніж ви гадали?

Хенрік Вангер подивився на Мікаеля довгим поглядом, потім кивнув:

— Так, хочу. У цьому полягала суть твого завдання.

— Добре. Думаю, я знаю, що сталося з Харіет. Проте мені бракує останнього шматочка мозаїки.

— Розкажи.

— Ні. Не сьогодні. Я хочу, щоб ви ще трохи відпочили. Лікар говорить, що криза минула і що вам стає краще.

— Не поведься зі мною, як з дитиною.

— Я ще не закінчив. Поки що в мене є тільки здогадка. Я їду, щоб спробувати знайти їй підтвердження. Коли я прийду наступного разу, я розкажу вам усю історію повністю. Мені може знадобитися якийсь час. Але ви маєте знати: я повернуся і ви обов'язково дізнаєтеся правду.

Поставивши мотоцикл з тіньового боку будинку, Лісбет накрила його брезентом, а сама всілася разом з Мікаелем в позичену ним машину.

Гроза повернулася з новою силою, і на південь від Евле на них ринула така злива, що Мікаель майже не розпізнавав дороги. Він вирішив не ризикувати і звернув до бензоколонки. Чекаючи, поки дощ трохи вщухне, вони випили кави і прибули до Стокгольма тільки на сьому годину вечора. Мікаель висадив Лісбет біля Центрального вокзалу, повідомивши їй код вхідних дверей свого будинку.

Коли він увійшов до квартири, вона здалася йому чужою.

Поки Лісбет їздила у справі до Чуми в район Сундбюберг, Мікаель пройшовся по квартирі з пирососом і ганчіркою.

Лісбет з'явилася у Мікаеля ближче до півночі і протягом десяти хвилин оглядала його квартиру, заглядаючи у всі закутки. Досить довго вона стояла біля вікна і милувалася видом на Шлюз.

Потім Лісбет з Мікаелем роздяглися і декілька годин поспали в спальному відсіку, відокремленому шафами і книжковими полицями з магазину «ІКЕА».

Наступного дня, близько дванадцятої години, вони приземлилися в лондонському аеропорту Гатвік. Лондон зустрів їх дощем. Мікаель замовив номер у готелі «Джеймс» біля Гайдпарку — чудовому готелі в порівнянні з готелем «Бейсуотер», куди він зазвичай потрапляв під час своїх колишніх візитів до Лондона. Оплата здійснювалася з поточного витратного рахунку Дірка Фруде.

О п'ятій годині пополудні, коли вони стояли в барі, до них підійшов чоловік років тридцяти. Він був майже лисий, зі світлою бородою, у досить просторому як для нього піджаці, джинсах і мокасінах.

— Оса? — спитав він.

— Трійця? — поцікавилась вона.

Вони кивнули одне одному. Як звать Мікаеля, лисий не питав.

Напарника Трійці відрекомендували як Боба Собаку. Він чекав їх за рогом у старому автофургоні «фольксваген». Вони залізли крізь розсувні дверцята і всілися на прикріплені до

стінок відкидні сидіння. Поки Боб пробирався лондонськими вулицями, Оса з Трійцею вели ділову розмову.

— Чума сказав, що мова йде про crash-bang job¹.

— Про прослуховування телефону і перевірку електронної пошти в одному комп'ютері. Все може вийти дуже швидко або забрати кілька днів, залежно від того, як дуже йому вдасться натиснути. — Лісбет показала великим пальцем на Мікаеля. — Справитесь?

— У собак є блохи? — одмовив замість відповіді Трійця.

Аніта Вангер жила в маленькому таунхаусі в симпатичному передмісті Сент-Олбанс, приблизно за годину їзди на північ. З автофургона вони побачили, як близько сьомої години вечора вона прийшла додому й одімкнула замок. Вони дочекалися, поки вона прийме душ, попоїсть і сяде перед телевізором, після чого Мікаель подзвонив у двері.

Жінка, що відчинила йому, виявилася майже точною копією Сесілії Вангер. На її обличчі застиг вираз ввічливого здивування.

— Доброго вечора, Аніто. Мене звуть Мікаель Блумквіст. Хенрік Вангер просив мене переказати вам привіт. Гадаю, ви вже чули новини про Мартіна.

Здивування на її обличчі змінилося настороженістю. Почувши ім'я гостя, вона відразу зрозуміла, хто такий Мікаель Блумквіст. Аніта спілкувалася із Сесілією Вангер, яка, певно, не приховувала свого роздратування щодо Мікаеля. Проте ім'я Хенріка Вангера змусило її впустити гостя. Вона запросила

¹ Тимчасове входження (англ.).

Мікаеля до вітальні і запропонувала сісти. Він роззирнувся. Будинок Аніти Вангер явно опоряджала людина зі смаком, не обмежена в грошах і з гарною роботою, але яка жила спокійним життям. Над каміном, переробленим у газовий обігрівач, Мікаель зауважив гравюру Андерса Цорна з автографом.

— Даруйте, що я потурбував вас так несподівано, але я опинився в Лондоні і намагався вдень вам додзвонитися.

— Ясно. У чому суть вашої справи? — З голосу відчувалося, що вона приготувалася до оборони.

— Ви збираєтеся їхати на похорон?

— Ні, ми з Мартіном не були близькі, та й зараз мені звідси не виїхати.

Мікаель хитнув головою. Аніта Вангер намагалася по змозі триматися подалі від Хедестада протягом тридцяти років. З того часу, як її батько переселився назад у Хедебю, вона там практично не показувалася.

— Я хочу знати, що сталося з Харіет Вангер. Настав час відкрити правду.

— З Харіет? Я не розумію, що ви маєте на увазі.

Мікаель усміхнувся її награному здивуванню.

— З усієї сім'ї ви були найближчою подругою Харіет. Саме вам вона розповідала про всі ті жахіття.

— Ви просто ненормальний, — сказала Аніта Вангер.

— У цьому ви, можливо, маєте рацію, — незацікавленим голосом відповів Мікаель. — Аніто, ви були в кімнаті Харіет того дня. У мене є доказ, фотографія, на якій вас видно. Через кілька днів я повідомлю про це Хенрікові, і тоді йому доведеться розбиратися з цим звідти. Чому б вам не розповісти мені, що сталося?

Аніта Вангер підвелася.

— Зараз же покиньте мій будинок.

Мікаель теж підвівся.

— Добре, але рано чи пізно вам доведеться зі мною поговорити.

— Мені нема про що з вами говорити.

— Мартін мертвий, — багатозначно сказав Мікаель. — Ви ніколи його не любили. Я думаю, що ви переїхали до Лондона, щоб уникати зустрічей не тільки з батьком, а й з Мартіном. Це означає, що ви теж були в курсі, а розповісти вам могла тільки Харіет. Річ лише в тому, як ви скористалися своїм знанням.

Аніта Вангер, грюкнувши, зачинила за ним двері.

Звільняючи Мікаеля від мікрофона, що був у нього під сорочкою, Лісбет Саландер усміхнулася із задоволенням виглядом:

— Вона підняла слухавку через тридцять секунд після того, як зачинила двері.

— Код країни — Австралія, — доповів Трійця, опускаючи навушники на маленький робочий столик в автофургоні. — Погляньмо, що це за район.

Він застукав клавішами свого ноутбука.

— Так, вона телефонувала на номер у місті Теннант-Крік, на північ від Аліс-Спрінгс у Північній території. Хотите послухати розмову?

Мікаель хитнув головою і спитав:

— Котра зараз в Австралії година?

— Близько п'ятої ранку.

Трійця запустив цифровий програвач і приєднав його до звукопідсилювача. Мікаель почув вісім сигналів, перш ніж на іншому кінці підняли слухавку. Розмова йшла англійською.

— Привіт. Це я.

— Мм, я, звичайно, рання пташка, але...

— Я збиралася зателефонувати вчора... Мартін мертвий. Позавчора загинув у автокатастрофі.

Мовчання. Потім почулося щось подібне до відкашлювання, яке можна було витлумачити як схвалення цієї новини.

— Але у нас проблеми. Огидливий журналіст, якого найняв Хенрік, тільки що приходив до мене. Він запитує про те, що сталося в шістдесят шостому році. І очевидячки щось знає.

Знову мовчання. Потім пролунала команда:

— Аніто, клади слухавку. Нам якийсь час не можна спілкуватися.

— Але...

— Пиши листи і розкажи, що трапилось.

Розмова обірвалася.

— Тямуща дівка, — сказала Лісбет Саландер із захопленням.

Вони повернулися до готелю ближче до одинадцятої вечора. Адміністратор допоміг їм замовити квитки на найближчий рейс до Австралії, і за кілька хвилин у них уже були місця на літак, що вилітав наступного дня о 19.45 до Канберри, Нового Південного Уельсу.

Залагодивши всі справи, вони роздяглися і попадали в ліжко.

Лісбет Саландер потрапила до Лондона вперше, і вони використали першу половину дня для прогулянки від Тоттнем-

корт-роуд до Сохо. На Олд-Комптон-стрит вони зупинилися і випили каву латте. Близько третьої години вони повернулися до готелю по багаж. Поки Мікаель оплачував рахунок, Лісбет увімкнула свій мобільний телефон і виявила, що їй надійшло повідомлення.

— Драган Арманський просить подзвонити.

Вона скористалася телефоном на ресепшен і подзвонила своєму начальникові. Мікаель стояв трохи віддалік і раптом побачив, як Лісбет обернулася до нього із заляклим обличчям. Він миттю опинився поряд з нею:

— Що?

— Померла моя мати. Мені треба їхати додому.

У Лісбет був такий засмучений вигляд, що Мікаель обійняв її, але вона відштовхнула його від себе.

Вони взяли собі каву в барі готелю. Коли Мікаель сказав, що анулює замовлення квитків до Австралії і полетить з нею до Стокгольма, вона замотала головою:

— Ні. Кинути роботу зараз ми не можемо. Але ти вирушиш до Австралії сам.

Вони розсталися перед готелем, сівши в автобуси, що прямували до різних аеропортів.

Розділ 26

Вівторок,

15 липня — четвер, 17 липня

З Канберри Мікаель долетів до Аліс-Спрінгс місцевим літаком. Це було для нього єдино можливим, щоб прибути туди вже надвечір. Далі в нього був вибір:

або зафрахтувати літак, або взяти напрокат авто і ним подолати чотириста кілометрів — решту шляху на північ. Мікаель обрав останнє.

Незнайомиць, що підписався Ісусом Навіном і входив до таємничої міжнародної мережі Чуми чи, можливо, Трійці, залишив для Мікаеля конверт в аеропорту Канберри на стійці інформації.

Номер телефону, з якого дзвонила Аніта, належав якійсь фермі Кочран. У короткій цидулці інформації було значно більше. Йшлося про ферму з розведення овець.

Із зібраних в Інтернеті відомостей було складено резюме про вівчарство в Австралії. Загальна кількість населення континенту — 18 мільйонів. 53 тисячі з них — це фермери-вівчарі, які тримають приблизно 120 мільйонів овець. Самий тільки експорт вовни має оборот близько 3,5 мільярда доларів на рік. До цього додається експорт 700 мільйонів тонн баранини, а також шкіри для швейної промисловості. Виробництво м'яса й вовни — одна з найважливіших галузей господарства країни.

Ферма Кочран, заснована 1891 року Джереми Кочраном, — п'яте за розміром господарство, що налічує близько 60 тисяч овець-мериносів, вовна яких вважається особливо якісною. Крім овець на фермі розводять ще корів, свиней та курей.

Мікаель відзначив, що ферма Кочран — велике підприємство з вражаючим річним оборотом, що вивозить свою продукцію, зокрема, до США, Японії, Китаю та Європи.

Додані біографії власників справляли ще більше враження.

У 1972 році ферма Кочран перейшла у спадщину від Реймонда Кочрана до Спенсера Кочрана, який здобув освіту в Окс-

форді, в Англії. Спенсер помер у 1994 році, і відтоді фермою керує його вдова. Її зображено на нечіткому знімку з низькою роздільністю, який було взято з домашньої сторінки ферми Кочранів: білява жінка з короткою зачіскою, з обличчя якої виднілася тільки половина, гладила вівцю. Згідно з відомостями, що їх наводив Ісус Навін, подружжя взяло шлюб в Італії 1971 року.

Жінку звали Аніта Кочран.

Мікаель переночував у якомусь глухому закутку з багатообіцяючою назвою Воннаду¹. У місцевому пабі він ум'яв баранячу печеню і вихилив три пінти з тутешніми самородками, що називали його mate² й перемовлялися між собою з комічним акцентом. Йому здавалося, ніби він потрапив на зйомки фільму «Крокодил Данді».

Перед сном, пізно вночі, Мікаель зателефонував Еріці Бергер до Нью-Йорка.

— Вибач, Ріккі, але я так закрутився, що просто не мав часу зв'язатися.

— Що за чортівня відбувається в Хедестаді? — вибухнула вона. — Крістер подзвонив і повідомив, що Мартін Вангер загинув в автокатастрофі.

— Це довга історія.

— І чому ти не відповідаєш на дзвінки? Я всі останні дні надзвонювала як ненормальна.

— Телефон тут не працює.

¹ «Все дозволено» (англ.).

² Приятель (австрал.-англ.).

— Де ти є?

— Зараз — кілометрів на двісті північніше від Аліс-Спрінгс. Тобто в Австралії.

Мікаелю рідко вдавалося чимось здивувати Еріку, але цього разу вона замовкла майже на десять секунд.

— Дозволь запитати, що ти робиш в Австралії?

— Я завершую роботу. Повернуся до Швеції за декілька днів. Я телефоную, щоб повідомити: завдання Хенріка Вангера скоро буде виконано.

— Ти хочеш сказати, ніби розібрався в тому, що сталося з Харіет?

— Схоже, так.

Наступного дня, близько дванадцятої години, він прибув на ферму Кочран, але з'ясувалося, що Аніта Кочран зараз у промисловому районі, поблизу містечка Макавака, розташованого за сто двадцять кілометрів на захід від ферми.

Незліченними путівцями Мікаель дістався до місця, коли на годиннику була вже четверта. Він зупинився біля воріт, де стояв джип, а навколо його капота зібрався гурт вівчарів, що пили каву. Мікаель вийшов з машини, назвав себе і запитав, де йому знайти Аніту Кочран. Погляди всієї компанії звернулися до м'язистого чоловіка років тридцяти, було очевидно, що на його думку всі тут зважали. Він був голий до пояса, з гарною засмагою, за винятком тих місць, які звичайно закривала футболка. На голові у нього красувався ковбойський капелюх.

— Well mate, шеф кілометрів за десять ген туди, — сказав він, указуючи напрям великим пальцем.

Він скептично поглянув на Мікаелеве авто і додав, що на-вряд чи розумно їхати далі цією японською іграшкою. Зреш-тою засмаглий атлет сказав, що йому все одно треба туди і він може відвезти Мікаеля своїм джипом, який значно більше під-ходить для цих непрохідних місць. Мікаель подякував і взяв із собою сумку з комп'ютером.

Чоловік відрекомендувався Джефом і розповів, що він «studs manager at the station». Мікаель попросив перекласти. Скоса подивившись на нього, Джеф зрозумів, що Мікаель не тутешній, і пояснив: «studs manager» приблизно те саме, що головний касир у банку, хоча він командує вівцями, а «station» — це австралійське слово для позначення ранчо.

Вони розмовляли далі, доки Джеф безтурботно спускав джип в ущелину, дорогою вниз під кутом двадцять градусів, на швидкості двадцять кілометрів на годину. Мікаель подяку-вав своїй щасливій зірці за те, що не спробував тут проїхати взятою напрокат машиною. Він запитав, що там, в ущелині, — виявилось, пасовище для семисот овець.

— Як я зрозумів, ферма Кочран — одна з великих, — за-уважив він.

— Ми одна з найбільших ферм Австралії, — підтвердив Джеф не без гордості. — У нас близько дев'яти тисяч овець тут, у районі Макавака, а ще stations у Новому Південному Уельсі та в Західній Австралії. Загалом у нас близько шістде-сяти трьох тисяч овець.

Вони виїхали з ущелини на пагористу, проте більш прохід-ну місцевість. Раптом Мікаель почув постріл. Йому впали в очі трупи овець, великі вогнища і дюжина працівників ферми,

кожен з яких, схоже, тримав у руках рушницю. Тут явно відбувався забій овець.

У Мікаеля мимоволі виникла асоціація з біблійними жертвними ягнятами.

Потім він побачив біляву жінку з коротким волоссям, у джинсах і червоно-білій картатій сорочці. Джеф зупинився за кілька метрів од неї.

— Привіт, босе. До нас турист, — сказав він.

Мікаель виліз із джипа і подивився на жінку. Вона запитально поглянула на нього.

— Добридень, Харіет. Давненько ми не бачилися, — сказав Мікаель по-шведськи.

Ніхто з чоловіків, що працювали на Аніту Кочран, не зрозуміли його слів, але вони змогли прочитати її реакцію. Вона злякано відступила на крок. Працівники Аніти Кочран вважали за свій обов'язок захищати боса. Помітивши її переляк, вони припинили всміхатися і розпрямили плечі, готові напасти на дивного чужинця, що так явно схвилював їхнього шефа.

Де й поділася раптом Джефова дружелюбність, і він із загрозливим виглядом зробив крок ближче.

Мікаель враз усвідомив, що перебуває в неприступному місці по інший бік земної кулі, в оточенні спітнілих працівників ферми, що стискають у руках рушниці. Вистачить і одного слова Аніти Кочран, щоб вони розірвали його на шматки.

Нарешті ця мить минула. Харіет Вангер заспокійливо махнула рукою, і чоловіки відступили на декілька кроків. Вона підійшла до Мікаеля і поглянула йому в очі. Її обличчя було спітніле і брудне, а світле волосся, як помітив Мікаель, темні-

ло біля коренів. Вона стала старшою і дещо змарніла, але виросла саме в таку красиву жінку, як обіцяла її конфірмаційна фотографія.

— Хіба ми раніше зустрічалися? — спитала Харіет Вангер.

— Так. Мене звать Мікаель Блумквіст. Якось улітку ви доглядали мене, коли мені було три роки. А вам дванадцять або тринадцять.

Минуло кілька секунд, потім її погляд раптом прояснився, і Мікаель побачив, що вона його згадала.

— Чого вам треба? — здивовано спитала жінка.

— Харіет, я вам не ворог. Я тут не для того, щоб нашкодити вам. Але нам потрібно поговорити.

Вона обернулася до Джефа, наказала йому взяти кермо влади в свої руки і знаком запропонувала Мікаелю йти за нею. Пройшовши метрів двісті, вони опинилися біля білих парусинових наметів, що стояли в маленькому гайку.

Вона показала на складаний стілець біля хисткого столика, налила в таз води, сполоснула обличчя й пішла в намет переодягти сорочку. Потім принесла з сумки-холодильника дві пляшки пива і сіла навпроти Мікаеля.

— Так. Кажіть.

— Чому ви забиваєте овець?

— У нас епідемія заразної хвороби. Більшість із цих овець, очевидно, здорові, але ми не можемо ризикувати, потрібно подавити вогнище зараження і не дати епідемії поширитися. Найближчого тижня нам доведеться забити понад шістсот овець. Тому я не в найліпшому настрої.

Мікаель хитнув головою.

— Ваш брат розбився на машині кілька днів тому.

— Я про це чула.

— Від Аніти, коли вона вам телефонувала.

Вона окинула його довгим запитливим поглядом, потім кивнула, напевне визнавши безглуздом заперечувати очевидне.

— Як ви мене знайшли?

— Ми прослуховували телефон Аніти. — Мікаель теж вирішив, що брехати не варто. — Я бачився з вашим братом за кілька хвилин до його смерті.

Харіет Вангер нахмурила брови. Він подивився їй в очі, потім стягнув ідіотський шалик, який увесь час носив, відхилив комір і показав слід від зашморгу. Слід був запалено-червоним, так що у Мікаеля, мабуть, на згадку про Мартіна Вангера залишиться шрам.

— Ваш брат підвісив мене на зашморгу, але потім з'явилася моя колега і побила його мало не до смерті.

В очах Харіет щось спалахнуло.

— Гадаю, буде краще, якщо ви розповісте все від самого початку.

На це пішло більше години. Мікаель почав з того, що пояснив, хто він і чим займається, потім описав, як дістав завдання від Хенріка Вангера і чому його влаштувало переселення до Хедебю. Він у загальних рисах змалював, як поліцейське розслідування зайшло в безвихідь, і розповів про те, що Хенрік усі ці роки вів власне розслідування, будучи переконаним, ніби Харіет убив хтось із членів сім'ї. Мікаель увімкнув свій комп'ютер і пояснив, як знайшов знімки з Йернвегсґатан, як

вони з Лісбет почали шукати серійного вбивцю і виявили, що їх було двоє.

Доки він розповідав, почало сутеніти. Чоловіки закінчили працювати, розпалили табірні вогнища, і незабаром у казанах уже забулькало. Мікаель відзначив, що Джеф тримається поблизу від свого боса й підозріло поглядає на візитера. Кухар подав Харіет і Мікаелю їжу, і вони відкупорили ще по пляшці пива.

Коли Мікаель закінчив свою розповідь, Харіет трохи посиділа мовчки.

— О Боже, — вимовила вона.

— Ви пропустили вбивство в Уппсалі.

— Я його навіть не шукала. Я була така рада, що батько мертвий і з насильством покінчено. Мені й на думку не спадало, що Мартін... — Вона замовкла. — Я рада, що він помер.

— Я вас розумію.

— Але ваша розповідь не пояснює, як ви здогадалися, що я жива.

— Коли ми розібралися в тому, що сталося, вирахувати це було не так уже й важко. Щоб зникнути, вам неодмінно була потрібна допомога. З Анітою Вангер ви були найвірнішими подругами, і звернутися ви явно могли тільки до неї. Ви подружилися, коли разом жили влітку в будиночку Готфріда. Якщо ви комусь і довірилися, то тільки їй, а вона саме тоді отримала водійські права.

Харіет Вангер подивилася на нього з непроникним обличчям:

— А зараз, коли вам відомо, що я жива, що ви збираєтеся робити?

— Я розповім Хенрікові. Він заслуговує на те, щоб про все дізнатися.

— А потім? Адже ви журналіст.

— Харіет, я не збираюся виставляти вас напоказ. У всій цій каші я вчинив стільки посадових злочинів, що, раптом про них стане відомо у Спілці журналістів, мене, мабуть, просто з неї виключать. Одним більше, одним менше — це вже не має жодного значення, а мені б не хотілося гнівити мою стареньку няню, — спробував пожартувати він.

Вона навіть не посміхнулася у відповідь і спитала:

— Скільки людей знає правду?

— Що ви живі? Зараз тільки ви, я, Аніта і моя колега Лісбет. Дірк Фруде знає приблизно дві третини історії, щоправда, він як і раніше вірить, ніби ви померли в шістдесяті роки.

Харіет Вангер, здавалося, про щось роздумувала, мовчки втупившись у темряву. У Мікаеля знову виникло неприємне відчуття близької небезпеки, і він пригадав про те, що за півметра від Харіет Вангер, біля намету, стоїть дробовик. Потім він стріпнувся і припинив фантазувати. І змінив тему розмови:

— А як же вам удалося стати вівчарем в Австралії? Я вже зрозумів, що Аніта Вангер вивезла вас із Хедебю, певно, в багажнику своєї машини, коли наступного дня після аварії відкрили міст.

— Я просто лежала на підлозі, перед заднім сидінням, накрившись ковдрою. Але ніхто навіть не перевіряв машини. Коли Аніта приїхала на острів, я підійшла до неї і сказала, що мені необхідно втекти. Ви правильно здогадалися, що я їй дові-

рилася. Вона допомогла мені і всі ці роки залишалася вірним другом.

— Як ви опинилися в Австралії?

— Перш ніж покинути Швецію, я декілька тижнів прожила в кімнаті Аніти, у студентському гуртожитку, в Стокгольмі. У Аніти були власні гроші, які вона мені щедро позичила. Я скористалася також її паспортом. Ми були дуже схожі, і мені потрібно було лише перефарбуватися на блондинку. Чотири роки я прожила в монастирі, в Італії. Черницею я не була — там є такі монастирі, де можна дешево знімати кімнату, щоб залишитися наодинці й думати. Потім я випадково зустріла Спенсера Кочрана. Він був на кілька років старшим за мене і саме закінчив навчання в Англії та бродяжив Європою. Я закохалася. Він теж. Ото й усе. Аніта Вангер вийшла за нього заміж у сімдесят першому році. Я жодного разу про це не пошкодувала. Він був чудовим чоловіком. На жаль, вісім років тому він помер, і я раптом зробилася господинею ферми.

— А як же паспорт — хто-небудь мав же виявити, що існують дві Аніти Вангер?

— Ні, чому ж? Шведка на ім'я Аніта Вангер заміж за Спенсером Кочраном. Яка різниця, живе вона в Лондоні чи в Австралії? У Лондоні вона — дружина Спенсера Кочрана, що живе окремо від чоловіка, а в Австралії — що живе разом з чоловіком. Системи комп'ютерного обліку Канберри і Лондона не перетинаються. Крім того, я невдовзі отримала австралійський паспорт на прізвище Кочран. Усе працює чудово. Проблеми могли б виникнути, тільки якби Аніта сама зібралася заміж: мій шлюб зареєстровано в шведському реєстрі запису актів цивільного стану.

— Але вона так і не зібралася.

— Вона стверджує, що ніхто не трапився. Та я знаю, що вона відмовилася від заміжжя заради мене. Вона справжній друг.

— Що вона робила у вашій кімнаті?

— Я діяла того дня не надто раціонально. Я боялася Мартіна, та доки він був в Упсалі, я могла закрити очі на цю проблему. Потім він раптово опинився на вулиці в Хедестаді, і я зрозуміла, що ніколи не матиму спокою. Я вагалася, не знаючи, що для мене краще: розповісти все Хенрікові чи втікати. Коли у Хенріка не знайшлося для мене часу, я почала просто вештатися селищем. Я, звичайно, розумію, що катастрофа на мосту для решти заступила все інше, та тільки не для мене. У мене були свої проблеми, і я майже не звернула уваги на аварію. Все здавалося якимсь нереальним. Потім я натрапила на Аніту, яка мешкала в маленькому будиночку у дворі в Герди та Олександра. Саме тоді я й наважилася просити її про допомогу. Я залишилася в неї, не сміючи вийти на вулицю. Однак мені було необхідно взяти з собою одну річ — я записувала все, що відбувалося, до щоденника, та й з одягу дещо було потрібне. Аніта все мені принесла.

— Гадаю, вона не змогла не піддатися на спокусу прочинити вікно і подивитися на місце аварії.

Мікаель ненадовго замислився.

— Я все-таки не розумію, чому ви не пішли до Хенріка, як мали намір.

— А як ви гадаєте?

— Гарзд і не знаю. Я переконаний, що Хенрік би вам допоміг. Мартіна було б негайно знешкоджено, і Хенрік би вас

не виказав. Він організував би все тактовно, за допомогою якої-небудь форми терапії чи лікування.

— Ви не зрозуміли, що сталося.

До цієї миті Мікаель обговорював тільки сексуальне насильство Готфріда над Мартіном, залишаючи питання про роль Харіет відкритим.

— Готфрід посягав на Мартіна, — обережно сказав Мікаель. — Я маю підозру, що він замірявся і на вас так само.

Обличчя Харіет Вангер залишалось незворушним. Потім вона глибоко зітхнула і сховала лице в долоні. Буквально за три секунди поряд з нею опинився Джеф і запитав, чи все гаразд. Харіет Вангер поглянула на нього і слабо всміхнулася. Потім вона здивувала Мікаеля: підвелася, обійняла свого studs manager і поцілувала його в щоку. Як і раніше тримаючи руку на плечі Джефа, Харіет обернулася до Мікаеля:

— Джефе, це Мікаель, старий... друг з минулого. Він приїхав з проблемами і поганими новинами, та ми не будемо розстрілювати посланця. Мікаелю, це Джеф Кочран, мій старший син. У мене є ще один син і донька.

Мікаель хитнув головою. Джефові було близько тридцяти; Харіет Вангер, певно, завагітніла невдовзі після заміжжя. Він підвівся і подав Джефові руку, висловивши жаль, що розхвилював його маму, тільки ж ба, це було необхідно. Перекинувшись із Джефом кількома словами, Харіет відіслала його геть. Вона знову підсіла до Мікаеля і, схоже, щось вирішила для себе.

— Досить брехні. Я вважаю, з цим покінчено. Я до деякої міри чекала цього дня з шістдесят шостого року. Протягом

багатьох років мене мучив страх, що одного разу з'явиться хтось схожий на вас і назве мене на ім'я. І знаєте, мені раптом стало байдуже. Термін давності щодо мого злочину давно минув. І мені однаково, що подумують про мене люди.

— Вашого злочину? — перепитав Мікаель.

— Мені було шістнадцять років. Я боялася, соромилася, впадала у відчай. Я була сама. Правду знали тільки Аніта і Мартін. Я розповіла Аніті про сексуальне насильство, але не мала сил розповісти про те, що мій батько був ще й чокнутим убивцею жінок. Про це Аніта так і не довідалася. Зате я розповіла їй про свій власний злочин, який був таким жахливим, що, коли дійшло до справи, я не змогла зізнатися Хенрікові. Я молилася, щоб Господь пробачив мені, і на кілька років сховалася в монастирі.

— Харіет, ваш батько був насильником і вбивцею. Вашої провини в цьому не було.

— Я знаю. Батько присилував мене до сексу протягом року. Я робила все, щоб ухилитися від... але він був моїм батьком, і я не могла раптом відмовитися спілкуватися з ним, нічого не пояснюючи. Тому я посміхалася, грала комедію, намагалася вдавати, що все нормально, і старалася, щоб під час наших зустрічей з ним хто-небудь завжди був поблизу. Мати, звісно, знала, чим він займається, та її це не хвилювало.

— Ізабелла знала? — приголомшено вигукнув Мікаель.

Голос Харіет став ще більш суворим:

— Зрозуміло, знала. Ізабелла знала про все, що відбувалося в нашій родині. Та вона ніколи не звертала уваги на те, що здавалося неприємним або показувало її в невідгідному світлі. Батько міг гвалтувати мене у вітальні, під самим носом у неї,

а вона нічого не помічала. Вона була неспроможна визнати, що в моєму або її житті щось негарзд.

— Я зустрічався з нею. Вона сука.

— І завжди нею була. Я часто роздумувала над їхніми з батьком стосунками. Я зрозуміла, що вони рідко кохалися після мого народження або навіть узагалі не кохалися. Жінки у батька були, однак Ізабелли він чомусь боявся. Він уникав її, але розлучитися не міг.

— У родині Вангерів не розлучаються.

Вона вперше засміялася:

— Так, не розлучаються. Та річ у тім, що я не мала сили про все розповісти. Про це дізнався б увесь світ. Мої однокласники, всі родичі.

Мікаель накрив рукою її руку:

— Харіет, мені дуже шкода.

— Мені було чотирнадцять, коли він уперше мене згвалтував. І протягом наступного року він водив мене до себе в будиночок. Кілька разів при цьому був присутній Мартін. Він примушував нас з Мартіном виробляти з ним різні речі. Він міцно тримав мене за руки, доки Мартін... діставав від мене задоволення. А коли батько помер, Мартін був готовий узяти собі його роль. Він чекав, що я стану його коханкою, і вважав, що я, зрозуміло, маю підкорятися. На той час у мене не залишалося вибору. Мені доводилося виконувати Мартінові вимоги. Я позбулася одного ката і відразу потрапила в пазурі до наступного, і єдине, що я могла, це стежити за тим, щоб ніколи не залишатися з ним наодинці.

— Хенрік би...

— Ви й досі не розумієте, — підвищила вона голос.

Мікаель побачив, що кілька чоловіків біля сусіднього намету подивилися на нього скося.

Вона знову стихила голос і схилилася до нього:

— Усі карти відкриті. Решту додумуйте самі.

Вона підвелася і принесла ще дві пляшки пива. Коли вона повернулася, Мікаель сказав їй одне-єдине слово:

— Готфрід?

Вона кивнула.

— Сьомого серпня шістдесят п'ятого року батько змусив мене піти з ним до будиночка. Хенрік був у від'їзді. Батько пив і намагався накинутися на мене. У нього навіть не вставав член, і вже починалася біла гарячка. Він завжди був... грубий і жорстокий зі мною, коли ми опинялися на самоті, але того разу він перейшов усякі межі. Він помочився на мене. Потім повідомив про те, що йому хочеться зі мною зробити, і почав розповідати про жінок, яких убивав. Він вихвалявся цим. Цитував Біблію. Так тривало кілька годин. Я не розуміла половини того, що він говорив, але усвідомила, що він зовсім божевільний.

Вона відпила з пляшки і вела далі:

— Ближче до півночі в нього почався напад люті. Він став зовсім навіженим. Ми були на спальній антресолі. Він обв'язав мені шию футболкою і почав її чимдуж затягувати. У мене потемніло в очах. Я нітрохи не сумніваюся, що він дійсно намагався мене вбити, і вперше за ту ніч йому вдалося-таки згвалтувати мене.

Харіет Вангер подивилася на Мікаеля. В її очах читалося благоання.

— Але він був такий п'яний, що мені якимсь чином вдалося вирватися. Я зістрибнула з антресолі на підлогу і в паніці

кинулася навтьоки. Гола, я мчала, не тямлячи себе, і потрапила на підмостки біля води. Він, хитаючись, гнався за мною.

Мікаелю раптом захотілося, щоб вона припинила розповідь.

— Я була достатньо сильною, щоб зіштовхнути п'яного чоловіка в воду. Я схопила весло і утримувала його під водою, доки він не перестав борсатися. Знадобилося всього кілька секунд.

Коли вона зробила паузу, тиша раптом здалася оглушливою.

— А коли я підвела очі, на підмостках стояв Мартін. Він був наляканий і водночас посміхався. Не знаю, як довго він отирався біля будиночка і шпигував за нами. Відтоді я потрапила йому в лапи. Він підійшов до мене, схопив за волосся і відвів до будинку, знову в Готфрідове ліжко. Він прив'язав мене і гвалтував, доки наш батько все ще плавав у воді, біля підмостків, і я не могла навіть опиратися.

Мікаель заплющив очі. Йому раптом стало соромно і він пошкодував, що не дав Харіет Вангер спокій. Проте її голос звучав з новою силою:

— З того дня він мав наді мною цілковиту владу. Я виконувала всі його вимоги. Мене немов паралізувало, і мій розум врятувало тільки рішення Ізабелли відправити Мартіна до Уппсали — розвіятися після трагічної смерті батька. Вона знала, що він зі мною витіває, і для неї це був спосіб спекатися проблеми. Можете не сумніватися, що Мартін був засмучений.

Мікаель хитнув головою.

— За весь наступний рік він приїжджав додому тільки на різдвяні канікули, і мені вдавалося триматися від нього подалі.

Між Різдвом і Новим роком я поїхала з Хенріком до Копенгагена. А під час літніх канікул у нас була Аніта. Я довірилася їй, вона весь час залишалася зі мною і стежила за тим, щоб Мартін до мене не наближався.

— А потім ви зустрілися на Йєрнвегсгатан.

Вона кивнула:

— Мені сказали, що він не приїде на родинну зустріч, а залишиться в Уппсалі. Проте він, очевидно, передумав, раптово з'явився на іншому боці вулиці й витріщився на мене. Він мені посміхнувся. У мене виникло відчуття кошмарного сну. Я вбила батька, а зараз усвідомила, що мені ніколи не позбутися брата. До цього моменту я подумувала накласти на себе руки. Та тут вирішила, що ліпше втекти.

Вона поглянула на Мікаеля майже весело:

— Навіть приємно нарешті розповісти правду. Тепер вам відомо все. Як же ви хочете скористатися своїми знаннями?

Розділ 27

Субота,

26 липня — понеділок, 28 липня

О десятій ранку Мікаель підібрав

Лісбет Саландер біля її під'їзду на Лундагатан й одвіз до крематорію Північного кладовища. Він супроводжував її й на церемонії прощання. Довгий час, крім Лісбет з Мікаелем і жінки-пастора, там нікого не було, та коли похоронна відправа вже почалася, у двері раптом прослизнув Драган Арманський. Він коротко кивнув Мікаелю і став позаду Лісбет, обережно поклавши їй руку на плече. Вона хитнула головою, не

озираючись на нього, ніби знала, хто підійшов до неї ззаду, і після цього немов перестала помічати їхню з Мікаелем присутність.

Лісбет нічого не розповідала про свою матір, але пастор, очевидно, поговорила з кимось із лікарні, де та померла, і Мікаель зрозумів, що причиною смерті став крововилив у мозок. За час усієї церемонії Лісбет не сказала ні слова. Пастор двічі збивалася, коли, звертаючись безпосередньо до Лісбет, яка дивилася їй просто в вічі, не отримувала відповіді. Коли все закінчилося, Лісбет розвернулася і пішла геть, не подякувавши і не попрощавшись. Мікаель з Драганом глибоко зітхнули і покосилися один на одного. Вони не мали уявлення про те, що коїться у неї в голові.

— Їй дуже зле, — сказав Драган.

— Це я вже зрозумів, — відповів Мікаель. — Добре, що ви прийшли.

— Я в цьому зовсім не впевнений.

Арманський пильно подивився на Мікаеля:

— Ви вирушаєте на північ? Приглядайте за нею.

Мікаель пообіцяв. Вийшовши з церкви, вони розлучилися. Лісбет уже чекала в авто.

Їй довелося поїхати з Мікаелем до Хедестада, щоб забрати мотоцикл і обладнання, яке вона позичила в «Мілтон сек'юриті». Тільки коли вони минули Уппсалу, Лісбет порушила мовчанку і спитала, як минула поїздка до Австралії. Мікаель вийшов з літака в стокгольмському аеропорту Арланда напередодні пізно ввечері і спав усього кілька годин. Дорогою він виклав їй розповідь Харіет Вангер. Лісбет Саландер сиділа мовчки і відкрила рота тільки через півгодини.

— Сука, — сказала вона.

— Хто?

— Бісова Харіет Вангер. Якби вона що-небудь зробила в шістдесят шостому році, Мартін Вангер не зміг би далі вбивати і гвалтувати ще тридцять сім років.

— Харіет знала про вбивства, вчинені батьком, та й гадки не мала про те, що Мартін брав у них участь. Вона втікала від брата, який її гвалтував і погрожував, якщо вона не підкорятиметься, розповісти про те, що вона втопила батька.

— Бридня собача.

Далі аж до Хедестада вони їхали мовчки. Лісбет була в особливо похмурому настрої. Мікаель спізнювався на домовлену зустріч і висадив її біля повороту на острів, запитавши, чи дочекається вона його повернення.

— Ти збираєшся тут ночувати? — спитала вона.

— Гадаю, так.

— Ти хочеш, щоб я була вдома, коли ти повернешся?

Він вийшов з машини, підійшов до Лісбет і обійняв її. Вона відштовхнула його майже з люттю. Мікаель відсахнувся.

— Лісбет, ти мій друг.

Вона подивилася на нього без жодного виразу:

— Ти хочеш, щоб я залишилася, щоб тобі було кого ввечері трахати?

Мікаель окинув її довгим поглядом. Потім розвернувся, сів у авто і завів мотор. Він опустив скло: вона вороже дивилася на нього.

— Я хотів бути тобі другом, — сказав він. — Якщо ти думаєш інакше, тобі немає чого чекати на моє повернення.

Коли Дірк Фруде ввів Мікаеля до палати, Хенрік Вангер сидів повністю одягнений. Мікаель відразу запитав про його здоров'я.

— Мене збираються завтра відпустити на похорон Мартіна.

— Як багато розповів вам Дірк Фруде?

Хенрік опустив погляд:

— Він розповів про те, чим займалися Мартін і Готфрід. Як я зрозумів, усе набагато гірше, ніж я міг собі уявити.

— Мені відомо, що сталося з Харіет.

— Як вона померла?

— Харіет не померла. Вона жива. І мріє з вами побачитися, якщо ви цього захочете.

Хенрік Вангер і Дірк Фруде витріщилися на Мікаеля так, ніби весь їхній світ цієї миті перевернувся.

— Знадобився певний час, щоб умовити її приїхати сюди, але вона жива, добре чувається і перебуває тут, у Хедестаді. Вона приїхала сьогодні вранці і може прийти сюди за годину. Звичайно, якщо ви захочете з нею зустрітися.

Мікаелю довелося знову розповісти всю історію від початку до кінця. Хенрік Вангер слухав так жадібно, ніби це був новий варіант Нагірної проповіді. Лише іноді він укидав яке-небудь запитання або просив Мікаеля щось повторити. Дірк Фруде не промовив жодного слова.

Коли історія підійшла до кінця, старий довго сидів мовчки. Хоча лікарі й запевняли, що Хенрік Вангер одужав від інфаркту, Мікаель боявся розповідати йому історію Харіет — він гадав, що для старого це буде заважке випробування. Проте

Хенрік не виявляв жодних ознак душевного хвилювання, хіба що голос його звучав дещо невиразно, коли він нарешті заговорив.

— Бідолашна Харіет. Йй усе-таки треба було прийти до мене.

Мікаель подивився на годинник. Він показував за п'ять хвилин четверту.

— Ви хочете з нею зустрітися? Вона як і раніше боїться, що ви відвернетесь від неї, коли дізнається всю правду до кінця.

— А квіти? — спитав Хенрік.

— Я запитав її про це в літаку дорогою додому. З усієї сім'ї вона любила тільки одну людину — вас. Квіти, зрозуміло, надсилала вона. Харіет сподівалася таким чином дати вам зрозуміти, що вона жива і з нею все гаразд, не виходячи з тіні. Але про стан справ у Хедестаді вона могла дізнатися тільки від Аніти, яка жодного разу не показувалася тут і, закінчивши навчання, відразу переїхала за кордон. Тому Харіет нічого не знала про те, що тут відбувалося, і не уявляла, як тяжко ви страждали, вважаючи, ніби з вас просто знущається її вбивця.

— Гадаю, що квіти вона відправляла за допомогою Аніти.

— Та працювала в авіакомпанії і літала по всьому світові — вона надсилала квіти з тих місць, куди потрапляла.

— Але як ти дізнався про те, що допомогла їй саме Аніта?

— З фотокартки, на якій її можна побачити у вікні кімнати Харіет.

— Але ж вона могла бути причетна до... вона ж могла виявитися вбивцею. Як ти здогадався, що Харіет жива?

Мікаель подивився на Хенріка Вангера довгим поглядом, а потім усміхнувся, вперше з часу повернення до Хедестада:

— Аніта була причетна до зникнення Харіет, проте вбивцею вона бути не могла.

— Чому ти був такий упевнений у цьому?

— Тому що це не якийсь безглуздий детектив. Якби Аніта вбила Харіет, ви давним-давно знайшли б її тіло. Отже, єдине логічне пояснення полягало в тому, що Аніта допомогла їй утікати і переховуватися. То ви хочете зустрітися з Харіет?

— Звісно, хочу.

Мікаель знайшов Харіет у холі лікарні, коло ліфтів. Спершу він навіть не впізнав її; відтоді, як вони розлучилися напередодні в аеропорту, вона встигла повернути собі темний колір волосся. На ній були чорні брюки, біла блузка та елегантний сірий жакет. Вона мала чудовий вигляд, і Мікаель, вирішивши її підбадьорити, нахилився і поцілував її в щоку.

Коли Мікаель відчинив перед Харіет Вангер двері, Хенрік підвівся зі свого крісла. Вона зробила глибокий вдих:

— Доброго дня, Хенріку.

Старий оглянув її з голови до ніг. Харіет підійшла і поцілувала його. Мікаель кивнув Діркові Фруде і зачинив двері, залишивши їх наодинці.

Коли Мікаель приїхав на острів Хедебю, Лісбет Саландер у будиночку не було. Відеоапаратура та її мотоцикл зникли, так само як і сумка з її речами й туалетне приладдя з ванної кімнати. Тож будиночок відразу здався йому порожнім.

Мікаель похмуро пройшовся будинком, який раптом зробився чужим і якимсь несправжнім. Він поглянув на купи паперів у кабінеті, які йому слід було скласти в коробки і віднести назад до Хенріка, але не мав сили починати прибирання. У крамниці він купив хліба, молока, сиру й ще чогось на вечерю, а потім поставив кавник, усівся в саду і почав читати вечірні газети, взагалі ні про що не думаючи. Близько пів на шосту через міст проїхало таксі. За три хвилини воно повернулося у зворотному напрямі. На задньому сидінні Мікаель упізнав Ізабеллу Вангер.

Близько сьомої він задрімав у саду, але тут з'явився Дірк Фруде і розбудив його.

— Як справи у Хенріка з Харіет? — спитав Мікаель.

— У цієї сумної історії є свої забавні моменти, — відповів адвокат, стримано посміхаючись. — До палати Хенріка зненацька увірвалася Ізабелла. Вона помітила, що ви повернулися назад, і зовсім збожеволіла. Кричала, що час покласти край цьому ідіотському базіканню про Харіет і що ви своїм копірванням довели її сина до смерті.

— Мабуть, щодо цього вона має рацію.

— Вона вимагала від Хенріка, щоб він вас звільнив і простежив за тим, щоб ви звідси зникли, а також щоб він припинив пошуки примар.

— Овва!

— Вона навіть не глянула на жінку, з якою розмовляв Хенрік. Мабуть, подумала, що це хтось з персоналу. Я ніколи не забуду миті, коли Харіет підвелася, подивилася на Ізабеллу і сказала: «Добрідень, мамо».

— І що далі?

— Нам довелося покликати лікаря, щоб привести Ізабеллу до тям. Наразі вона відмовляється впізнавати Харіет і стверджує, що ви десь знайшли самозванку.

Тепер Дірк Фруде прямував до Сесілії та Олександра, щоб повідомити їм новину про воскресіння Харіет. Він поспішив далі, знову залишивши Мікаеля на самоті.

Лісбет Саландер зупинилася на бензоколонці, щоб заправити бак мотоцикла на в'їзді до Уппсали з північного боку. Всю дорогу вона мчала, рішуче дивлячись тільки вперед. Швидко розплатившись, Лісбет завела мотор і під'їхала до виїзду на дорогу, а там знову зупинилася в замішанні.

Вона як і раніше почувалася недобре. Покидаючи Хедебю, вона була розлючена, та за час у дорозі злість поступово згасла. Лісбет і сама гаразд не розуміла, чому так розгнівалася на Мікаеля Блумквіста, та й узагалі, чи саме він викликав у неї таку злість.

Вона подумала про Мартіна Вангера, бісову Харіет, Дірка Фруде і весь цей проклятий клан Вангерів, який угніздився в Хедестаді і правив звідти своєю імперією, водночас усе глибше загрузаючи у внутрішніх інтригах. Цим людям знадобилася її допомога. Інакше вони б навіть не почали з нею вітатися, не кажучи вже про те, щоб довіряти їй свої таємниці.

Бісова наволоч.

Лісбет глибоко зітхнула і згадала матір, яку поховала вранці. Нічого доброго чекати не доводилося. Смерть матері означала, що її рана ніколи не загоїться, адже Лісбет уже не вдасться дістати відповіді на те, про що вона хотіла запитати.

Вона подумала про Драгана Арманського, який стояв за нею під час похорону. Вона мала йому що-небудь сказати. Принаймні, підтвердити, що знає про його присутність. Але якщо вона це зробить, той відразу вирішить, що відтепер отримує право втручатися в її життя. А такому варто лише дати палець, то він відкусить усю руку. Він би все одно не зміг її зрозуміти.

Лісбет подумала про проклятого адвоката Нільса Б'юрмана — її опікуна, який хоча б на цей час був знешкоджений і виконував те, що йому веліли.

Вона відчула непримириму ненависть і зціпила зуби.

Потім вона подумала про Мікаеля Блумквіста, і їй стало цікаво: що б він сказав, дізнавшись про те, що в неї є опікун і що взагалі-то життя у неї собаче. Вона зрозуміла, що насправді на нього зовсім не сердиться, просто він потрапив під руку і нарвався під сплеск люті, коли Лісбет охопило єдине бажання кого-небудь убити. Гніватися на Мікаеля було безглуздо.

Ставлення до нього Лісбет було суперечливим.

Він пхав свого носа куди не слід, почав копирсатися в її особистому житті і.. Але водночас їй подобалося працювати разом з ним. Уже саме це відчуття здавалося дивним — працювати *разом* з кимось. Вона до такого не звикла, але ж усе пройшло на диво безболісно. Він її не лапав і не намагався повчати, як треба жити.

У ліжку затягнула його вона, а не навпаки.

І до того ж усе вийшло цілком приємно.

Тоді чому ж у неї виникло відчуття, ніби їй хочеться вдарити його ногою в обличчя?

Вона зітхнула і провела нещасним поглядом трейлер, що проїздив повз неї по шосе Е-4.

Годині о восьмій вечора Мікаель як і раніше сидів у саду, коли до нього долинув звук мотоцикла і він побачив, як через міст їде Лісбет Саландер. Вона припаркувалася і зняла шолом. Потім підійшла до садового столика і торкнулася кавника, але той був порожнім і холодним. Мікаель здивовано дивився на Лісбет. Вона взяла кавник і пішла на кухню, а коли повернулася, то замість шкіряного комбінезона на ній були джинси й футболка з написом: «I can be a regular bitch. Just try me»¹.

— Я думав, ти поїхала, — сказав Мікаель.

— Я повернула назад від Уппсали.

— Непогано прогулялася.

— У мене болить зад.

— Чому ти повернулася?

Вона не відповіла. Мікаель не наполягав, очікуючи, доки вона заговорить сама. Вони мовчки випили каву, і лише через десять хвилин Лісбет подала голос.

— Мені подобається твоя компанія, — неохоче зізналася вона.

Вона ніколи раніше не говорила таких слів.

— Було... цікаво працювати разом з тобою над цією справою.

— Мені теж сподобалося з тобою працювати, — сказав Мікаель.

— Гм.

¹ Я можу бути крутою сукою. Спробуй мене (англ.).

— Чесно кажучи, мені ніколи не доводилося співпрацювати з таким класним пошуковцем. Я, звичайно, розумію, що ти паскудний хакер і водишся з сумнівною компанією. Але ти можеш просто підняти слухавку і за двадцять чотири години організувати нелегальне прослуховування телефону в Лондоні і тому дійсно добиваєшся результатів.

Вона вперше поглянула на нього відтоді, як сіла за стіл. Як же це вийшло, що йому відомо так багато її секретів?

— Усе дуже просто. Я знаюся на комп'ютерах. У мене ніколи не виникає проблем з тим, щоб прочитати текст і чітко вловити його сенс.

— У тебе фотографічна пам'ять, — спокійно сказав він.

— Мабуть, так. Я просто схоплюю механізм дії. І не тільки комп'ютерів і телефонної мережі, а й мотора мого мотоцикла, телевізорів, пілососів, хімічних процесів і астрофізичних формул. Я чокнута. Виродок.

Мікаель насунив брови і досить довго сидів мовчки.

«Синдром Аспбергера, — подумав він. — Або щось подібне. Талант бачити малюнок і розуміти абстрактні міркування там, де інші бачать тільки перешкоди».

Лісбет утупилася в стіл.

— Більшість людей дорого б заплатили, щоб мати такий дар.

— Я не хочу про це говорити.

— Гарзд, киньмо це. Чому ти повернулася?

— Не знаю. Можливо, це помилка.

Він подивився на неї допитливо.

— Лісбет, ти можеш пояснити мені, як ти розумієш слово «дружба»?

— Коли добре до когось ставишся.

— Так, а чому людина до когось добре ставиться?

Вона знизала плечима.

— Дружба — в моєму розумінні — будується на двох речах, — сказав він. — На пошані й довірі. Обидва чинники обов'язково мають бути. І ще необхідна взаємність. Можна поважати когось, але якщо немає довіри, дружба розпадається.

Вона й далі мовчала.

— Я зрозумів, що ти не хочеш обговорювати зі мною своє життя, але колись тобі все-таки доведеться вирішити, довіряєш ти мені чи ні. Я хочу, щоб ми були друзями, але це бажання має бути взаємним.

— Мені подобається трахатися з тобою.

— Секс не стосується дружби жодним чином. Друзі, звичайно, можуть займатися сексом, але, Лісбет, якщо мені доведеться вибирати між сексом і дружбою у стосунках з тобою, немає ніякого сумніву в тому, що я виберу.

— Я не розумію. Ти хочеш трахатися зі мною чи ні?

Мікаель прикусив губу. Врешті-решт він зітхнув.

— Не слід займатися сексом з людьми, з якими разом працюєш, — пробурмотів він. — Це створює проблеми.

— Я щось не так зрозуміла, і, можливо, ти не трахаєшся з Ерікою Бергер при першій-ліпшій нагоді? А вона до того ж заміжня.

Мікаель трохи помовчав.

— У нас з Ерікою... історія почалася задовго до того, як ми стали працювати разом. А те, що вона заміжня, тебе не стосується.

— Он як, тепер чомусь уже ти не хочеш говорити про себе. Хіба дружба — це не питання довіри?

— Так, але річ у тім, що я не обговорюю друга за спиною. Тоді б я зрадив її довіру. Я б так само не обговорював тебе з Ерікою за твоєю спиною.

Лісбет Саландер замислилася над його словами. Розмова ускладнилася, а вона не любила складних розмов.

— Мені подобається трахатися з тобою, — знову сказала вона.

— А мені з тобою... але я як і раніше годен бути тобі за батька.

— Мені наплювати на твій вік.

— Ти не можеш плювати на нашу різницю у віці. Через неї у нас навряд чи зможуть виникнути тривалі стосунки.

— А хто говорить про тривалі стосунки? — сказала Лісбет. — Ми щойно закінчили справу, в якій головну роль відігравали чоловіки з диявольськи збоченою сексуальністю. Як на мене, я б винищила їх усіх до ноги.

— Та вже ж, поняття компромісу тобі невідоме.

— Так, — сказала вона, посміхнувшись своєю кривою невеселою усмішкою. — Але ж ти-бо не такий.

Вона підвелася.

— Я йду в душ, а потім збираюся гола влягтися в твоє ліжко. Якщо ти вважаєш себе застарим, можеш іти спати на розкладачку.

Мікаель подивився їй услід. Які б заморочки у Лісбет Саландер не були, соромливість до них, у будь-якому разі, не належала. Вона завжди брала гору в їхніх спорах. Трохи згодом

Мікаель підвівся, забрав у будинок філіжанки з-під кави й пішов до спальні.

Вони встали близько десятої, прийняли разом душ і сіли снідати в саду.

Близько одинадцятої зателефонував Дірк Фруде. Він повідомив, що похорон відбудеться о другій, і запитав, чи збираються вони там бути.

— Не думаю, — відповів Мікаель.

Потім адвокат попросив дозволу зайти до них близько шостої, щоб поговорити, і Мікаель охоче погодився.

Кілька годин у нього пішло на те, щоб розкласти папери по коробках і перенести їх до кабінету Хенріка. Насамкінець залишилися тільки його власні блокноти з нотатками та дві папки зі справою Ханса Еріка Веннерстрьома, які він уже півроку не відкривав. Мікаель зітхнув і запхав їх у сумку.

Дірк Фруде запізнився і з'явився тільки близько восьмої години. Він був як і раніше в траурному костюмі і здавався геть виснаженим, коли сів на кухонний диван і з вдячністю прийняв з рук Лісбет філіжанку кави. Лісбет влаштувалася за приставним столом і вткнулася в свій ноутбук, а Мікаель почав розпитувати Фруде про те, як сприйняли родичі воскресіння Харіет.

— Можна сказати, що воно затьмарило смерть Мартіна. Зараз уже про Харіет пронюхали і ЗМІ.

— І як ви пояснюєте ситуацію?

— Харіет поговорила з журналістом з «Курірен». Вона розповіла, що втекла з дому, бо не могла жити у згоді з родичами,

але що в неї все склалося вдало, адже тепер вона очолює компанію з таким самим оборотом, як у концерну «Вангер».

Мікаель свиснув.

— Я розумів, що австралійські вівці дають дохід, але не знав, що ранчо так процвітає.

— На ранчо все йде чудово, але це не єдине джерело її доходів. Сім'я Кочран займається розробкою родовищ, опалами, транспортуванням, електронікою, володіє підприємствами обробної промисловості та багато чим іще.

— Ова! І що ж тепер буде?

— Чесно кажучи, не знаю. Народ прибував протягом усього дня — вперше за багато років родина збирається разом. З'явилися представники клану по лінії Фредріка Вангера та Юхана Вангера, а також молодь — ті, кому від двадцяти років і більше. Сьогодні увечері в Хедестаді зібралося близько сорока Вангерів. Половина з них сидять у лікарні і стомлюють Хенріка, а решта розмовляють у готелі з Харіет.

— Харіет стала величезною сенсацією. А скільки народу знає правду про Мартіна?

— Поки що тільки я, Хенрік і Харіет. Ми довго розмовляли втрьох. Уся ця історія з Мартіном і... його збоченнями наразі багато що відсуває для нас на задній план. Концерн опинився в колосальній кризі.

— Це зрозуміло.

— Природний спадкоємець відсутній, але Харіет на деякий час затримується в Хедестаді. Нам необхідно, зокрема, з'ясувати, кому що належить, як розподілятиметься спадок тощо. Адже Харіет має право на частку в спадку, яка, за умови

перебування Харіет тут упродовж усього часу, була б достатньо великою. Це просто жах.

Мікаель засміявся. Дірккові Фруде було не до сміху.

— Ізабелла остаточно зламалася. Її поклали до лікарні, і Харіет відмовляється її відвідувати.

— Я її розумію.

— Зате з Лондона приїжджає Аніта. Наступного тижня ми скликаємо сімейну раду, і вперше за двадцять п'ять років вона в ній братиме участь.

— Хто стане новим генеральним директором?

— Посаду прагне обійняти Біргер, але про цю кандидатуру не може бути й мови. Хенрік тимчасово виконуватиме обов'язки генерального директора, прямо з лікарні, доки ми не призначимо кого-небудь або стороннього, або з членів сім'ї...

Він не закінчив речення. Мікаель раптом підвів брови:

— Харіет? Ви жартуєте.

— Чому? Безперечно, вона компетентна і шанована ділова жінка.

— Але ж їй треба займатися підприємствами в Австралії.

— Так, але за її відсутності там чудово справляється її син Джеф Кочран.

— Він же studs manager на овечій фермі. Якщо я правильно зрозумів, він стежить за тим, щоб вівці правильно спаровувалися.

— Він здобув економічну освіту в Оксфорді та юридичну — в Мельбурні.

Мікаель пригадав пітного, м'язистого, голого до пояса чоловіка, який віз його в ущелині, і спробував уявити його в костюмі у вузьку білу смужку. Чом би й ні?

— За одну мить усього цього не вирішити, — сказав Дірк Фруде. — Але з неї вийшов би ідеальний генеральний директор. За гарної підтримки її прихід міг би означати для концерну цілком нову економічну політику.

— У неї бракує знань...

— Це правда. Харіет, зрозуміло, не може відразу цілковито перебрати на себе управління концерном, ніби з неба впавши після кількох десятиліть відсутності. Проте наш концерн міжнародний, і ми могли б запросити сюди американського виконавчого директора, який ані слова не знає по-шведськи. Це бізнес.

— Рано чи пізно вам доведеться розбиратися з проблемою, пов'язаною з тим, що знаходиться у Мартіна в підвальній кімнаті.

— Я знаю. Але ми не зможемо будь-що про неї сказати, повністю не знищивши Харіет. Я радий, що вирішувати це питання доведеться не мені.

— Хай йому біс, Дірку, ви не можете просто взяти і приховати те, що Мартін був серійним убивцею.

Дірк Фруде мовчки засовався на дивані. Мікаель раптом відчув у роті неприємний присмак.

— Мікаелю, я опинився в... дуже незручному становищі.

— У чому річ?

— У мене є повідомлення від Хенріка. Воно дуже просте. Він дякує за виконану вами роботу і вважає умови контракту виконаними. Це означає, що він звільняє вас від решти зобов'язань, вам більше немає потреби жити і працювати в Хедестаді і таке інше. Тобто ви можете негайно переїздити до Стокгольма і займатися іншими справами.

— Він хоче, щоб я зник зі сцени?

— Зовсім ні. Хенрік хоче, щоб ви прийшли поговорити з ним про майбутнє. Він говорить, що сподівається бути спроможним як і раніше виконувати свої обов'язки в правлінні «Міленіуму» в повному обсязі. Але...

Дірк Фруде ще більше зніяковів, хоча здавалося, що далі вже нікуди.

— Але він більше не хоче, щоб я писав хроніку сім'ї Вангер.

Дірк Фруде кивнув. Він дістав блокнот, відкрив його і простягнув Мікаелю.

— Він написав вам листа.

Дорогий Мікаелю!

Я глибоко поважаю твою незалежність і не збираюся ображати тебе, намагаючись указувати тобі, що писати. Ти маєш право писати і публікувати все, що захочеш, і я не маю наміру чинити на тебе будь-який тиск.

Якщо ти наполягатимеш, наш контракт залишиться чинним. Ти маєш достатньо матеріалу, щоб завершити хроніку сім'ї Вангер. Мікаелю, за все своє життя я ніколи нікого ні про що не прохав. Я завжди вважав, що людина має дотримуватися своєї моралі і власних переконань. Зараз у мене немає вибору.

Я прошу тебе як друга і співвласника «Міленіуму» утриматися від розкриття правди про Готфріда і Мартіна. Я знаю, що це неправильно, але не бачу ніякого виходу з цього мороку. Я змушений вибирати між двома огидними речами, і в програші при цьому опиняються всі.

Я прошу тебе не писати нічого такого, що заподіяло б ще більшої шкоди Харієт. Ти на собі відчув, що означає стати предметом кампанії в ЗМІ. Кампанія проти тебе мала досить помірний характер, але ти, мабуть, можеш собі уявити, чим це обернеться для Харієт, якщо правда вийде на люди. Вона промучилася сорок років, і їй нема чого ще більше страждати через дії її батька та брата. Я прошу тебе також подумати про те, які наслідки ця історія матиме для тисяч працівників концерну. Це доб'є її і знищить нас.

Хенрік.

— Хенрік також говорить, що, раптом ви будете вимагати компенсації за фінансові втрати, яких зазнаєте, відмовившись від публікації цього матеріалу, він готовий це обговорювати. Ви можете висувати будь-які фінансові вимоги.

— Хенрік Вангер намагається мене підкупити. Передайте йому, що я волів би, щоб він не робив мені такої пропозиції.

— Для Хенріка ця ситуація так само болісна, як і для вас. Він дуже любить вас і ставиться до вас як до свого друга.

— Хенрік Вангер просто спритний мерзотник, — сказав Мікаель, зненацька розлютившись. — Він хоче замовчати цю історію. І грає на моїх почуттях, знаючи, що я його теж люблю. А те, що він говорить, на практиці означає, що в мене розв'язані руки. Справді, якщо я це опублікую, йому доведеться переглянути своє ставлення до «Міленіуму».

— Все змінилося з появою на сцені Харієт.

— І тепер Хенрік з'ясовує, скільки я коштую. Я не збираюся виставляти Харієт на показ, та хтось же мусить розповісти про тих жінок, які потрапляли до Мартінового підвалу. Дірку,

адже ми навіть не знаємо, скільки жінок він занапастив. Хто збирається говорити від їх імені?

Цієї миті Лісбет Саландер відірвала погляд від комп'ютера і ніжним, аж нудотним, голосом звернулася до Дірка Фруде:

— Невже ніхто у вашому концерні не збирається запропонувати хабара мені?

Фруде розгубився: він знову примудрився не взяти до уваги її.

— Якби Мартін Вангер зараз був живий, я б розповіла про нього все, — вела вона далі. — Яка б там угода у вас з Мікаелем не була, я б проінформувала про нього у всіх подробицях першу-ліпшу вечірню газету. А маючи таку змогу, я затягнула б Мартіна в його власну нору для тортур, прив'язала до столу і проткнула б йому мошонку голками. На жаль, він мертвий.

Вона звернулася до Мікаеля:

— Я задоволена таким результатом справи. Ніщо вже не компенсує шкоди, заподіяної Мартіном Вангером своїм жертвам. Зате склалася цікава ситуація. Ти наразі в такому становищі, що можеш і далі шкодити безневинним жінкам — перш за все Харіет, яку ти так гаряче захищав дорогою сюди. Я запитую тебе, що гірше — те, що Мартін Вангер гвалтував її, чи якщо ти зробиш з нею те саме на шпальтах газет? Перед тобою симпатична дилема. Можливо, тобі зуміє допомогти порада комісії з етики Спільки журналістів.

Вона зробила паузу. Мікаель раптом відчув, що не може поглянути їй в очі, і втупився в стіл.

— Але я не журналістка, — нарешті сказала вона.

— Чого ви хочете? — спитав Дірк Фруде.

— Мартін знімав своїх жертв на відео. Я хочу, щоб ви спробували упізнати всіх, кого вдасться, і простежили за тим, щоб їх сім'ї отримали пристойну компенсацію. І крім того, я хочу, щоб концерн «Вангер» надалі щорічно виплачував пожертви в два мільйони крон державній організації, що об'єднує в Швеції кризові центри для жінок та дівчат.

Дірк Фруде якось мить обдумував ціну. Потім хитнув головою.

— Мікаелю, ти зможеш із цим жити? — спитала Лісбет.

Мікаель раптом відчув напад відчаю. Все своє професійне життя він присвятив викриттям того, що намагалися приховати інші, і його моральні принципи забороняли йому сприяти прихованню жадливих злочинів, скоєних Мартіном Вангером. Його посадові обов'язки полягали саме в тому, щоб робити відоме йому надбанням гласності, і він же ще й критикував своїх колег за те, що вони не розповідали правду. Проте тепер він сидить і обговорює найжадливішу «легенду» з усіх, що йому доводилося чути. Він довго сидів мовчки. Потім теж хитнув головою.

— Добре. — Дірк Фруде звернувся до Мікаеля: — Що стосується пропозиції Хенріка щодо фінансової компенсації...

— Він може запхнути її собі в дупу, — сказав Мікаель. — Дірку, тепер вам краще піти. Я розумію ваше становище, але зараз я такий злий на вас, Хенріка і Харієт, що коли ви не підете, ми з вами посваримося.

Та адвокат сидів і далі за кухонним столом і вставати, схоже, не збирався.

— Я поки не можу піти, — сказав він. — Я виконав ще не все доручене. У мене є для вас ще одне повідомлення, яке вам

не сподобається. Хенрік наполягає, щоб я все розповів сьогодні ввечері. Ви зможете, якщо захочете, завтра поїхати до лікарні і сказати йому все, що про нього думаєте.

Мікаель поволі підвів погляд і подивився йому у вічі.

— Мабуть, це найважче завдання з усіх, що мені доводилося виконувати, — вів далі Дірк Фруде. — Але я думаю, що врятувати ситуацію можна, тільки розкривши карти і будучи цілковито відвертим.

— Що ще?

— Коли Хенрік умовляв вас на Різдво узятися до цієї роботи, ні він, ні я не думали, що ви чого-небудь доб'єтесь. Хенрік справді просто хотів зробити останню спробу. Він ретельно проаналізував стан ваших справ, багато в чому спираючись на звіт, складений фрекен Саландер. Він скористався ситуацією, в яку ви потрапили, запропонував гарну винагороду і правильно підібрав наживку.

— Веннерстрьома, — сказав Мікаель.

Фруде кивнув.

— Ви блефували?

— Ні.

Лісбет Саландер зацікавлено звела одну брову.

— Хенрік виконає свою обіцянку, — сказав Дірк Фруде. — Він дасть інтерв'ю і публічно піде в лобову атаку на Веннерстрьома. Ви можете потім отримати всі деталі, але в загальних рисах справа полягає ось у чому: коли Ханс Ерік Веннерстрьом працював у фінансовому відділі концерну «Вангер», він спустив кілька мільйонів на валютні спекуляції. Це було задовго до того, як махінації з валютою набули справжнього розмаху. Він зробив це, не маючи повноважень і не діставши дозволу

у керівництва концерну. Справи у нього пішли погано, і зне-нацька утворилася розтрата в сім мільйонів крон, яку він намагався покрити частково за рахунок маніпуляцій з бухгалтерським обліком, а частково — шляхом продовження спекуляцій. Його на цьому зловили і звільнили.

— Йому вдалося щось привласнити?

— Так, близько півмільйона крон, які за іронією долі стали основою для створення компанії «Веннерстрьом груп». Все це у нас задокументовано. Ви зможете використати цю інформацію на свій розсуд, і Хенрік публічно підтримає ваші твердження. Але...

— Але інформація вже знецінилася, — промовив Мікаель, ляснувши долонею по столу.

Дірк Фруде хитнув головою.

— Справа тридцятилітньої давнини, і цю сторінку вже закрито, — сказав Мікаель.

— Ви отримаєте доказ того, що Веннерстрьом шахрай.

— Якщо це впливе назовні, то розгніває Веннерстрьома, але завдасть йому не більшої шкоди, ніж плювок горохом із трубочки. Він тільки, знизавши плечима, розішле повідомлення прес-служби про те, що Хенрік Вангер — стариган, який намагається перехопити у нього якийсь бізнес, або стверджуватиме, що сам Хенрік і наказував йому тоді це проробляти. Навіть якщо він не зможе довести свою невинуватість, все одно зуміє напустити достатньо туману, щоб ніхто не поставився до цієї історії надто серйозно.

У Дірка Фруде був дуже нещасний вигляд.

— Ви мене пошили в дурні, — підбив підсумок Мікаель.

— Мікаелю... ми цього не планували.

— Я сам винен. Ухопився за соломинку, хоча повинен був передбачати щось подібне. — Він раптом усміхнувся. — Хенрік — стара акула. Він продавав товар і говорив те, що мені хотілося почути.

Мікаель устав і підійшов до раковини. Свої почуття він висловив одним словом:

— Зникніть.

— Мікаелю... Мені шкода, що...

— Дірку, йдіть геть.

Лісбет Саландер не знала, підійти їй до Мікаеля чи дати йому спокій. Він сам вирішив цю проблему: не кажучи ні слова, схопив куртку і зачинив за собою вхідні двері.

Більше години Лісбет снувала туди й сюди по кухні. Вона почувалася так незатишно, що зібрала і помила посуд, хоча зазвичай це робив Мікаель. Періодично вона підходила до вікна і видивлялася його. Зрештою вона так розхвилювалася, що надягла шкіряну куртку і вирушила на пошуки Мікаеля.

Спочатку вона спустилася до човнової гавані, де в будинках як і раніше горіло світло, але Мікаеля там видно не було, Лісбет пішла понад водою, стежкою, де вони звичайно прогулювалися вечорами. Будинок Мартіна Вангера стояв темний і вже здавався нежилим. Вона вийшла до каменів на мисі, на яких вони з Мікаелем колись сиділи, а потім повернулася до дому. Він іще не повернувся.

Лісбет піднялася до церкви. Нікого. Вона трохи постояла вагаючись, не знаючи, що їй робити. Потім повернулася назад, до мотоцикла, вийняла з-під сідла ліхтарик і знову рушила

уздовж води. Якийсь час вона пробиралася по звивистій, напівзарослій дорозі, а потім досить довго шукала стежку до Готфрідового будиночка. Будиночок позаду рідких дерев раптово виник з темряви, коли Лісбет уже підійшла до нього майже впритул. На терасі Мікаеля не виявилось, двері були замкнені.

Лісбет уже повернула була до селища, але зупинилася і пройшла назад аж до мису. Враз вона побачила в темряві силует Мікаеля, на підмостках, де Харіет Вангер утопила свого батька, і вперше перевела подих.

Він почув, як вона вийшла на підмостки, і обернувся. Вона мовчки сіла поряд з Мікаелем. Нарешті він порушив мовчанку:

— Вибач. Мені просто треба було трохи побути самому.

— Я знаю.

Вона запалила дві сигарети і простягла одну Мікаелю. Він подивився на неї. Лісбет Саландер була найбільш асоціальною людиною з усіх, кого йому доводилося зустрічати. Вона звичайно ігнорувала будь-які його спроби поговорити на особисті теми і ніколи не приймала ані найменших виявів симпатії. Але вона ж урятувала йому життя, а зараз вирушила посеред ночі розшукувати його невідомо де. Він обійняв її однією рукою.

— Тепер я знаю, яка мені ціна. Ми зрадили тих дівчат, — сказав він. — Про всю цю історію ніхто не дізнається. Вміст Мартінового погребя просто зникне.

Лісбет не відповіла.

— Еріка мала рацію, — вів далі Мартін. — Мені було б корисно з'їздити до Іспанії і потрахатися протягом місяця з іс-

панками, а потім повернутися додому і взятися до Веннер-стрьома. А так я змарнував багато місяців.

— Якби ти поїхав до Іспанії, Мартін Вангер як і раніше продовжував би тортури в погребі.

Він не відповів.

Вони довго ще сиділи разом, потім Мікаель підвівся і запропонував іти додому.

Заснув він раніше від Лісбет, а вона лежала без сну, прислухаючись до його дихання. Невдовзі вона пішла на кухню, зварила каву, всілася в темряві на кухонному дивані і напружено думала, викурюючи одну сигарету за іншою. Те, що Вангер з Фруде повинні були пошити Мікаеля в дурні, вона вважала само собою зрозумілим. Це цілком у їх манері. Але це проблема Мікаеля, а не її. Чи ні?

Врешті-решт Лісбет зважилася. Вона загасила недопалок, увійшла до Мікаеля, засвітила лампу біля ліжка і почала термосити його, доки він не прокинувся. Було о пів на третю.

— Що?

— У мене є питання. Сядь.

Мікаель сів і сонно втупився в неї.

— Коли тебе притягли за наклеп, чому ти не захищався?

Мікаель захитав головою і зустрівся з нею поглядом. Потім покосився на годинник.

— Лісбет, це довга історія.

— Розповідай. У мене є час.

Він довго сидів мовчки, обдумуючи, що йому говорити, і вирішив сказати правду.

— Мені нічим було захищатися. Зміст статті виявився помилковим.

— Коли я влізла в твій комп'ютер і прочитала твоє листування з Ерікою Бергер, там багато йшлося про справу Веннер-стрьома, але ви весь час обговорювали практичні деталі суду і ні словом не обмовилися про те, що насправді відбулося. Розкажи, де вийшов прокол.

— Лісбет, я не можу відкрити правду. Мене добряче надурили. Ми з Ерікою зійшлися на тому, що якби я спробував розповісти, як усе було насправді, це б ще більше підірвало до нас довіру.

— Послухай, Калле Блумквісте, учора вдень ти тут щось проповідував про дружбу, довіру та інші високі матерії. Я не збираюся викладати твою історію в Мережі.

Мікаель всіляко намагався протестувати. Він нагадав Лісбет, що вже середина ночі, і заявив, що не має сил зараз про це думати. Проте вона й далі вперто сиділа, доки він не здався. Він сходив у туалет, сполоснув обличчя і знову поставив кавник. Потім повернувся на ліжку і розповів, як два роки тому старий шкільний приятель Роберт Ліндберг, сидячи на яхті в гостьовій гавані Архольма, викликав у нього цікавість.

— Ти думаєш, що твій приятель набрехав?

— Ні, в жодному разі. Він правдиво розповів те, що знав, — я зміг перевірити кожне слово в документах ревізії УПП. Я навіть з'їздив до Польщі і сфотографував залізний ангар, де колись розташовувалось велике підприємство «Мінос», потім узяв інтерв'ю у кількох колишніх працівників підприємства, і всі сказали одне й те саме.

— Я не розумію.

Мікаель зітхнув. Трохи зачекавши, він сказав:

— У мене вийшов з біса добрячий матеріал. Із самим Веннерстрьомом я на той час ще не стикався, та історія вийшла залізна, і якби я її тоді опублікував, мені б справді вдалося його труснути. До висунення звинувачення в шахрайстві справа, мабуть, не дійшла б — у нього вже було схвалення ревізії, — але я б зіпсував йому репутацію.

— Де стався прокол?

— По ходу справи хтось довідався, в чому я копірсаюся, і Веннерстрьомові стало відомо про моє існування. Зовсім несподівано стала відбуватися безліч дивних речей. Спершу мені почали погрожувати. Пішли анонімні дзвінки з карткових таксофонів, які не вдавалося відстежити. На адресу Еріки теж посипалися погрози — звичайна нісенітниця, типу: зав'яжуй, інакше ми вивісимо твої цицьки на дверях хліва тощо. Вона, звісно, шаленіла від злості.

Він узяв у Лісбет сигарету.

— Потім сталося дещо вкрай неприємне. Одного разу вночі, коли я виходив з редакції, на мене напали двоє чоловіків — просто підійшли і зо два рази врізали. Я був абсолютно не готовий до цього, мені зацідили по зубах, і я впав на землю. Вирахувати їх мені не вдалося, але один був схожий на старого байкера.

— Так.

— Усі ці дії викликали, зрозуміло, лише той ефект, що Еріка розлютилась, а я вперся рогом. Ми посилили охорону в «Міленіумі». Проте масштаб переслідувань був несумірний зі змістом мого матеріалу. Ми ніяк не могли зрозуміти суть того, що відбувається.

— Але ж опублікував ти щось зовсім інше.

— Правильно. Ми неочікувано зробили сенсаційне відкриття. У нас з'явилося джерело, *deer throat*¹ — хлопець з оточення Веннерстрьома. Він буквально до смерті боявся, і нам доводилося зустрічатися з ним в анонімних готельних номерах. Від нього ми дізналися, що гроші від афери з «Міносом» використовувалися для торгівлі зброєю під час війни в Югославії. Веннерстрьом обкручував справи з усташами. І мало того, як доказ джерело надало нам копії письмових документів.

— Ви йому повірили?

— Він діяв вправно. Він надав нам достатньо інформації, щоб вивести нас ще на одне джерело, здатне підтвердити його розповідь. Ми отримали навіть фотографію, на якій один з найближчих соратників Веннерстрьома тисне руку покупцеві. У нас вийшов чудовий детальний матеріал, у якому все здавалося доказовим. Ми його опублікували.

— А він виявився сфальшованим.

— Від початку до кінця, — підтвердив Мікаель. — Документи були вправно сфальсифіковані. Адвокат Веннерстрьома зміг довести навіть, що фотографію підручного Веннерстрьома з лідером усташів було змонтовано з двох різних знімків за допомогою «Фотошопу».

— Приголомшливо, — діловим тоном сказала Лісбет Саландер, щось занотувавши.

— Що правда, то правда. Заднім числом стало цілком очевидно, як нас підставили. Наш початковий матеріал нашкодив би Веннерстрьому. А так ці дійсні факти потонули в потоці

¹ Анонімне джерело інформації (англ.).

фальсифікацій — вийшла найстрашніша підстава з усіх, про які я коли-небудь чув. Ми опублікували статтю, з якої Веннерстрьом міг висмикувати факт за фактом і доводити свою невинність. Спрацьовано було з біса вправно.

— Ви не могли відступитися і розповісти правду. У вас не було ніяких доказів того, що фальшивка є справою рук самого ж Веннерстрьома.

— Навіть гірше. Якби ми спробували розповісти правду і виявилися такими ідіотами, що звинуватили б Веннерстрьома в створенні фальшивки, нам би просто ніхто не повірив. Це виглядало б як відчайдушна спроба перекласти провину на самого потерпілого. Ми б постали як викінчені змовники-теоретики і повні кретини.

— Я розумію.

— Веннерстрьом був невразливий з будь-якого боку. Якби фальсифікація розкрилася, він зміг би стверджувати, що його намагався зганьбити хтось із його ворогів. А ми, в «Міленіумі», все одно втратили б усіляку довіру, оскільки клінули на відомості, що виявилися помилковими.

— І ти вирішив не захищатися, а погодитися на тюремне покарання.

— Я заслужив покарання, — з гіркотою сказав Мікаель. — Я вчинив злочин проти честі та гідності особи. Тепер тобі все відомо. Можна, я нарешті посплю?

Мікаель погасив світло і заплющив очі. Лісбет примостилася поряд і якийсь час лежала мовчки.

— Веннерстрьом — бандит, — сказала вона.

— Я це знаю.

— Ні, я маю на увазі, мені точно відомо, що він бандит. Він співпрацює з усіма, від російської мафії до колумбійських картелів, що займаються наркотиками.

— Про що ти говориш?

— Коли я віддавала Фруде свій звіт, він дав мені додаткове завдання. Попросив спробувати з'ясувати, що насправді відбувалося на процесі. Я тільки почала над цим працювати, як він зателефонував Арманському і скасував замовлення.

— Он як.

— Гадаю, вони відмовилися від розслідування, щойно ти пристав на пропозицію Хенріка Вангера. Їм це більше не було потрібно.

— І що ж?

— Ну, я не люблю залишати справи незавершеними. У мене навесні видалося... кілька вільних тижнів, коли у Арманського не було для мене роботи, і я задля розваги почала копати навколо Веннерстрьома.

— Ти що-небудь знайшла?

— У мене в комп'ютері є весь його жорсткий диск. Якщо ти схочеш, то зможеш отримати скільки завгодно доказів того, що він справжній бандит.

Розділ 28

Вівторок,

29 липня — п'ятниця, 24 жовтня

На читання роздрукувань з комп'ютера Лісбет — вийшли цілі коробки паперів — у Мікаеля Блумквіста пішло три дні. Справа ускладнювалася тим, що

картина складалася надто неоднорідна: то опційна операція в Лондоні, то валютна операція в Парижі, через представника, то офшорна компанія в Гібралтарі, то раптове подвоєння рахунку в «Чейз Манхеттен банку» в Нью-Йорку.

До того ж спливало багато дивного, що збивало з пантелику. Наприклад, п'ять років тому в Сантьяго, в Чилі, було зареєстроване торговельне товариство з неторканим рахунком на двісті тисяч крон, одне з майже тридцяти аналогічних підприємств у дванадцяти різних країнах, — і жодного натяку на рід його діяльності. Що це — заморожені компанії? Заморожені в очікуванні чого? Підставні компанії для прикриття якоїсь іншої діяльності? Очевидно, відповіді на ці запитання Веннерстрьом тримав не в комп'ютері, а в голові, і тому така інформація ніколи не потрапляла до електронних документів.

Лісбет Саландер вважала, що відповідей на подібні питання їм дістати не вдасться. Перед їхніми очима проходили факти, але вони не могли проникнути в їхню суть. Імперія Веннерстрьома нагадувала цибулину: знімеш один шар оболонки, а під ним уже інший, і розгортається цілий лабіринт компаній з надзвичайно складними взаємними зв'язками. Компанії, рахунки, фонди, цінні папери, — навряд чи хоч хто-небудь, навіть сам Веннерстрьом, мав цілковите уявлення про стан справ. Ця імперія жила власним життям.

Існувала хіба що якась схема або, принаймні, натяк на неї: плутанина компаній, що належали одна іншій. Спроба зробити оцінку вартості імперії Веннерстрьома приводила до результатів з абсурдно великим розкидом: від ста до чотирьохсот мільярдів крон. Усе залежало від того, кого питали і як підра-

ховували. Але якщо компанії володіють доходами одна одної, яка ж тоді їх загальна вартість?

Коли Саландер запитала про це, Мікаель Блумквіст повернув до неї змучене обличчя.

— Це езотерика, — відповів він і продовжив сортувати банківські кредити.

Після того, як Лісбет Саландер випустила джина, боротьби з яким Мікаель Блумквіст тепер присвячував весь вільний від сну час, вони рано-вранці поспішно покинули Хедебю. Вони поїхали прямо до Лісбет і провели перед її комп'ютером дві доби, протягом яких вона демонструвала Мікаелю Веннерстрьомові володіння. У нього виникло безліч запитань, але одне з них було викликане суто цікавістю.

— Лісбет, як тобі вдається практично керувати його комп'ютером?

— Завдяки маленькому винаходу мого колеги Чуми. У Веннерстрьома є лептоп Ай-Бі-Ем, на якому він працює і вдома, і в офісі. Отже, вся інформація збирається на одному-єдиному жорсткому диску. У нього вдома ширококутний Інтернет. Чума винайшов свого роду манжетку, яка застібається навколо самого кабелю, і я йому зараз її тестую; манжетка реєструє все, що бачить Веннерстрьом, і пересилає інформацію далі, на який-небудь сервер.

— Хіба у нього немає персонального файрвола?

Лісбет усміхнулася:

— Зрозуміло, є. Та вся сіль у тому, що манжетка працює і як свого роду файрвол. У результаті його комп'ютер зламується дуже швидко. Скажімо, якщо Веннерстрьом отримує мейл, то

повідомлення спочатку потрапляє на манжетку Чуми і ми можемо його прочитати ще до того, як воно проходить його файрвол. Хитрість полягає в тому, що мейл переписується і до нього додається початковий код у кілька байт. Історія повторюється щоразу, коли Веннерстрьом що-небудь закачує в свій комп'ютер. З фотографіями виходить ще краще. Він дуже багато повзає по Мережі. Кожного разу, коли він відкриває порнознімок або заводить нову домашню сторінку, ми додаємо кілька рядків початкового коду. За деякий час — кілька годин або днів, залежно від того, як багато він користується комп'ютером, Веннерстрьом скачує собі цілу програму, приблизно в три мегабайти, де кожен фрагмент приєднується до наступного.

— І що з цього?

— Коли останні фрагменти стають на місце, програма інтегрується з його інтернетівською програмою. Він сприймає це як зависання свого комп'ютера і змушений його перезавантажувати. Під час перезавантажування інсталюється абсолютно нове програмне забезпечення. Він використовує «Майкрософт експлорер». Наступного разу, коли він запускає «Експлорер», він насправді запускає абсолютно іншу програму, яка непомітна на його робочому столі, працює і виглядає як «Експлорер», але робить ще багато різних речей. Насамперед вона контролює його файрвол і стежить за тим, щоб усе працювало. Потім вона починає сканувати комп'ютер і надсилає фрагменти інформації щоразу, коли він, перебуваючи в Мережі, клікає мишкою. Через деякий час, знов-таки залежно від того, як довго він сидить у Мережі, повна дзеркальна копія вмісту його жорсткого диска збирається на якомусь сервері. І настає час для Ейч-ті.

— Ейч-ті?

— Соррі. Чума називає це Ейч-ті. Hostile Takeover.

— А-а.

— Головна хитрість полягає в тому, що відбувається далі. Коли структура сформувалася, у Веннерстрьома вийшли два повні жорсткі диски — один на власному компі, а другий — на нашому сервері. Надалі, коли він запускає свій комп'ютер, він насправді запускає відбитий комп'ютер. Він працює вже не на власному комп'ютері, а на нашому сервері. Його комп'ютер починає злегка гальмувати, але це майже непомітно. І коли я підключаюся до сервера, я можу приєднатися до його комп'ютера в реальному часі. Кожного разу, коли Веннерстрьом натискає на клавішу свого комп'ютера, я бачу це в себе.

— Твій приятель, мабуть, теж хакер.

— Це він організував нам підслуховування в Лондоні. Він трохи дивний і ніколи не спілкується з людьми, але в мережі він легенда.

— Гарзд, — сказав Мікаель з покірною посмішкою. — Питання номер два: чому ти не розповіла про Веннерстрьома раніше?

— Ти мене не питав.

— А якби я так і не запитав — припустімо, ми з тобою ніколи б не зустрілися, — ти б так і мовчала про те, що Веннерстрьом бандит, а «Міленіум» би тим часом збанкрутував?

— Мене ніхто не просив викривати Веннерстрьома, — повчальним тоном відповіла Лісбет.

— Але якби?

— Але ж я розповіла, — відрубала вона.

Мікаель припинив цю розмову.

Вміст Веннерстрьомового комп'ютера цілком поглинув Мікаеля. Лісбет переписала Веннерстрьомів жорсткий диск — близько п'яти гігабайт — на десятки CD, і їй уже починало здаватися, що вона більш-менш переїхала до Мікаелевого помешкання. Вона терпляче чекала, поки він у всьому розбереться, і відповідала на запитання, що в нього постійно виникали.

— Я просто не розумію, як він може бути таким кретином, що збирає весь матеріал про свою брудну білизну на одному жорсткому диску, — сказав Мікаель. — Якщо це потрапить до поліції...

— Люди взагалі часто роблять дурниці. Мабуть, він просто не думає, що поліції коли-небудь спаде на думку конфіскувати його комп'ютер.

— Почувається вищим за будь-які підозри. Я згоден, що він зарозумілий засранець, але повинні ж у нього бути консультанти з безпеки, які можуть йому пояснити, як поводитися з комп'ютером. У нього там зберігається матеріал аж з дев'яносто третього року.

— Комп'ютер досить новий. Його зроблено рік тому, але Веннерстрьом, схоже, переніс туди всю стару кореспонденцію і тому подібне, замість того щоб зберегти на CD-дисках. Проте він все ж таки використовує шифрувальні програми.

— Що абсолютно нерозумно, якщо ти сидиш прямо в його комп'ютері й читаєш паролі щоразу, коли він їх уставляє.

Коли вони пробули в Стокгольмі чотири дні, о третій годині ночі Мікаелю на мобільний телефон раптом подзвонив Крістер Мальм.

— Хенрі Кортес сьогодні ввечері ходив з подружкою в кабак.

— Он як, — сонно промовив Мікаель.

— Дорогою додому вони опинилися в кафе на Центральному вокзалі.

— Не краще місце, щоб когось спокушати.

— Послухай. Янне Дальман у нас у відпустці. Хенрі раптом помітив його за столиком у компанії іншого чоловіка.

— І що?

— Хенрі впізнав його супутника за фото під його статтями. Це Крістер Седер.

— Мені здається, я знаю це ім'я, але...

— Він працює в журналі «Фінансмагазінет монополь», яким володіє «Веннерстрьом груп», — вів далі Мальм.

Мікаель сів у ліжку.

— Ти слухаєш?

— Слухаю. Адже це не обов'язково щось означає. Седер звичайний журналіст і може виявитися просто давнім приятелем Дальмана.

— Гарзд, нехай у мене параноя. Але три місяці тому «Міленіум» купив репортаж у незалежного журналіста, а за тиждень до нашої публікації Седер випустив майже ідентичне викриття. Це був той самий матеріал про виробника мобільних телефонів, який приховав доповідь про те, що вони використовують неправильний компонент, здатний викликати коротке замикання.

— Я чую, що ти говориш. Але таке трапляється. Ти говорив з Ерікою?

— Ні, вона все ще у від'їзді і повернеться тільки наступного тижня.

— Нічого не роби. Я передзвоню пізніше, — сказав Мікаель і вимкнув телефон.

— Проблеми? — спитала Лісбет Саландер.

— Це пов'язано з «Міленіумом», — сказав Мікаель. — Мені треба туди ненадовго заскочити. Хочеш зі мною?

О четвертій ранку редакція була порожня. Лісбет Саландер знадобилося приблизно три хвилини, щоб зламати паролі в комп'ютері Янне Дальмана, і ще дві хвилини, щоб перекачати його вміст до ноутбука Мікаеля.

Більша частина електронної пошти, щоправда, містилася в особистому комп'ютері Янне Дальмана, доступу до якого у них не було. Проте Лісбет Саландер змогла через його стаціонарний комп'ютер у редакції дізнатися, що крім службової адреси «millennium.se» Дальман мав особисту [hotmail](http://hotmail.com)-адресу в Інтернеті. Їй знадобилося шість хвилин, щоб зламати цю адресу і викачати його кореспонденцію за останній рік. Через п'ять хвилин Мікаель мав у своєму розпорядженні докази того, що Янне Дальман видавав інформацію про ситуацію в «Міленіумі» і тримав редактора «Фінансмагазінет монополь» у курсі того, які репортажі Еріка Бергер планує помістити в які числа. Шпигунська діяльність велася принаймні з минулої осені.

Вони вимкнули комп'ютери, повернулися до Мікаелевої квартири і кілька годин поспали. Близько десятої години ранку Мікаель зателефонував Крістеру Мальму.

— У мене є докази того, що Дальман працює на Веннер-стрьома.

— Я так і знав. Гаразд, я сьогодні ж звільню цю мерзотну скотину.

— Не треба. Нічого не роби.

— Нічого?

— Крістер, покладися на мене. До якого числа у Дальмана відпустка?

— Він виходить на роботу в понеділок.

— Скільки сьогодні в редакції народу?

— Ну, приблизно половина.

— Ти можеш скликати нараду о другій годині? Про що йтиметься, не говори. Я прийду на нараду.

За конференц-столом перед Мікаелем усілися шестеро. Крістер Мальм мав стомлений вигляд. Хенрі Кортес був закоханий, що явно читалося на його обличчі, як це буває тільки з двадцятичотиритітніми. Моніка Нільссон дивилася повними очікування очима; Крістер Мальм ні словом не сказав про мету зборів, але вона пропрацювала в редакції досить довго, щоб уловити незвичність ситуації, і сердилася на те, що її не ввели в курс справи. Цілком звичайний вигляд був лише в Інгели Оскарссон, яка працювала тільки два дні на тиждень, займаючись організаційними питаннями, реєстрацією передплатників і тому подібним і завжди здавалася досить засмиканою відтоді, як два роки тому народила дитину. Другою, що працювала неповний тиждень, була незалежна журналістка Лотта Карім, яка мала з журналом такий самий контракт, як Хенрі Кортес, і тільки-но вийшла з відпустки.

Сонні Магнуссон ще відпочивав, але Крістеру вдалося його викликати.

Мікаель почав з того, що всіх привітав і вибачився за те, що був відсутній протягом цього року.

— Те, про що сьогодні піде мова, ні я, ні Крістер не встигли обговорити з Ерікою, але можу запевнити вас, що в цьому випадку я говорю від її імені. Сьогодні нам треба буде вирішити долю «Міленіуму».

Він зробив паузу, чекаючи, поки всі усвідомлять його слова. Ніхто ні про що не запитав.

— Останній рік видався важким. Мене дивує, що ніхто з вас не передумав і не почав шукати іншу роботу. Доводиться виходити з того, що ви або геть божевільні, або виключно віддані і вам чомусь подобається працювати саме в нашому журналі. Тому я збираюся розкрити карти і попросити вас зробити останній вклад.

— Останній вклад? — поцікавилася Моніка Нільссон. — Це звучить так, ніби ти збираєшся закрити журнал.

— Саме так, — відповів Мікаель. — Після відпустки Еріка збере всіх нас на похмурі редакційні збори і оголосить, що до Різдва «Міленіум» закриється і вас усіх буде звільнено.

Тут присутніх охопив відомий неспокій. Навіть Крістер Мальм на секунду повірив, що Мікаель говорить серйозно, але потім усі помітили його задоволену посмішку.

— Протягом осені вам доведеться вести подвійну гру. Річ у тім, що наш дорогий відповідальний секретар Янне Дальман підробляє інформатором у Ханса Еріка Веннерстрьома. Як наслідок ворог весь час перебуває в курсі того, що відбувається в редакції, і це пояснює багато з тих невдач, яких ми зазнали

в останній рік. Особливо щодо тебе, Сонні, коли частина рекламодавців, що здавалися позитивно настроєними, раптом нас покинула.

— Я весь час це підозрювала, — сказала Моніка Нільссон.

Янне Дальман не був надто популярним у редакції, і викриття вочевидь ні для кого не стало шоком. Мікаель перервав виникле бурмотіння:

— Я вам розповідаю про все це, бо цілковито довіряю вам. Ми пропрацювали разом кілька років, і я знаю, що голови у вас на плечах є. Я також можу сміливо розраховувати на вашу підтримку в тому, що відбуватиметься восени. Надзвичайно важливо змусити Веннерстрьома повірити в те, що «Міленіум» перебуває на межі банкрутства. У цьому й полягатиме ваше завдання.

— Яка в нас ситуація насправді? — спитав Хенрі Кортес.

— Справа йде таким чином. Я знаю, що всім було важко і ми ще не впливли цілком. Виходячи зі здорового глузду, «Міленіум» мав би перебувати на шляху до могили. Даю вам слово, що до похорону справа не дійде. Зараз «Міленіум» сильніший, ніж рік тому. Коли наша зустріч закінчиться, я знову зникну приблизно на два місяці. До кінця жовтня я повернуся. І тоді ми обітнемо Хансові Ерікові Веннерстрьому крила.

— Яким чином? — поцікавився Кортес.

— Вибач, але цю інформацію я вам видавати не збираюся. Я напишу нову статтю про Веннерстрьома, і цього разу ми всі зробимо правильно. А потім почнемо готуватися до святкування Різдва. Я маю намір на закуску запропонувати засмаженого цілого Веннерстрьома, а на десерт — різних дрібних критиків.

Ураз усіх охопив веселий настрій. Мікаель замислився над тим, як би до всього цього поставився він сам, якби сидів за конференц-столом серед інших і вислухував подібну промову. З підозрою? Мабуть, так. Проте було очевидно, що жменька співробітників «Міленіуму» як і раніше йому довіряють. Він знову підняв руку:

— Для успіху заходу важливо, щоб Веннерстрьом вважав, ніби «Міленіум» гине. Я не хочу, щоб він винайшов який-небудь контрзахід або останньої хвилини приховав докази. Тому спершу ми складемо сценарій, за яким ви працюватимете восени. По-перше, важливо, щоб нічого з того, що ми сьогодні обговорюємо, не фіксувалося на папері і не обговорювалося в електронній пошті або з ким-небудь, крім тих, що сидять у цій кімнаті. Нам невідомо, як глибоко Дальман проник у наші комп'ютери, а я виявив, що читати особисту пошту співробітників зовсім не важко. Отже, всі обговорення ведуться тільки усно. Якщо в найближчі тижні вам знадобиться обговорити це, слід буде звертатися до Крістера і зустрічатися у нього вдома, за умов дотримання цілковитої секретності.

Мікаель написав на дошці: «Ніякої електронної пошти».

— По-друге, ви мусите сваритися. Спершу я хочу, щоб ви лаяли мене щоразу, коли Янне Дальман опиниться поблизу. Не перегравайте, пускайте в хід тільки свою природну стервозність. Крістере, мені треба, щоб у вас з Ерікою стався розкол. Використайте фантазію і темніть з приводу причини, але потрібно створити видимість, ніби журнал розвалюється і всі між собою пересварилися.

Він написав на дошці: «Чвари».

— По-третє: Крістере, коли повернешся Еріка, ти маєш повідомити їй, що відбувається. Її завдання — переконати Янне Дальмана, ніби наш договір з концерном «Вангер», який зараз підтримує нас на плаву, розвіявся порохом через те, що Хенрік Вангер важко хворий, а Мартін Вангер загинув.

Він написав на дошці: «Дезінформація».

— Але договір залишається в силі? — поцікавилася Моніка Нільссон.

— Можете мені повірити, — похмуро сказав Мікаель. — За ради виживання «Міленіуму» концерт піде на багато що. Через кілька тижнів, скажімо, в кінці серпня, Еріка повинна скликати збори і повідомити про майбутні звільнення. Важливо, щоб ви всі розуміли, що це блеф і що зникне звідси тільки Янне Дальман. Але не забувайте підігравати. Почніть розмови про пошуки нової роботи і обговорюйте, як не вигідно мати в своєму резюме «Міленіум». І так далі.

— І ти вважаєш, що ця гра врятує «Міленіум»? — спитав Сонні Магнуссон.

— Я знаю, що врятує. Тебе, Сонні, я попрошу скласти фальшивий місячний звіт, що показує падіння ринку реклами в останні місяці, а також скорочення кількості передплатників.

— Звучить забавно, — сказала Моніка. — Нам слід тримати це всередині редакції чи треба видати інформацію іншим ЗМІ?

— Невиносьте це за межі редакції. Якщо матеріал з'явиться деінде, ми знатимемо, хто його помістив. Раптом хтось запитає нас через кілька місяців, ми спокійно відповімо: про що мова, до вас просто дійшли безпідставні чутки, «Міленіуму» ніколи

не загрожувало закриття. Найліпше буде, якщо Дальман справді видасть інформацію іншим ЗМІ, тоді вони надалі матимуть його за цілковитого ідіота. Якщо ви зможете підказати Дальманові яку-небудь правдоподібну, але абсолютно безглузду історію, будь ласка.

На складання сценарію та розподіл ролей вони згаяли дві години.

Після зборів Мікаель з Крістером Мальмом пили каву в кафе «Ява» на Хурнстатан.

— Крістере, надзвичайно важливо, щоб ти зустрів Еріку прямо в аеропорту і ввів її в курс справи. Ти повинен переконати її включитися в цю гру. Я добре її знаю, тому переконаний, що вона захоче розібратися з Дальманом негайно, — цього допускати не можна. Я не хочу, щоб Веннерстрьом щось відчув і встиг провести які-небудь маніпуляції з доказовою базою.

— Гарзд.

— І прослідкуй за тим, щоб Еріка не торкалася електронної пошти, доки не встановить шифрувальну програму Пі-джі-пі і не навчиться нею користуватись. Є підстави вважати, що через Дальмана Веннерстрьом, очевидно, має можливість читати все, що ми один одному пишемо. Я хочу, щоб ти і решта співробітників установили собі Пі-джі-пі. Це має бути зроблено непомітно: я дам тобі координати консультанта, ти зв'яжешся з ним, він прийде перевірити Мережу і комп'ютери всіх співробітників редакції і тим часом непомітно встановить програму.

— Я зроблю все, що зможу. Але, Мікаелю, що ти маєш на думці?

— Я збираюся прибити Веннерстрьома цвяхами до дверей хліва.

— Як?

— Вибач, поки що це секрет. Можу тільки сказати, що маю матеріал, на тлі якого наше попереднє викриття здаватиметься розважальною історією для сімейного читання.

Крістер Мальм вочевидь занепокоївся.

— Я завжди довіряв тобі, Мікаелю. Чи означає все це, що ти не довіряєш мені?

Мікаель засміявся.

— Ні. Але наразі я займаюся злісною кримінальною діяльністю, за яку можу заробити два роки в'язниці. Методи дослідження, так би мовити, трохи сумнівні. Я вдаюся майже до таких самих класних методів, як Веннерстрьом. І не хочу, щоб ти, або Еріка, або хто-небудь інший з «Міленіуму» був у цьому якимось чином замішаний.

— Ти вмієш змусити мене хвилюватися.

— Не хвилюйся. І можеш передати Еріці, що матеріал буде великим. Дуже великим.

— Еріка захоче знати, що в тебе в голові.

Мікаель на мить замислився. Потім усміхнувся:

— Передай їй — навесні, підписавши за моєю спиною контракт із Хенріком Вангером, вона чітко дала мені зрозуміти, що тепер я тільки простий незалежний журналіст, що не входить до правління і не має жодного впливу на політику «Міленіуму». Це має означати, що я теж більше не зобов'язаний її інформувати. Але я обіцяю: якщо вона не дозволить собі зайвого, то матиме право першою опублікувати матеріал.

Крістер Мальм раптом засміявся.

— Вона розлютиться, — весело зауважив він.

Мікаель розумів, що був не цілком відвертий з Крістером Мальмом. Еріки він уникав свідомо. Найприроднішим було б негайно зв'язатися з нею і відкрити їй свої задуми. Але йому не хотілося з нею розмовляти. Він з десятків разів брався за мобільний телефон і набирав її номер, але в останню мить передумував.

У чому полягала проблема, Мікаель знав. Він не зміг би зараз дивитися їй в очі.

Там, у Хедестаді, погодившись приховувати відоме йому, він учинив прогріх, непростимий для журналіста. Він просто не уявляв собі, як їй це пояснити, не збрехавши, а якщо існувало щось таке, чого він не збирався робити ні за яких умов, то це брехати Еріці Бергер.

А головне те, що дві ці проблеми одночасно — Еріка і Веннерстрьом — були йому не до снаги. Тому він відклав зустріч, вимкнув мобільний телефон і відмовився від розмови з Ерікою, хоча й розумів, що це тільки зволікання часу.

Відразу після зборів у редакції Мікаель переїхав до свого будиночка в Сандхамні, де не бував понад рік. З багажу він прихопив із собою дві коробки з роздруківками матеріалу й ті CD-диски, які підготувала для нього Лісбет Саландер. Він запасся харчами, зачинився, відкрив свій ноутбук і почав писати. Щодня він ненадовго виходив прогулятися, купував газети і найнеобхідніше. Гостьова гавань як і раніше кишіла яхтами, і молодь, що позичила «батьків човен», як завжди,

нестримно пиячила в барі «Нирець». Мікаель майже не помічав нікого навколо. Він сидів за комп'ютером практично з тієї миті, як розплющував очі, і до того часу, поки увечері не падав з ніг від втоми.

Зашифрована електронна пошта від головного редактора erika.berger@millenium.se відповідальному редактору, який перебуває в тривалій відпустці, mikaelblomkvist@millenium.se.

Мікаелю. Мені необхідно знати, що відбувається, — Боже, я повертаюся з відпустки і застаю цілковитий хаос. Новина про Янне Дальмана і придумана тобою подвійна гра. Мартін Вангер мертвий. Харіет Вангер жива. Що відбувається в Хедебю? Де ти? Чи є в тебе матеріал? Чому ти не відповідаєш на дзвінки? Е.

Р. С. Я зрозуміла натяк, який мені не без утіхи передав Крістер. Ти мені за це ще відповіси. Невже ти на мене серйозно розсердився?

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

Привіт, Ріккі. Ні, заради Бога, не думай, я не гніваюся. Пробач, що я не встиг познайомити тебе із суттю справи, але останніми місяцями моє життя нагадувало американські гірки. Розповім, як зустрінемось, але не по електронній пошті. На цей час я в Сандхамні. Матеріал є, та не про Харіет Вангер. Найближчим часом я сидітиму тут як приклеєний. Потім усе закінчиться. Покладися на мене. Цілую. М.

Від кого: erika.berger@millenium.se

Кому: mikael.blomkvist@millenium.se

У Сандхамні? Я негайно до тебе приїду.

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

Зараз не треба. Почекай зо два тижні, поки я хоча б розберуся з текстом. Крім того, я чекаю на інший візит.

Від кого: erika.berger@millenium.se

Кому: mikael.blomkvist@millenium.se

Тоді я, звісно ж, утримаюся. Але я мушу знати, що відбувається. Хенрік Вангер знову став генеральним директором і не відповідає на мої дзвінки. Якщо договір з Вангером луснув, мені необхідно це знати. Наразі я просто не розумію, що маю робити. Я повинна знати, виживе журнал чи ні. Ріккі.

P. S. Хто вона?

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

По-перше: ти можеш бути цілком упевнена, що Хенрік не вийде з гри. Але у нього був важкий інфаркт, він щодня працює потроху, і думаю, що хаос, котрий виник після смерті Мартіна і воскресіння Харієт, забирає всі його сили.

По-друге: «Міленіум» виживе. Я працюю над головним репортажем нашого життя, і коли ми його опублікуємо, ми назавжди потопимо Веннерстрьома.

По-третє: моє життя зараз перевернулося шкереберть, але щодо тебе, мене і «Міленіуму» нічого не змінилося. Вір мені. Цілую. Мікаель.

P. S. Щойно випадє нагода, я вас познайомлю. Вона тебе добряче спантеличить.

Коли Лісбет Саландер приїхала до Сандхамна, її зустрів неголений Мікаель Блумквіст із запалими очима. Нашвидку обійнявши Лісбет, він попросив її поставити каву і зачекати, доки закінчить якийсь текст.

Лісбет оглянула його будинок і майже відразу сказала собі, що їй тут подобається. Будинок стояв прямо на підмостках, за два метри від води. Розміром він був усього шість на п'ять метрів, але виявився таким високим, що нагорі поміщалася спальня-антресоль, куди вели кручені сходи. Лісбет могла стояти на антресолі на повний зріст, а Мікаель змушений був злегка пригинатися. Вона проінспектувала ліжку і переконалася, що місця в ньому вистачить для них обох.

Коло дверей було велике вікно, що виходило на воду. Під ним стояв кухонний стіл Мікаеля, що слугував йому також і за письмовий. На стіні поруч зі столом висіла полиця із CD-програвачем і великим зібранням Елвіса Преслі впереміш із хард-роком — музика, яку Лісбет не надто любила.

У кутку стояла грубка зі стеатиту, зашклена спереду. Решту меблювання складала тільки прикручена до стіни шафа для одягу та постільної білизни і раковина для миття посуду: її відокремлювала шторка для ванни. Біля раковини було маленьке віконце. Під крученими сходами Мікаель відгородив закуток для біотуалету. В цілому будинок нагадував велику каюту, де за меблі правлять переважно рундуки.

У своєму звіті про особисті обставини Мікаеля Блумквіста Лісбет стверджувала, що він відремонтував будинок і змайстрував меблі самостійно — цей висновок вона зробила, прочитавши електронного листа до Мікаеля одного приятеля, який колись відвідав Сандхамн і потім захоплювався його здібностями. Будинок мав охайний, невибагливий, майже поспартанськи простий вигляд, і вона зрозуміла, чому Мікаель так любить свій будиночок біля води.

Через дві години Лісбет вдалося-таки змусити Мікаеля відірватися від роботи, тож він неохоче вимкнув комп'ютер, поголився і повів її на екскурсію. Надворі було сиро і вітряно, тому вони хутко попрямували до місцевого готелю. Мікаель розповів про те, що вже написав, а Лісбет дала йому диск із новинами з Веннерстрьомового комп'ютера.

Коли вони повернулися додому, вона затигла його на антресоль, примудрилася роздягнути... словом, ще більше відірвала від роботи.

Прокинувшись пізно вночі, Лісбет відчула, що лежить у ліжку сама. Подивившись з антресолі вниз, вона побачила Мікаеля, який сидів, схилившись над комп'ютером. Вона довго лежала, підперши рукою голову, і спостерігала за ним. Він здавався щасливим, і вона сама раптом усвідомила, що на диво задоволена життям.

Лісбет Саландер пробула у Мікаеля тільки п'ять днів і повернулася до Стокгольма, бо Драган Арманський несамовито надзвонював їй з приводу роботи. Вона присвятила завданню одинадцять днів, відзвітувала і знову повернулася до Санд-

хамна. Купа роздрукованих сторінок біля Мікаелевого ноутбука встигла вирости.

Цього разу Лісбет залишилася на чотири тижні. За цей час у них встановився певний розпорядок дня. Вони вставали о восьмій, снідали і з годину спілкувалися. Потім Мікаель інтенсивно працював до вечора, коли вони йшли на прогулянку і розмовляли.

Лісбет більшу частину дня проводила в ліжку, читаючи книжки або сидячи в Інтернеті за допомогою ADSL-модема. Вдень вона намагалася не турбувати Мікаеля.

Вечеряли вони пізно, і тільки після вечері Лісбет з власної ініціативи примушувала Мікаеля підніматися на спальну антресоль, де вже пильно стежила за тим, щоб він приділяв їй максимум уваги.

Лісбет здавалося, що вона вперше в житті перебуває у відпустці.

Зашифрована електронна пошта від:

erika.berger@millenium.se

Кому: mikael.blomkvist@millenium.se

Привіт, М. Надсилаю тобі офіційне повідомлення. Янне Дальман звільняється і через три тижні починає роботу в «Фінансмагазінет монополь». Я пішла тобі назустріч і нічого не сказала, усі інші теж розігрують безглуздий спектакль. Е.

Р. С. Принаймні, всім, схоже, весело. Кілька днів тому Хенрі з Лоттою, посварившись, жбурляли одне в одного різні предмети. Народ розіграє для Дальмана такий грубий фарс, що я не розумію, як він може приймати це за чисту монету.

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

Побажай йому успіху і відпусти. Але замкни столове срібло. Цілую. М.

Від кого: erika.berger@millenium.se

Кому: mikael.blomkvist@millenium.se

Я залишилася без відповідального секретаря за два тижні до випуску, а мій журналіст-пошуковець засів у Сандхамні і відмовляється зі мною розмовляти. Міккі, я на колінах благаю тебе. Ти не можеш підключитися? Еріка.

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

Протримайся зо два тижні, і ми досягнемо мети. І починай планувати, бо грудневе число відрізнятиметься від усього, що ми робили раніше. Мій текст займе в журналі близько 40 сторінок. М.

Від кого: erika.berger@millenium.se

Кому: mikael.blomkvist@millenium.se

40 СТОРІНОК!!! Ти сповна розуму?

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

Це буде тематичне число. Мені необхідно ще три тижні. Будь ласка, зроби таке: (1) зареєструй книжкове видавництво з назвою «Міленіум», (2) роздобудь

номер ISBN, (3) попроси Крістера витворити гарний логотип для нашого нового видавництва, (4) знайди добру друкарню, яка може швидко і дешево надрукувати наклад у м'якій обкладинці. І до речі, нам знадобиться капітал, щоб випустити нашу першу книгу. Цілую. Мікаель.

Від кого: erika.berger@millenium.se

Кому: mikael.blomkvist@millemum.se

Тематичне число. Книжкове видавництво. Гроші. Слухаюся, пане господарю. Може, ти хочеш, щоб я зробила що-небудь іще? Станцювала голяка на площі біля Шлюзу? Е.

Р. С. Гадаю, ти знаєш, що робиш. Але що мені робити з Дальманом?

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

Нічого з Дальманом не роби. Просто відпусти. «Монополь» довго не протягне. Підбери для цього числа більше фінансового матеріалу. І, сто чортів, найми нового секретаря. М.

Р. С. Я дуже хочу подивитися на тебе голу біля Шлюзу. М.

Від кого: erika.berger@millenium.se

Кому: mikael.blomkvist@millenium.se

Площа біля Шлзсу – твої марення. Але ж ми завжди брали на роботу разом. Ріккі.

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

І завжди сходилися в тому, кого брати. Цього разу буде так само, кого б ти не обрала. Ми доб'ємо Веннерстрьома. Це головне. Дай мені тільки спокійно все завершити. М.

На початку жовтня Лісбет Саландер прочитала замітку, яку знайшла в інтернетівській версії газети «Хедстадс-курірен», і показала її Мікаелю. Після нетривалої хвороби померла Ізабелла Вангер. За нею сумує її нещодавно воскресла донька Харіет Вангер.

Зашифрована електронна пошта від:

erika.berger@millenium.se

Кому: mikael.blomkvist@millenium.se

Привіт, Мікаелю.

Сьогодні до мене в редакцію приходила Харіет Вангер. Вона зателефонувала за п'ять хвилин до свого приходу, і я виявилася зовсім непередготовленою. Вродлива жінка, елегантно одягнена і з холодним поглядом.

Вона приходила повідомити, що замінила Мартіна Вангера як представника Хенріка у правлінні. Була люб'язна і доброзичлива, запевнила мене, що концерт «Вангер» не збирається виходити з угоди і що сім'я, навпаки, цілковито підтримує Хенрікові зобов'язання перед журналом. Вона попросила провести її по редакції і запитувала про те, як я розцінюю ситуацію, що склалася.

Я сказала все як є: що не відчуваю твердого ґрунту під ногами, що ти заборонив мені приїздити до Сандхамна і що я не знаю, над чим ти працюєш, але що ти збираєшся добити Веннерстрьома. (Я вирішила, що можу це розповісти. Вона все-таки член правління.) Вона скинула одною бровою, посміхнулася і запитала, чи сумніваюся я в тому, що в тебе це вийде. Що мені було відповідати? Я сказала, що почувалася б значно спокійніше, якби краще розуміла, що відбувається. Ет, звичайно, я на тебе покладаюся. Але ти зводиш мене з глузду.

Я спитала, чи знає вона, чим ти займаєшся. Вона відповіла, що ні, але сказала, що ти справив на неї враження дивовижно рішучої людини з інноваційним мисленням. (Це її слова.)

Я сказала також, що розумію, що в Хедестаді сталося щось драматичне, і змагаю від цікавості з приводу історії Харіет Вангер. Коротше кажучи, я почувалася ідіоткою. Вона відповіла питанням на питання, поцікавившись, невже ти справді мені нічого не розповів. Як вона каже, їй зрозуміло, що в нас із тобою особливі стосунки і що ти напевно розповіси мені, коли в тебе з'явиться трохи вільного часу. Потім вона спитала, чи може вона на мене покластися. Що мені було відповідати? Вона сидить у правлінні «Міле́ніуму», а ти кинув мене вести переговори зовсім беззбройною.

Потім вона сказала щось дивне – попросила мене бути вибачливою і до неї, і до тебе. Стверджувала,

що в боргу перед тобою і дуже хотіла б, щоб ми з нею теж стали друзями. Потім вона пообіцяла розповісти свою історію, якщо ти не зможеш. Вона пішла півгодини тому і залишила мене ні в сих ні в тих. Здається, вона мені сподобалася, але поки не знаю, чи можу я на неї покластися. Еріка.

Р. С. Я скучила за тобою. Мені здається, що в Хедестаді сталося щось жахливе. Крістер каже, що в тебе звідкись з'явилася дивна мітка на шиї, схожа на слід від зашморгу. Чи правда це?

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: erika.berger@millenium.se

Привіт, Ріккі.

Історія Харіет така жахлива, що тобі годі й уявити. Було б краще, якби вона все розповіла тобі сама. Мені навіть подумати про це страшно.

А поки я ручаюся, що ти можеш покластися на Харіет Вангер. Вона сказала правду, стверджуючи, що в боргу переді мною, і можеш мені повірити – вона ніколи не зробить нічого на шкоду «Міленіуму». Будь їй другом, якщо вона тобі подобається. А якщо не подобається, не треба. Та вона заслуговує поваги. Вона – жінка з важким минулим, і я відчуваю до неї велику симпатію. М.

Наступного дня Мікаель отримав ще одного листа.

Від кого: harriet.vanger@vangerindustries.com

Кому: mikael.blomkvist@millenium.se

Добридень, Мікаелю. Я вже кілька тижнів намагаюся викроїти час на те, щоб написати Вам, але, здається, в добі надто мало годин. Ви так швидко зникли з Хедебу, що мені так і не вдалося зустрітися з Вами і попрощатися.

Після мого повернення до Швеції час заповнений жахливими враженнями і важкою роботою. У концерні панує хаос, і ми з Хенріком напружено працюємо над тим, щоб дати лад справам. Учора я відвідала «Міленіум»; зайшла як представник Хенріка в правлінні. Хенрік мені детально розповів про ситуацію з Вашим журналом.

Я сподіваюся, Ви не заперечуєте проти того, щоб я з'явилася там у такій ролі. Якщо Ви не хочете, щоб я (або взагалі хто-небудь з нашої сім'ї) був у правлінні, я Вас зрозумію, але обіцяю Вам, що зроблю все для підтримки «Міленіуму». Я в неоплатному боргу перед Вами і запевняю Вас, що мої наміри щодо цього завжди будуть найкращими. Я зустрілася з Вашим другом Ерікою Бергер. Не знаю, чи я їй сподобалася, і мене здивувало, що Ви не розповіли їй про те, що сталося.

Я дуже хочу бути Вам другом, якщо Ви, звичайно, маєте сили продовжувати спілкуватися з ким-небудь із сім'ї Вангер.

З найкращими побажаннями, Харіет.

P. S. Я дізналася від Еріки, що Ви знову збираєтеся боротися з Веннерстрьомом. Дірк Фруде розповів мені, як Вас обдурих Хенрік. Що ж я можу

сказати? Мені шкода. Якщо я можу чимось допомогти, повідомте мені.

Від кого: mikael.blomkvist@millenium.se

Кому: harriet.vanger@vangerindustries.com

Здрастуйте, Харіет. Я справді поспішно покинув Хедебю і працюю зараз над тим, чим, власне кажучи, повинен був займатися цього року. Ви отримаєте інформацію заздалегідь, до того, як текст піде до друку, але гадаю, я можу стверджувати, що з прикрими цьогорічними проблемами невдовзі буде покінчено.

Я сподіваюся, що Ви з Ерікою подружитесь, і, зрозуміло, нічого не маю проти Вашої появи в правлінні «Міленіуму». Я розповім Еріці про те, що сталося. Та зараз у мене немає на те ані сили, ані часу, треба, щоб усе трохи вляглося.

Тримаймо контакт. На все добре. Мікаель.

Лісбет не виявляла до Мікаелевої роботи великого зацікавлення. Коли якось він раптом сказав щось, чого вона спочатку не зрозуміла, Лісбет одірвалася од книги.

— Пробач. Я думав уголос. Я сказав, що це грубо.

— Що грубо?

— Веннерстрьом сплутався з двадцятидволітньою офіціанткою, і вона від нього завагітніла. Ти не читала його листування з адвокатом?

— Мікаелю, любий, у тебе на цьому жорсткому диску є кореспонденція, електронна пошта, договори, документи

з поїздок і бог знає ще що за десять років. Я не так дуже зачарована Веннерстрьомом, щоб ковтати шість гігабайтів різної нісенітництва. Я прочитала дещо, в основному задля задоволення власної цікавості, і переконалася, що він бандит.

— Гарзд. Він зробив їй дитину в дев'яносто сьомому році. Коли вона почала вимагати компенсації, його адвокат відрядив когось умовляти її зробити аборт. Гадаю, він мав намір запропонувати їй певну суму грошей, але вона не захотіла її взяти. Тоді найманець удався до сильніших аргументів і тримав її під водою у ванні, доки вона не погодилася дати Веннерстрьому спокій. І це ідіот адвокат повідомляє в листі — хай і зашифрованому, та все ж таки... Я не надто високої думки про розумові здібності цієї компанії.

— А що сталося з дівчиною?

— Вона зробила аборт. Веннерстрьом залишився задоволений.

Лісбет Саландер замовкла на десять хвилин. Її очі раптом потемніли.

— Ще один чоловік, який ненавидить жінок, — нарешті пробурмотіла вона.

Мікаель її не почув.

Вона позичила в нього диски і присвятила найближчі дні докладному читанню електронної пошти Веннерстрьома та інших документів. Поки Мікаель продовжував роботу, Лісбет лежала на горищі з комп'ютером на колінах, роздумуючи над дивовижною імперією Веннерстрьома.

Їй не йшла з думки дивна річ. Найбільше її дивувало, як вона не додумалася до цього раніше.

Наприкінці жовтня Мікаель роздрукував останню сторінку і вимкнув комп'ютер аж об одинадцятій годині ранку. Не кажучи ні слова, він підійнявся на антресоль і подав Лісбет чималий стіс паперів, після чого відразу заснув.

Лісбет розбудила його увечері й висловила свої міркування з приводу тексту.

На початку третьої ночі Мікаель вніс до свого твору останні поправки.

Наступного дня він зачинив віконниці і замкнув будинок. Відпустка Лісбет закінчилася, і вони разом поїхали до Стокгольма.

До того, як прибути в місто, Мікаелю треба було обговорити з Лісбет одне делікатне питання. Він порушив цю тему, коли вони пили каву з паперових стаканчиків на борту теплоходика, що перевозив їх із шхер.

— Нам потрібно домовитися про те, що я розповідатиму Еріці. Вона відмовиться публікувати статтю, якщо я не зможу пояснити, звідки взяв матеріал.

Еріка Бергер. Головний редактор і Мікаелева коханка з багатолітнім стажем. Лісбет ніколи з нею не зустрічалася і не була впевнена в тому, що хоче цього. Еріка заважала її існуванню, хоча вона поки що не знала, яким чином.

— Що вона про мене знає?

— Нічого. — Він зітхнув. — Я ж з літа уникав Еріки. У мене забракло сил розповісти їй про події в Хедестаді, бо мені було страшенно соромно. Вона дуже нервує через те, що я її майже ні про що не інформував. Їй, зрозуміло, відомо, що я сидів у Сандхамні і писав цей текст, але про його зміст вона нічого не знає.

— Гм.

— За кілька годин вона отримає рукопис. І влаштує допит за найвищим розрядом. Питання в тому, що я маю їй відповідати?

— А що ти хочеш сказати?

— Я хочу розповісти правду.

Між бровами Лісбет пролягла зморшка.

— Лісбет, ми з Ерікою майже постійно сваримося. Це у нас така своєрідна манера спілкування. Але ми цілковито довіряємо одне одному. Вона абсолютно надійна. Ти — джерело, і вона швидше помре, ніж видасть тебе.

— Скільком ще людям тобі треба буде розповідати?

— Більше нікому. Це піде в могилу разом зі мною та Ерікою. Але якщо ти відмовишся, я не розкрию їй твою таємницю. Проте я не збираюся брехати Еріці й вигадувати якесь неіснуюче джерело.

Лісбет обмірковувала сказане, доки вони не причалили біля «Гранд-Отелю».

«Аналіз наслідків».

Нарешті вона неохоче дозволила Мікаелю відрекомендувати її Еріці. Він увімкнув мобільний телефон і набрав номер.

Мікаелів дзвінок заскочив Еріку Бергер за обідом з Малін Ерікссон, яку вона подумувала взяти на посаду відповідального секретаря редакції. Малін було двадцять дев'ять, і вона протягом п'яти років перебивалася на різній тимчасовій роботі. Постійної посади в неї ніколи не було, і вона вже майже втратила надію таку зтримати. Оголошення про вакансію ще не давалося; Малін Ерікссон Еріці рекомендував старий при-

ятель з одного тижневика. Еріка зателефонувала їй того дня, коли у Малін закінчувалась остання тимчасова робота, і запитала, чи цікавить її співпраця в «Міленіумі».

— Це тимчасова посада на три місяці, — сказала за обідом Еріка. — Та якщо все піде добре, то вона може стати постійною.

— Я чула про те, що «Міленіум» скоро закриється.

Еріка усміхнулася:

— Не треба вірити чуткам.

— Цей Дальман, замість якого я працюватиму... — Малін Ерікссон вагалася. — Він переходить до журналу, що належить Хансові Ерікові Веннерстрьому...

Еріка кивнула:

— Наш конфлікт із Веннерстрьомом навряд чи є видавничою таємницею. Він не любить людей, що працюють у «Міленіумі».

— Отже, якщо я погоджуся на роботу в «Міленіумі», то теж потраплю до цієї категорії.

— Так, цілком імовірно.

— Але ж Дальман отримав роботу в «Фінансмагазінет»?

— Можна сказати, що Веннерстрьом у такий спосіб розплатився з ним за деякі дрібні послуги, які йому надавав Дальман. Вас моя пропозиція все ще цікавить?

Малін Ерікссон трохи подумала і хитнула головою.

— Коли ви хочете, щоб я почала?

Цієї миті подзвонив Мікаель і перервав співбесіду.

Двері до квартири Мікаеля Еріка відкрила власними ключами. Вони вперше зустрілися віч-на-віч після його короткого візиту до редакції в червні. Увійшовши до вітальні, вона поба-

чила там анорексично худу дівчину в потертій шкіряній куртці, яка сиділа на дивані, задержши ноги на журнальний столик. Спочатку їй здавалося, що дівчині років п'ятнадцять, та тільки до тієї миті, поки вони не зустрілися поглядом. Коли Мікаель увійшов з кавником і печивом, Еріка все ще роздивлялася це створіння.

Мікаель і Еріка переглянулися.

— Пробач, що я був таким нестерпним, — сказав Мікаель.

Еріка схилила голову набік. Щось у Мікаелі змінилося. Він дуже змарнів і мав виснажений вигляд, у його очах читався сором, і якусь мить він уникав її погляду. Вона скоса подивилася на його шию. Там проступала бліда, але виразно помітна смуга.

— Я уникав тебе. Це дуже довга історія, і я зовсім не пишуся тією роллю, яку в ній відіграв. Та про це пізніше. Зараз я хочу відрекомендувати тобі оцю юну пані. Еріко, це Лісбет Саландер. Лісбет, Еріка Бергер — головний редактор «Міленіуму» і мій найкращий друг.

Через десять секунд споглядання її елегантного одягу і впевненої манери триматися Лісбет уже знала, що Еріка Бергер навряд чи стане їй найкращим другом.

Нарада тривала п'ять годин. Еріка двічі телефонувала і скасовувала інші зустрічі. Вона присвятила годину читанню фрагментів рукопису, який вручив їй Мікаель, але зрештою відклала його. У неї виникала тисяча запитань, та вона розуміла, що потрібно тижні, щоб дістати на них відповіді. Головним був рукопис. Якщо навіть маленька частинка цих тверджень відповідає дійсності, це кардинально змінює ситуацію.

Еріка подивилась на Мікаеля. Вона ніколи не сумнівалася в його порядності, та на якусь мить відчула запаморочення і подумала, чи не зламала його раптом справа Веннерстрьома та чи не є рукопис плодом його фантазії. У цю хвилину Мікаель поставив перед нею дві коробки з роздруківками вихідного матеріалу. Еріка зблідла. Йй, безумовно, кортіло дізнатися, як він усе це роздобув.

Потрібно було багато часу, щоб переконати її, що дивна дівчина, яка не сказала досі жодного слова, має необмежений доступ до комп'ютера Ханса Еріка Веннерстрьома. І не тільки його — вона проникла також у комп'ютери його адвокатів і найближчих співробітників.

Еріка відразу заявила, що цей матеріал не можна використовувати, позаяк його отримано незаконним шляхом.

Ну зрозуміло, можна. Мікаель зауважив, що вони зовсім не зобов'язані звітувати про те, як роздобули матеріал. У них з таким самим успіхом могло з'явитися джерело, що мало доступ до комп'ютера Веннерстрьома і переписало його жорсткий диск на декілька CD-дисків.

Нарешті Еріка зрозуміла, яка зброя опинилася в її руках. Вона почувалася цілковито знесиленою, у неї як і раніше були питання, та вона не знала, з чого почати. Врешті-решт вона відкинулася на спинку стільця.

— Мікаелю, що сталося в Хедестаді?

Лісбет Саландер швидко підвела на нього очі.

Мікаель довго сидів мовчки. Потім відповів зустрічним запитанням:

— Як у тебе складаються стосунки з Харіет Вангер?

— Добре. На мій погляд. Я зустрічалася з нею двічі. Минулого тижня ми з Крістером їздили до Хедестада на збори правління. І добряче нажлукнулися вина.

— Як пройшли збори?

— Вона тримає своє слово.

— Ріккі, я знаю, тебе турбує те, що я так і сяк ухиляюся від пояснень і вигадую різні перешкоди для розмови. У нас із тобою ніколи не було таємниць одне від одного, і раптом так виходить, що про декілька місяців свого життя я... не можу тобі розповісти.

Еріка зловила його погляд. Вона знала Мікаеля як облупленого, та зараз в його очах прочитала щось таке, чого раніше не бачила, — благання. Він благав її ні про що не питати. Відкривши рота, вона безпорадно подивилася на нього. Лісбет Саландер з байдужим виглядом спостерігала за їх німим діалогом і до розмови не вступала.

— Було так жахливо?

— Гірше, ніж ти можеш уявити. Я боявся цієї розмови. Обіцяю розповісти тобі, але я кілька місяців намагався забути ці жахіття, повністю поринувши у справи Веннерстрьома... Я поки що не зовсім готовий. Я б хотів, щоб замість мене все розповіла Харіет.

— Що в тебе за слід навколо шиї?

— Лісбет врятувала мені життя. Якби не вона, я б уже помер.

Очі Еріки розширилися. Вона перевела погляд на дівчину в шкіряній куртці. Весь цей час, доки та сиділа за столом Мікаелевої вітальні, вона відчувала на собі погляд Лісбет Саландер, мовчазної дівчини, від якої віяло ворожістю.

— І зараз ти мусиш укласти з нею угоду. Вона — наше джерело.

Еріка Бергер довго сиділа, роздумуючи. Потім зробила те, що вразило Мікаеля, шокувало Лісбет і здивувало її саму.

Вона підвелася, обійшла навколо столу і стисла в обіймах Лісбет Саландер. Лісбет стала пручатися, як черв'як, якого насаджують на гачок.

Розділ 29

Субота,

1 листопада — вівторок, 25 листопада

Лісбет Саландер сновигала просторами кіберімперії Ханса Еріка Веннерстрьома. Вона просиділа, не відриваючись, за екраном комп'ютера близько одинадцяти годин. Химерна думка, що народилася в якійсь невивченій звивині її мозку в останній тиждень перебування в Сандхамні, цілком поглинула її. На чотири тижні Лісбет відгородилася від навколишнього світу стінами своєї квартири і не відповідала на всі дзвінки Драгана Арманського. Вона проводила перед монітором по дванадцять-п'ятнадцять годин на добу, а решту вільного від сну часу роздумувала над однією й тією самою проблемою.

За минулий місяць вона тільки зрідка спілкувалася з Мікаелем Блумквістом, який так само переймався працею в редакції «Міленіуму». Вони телефонували одне одному кілька разів на тиждень, і Лісбет постійно тримала його в курсі кореспонденції та інших справ Веннерстрьома.

Лісбет усоте розглядала кожну деталь. Вона не боялася, що випустила щось з уваги, але сумнівалася, чи правильно зрозуміла заплутані взаємодії всіх цих частин.

Імперія Веннерстрьома нагадувала якийсь безформний пульсуючий організм, що постійно змінював зовнішність. Вона містила в собі опціони, облигації, акції, партнерства, позичкові відсотки, ренти, забезпечення кредитів, рахунки, трансферти й тисячі інших складників. Величезну частину доходів було розміщено в офшорних компаніях, що володіли одна одною.

У найбільш фантастичних аналізах експертів-економістів концерн «Веннерстрьом груп» мав ціну понад дев'ятсот мільярдів крон. Це був блеф або, принаймні, дуже перебільшений результат. Але бідняком Веннерстрьом точно не був. Лісбет Саландер оцінювала його дійсні доходи в суму приблизно від дев'яноста до ста мільярдів крон, що теж було не так уже й погано. Для серйозної ревізії всього концерну були б потрібні роки. Саландер вичленувала в цілому майже три тисячі окремих рахунків та банківських активів по всьому світові. Веннерстрьом шахраював у таких масштабах, що це вже не вважалося злочинним — це був бізнес.

Вивчаючи надра організму, створеного Веннерстрьомом, можна було виокремити три основні принципи його діяльності. Всі його доходи ділилися на три основні види, що розташовувалися в певному порядку. Постійні доходи в Швеції не приховувались, були виставлені на загальний огляд, мали бездоганно законне походження, щодо них щорічно проводилися ревізії і подавалися звіти. В Америці велася дуже ґрунтовна діяльність, і базою для оборотних коштів був один з банків Нью-Йорка. Цікавою ж була діяльність, пов'язана

з офшорними компаніями в таких місцях, як Гібралтар, Кіпр і Макао. Концерн Веннерстрьома нагадував крамницю, де торгують різною всячиною: він нелегально торгував зброєю, відмивав гроші підозрілих компаній у Колумбії та вів явно нехристиянські справи в Росії.

Особливо вирізнявся рахунок на Кайманових островах; він контролювався особисто Веннерстрьомом, але стояв особно від решти бізнесу. Якась десята проміле від кожної Веннерстрьомової операції постійно осідала на Кайманових островах через офшорні компанії.

Саландер працювала як під гіпнозом. Рахунок — клац — електронна пошта — клац — балансові звіти — клац. Вона виділила останні перекази. Прослідкувала маленьку транзакцію з Японії до Сінгапуру і далі через Люксембург на Кайманові острови. Зрозуміла принцип дії й перетворилася на частину імпульсів кіберпростору. Маленькі зміни. Ось остання пошта. Один жалюгідний мейл, що особливо нікого не цікавив, було відправлено о десятій годині вечора. Шифрувальна програма PGP смішна для того, хто вже сидить у його комп'ютері і може вільно читати повідомлення:

Бергер припинила боротися за рекламу. Вона здалася чи зайнята чимось іншим? Твоє джерело запевняло, що вони висять на волоску, але, схоже, вони днями взяли на роботу нову людину. Дізнайся, що відбувається. Блумквіст в останні тижні сидить у Сандхамні і пише як ненормальний, але ніхто не знає про що. Останніми днями він заходив до редакції. Організуй мені попередній примірник наступного числа. ХЕВ.

Нічого страшного. Нехай трохи подумає. Тобі, старий, уже кінець.

О пів на шосту ранку Лісбет вийшла з Мережі, вимкнула комп'ютер і знайшла нову пачку сигарет. За ніч вона випила чотири, ні, п'ять пляшок кока-коли, а зараз принесла шосту і опустилася на диван. Вона була в самих трусах і заправній камуфляжній футболці, що рекламує магазин «Солдат удачі», з текстом: «Kill them all and let God sort them out»¹. Відчувши, що замерзає, Лісбет потяглася по ковдру і закуталася в неї.

Вона відчувала себе під кайфом, ніби наковталася якоїсь погані вочевидь нелегального походження. Безтямним поглядом утупившись у вуличний ліхтар за вікном, вона сиділа нерухомо, а її мозок тим часом працював на повну потужність. Мама — клац — сестра — клац — Міммі — клац — Хольгер Пальмгрен. «Персти диявола». Арманський. Робота. Харіет Вангер. Клац. Мартін Вангер. Клац. Ключка для гольфа. Клац. Адвокат Нільс Б'юрман. Клац. Жодну з цих клятих деталей їй не вдавалося забути. хоч як вона намагалася.

Лісбет замислилася над тим, чи зможе Б'юрман ще хоч раз роздягтися перед жінкою і як він у такому разі пояснить їй татуювання у себе на животі. І чи вдасться йому уникнути роздягання під час наступного візиту до лікаря.

Мікаель Блумквіст. Клац.

Його вона вважала гарною людиною, що іноді, можливо, занадто входить у роль практичної свинюки. І на жаль, він був надзвичайно наївним у деяких елементарних питаннях моралі. Він був натурою поблажливою і всепрощаючою, що

¹ Убивайте всіх, Господь упізнає своїх (англ.).

намагалась шукати пояснення і виправдання людським вчинкам, йому не дано зрозуміти, що хижакі всього світу розуміють тільки одну мову. Думаючи про нього, Лісбет відчувала в душі якусь незручність, ніби була зобов'язана захищати його.

Вона не пам'ятала, коли заснула, але прокинулася назавтра о дев'ятій з болем у шиї, бо весь час незручно спиралася головою на стіну за диваном. Тоді Лісбет перебралася до спальні і знову заснула.

Це був, безумовно, головний репортаж їхнього життя. Еріка Бергер уперше за півроку була щаслива, як може бути щасливим тільки редактор, готуючи гарячу публікацію. Вони з Мікаелем востаннє шліфували текст, коли йому на мобільний подзвонила Лісбет Саландер.

— Я забула сказати: Веннерстрьом почав турбуватися з приводу того, що ти останнім часом пишеш, і замовив попередній примірник наступного числа.

— Звідки ти знаєш... ет, забудь. Є що-небудь про те, які він має наміри?

— Нічого немає, але є одне цілком логічне припущення. Мікаель замислився на кілька секунд.

— Друкарня! — вигукнув він.

Еріка здивовано підвела брови.

— Якщо редакція тримає язик за зубами, то залишається не так уже багато можливостей. Або хто-небудь з його найманців збирається прийти до вас уночі.

Мікаель звернувся до Еріки:

— Зарезервуй для цього числа нову друкарню. Негайно. І зателефонуй Драганові Арманському — я хочу, щоб найближчий тиждень у нас тут сиділа нічна охорона.

І знову заговорив з Лісбет:

— Дякую, Саллі.

— Скільки це коштує?

— Що ти маєш на увазі?

— Скільки коштує моя інформація?

— А що ти хочеш?

— Це ми з тобою обговоримо за кавою. І негайно.

Вони зустрілися в кафе-барі на Хурнсгатан. У Саландер був такий серйозний вигляд, що, вмоцнюючись поряд з нею на барний дзиглик, Мікаель відчув занепокоєння. Вона, як завжди, відразу перейшла до справи:

— Мені потрібні гроші в борг.

Мікаель усміхнувся однією із своїх найнаївніших посмішок і поліз по гаманець.

— Звичайно. Скільки?

— Сто двадцять тисяч крон.

— Овва! — Він засунув гаманець назад. — У мене немає при собі такої суми.

— Я не жартую Мені потрібно сто двадцять тисяч крон на... скажімо, на шість тижнів. У мене є шанс укласти капітал, але мені нема до кого звернутися. У тебе зараз на рахунку близько ста сорока тисяч. Я тобі їх поверну.

Мікаель залишив без коментарів той факт, що Лісбет Саландер проникла в таємницю банківського вкладу і з'ясувала,

скільки в нього грошей на рахунку. Він користувався Інтернет-банком, і джерело її знань було самоочевидним.

— Тобі немає потреби позичати в мене гроші, — відповів він. — Ми ще не обговорили твою частку, але вона з гаком покриє те, що ти хочеш позичити.

— Яку частку?

— Саллі, я маю отримати від Хенріка Вангера шалено великий гонорар, і до кінця року ми розрахуємося. Без тебе я був би мертвий, а «Міленіум» би загинув. Я збираюся розділити гонорар з тобою. П'ятдесят на п'ятдесят.

Лісбет Саландер допитливо подивилася на нього. У неї на лобі з'явилася зморшка. Мікаель уже почав звикати до її довгих пауз у розмові. Нарешті вона похитала головою:

— Мені не потрібні твої гроші.

— Але...

— Я не візьму від тебе жодної крони. — Вона раптом посміхнулася своєю кривою усмішкою. — Якщо тільки вони не надійдуть у формі подарунків на мій день народження.

— А я ж так і не дізнався, коли в тебе день народження.

— Та ти ж журналіст. Дізнайся.

— Саландер, я серйозно говорю про те, що маю намір поділитися з тобою грошима.

— Я теж говорю серйозно. Твої гроші мені не потрібні. Я хочу позичити сто двадцять тисяч, і вони будуть потрібні мені завтра.

Мікаель Блумквіст сидів мовчки.

«Вона навіть не питає про розмір її частки».

— Саллі, я радо піду з тобою до банку і позичу тобі ту суму, про яку ти просиш. Але під кінець року ми повернемося до

розмови про твою частку. — Він підняв руку. — Коли в тебе, до речі, день народження?

— У Вальпургієву ніч, — відповіла вона. — Підходить? Тоді я розгулюю скрізь із мітлю між ногами.

Лісбет приземлилася в Цюриху о пів на восьму вечора і взяла таксі до готелю «Маттерхорн». Вона забронювала номер для такої собі Ірене Нессер і змінила свою зовнішність відповідно до фотографії з норвезького паспорта на це ім'я. На десять тисяч із позичених у Мікаеля Блумквіста грошей вона через сумнівні контакти з міжнародної мережі Чуми придбала два паспорти. У Ірене Нессер було світле волосся до плечей, тому Лісбет купила в Стокгольмі парик.

Прибувши до готелю, Лісбет відразу пройшла до себе в номер, замкнула двері й роздяглася. Вона лягла на ліжку і втупилася в стелю кімнати, що коштувала тисячу шістсот крон за ніч. Лісбет почувалася спустошеною. Вона вже витратила половину позиченої у Мікаеля Блумквіста суми, та, незважаючи на додані всі до останньої крони власні заощадження, її бюджет був більш ніж мізерним. Вона припинила думати і майже відразу заснула.

Прокинулася вона вранці, на початку шостої. Спершу прийняла душ і багато часу присвятила тому, щоб за допомогою товстого шару тонального крему і пудри замаскувати татування на шиї. Наступним пунктом в її контрольному списку значилося: записатися на пів на сьому ранку до салону краси, що містився у фойє набагато дорожчого готелю. Вона купила ще один світлий парик, цього разу з напівдовгим волоссям і зачіскою «паж», потім їй зробили манікюр, приклеїли наклад-

ні червоні нігті поверх її власних обгризених, додали накладні вії і пудру, наклали рум'яна, нанесли губну помаду та іншу липку гідоту. Обійшлося все це приблизно у вісім тисяч крон.

Вона розплатилася кредитною карткою на ім'я Моніки Шоулс, подавши для засвідчення своєї особи англійський паспорт на це ім'я.

Наступною зупинкою був Будинок моди Каміль, що розташовувався на тій самій вулиці за сто п'ятдесят метрів ходи. За годину вона вийшла звідти в чорних чоботях, чорних колготках, пісочного кольору спідниці з відповідною за тоном блузою, в короткій куртці та береті. Всі речі були фірмовими і дорогими. Їх вибір вона довірила продавцеві. Ще вона вибрала собі ексклюзивний шкіряний портфель і маленьку дорожню валізу фірми «Самсоніт». Вершиною всіх придбань стали скромні сережки і простий золотий ланцюжок навколо шиї. З кредитної картки списали ще сорок чотири тисячі крон.

Уперше в житті у Лісбет Саландер також з'явився бюст, який, — коли вона подивилася на себе в дзеркальні двері — змусив її затамувати подих. Бюст був таким самим фальшивим, як і особа Моніки Шоулс. Вона купила його в Копенгагені, у крамниці, де отоварюються трансвестити.

Тепер вона була готова до війни.

На початку десятої Лісбет пройшла два квартали до славного своїми традиціями готелю «Циммерталь», де у неї був замовлений номер на ім'я Моніки Шоулс. Вона дала належні сто крон чайових хлопчикові, що доставив нагору нову сумку, всередину якої Лісбет упхала свою стару спортивну. Номер був невеликим і коштував усього двадцять дві тисячі крон на

добу. Лісбет зняла його на одну ніч. Залишившись сама, вона озирнулася. З вікна відкривався чудовий вид на Цюрихське озеро, який її анітрохи не зацікавив. Зате своє віддзеркалення вона роздивлялася аж п'ять хвилин. З рами на неї дивилася абсолютно чужа людина. Білявка Моніка Шоулс, персону з великим бюстом і зачіскою типу «паж», одномоментно мала на обличчі більше косметики, ніж Лісбет Саландер використовувала за місяць. Вона мала... зовсім інший вигляд.

О пів на десяту вона нарешті поснідала в барі готелю двома філіжанками кави та бейглом з варенням. Сніданок коштував їй двісті десять крон.

«Чи вони тут усі божевільні?» — подумала вона.

Близько десятої години Моніка Шоулс поставила філіжанку, відкрила свій мобільний телефон і набрала номер модемного з'єднання на Гаваях. Через три гудки пролунав сигнал: модем підключився. Моніка Шоулс відповіла — набрала код із шести цифр і відправила повідомлення, що містило вказівку запустити програму, яку Лісбет Саландер написала спеціально з цією метою.

В Гонолулу, на анонімній домашній сторінці сервера, формально приписаного до університету, запустилася проста програма. Її єдина функція полягала в тому, щоб надіслати вказівку для запуску іншої програми, на іншому сервері, який у цьому випадку був звичайним комерційним сайтом, що пропонував Інтернет-послуги в Голландії. Завданням цієї третьої програми, у свою чергу, було знайти жорсткий диск, що дзеркально відбивав диск Ханса Еріка Веннерстрьома, і взяти на себе керування вже четвертою програмою, що інформувала

про рух коштів на його майже трьох тисячах банківських рахунків у всьому світі.

Цікавим для Лісбет був тільки один рахунок. Лісбет Саландер помітила, що Веннерстрьом переглядав його кілька разів на тиждень. Якби він увімкнув комп'ютер і увійшов саме в цей файл, усе було б гаразд. Програма повідомляла про дрібні зміни, яких можна було очікувати, виходячи з того, як звичайно змінювався рахунок протягом попередніх шести місяців. Якби Веннерстрьом протягом найближчих сорока восьми годин підключився і розпорядився про виплату або переміщення грошей з рахунку, програма послужливо відповіла б, що все виконано. Насправді ж зміна відбулася б тільки на відображеному жорсткому диску в Голландії.

Моніка Шоулс вимкнула мобільний телефон тієї миті, коли почула чотири короткі сигнали, що підтверджували запуск програми.

Вона покинула «Циммерталь» і прогулялася через вулицю до банку «Хаузер генерал», де на 10.00 у неї був запис на прийом до директора Вагнера. На місце Лісбет прибула за три хвилини до призначеного часу і використала їх для позування перед камерою спостереження, що зняла її, коли вона проходила у відділення з офісами для негласних особистих консультацій.

— Мені потрібна допомога з кількома транзакціями, — сказала Моніка Шоулс бездоганною оксфордською англійською.

Відкриваючи портфель, вона впустила ручку з логотипом готелю «Циммерталь», і директор Вагнер люб'язно її підняв. Подарувавши йому грайливу усмішку, вона написала в блокноті, що лежав перед нею на столі, номер рахунка.

Директор Вагнер окинув її поглядом і вирішив, що перед ним — балувана донька якого-небудь боса.

— Йдеться про декілька рахунків у банку «Кроненфельд» на Кайманових островах. Автоматичний трансферт за повторюваними кліринговими кодами.

— Фройлен Шоулс, у вас, зрозуміло, є всі клірингові коди? — спитав він.

— Aber natürlich¹, — відповіла вона з сильним акцентом, продемонструвавши при цьому, що німецькою оволоділа не більше ніж на шкільному рівні.

Вона почала називати шістнадцятизначні цифрові коди, не заглядаючи в жоден папірець. Директор Вагнер зрозумів, що в першій половині дня його чекає важка робота, але заради чотирьох відсотків від трансакцій він був ладен відмовитися від ланчу.

Це забрало більше часу, ніж вона гадала. Тільки на початку першої, з деяким відставанням від графіка, Моніка Шоулс вийшла з банку і повернулася до готелю «Циммерталь». Вона показалася біля стійки адміністратора, а потім піднялася до себе в номер і зняла обновки. Латексний бюст вона залишила, але зачіску «паж» замінила на світле волосся до плечей, як у Ірене Нессер. Вона вбралася в більш звичний одяг: черевики на особливо високому підборі, чорні брюки, простий светр і гарну шкіряну куртку зі стокгольмського магазину шкіряного одягу. Потім оглянула себе в дзеркалі. У неї був цілком охайний вигляд, але вона вже більше не була схожою на багату

¹ Певна річ (нім.).

спадкоємицю. Перш ніж покинути номер, Ірена Нессер відібрала частину отриманих облігацій і поклала їх до тонкої папки.

У п'ять хвилин на другу, із запізненням на кілька хвилин, вона ввійшла до банку «Дорфман», розташованого метрів за сімдесят від банку «Хаузер генерал». Ірене Нессер заздалегідь домовилася про зустріч з директором Хассельманом. Вона вибачилася за запізнення бездоганною німецькою з норвезьким акцентом.

— Жодних проблем, фройлен, — відповів директор Хассельман. — Чим я можу бути вам корисний?

— Я хотіла б відкрити рахунок. У мене є кілька особистих облігацій, які я хочу обернути на гроші.

Ірене Нессер поклала перед ним папку.

Директор Хассельман проглянув її вміст, спочатку нашвидку, потім докладніше. Він підвів одну брову і шанобливо посміхнувся.

Вона відкрила п'ять номерних рахунків, якими могла користуватися через Інтернет і які належали анонімній офшорній компанії в Гібралтарі, — цю компанію за п'ятдесят тисяч крон з грошей, позичених у Мікаеля Блумквіста, заснував там для неї місцевий маклер. Вона обернула п'ятдесят облігацій на гроші, які розмістила на рахунках. Вартість кожної облігації відповідала одному мільйону крон.

Її справа в банку «Дорфман» затягнулася, і вона ще більше вибилася з графіка. Вона вже не могла тепер завершити всі справи до закриття банків. Тому Ірене Нессер повернулася до готелю «Маттерхорн», де протягом години намагалася повернутися на очі якомога більшої кількості людей. Проте в неї

розболілася голова, і це змусило її рано вкластися спати. Вона купила біля стійки адміністратора пігулки від головного болю, попросила, щоб її розбудили о восьмій ранку, і піднялася до себе в номер.

Час наближався до п'ятої години, і всі банки в Європі зачинилися. Зате водночас саме відкрилися банки на американському континенті. Вона увімкнула свій комп'ютер і через мобільний телефон приєдналася до Мережі. Година пішла в неї на те, щоб зняти гроші з рахунків, які вона трохи раніше цього дня відкрила в банку «Дорфман».

Гроші ділилися на маленькі порції і використовувалися для оплати рахунків великої кількості фіктивних підприємств, розкиданих по всьому світу. Коли вона все закінчила, гроші забавним чином повернулися до банку «Кроненфельд» на Кайманових островах, але тепер уже не на ті рахунки, з яких пішли цього ж дня, а на зовсім інший рахунок.

Ірене Нессер вирішила, що ця перша порція тепер у безпеці і її майже неможливо відстежити. Вона зробила лише одну-єдину виплату — приблизно мільйон крон перемістився на рахунок, прив'язаний до кредитної картки, що лежала у неї в гаманці. Цим рахунком володіла анонімна компанія під назвою «Восп ентерпрайзис»¹, зареєстрована в Гібралтарі.

За кілька хвилин по тому через бічні двері бару готелю «Маттерхорн» вийшла блондинка із зачіскою типу «паж». Моніка Шоулс дійшла до готелю «Циммерталь», увічливо кивнула порт'є і піднялася на ліфті до себе в номер.

¹ «Підприємство Оси».

Потім вона, не поспішаючи, вдяглася в бойову уніформу Моніки Шоулс, підправила макіяж, покрила татуювання додатковим шаром тонального крему і спустилася до ресторану готелю, де повечеряла неймовірно смачною рибою. Вона замовила пляшку марочного вина, про яке раніше навіть не чула, але яке коштувало тисячу двісті крон, випила приблизно з келих, безтурботно залишивши решту, і перемістилася до бару готелю. Вона залишила близько п'ятисот крон чайових, що змусило персонал звернути на неї увагу.

Протягом трьох годин вона доклала всіх зусиль для того, щоб її підчепив п'яний молодий італієць з якимсь аристократичним ім'ям, яке вона й гадки не мала запам'ятовувати. Вони розпили дві пляшки шампанського, з яких Моніці Шоулс припало приблизно келих.

Близько одинадцятої її п'яний кавалер схилився і безсоромно здавив їй перса. Вона вдоволено опустила його руку під стіл. Здається, він не помітив, що стискав м'який латекс. Часом їхня балаканина ставала надто голосною, викликаючи певне невдоволення решти відвідувачів. Коли майже опівночі Моніка Шоулс помітила, що на них раз по раз похмуро зиркає один з охоронців, вона допомогла своєму італійському другу дістатися до його номера.

Коли він почимчикував до ванної, вона налила останній келих червоного вина і, розгорнувши складений пакетик, підправила вино розкришеною пігулкою рогіпнолу. За хвилину по тому, як вони підняли келихи, італієць безпорадним лантухом плюхнувся на ліжко. Вона розв'язала йому краватку, стягла черевики і прикрила кавалера ковдрою. Потім вимила у ванній келихи, витерла їх і вийшла з номера.

Наступного ранку о шостій годині Моніка Шоулс поснідала у себе в номері, залишила чималу суму на чай і виписалася з готелю «Циммерталь» ще до сьомої. Перш ніж покинути номер, вона не полінувалася ретельно стерти свої відбитки пальців з ручок дверей, гардеробів, туалетного стільчика, телефонної слухавки та інших предметів, до яких торкалася, витративши на це п'ять хвилин.

Ірене Нессер виписалася з готелю «Маттерхорн» о пів на дев'яту, відразу після того, як її розбудили. Вона взяла таксі і перевезла свої речі до камери схову на залізничному вокзалі. Наступні години вона приділила візітам до дев'яти приватних банків, між якими розподілила частину облігацій з Кайманових островів. На третю годину дня приблизно десять відсотків облігацій було обернено на гроші, які вона розмістила на тридцяти з гаком номерних рахунках. Решту облігацій вона зв'язала в пачку і поклала до кращих часів у банківський сейф.

Їй ще треба було зробити кілька візитів у Цюриху, проте з цим можна було не поспішати.

О пів на п'яту дня Ірене Нессер приїхала на таксі в аеропорт, де в дамській кімнаті розрізала на дрібні шматочки паспорт і кредитну картку Моніки Шоулс і спустила їх в унітаз. Ножиці вона викинула в урну.

Після 11 вересня 2001 року привертати до себе увагу наявністю гострих предметів у багажі було не варто.

Рейсом «GD-890» компанії «Люфтганза» Ірене Нессер прилетіла до Осло, де доїхала автобусом до центрального вокзалу, відвідала там дамську кімнату і розібрала свій одяг. Поклала всі предмети, з допомогою яких створювався образ Моніки Шоулс, — парик із зачіскою «паж» і фірмовий одяг, — у три

пластикові пакети і порозсовувала їх по різних сміттєвих баках та урнах біля вокзалу. Золотий ланцюжок і сережки були авторськими виробами і могли навести на слід, тому вони зникли в каналізаційному люку.

Накладний латексний бюст Ірене Нессер, повагавшись деякий час, усе-таки вирішила зберегти.

Ризикуючи спізнитися, вона спішно проковтнула гамбургер у «Макдоналдсі», попутно перекладаючи вміст ексклюзивного шкіряного портфеля до своєї спортивної сумки. Виходячи з ресторану, вона залишила портфель під столом. Придбавши в кіоску каву латте в стаканчику з кришкою, вона поспішила до нічного потяга на Стокгольм і ледве встигла на нього в останній момент, коли вже зачинялися двері. У неї було заброньовано окреме купе.

Замкнувши двері купе, вона відчула, як уперше за дві доби вміст адреналіну в її в крові нарешті знизився до нормально-го рівня. Вона відчинила вікно, порушуючи заборону на куріння, запалила сигарету і почала маленькими ковтками пити каву. Тим часом потяг виїжджав з Осло.

Вона прокрутила в голові свій контрольний список, щоб переконатися, чи не забула про якусь деталь. Раптом вона нахмурилася і обмацала кишеню куртки. Витягнувши звідти ручку з готелю «Циммерталь», задумливо роздивилася її і викинула у вікно.

Через п'ятнадцять хвилин вона відкрилася ковдрою і майже миттєво заснула.

ЕПІЛОГ
АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК

Четвер,

27 листопада — вівторок, 30 грудня

Тематичне число «Міленіуму»

містило аж сорок шість сторінок матеріалу про Ханса Еріка Веннерстрьома і, вийшовши в останній тиждень листопада, справило враження бомби, що розірвалася. Авторами основного тексту числа значилися Мікаель Блумквіст та Еріка Бергер. У перші години ЗМІ не знали, як їм відреагувати на цю гарячу новину; рік тому публікація подібного тексту призвела до того, що Мікаеля Блумквіста засудили за наклеп до тюремного покарання і, судячи з усього, звільнили з «Міленіуму». Тим самим він добряче підірвав довіру до себе. І ось тепер те саме видання знов друкує матеріал того ж журналіста, що містить значно тяжчі звинувачення, ніж стаття, за яку його було засуджено. Подекуди зміст тексту здавався таким абсурдним, що просто суперечив здоровому глузду. Шведські ЗМІ недовірливо вичікували.

Проте увечері «Та, з каналу ТБ-4» почала програму новин з одинадцятихвилинного огляду головних звинувачень Блум-

квіста. За кілька днів до того Еріка Бергер зустрілася з нею за ланчем і в ексклюзивному порядку повідомила попередню інформацію.

Канал ТБ-4 випередив державні програми новин, які подали свою інформацію тільки в дев'ятигодинних випусках. Тоді і Шведська телеграфна агенція розіслала першу телеграму з обережно названим текстом «Засуджений журналіст звинувачує фінансиста в тяжких злочинах». Телеграма містила телевізійну інформацію в скороченому варіанті, але вже сам факт, що Телеграфна агенція торкнулася цієї теми, викликав гарячкову діяльність у консервативній ранковій газеті та дюжині провінційних газет, які щонайшвидше прагнули перенабрати першу сторінку, до того як почнуть працювати друкарські верстати. До цього моменту газети мали намір проігнорувати твердження «Міленіуму».

Ліберальна ранкова газета прокоментувала гарячі новини бунтівного журналу в передовій статті, яку її головний редактор заздалегідь написав особисто. Увечері, коли в ефір вийшли новини каналу ТБ-4, головний редактор саме був на гостині й відкинув думку секретаря редакції, який гарячково намагався повідомити його телефоном, що в твердженнях Блумквіста «можливо, щось є». При цьому він сказав фразу, що стала згодом класичною: «Нісенітниця — наші економічні журналісти вже давно б це виявили». Унаслідок цього передовиця ліберального головного редактора виявилася єдиним медійним голосом у країні, що буквально розгромило твердження «Міленіуму». У ній були такі слова, як «переслідування особи, брудна кримінальна журналістика», і вимоги «вжити заходів проти висловів, які підлягають кримінальному покаранню, на

адресу шанованих громадян». Щоправда, на цьому участь головного редактора в дебатах і закінчилася.

Уночі редакція «Міленіуму» була заповнена повністю. Планувалося, що там залишаться тільки Еріка Бергер і новий відповідальний секретар Малін Ерікссон, щоб відповідати на можливі дзвінки. Проте о десятій вечора на місці як і раніше перебували всі співробітники, до яких ще додалися як мінімум четверо колишніх товаришів по службі та шість журналістів, що постійно публікувалися тут. Опівночі давній приятель з вечірньої газети надіслав Крістерові Мальму попередній примірник числа, де справі Веннерстрьома було присвячено шістнадцять сторінок із загальною рубрикою «Фінансова мафія», — і Крістер відкоркував пляшку ігристого вина. Коли наступного дня вийшли вечірні газети, у ЗМІ почався бум небаченого масштабу.

Відповідальний секретар редакції Малін Ерікссон зробила висновок, що в «Міленіумі» їй буде добре.

Протягом наступного тижня шведські біржі лихоманило — справу почала розслідувати фінансова поліція, підключилися прокурори, і розгорнулася панічна діяльність із продажу. Через два дні після викриття справа Веннерстрьома вийшла на урядовий рівень, що змусило висловлюватися міністра економіки.

Цей бум не означав, що ЗМІ проковтнули твердження «Міленіуму» без критичних запитань — для цього викриття були надто серйозними. Але на відміну від першої справи Веннерстрьома, цього разу «Міленіум» зміг надати надзвичайно переконливі докази: електронну пошту самого Веннерстрьома,

копії вмісту його комп'ютера, включаючи балансові звіти по таємних банківських рахунках на Кайманових островах і в двох дюжинах інших країн, секретні угоди та інші речі, тримати які на своєму жорсткому диску така велика дурниця, що більш обережний бандит ніколи в житті цього не зробив би. Невдовзі стало зрозуміло: якщо матеріали «Міленіуму» дійдуть до апеляційного суду — а всі сходилися на тому, що справа рано чи пізно повинна там опинитися, — то в шведському фінансовому світі лусне найбільша мильна булька з часів краху Крегера в 1932 році. На тлі справи Веннерстрьома навіть скандальне банкрутство «Готабанкен» та афери інвестиційної компанії «Трустор»¹, що досі привертала загальну увагу, втратили свою значущість. Це було шахрайство таких масштабів, що ніхто навіть не наважувався висловлювати припущення про те, скільки окремих порушень закону було вчинено.

Уперше в шведській економічній журналістиці вживалися такі слова, як «систематична злочинна діяльність, мафія і панування гангстерів». Веннерстрьом та його найближче оточення, яке становили молоді біржові маклери, співвласники та одягнені в костюми від Армані адвокати, описувалися як звичайнісінька шайка грабіжників банків або наркоділків.

У перші дні цієї бурі в засобах масової інформації Мікаель Блумквіст залишався в тіні. Він не відповідав на листи і був недоступний телефоном. Усі редакційні коментарі надавала Еріка Бергер, яка муркотіла, як кішка, коли її інтерв'ювали цен-

¹ У 1997 р. компанія пограбувала підприємства на сумму понад 600 мільйонів крон — найбільше пограбування в історії Швеції.

тральні шведські ЗМІ і впливові місцеві газети, а також зарубіжні, кількість яких поступово зростала. Щоразу, коли її запитували про те, як «Міленіуму» вдалося заволодіти всією цією, надзвичайно особистою документацією для внутрішнього користування, вона із загадковою усмішкою, яка насправді правила за димову завісу, відповідала: «Ми, зрозуміло, не можемо розкривати своє джерело».

Коли її запитували, чому ж минулорічне викриття Веннерстрьома обернулося таким фіаско, вона напускала ще більшого туману. Еріка ніколи не брехала, але, можливо, не завжди була цілком відвертою. Не для друку, коли в неї не тримали перед носом мікрофон, вона кинула кілька загадкових реплік, які, коли скласти їх разом, наводили на надто поспішні висновки. Тому й народилася чутка, що швидко розрослася до колосальних масштабів, згідно з якою Мікаель Блумквіст відмовився від захисту в суді і добровільно пішов на тюремне покарання та великий штраф, бо інакше його документи неминуче призвели б до розкриття джерела. Його порівнювали з відомими американськими колегами, що мали за краще потрапити до в'язниці, ніж розкрити джерело інформації, і описували як героя, в таких лестивих висловах, що він ніяковів. Проте спростовувати це непорозуміння наразі було не варто.

Усі погоджувались: людина, яка видала цю документацію, неодмінно належить до кола найбільш довірених осіб Веннерстрьома. Тому розпочалася довга побічна дискусія про те, хто ж є анонімним джерелом інформації — співробітник, що мав причини для невдоволення, чи адвокати; до можливих кандидатів зараховувалися навіть Веннерстрьомова донька,

яка надто полюбляє кокаїн, та інші члени сім'ї. Ні Мікаель Блумквіст, ні Еріка Бергер нічого не говорили і постійно утримувалися від коментарів на цю тему.

Еріка вдоволено посміхнулася, зрозумівши, що вони перемогли, коли одна з вечірніх газет на третій день буму надрукувала статтю, що мала заголовок «Реванш “Міленіуму”». У тексті статті було намальовано втішливий портрет журналу і його співробітників, і до того ж проілюстровано вельми вдаюю фотографією Еріки Бергер. Її називали королевою журналістських розслідувань, а це означало додаткові очки в ієрархії розважальних колонок, і вже чути було розмови про Велику журналістську премію.

Через п'ять днів по тому, як «Міленіум» випустив перший залп, до книжкових крамниць надійшла книжка Мікаеля Блумквіста під назвою «Банкір мафії». Книжка писалася денно і нічно в Сандхамні у вересні-жовтні і була спішно і в суворій таємниці надрукована в друкарні компанії «Халлвінгс реклам», у містечку Моргонгова, неподалік від Уппсали. Вона стала першою продукцією зовсім нового видавництва з власним логотипом «Міленіуму». Тексту передувала загадкова присвята: «Саллі, що показала мені переваги гри в гольф».

Це була груба книжка кишенькового формату на шістсот п'ятнадцять сторінок. Маленький тираж книжки — дві тисячі примірників — практично гарантував збитковість видання, та вже за кілька днів тираж було розпродано, і Еріка Бергер швиденько замовила ще десять тисяч примірників.

Рецензенти відзначали, що тепер Мікаель Блумквіст, у всякому разі, не поскупився на публікацію розгорнутих джерел

матеріалу. Їхнє спостереження було цілком справедливим. Дві третини книги становили додатки, що були копіями документів з комп'ютера Веннерстрьома. Одночасно з виходом книги «Міленіум» виклав на своїй домашній сторінці в Інтернеті тексти з комп'ютера Веннерстрьома в PDF-файлах. Будь-хто охочий міг скачати собі цей матеріал для докладного вивчення.

Дивна на перший погляд поведінка Мікаеля Блумквіста, який увесь цей час уникав спілкування, була частиною виробленої ним з Ерікою стратегії. Його розшукували всі газети країни. Тільки після виходу книги Мікаель виступив з ексклюзивним інтерв'ю, яке дав «Тій, з каналу ТБ-4», отож їй знову вдалося випередити державне телебачення. Проте інтерв'ю аж ніяк не мало характеру дружніх посиденьок, і в своїх запитаннях вона зовсім не запобігала перед ним.

Переглядаючи пізніше відеозапис свого виступу, Мікаель був особливо задоволений одним обміном репліками. Інтерв'ю йшло в прямому ефірі в той час, коли Стокгольмська біржа перебувала в стані вільного падіння й успішні молоді маклери були близькі до наміру викинутися з її вікон. Його запитали про відповідальність «Міленіуму» за те, що економіка Швеції опинилася на межі катастрофи.

— Твердження, що економіка Швеції перебуває на межі катастрофи, нонсенс, — блискавично відповів Мікаель.

«Та, з каналу ТБ-4» була ні в сих ні в тих. Вона не чекала такої відповіді, і їй раптом довелося імпровізувати, внаслідок чого Мікаель дістав саме те запитання для розвитку теми, до якого її підштовхував:

— Ми зараз переживаємо найбільший обвал в історії шведської біржі — ви вважаєте це нонсенсом?

— Необхідно розрізняти дві речі: шведську економіку та шведський біржовий ринок. Шведська економіка — це сума всіх товарів і послуг, які щодня виробляються в цій країні. Це телефони компанії «Ерікссон», автомобілі компанії «Вольво», курчата фірми «Скан» і транспортування від Кіруни до Шьовде. Оце шведська економіка, і вона така ж сильна або слабка, як і тиждень тому.

Він зробив театральну паузу і відпив ковток води.

— Біржа — це щось зовсім інше. Там немає ніякої економіки чи виробництва товарів і послуг. Там існують тільки фантазії, там годину за годиною вирішують, що тепер те чи інше підприємство коштує на скількись там мільярдів більше чи менше. Це жодним чином не стосується реальності чи шведської економіки.

— Отже, ви вважаєте, що різке падіння біржі не має жодного значення?

— Так, абсолютно, — відповів Мікаель таким утомленим і пригніченим голосом, ніби якийсь стопроцентний оракул. Цю репліку протягом найближчого року потім багато разів цитуватимуть.

І додав:

— Це означає тільки, що безліч великих спекулянтів зараз перекидають свої пакети акцій зі шведських підприємств у німецькі. Отже, завдання якого-небудь журналіста не з похлливих — встановити особи цих фінансових клерків і оголосити їх державними зрадниками. Вони систематично і, можливо, свідомо завдають шкоди шведській економіці в ім'я задоволення корисливих інтересів своїх клієнтів.

А далі «Та, з каналу ТБ-4» помилилася, поставивши саме те запитання, на яке розраховував Мікаель.

— Отже, ви вважаєте, що ЗМІ не несуть ніякої відповідальності?

— Ні, ЗМІ несуть відповідальність найвищою мірою. Протягом як мінімум двадцяти років величезна кількість економічних журналістів залишала діяльність Ханса Еріка Веннерстрьома поза увагою. Вони, навпаки, сприяли піднесенню його престижу, бездумно створюючи з нього ідола. Якби вони ці останні двадцять років чесно робили свою справу, ми б сьогодні не опинились у такій ситуації.

Виступ Мікаеля став переломним моментом в усьому ланцюгу подій. Надалі Еріка Бергер не сумнівалася: саме тієї миті, коли Мікаель так упевнено захищав свої твердження по телебаченню, шведські ЗМІ усвідомили, що його матеріал дійсно, як то кажуть, залізний, і що приголомшливі твердження журналу правдиві, хоча до цього «Міленіум» уже тиждень утримував першість у всіх рейтингах преси. Його позиція зрушила історію.

Після інтерв'ю справа Веннерстрьома непомітно перемістилася з економічних редакцій на столи кримінальних журналістів, що підкреслювало новий підхід до неї редакцій газет і журналів. Раніше репортери-криміналісти украй рідко писали про економічні злочини, за винятком тих випадків, коли йшлося про російську мафію чи контрабанду югославських сигарет. Від них не чекали розслідування заплутаних подій на біржі. Одна з вечірніх газет навіть прислухалася до слів Мікаеля Блумквіста і заповнила два розвороти портретами кількох

найбільших біржових маклерів, які саме з усіх сил скуповували німецькі цінні папери. Газета дала загальний заголовок: «Вони продають свою країну». Усім героям матеріалу запропонували прокоментувати висловлені твердження, і всі відмовилися. Проте торгівля акціями того дня значно скоротилася, а кілька маклерів, які побажали виступити прогресивними патріотами, навіть пішли проти течії. Мікаель Блумквіст реготав.

Тиск був таким потужним, що серйозні чоловіки в темних костюмах стурбовано наморщили лоби і, порушивши найважливіше правило такого відокремленого товариства, як вузьке коло фінансистів Швеції, почали висловлюватися про свого колегу. Ні з того ні з сього на екрані телевізора почали з'являтися колишні директори «Вольво», нині пенсіонери, керівники підприємств і банків, які відповідали на запитання, намагаючись мінімізувати шкідливі наслідки. Всі розуміли серйозність ситуації, необхідність швидко дистанціюватися від «Веннерстрьом груп» і в разі потреби позбутися їхніх акцій. Веннерстрьом (стверджували вони майже в один голос) все-таки не був справжнім промисловцем і не до кінця визнавався членом їхнього «клубу». Хтось притадав, що він, по суті, був простим роботягою, хлопцем з Норрланда, у якого, можливо, просто голова запаморочилася від успіху. Хтось описував його дії як «особисту трагедію». Інші заявили, що вже багато років ставилися до Веннерстрьома з недовірою — він був занадто хвалькуватий і взагалі чванько.

Протягом наступних тижнів, у міру того як документи «Міленіуму» розглядалися і збиралися до купи, імперію Веннерстрьома, що складалася з сумнівних компаній, почали

пов'язувати з центром міжнародної мафії, який займався всім — від нелегальної торгівлі зброєю і відмивання грошей від південноамериканської торгівлі наркотиками до проституції в Нью-Йорку, і, непрямо, навіть із сексуальною експлуатацією дітей у Мексиці. Одна з компаній Веннерстрьома, зареєстрована на Кіпрі, наробила багато галасу, коли виявилось, що вона намагалася купувати на чорному ринку України збагачений уран. Здавалося, скрізь почали спливати різні сумнівні офшорні компанії з невичерпного запасу Веннерстрьома, причому в украї непривабливого світлі.

Еріка Бергер вважала, що книга про Веннерстрьома стала кращою з усього, написаного Мікаелем. Стилiстично вона була не надто рівною, а щодо мови часом навіть поганою — на правку просто забракло часу, — та Мікаель у ній розплачувався за старі образи, і вся книга дихала люттю, і це не міг не відчутти кожен читач.

Цілком випадково Мікаель Блумквіст здибався зі своїм антагоністом — колишнім економічним репортером Вільямом Боргом. Зустріч відбулася перед входом до бару «Вітряк», куди прямували Мікаель, Еріка Бергер і Крістер Мальм, вивільнивши собі вечір на день святої Люсії, щоб разом з рештою співробітників «Міленіуму» добряче нажлуктитися коштом журналу. Борг був у товаристві п'яної як чіп дівчини віку Лісбет Саландер.

Мікаель різко зупинився. Вільям Борг завжди викликав у нього найгірші почуття, і йому довелося стримуватися, щоб не сказати або не зробити щось непристойне. Тому вони з Боргом стояли, мовчки втупившись один в одного.

Мікаелеву ненависть до Борга було видно неозброєним оком. Еріка перервала ці з'ясування стосунків справжніх мачо, взявши Мікаеля під руку й одвівши до бару.

Мікаель вирішив принагідно попросити Лісбет Саландер вивчити особисті обставини Борга у властивій їй делікатній манері. Звичайна проформа.

Під час бурі в засобах масової інформації головний герой драми, фінансист Ханс Ерік Веннерстрьом, майже ніяк себе не виявляв. Того дня, коли «Міленіум» опублікував свій матеріал, фінансист прокоментував його на заздалегідь оголошеній прес-конференції, присвяченій абсолютно іншому питанню. Веннерстрьом заявив, що звинувачення безпідставні, а наведені документи — фальсифікація. Він нагадав про те, що того самого журналіста роком раніше вже було засуджено за наклеп.

Пізніше на запитання ЗМІ відповідали вже тільки адвокати Веннерстрьома. Через два дні після виходу книги Мікаеля Блумквіста постійно ширилися чутки про те, що Веннерстрьом покинув Швецію. Вечірні газети вживали в заголовках слово «втеча». Коли на другому тижні фінансова поліція офіційно спробувала вступити в контакт з Веннерстрьомом, з'ясувалося, що в межах країни його немає. В середині грудня поліція підтвердила, що вона розшукує Веннерстрьома, а за день до Нового року його було формально оголошено в розшук через міжнародні поліцейські організації. Того ж дня в аеропорту схопили найближчого радника Веннерстрьома, коли той намагався сісти на літак, що відлітав до Лондона.

Через кілька тижнів один шведський турист повідомив, що бачив, як Ханс Ерік Веннерстрьом сідав у авто в Бріджтауні, столиці Барбадосу, у Вест-Індії. На доказ турист приклав фотографію, зняту з досить великої відстані, на якій було видно білого чоловіка в темних окулярах, білій сорочці з розстебнутим коміром і світлих штанях. З певністю впізнати чоловіка було неможливо, проте вечірні газети направили репортерів, які безуспішно намагалися розшукати Веннерстрьома серед Карибських островів. Це було перше повідомлення серед багатьох, що наводило на слід мільярдера-втікача.

Через шість місяців по тому поліція припинила пошуки. І тут Ханса Еріка Веннерстрьома знайшли мертвим у квартирі в Марбельї, в Іспанії, де він мешкав під ім'ям Віктора Флемінга. Його вбили трьома пострілами в голову зблизка. Іспанська поліція опрацювала версію про те, що він заскочив у себе в квартирі злодія.

Для Лісбет Саландер Веннерстрьомова смерть не стала несподіванкою. Вона мала вагомі причини підозрювати, що його кончина пов'язана з позбавленням доступу до грошей у певному банку на Кайманових островах, а гроші йому були потрібні для сплати деяких колумбійських боргів.

Якби хто-небудь поклопотався про те, щоб звернутися до Лісбет Саландер по допомогу в пошуках Веннерстрьома, то вона майже по днях змогла б сказати, де він перебуває. Вона через Інтернет стежила за його відчайдушною втечею через джунгли країн і бачила наростаючу паніку в його електронній пошті, як тільки він де-небудь підключав до Мережі свій ноутбук. Та навіть Мікаель Блумквіст не думав, що в екс-мільяр-

дера-втікача стане розуму тягати за собою той самий комп'ютер, у який так добряче хтось утесався.

Через півроку Лісбет набридло стежити за Веннерстрьомом. Залишалося тільки визначити, якою мірою вона сама зацікавлена в цій справі. Веннерстрьом, безумовно, був ще та великомасштабна тварюка, та все ж не був її особистим ворогом, і їй не було чого з ним з'ясовувати стосунки. Вона могла навести на його слід Мікаеля Блумквіста, але той, мабуть, просто опублікував би яку-небудь статтю. Вона могла допомогти поліції в його пошуках, та Веннерстрьома могли попередити і він би встиг сховатися. Крім того, з поліцією вона принципово не спілкувалася.

Проте у Веннерстрьома були ще деякі несплачені борги. Вона згадала про вагітну двадцятидволітню офіціантку, яку тримали під водою у власній ванні.

За чотири дні до того, як утікача знайшли мертвим, Лісбет зважилася. Відкрила мобільний телефон і подзвонила в Маямі, у Флориді, адвокатові, який, схоже, належав до тих людей, від кого Веннерстрьом найстаранніше ховався. Вона поговорила з секретаркою і попросила її передати загадкове повідомлення: ім'я Веннерстрьом і його адресу в Марбельї. Все.

Посеред повідомлення про трагічну смерть Веннерстрьома вона вимкнула телевізійні новини, поставила каву і зробила бутерброд з печінковим паштетом та кружечками огірка.

Еріка Бергер та Крістер Малъм були зклопотані щорічними різдвяними справами. Мікаель сидів у кріслі Еріки, пив глінтвейн і спостерігав за ними. Всі співробітники і більшість журналістів, що постійно пишуть для них, завжди отримували

ли по дарунку — цього року всім належало вручити по сумці на ремені з логотипом «Міленіуму». Запакувавши подарунки, вони всілися писати і штампувати близько двохсот різдвяних привітань: працівникам друкарні, фотографам і колегам із ЗМІ.

Мікаель довго боровся зі спокусою, та врешті не витримав. Він узяв останню листівку і написав: «Світлого Різдва і щасливого Нового року! Дякую за величезну допомогу в минулому році».

Він підписався своїм ім'ям і адресував листівку Янне Дальману, до редакції «Фінансмагазінет монополь».

Прийшовши увечері додому, Мікаель знайшов повідомлення про надіслану йому бандероль. Назавтра вранці він отримав цей різдвяний подарунок і розпакував його, прийшовши до редакції. У пакеті виявився засіб від комарів і маленька пляшка кминної горілки «реймерсхольм». Мікаель розгорнув листівку і прочитав текст: «Якщо у тебе немає інших планів, то я збираюся в день літнього сонцестояння причалити до Архольма». Внизу стояв підпис його колишнього шкільного приятеля Роберта Ліндберга.

Звичайно редакція «Міленіуму» закривалася за тиждень до Різдва і бралася до роботи тільки після Нового року. У цьому ж році вийшло трохи інакше; до їх маленької редакції виявлявся колосальний інтерес, і їм і далі щодня телефонували журналісти з усіх кінців світу. Напередодні Святвечора Мікаель Блумквіст натрапив на статтю в «Файненшл таймс», у якій підсумовувалися останні відомості про роботу поспішно створеної міжнародної банківської комісії з вивчення

імперії Веннерстрьома. За повідомленням авторів статті, комісія опрацювала версію про те, що Веннерстрьома, ймовірно, в останню мить якимсь чином попередили про майбутнє викриття.

Річ у тім, що гроші з його рахунків у банку «Кроненфельд» на Кайманових островах на загальну суму двісті шістдесят мільйонів американських доларів — або близько двох мільярдів шведських крон — зникли за день до публікації «Міленіуму».

Гроші зберігалися на різних рахунках, і розпоряджатися ними міг тільки сам Веннерстрьом. Для того щоб перевести їх у будь-який інший банк світу, йому не потрібно було особисто приходити до банку, достатньо було повідомити серію клірингових кодів. Гроші були переказані до Швейцарії, де якась співробітниця обернула всю суму в анонімні особисті облигації. З кліринговими кодами все було гаразд.

Європол оголосив міжнародний розшук цієї невідомої жінки, яка скористалася вкраденим англійським паспортом на ім'я Моніки Шоулс і, як повідомлялося, на широку ногу жила в одному з найдорожчих готелів Цюриха. Знімок, відносно чіткий як для зробленого камерою спостереження, зафіксував невисоку білявку із зачіскою «паж», широким ротом, випнутим бюстом, в ексклюзивному фірмовому одязі та з золотими прикрасами.

Мікаель Блумквіст почав розглядати знімок, спершу поспіхом, а далі все з більшою підозрою. За кілька секунд він потягнувся по лупу, що лежала в шухляді письмового столу, і спробував розрізнити в газетному растрі риси обличчя.

Нарешті він відклав газету і декілька хвилин сидів, утративши дар мови. Потім він зайшовся таким істеричним рего-

том, що Крістер Мальм просунув у двері його кабінету голову і поцікавився, що сталося. Мікаель замахав рукою, показуючи, що все гаразд.

У Святвечір Мікаель у першій половині дня поїхав до Ошти навідати колишню дружину і доньку Перніллу та обмінятися з ними подарунками. Перніллі він, як вона й хотіла, вручив комп'ютер, який купив разом з Монікою. Моніка подарувала йому краватку, а донька — детектив Оке Едвардсона¹. На відміну від минулого Різдва в усіх був піднесений настрій з приводу захоплюючої інтриги, що розігралася в ЗМІ навколо «Міленіуму».

Коли вони всі разом сіли обідати, Мікаель покосився на Перніллу. Вони з донькою не зустрічалися з часу її несподіваного візиту до Хедестада, і він раптом згадав, що так і не обговорив з її матір'ю пристрасть дівчини до секти з Шеллефтео, котра сповідує Біблію. Розповісти про те, що доньчині біблійні знання вельми допомогли йому в розслідуванні історії зі зникненням Харіет Ванґер, він теж не міг. Мікаель навіть жодного разу відтоді не розмовляв з донькою і відчув докори сумління.

Він поганий батько.

Після обіду він поцілував доньку і, зустрівшись з Лісбет Саландер біля Шлюзу, вирушив разом з нею до Сандхамна. Вони майже не бачилися з тієї миті, як вибухнула кинута «Міленіумом» бомба. На місце вони прибули вже пізно ввечері і залишилися в Сандхамні на всі Різдвяні свята.

¹ Оке Едвардсон — сучасний шведський письменник, автор популярних детективів.

У товаристві Мікаеля Лісбет Саландер, як завжди, було весело. Щоправда, їй здалося, що він якось по-особливому поглянув на неї, коли вона повертала йому чек на сто двадцять тисяч крон. Це було неприємно, проте він нічого не сказав.

Вони прогулялися до курорту Трувілль і назад (що Лісбет визнала марнуванням часу), з'їли різдвяну вечерю в місцевому готелі й пішли до будиночка Мікаеля, де розпалили вогонь у стеатитовій грубці, поставили диск з Елвісом і віддалися невибагливому сексу. Періодично виринаючи на поверхню, Лісбет намагалася розібратися в своїх почуттях.

Як коханець, Мікаель її цілком влаштовував. У ліжку в них усе виходило чудово. Це було відверто фізичне спілкування, і дресирувати її він ніколи не намагався.

Її проблема полягала в тому, що вона не могла пояснити Мікаелю свої почуття. Починаючи з раннього підліткового віку вона ніколи не послаблювала оборони і нікого не підпускала до себе так близько, як підпустила Мікаеля Блумквіста. Він мав, називаючи речі своїми іменами, здатність прориватися крізь її захисні механізми і раз по раз змушувати її говорити про особисті справи й особисті почуття, що пригнічувало її. Попри те що їй вистачало розуму ігнорувати більшість його запитань, вона все одно розповідала йому про себе стільки, скільки навіть під загрозою смерті не розповіла б нікому іншому. Це її лякало і примушувало почуватися голою і цілковито підвладною йому.

Водночас, дивлячись на сплячого Мікаеля і прислухаючись до його хропіння, вона усвідомлювала, що ніколи раніше так беззастережно нікому не довіряла. Вона була цілком перекона-

на в тому, що Мікаель Блумквіст ніколи не використовує своїх знань про неї їй же на шкоду. Це не властиве його вдачі.

Єдине, чого вони ніколи не обговорювали, так це своїх стосунків. Вона не наважувалася, а Мікаель просто не торкався цієї теми.

Якось уранці на другий день Різдва Лісбет зробила для себе жахливе відкриття. Вона ніяк не могла зрозуміти, як це сталося і як тепер їй із цим бути. Вперше за своє двадцятип'ятилітнє життя вона закохалася.

Те, що він був майже удвічі старший, її не хвилювало. Так само як і те, що зараз про нього писали стільки, як мало про кого в Швеції, а його портрет навіть прикрашав обкладинку журналу «Ньюсуїк» — це все тільки мильна опера. Та Мікаель Блумквіст не яка-небудь еротична фантазія чи мрія. Цьому неминуче настане кінець, інакше просто й бути не може. Навіщо вона йому? Можливо, він просто забавляється з нею в очікуванні когось-небудь трохи кращого, хто живе не таким собачим життям.

Вона відразу ж зрозуміла, що кохання — це мить, коли серце справді готове розірватися.

Коли ближче до полудня Мікаель прокинувся, вона вже зварила каву і накрила на стіл. Він долучився до неї і відразу помітив зміну в її ставленні — Лісбет трималася більш скуто, ніж завжди. Коли він запитав, чи нічого не трапилося, вона подивилася на нього відчуженим нерозуміючим поглядом.

Відразу після Різдвяних свят Мікаель Блумквіст вирушив потягом до Хедестада. Коли він вийшов до Дірка Фруде, що зустрічав його, на ньому був теплий одяг і справжні зимові

черевики. Повірений тихо привітав його з успіхами. Мікаель не був у Хедестаді з серпня і знову опинився там майже в той самий час, що й рік тому, коли приїхав сюди вперше. Вони потисли один одному руки і почали ввічливу розмову, але між ними залишалося багато невисловленого, і Мікаель відчував певну незручність.

Усе вже було готове, і ділова частина, що проходила вдома у Дірка Фруде, забрала всього кілька хвилин. Адвокат запропонував переказати гроші на зручний для Мікаеля рахунок за кордоном, але той наполіг на тому, щоб гонорар було виплачено «білими» грошима на рахунок його підприємства.

— Я не можу собі дозволити жодної іншої форми оплати, — лаконічно пояснив він.

Візит мав, проте, не тільки фінансово-діловий характер. Коли Мікаель із Лісбет поспішно від'їжджали з Хедебю, він залишив у гостьовому будиночку одяг, книги та дещо з особистих речей.

Хенрік Вангер і досі ще остаточно не одужав після інфаркту, проте перебрався з лікарні знову додому. При ньому як і раніше залишалася найнята персональна доглядачка, яка забороняла йому довго гуляти, ходити по сходах і обговорювати питання, які могли б його розхвилювати. Саме цими днями він трохи застудився, і йому відразу було призначено постільний режим.

— А ще ж і коштує мені багацько, — поскаржився Хенрік Вангер.

На Мікаеля Блумквіста це не справило належного враження — він вважав, що старий цілком може собі дозволити таку витрату, враховуючи те, скільки він за своє життя заощадив

грошей на несплаті податків. Хенрік Вангер похмуро поглянув на нього, а потім засміявся:

— Чорт забирай, ти був вартий своїх грошей до останньої крони. Так я й знав.

— Чесно кажучи, я не вірив, що зможу розгадати цю загадку.

— Дякувати тобі я не збираюся, — сказав Хенрік Вангер.

— Я цього й не чекав, — відповів Мікаель.

— Тобі добре заплатили.

— Я не скаржуся.

— Ти виконував для мене роботу, і її оплата є вже цілком достатньою подякою.

— Я тут тільки для того, щоб сказати, що вважаю роботу закінченою.

Хенрік Вангер скривив губи.

— Ти ще не завершив роботу, — сказав він.

— Я знаю.

— Ти ще не написав хроніку сім'ї Вангер, як ми домовлялися.

— Я знаю. Але я її не писатиму.

Вони трохи помовчали, обдумуючи порушення контракту. Далі Мікаель сказав:

— Я не можу написати цю історію. Я не можу розповісти про сім'ю Вангер, умисно пропустивши головний сюжет останніх десятиліть: про Харіет, її батька і брата, а ще про вбивства. Як би я міг написати розділ про той час, коли Мартін обіймав посаду генерального директора, вдаючи при цьому, що не знаю про жахи його підвалу? До того ж я не можу написати історію, не спаскудивши ще раз життя Харіет.

— Я розумію твою дилему і вдячний за той вибір, який ти зробив.

— Отже, я вільний від обов'язку писати цю хроніку?

Хенрік Вангер хитнув головою.

— Вітаю. Вам удалося мене підкупити. Я знищу всі замітки і магнітофонні записи наших розмов.

— Взагалі-то я не вважаю, що ти продався, — сказав Хенрік Вангер.

— Я сприймаю це саме так. А отже, мабуть, так воно й є.

— Тобі довелося вибирати між обов'язком журналіста і обов'язком близької людини. Я майже впевнений у тому, що не зміг би купити твоє мовчання і ти б волів виконати обов'язок журналіста і виставив би нас напоказ, якби не хотів поберегти Харіет або вважав мене за мерзотника.

Мікаель промовчав. Хенрік подивився на нього:

— Ми все розповіли Сесілії. Наших з Діркком Фруде днів лишилося небагато, і Харіет невдовзі знадобиться підтримка кого-небудь із членів сім'ї. Сесілія долучиться і братиме активну участь у роботі правління. У перспективі вони з Харіет переберуть на себе керівництво концерном.

— Як вона це сприйняла?

— Для неї, зрозуміло, це стало шоком. Вона відразу виїхала за кордон. Колись я боявся, що вона не повернеться.

— Але вона повернулася.

— Мартін був одним з небагатьох членів сім'ї, з ким Сесілія завжди жила у згоді. Їй було дуже важко почути про нього правду. Тепер Сесілії також відомо про те, що зробив для сім'ї ти.

Мікаель знизав плечима.

— Дякую, Мікаелю, — сказав Хенрік Вангер.

Мікаель знову низав плечима.

— Крім усього іншого, я не мав би сили написати цю історію, — сказав він. — Сімейство Вангер стоїть мені кісткою в горлі.

Вони трохи помовчали, а потім Мікаель змінив тему:

— Що ви відчуваєте, знову ставши через двадцять п'ять років генеральним директором?

— Це тільки тимчасово, але... хотілося б усе-таки бути молодшим. Зараз я працюю тільки по три години на день. Усі засідання проходять у цій кімнаті, і Дірк Фруде знову став моєю ударною силою, якщо хто-небудь починає ставати дибки.

— Хай тремтять юніори! Я далеко не відразу зрозумів, що Фруде не просто скромний економічний радник, а ще й людина, яка вирішує за вас проблеми.

— Саме так. Щоправда, все вирішується разом з Харієт, і в офісі крутиться вона.

— Як у неї справи? — спитав Мікаель.

— Вона успадкувала братову і материну частки. Разом ми контролюємо близько тридцяти трьох відсотків концерну.

— Це досить?

— Не знаю. Біргер чинить опір і пробує ставити їй підніжки. Олександр раптом усвідомив, що в нього з'явилася можливість набути власної ваги, і об'єднався з Біргером. У мого брата Харальда рак, і він довго не проживе. У нього одного залишився великий пакет акцій — сім відсотків, — який успадкують його діти. Сесілія й Аніта об'єднуються з Харієт.

— Тоді у вас під контролем опиниться понад сорок відсотків.

— Такого блоку голосів у сім'ї ще ніколи не було. На нашому боці опиниться достатня кількість держателів одного-двох відсотків. У лютому Харіет змінить мене на посту генерального директора.

— Щастя це їй не принесе.

— Ні, але така необхідність. Нам потрібні нові партнери і свіжа кров. Ми також цілком можемо співпрацювати з її власним концерном в Австралії. Існують різні можливості.

— Де Харіет зараз?

— Тобі не пощастило. Вона в Лондоні. Але вона дуже хоче з тобою побачитися.

— Я зустрінуся з нею на засіданні правління в січні, якщо вона приїде замість вас.

— Я знаю.

— Перекажіть їй, що я ніколи не обговорюватиму події шістдесятих років ні з ким, окрім Еріки Бергер.

— Я це знаю, і Харіет теж. Ти людина з правилами.

— Проте перекажіть їй, що вся її діяльність починаючи з цього моменту вже зможе потрапити до журналу, якщо вона не поводитиметься гідно. Щадити концерн «Вангер» ніхто не збирається.

— Я її попереджу.

Мікаель покинув Хенріка Вангера, коли старого поступово почало хилити в сон. Він упакував свої речі в дві валізи. Зачиняючи востаннє двері гостьового будиночка, він трохи завагався, але потім усе-таки пішов до Сесілії Вангер.

Її не було вдома. Він дістав ліхтарик, вирвав сторіночку з блокнота і написав кілька слів:

Пробач мені. Я бажаю тобі всього найкращого.

Записку він разом зі своєю візитною карткою опустив у поштову скриньку.

Будинок Мартіна Вангера стояв порожнім, тільки у вікні кухні горіла лампочка у формі свічки.

Вечірнім потягом Мікаель поїхав назад до Стокгольма.

У дні між Різдом і Новим роком Лісбет Саландер цілковито відключилася від зовнішнього світу. Вона не відповідала на телефонні дзвінки і не підходила до комп'ютера. Два дні вона присвятила пранню одягу і наведенню ладу в квартирі. Зв'язала і викинула упаковки від піци і газети, що назбиралися за рік. Загалом вона винесла шість чорних мішків зі сміттям та близько двадцяти паперових пакетів з газетами. Здавалося, що вона вирішила розпочати нове життя. Зібралась купити нову квартиру — коли знайде що-небудь відповідне, — а доти змусити свій старий будинок сяяти чистотою так, як за її пам'яті він ніколи не сявав.

Після цього вона довго сиділа немов паралізована, поринувши у роздуми. За все життя їй жодного разу не доводилося відчувати такої туги. Їй хотілося, щоб Мікаель Блумквіст подзвонив у двері і... що далі? Підняв би її на руки? Охоплений пристрасстю, затагнув би її в спальню і здер з неї одяг? Ні, насправді їй хотілося тільки його товариства. Почути від нього, що вона подобається йому такою, яка вона є. Що вона посідає

в його світі та його житті особливе місце. Їй хотілося, щоб він якось продемонстрував їй свою любов, а не тільки дружбу і товариське ставлення.

«Я божеволію», — подумала вона.

Лісбет засумнівалася в самій собі. Мікаель Блумквіст жив у світі, населеному людьми з шанованими професіями, добре організованим життям та безліччю солідних плюсів. Його знайомі займалися важливими справами, виступали по телебаченню і давали поживу для рубрик.

«Для чого тобі я?»

Найбільше в світі — так сильно, що це набувало характеру фобії, — Лісбет Саландер боялася того, що люди насміються з її почуттів. З таким трудом сконструйоване нею відчуття власної гідності, здавалося, враз зійшло нанівець.

Нарешті вона наважилася. Потрібно було кілька годин, щоб мобілізувати всю мужність, та вона знала, що їй конче необхідно зустрітися з ним і розповісти про свої почуття.

Будь-які інші варіанти здавалися неможливими.

Для того щоб подзвонити в його двері, їй був потрібен привід. Вона не подарувала йому різдвяного подарунка, але знала, що саме їй слід було купити. У крамничці лахмітника вона була надибала серію металевих рекламних вивісок 50-х років з рельєфними фігурами. Одна з них зображувала Елвіса Преслі з гітарою на стегні і текстом пісні «Heartbreak Hotel»¹ у словесному «пузирі». Лісбет зовсім не розумілася на інтер'єрах, але навіть їй було ясно, що ця вивіска чудово пасуватиме для будиночка в Сандхамні. Вивіска коштувала сімсот вісімдесят

¹ «Готель “Розбите серце”», пісня Елвіса Преслі.

крон, але Лісбет із принципу доторгувалася до семисот крон. Вона попросила загорнути покупку, і з пакунком під пахвою попрямувала до знайомого будинку на Беллмансгатан.

На Хурнсгатан Лісбет випадково кинула погляд у бік кафе-бару і раптом побачила, як звідти вийшов Мікаель, тягнучи за собою Еріку Бергер. Він щось їй сказав, Еріка обвила рукою його стан і поцілувала в щоку. Вони пішли по Бреннчюркгатан, у напрямі Беллмансгатан. Уся манера їх поведінки розвіювала будь-які сумніви — подальші наміри пари були цілком очевидними.

Біль був таким різким і гидотним, що Лісбет різко зупинилася, не маючи сил поворухнутися. Їй хотілося наздогнати їх, схопити залізну вивіску і гострим краєм розкряти голову тій Еріці Бергер. Лісбет завмерла на місці, а в її мозку вітром пролітали думки.

«Аналіз наслідків».

Нарешті вона заспокоїлася.

— Саландер, ти жалюгідна ідіотка, — сказала вона вголос самій собі.

Лісбет обернулася й пішла додому, у свою тільки-но прибрану квартиру. Коли вона проминала квартал Цинкенесдамм, посипав сніг. Елвіса вона шпурнула в сміттєвий контейнер.

ЗМІСТ

Частина 1. Стимул (20 грудня — 3 січня)	10
Частина 2. Аналізи наслідків (3 січня — 17 березня)	157
Частина 3. Об'єднання (16 травня — 14 липня)	331
Частина 4. Hostile Takeover (11 липня — 30 грудня)	533
Епілог. Аудиторський висновок	675

ББК 84(4ШВЕ)
Л25

Серія «Карта світу»
заснована у 2010 році

Stieg Larsson
MÄN SOM HATAR KVINNOR

Переклад
В. М. Верховня

Художник-оформлювач
О. Г. Жуков

Copyright © Stieg Larsson, 2005

The work is first published
by Norstedts, Sweden in 2005
and the text published by
arrangement with Norstedts
Agency

- © В. М. Верховень, переклад
українською, 2010
- © О. Г. Жуков, художнє оформ-
лення, 2010
- © Видавництво «Фоліо», марка
серії, 2010

ISBN 978-966-03-5083-0 (Карта світу)
ISBN 978-966-03-5354-1

Літературно-художнє видання

ЛАРСОН Стіг

ЧОЛОВІКИ, ЩО НЕНАВИДЯТЬ ЖІНОК

Міленіум

Скандинавський гостросюжетний роман

Головний редактор *Н. Є. Фоміна*
Відповідальна за випуск *Г. С. Таран*
Художній редактор *Б. П. Бублик*
Комп'ютерна верстка: *О. В. Підлісна*
Коректор *А. М. Гончаренко*

Підписано до друку 30.08.10 Формат 70x108 1/32.
Умов. друк. арк. 30,80. Облік.-вид. арк. 28,20.
Тираж 2000 прим. Замовлення № 0-682.

ТОВ «Видавництво Фоліо»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3194 від 22.05.2008 р.

61002, Харків, вул. Чубаря, 11
Електронна адреса:
www.folio.com.ua
E-mail: realization@folio.com.ua
Інтернет-магазин
www.bookpost.com.ua

Надруковано з готових позитивів
у ТОВ «Видавництво Фоліо»
61002, Харків, вул. Чубаря, 11
Свідоцтво про реєстрацію
ДК № 3194 від 22.05.2008 р.

Ларссон С.

Чоловіки, що ненавидять жінок: міленіум: скандинавський гостросюжетний роман / С. Ларссон, переклад В. М. Верховня; худож.-оформлювач О. Г. Жуков. — Харків: Фоліо, 2010. — 702 с. — (Карта світу).

ISBN 978-966-03-5083-0 (Карта світу).

ISBN 978-966-03-5354-1

Стіг Ларссон (1954—2004) — талановитий шведський письменник і журналіст, твори якого набули популярності вже після передчасної смерті автора.

Сорок років загадка зникнення юної родички не дає спокою промисловому магнату, й він здійснює останню у своєму житті спробу — доручає розшук зниклої журналісту Мікаелю Блумквісту. Той береться за безнадійну справу скоріше для того, щоб відволіктися від власних неприємностей, але невдовзі розуміє: за фасадом ідилічно мирного містечка криється справжнє пекло — протягом десятиліть хтось катує та вбиває жінок. До Блумквіста приєднується Лісбет Саландер — геніальна (чи божевільна?) дівчина-хакер, чие минуле також сповнене гірких таємниць.

Стіг Ларссон (1954—2004) — талановитий шведський письменник і журналіст, твори якого набули популярності вже після передчасної смерті автора.

Сорок років загадка зникнення юної родички не дає спокою промислового магнату, й він здійснює останню у своєму житті спробу — доручає розшук зниклої журналістці Мікаелю Блумквісту. Той береться за безнадійну справу скоріше для того, щоб відволіктися від власних неприємностей, але невдовзі розуміє: за фасадом ідилічно мирного містечка криється справжнє пекло — протягом десятиліть хтось катує та вбиває жінок. До Блумквіста приєднується Лісбет Саландер — геніальна (чи божевільна?) дівчина-хакер, чия минула також словнена гірких таємниць.

КАРТА СВІТУ • ШВЕЦІЯ • МІЛЕНІУМ

ISBN 978-966-03-5354-1

9 789660 353541